

From: "5.1.2.e 5.1.2.e" <5.1.2.e@europarl.europa.eu>
Date: Friday, January 16, 2026, 6:33 PM
To: "griffier@eerstekamer.nl" <griffier@eerstekamer.nl>
"europapoort@eerstekamer.nl" <europapoort@eerstekamer.nl>
CC: "postbus@eerstekamer.nl" <postbus@eerstekamer.nl>
"5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e (NL-Eerste Kamer)"
<5.1.2.e 5.1.2.e@natparl.ep.europa.eu>
"5.1.2.e 5.1.2.e" <5.1.2.e@europarl.europa.eu>
Subject: Texts adopted by the European Parliament - 15 - 18 December 2025

Attachments:

Senat-NL.pdf
Parl-liens Décembre.docx
TA_2025_12S_(PARL_EM)_NL.pdf

Dear Colleagues,

Please find attached a letter from the Deputy Secretary General of the European Parliament, along with texts adopted by the European Parliament at its part-session of 15 - 18 December 2025.

Best regards,
European Parliament
Plenary Organisation and Follow-up Unit

De adjunct-secretaris-generaal

Mr. Remco Nehmelman
Griffier van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 22
Postbus 20017
2500 EA Den Haag
NEDERLAND

D 300254 16.01.2026

Betreft: Tijdens de vergaderperiode van 15 t/m 18 december 2025 door het Europees Parlement aangenomen documenten

Geachte heer Nehmelman,

Het Europees Parlement heeft tijdens zijn vergaderperiode van 15 t/m 18 december 2025 onderstaande documenten aangenomen, die worden toegezonden overeenkomstig de aan de Verdragen gehechte protocollen nrs. 1 en 2:

Standpunten vastgesteld in het kader van een wetgevingsprocedure

- standpunt inzake het standpunt van de Raad in eerste lezing met het oog op de vaststelling van een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 2013/11/EU betreffende alternatieve beslechting van consumentengeschillen, en tot wijziging van Richtlijnen (EU) 2015/2302, (EU) 2019/2161 en (EU) 2020/1828 na de stopzetting van het Europees platform voor onlinegeschillenbeslechting,
- standpunt inzake het standpunt van de Raad in eerste lezing met het oog op de vaststelling van een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende de verlening van dwanglicenties voor crisisbeheersing en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 816/2006,
- standpunt in eerste lezing vastgesteld met het oog op de vaststelling van een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van de Verordeningen (EU) 2021/694, (EU) 2021/695, (EU) 2021/697, (EU) 2021/1153, en (EU) 2024/795 wat betreft het stimuleren van defensiegerelateerde investeringen in de EU-begroting met het oog op de uitvoering van het ReArm Europee-plan,
- standpunt in eerste lezing vastgesteld met het oog op de vaststelling van een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EU) 2021/2115 wat betreft het conditionaliteitssysteem, interventietypes in de vorm van rechtstreekse betalingen, interventietypes in bepaalde sectoren en plattelandsontwikkeling, en jaarlijkse prestatieverslagen, en van Verordening (EU) 2021/2116 wat betreft de opschorting van betalingen in verband met de jaarlijkse prestatiegoedkeuring, en controles en sancties,

- standpunt in eerste lezing vastgesteld met het oog op de vaststelling van een besluit van het Europees Parlement en de Raad tot toekenning van macrofinanciële bijstand aan het Hasjemitisch Koninkrijk Jordanië,
- standpunt in eerste lezing vastgesteld met het oog op de vaststelling van een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EU) 2021/1755 wat betreft de bedragen die in het kader van de reserve voor aanpassing aan de Brexit aan de lidstaten worden toegewezen,
- standpunt in eerste lezing vastgesteld met het oog op de vaststelling van een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van de Richtlijnen 2006/43/EG, 2013/34/EU, (EU) 2022/2464 en (EU) 2024/1760 wat betreft bepaalde vereisten inzake duurzaamheidsrapportering door ondernemingen en passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven,
- standpunt in eerste lezing vastgesteld met het oog op de vaststelling van een verordening van het Europees Parlement en de Raad inzake de uitfasering van de invoer van Russisch aardgas en de voorbereiding van de uitfasering van de invoer van olie, de verbetering van de monitoring van potentiële energieafhankelijkheid, en tot wijziging van Verordening (EU) 2017/1938,
- standpunt in eerste lezing vastgesteld met het oog op de vaststelling van een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EU) 2023/1115 wat betreft bepaalde verplichtingen van marktdeelnemers en handelaren.

Deze documenten worden gelijktijdig aan alle nationale parlementen van de lidstaten in hun respectievelijke talen toegezonden en worden geacht op de datum van deze brief te zijn verzonden.

Het Europees Parlement heeft verder besloten onderstaande documenten, die zijn aangenomen tijdens dezelfde vergaderperiode en niet onder een wetgevingsprocedure vallen, te doen toekomen aan de nationale parlementen:

- resolutie over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais NK603 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad,
- resolutie over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van levensmiddelen, levensmiddeleningrediënten en diervoeders die zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde suikerbiet KWS20-1 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad,
- standpunt inzake het ontwerpbesluit van de Raad betreffende de sluiting van de Overeenkomst, in de vorm van een briefwisseling, tot wijziging en aanvulling van de Overeenkomst inzake wetenschappelijke en technologische samenwerking tussen de Europese Unie en het Hasjemitisch Koninkrijk Jordanië, waarin de voorwaarden voor de deelname van het Hasjemitisch Koninkrijk Jordanië aan het partnerschap voor onderzoek en innovatie in het Middellandse Zeegebied (het Prima-initiatief) worden vastgesteld,

- resolutie over militaire mobiliteit,
- resolutie met aanbevelingen aan de Commissie betreffende digitalisering, artificiële intelligentie en algoritmisch beheer op de werkvloer – het vormgeven van de toekomst van werk,
- resolutie over de tenuitvoerlegging van het conditionaliteitsmechanisme voor de rechtsstaat.

Namens de voorzitter van het Europees Parlement zend ik u hierbij bovengenoemde documenten toe.

Met de meeste hoogachting,

5.1.2.e

Markus Winkler

Bijlagen

Texts adopted by the European Parliament
Session of 15 to 18 December 2025 - Strasbourg
Letter to Parliaments

TA	A9-B9	Date adoption
0318	A10-0249/2025	16/12
0319	A10-0246/2025	16/12
0320	A10-0172/2025	16/12
0321	A10-0164/2025	16/12
0322	A10-0245/2025	16/12
0323	A10-0233/2025	16/12
0324	A10-0197/2025	16/12
0330	A10-0195/2025	17/12
0331	C10-0263/2025	17/12

TA	A9-B9	Date adoption
0327	B10-0562/2025	16/12
0328	B10-0559/2025	16/12
0332	A10-0228/2025	17/12
0335	A10-0242/2025	17/12
0337	A10-0244/2025	17/12
0343	A10-0240/2025	18/12

[BG български](#)

[ES español](#)

[CS čeština](#)

[DA dansk](#)

[DE Deutsch](#)

[ET eesti keel](#)

[EL ελληνικά](#)

[EN English](#)

[FR français](#)

[GA gaeilge](#)

[HR hrvatski jezik](#)

[IT italiano](#)

[LV latviešu valoda](#)

[LT lietuvių kalba](#)

[HU magyar](#)

[MT Malti](#)

[NL Nederlands](#)

[PL polski](#)

[PT português](#)

[RO română](#)

[SK slovenčina](#)

[SL slovenščina](#)

[FI suomi](#)

[SV svenska](#)

EUROPEES PARLEMENT

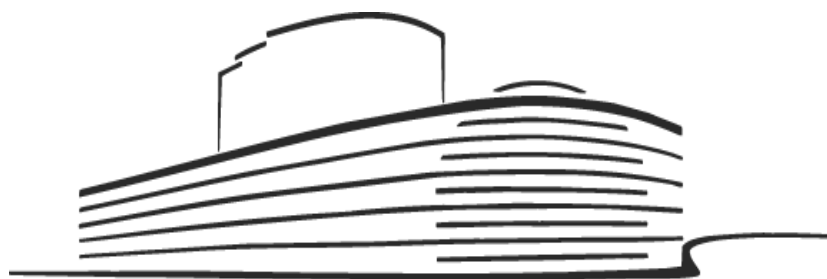
2025 - 2026

UITTREKSEL

VAN HET DOCUMENT "AANGENOMEN TEKSTEN"

VAN DE VERGADERPERIODE VAN

15 - 18 december 2025

INHOUDSOPGAVE

P10_TA(2025)0318	5
WIJZIGING VAN DE RICHTLIJN BETREFFENDE ALTERNATIEVE BESLECHTING VAN CONSUMENTENGESCHILLEN	
P10_TA(2025)0319	7
VERLENING VAN DWANGLICENTIES VOOR CRISISBEHEERSING	
P10_TA(2025)0320	11
STIMULEREN VAN DEFENSIEGERELATEERDE INVESTERINGEN IN DE EU-BEGROTING MET HET OOG OP DE UITVOERING VAN HET REARM EUROPE-PLAN	
P10_TA(2025)0321	63
WIJZIGING VAN BEPAALDE GLB-VERORDENINGEN WAT BETREFT HET CONDITIONALITEITSSYSTEEM, INTERVENTIETYPES IN DE VORM VAN RECHTSTREEKSE BETALINGEN, INTERVENTIETYPES IN BEPAALDE SECTOREN EN PLATTELANDSONTWIKKELING, EN JAARLIJKSE PRESTATIEVERSLAGEN, DE GOVERNANCE VAN GEGEVENS EN INTEROPERABILITEIT, OPSCHORTING VAN BETALINGEN IN VERBAND MET DE JAARLIJKSE PRESTATIEGOEDKEURING, EN CONTROLES EN SANCTIES	
P10_TA(2025)0322	181
TOEKENNING VAN MACROFINANCIËLE BIJSTAND AAN JORDANIË	
P10_TA(2025)0323	207
RESERVE VOOR AANPASSING AAN DE BREXIT	
P10_TA(2025)0324	215
VEREISTEN INZAKE DUURZAAMHEIDSRAPPORTERING DOOR ONDERNEMINGEN EN PASSENDE ZORGVULDIGHEID IN HET BEDRIJFSLEVEN	
P10_TA(2025)0330	283
UITFASERING VAN DE INVOER VAN RUSSISCH AARDGAS EN VERBETERING VAN DE MONITORING VAN POTENTIËLE ENERGIEAFHANKELIJKHEID	
P10_TA(2025)0000	377
ONTBOSSINGSVERORDENING: BEPAALDE VERPLICHTINGEN VAN MARKTDEELNEMERS EN HANDELAREN	
P10_TA(2025)0327	433
GENETISCH GEMODIFICEERDE MAIS NK603	
P10_TA(2025)0328	441
GENETISCH GEMODIFICEERDE SUIKERBIET KWS20-1	
P10_TA(2025)0332	449
OVEREENKOMST INZAKE WETENSCHAPPELIJKE EN TECHNOLOGISCHE SAMENWERKING: DE VOORWAARDEN VOOR DE DEELNAME VAN HET HASJEMITISCH KONINKRIJK JORDANIË AAN HET PARTNERSCHAP VOOR ONDERZOEK EN INNOVATIE IN HET MIDDELLANDSE ZEEGEBIED (HET PRIMA-INITIATIEF)	

P10_TA(2025)0335	451
MILITAIRE MOBILITEIT	
P10_TA(2025)0337	473
DIGITALISERING, ARTIFICIËLE INTELLIGENTIE EN ALGORITMISCH BEHEER OP DE WERKVLOER – HET VORMGEVEN VAN DE TOEKOMST VAN WERK	
P10_TA(2025)0343	493
TENUITVOERLEGGING VAN HET CONDITIONALITEITSMEECHANISME VOOR DE RECHTSSTAAT	

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0318

Wijziging van de richtlijn betreffende alternatieve beslechting van consumentengeschillen

Wetgevingsresolutie van het Europees Parlement van 16 december 2025 over het standpunt van de Raad in eerste lezing met het oog op de vaststelling van een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 2013/11/EU betreffende alternatieve beslechting van consumentengeschillen, en tot wijziging van Richtlijnen (EU) 2015/2302, (EU) 2019/2161 en (EU) 2020/1828 na de stopzetting van het Europees platform voor onlinegeschillenbeslechting (11778/1/2025 – C10-0309/2025 – 2023/0376(COD))

(Gewone wetgevingsprocedure: tweede lezing)

Het Europees Parlement,

- gezien het standpunt van de Raad in eerste lezing (11778/1/2025 – C10-0309/2025),
 - gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité van 14 februari 2024¹,
 - gezien zijn in eerste lezing geformuleerde standpunt² inzake het voorstel van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad (COM(2023)0649),
 - gezien artikel 294, lid 7, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
 - gezien het overeenkomstig artikel 75, lid 4, van zijn Reglement door de bevoegde commissie goedgekeurde voorlopig akkoord,
 - gezien artikel 68 van zijn Reglement,
 - gezien de aanbeveling voor de tweede lezing van de Commissie interne markt en consumentenbescherming (A10-0249/2025),
1. hecht zijn goedkeuring aan het standpunt van de Raad in eerste lezing;
 2. constateert dat de handeling is vastgesteld overeenkomstig het standpunt van de Raad;

¹ PB C, C/2024/2482, 23.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/2482/oj>.

² PB C, C/2025/1028, 27.2.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1028/oj>.

3. verzoekt zijn Voorzitter de handeling samen met de voorzitter van de Raad overeenkomstig artikel 297, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie te ondertekenen;
4. verzoekt zijn secretaris-generaal de handeling te ondertekenen nadat is nagegaan of alle procedures naar behoren zijn uitgevoerd, en met de secretaris-generaal van de Raad te zorgen voor bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*;
5. verzoekt zijn Voorzitter het standpunt van het Parlement te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsook aan de nationale parlementen.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0319

Verlening van dwanglicenties voor crisisbeheersing

Wetgevingsresolutie van het Europees Parlement van 16 december 2025 over het standpunt van de Raad in eerste lezing met het oog op de vaststelling van een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende de verlening van dwanglicenties voor crisisbeheersing en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 816/2006 (10498/2/2025 – C10-0281/2025 – 2023/0129(COD))

(Gewone wetgevingsprocedure: tweede lezing)

Het Europees Parlement,

- gezien het standpunt van de Raad in eerste lezing (10498/2/2025 – C10-0281/2025),
 - gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité van 20 september 2023³,
 - gezien zijn in eerste lezing geformuleerde standpunt⁴ inzake het voorstel van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad (COM(2023)0224),
 - gezien artikel 294, lid 7, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
 - gezien het overeenkomstig artikel 75, lid 4, van zijn Reglement door de bevoegde commissie goedgekeurde voorlopig akkoord,
 - gezien artikel 68 van zijn Reglement,
 - gezien de aanbeveling voor de tweede lezing van de Commissie juridische zaken (A10-0246/2025),
1. hecht zijn goedkeuring aan het standpunt van de Raad in eerste lezing;
 2. neemt kennis van de verklaring van de Commissie die als bijlage bij deze resolutie is gevoegd en in de C-serie van het *Publicatieblad van de Europese Unie* zal worden bekendgemaakt;
 3. constateert dat de handeling is vastgesteld overeenkomstig het standpunt van de Raad;

³ PB C, C/2023/865, 8.12.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/865/oj>.

⁴ PB C, C/2025/1031, 27.2.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1031/oj>.

4. verzoekt zijn Voorzitter de handeling samen met de voorzitter van de Raad overeenkomstig artikel 297, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie te ondertekenen;
5. verzoekt zijn secretaris-generaal de handeling te ondertekenen nadat is nagegaan of alle procedures naar behoren zijn uitgevoerd, en met de secretaris-generaal van de Raad te zorgen voor bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*;
6. verzoekt zijn Voorzitter het standpunt van het Parlement te doen toekomen aan de Raad en de Commissie alsook aan de nationale parlementen.

BIJLAGE BIJ DE WETGEVINGSRESOLUTIE

Verklaring van de Commissie betreffende Verordening (EG) nr. 816/2006 ter gelegenheid van de vaststelling van Verordening (EU) 2025/...¹ van het Europees Parlement en de Raad betreffende de verlening van dwanglicenties voor crisisbeheersing en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 816/2006

De Commissie verbindt zich ertoe een verslag over Verordening (EG) nr. 816/2006 in te dienen bij het Europees Parlement, de Raad en het Europees Economisch en Sociaal Comité, overeenkomstig artikel 19 van deze verordening.

¹ PB: Gelieve het nummer in te voegen van de verordening die is vastgesteld volgens de procedure COD 2023/0129.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0320

Stimuleren van defensiegerelateerde investeringen in de EU-begroting met het oog op de uitvoering van het ReArm Europe-plan

Wetgevingsresolutie van het Europees Parlement van 16 december 2025 over het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van de Verordeningen (EU) 2021/694, (EU) 2021/695, (EU) 2021/697, (EU) 2021/1153, (EU) 2023/1525 en (EU) 2024/795 wat betreft het stimuleren van defensiegerelateerde investeringen in de EU-begroting met het oog op de uitvoering van het ReArm Europe-plan (COM(2025)0188 – C10-0070/2025 – 2025/0103(COD))

(Gewone wetgevingsprocedure: eerste lezing)

Het Europees Parlement,

- gezien het voorstel van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad (COM(2025)0188),
- gezien artikel 294, lid 2, en de artikelen 114, 164, 172 en 173, artikel 175, derde alinea, de artikelen 176, 177, 178, 182, 183 en 188 en artikel 192, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, op grond waarvan het voorstel door de Commissie bij het Parlement is ingediend (C10-0070/2025),
- gezien het advies van de Commissie juridische zaken inzake de voorgestelde rechtsgrond,
- gezien artikel 294, lid 3, en de artikelen 164 en 172, artikel 173, lid 3, artikel 175, derde alinea, de artikelen 177 en 178, artikel 182, leden 1 en 4, artikel 183, artikel 188, tweede alinea, en artikel 192, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien de begrotingsbeoordeling door de Begrotingscommissie,
- gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité van 18 september 2025¹,
- gezien het advies van het Comité van de Regio's van 15 oktober 2025²,

¹ Nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad.

² PB C, C/2025/6325, 3.12.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/6325/oj>.

- gezien het overeenkomstig artikel 75, lid 4, van zijn Reglement door de bevoegde commissie goedgekeurde voorlopig akkoord en de door de vertegenwoordiger van de Raad bij brief van 10 november 2025 gedane toezegging om het standpunt van het Europees Parlement overeenkomstig artikel 294, lid 4, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie goed te keuren,
 - gezien de artikelen 60, 41 en 58 van zijn Reglement,
 - gezien de adviezen van de Commissie veiligheid en defensie en de Commissie vervoer en toerisme,
 - gezien het verslag van de Commissie industrie, onderzoek en energie (A10-0172/2025),
1. stelt onderstaand standpunt in eerste lezing vast;
 2. verzoekt de Commissie om hernieuwde voorlegging aan het Parlement indien zij haar voorstel vervangt, ingrijpend wijzigt of voornemens is het ingrijpend te wijzigen;
 3. verzoekt zijn Voorzitter het standpunt van het Parlement te doen toekomen aan de Raad en aan de Commissie alsmede aan de nationale parlementen.

P10_TC1-COD(2025)0103

Standpunt van het Europees Parlement in eerste lezing vastgesteld op 16 december 2025 met het oog op de vaststelling van Verordening (EU) 2025/... van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van de Verordeningen (EU) 2021/694, (EU) 2021/695, (EU) 2021/697, (EU) 2021/1153, ■ en (EU) 2024/795 wat betreft het stimuleren van defensiegerelateerde investeringen in de EU-begroting met het oog op de uitvoering van het ReArm Europee-plan

(Voor de EER relevante tekst)

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name de artikelen ■ 164 *en* 172, *artikel* 173, *lid* 3, artikel 175, derde alinea, de artikelen ■ 177 *en* 178, *artikel* 182, *leden 1 en 4*, *artikel* 183, *artikel* 188, *tweede alinea*, en artikel 192, lid 1,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité¹,

Gezien het advies van het Comité van de Regio's²,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure³,

¹ Advies van 18 september 2025 (nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad).

² PB C, C/2025/6325, 3.12.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/6325/oj>.

³ Standpunt van het Europees Parlement van 16 december 2025.

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Ongekende geopolitieke instabiliteit en de snelle verslechtering van de regionale en mondiale *dreigings- en veiligheidsniveaus, met name de niet-uitgelokte en ongerechtvaardigde Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne, die de Unie en haar lidstaten hebben blootgesteld aan een hoog risico dat conventionele militaire dreigingen werkelijkheid worden*, vereisen een dringende en aanzienlijke verhoging van de uitgaven van de Unie voor onderzoek, *innovatie* en ontwikkeling, industriële capaciteit en de ontwikkeling van infrastructuur op het gebied van *weerbaarheid, veiligheid en defensie. De Europese technologische en industriële defensiebasis (European Defence Technological and Industrial Base – EDTIB) wordt geconfronteerd met hardnekkige belemmeringen bij de toegang tot financiering, met name particuliere financiering voor investeringen, als gevolg van de door marktdeelnemers met dergelijke investeringen geassocieerde risico's. Als gevolg daarvan is het aantrekken van publieke defensiegerelateerde investeringen van vitaal belang. Daarom* moet de Unie, zoals aangegeven in het gezamenlijk witboek van de Commissie en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid van 19 maart 2025 voor de gereedheid van de Europese defensie 2030 (het “gezamenlijk witboek”), dat een kader biedt voor het ReArm Europe-plan, meer doen om de dringende behoefte aan meer Europese defensiegerelateerde investeringen te ondersteunen met de begroting van de Unie, *naast verhogingen van de nationale defensie-uitgaven door de lidstaten.*

Het benutten van financieringsprogramma's van de Unie ter ondersteuning van technologieën en producten voor tweërlei gebruik en defensiegerelateerde technologieën en producten is een stap in de richting van Europese defensiegereedheid. Het aldus benutten van die programma's is ook bedoeld om de civiel-militaire samenwerking tussen de lidstaten te versterken, in het licht van wederzijds voordelige overloopeffecten. Bij de door de betrokken programma's van de Unie ondersteunde acties kan terdege rekening worden gehouden met de relevante activiteiten van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) en andere partners, indien die activiteiten de veiligheids- en defensiebelangen van de Unie dienen.

- (2) *Investerings in de ontwikkeling van geavanceerde vermogens voor tweërlei gebruik en defensievermogens moeten worden bevorderd, aangezien dergelijke investeringen bijdragen tot de verwezenlijking van de ruimere doelstellingen van de Unie op het gebied van maatschappelijke weerbaarheid, veiligheid en concurrentievermogen. De ontwikkeling van industrieën voor producten voor tweërlei gebruik en defensieproducten in de hele Unie, rekening houdend met de risico's in verband met de toegenomen verslechtering van de veiligheidscontext van de Unie, is van essentieel belang om ervoor te zorgen dat alle lidstaten bijdragen aan en profiteren van een robuuste en veerkrachtige EDTIB.*

- (3) Het platform voor strategische technologieën voor Europa (*Strategic Technologies for Europe Platform* - STEP), dat is opgericht bij Verordening (EU) 2024/795 van het Europees Parlement en de Raad⁴, is een initiatief dat gericht is op het stimuleren van het concurrentievermogen van de Unie door middelen uit elf bestaande programma's van de Unie vrij te maken voor kritieke technologieën in drie strategische sectoren: digitale technologieën en deep-tech-innovatie, schone en hulpbronnenefficiënte technologieën en biotechnologieën. Als zodanig is STEP een goed hulpmiddel om op gecoördineerde en synergetische wijze middelen van de Unie te mobiliseren voor defensie, met inbegrip van belangrijke digitale grensverleggende technologieën die nodig zijn voor de ontwikkeling van defensieproducten en -technologieën.

⁴ Verordening (EU) 2024/795 van het Europees Parlement en de Raad van 29 februari 2024 tot oprichting van het platform voor strategische technologieën voor Europa ("STEP") en tot wijziging van Richtlijn 2003/87/EG en Verordeningen (EU) 2021/1058, (EU) 2021/1056, (EU) 2021/1057, (EU) nr. 1303/2013, (EU) nr. 223/2014, (EU) 2021/1060, (EU) 2021/523, (EU) 2021/695, (EU) 2021/697 en (EU) 2021/241 (PB L, 2024/795, 29.2.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj>).

- (4) Hoewel steun voor technologieën met gevolgen voor defensie ook nu al mogelijk is in het kader van de drie bestaande strategische sectoren die in STEP zijn vastgesteld, lijkt het noodzakelijk om het ontwikkelingspotentieel van onderzoek, industrie en innovatie op defensiegebied te vergroten door in het kader van STEP een vierde strategische sector vast te stellen die gericht is op defensietechnologieën, zonder dat er afbreuk wordt gedaan aan het beoogde technologische leiderschap van de Unie in de bestaande sectoren. Die vierde strategische sector moet ervoor zorgen dat de STEP-stimulansen worden gebruikt om de financiering van de Unie voor innovatieve veiligheidstechnologieën te verhogen, teneinde doeltreffend te reageren op de huidige en opkomende dreigingen en bij te dragen tot het Europese concurrentievermogen, in overeenstemming met de STEP-doelstellingen. Onder “defensietechnologieën” moeten die technologieën worden verstaan die zijn ingebed in of *nodig zijn voor de ontwikkeling en vervaardiging van defensieproducten, met inbegrip van defensiegerelateerde producten* die worden genoemd in de bijlage bij Richtlijn 2009/43/EG van het Europees Parlement en de Raad⁵. *In overeenstemming met de aanpak die wordt toegepast op de andere drie sectoren als bedoeld in artikel 2, lid 1, punt a), van Verordening (EU) 2024/795, moet de Commissie de in die verordening opgenomen richtsnoeren actualiseren om de vierde strategische sector te bestrijken, onder meer met betrekking tot de interpretatie van defensietechnologieën.* Wat artificiële intelligentie betreft, moeten AI-gigafabrieken belangrijke infrastructuur worden om de kracht van AI snel op bredere schaal in te zetten voor defensietechnologieën.

⁵ Richtlijn 2009/43/EG van het Europees Parlement en de Raad van 6 mei 2009 betreffende de vereenvoudiging van de voorwaarden voor de overdracht van defensiegerelateerde producten binnen de Gemeenschap (PB L 146 van 10.6.2009, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/43/oj>).

- (5) Om de capaciteit van de onder STEP vallende programma's voor het mobiliseren van de middelen van de Unie voor **defensiebehoeften** te optimaliseren, moet bovendien worden verduidelijkt dat met die programma's doelstellingen en activiteiten kunnen worden nagestreefd die verband houden met de verbetering van het concurrentievermogen **en de weerbaarheid** van de EDTIB en onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten op defensiegebied.
- (6) Horizon Europa, dat werd ingesteld bij Verordening (EU) 2021/695 van het Europees Parlement en de Raad⁶, is het **■** financieringsprogramma van de Unie voor onderzoek en innovatie **en speelt een centrale rol als het gaat om het mondiale wetenschappelijke en technologische leiderschap van de Unie**. De bij die verordening opgerichte Accelerator van de Europese Innovatieraad (*European Innovation Council* – EIC) biedt met name steun voor innovaties met een baanbrekend potentieel en disruptief karakter met opschalingspotentieel, wat te riskant kan zijn voor particuliere investeerders. Kleine en middelgrote ondernemingen, **start-ups en enkele kleine midcapondernemingen** die actief zijn in de defensiesector hebben financiering nodig voor de commercialisering van innovatieve producten.

⁶ Verordening (EU) 2021/695 van het Europees Parlement en de Raad van 28 april 2021 tot vaststelling van Horizon Europa — het kaderprogramma voor onderzoek en innovatie, tot vaststelling van de regels voor deelname en verspreiding en tot intrekking van Verordeningen (EU) nr. 1290/2013 en (EU) nr. 1291/2013 (PB L 170 van 12.5.2021, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/695/oj>).

Die juridische entiteiten worden echter geconfronteerd met grotere belemmeringen voor de toegang tot financiering dan *juridische entiteiten* in andere sectoren. *Zoals in het gezamenlijk witboek wordt benadrukt, moet de Europese defensiegereedheid worden vergroot, aangezien Europa momenteel wordt getroffen door oorlog, agressie en andere vijandige daden. Daartoe is een aanzienlijke verhoging nodig van de steun voor defensiegerelateerde innovatie met een grote impact, met inbegrip van de broodnodige steun aan kleine en middelgrote ondernemingen, start-ups en enkele kleine midcapondernemingen die bereid zijn dergelijke defensiegerelateerde innovaties met een grote impact op te schalen. De huidige architectuur van programma's van de Unie, waaronder het Europees Defensiefonds (EDF), biedt echter niet de schaal, flexibiliteit of snelheid die nodig is om dergelijke steun doeltreffend en tijdig toe te wijzen. De huidige architectuur kan onzekerheid creëren voor de juridische entiteiten in de defensiesector met betrekking tot de toegang tot steun voor technologieën met potentiële toepassingen voor tweërlei gebruik. Gezien de ernst van de dreiging in de huidige context zijn buitengewone maatregelen gerechtvaardigd en noodzakelijk.*

Hoewel steun voor defensieonderzoek en -ontwikkeling wordt verleend via het EDF, een specifiek programma van Horizon Europa, is het *op basis van de huidige strategische context* passend de Accelerator van de EIC open te stellen voor acties met potentiële toepassingen voor tweërlei gebruik, *en tegelijkertijd het civiele gebruik van toepassingen te bevorderen*. De steun voor scale-ups in het kader van de *STEP-regeling voor schaalvergroting van de Accelerator van de EIC (de “regeling”)* moet ook worden uitgebreid tot niet-bankabele kleine en middelgrote ondernemingen, met inbegrip van start-ups en niet-bankabele kleine midcapondernemingen, zoals entiteiten die reeds steun hebben ontvangen van de Accelerator en die baanbrekende en disruptieve niet-bankabele innovatie uitvoeren *in kritieke defensietechnologieën, waarbij tegelijkertijd, waar passend, innovaties worden bevorderd met potentieel voor tweërlei gebruik. Opschalingssteun in de vorm van directe investeringen in eigen vermogen, waarbij financiering rechtstreeks aan bedrijven wordt verstrekt, is niet beschikbaar in het kader van bestaande defensiegerichte financieringsinstrumenten, met name het EDF en de eigenvermogensfaciliteit voor defensie in het kader van InvestEU.*

De regeling moet daarom worden opengesteld voor innovatie op het gebied van kritieke defensietechnologieën om juridische entiteiten die in de defensiesector investeren, te ondersteunen en tegelijkertijd te zorgen voor complementariteit met andere bestaande instrumenten van de Unie. Dat rechtvaardigt dat binnen het huidige meerjarig financieel kader (MFK) een gerichte uitzondering wordt gemaakt op het in artikel 7, lid 1, van Verordening (EU) 2021/695 neergelegde beginsel dat onderzoeks- en innovatieactiviteiten in het kader van Horizon Europa uitsluitend gericht zijn op civiele toepassingen, terwijl onnodige overlappingsen worden vermeden. De gerichte uitzondering laat het resultaat van de komende onderhandelingen in de context van het volgende MFK onverlet. De Commissie moet zorgen voor passend toezicht op de toepassing van de gerichte uitzondering, onder meer door relevante gegevens te verzamelen en daarover verslag uit te brengen in het kader van de bestaande monitoring en evaluatie van de EIC, zonder dat voor deelnemers extra administratieve rompslomp wordt gecreëerd.

- (7) *Aangezien innovatieactiviteiten met toepassingen voor tweërlei gebruik gevolgen kunnen hebben voor de strategische activa, belangen, autonomie of veiligheids- of strategische belangen van de Unie en haar lidstaten, kan het nodig zijn in de desbetreffende werkprogramma's in het kader van Horizon Europa de subsidiabiliteitsregels aan te passen zodat de deelname kan worden beperkt tot juridische entiteiten die alleen zijn gevestigd in de lidstaten of tot juridische entiteiten die naast de lidstaten zijn gevestigd in bepaalde geassocieerde landen, of om de deelname uit te sluiten van juridische entiteiten die zijn gevestigd in de Unie of in geassocieerde landen en die direct of indirect onder zeggenschap staan van niet-geassocieerde derde landen of juridische entiteiten van niet-geassocieerde derde landen. Artikel 48, lid 2, van Verordening (EU) 2021/695 moet daarom worden gewijzigd om in een dergelijke mogelijkheid te voorzien. De mogelijkheid om de subsidiabiliteitsregels in de desbetreffende werkprogramma's aan te passen is specifiek voor nieuwe innovatieactiviteiten met toepassingen voor tweërlei gebruik en doet geen afbreuk aan de regels voor steun aan activiteiten met civiele toepassingen in het kader van Horizon Europa of de financiering van dergelijke activiteiten.*

- (8) *Aangezien innovatieactiviteiten op het gebied van kritieke defensietechnologieën aanzienlijke gevolgen kunnen hebben voor de veiligheids- en defensiebelangen van de Unie en haar lidstaten, moeten specifieke subsidiabiliteitsregels worden vastgesteld die zorgen voor samenhang met andere instrumenten van de Unie in de sector van de defensie-industrie en die rekening houden met de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne.*

Dergelijke specifieke subsidiabiliteitsregels moeten de deelname beperken tot juridische entiteiten die zijn gevestigd in de Unie, in Oekraïne, of in een land van de Europese Vrijhandelsassociatie (EVA) dat lid is van de Europese Economische Ruimte (EER-lid) en dat geassocieerd is met Horizon Europa. Die regels moeten de deelname uitsluiten van juridische entiteiten die direct of indirect onder zeggenschap staan van een ander derde land dan Oekraïne of een met Horizon Europa geassocieerd EER-lid, of van juridische entiteiten van een dergelijk derde land. Een in de Unie of in een met Horizon Europa geassocieerd EER-lid gevestigde juridische entiteit die onder zeggenschap staat van een ander derde land dan Oekraïne of een met Horizon Europa geassocieerd EER-lid, of van een juridische entiteit van een ander derde land dan Oekraïne of een met Horizon Europa geassocieerd EER-lid, moet echter in aanmerking komen als begunstigde, mits garanties die zijn goedgekeurd overeenkomstig de nationale procedures van de lidstaat of het EER-lid waar de juridische entiteit is gevestigd, ter beschikking van de Commissie worden gesteld.

- (9) *Gezien de dringende en buitengewone noodzaak om de soevereiniteit en veiligheid van de Unie verder te versterken zoals bepaald in Verordening (EU) 2024/795, en om te zorgen voor de snelle terbeschikkingstelling en herinvestering van financiële middelen in kritieke sectoren, met inbegrip van* projecten voor tweërlei gebruik en defensieprojecten in het kader van *de Accelerator van de EIC in het kader van* Horizon Europa, is het passend af te wijken van artikel 212, lid 3, van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad⁷ (het “Financieel Reglement”). *Gezien die omstandigheden en de noodzaak van een snelle beschikbaarheid van middelen, is het met name noodzakelijk dat* terugbetalingen, met inbegrip van terugbetaalde voorschotten, inkomsten en ongebruikte bedragen, exclusief vergoedingen en kosten van de investeringscomponent gemengde EIC-financiering van het EIC-proefproject in het kader van Horizon 2020, ■ opnieuw in het EIC-fonds worden geïnvesteerd *in plaats van naar de begroting van de Unie te vloeien, om* projecten *met civiele toepassingen en projecten* voor tweërlei gebruik en defensieprojecten te financieren die baat hebben bij het gewijzigde toepassingsgebied. Het in artikel 212, lid 3, van het Financieel Reglement vastgestelde tijdschema moet *worden gewijzigd om in uitzonderlijke omstandigheden een zinvolle uitvoering te waarborgen*. Teneinde die mogelijkheid te bieden *moet een afwijking van die bepaling worden ingevoerd*.

⁷ Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2024 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie (PB L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>).

- (10) Het EDF, dat is opgericht bij Verordening (EU) 2021/697 van het Europees Parlement en de Raad⁸, is het leidende programma ter versterking van het concurrentievermogen, de innovatie, de efficiëntie en de technologische autonomie van de defensie-industrie van de Unie. Het EDF heeft tot doel steun te bieden voor acties die bijdragen tot de ontwikkeling van disruptieve technologieën voor defensie. Om beter in te spelen op de specifieke kenmerken van dergelijke acties, bijvoorbeeld de bijzondere kleinschaligheid ervan of de bijzondere behoefte aan snelle ondersteuning, is het passend de procedures voor het nemen van besluiten over de ondersteuning van die acties *aanzienlijk te verkorten en te vereenvoudigen* en tegelijkertijd de voorwaarden voor een besluit over dergelijke steun in het werkprogramma vast te stellen, *zonder afbreuk te doen aan het excellentiebeginsel*.

⁸ Verordening (EU) 2021/697 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2021 tot oprichting van het Europees Defensiefonds en tot intrekking van Verordening (EU) 2018/1092 (PB L 170 van 12.5.2021, blz. 149, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/697/oj>).

- (11) Ook moet gebruik worden gemaakt van synergieën tussen het EDF en andere programma's van de Unie. Daartoe moeten de lidstaten, de instellingen, organen en agentschappen van de Unie, derde landen, internationale financiële instellingen of andere derde partijen vrijwillige bijdragen aan het EDF kunnen leveren als externe bestemmingsontvangsten. Vrijwillige overdrachten van aan de lidstaten in gedeeld beheer toegewezen middelen aan het EDF en de combinatie van bijdragen uit het EDF met andere programma's van de Unie voor specifieke acties moeten mogelijk zijn, mits de cumulatieve steun van de Unie de totale subsidiabele kosten van de actie niet overschrijdt.

(12) *Op 23 juni 2022 heeft de Europese Raad besloten de status van kandidaat-lidstaat toe te kennen aan Oekraïne, dat heeft aangegeven vastbesloten te zijn om zijn wederopbouw te koppelen aan hervormingen op zijn Europese traject. Op 15 december 2023 heeft de Europese Raad besloten toetredingsonderhandelingen met Oekraïne te openen, en heeft hij verklaard dat de Unie en haar lidstaten vastbesloten blijven om, op lange termijn en samen met partners, bij te dragen tot de toezeggingen aan Oekraïne op het gebied van veiligheid, wat het land zal helpen om zichzelf in de toekomst te verdedigen, pogingen tot destabilisering te weerstaan en daden van agressie af te weren. Krachtige steun voor Oekraïne is een centrale prioriteit voor de Unie en een passende reactie op de sterke politieke toezegging van de Unie om Oekraïne zo lang als nodig te steunen.*

Op 5 maart 2023 heeft de Commissie voorgesteld een instrument in het leven te roepen (het “instrument voor steun aan Oekraïne”) om de door de Russische aanvalsoorlog veroorzaakte schade aan de Oekraïense technologische en industriële defensiebasis (Defence Technological and Industrial Base – DTIB) aan te pakken en de wederopbouw, het herstel en de modernisering ervan te ondersteunen, rekening houdend met de mogelijke toekomstige integratie ervan in de EDTIB. De Oekraïense DTIB heeft haar onderzoeks-, ontwikkelings- en innovatiecapaciteit sinds het begin van de grootschalige Russische invasie van Oekraïne aanzienlijk ontwikkeld om tegemoet te komen aan de behoeften van de Oekraïense strijdkrachten. In dat verband zou het waarborgen van nauwere samenwerking tussen de EDTIB en de Oekraïense DTIB de EDTIB toegang geven tot die vermogens en bijdragen tot de doelstelling om het concurrentievermogen en de innovatie van de EDTIB te bevorderen, en tegelijkertijd in overeenstemming zijn met de voortdurende steun van de Unie voor de versterking van de productiecapaciteit van Oekraïne op defensiegebied. In het licht van de gemeenschappelijke doelstellingen van de Unie en Oekraïne op het gebied van defensieonderzoek en -ontwikkeling en in het licht van de voordelen die voor beide partijen kunnen worden verwacht van een nauwere integratie in dat verband, is het bijgevolg passend Oekraïne bij het EDF te betrekken.

- (13) Het programma Digitaal Europa, dat is opgericht bij Verordening (EU) 2021/694 van het Europees Parlement en de Raad⁹, heeft tot doel de digitale transformatie van de Europese economie, industrie en samenleving te ondersteunen en te versnellen en het concurrentievermogen van Europa in de mondiale digitale economie te verbeteren. In dat verband moet het programma gericht zijn op het ondersteunen van met name projecten, diensten en competenties met mogelijke toepassing voor tweërlei gebruik, in het kader van al zijn specifieke doelstellingen. *Dat zou bijdragen tot de versterking van de maatschappelijke veerkracht van de Unie in het licht van aanhoudende hybride aanvallen en buitenlandse inmenging. Aangezien het van strategisch belang is dat bij projecten voor tweërlei gebruik in de digitale sector wordt samengewerkt over de grenzen heen en dat technologieoverdracht tussen de lidstaten wordt gefaciliteerd, moet de Commissie bij de gunning van projecten voor tweërlei gebruik rekening houden met de trans-Europese dimensie. Het is daarom passend dat gunningscriterium bij projecten voor tweërlei gebruik verplicht te stellen.*

⁹ Verordening (EU) 2021/694 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2021 tot oprichting van het programma Digitaal Europa en tot intrekking van Besluit (EU) 2015/2240 (PB L 166 van 11.5.2021, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/694/oj>).

- (14) Om de technologische soevereiniteit en het concurrentievermogen te vergroten, heeft de Unie behoefte aan de computer-, cloud- en data-infrastructuur die onmisbaar is voor een leidende positie op AI-gebied. Als onderdeel van de strategie voor het AI-continent zijn de AI-fabrieken en AI-gigafabrieken van essentieel belang om de Unie in staat te stellen op mondiaal niveau te concurreren en haar strategische autonomie en concurrentievermogen te waarborgen op het gebied van wetenschap, op het gebied van onderzoek *met potentieel voor* tweecërlei gebruik en op het gebied van kritieke industriële sectoren, waaronder de defensie-industrie. AI-modellen van de volgende generatie vereisen uitgebreide verbonden computerinfrastructuur om doorbraken op specifieke gebieden, waaronder defensie, mogelijk te maken. Het is daarom passend om aan specifieke doelstelling 1, “high-performance computing”, van het programma Digitaal Europa een aanvullende operationele doelstelling toe te voegen die is gewijd aan de uitrol en exploitatie van AI-fabrieken en de nieuwe generatie van AI-gigafabrieken die gespecialiseerd zijn in het ontwikkelen, trainen en runnen van de meest complexe, zeer grote AI-modellen en -toepassingen, met inbegrip van de hardware en software die voor dergelijke uitrol nodig zijn.

- (15) *De toenemende blootstelling aan cyber- en hybride dreigingen in de Unie rechtvaardigt de toevoeging van een expliciete focus op weerbaarheid tegen cyber- en hybride dreigingen in het kader van specifieke doelstelling 3 van het programma Digitaal Europa.* Ook in specifieke doelstelling 5 van het programma Digitaal Europa, “uitrol en optimaal gebruik van digitale capaciteiten en interoperabiliteit”, is het nodig om in de operationele doelstelling om de overheidssector en gebieden van algemeen belang te ondersteunen, een verwijzing naar defensie op te nemen teneinde te verduidelijken dat de financiële bijdrage van de Unie in het kader van een dergelijke doelstelling tot die sector kan worden uitgebreid.
- (16) *Het kan ook nodig zijn de subsidiabiliteitsregels* ■ *in het werkprogramma van het programma Digitaal Europa voor specifieke, naar behoren gemotiveerde gevallen aan te passen, zodat* ■ *juridische entiteiten die in geassocieerde landen zijn gevestigd of die in de Unie zijn gevestigd maar onder zeggenschap staan van derde landen, niet in aanmerking komen voor deelname aan alle of sommige acties die gericht zijn op technologieën met potentieel voor tweërlei gebruik krachtens om het even welke specifieke doelstelling. In die mogelijkheid moet bijgevolg worden voorzien.* In dergelijke gevallen moeten oproepen tot het indienen van voorstellen en oproepen tot het indienen van inschrijvingen voor aanbestedingen worden beperkt tot juridische entiteiten die zijn gevestigd of worden geacht te zijn gevestigd in de Unie en waarover de lidstaten of ingezetenen van de lidstaten zeggenschap hebben.

■

- (17) De Connecting Europe Facility (CEF), die is vastgesteld in Verordening (EU) 2021/1153 van het Europees Parlement en de Raad¹⁰, heeft tot doel de investeringen op het gebied van trans-Europese netwerken te versnellen en synergieën tussen de vervoers-, de energie- en de digitale sector mogelijk te maken. Ter ondersteuning van de verbonden computerinfrastructuur die nodig is voor defensieproducten en -technologieën, maar ook buiten die gebieden, moeten de doelstellingen van de digitale sector van de CEF zoals opgenomen in die verordening worden uitgebreid tot de uitrol en levering van digitale capaciteiten zoals cloudcomputing, AI, *AI-fabrieken* en AI-gigafabrieken.

¹⁰ Verordening (EU) 2021/1153 van het Europees Parlement en de Raad van 7 juli 2021 tot vaststelling van de Connecting Europe Facility en tot intrekking van Verordeningen (EU) nr. 1316/2013 en (EU) nr. 283/2014 (PB L 249 van 14.7.2021, blz. 38, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1153/oj>).

- (18) **█** In het gezamenlijk witboek wordt militaire mobiliteit erkend als een essentieel middel voor de Europese veiligheid en defensie en wordt de toegevoegde waarde van de Unie benadrukt bij het ondersteunen van infrastructuur voor tweërlei gebruik voor mobiliteit. *In de context van het gezamenlijk witboek hebben de Commissie en de hoge vertegenwoordiger erkend dat het belangrijk is om hotspotprojecten op het gebied van militaire mobiliteit te identificeren en om essentiële lacunes en knelpunten te verwijderen in de vier prioritaire militaire mobiliteitscorridors van de EU. Militaire mobiliteit is ook een van de doelstellingen van de CEF. Het beleid inzake het trans-Europees vervoersnetwerk (TEN-T) is een belangrijk strategisch instrument voor de aanleg van de grensoverschrijdende vervoersinfrastructuur van de Unie. Hoewel TEN-T oorspronkelijk bestemd was voor civiele doeleinden biedt het ook een opmerkelijk potentieel voor tweërlei gebruik, zowel civiel als militair. Bovendien wordt er in het rapport-Niinistö van 30 oktober 2024 over “Versterking van de civiele en militaire paraatheid en gereedheid van Europa” uitdrukkelijk op gewezen dat er meer werk moet worden gemaakt van prioritaire vervoerscorridors voor tweërlei gebruik voor militair verkeer en van de uitbreiding van brandstoftoeleveringsketens voor de strijdkrachten langs die corridors. Aangezien het in het licht van de verslechterende veiligheidscontext van de Unie belangrijk is de vervoersinfrastructuur voor tweërlei gebruik te versterken, is het passend te verduidelijken dat specifieke activiteiten in het kader van acties uit hoofde van specifieke doelstelling 3.2 van de CEF, indien relevant, maatregelen kunnen omvatten om de vervoersinfrastructuur voor tweërlei gebruik te beschermen met betrekking tot militaire tegenmobiliteit of om te voorzien in brandstofinfrastructuur voor tweërlei gebruik, zowel civiel als militair.*

(19) *Bij de tussentijdse evaluatie van het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO) en het Cohesiefonds, beide opgericht bij Verordening (EU) 2021/1058 van het Europees Parlement en de Raad¹¹, werd de mogelijkheid ingevoerd om te investeren in infrastructuur voor defensie of voor tweërlei gebruik ter bevordering van militaire mobiliteit, waarbij kan worden geprofiteerd van een voorfinanciering van 20 % van de geprogrammeerde bedragen, en de mogelijkheid om Uniefinanciering toe te passen ten belope van tien procentpunten boven het toepasselijke medefinancieringspercentage, met een maximum van 100 %. Wanneer lidstaten middelen die hun in gedeeld beheer zijn toegewezen, overdragen naar de CEF, moeten zij kunnen profiteren van dezelfde voorwaarden inzake voorfinancierings- en medefinancierpercentages voor vervoersinfrastructuurprojecten voor tweërlei gebruik als die welke in het EFRO en het Cohesiefonds zijn ingevoerd. In dat geval moeten die bedragen worden gereserveerd voor projecten voor de ontwikkeling van de prioritaire militaire mobiliteitscorridors van de EU die door de lidstaten zijn vastgesteld in bijlage II bij de militaire eisen voor militaire mobiliteit binnen en buiten de EU, zoals goedgekeurd door de Raad op 17 maart 2025, of in eventuele door de Raad goedgekeurde latere versies van die bijlage, alsook voor de ontwikkeling van digitale connectiviteit en capaciteiten, met inbegrip van logistieke hubs en grensoverschrijdende delen van die corridors. Het Financieel Reglement voorziet in de mogelijkheid om voorwaarden in te voeren voor deelname aan specifieke toekenningsprocedures die gevolgen hebben voor de veiligheid en de openbare orde.*

¹¹ *Verordening (EU) 2021/1058 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling en het Cohesiefonds (PB L 231 van 30.6.2021, blz. 60, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1058/oj>).*

Bijgevolg moet het mogelijk zijn te voorzien in dergelijke specifieke voorwaarden met betrekking tot acties op een of meer van de prioritaire militaire mobiliteitscorridors van de EU, met inbegrip van voorwaarden met betrekking tot het land van oorsprong van de uitrusting, goederen, leveringen of diensten.

- (20) Daar de doelstellingen van deze verordening, namelijk onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten op het gebied van tweërlei gebruik en defensie versterken, het concurrentievermogen van de defensie-industrie van de Unie verbeteren en aldus bijdragen tot de *defensiegereedheid* van de Unie door heroriëntering van investeringen ten gunste van die kritieke prioriteiten, niet voldoende door de lidstaten kunnen worden verwezenlijkt, maar beter door de Unie kunnen worden verwezenlijkt, kan de Unie, overeenkomstig het in artikel 5 van het Verdrag betreffende de Europese Unie neergelegde subsidiariteitsbeginsel, maatregelen nemen. Overeenkomstig het in hetzelfde artikel neergelegde evenredigheidsbeginsel gaat deze verordening niet verder dan nodig is om die doelstellingen te verwezenlijken.
- (21) Gezien de dringende noodzaak om cruciale investeringen op het gebied van defensie mogelijk te maken in de context van dringende geopolitieke uitdagingen, moet deze verordening in werking treden op de dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.
- (22) De Verordeningen (EU) 2021/694, (EU) 2021/695, (EU) 2021/697, (EU) 2021/1153 en (EU) 2024/795 moeten daarom dienovereenkomstig worden gewijzigd,

HEBBEN DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

Artikel 1

Verordening (EU) 2021/694 wordt als volgt gewijzigd:

- 1) in artikel 3, lid 1, wordt aan de tweede alinea het volgende punt toegevoegd:
 - “c) het ondersteunen **en versnellen** van projecten, diensten, competenties en toepassingen voor tweërlei gebruik, die **de maatschappelijke weerbaarheid versterken**.”;
- 2) in artikel 4 wordt aan lid 1 het volgende punt toegevoegd:
 - “d) AI-fabrieken en AI-gigafabrieken van de nieuwe generatie uitrollen en gebruiken, die gespecialiseerd zijn in het ontwikkelen, trainen en runnen van de meest complexe, zeer grote AI-modellen en -toepassingen, met inbegrip van de hardware en software die voor die uitrol nodig zijn.”;

3) *artikel 6 wordt als volgt gewijzigd :*

a) in lid 1 worden de punten e) en f) vervangen door:

“e) vergroten van de weerbaarheid tegen cyber- en hybride dreigingen tegen kritieke digitale infrastructuur en tegen cyberaanvallen, helpen vergroten van het risicobewustzijn en de kennis over cyberbeveiligingsprocessen, en ondersteunen van publieke en private organisaties bij het bereiken van basiscyberbeveiligingsniveaus via bijvoorbeeld invoering van eind-tot-eindversleuteling van gegevens en software-updates;

f) verbeteren van de samenwerking tussen de civiele en de defensie-industrie met betrekking tot projecten, diensten, competenties en toepassingen voor tweërlei gebruik op het gebied van cyberbeveiliging, met inbegrip van de ontwikkeling van cyberbeveiligingstechnologieën die zijn toegesneden op defensiegerelateerde infrastructuur, overeenkomstig Verordening (EU) 2021/887 van het Europees Parlement en de Raad;*

* Verordening (EU) 2021/887 van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2021 tot oprichting van het Europees kenniscentrum voor industrie, technologie en onderzoek op het gebied van cyberbeveiliging en het netwerk van nationale coördinatiecentra (PB L 202 van 8.6.2021, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/887/oj>).”;

b) lid 2 wordt vervangen door:

“2. De acties in het kader van specifieke doelstelling 3 worden voornamelijk uitgevoerd via het Europees kenniscentrum voor industrie, technologie en onderzoek op het gebied van cyberbeveiliging en het Netwerk van nationale coördinatiecentra overeenkomstig Verordening (EU) 2021/887. De EU-cyberbeveiligingsreserve wordt echter door de Commissie en, overeenkomstig artikel 14, lid 6, van Verordening (EU) 2025/38, door Enisa uitgevoerd.”;

4) in artikel 8, lid 1, wordt punt a) vervangen door:

“a) ondersteunen van de publieke sector en gebieden van algemeen belang, zoals gezondheid en zorg, onderwijs, justitie, douane, *civiele bescherming*, defensie, vervoer, mobiliteit, energie, milieu en de culturele en creatieve sector, met inbegrip van relevante bedrijven die in de Unie zijn gevestigd, bij de effectieve uitrol van en toegang tot geavanceerde digitale technologieën zoals HPC, kwantumtechnologie, AI en cyberbeveiliging;”;

5) in artikel 12 wordt lid 5 vervangen door:

“5. In het werkprogramma kan ook worden bepaald dat juridische entiteiten die in geassocieerde landen zijn gevestigd en juridische entiteiten die in de Unie zijn gevestigd, maar waarover vanuit derde landen zeggenschap wordt uitgeoefend, **om naar behoren gemotiveerde veiligheidsredenen** niet in aanmerking komen voor deelname aan alle of bepaalde acties krachtens specifieke doelstelling 3 **■**, en aan acties die zijn gericht op technologieën met potentieel voor tweërlei gebruik krachtens om het even welke specifieke doelstelling. In dergelijke gevallen worden oproepen tot het indienen van voorstellen en oproepen tot het indienen van inschrijvingen voor aanbestedingen beperkt tot juridische entiteiten die zijn gevestigd of worden geacht te zijn gevestigd in de lidstaten en waarover de lidstaten of ingezetenen van de lidstaten zeggenschap hebben. Dergelijke beperkingen kunnen worden toegepast op de toegang tot de capaciteiten die in het kader van dergelijke oproepen worden uitgerold. **Die beperkingen zijn evenredig en zijn alleen van toepassing wanneer dat strikt noodzakelijk is.**”;

6) *in artikel 20 wordt aan lid 1 het volgende punt toegevoegd:*

“d) voor oproepen tot het indienen van voorstellen ter ondersteuning van technologieën, diensten, competenties of toepassingen voor tweërlei gebruik, de trans-Europese dimensie van het project.”;

7) *in specifieke doelstelling 5 in bijlage I wordt punt I, 4, vervangen door:*

“4. Vervoer, mobiliteit, energie en milieu

Uitrollen van gedecentraliseerde oplossingen en infrastructuur die vereist zijn voor grootschalige digitale toepassingen zoals geconnecteerd geautomatiseerd rijden, onbemande luchtvaartuigen, land- of oppervlaktevoertuigen of onderzeeërs, slimme mobiliteitsconcepten, slimme steden, slimme plattelandsgebieden of slimme ultraperifere gebieden, ter ondersteuning van het beleid inzake vervoer, energie en milieu, in coördinatie met de acties voor de digitalisering van de sectoren vervoer en energie krachtens de Connecting Europe Facility.”

Artikel 2

Verordening (EU) 2021/695 wordt als volgt gewijzigd:

1) in artikel 46 wordt het volgende lid ingevoegd:

“4 bis. In afwijking van artikel 212, lid 3, van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad* worden terugbetalingen, met inbegrip van terugbetaalde voorschotten, inkomsten en ongebruikte bedragen, exclusief vergoedingen en kosten, van gemengde EIC-financiering van het EIC-proefproject in het kader van Horizon 2020, beschouwd als interne bestemmingsontvangsten overeenkomstig artikel 21, lid 3, punt f), en artikel 21, leden 4 en 5, van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509, en is de in artikel 212, lid 3, tweede alinea, van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 vastgestelde beperking in de tijd tot twee jaar van toepassing met ingang van ... [PB: gelieve de datum van inwerkingtreding van deze wijzigingsverordening in te voegen].

* *Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2024 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie (PB L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>).*”;

2) artikel 48 wordt als volgt gewijzigd:

a) ***in lid 1*** worden na de tweede alinea de volgende alinea's ingevoegd:

“In afwijking van artikel 7, lid 1, kan de in de punten a), b) en c) van de tweede alinea van dit lid bedoelde steun ook betrekking hebben op potentiële toepassingen voor tweërlei gebruik, ***terwijl het gebruik van civiele toepassingen wordt bevorderd.***

In afwijking van artikel 7, lid 1, kan de in punt d) van de tweede alinea van dit lid bedoelde steun ook betrekking hebben op innovatie op het gebied van kritieke ***defensietechnologieën als bedoeld in artikel 2, lid 1, punt a), iv), van de STEP-verordening, waarbij indien passend innovaties met potentieel voor tweërlei gebruik worden bevorderd.***”;

b) *het volgende lid wordt ingevoegd:*

“1 bis. De toepassing van de afwijkingen van artikel 7, lid 1, waarin is voorzien in lid 1 van dit artikel, wordt opgenomen in de monitoring van het programma door de Commissie op grond van artikel 50.”;

c) *lid 2 wordt vervangen door:*

“2. De begunstigde van de Accelerator is een in een lidstaat of een geassocieerd land gevestigde juridische entiteit die als start-up, als kmo of – in uitzonderlijke gevallen – als kleine midcap-onderneming wordt aangemerkt en wil opschalen.

Met betrekking tot steun voor innovatie op het gebied van kritieke defensietechnologieën uit hoofde van lid 1, tweede alinea, punt d), van dit artikel is deelname beperkt tot juridische entiteiten die gevestigd zijn in de Unie, in Oekraïne of in een met Horizon Europa geassocieerd EER-lid. Juridische entiteiten die direct of indirect onder zeggenschap staan van een ander derde land dan Oekraïne of een met Horizon Europa geassocieerd EER-lid, of van juridische entiteiten van een dergelijk derde land, zijn uitgesloten van deelname.

In afwijking van de tweede alinea komt een juridische entiteit die gevestigd is in de Unie of in een met Horizon Europa geassocieerd EER-lid en die onder zeggenschap staat van een ander derde land dan Oekraïne of een met Horizon Europa geassocieerd EER-lid, of van een juridische entiteit van een ander derde land dan Oekraïne of een met Horizon Europa geassocieerd EER-lid, in aanmerking als begunstigde uit hoofde van lid 1 van dit artikel, mits aan de Commissie garanties ter beschikking worden gesteld. Dergelijke garanties worden goedgekeurd overeenkomstig de nationale procedures van de lidstaat of het met Horizon Europa geassocieerde EER-lid waar de juridische entiteit is gevestigd, bijvoorbeeld passende maatregelen op het gebied van screening, zoals gedefinieerd in artikel 2, punt 3), van Verordening (EU) 2019/452 van het Europees Parlement en de Raad.*

De garanties bieden de waarborg dat steun voor de juridische entiteit niet in strijd is met de veiligheids- en defensiebelangen van de Unie en haar lidstaten die zijn bepaald in het kader van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid op grond van titel V van het VEU, met inbegrip van eerbiediging van het beginsel van goede nabuurschapsbetrekkingen.

Met betrekking tot steun uit hoofde van lid 1, tweede alinea, punt a), b) of c), van dit artikel met potentiële toepassingen voor tweërlei gebruik, kan in het werkprogramma worden bepaald dat het mogelijk is de deelname te beperken tot juridische entiteiten die alleen in lidstaten zijn gevestigd of tot juridische entiteiten die naast de lidstaten zijn gevestigd in bepaalde geassocieerde landen. Elke beperking van de deelname van juridische entiteiten gevestigd in geassocieerde EER-landen geschiedt overeenkomstig de voorwaarden van de Overeenkomst inzake de Europese Economische Ruimte. Om naar behoren gemotiveerde en uitzonderlijke redenen kan het werkprogramma, ter bescherming van de strategische belangen van de Unie en haar lidstaten, tevens in de Unie of in geassocieerde landen gevestigde juridische entiteiten die direct of indirect onder zeggenschap staan van niet-geassocieerde derde landen of van juridische entiteiten uit niet-geassocieerde derde landen, uitsluiten van individuele oproepen tot het indienen van voorstellen, of hun deelname onderwerpen aan in het programma opgenomen voorwaarden.

Het voorstel kan ofwel worden ingediend door de begunstigde ofwel, op voorwaarde van de voorafgaande toestemming van de begunstigde, door een of meer natuurlijke personen of juridische entiteiten die voornemens zijn die begunstigde op te richten of te ondersteunen. In dat laatste geval wordt de financieringsovereenkomst enkel met de begunstigde gesloten.

** Verordening (EU) 2019/452 van het Europees Parlement en de Raad van 19 maart 2019 tot vaststelling van een kader voor de screening van buitenlandse directe investeringen in de Unie (PB L 79I van 21.3.2019, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/452/oj>).”.*

Artikel 3

Verordening (EU) 2021/697 wordt als volgt gewijzigd:

1) *artikel 5 wordt vervangen door:*

“Artikel 5

Geassocieerde landen

Het fonds staat open voor deelname van de volgende derde landen (geassocieerde landen):

a) *landen van de Europese Vrijhandelsassociatie die lid zijn van de EER, in overeenstemming met de in de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte vastgestelde voorwaarden;*

b) *Oekraïne, overeenkomstig de voorwaarden die zijn vastgesteld in de associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne.*”;

2) artikel 6 wordt vervangen door:

“Artikel 6

Ondersteuning voor disruptieve technologieën voor defensie

1. *Het fonds* ondersteunt acties die bevorderlijk zijn voor de ontwikkeling van disruptieve technologieën voor defensie op de actiegebieden die in de in artikel 24 bedoelde werkprogramma’s zijn omschreven.
2. In de werkprogramma’s worden de meest geschikte financieringsvormen, de selectie- en toekenningscriteria en -procedures, alsook de uitvoering vastgesteld voor disruptieve technologieën voor defensie.”;

3) het volgende artikel wordt ingevoegd:

“Artikel 8 bis

Cumulatieve financiering en overdrachten van middelen

1. Voor een actie waarvoor een bijdrage uit een ander programma van de Unie is ontvangen, kan ook een bijdrage in het kader van het *fonds* worden ontvangen, op voorwaarde dat de bijdragen niet dezelfde kosten dekken. De regels van het desbetreffende programma van de Unie zijn van toepassing op de overeenkomstige bijdrage aan de actie. De steun uit de verschillende programma's van de Unie kan op pro-ratabasis worden berekend overeenkomstig de documenten waarin de steunvoorwaarden zijn vastgesteld.
2. Aan de lidstaten in gedeeld beheer toegewezen middelen kunnen, op verzoek van de betrokken lidstaat, onder de voorwaarden van de relevante bepalingen van Verordening (EU) 2021/1060 van het Europees Parlement en de Raad* worden overgedragen naar het *fonds*. De Commissie voert die middelen uit overeenkomstig artikel 62, lid 1, eerste alinea, punt a), van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad** op directe wijze, dan wel overeenkomstig punt c) van die alinea op indirecte wijze. Die middelen worden *uitgevoerd* ten voordele van de betrokken lidstaat, *volgens de regels van het fonds*.

3. Overeenkomstig lid 2 van dit artikel overgedragen middelen kunnen, in afwijking van artikel 13, lid 2, worden gebruikt om tot 100 % van de subsidiabele kosten bij te dragen aan de financiering van subsidiabele acties *als bedoeld in artikel 10, lid 3, punten e) tot en met h)*.
4. Indien de Commissie geen juridische verbintenis in direct of indirect beheer voor overeenkomstig lid 2 van dit artikel overgedragen middelen is aangegaan, en in ieder geval uiterlijk op 30 september 2027, kunnen de overeenkomstige niet-vastgelegde middelen op verzoek van de betrokken lidstaat weer naar een of meer van de respectieve bronprogramma's worden overgedragen, overeenkomstig de voorwaarden van de relevante bepalingen van Verordening (EU) 2021/1060.
5. De lidstaten, de instellingen, organen en agentschappen van de Unie, derde landen, internationale organisaties, internationale financiële instellingen of andere derde partijen kunnen aanvullende financiële bijdragen aan het *fonds* leveren. Dergelijke financiële bijdragen vormen externe bestemmingsontvangsten in de zin van artikel 21, lid 2, punt a), d) of e), of artikel 21, lid 5, van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509.

* Verordening (EU) 2021/1060 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 houdende gemeenschappelijke bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds Plus, het Cohesiefonds, het Fonds voor een rechtvaardige transitie en het Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur en de financiële regels voor die fondsen en voor het Fonds voor asiel, migratie en integratie, het Fonds voor interne veiligheid en het Instrument voor financiële steun voor grensbeheer en visumbeleid (PB L 231 van 30.6.2021, blz. 159, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj>).

** Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2024 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie (PB L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>).”.

Artikel 4

Verordening (EU) 2021/1153 wordt als volgt gewijzigd:

1) *artikel 3 wordt als volgt gewijzigd:*

a) *lid 1 wordt vervangen door:*

“1. De algemene doelstellingen van de CEF zijn het aanleggen, ontwikkelen, moderniseren, voltooiën en weerbaar maken van de trans-Europese netwerken in de vervoers-, energie- en digitale sector en het faciliteren van grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van hernieuwbare energie, rekening houdend met de langetermijntoezeggingen op het gebied van decarbonisatie en met de volgende doelen: het vergroten van het Europese concurrentievermogen; slimme, duurzame en inclusieve groei; territoriale, sociale en economische cohesie; en de toegang tot en de integratie van de interne markt, dat alles met de nadruk op het faciliteren van synergieën tussen de vervoers-, de energie- en de digitale sector.”;

b) *in lid 2 wordt punt c) vervangen door:*

■

“c) in de digitale sector: bijdragen aan de ontwikkeling van projecten van gemeenschappelijk belang die verband houden met de uitrol van en de toegang tot veilige en beveiligde netwerken met zeer hoge capaciteit, waaronder 5G-systemen, aan het opzetten en uitrollen van digitale capaciteiten zoals cloudcomputing, AI, *AI-fabrieken* en AI-gigafabrieken, aan een grotere weerbaarheid en capaciteit van digitale backbonenetwerken op het grondgebied van de Unie door die netwerken te verbinden met naburige regio's, en aan de digitalisering van de vervoers- en energienetwerken.”;

2) in artikel 8 wordt aan lid 4 het volgende punt toegevoegd:

“f) projecten van gemeenschappelijk belang die bijdragen tot het opzetten en uitrollen of het ingrijpend opwaarderen van digitale capaciteiten, met inbegrip van cloudcomputing, AI, *AI-fabrieken* en AI-gigafabrieken, krijgen prioriteit afhankelijk van de mate waarin ze aanzienlijk bijdragen tot de verbetering van de prestaties, de weerbaarheid en de beveiliging van vervoers-, energie- en digitale infrastructuur die van cruciaal belang zijn voor de *behoorlijke werking* van de interne markt.”;

3) *artikel 9 wordt als volgt gewijzigd:*

a) *aan lid 2 wordt de volgende alinea toegevoegd:*

“Specifieke activiteiten in het kader van een actie op grond van punt c) van de eerste alinea kunnen, indien relevant, maatregelen omvatten ter bescherming van de infrastructuur voor tweërlei civiel-militair gebruik in verband met militaire tegenmobiliteit of om te voorzien in brandstofinfrastructuur voor zowel civiele als militaire vervoersactiviteiten.”;

b) *lid 4 wordt als volgt gewijzigd:*

i) *punt d) wordt vervangen door:*

“d) acties ter ondersteuning van de bescherming en uitrol van nieuwe backbonenetwerken of de ingrijpende opwaardering van bestaande backbonenetwerken, of de reparatie ervan, met inbegrip van onderzeese kabels, binnen en tussen lidstaten en tussen de Unie en derde landen, zoals de acties die zijn vermeld in deel V, punt 3, van de bijlage, evenals andere acties ter ondersteuning van de uitrol van backbonenetwerken als bedoeld in dat punt;”;

ii) het volgende punt wordt toegevoegd:

*“f) acties ter ondersteuning van het opzetten en uitrollen van digitale capaciteiten op het gebied van cloudcomputing, AI, **AI-fabrieken** en AI-gigafabrieken.”;*

4) in artikel 15, lid 2, wordt het volgende punt ingevoegd:

“b bis) onder voorbehoud van de overdracht van de nodige middelen naar de CEF in het kader van de tussentijdse evaluatie van programma’s op grond van Verordeningen (EU) 2021/1058* en (EU) 2021/1056** van het Europees Parlement en de Raad en op grond van artikel 4, lid 13, van deze verordening zijn voor werkzaamheden in verband met de specifieke doelstellingen genoemd in artikel 3, lid 2, punt a), ii), van deze verordening de volgende voorwaarden van toepassing:

- i) de medefinancieringspercentages kunnen worden verhoogd **met 10 procentpunten boven het in punt b) bedoelde medefinancieringspercentage**;
- ii) voor de acties kan aanspraak gemaakt worden op een voorfinanciering van ten minste **20 %** van het in de subsidieovereenkomst toegewezen bedrag;

- iii) de acties vinden plaats op een of meer van de vier prioritaire militaire mobiliteitscorridors van de EU die door de lidstaten zijn vastgesteld in bijlage II bij de militaire eisen voor militaire mobiliteit binnen en buiten de EU, ***met inbegrip van logistieke hubs en grensoverschrijdende delen van die corridors***, en voldoen aan de infrastructuurvereisten van Uitvoeringsverordening (EU) 2021/1328 van de Commissie^{***}; ***overeenkomstig artikel 136 van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad^{****} kunnen specifieke voorwaarden voor deelname aan de toekenningsprocedure voor dergelijke acties worden vastgesteld;***

* Verordening (EU) 2021/1058 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling en het Cohesiefonds (PB L 231 van 30.6.2021, blz. 60, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1058/oj>).

** Verordening (EU) 2021/1056 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 tot oprichting van het Fonds voor een rechtvaardige transitie (PB L 231 van 30.6.2021, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1056/oj>).

*** Uitvoeringsverordening (EU) 2021/1328 van de Commissie van 10 augustus 2021 tot nadere bepaling van de infrastructuurvereisten die van toepassing zijn op bepaalde categorieën infrastructuur voor tweeërlei gebruik overeenkomstig Verordening (EU) 2021/1153 van het Europees Parlement en de Raad (PB L 288 van 11.8.2021, blz. 37, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2021/1328/oj).

**** Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2024 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie (PB L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>).”.

I

Artikel 5

Artikel 2 van Verordening (EU) 2024/795 wordt als volgt gewijzigd:

1) in **■** lid 1 wordt aan punt a) het volgende punt toegevoegd:

“iv) defensietechnologieën;”;

2) *in lid 2 wordt punt b) vervangen door:*

“b) zij dragen bij aan het verminderen of voorkomen van strategische afhankelijkheden en kwetsbaarheden van de Unie.”;

3) *lid 7 wordt vervangen door:*

“7. Uiterlijk op 2 mei 2024 verstrekt de Commissie richtsnoeren over de wijze waarop de technologieën in de in lid 1, punt a), van dit artikel bedoelde sectoren als kritiek kunnen worden beschouwd en over de wijze waarop aan de in lid 2 van dit artikel beschreven voorwaarden wordt voldaan. In die richtsnoeren verduidelijkt de Commissie ook het begrip waardeketen en bijbehorende diensten die van cruciaal belang en specifiek zijn voor de ontwikkeling of vervaardiging van de eindproducten bedoeld in lid 3 van dit artikel. Uiterlijk op ... [twee maanden na de datum van inwerkingtreding van deze wijzigingsverordening] actualiseert de Commissie die richtsnoeren om de in artikel 2, lid 1, punt a), iv), bedoelde sector te bestrijken. De richtsnoeren worden indien passend herzien, in het licht van het in artikel 8 bedoelde tussentijdse evaluatieverslag.”

Artikel 6

Deze verordening treedt in werking op de dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te ...,

Voor het Europees Parlement

De voorzitter

Voor de Raad

De voorzitter

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0321

Wijziging van bepaalde GLB-verordeningen wat betreft het conditionaliteitssysteem, interventietypes in de vorm van rechtstreekse betalingen, interventietypes in bepaalde sectoren en plattelandontwikkeling, en jaarlijkse prestatieverslagen, de governance van gegevens en interoperabiliteit, opschorting van betalingen in verband met de jaarlijkse prestatiegoedkeuring, en controles en sancties

Wetgevingsresolutie van het Europees Parlement van 16 december 2025 over het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EU) 2021/2115 wat betreft het conditionaliteitssysteem, interventietypes in de vorm van rechtstreekse betalingen, interventietypes in bepaalde sectoren en plattelandontwikkeling, en jaarlijkse prestatieverslagen, en van Verordening (EU) 2021/2116 wat betreft de governance van gegevens en interoperabiliteit, opschorting van betalingen in verband met de jaarlijkse prestatiegoedkeuring, en controles en sancties (COM(2025)0236 – C10-0086/2025 – 2025/0236(COD))

Gewone wetgevingsprocedure (eerste lezing)

Het Europees Parlement,

- gezien het voorstel van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad (COM(2025)0236),
- gezien artikel 294, lid 2, en artikel 43, lid 2, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, op grond waarvan het voorstel door de Commissie bij het Parlement is ingediend (C10-0086/2025),
- gezien artikel 294, lid 3, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité van 18 september 2025¹,
- gezien het overeenkomstig artikel 75, lid 4, van zijn Reglement door de bevoegde commissie goedgekeurde voorlopig akkoord en de door de vertegenwoordiger van de Raad bij brief van 19 november 2025 gedane toezegging om het standpunt van het Europees Parlement overeenkomstig artikel 294, lid 4, van het Verdrag betreffende de

¹ Nog niet in het Publicatieblad verschenen.

werking van de Europese Unie goed te keuren,

- gezien artikel 60 van zijn Reglement,
 - gezien het advies van de Commissie landbouw en plattelandsontwikkeling (A10-0164/2025),
1. stelt onderstaand standpunt in eerste lezing vast²;
 2. verzoekt de Commissie om hernieuwde voorlegging aan het Parlement indien zij haar voorstel vervangt, ingrijpend wijzigt of voornemens is het ingrijpend te wijzigen;
 3. verzoekt zijn Voorzitter het standpunt van het Parlement te doen toekomen aan de Raad en aan de Commissie alsmede aan de nationale parlementen.

² Dit standpunt vervangt de amendementen die zijn aangenomen op 8 oktober 2025 (Aangenomen teksten, P10_TA(2025)0213).

P10_TC1-COD(2025)0236

Standpunt van het Europees Parlement in eerste lezing vastgesteld op 16 december 2025 met het oog op de vaststelling van Verordening (EU) 2025/... van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EU) 2021/2115 wat betreft het conditionaliteitssysteem, interventietypes in de vorm van rechtstreekse betalingen, interventietypes in bepaalde sectoren en plattelandsontwikkeling, en jaarlijkse prestatieverslagen, en van Verordening (EU) 2021/2116 wat betreft de opschorting van betalingen in verband met de jaarlijkse prestatiegoedkeuring, en controles en sancties

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 43, lid 2,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité¹,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure²,

¹ Advies van 18 september 2025 (nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad).

² Standpunt van het Europees Parlement van 16 december 2025.

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) In haar mededelingen van 29 januari 2025, getiteld: “Het EU-kompas voor concurrentievermogen” en van 11 februari 2025, getiteld “Een eenvoudiger en sneller Europa: mededeling over uitvoering en vereenvoudiging” heeft de Commissie benadrukt dat het noodzakelijk is het concurrentievermogen te vergroten, innovatie te bevorderen en groei in de hele Unie te ondersteunen, hetgeen staat of valt met de vereenvoudiging en vermindering van administratieve lasten. Het is dan ook nodig om dure regelgevingslasten, complexiteit van het Unierecht en de uitvoering ervan aan te pakken, waaronder buitensporige rapportageverplichtingen, en tevens oog te hebben voor de specifieke behoeften van kleine en middelgrote entiteiten.

- (2) In haar mededeling van 19 februari 2025 over een visie voor landbouw en voedsel benadrukt de Commissie dat, om innovatieve en duurzame landbouwpraktijken te stimuleren, landbouwers ondernemers en aanbieders moeten zijn die geen onnodige bureaucratische of regelgevende lasten dragen. Dat perspectief en de diversiteit van de sector vragen om op maat gesneden benaderingen in plaats van uniforme oplossingen, aangevuld met realitychecks voor het Unierecht en vereenvoudigingen, waarbij ook wordt gekeken naar de voordelen die digitale technologieën met zich meebrengen, zoals technologieën die geautomatiseerde rapportage mogelijk maken. Een beter evenwicht tussen vereisten en stimulansen is nodig om de overgang naar duurzame landbouw in goede banen te leiden en innovatie te stimuleren. De speciale behoeften van kleine landbouwbedrijven, waarop de vitaliteit van plattelandsgemeenschappen is gebaseerd door natuur en het levensonderhoud te beschermen, vragen om beter toegesneden en ongecompliceerde steun in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB), waarbij de administratieve lasten worden verminderd. Kleine landbouwbedrijven worden vaak benadeeld bij de toegang tot en het gebruik van financiering, hetgeen hun vermogen om te investeren, te innoveren en ontwikkelingsmogelijkheden te benutten, belemmert.

- (3) Verordening (EU) 2021/2115 van het Europees Parlement en de Raad³ stelt voorschriften vast inzake steun voor strategische plannen die de lidstaten in het kader van het GLB moeten opstellen (strategische GLB-plannen) en die uit het Europees Landbouwgarantiefonds (ELGF) en het Europees Landbouwfonds voor plattelandontwikkeling (Elfpo) worden gefinancierd. Verordening (EU) 2021/2116 van het Europees Parlement en de Raad⁴ bevat voorschriften inzake de financiering, het beheer en de monitoring van het GLB. In 2024 werd Verordening (EU) 2024/1468 van het Europees Parlement en de Raad⁵ vastgesteld teneinde het kader voor GLB-steun van de Unie beter aan te passen aan de realiteit op het landbouwbedrijf, de administratie van de strategische GLB-plannen door de lidstaten te verbeteren en de lasten in verband met controles te verminderen. Ook stelde de Commissie Gedelegeerde Verordening (EU) 2024/1235⁶ tot wijziging van Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/126 van de Commissie⁷ vast, die de lidstaten met name de mogelijkheid biedt om het referentieaandeel voor norm 1 inzake een goede landbouw- en milieuconditie (GLMC) aan te passen op basis van structurele

³ Verordening (EU) 2021/2115 van het Europees Parlement en de Raad van 2 december 2021 tot vaststelling van voorschriften inzake steun voor de strategische plannen die de lidstaten in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid opstellen (strategische GLB-plannen) en die uit het Europees Landbouwgarantiefonds (ELGF) en het Europees Landbouwfonds voor plattelandontwikkeling (Elfpo) worden gefinancierd, en tot intrekking van Verordeningen (EU) nr. 1305/2013 en (EU) nr. 1307/2013 (PB L 435 van 6.12.2021, blz. 1, [ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2115/oj](http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2115/oj)).

⁴ Verordening (EU) 2021/2116 van het Europees Parlement en de Raad van 2 december 2021 inzake de financiering, het beheer en de monitoring van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 1306/2013 (PB L 435 van 6.12.2021, blz. 187, [ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2116/oj](http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2116/oj)).

⁵ Verordening (EU) 2024/1468 van het Europees Parlement en de Raad van 14 mei 2024 tot wijziging van de Verordeningen (EU) 2021/2115 en (EU) 2021/2116 wat betreft de normen voor een goede landbouw- en milieuconditie, regelingen voor klimaat, milieu en dierenwelzijn, wijzigingen van de strategische GLB-plannen, herziening van de strategische GLB-plannen en vrijstellingen van controles en sancties (PB L, 2024/1468, 24.5.2024, [ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1468/oj](http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1468/oj)).

⁶ Gedelegeerde Verordening (EU) 2024/1235 van de Commissie van 12 maart 2024 tot wijziging van Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/126 van de Commissie tot aanvulling van Verordening (EU) 2021/2115 van het Europees Parlement en de Raad wat betreft de regels voor het aandeel in het kader van norm 1 inzake een goede landbouw- en milieuconditie (GLMC) (PB L, 2024/1235, 26.4.2024, [ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2024/1235/oj](http://data.europa.eu/eli/reg_del/2024/1235/oj)).

⁷ Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/126 van de Commissie van 7 december 2021 tot aanvulling van Verordening (EU) 2021/2115 van het Europees Parlement en de Raad met aanvullende eisen voor bepaalde interventietypes die de lidstaten in het kader van die verordening in hun strategisch GLB-plan voor de periode 2023-2027 uitwerken, alsmede regels voor het aandeel in het kader van norm 1 inzake een goede landbouw- en milieuconditie (GLMC) (PB L 20 van 31.1.2022, blz. 52, [ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2022/126/oj](http://data.europa.eu/eli/reg_del/2022/126/oj)).

veranderingen in landbouwsystemen en voorziet in afwijkingen van de verplichting om landbouwers en andere begunstigden verplichtingen op te leggen grond om te zetten.

- (4) Uit de feedback over en de ervaring met de twee uitvoeringsjaren van de strategische GLB-plannen uit hoofde van het huidige rechtskader van de Unie voor het GLB blijkt dat verdere beperkte aanpassingen van dat rechtskader noodzakelijk zijn om de geconstateerde knelpunten en complexiteiten aan te pakken. Daartoe behoort het feit dat in het rechtskader van de Unie voor het GLB vooralsnog onvoldoende rekening wordt gehouden met specifieke omstandigheden, praktijken en behoeften van bepaalde groepen landbouwers, zoals biologische landbouwers, jonge landbouwers, **vrouwelijke landbouwers, landbouwers in berggebieden**, kleinschalige landbouwers en veehouders, waardoor het de lidstaten niet toegestaan is de verschillende instrumenten aan de specifieke omstandigheden, praktijken en behoeften van die landbouwers aan te passen. Bepaalde vereenvoudigingsmogelijkheden binnen het GLB, zoals het gebruik van vaste bedragen of vereenvoudigde kostenopties, worden daarnaast onvoldoende benut vanwege de complexiteit bij de uitvoering en het beheer ervan. Dat kan leiden tot overlappende of dubbelzinnige vereisten voor landbouwers, de toegang tot steun voor landbouwers bemoeilijken en de mogelijkheden van ondernemingsontwikkeling voor landbouwers belemmeren, onder meer voor jonge landbouwers en nieuwe landbouwers. Er is ook sprake van een zekere starheid in de regels die van invloed zijn op de wijze waarop de lidstaten hun strategische GLB-plannen beheren en wijzigen en hun rapportageverplichtingen nakomen. Ten slotte moeten de lasten van bezoeken op het landbouwbedrijf en controles van zowel landbouwers als administratieve instanties worden verlicht, met name door doeltreffendere methoden in te voeren voor kwaliteitsbeoordelingen in het kader van het geïntegreerde beheers- en controlesysteem (GBCS) en conditionaliteitscontroles. Door die knelpunten, complexiteiten en starheden weg te nemen, zouden de lidstaten helpen de strategische GLB-plannen te benutten om zoveel mogelijk kansen te scheppen voor landbouwers en andere begunstigden van het GLB, administratieve lasten en complexiteit te verminderen, en beter gebruik te maken van schaarse hulpbronnen. ***Om het effect van de rechtstreekse betalingen die in het kader van de bij het rechtskader van het GLB ingestelde steunregeling worden toegekend te maximaliseren, met name wat betreft het billijke inkomen en de billijke levensstandaard van de landbouwers, is het van belang dat nationale maatregelen buiten het GLB zodanig worden ontworpen dat de rechtstreekse betalingen geen negatieve gevolgen ervan ondervinden.***

- (5) Artikel 4, lid 3, punt c), van Verordening (EU) 2021/2115 stelt vast dat een landbouwareaal moet worden aangemerkt als blijvend grasland wanneer het wordt gebruikt als grasland en minimaal vijf jaar niet in de vruchtwisseling van het bedrijf is opgenomen. Sommige landbouwsystemen gaan echter gepaard met een vruchtwisseling op bouwland waarbij de grassen of andere kruidachtige voedergewassen minimaal vijf jaar niet in de vruchtwisseling worden opgenomen, maar waarbij die arealen worden omgeploegd om de status van bouwland te behouden. Wanneer dergelijke landbouwsystemen worden toegepast, hebben landbouwers in de lidstaten bijgevolg moeite om hun teeltrotaties te beheren en om levensvatbaar te blijven en tevens aan de vereisten voor de uitvoering van GLMC-norm 1 te voldoen. Daarnaast kan het gebruik van langere vruchtwisselingen met grasland aanzienlijke voordelen opleveren als het gaat om de biodiversiteit en ecosysteemdiensten, terwijl het landbouwers meer flexibiliteit biedt bij het beheer van hun landbouwsystemen. Ter bevordering van dergelijke flexibele en duurzame landbouwpraktijken voor het beheer van grasland moet de lidstaten derhalve de mogelijkheid worden geboden om de periode die bepalend is voor de indeling van een areaal als blijvend grasland, te verlengen van vijf naar zeven jaar. Artikel 4, lid 3, punt c), van Verordening (EU) 2021/2115 moet daarom dienovereenkomstig worden gewijzigd.

- (6) *De automatische omzetting van bouwland in blijvend grasland na een bepaalde periode kan echter onnodige regelgevingsdruk creëren voor landbouwers die willen dat hun land ingedeeld blijft als bouwland. Daarom moeten de lidstaten, met het oog op meer flexibiliteit, kunnen besluiten dat grond die op 1 januari 2026 als bouwland is ingedeeld, bouwland blijft, zelfs wanneer de periode van vijf of zeven jaar is verstreken. In dat geval moeten landbouwers de mogelijkheid krijgen om niet deel te nemen aan het door de lidstaat genomen besluit en om de regel van omzetting van hun bouwland in blijvend grasland na het verstrijken van de periode van vijf of zeven jaar te blijven toepassen. Met het oog op consistentie en rechtszekerheid moeten de lidstaten die deze flexibiliteit hanteren er ook op toezien dat hun besluit geen afbreuk doet aan lopende meerjarige milieuverbintenissen die zijn aangegaan uit hoofde van artikel 70 van Verordening (EU) 2021/2115, en dat begunstigden de mogelijkheid krijgen om de in artikel 69, lid 1, van Verordening (EU) 2021/2116 bedoelde aanvraag dienovereenkomstig te wijzigen of in te trekken in het jaar na het besluit van de lidstaat.*

- (7) Om het risico van negatieve gevolgen voor de eengemaakte markt en de internationale handel van de nieuwe crisisbetalingen aan landbouwers naar aanleiding van natuurrampen, ongunstige klimaatgebeurtenissen of rampzalige gebeurtenissen overeenkomstig *artikel 78 bis* van Verordening (EU) 2021/2115 zoveel mogelijk te beperken, moeten de interventies op grond waarvan die steun van de Unie moet worden verleend, door de lidstaten zodanig worden vormgegeven dat zij beantwoorden aan de criteria van bijlage 2 bij de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw.
- (8) Artikel 11 van Verordening (EU) 2021/2115 bevat een mechanisme voor de uitvoering van het Memorandum van Overeenstemming betreffende oliehoudende zaden, waaronder bepalingen inzake de toename van geplande outputs en verlagingscoëfficiënten om overschrijding van het maximale steunareaal voor de hele Unie te voorkomen. Die bepaling moet worden gewijzigd om rekening te houden met de bij onderhavige verordening doorgevoerde wijzigingen van artikel 119 van die verordening.

█

- (9) Het conditionaliteitssysteem, dat uit de regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE's) en GLMC-normen omvat, is erop gericht de ontwikkeling van duurzame landbouw te bevorderen door de begunstigden er beter bewust van te maken dat het noodzakelijk is deze basisnormen en vereisten in acht te nemen. Het heeft tevens tot doel het GLB beter bij de door het Unierecht nagestreefde doelstellingen op het gebied van milieu, volksgezondheid, gezondheid van planten en dierenwelzijn te laten aansluiten. Aangezien het landbouwareaal dat wordt beheerd door kleine landbouwers die betalingen ontvangen in het kader van de in artikel 28 van Verordening (EU) 2021/2115 bedoelde interventies, beperkt is, levert de toepassing van het conditionaliteitssysteem op deze kleine landbouwers, die de meeste landbouwbedrijven in de Unie beheren, onvoldoende voordelen op terwijl daar aanzienlijke kosten tegenover staan, en legt het deze landbouwers en nationale overheden zware administratieve lasten op. Om dergelijke kosten te verminderen en de daarmee samenhangende administratieve lasten te verlichten, is het passend om kleine landbouwers vrij te stellen van de toepassing van het conditionaliteitssysteem.

- (10) De in artikel 13 van Verordening (EU) 2021/2115 bedoelde GLMC-normen maken deel uit van het in artikel 12 van die verordening bedoelde conditionaliteitssysteem. Zij dragen bij aan de matiging van en aanpassing aan klimaatverandering en tot de bescherming van het milieu, met inbegrip van water, bodem en biodiversiteit van ecosystemen. De algemene beginselen waarop biologische productie uit hoofde van artikel 5 van Verordening (EU) 2018/848 van het Europees Parlement en de Raad⁸ is gebaseerd, omvatten het behoud van natuurlijke landschapselementen, zoals natuurlijke erfgoedlocaties, en het verantwoorde gebruik van energie en natuurlijke hulpbronnen, zoals water, bodem, organisch materiaal en lucht.

⁸ Verordening (EU) 2018/848 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2018 inzake de biologische productie en de etikettering van biologische producten en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 834/2007 van de Raad (PB L 150 van 14.6.2018, blz. 1, [ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/848/oj](http://data.europa.eu/eli/reg/2018/848/oj)).

- (11) GLMC-norm 1, vermeld in bijlage III bij Verordening (EU) 2021/2115, is erop gericht blijvend grasland in stand te houden met het oog op het behoud van de koolstofvoorraad. In punten 1.7.3 en 1.9.1.1 van bijlage II bij Verordening (EU) 2018/848 wordt het belang van een zo groot mogelijk gebruik van grasland en weides benadrukt, dat de omzetting van blijvend grasland voor andere vormen van grondgebruik voorkomt en overeenkomstig de hoofddoelstelling van GLMC-norm 1 de koolstofvoorraad in blijvend grasland behoudt. De GLMC-normen 3, 5 en 6, zoals opgenomen in bijlage III bij Verordening (EU) 2021/2115, hebben respectievelijk tot doel organisch materiaal in de bodem te behouden, erosie te beperken en bodems te beschermen in kwetsbare perioden. Die doelstellingen worden reeds verwezenlijkt door de grondbewerkings- en teeltmethoden die worden toegepast bij het verbouwen van biologische gewassen, met name de in punt 1.9. van bijlage II bij Verordening (EU) 2018/848 bedoelde methoden. GLMC-norm 4, vermeld in bijlage III bij Verordening (EU) 2021/2115, heeft tot doel waterlopen te beschermen tegen vervuiling. Evenzo hebben de punten 1.5, 1.7, 1.9 en 1.10 van bijlage II bij Verordening (EU) 2018/848 tot doel het risico van watervervuiling te verminderen door het gebruik van geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik aan banden te leggen, het gebruik van meststoffen en pesticiden te beperken, en de bezettingsdichtheid te beperken. De ervaring heeft geleerd dat de biologische landbouw een positieve invloed heeft op het uitspoelen en weglekken van nutriënten, waardoor de kans kleiner wordt dat een biologische landbouwer de kwaliteit van het water aantast; en zo wordt de hoofddoelstelling van GLMC-norm 4 bereikt. Gezien de beginselen en regels die zijn vastgelegd in Verordening (EU) 2018/848 en bestaande praktijken in het kader van de biologische landbouwsystemen, worden **landbouwers die overeenkomstig Verordening (EU) 2018/848 zijn gecertificeerd, derhalve verondersteld te voldoen aan de GLMC-normen 1, 3, 4, 5, 6 en, zoals dat reeds het geval is, 7, met betrekking tot *hun biologische productie-eenheden en productie-eenheden in omschakeling, zoals gedefinieerd in Verordening (EU) 2018/848. Om de administratieve rompslomp voor de bevoegde autoriteiten van de lidstaten te verminderen en tegelijkertijd te streven naar de meest geschikte toepassing van die mogelijkheid van de veronderstelling van naleving van bepaalde GLMC-normen, moeten de lidstaten kunnen besluiten dat een dergelijke veronderstelling van naleving alleen geldt wanneer het overeenkomstig Verordening (EU) 2018/848 gecertificeerde volledige bedrijf van de landbouwer bestaat uit biologische productie-eenheden of uit productie-eenheden in omschakeling, zoals gedefinieerd in Verordening (EU) 2018/848, of uit beide dergelijke productie-eenheden.***

- (12) Om de samenhang van de vereisten voor landbouwers te verbeteren en het vaststellen van de GLMC-normen door de lidstaten te vereenvoudigen, moet artikel 13, lid 1, van Verordening (EU) 2021/2115 worden gewijzigd om te verduidelijken dat de lidstaten de GLMC-normen in hun strategische GLB-plannen mogen vaststellen in overeenstemming met verplichte nationale voorschriften, op voorwaarde dat dergelijke nationale voorschriften voldoen aan de GLMC-normen die zijn opgenomen in bijlage III bij die verordening. In het bijzonder moet worden verduidelijkt dat in de strategische GLB-plannen vastgestelde GLMC-normen niet verder hoeven te gaan dan bestaande verplichte nationale voorschriften, op voorwaarde dat die nationale voorschriften voldoen aan de GLMC-normen die zijn opgenomen in bijlage III bij Verordening (EU) 2021/2115, met name aan de hoofddoelstellingen van deze GLMC-normen.
- (13) Artikel 13, lid 2 bis, van Verordening (EU) 2021/2115 moet worden gewijzigd zodat de lidstaten, bij de implementatie van de GLMC-normen, in tijdelijke afwijkingen van de vereisten van minimumnormen kunnen voorzien, ook in het geval van plantenziekten of plagen, die landbouwers verhinderen om aan die vereisten in een bepaald jaar te voldoen.

(14) *GLMC-norm 9 verbiedt het omzetten en ploegen van blijvend grasland dat is aangewezen als ecologisch kwetsbaar blijvend grasland in Natura 2000-gebieden. De ervaring heeft echter geleerd dat er uitzonderlijke situaties kunnen zijn waarin dergelijk ecologisch kwetsbaar blijvend grasland wordt beschadigd, bijvoorbeeld door invasieve soorten, en dat er passende maatregelen voor die situaties, met inbegrip van uitzonderingen op het verbod op het ploegen van de betrokken arealen met het oog op het herstel van dergelijk blijvend grasland, nodig kunnen zijn om ervoor te zorgen dat de vereisten van GLMC-norm 9 bijdragen tot de bescherming van habitats en soorten. In overeenstemming met de vereenvoudigingsdoelstelling, kunnen de lidstaten met name gebruikmaken van hun bestaande controlesystemen in Natura 2000-gebieden op basis van een risicoanalyse. Verder kunnen de lidstaten gebruikmaken van verplichte vereisten die zijn vastgesteld in de Natura 2000-beheersplannen, mits die vereisten voldoen aan GLMC-norm 9 die is opgenomen in bijlage III bij Verordening (EU) 2021/2115.*

- █
- (15) Volgens artikel 19 van Verordening (EU) 2021/2115 kunnen de lidstaten tot 3 % van de aan een landbouwer te betalen rechtstreekse betalingen inhouden ter ondersteuning van een bijdrage van landbouwers aan een risicobeheersinstrument. Een lidstaat die besluit van die optie gebruik te maken, moet deze toepassen op alle begunstigden van rechtstreekse betalingen in een bepaald jaar. De ervaring heeft geleerd dat slechts zeer weinig lidstaten gebruikmaken van die optie. Uit overleg met de lidstaten is naar voren gekomen dat het ontbreken van instrumenten voor risicobeheer, hetzij opgezet door de lidstaten of beschikbaar via een particuliere verzekering, waarover alle landbouwers kunnen beschikken die rechtstreekse betalingen ontvangen, een belemmering vormt voor de uitvoering van dat artikel. Om ervoor te zorgen dat er meer gebruik wordt gemaakt van die optie, is het noodzakelijk om dat artikel 19 te wijzigen zodat de uitvoering ervan flexibeler is en om het af te stemmen op de bestaande risicobeheersinstrumenten in de lidstaten. Als gevolg van die wijziging **moeten** de lidstaten **die besluiten gebruik te maken van de optie om tot 3 % van de rechtstreekse betalingen in te houden die moeten worden verricht aan een landbouwer als bijdrage van landbouwers aan risicobeheersinstrumenten, kunnen beslissen of dit geldt voor alle landbouwers die in een bepaald jaar rechtstreekse betalingen ontvangen, dan wel voor de landbouwers voor wie in een bepaald jaar een risicobeheersinstrument bestaat, op voorwaarde dat hun besluit overeenstemt met de bestaande risicobeheersinstrumenten.**

- (16) De door de lidstaten ontwikkelde vereenvoudigde betalingsregeling voor kleine landbouwers uit hoofde van artikel 28 van Verordening (EU) 2021/2115 maakt het aanvraagproces voor inkomenssteun minder complex, zowel voor kleine landbouwers als voor overheden. Om de aantrekkelijkheid ervan te vergroten en een groter aantal kleine landbouwers aan te moedigen om van deze regeling gebruik te maken, moet het maximumbedrag dat in het kader van die regeling kan worden ontvangen, worden verhoogd. Om de deelname te bevorderen van kleine landbouwers die in aanmerking komen voor de in dat artikel bedoelde betalingen in de ecoregelingen als bedoeld in artikel 31 van die verordening, moeten de lidstaten de mogelijkheid hebben om door die landbouwers ontvangen betalingen in het kader van de ecoregelingen uit te sluiten van het in artikel 28 van die verordening bedoelde maximumbedrag van de betaling.

- (17) Wanneer een lidstaat uit hoofde van artikel 28, tweede alinea, van Verordening (EU) 2021/2115 besluit dat de in artikel 28, eerste alinea, van die verordening bedoelde betaling aan kleine landbouwers niet in de plaats moet komen van steun voor overeenkomstig artikel 31 van die verordening tot stand gebrachte ecoregelingen, moeten de ecoregelingen blijven voldoen aan alle in artikel 31, lid 5, van die verordening vastgestelde vereisten. Dat beginsel moet ook in acht worden genomen wat betreft interventies uit hoofde van artikel 70 van die verordening met betrekking tot landbouwers die in artikel 28 van die verordening bedoelde betalingen ontvangen. Om ervoor te zorgen dat het algemene beginsel dat betalingen alleen worden verricht voor verbintenissen die verder gaan dan de conditionaliteitsvereisten, wordt nageleefd, en om de ambitie van de interventies te waarborgen, die deel uitmaken van de milieu- en klimaatarchitectuur van het GLB, mogen landbouwers die in artikel 28 van die verordening bedoelde betalingen ontvangen alleen betalingen in het kader van in artikel 31 van die verordening bedoelde ecoregelingen of betalingen in het kader van in artikel 70 van die verordening bedoelde interventies ontvangen indien zij aan de voorwaarden van artikel 31, lid 5, eerste alinea, punt a), van die verordening of aan de voorwaarden van artikel 70, lid 3, eerste alinea, punt a), van die verordening voldoen.

- (18) Om ervoor te zorgen dat de gevolgen voor de financiële en economische situatie van de betrokken landbouwers binnen de perken wordt gehouden wanneer de lidstaten betere resultaten boeken met betrekking tot milieu, klimaat, dierenwelzijn en antimicrobiële resistentie, door nationale wetgeving te handhaven of goed te keuren die verder gaat dan de daarmee verband houdende minimumvoorschriften uit het Unierecht, moet artikel 31, lid 5, van Verordening (EU) 2021/2115 worden gewijzigd. Dergelijke wijziging moet de lidstaten de gelegenheid bieden steun te verlenen voor verbintenissen die bijdragen tot de naleving van door nationale wetgeving opgelegde verplichte voorschriften die verder gaan dan de minimumvoorschriften uit het Unierecht, ongeacht of zij nieuw zijn of reeds bestaan. Daarnaast zou het opheffen van de beperking van de termijn waarbinnen steun kan worden verleend in het kader van ecoregelingen, het beheer van de ecoregelingen voor de lidstaten eenvoudiger maken. Het zou hierdoor minder vaak nodig zijn ecoregelingen in de strategische GLB-plannen tijdens de programmeringsperiode te wijzigen als gevolg van wijzigingen van dergelijke nationale wetgeving of als gevolg van het verstrijken van de termijn van 24 maanden waarbinnen het mogelijk is steun te verlenen voor verbintenissen die bijdragen tot de naleving van dergelijke nationale wetgeving.

- (19) GLMC-norm 2, vermeld in bijlage III bij Verordening (EU) 2021/2115, streeft ernaar koolstofrijke bodems te beschermen. GLMC-norm 9, opgenomen in Bijlage III van Verordening (EU) 2021/2115, heeft als doel habitats en soorten te beschermen door een verbod op het omzetten of ploegen van blijvende graslanden die zijn aangewezen als ecologisch kwetsbare blijvende graslanden in Natura 2000-gebieden. De ervaring heeft geleerd dat, terwijl de bescherming van koolstofrijke bodems en ecologisch kwetsbare blijvende graslanden in Natura 2000-gebieden wordt gegarandeerd, de in de strategische plannen opgenomen vereisten op grond van GLMC-normen 2 en 9 uitdagingen met zich meegebracht hebben voor landbouwers en de lidstaten, met name wat betreft de economische levensvatbaarheid van de betrokken landbouwbedrijven. De naleving van bepaalde uit hoofde van GLMC-normen 2 en 9 vastgestelde vereisten, waaronder de vereisten ten aanzien van productiebeperking of een verbod op het omzetten of het ploegen van ecologisch kwetsbare blijvende graslanden in Natura 2000-gebieden, kan landbouwers op kosten jagen of hun vermogen om het gebruik van hun land te wijzigen of aan te passen, aanzienlijk beperken. Bovendien hebben GLMC-normen 2 en 9 in sommige lidstaten grotere gevolgen voor landbouwers dan in andere door de uiteenlopende aandelen wetlands en veengebied of ecologisch kwetsbare blijvende graslanden in Natura 2000-gebieden op hun grondgebied. Het moet mogelijk zijn om, met behoud van de bestaande vereisten op grond van GLMC-normen 2 en 9, indien van toepassing, die zijn vastgesteld in overeenstemming met verplichte nationale voorschriften zoals geïntroduceerd door deze verordening, landbouwers te compenseren voor de naleving van de verplichtingen die uit die normen voortvloeien. Het moet derhalve mogelijk zijn voor de lidstaten om GLMC-normen 2 en 9 uit te sluiten van de in artikel 31, lid 5, punt a), van die verordening vastgelegde vereiste. Hierdoor moeten de lidstaten in hun strategische GLB-plannen steun kunnen verlenen in het kader van de in artikel 31 van die verordening bedoelde ecoregelingen, zodat actieve landbouwers die onder GLMC-norm 2 of 9 vallen, aan de vereisten van die normen voldoen en tegelijkertijd een hoog niveau van bescherming van wetlands en veengebied handhaven, met name gelet op het potentieel voor koolstofvastlegging van die gebieden, respectievelijk, een hoog niveau van bescherming van ecologisch kwetsbare blijvende graslanden in Natura 2000-gebieden handhaven..

- (20) Om steun voor biologische landbouwmethoden voor veeteelt in het kader van de in artikel 31 van Verordening (EU) 2021/2115 bedoelde ecoregelingen mogelijk te maken, moeten de lidstaten kunnen besluiten dat steun verleend voor verbintenissen tot omschakeling naar of voortzetting van biologische landbouwpraktijken en -methoden overeenkomstig Verordening (EU) 2018/848, de vorm aanneemt van een jaarlijkse betaling voor grootvee-eenheden. Ook moet worden verduidelijkt dat de steun voor verbintenissen ter verbetering van landbouwpraktijken in verband met de bijenteelt kan worden verleend in de vorm van een jaarlijkse betaling voor bijenkasten, aangezien dit de berekening van betalingen voor deze verbintenissen zal vereenvoudigen. Ter waarborging van de samenhang van de in de strategische GLB-plannen gebruikte definities moet “bijkast” voor de steunverlening in het kader van ecoregelingen bedoeld in artikel 31 van Verordening (EU) 2021/2115, verwijzen naar “bijkast” dat is gedefinieerd in de gedelegeerde handeling die wordt bedoeld in artikel 56, punt b), van die verordening.

I

- (21) Artikel 48 van Verordening (EU) 2021/2115 moet worden gewijzigd om de verwijzing naar de jaarlijkse prestatiegoedkeuring te schrappen, met het oog op de schrapping door onderhavige verordening van die procedure uit Verordening (EU) 2021/2116.

- (22) Producentenorganisaties en unies van producentenorganisaties in de sector groenten en fruit spelen een belangrijke rol bij het versterken van de positie van landbouwers in de toeleveringsketen. GLB-steun aan deze organisaties is van cruciaal belang om specifieke problemen aan te pakken en sectorale doelstellingen te bereiken of om milieuvriendelijke praktijken te belonen. Daarom is het passend om producentenorganisaties en unies van producentenorganisaties die, in hun operationele programma's één of meer sectorale interventies in verband met de doelstellingen als bedoeld in artikel 46, punt d), e), f), h), i) of j), van Verordening (EU) 2021/2115 hebben tenuitvoergelegd, te laten profiteren van de verhoogde beperking van financiële steun van de Unie als bedoeld in artikel 52, lid 2, van die verordening, op voorwaarde dat het bedrag waarmee de in artikel 52, lid 2, eerste alinea, van die verordening vastgestelde beperkingen worden overschreden, uitsluitend wordt aangewend voor de financiering van die sectorale interventies.
- (23) Artikel 69 van Verordening (EU) 2021/2115 moet worden gewijzigd om de benaming van het interventietype voor plattelandsontwikkeling als bedoeld in punt e) van dat artikel af te stemmen op de wijzigingen van artikel 75 van die verordening en om de benaming van het in artikel 78 bis van die verordening nieuwe interventietype op te nemen.

- (24) Om ervoor te zorgen dat de gevolgen voor de financiële en economische situatie van de betrokken landbouwers binnen de perken wordt gehouden wanneer de lidstaten betere resultaten boeken met betrekking tot milieu, klimaat, dierenwelzijn en antimicrobiële resistentie door nationale wetgeving te handhaven of goed te keuren die verder gaat dan de daarmee verband houdende minimumvoorschriften uit het Unierecht, moet artikel 70, lid 3, van Verordening (EU) 2021/2115 worden gewijzigd. Dergelijke wijziging moet de lidstaten de gelegenheid bieden steun te verlenen voor verbintenissen die bijdragen tot de naleving van door nationale wetgeving opgelegde verplichte voorschriften die verder gaan dan de minimumvoorschriften uit het Unierecht, ongeacht of zij nieuw zijn of reeds bestaan. Daarnaast zou het opheffen van de beperking van de termijn waarbinnen steun kan worden verleend in het kader van agromilieuklimaatverbintenissen, het beheer van deze verbintenissen voor de lidstaten eenvoudiger maken. Het zou hierdoor minder vaak nodig zijn deze verbintenissen in de strategische GLB-plannen tijdens de programmeringsperiode te wijzigen als gevolg van wijzigingen van dergelijke nationale wetgeving of als gevolg van het verstrijken van de termijn van 24 maanden waarbinnen het mogelijk is steun te verlenen voor verbintenissen die bijdragen tot de naleving van dergelijke nationale wetgeving.

- (25) De ervaring heeft geleerd dat de in de strategische plannen opgenomen vereisten op grond van GLMC-normen 2 en 9 aanzienlijke uitdagingen met zich meegebracht hebben voor landbouwers en de lidstaten, met name wat betreft de economische levensvatbaarheid van de betrokken landbouwbedrijven en het tegelijkertijd waarborgen van het beschermen van respectievelijk koolstofrijke bodems en ecologisch kwetsbare blijvende graslanden in Natura 2000-gebieden. De naleving van bepaalde uit hoofde van GLMC-normen 2 en 9 vastgestelde vereisten, waaronder de vereisten ten aanzien van productiebeperking of het verbod op het omzetten of het ploegen van ecologisch kwetsbare blijvende graslanden in Natura 2000-gebieden, kan landbouwers op kosten jagen of hun vermogen om het gebruik van hun land te wijzigen of aan te passen, aanzienlijk beperken. Bovendien hebben GLMC-normen 2 en 9 in sommige lidstaten grotere gevolgen voor landbouwers dan in andere door de uiteenlopende aandelen wetlands en veengebied of ecologisch kwetsbare blijvende graslanden in Natura 2000-gebieden op hun grondgebied. Het moet het mogelijk zijn om, met behoud van de bestaande vereisten op grond van GLMC-normen 2 en 9, indien van toepassing, die zijn vastgesteld in overeenstemming met verplichte nationale voorschriften zoals geïntroduceerd door deze verordening, landbouwers te compenseren voor de naleving van de verplichtingen die uit die normen voortvloeien. Het moet derhalve mogelijk zijn voor de lidstaten om GLMC-normen 2 en 9 uit te sluiten van de in artikel 70, lid 3, punt a), van Verordening (EU) 2021/2115 vastgelegde vereiste voor interventies op basis van artikel 70 van die verordening. Hierdoor moeten de lidstaten in hun strategische GLB-plannen steun kunnen verlenen in het kader van interventies als bedoeld in artikel 70 van die verordening, zodat landbouwers en andere begunstigden die onder GLMC-normen 2 en 9 vallen, aan de vereisten van die normen voldoen en tegelijkertijd een hoog niveau van bescherming van wetlands en veengebied handhaven, met name gelet op het potentieel voor koolstofvastlegging van deze gebieden, respectievelijk, een hoog niveau van bescherming van ecologisch kwetsbare blijvende graslanden in Natura 2000-gebieden.

- (26) Op grond van artikel 70, lid 8, van Verordening (EU) 2021/2115 moeten de lidstaten betalingen voor agromilieuklimaatverbintenissen of voor verbintenissen tot omschakeling naar of voortzetting van biologische landbouwpraktijken en -methoden enkel als betalingen per hectare vaststellen. Ter waarborging van de samenhang met steun in het kader van ecoregelingen als bedoeld in artikel 31 van die verordening moet het voor de lidstaten mogelijk zijn om in naar behoren gemotiveerde gevallen steun te verlenen voor dergelijke verbintenissen in de vorm van een betaling per grootvee-eenheid. Ter vergemakkelijking van de milieuvriendelijke bijteeltactiviteiten moet het mogelijk zijn om voor agromilieuklimaatverbintenissen of verbintenissen tot omschakeling naar of voortzetting van biologische landbouw steun te verlenen in de vorm van een betaling per bijenkast. Ter waarborging van de samenhang van de in de strategische GLB-plannen gebruikte definities moet “bijkast” voor de verlening van steun voor die verbintenissen verwijzen naar “bijkast” als gedefinieerd in de gedelegeerde handeling waarnaar wordt verwezen in artikel 56, punt b), van Verordening (EU) 2021/2115.
- (27) Artikel 72, lid 5, van Verordening (EU) 2021/2115 bevat regels betreffende de berekening van betalingen voor gebiedsspecifieke nadelen ter compensatie van de aanvullende kosten en gederfde inkomsten als gevolg van de naleving van bepaalde verplichte vereisten die verder gaan dan de ter zake vastgestelde GLMC-normen. Voor gebiedsspecifieke nadelen die voortvloeien uit de ter zake vastgestelde GLMC-normen, worden geen betalingen toegekend. De naleving van bepaalde uit hoofde van GLMC-norm 2 vastgestelde vereisten kan landbouwers echter op kosten jagen, aangezien deze vereisten productiebeperkingen als gevolg van aanzienlijke beperkingen van het grondgebruik met zich meebrengen. Om de kosten in verband met de naleving van GLMC-norm 2 te integreren in de berekening van betalingen voor gebiedsspecifieke nadelen die voortvloeien uit de naleving van bepaalde verplichte vereisten, moet het voor de lidstaten mogelijk zijn om in dergelijke berekeningen nadelen op te nemen die voortvloeien uit de vereisten van die GLMC-norm.

- (28) Om ervoor te zorgen dat landbouwers meer tijd en flexibiliteit hebben om zich aan te passen aan nieuwe voorschriften van het Unierecht in een steeds uitdagendere context van geopolitieke spanningen, structurele uitdagingen en economische moeilijkheden die onder meer verband houden met hoge energieprijzen en hoge inputprijzen, moet artikel 73, lid 5, van Verordening (EU) 2021/2115 worden gewijzigd. Dergelijke wijziging moet de termijn waarbinnen steun kan worden verleend voor investeringen die bijdragen tot de naleving van dergelijke nieuwe voorschriften, te verlengen van 24 naar 36 maanden vanaf de datum waarop die nieuwe voorschriften verplicht worden voor het bedrijf.
- (29) De landbouwsector van de Unie kampt met demografische problemen door de vergrijzende arbeidskrachten. Hoewel het waarborgen van een duurzame toekomst voor de landbouw staat of valt met het aantrekken van jonge landbouwers, is het voor jonge landbouwers financieel problematisch om nieuwe economische activiteiten in de landbouwsector op te zetten en tot ontwikkeling te brengen. Ter vergemakkelijking van de eerste opstart van landbouwbedrijven moet de subsidiabiliteitsperiode voor investeringen die voldoen aan de nieuwe normen van de Unie, worden verlengd voor jonge landbouwers.

- (30) Ter versterking van het concurrentievermogen en de duurzaamheid van het voedselsysteem van de Unie zijn aanzienlijke investeringen en bedrijfsontwikkeling noodzakelijk. De ontwikkeling van kleine landbouwbedrijven, die worden geconfronteerd met specifieke uitdagingen en potentieel economisch levensvatbaar zijn, moet met name worden aangemoedigd. Tegelijkertijd is het zaak de uitvoering van de steun voor kleine landbouwbedrijven te vereenvoudigen om de administratieve lasten zoveel mogelijk te beperken. Om in te spelen op die behoeften, is het passend om artikel 75 van Verordening (EU) 2021/2115 te wijzigen teneinde de ontwikkeling van kleine landbouwbedrijven op te nemen in de interventies die de lidstaten kunnen steunen en om een vast steunbedrag van **75 000** EUR te hanteren voor die interventie. Vanwege consistentie moeten de lidstaten dezelfde definitie van kleine landbouwbedrijven gebruiken voor investeringen uit hoofde van artikel 73, lid 4, punt b), van die verordening als voor bedrijfsontwikkeling uit hoofde van artikel 75 van die verordening.
- (31) Risicobeheersinterventies zijn zeer nuttig om landbouwers veerkrachtiger te maken en moeten daarom worden aangemoedigd. De ervaring heeft echter geleerd dat de huidige regels te star zijn om dit interventietype ten volle te benutten. In het bijzonder lijkt het erop dat de huidige formule voor de berekening van verliezen niet is afgestemd op de specifieke situatie van sommige begunstigden, waaronder jonge landbouwers, op arealen met blijvende teelten of op andere gemotiveerde gevallen waarin de berekeningsformule voor verliezen niet passend is. Ter bevordering van het gebruik en de benutting van risicobeheersinstrumenten op grond van artikel 76 van Verordening (EU) 2021/2115 moeten de lidstaten over meer flexibiliteit beschikken bij het berekenen van de verliezen voor dergelijke begunstigden of gewassen, zodat zij rekening kunnen houden met hun specifieke situaties.

- (32) Om landbouwers van wie de productie schade heeft opgelopen door natuurrampen, ongunstige klimaatgebeurtenissen of andere rampzalige gebeurtenissen, **zoals uitbraken van besmettelijke dierziekten en uitbraken van quarantaineorganismen**, doeltreffend te ondersteunen, moeten de lidstaten crisisbetalingen **■** kunnen bieden via interventies voor plattelandsontwikkeling. Dit soort steun moet de lidstaten voldoende flexibiliteit bieden bij het plannen van de interventies. **Bij de berekening van het te compenseren productieverlies** moeten de lidstaten **indexen kunnen gebruiken en rekening kunnen houden met recente prijsontwikkelingen, zodat de berekening de werkelijke marktwaarde weergeeft**. Ter waarborging van goed financieel beheer van de Uniemiddelen moeten de lidstaten ervoor zorgen dat de totale door de landbouwer ontvangen compensatie, in combinatie met andere vormen van door de Unie of nationale overheden geleverde steun, waaronder aanvullende nationale financiering, en financiering uit particuliere verzekering of andere risicobeheersregelingen, niet leidt tot overcompensatie of dubbele financiering.
- (33) Artikel 79, lid 1, van Verordening (EU) 2021/2115 bevat de regels betreffende het vaststellen, door beheersautoriteiten, van selectiecriteria voor interventies die betrekking hebben op bepaalde interventietypes. De lijst van interventietypes waarvoor de lidstaten gebruik moeten maken van selectiecriteria, moet worden gewijzigd om rekening te houden met de wijzigingen van de in artikel 75 van die verordening bedoelde interventietypes.

- (34) Artikel 80 van Verordening (EU) 2021/2015 bevat regels en beginselen voor het uitvoeren van financieringsinstrumenten in het GLB. In artikel 80, lid 2, van die verordening wordt gezorgd voor consistentie met Verordening (EU) 2021/1060 van het Europees Parlement en de Raad⁹ betreffende financieringsinstrumenten. Om bij uitvoering en controle de synergieën tussen GLB-financieringsinstrumenten en de andere financieringsinstrumenten die onder Verordening (EU) 2021/1060 vallen, verder te versterken, moet artikel 80 van Verordening (EU) 2021/2115 worden gewijzigd om ervoor te zorgen dat Verordening (EU) 2021/2115 en Verordening (EU) 2021/1060 dezelfde vereisten betreffende het auditspoor voor financieringsinstrumenten bevatten.
- (35) Artikel 80, lid 3, van Verordening (EU) 2021/2115 bepaalt het toepasselijke plafond voor een brutosubsidie-equivalent wanneer in het kader van financieringsinstrumenten steun wordt verleend voor activiteiten die onder artikel 42 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) vallen. Ter waarborging van afstemming op de recentelijk doorgevoerde wijzigingen in de algemene staatssteunregeling uit hoofde van artikel 3, lid 2, van Verordening (EU) 2023/2831 van de Commissie¹⁰ moet het plafond dienovereenkomstig worden verhoogd. Verder moet de referentieperiode worden veranderd van “begrotingsjaren” in “jaren” om in overeenstemming te zijn met artikel 3, lid 2, van Verordening (EU) 2023/2831. Wat betreft de steun voor werkkapitaal voor activiteiten die niet onder artikel 42 VWEU vallen, moeten de algemene staatssteunregels van toepassing blijven.

⁹ Verordening (EU) 2021/1060 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 houdende gemeenschappelijke bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds Plus, het Cohesiefonds, het Fonds voor een rechtvaardige transitie en het Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur en de financiële regels voor die fondsen en voor het Fonds voor asiel, migratie en integratie, het Fonds voor interne veiligheid en het Instrument voor financiële steun voor grensbeheer en visumbeleid (PB L 231 van 30.6.2021, blz. 159, [ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj](http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj)).

¹⁰ Verordening (EU) 2023/2831 van de Commissie van 13 december 2023 betreffende de toepassing van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op de-minimissteun (PB L, 2023/2831, 15.12.2023, [ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2831/oj](http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2831/oj)).

- (36) In artikel 80, lid 5, van Verordening (EU) 2021/2115 wordt de subsidiabiliteit van de uitgaven omschreven wanneer steun wordt verleend door middel van financieringsinstrumenten. Ter waarborging van duidelijkheid en gelijke behandeling voor alle financieringsinstrumenten die onder Verordening (EU) 2021/1060 vallen, moet artikel 80, lid 5, van Verordening (EU) 2021/2115 worden gewijzigd om de subsidiabiliteitsregels ten aanzien van de belasting toegevoegde waarde (“btw”) uiteen te zetten.
- (37) Artikel 81 van Verordening (EU) 2021/2115 bevat de regels en voorwaarden voor overhevelingen door de lidstaten van Elfpo-toewijzingen aan het InvestEU-programma, dat is vastgesteld bij Verordening (EU) 2021/523 van het Europees Parlement en de Raad¹¹. Om de grootst mogelijke benutting van nieuwe mogelijkheden uit hoofde van artikel 10 bis, lid 4, van Verordening (EU) 2021/523 te waarborgen, moet artikel 81 van Verordening (EU) 2021/2115 worden gewijzigd.
- (38) In artikel 83 van Verordening (EU) 2021/2115 worden de regels voor het berekenen en toepassen van vereenvoudigde kostenopties vastgesteld. Om de uitvoering van investeringen en andere interventies voor plattelandsontwikkeling te vereenvoudigen en te stimuleren en om het gebruik van vereenvoudigde kostenopties te bevorderen, moeten de krachtens Verordening (EU) 2021/1060 tot stand gebrachte berekeningsmethoden zonder nadere motivering kunnen worden toegepast.

¹¹ Verordening (EU) 2021/523 van het Europees Parlement en de Raad van 24 maart 2021 tot vaststelling van het InvestEU-programma en tot wijziging van Verordening (EU) 2015/1017 (PB L 107 van 26.3.2021, blz. 30, [ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/523/oj](http://data.europa.eu/eli/reg/2021/523/oj)).

- (39) Artikel 86, leden 2 en 3, van Verordening (EU) 2021/2115 bevat regels betreffende de subsidiabiliteit van uitgaven die voortvloeien uit wijzigingen van strategische GLB-plannen voor de bijdrage uit respectievelijk het ELGF en het Elfpo. Om de regels inzake de subsidiabiliteit van uitgaven te vereenvoudigen, de synergieën tussen het ELGF en het Elfpo te verbeteren, en de lidstaten meer flexibiliteit te bieden bij het bepalen van de data waarop de met het ELGF verband houdende wijzigingen van strategische GLB-plannen van kracht worden, is het aangewezen om uitgaven ingevolge de goedkeuring van een strategische wijziging van een strategisch GLB-plan voor een bijdrage uit het ELGF als subsidiabel te kunnen aanmerken vanaf de door de betrokken lidstaat overeenkomstig artikel 119, lid 8, van die verordening vastgestelde datum voor het van kracht worden van de wijziging, maar op zijn vroegst vanaf de datum waarop het verzoek tot wijziging bij de Commissie wordt ingediend. Voor andere wijzigingen van strategische GLB-plannen met betrekking tot ELGF moeten de uitgaven in aanmerking komen voor een bijdrage uit het ELGF vanaf de datum waarop de Commissie in kennis wordt gesteld van de wijziging, zoals bepaald in artikel 119, lid 9, van Verordening (EU) 2021/2115, zoals gewijzigd bij deze verordening. ■

- (40) Met het oog op passende financiering voor *het* nieuwe *interventietype* voor crisisbetalingen aan landbouwers naar aanleiding van natuurrampen, ongunstige klimaatgebeurtenissen of rampzalige gebeurtenissen moeten de lidstaten een bepaald deel van ■ Elfpo-financiering voor *dit interventietype* kunnen reserveren. Om ervoor te zorgen dat voldoende financiering beschikbaar blijft voor de andere GLB-prioriteiten, moet dat aandeel echter worden beperkt tot een jaarlijks maximumbedrag dat per lidstaat beschikbaar is en overeenkomt met 3 % van het gecombineerde totaal van de rechtstreekse betalingen en de Elfpo-financiering per jaar. ■
- (41) Vanwege de bijzondere aard ervan *moet* het nieuwe interventietype voor crisisbetalingen aan landbouwers naar aanleiding van natuurrampen, ongunstige weersomstandigheden of rampzalige gebeurtenissen ■ worden vrijgesteld van de verplichting om bij te dragen aan de in bijlage I bij Verordening (EU) 2021/2115 opgenomen resultaatindicatoren.
-
- (42) Het is aangewezen om lidstaten met de ultraperifere gebieden toe te staan een deel van het bedrag van de vooraf toegewezen middelen voor plattelandontwikkeling dat is toegewezen aan ultraperifere gebieden over te dragen ten behoeve van financieringsmaatregelen via de programma's van speciaal op een afgelegen en insulair karakter afgestemde maatregelen (de 'POSEI-programma's'). Dergelijke flexibiliteit moet de maximale financiële toewijzingen verhogen die zijn vastgelegd in Verordening (EU) nr. 228/2013 van het Europees Parlement en van de Raad¹² voor POSEI-programma's voor het bedrag dat aan deze programma's wordt overgedragen vanuit de middelen voor plattelandontwikkeling.

¹² Verordening (EU) nr. 228/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 13 maart 2013 houdende specifieke maatregelen op landbouwgebied ten behoeve van de ultraperifere gebieden van de Unie en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 247/2006 van de Raad (PB L 78 van 20.3.2013, blz. 23, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/228/oj>).

- (43) Artikel 119, lid 4, van Verordening (EU) 2021/2115 voorziet in de goedkeuring door de Commissie van door de lidstaten ingediende verzoeken tot wijziging van strategische GLB-plannen. Op grond van artikel 119, lid 9, van die verordening wordt de lidstaten de mogelijkheid geboden om wijzigingen aan de elementen van hun strategische GLB-plannen aan te brengen en toe te passen met betrekking tot interventies als bedoeld in titel III, hoofdstuk IV, van die verordening. Deze wijzigingen zijn opgenomen in het volgende verzoek tot wijziging van de strategische GLB-plannen dat door de Commissie moet worden goedgekeurd. De ervaring heeft geleerd dat, zelfs wanneer ze de strategische oriëntatie van strategische GLB-plannen niet veranderen, de wijzigingen vaak talrijke technische elementen bevatten die deze complex en kostbaar maken voor de lidstaten, en tot vertragingen in de goedkeuringsprocedures leiden. Dit vormt een obstakel voor de tijdige en doeltreffende aanpassing van strategische GLB-plannen aan de veranderende economische realiteit en aan de behoeften van landbouwers en andere begunstigten in lidstaten, en heeft een negatieve invloed op de uitvoering van die strategische GLB-plannen. Om wijzigingsprocedures te vereenvoudigen en doelmatiger te maken, met name wat betreft elementen van de strategische GLB-plannen die niet van strategische aard zijn, moet de goedkeuring van de Commissie alleen vereist zijn voor strategische wijzigingen van strategische GLB-plannen. Daartoe moeten strategische wijzigingen in Verordening (EU) 2021/2115 worden gedefinieerd als wijzigingen van belangrijke elementen van de strategische GLB-plannen die aanzienlijke gevolgen hebben voor de strategie en interventielogica van die plannen, waaronder de overhevelingen van financiële toewijzingen tussen het Elfpo en het ELGF, maximale en minimale financiële toewijzingen, en wijzigingen in streefcijfer- en financiële plannen. De lidstaten moeten alle andere wijzigingen van hun strategische GLB-plannen kunnen aanbrengen en toepassen na de Commissie hiervan in kennis te hebben gesteld. Die wijzigingen hoeven niet door de Commissie worden goedgekeurd.

- (44) Ter waarborging van de verenigbaarheid van de strategische GLB-plannen met het GLB-rechtskader moet de Commissie de bevoegdheid hebben om bezwaar te maken tegen gemelde wijzigingen wanneer zij van oordeel is dat die wijzigingen niet verenigbaar zijn met Verordening (EU) 2021/2115 of Verordening (EU) 2021/2116 of de op grond van die verordeningen vastgestelde gedelegeerde en uitvoeringshandelingen. Ter waarborging van rechtszekerheid voor landbouwers en andere begunstigen worden de lidstaten na ontvangst van een bezwaar van de Commissie tegen een gemelde wijziging geacht die wijziging niet toe te passen en deze uit het gewijzigde strategische GLB-plan dat bij de Commissie is ingediend, te verwijderen. Uitgaven die verband houden met dergelijke wijzigingen, moeten daarnaast niet in aanmerking komen voor een bijdrage uit het ELGF of het Elfpo. De ervaring heeft geleerd dat de lidstaten complexe en talrijke wijzigingen van hun strategische GLB-plannen kunnen melden. De Commissie moet derhalve beschikken over een redelijke termijn om de gemelde wijzigingen te beoordelen en, indien nodig, bezwaar ertegen te maken. De lidstaten moeten de mogelijkheid hebben om wijzigingen waartegen de Commissie bezwaar heeft gemaakt, ter goedkeuring in te dienen als onderdeel van een verzoek tot strategische wijziging als bedoeld in artikel 119, lid 2, van Verordening (EU) 2021/2115, zoals gewijzigd bij deze verordening. Dat moet ervoor zorgen dat die wijzigingen alleen wettelijk van kracht worden indien zij voldoen aan Verordening (EU) 2021/2115 en Verordening (EU) 2021/2116, alsmede op grond van die verordeningen vastgestelde gedelegeerde en uitvoeringshandelingen.

- (45) In artikel 119, lid 8, derde alinea, van Verordening (EU) 2021/2115 wordt bepaald dat de lidstaten een datum moeten bepalen waarop wijzigingen van strategische GLB-plannen met betrekking tot het ELGF van kracht worden. Dergelijke datum moet later zijn dan de datum van goedkeuring van het verzoek voor wijziging door de Commissie. Om de lidstaten meer flexibiliteit te bieden bij het bepalen van de data waarop strategische wijzigingen van strategische GLB-plannen met betrekking tot het ELGF van kracht worden en om de synergieën tussen de regels die van toepassing zijn op strategische wijzigingen van strategische GLB-plannen met betrekking tot het ELGF en op strategische wijzigingen van strategische GLB-plannen met betrekking tot het Elfpo, te vergroten, moet het voor de lidstaten mogelijk zijn de datum waarop strategische wijzigingen van strategische GLB-plannen van kracht worden, vast te stellen tussen de datum van indiening bij de Commissie van het verzoek van strategische wijzigingen als bedoeld in artikel 119, lid 2, van Verordening (EU) 2021/2115, zoals gewijzigd bij deze Verordening, en de datum van goedkeuring door de Commissie van dergelijk verzoek.
- (46) In artikel 120 van Verordening (EU) 2021/2115 wordt ervoor gezorgd dat de strategische GLB-plannen worden geactualiseerd met wijzigingen die zijn aangebracht in de in bijlage XIII bij die verordening vermelde wetgevingshandelingen betreffende milieu en klimaat waartoe de strategische GLB-plannen zouden moeten bijdragen en waarmee zij moeten stroken. Hiertoe moeten de lidstaten nagaan of hun strategische GLB-plannen moeten worden gewijzigd, en eventueel een verzoek tot wijziging indienen wanneer een of meer van de wetgevingshandelingen moet worden gewijzigd. Ter voorkoming van onnodige administratieve processen in de eindfase van de uitvoering van strategische GLB-plannen moet artikel 120 van Verordening (EU) 2021/2115 worden geschrapt.

- (47) Artikel 122 van Verordening (EU) 2021/2115 moet worden gewijzigd om rekening te houden met de wijzigingen van artikel 119 van die verordening, die door onderhavige verordening zijn geïntroduceerd.
- (48) Artikel 124, lid 4, van Verordening (EU) 2021/2115 moet worden gewijzigd om het monitoringcomité in staat te stellen zijn advies uit te brengen over de datum van inwerkingtreding van alle wijzigingen met betrekking tot het ELGF, teneinde ervoor te zorgen dat landbouwers en begunstigen voldoende tijd hebben om de voorgestelde wijzigingen te kunnen verwerken.
- (49) Artikel 134 van Verordening (EU) 2021/2115 bevat regels betreffende de inhoud van, en de procedure die geldt voor, jaarlijkse prestatieverslagen, die als een basis dienen voor de jaarlijkse prestatiegoedkeuring als bedoeld in artikel 54 van Verordening (EU) 2021/2116. Gezien het schrappen van deze verordening uit Verordening (EU) 2021/2116 van de jaarlijkse prestatiegoedkeuring moeten die vereisten worden gewijzigd. Een dergelijke wijziging moet het schrappen van enkel voor die procedure vereiste informatie omvatten, zoals informatie over gerealiseerde eenheidsbedragen en door de lidstaten te verstrekken motiveringen wanneer de gerealiseerde eenheidsbedragen de corresponderende geplande eenheidsbedragen in de strategische GLB-plannen overschrijden.
- (50) Artikel 134, lid 7, van Verordening (EU) 2021/2115 moet worden verduidelijkt om het verband tussen het jaarlijkse prestatieverslag en de in artikel 135 van die verordening bedoelde tweejaarlijkse prestatie-evaluatie te versterken, wat betreft de opneming in het jaarlijkse prestatieverslag van motiveringen voor niet bereikte mijlpalen ten behoeve van de tweejaarlijkse prestatie-evaluatie.

(51) Op grond van artikel 134, lid 13, van Verordening (EU) 2021/2115 kan de Commissie binnen één maand na de indiening ervan opmerkingen formuleren bij een ontvankelijk jaarlijks prestatieverslag. De ervaring heeft geleerd dat de beoordeling van de ontvankelijkheid van het jaarlijkse prestatieverslag op grond van artikel 134, lid 3, van die verordening en een omvattende beoordeling van het ingediende jaarlijkse prestatieverslag zelf niet gelijktijdig kunnen worden uitgevoerd. Het is derhalve noodzakelijk de datum vanaf wanneer de termijn voor het indienen van opmerkingen, als bedoeld in artikel 134, lid 13, van die verordening, wordt berekend, te wijzigen in de datum waarop het jaarlijkse prestatieverslag ontvankelijk wordt, overeenkomstig artikel 134, lid 3, van die verordening.

█

(52) Krachtens artikel 159 van Verordening (EU) 2021/2115 wordt de Commissie, uiterlijk op 31 december 2025, geacht de lijst van wetgevingshandelingen in bijlage XIII bij die verordening te evalueren en, indien aangewezen, wetgevingsvoorstellen te doen om aanvullende wetgevingshandelingen aan die bijlage toe te voegen. Gezien de schrapping van artikel 120 van die verordening, moet ook artikel 159 van die verordening door deze verordening worden geschrapt om voor de samenhang van strategische GLB-plannen te zorgen en de uitvoering van strategische GLB-plannen door nationale autoriteiten, landbouwers en andere begunstigden niet te verstoren.

(53) In bijlage I bij Verordening (EU) 2021/2115 zijn op grond van artikel 7 van die verordening impactindicatoren, resultaatindicatoren en outputindicatoren opgenomen. De tabel “Jaarlijkse prestatiegoedkeuring – OUTPUT – Interventietypes en bijbehorende outputindicatoren” in bijlage I bij die verordening moet worden vervangen om outputindicatoren op te nemen voor *het* nieuwe *interventietype* en de gewijzigde interventietypes en om rekening te houden met de schrapping door deze verordening van de jaarlijkse prestatiegoedkeuring als bepaald in artikel 54 van Verordening (EU) 2021/2116.

- (54) Bijlage II bij Verordening (EU) 2021/2115 bevat een lijst van de voor elk interventietype van die verordening relevante punten van bijlage 2 bij de WTO-Overeenkomst inzake de landbouw. Het nieuwe *interventietype* voor crisisbetalingen aan landbouwers naar aanleiding van natuurrampen, ongunstige weersomstandigheden of rampzalige gebeurtenissen moet derhalve in die bijlage II worden opgenomen.
- (55) GLMC-norm 1, vermeld in bijlage III bij Verordening (EU) 2021/2115, heeft tot doel blijvend grasland in stand te houden met het oog op het behoud van de koolstofvoorraad op basis van een verhouding blijvend grasland ten opzichte van het landbouwareaal op nationaal, regionaal, subregionaal niveau of op het niveau van groepen bedrijven of individuele bedrijven, dit alles ten opzichte van het referentiejaar 2018, met een maximale daling van 5 % ten opzichte van het referentiejaar. Structurele veranderingen in landbouwbedrijven die zich wellicht kunnen voordoen in de programmeringsperiode 2023-2027, met name in de veeteeltsector, kunnen gepaard gaan met snelle veranderingen van het grondgebruik binnen het landbouwbedrijf, met name om de gevolgen van de klimaatverandering voor de beschikbaarheid van voeders en voedergewassen te beperken. Dergelijke structurele veranderingen komen echter in de beschikbare gegevens tot uitdrukking met vertraging. Dergelijke evolutie in structurele veranderingen in landbouwbedrijven kan variaties in de jaarlijkse verhouding blijvend grasland ten opzichte van het referentiejaar 2018 teweegbrengen. Met het oog op deze variaties en teneinde de uitvoering van GLMC-norm 1 te vergemakkelijken, moet het maximumpercentage waarmee de verhouding blijvend grasland daalt ten opzichte van het referentiejaar 2018, worden verhoogd tot 10 % om de lidstaten in staat te stellen tijdens de programmeringsperiode 2023-2027 rekening te houden met de veranderingen en de behoeften van landbouwbedrijven, met name in de veeteeltsector.

- (56) GLMC-norm 4, vermeld in bijlage III bij Verordening (EU) 2021/2115, heeft tot doel rivieren te beschermen tegen verontreiniging en afvloeiing door de totstandbrenging van bufferstroken langs waterlopen. De ervaring heeft geleerd dat, voor de toepassing van deze GLMC-norm, de lidstaten de mogelijkheid moeten hebben om de definitie van “waterlopen” in overeenstemming te brengen met de definitie van waterlopen die door de lidstaten is vastgelegd in nationale wetgeving, waaronder nationale wetgeving tot omzetting van Unierecht, hetgeen deel uitmaakt van uit de regelgeving voortvloeiende beheerseisen (RBE’s) die in bijlage III bij die verordening zijn opgenomen. De door de lidstaten voor de toepassing van GLMC-norm 4 gehanteerde definitie van waterloop moet echter stroken met de hoofddoelstelling van die GLMC-norm, in het bijzonder de doelstelling tot vermindering van het risico dat kleinere waterlopen die de verontreiniging neerwaarts zouden kunnen meevoeren, van de werkingssfeer van die GLMC-norm worden uitgesloten.

I

- (57) Artikel 21, lid 1, dat regels voor maandelijksse betalingen bevat, en artikel 32, lid 8, van Verordening (EU) 2021/2116 dat regels voor tussentijdse betalingen bevat, moeten worden gewijzigd om rekening te houden met de schrapping door deze verordening van de in artikel 54 van die verordening bedoelde jaarlijkse prestatiegoedkeuring. Bovendien moet ook artikel 21, lid 2, van Verordening (EU) 2021/2116 worden gewijzigd om ervoor te zorgen dat, naar aanleiding van de door deze verordening in artikel 86, lid 2, en artikel 119, lid 8, van Verordening (EU) 2021/2115 geïntroduceerde wijzigingen, uitgaven die in aanmerking komen voor een ELGF-bijdrage vanaf een datum van inwerkingtreding die voorafgaat aan de goedkeuring van de wijziging door de Commissie maar volgt op de datum van indiening bij de Commissie van het verzoek tot wijziging, pas na de goedkeuring van de wijziging door de Commissie overeenkomstig artikel 119, lid 10, van Verordening (EU) 2021/2115 bij de Commissie worden gedeclareerd. Daartoe moet het mogelijk zijn om uitgaven die niet in de betrokken maand kunnen worden gedeclareerd vanwege een nog niet goedgekeurde wijziging, te declareren in de daaropvolgende maanden van hetzelfde begrotingsjaar of uiterlijk in de vóór 15 februari van het jaar volgend op dat begrotingsjaar aan de Commissie toe te zenden jaarrekeningen. Bij het bepalen van de datum van inwerkingtreding van een wijziging en om ervoor te zorgen dat eventuele uit de wijziging voortvloeiende uitgaven die reeds zijn betaald aan begunstigden, toch nog binnen het desbetreffende begrotingsjaar kunnen worden gedeclareerd, moeten de lidstaten de in artikel 119 van Verordening (EU) 2021/2115 vastgelegde termijnen voor de goedkeuringsprocedure in acht nemen.
- (58) Artikel 40 van Verordening (EU) 2021/2116 inzake de opschorting van betalingen met betrekking tot de jaarlijkse prestatiegoedkeuring moet worden gewijzigd om rekening te houden met de schrapping door deze verordening van de in artikel 54 van die verordening bedoelde jaarlijkse prestatiegoedkeuring.

(59) *In artikel 44, lid 2, van Verordening (EU) 2021/2116 is bepaald dat de lidstaten voorschotten kunnen betalen van ten hoogste 50 % voor interventies in de vorm van rechtstreekse betalingen en voor de maatregelen als bedoeld in hoofdstuk IV van Verordening (EU) nr. 228/2013 van het Europees Parlement en de Raad¹³ en in hoofdstuk IV van Verordening (EU) nr. 229/2013 van het Europees Parlement en de Raad¹⁴ en voorschotten van ten hoogste 75 % voor areaal- en diergebonden plattelandsontwikkelingsinterventies uit hoofde van Verordening (EU) 2021/2115. In artikel 44, lid 6, van Verordening (EU) 2021/2116 wordt bepaald dat de Commissie op verzoek van een lidstaat, in een spoedeisende situatie, in voorkomend geval, uitvoeringshandelingen vast moet stellen die afwijken van artikel 44, lid 2, van die verordening voor zover en zolang dat strikt noodzakelijk is. Voor elk van de jaren in de huidige programmeringsperiode, d.w.z. de jaren 2023, 2024 en 2025, hebben de lidstaten verzocht om afwijkingen van artikel 44, lid 2, van Verordening (EU) 2021/2116 om een hoger percentage voorschotten mogelijk te maken. De redenen voor die afwijkingen waren veelomvattend, waaronder militaire conflicten in Europa en het Midden-Oosten, ongunstige weersomstandigheden en uitzonderlijke klimaatgebeurtenissen, en onvoorziene stijgingen van de inputprijzen en inflatie voor landbouwers, in combinatie met relatief lage prijzen van landbouwgrondstoffen. Aangezien het onwaarschijnlijk is dat deze extra druk in 2026 of 2027 zal worden weggenomen, is het met het oog op vereenvoudiging passend de maximumpercentages voor voorschotten in Verordening (EU) 2021/2116 permanent te wijzigen, zodat het hogere percentage voor de rest van de huidige programmeringsperiode kan worden betaald.*

¹³ *Verordening (EU) nr. 228/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 13 maart 2013 houdende specifieke maatregelen op landbouwgebied ten behoeve van de ultraperifere gebieden van de Unie en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 247/2006 van de Raad (PB L 78 van 20.3.2013, blz. 23, [ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/228/oj](http://data.europa.eu/eli/reg/2013/228/oj)).*

¹⁴ *Verordening (EU) nr. 229/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 13 maart 2013 houdende specifieke maatregelen op landbouwgebied ten behoeve van de kleinere eilanden in de Egeïsche Zee en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1405/2006 van de Raad (PB L 78 van 20.3.2013, blz. 41, [ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/229/oj](http://data.europa.eu/eli/reg/2013/229/oj)).*

- (60) In artikel 53 van Verordening (EU) 2021/2116 wordt bepaald dat de Commissie op basis van de in artikel 9, lid 3, eerste alinea, punten a) en d), bedoelde informatie uitvoeringshandelingen moet vaststellen houdende haar besluit over de goedkeuring van de rekeningen van de geaccrediteerde betaalorganen voor de in artikel 5, lid 2, en artikel 6 van die verordening bedoelde uitgaven. Artikel 53 van Verordening (EU) 2021/2116 moet worden gewijzigd om rekening te houden met de schrapping door deze verordening van de in artikel 54 van Verordening (EU) 2021/2116 bedoelde jaarlijkse prestatiegoedkeuring.
- (61) In artikel 54 van Verordening (EU) 2021/2116 wordt bepaald dat indien tegenover de in artikel 5, lid 2, en artikel 6 van deze verordening bedoelde uitgaven die overeenstemmen met de in titel III van Verordening (EU) 2021/2115 bedoelde interventies, geen corresponderende output staat als gerapporteerd in het jaarlijkse prestatieverslag bedoeld in artikel 9, lid 3, en artikel 10, van Verordening (EU) 2021/2116 en in artikel 134 van Verordening (EU) 2021/2115, de Commissie vóór 15 oktober van het jaar na het betrokken begrotingsjaar uitvoeringshandelingen moet vaststellen ter bepaling van de te verlagen Uniefinancieringsbedragen. De in het eerste uitvoeringsjaar van de jaarlijkse prestatiegoedkeuring en bij de voorbereiding van het tweede uitvoeringsjaar opgedane ervaring heeft geleerd dat de lidstaten bij het opstellen van, en het verstrekken van de noodzakelijke informatie voor, het jaarlijkse prestatieverslag en bij de jaarlijkse prestatiegoedkeuring onevenredige administratieve lasten dragen. Ter verlichting van de administratieve lasten voor de lidstaten moet de in artikel 54 van Verordening (EU) 2021/2116 bedoelde jaarlijkse prestatiegoedkeuring worden geschrapt. De vereiste dat de uitgaven van betaalorganen overeen moeten stemmen met een corresponderende output, vastgelegd in artikel 37, lid 1, punt b), i), van die verordening, valt onder de in artikel 55 van die verordening bedoelde conformiteitsprocedure.

- (63) De vereiste dat de uitgaven in overeenstemming moeten zijn met de toepasselijke governancesystemen, vastgelegd in artikel 37, lid 1, punt b), ii), van Verordening (EU) 2021/2116, wordt gecontroleerd door de betaalorganen, en daarna jaarlijks getoetst door certificeringsorganen, en door de Commissie in de vorm van evaluaties van de adviezen en verslagen van de certificeringsinstelling en in het kader van follow-ups inzake de bevindingen, alsook tijdens conformiteitsprocedures als bedoeld in artikel 55 van die verordening. Die procedures bieden de vereiste zekerheid dat de gerealiseerde outputs worden bereikt in overeenstemming met het recht van de Unie. Samen met de tweejaarlijkse prestatie-evaluatie bedoeld in artikel 135 van de Verordening (EU) 2021/2115 zorgen die procedures er tevens voor dat de lidstaten de in artikel 109, lid 1, punt a), van die verordening bedoelde mijlpalen en streefcijfers bereiken, die door hen in het kader van hun prestatiesystemen in de strategische GLB-plannen zijn vastgesteld. Artikel 54 van Verordening (EU) 2021/2116 moet derhalve worden geschrapt.
- (63) Verdere afstemming financieringsinstrumenten van het GLB en de financieringsinstrumenten van andere beleidsterreinen in gedeeld beheer moet tot stand worden gebracht in het geval van onregelmatigheden en financiële correcties, wanneer instanties die financieringsinstrumenten uitvoeren, de voltooiing van een reeks van cumulatieve voorwaarden aantonen. Derhalve moet artikel 57 van Verordening (EU) 2021/2116 worden gewijzigd om te zorgen voor consistentie met artikel 103, lid 6, van Verordening (EU) 2021/1060.

- (64) Landbouwers hebben herhaaldelijk geklaagd over de druk die ontstaat doordat zij door het jaar heen aan meerdere controles worden onderworpen. De lidstaten hebben reeds de mogelijkheid om meerdere controles samen te brengen in één bezoek op locatie. Om het aantal bezoeken op locatie per landbouwbedrijf te verminderen en daardoor de administratieve lasten voor begunstigden waar mogelijk te beperken, mogen de lidstaten geen begunstigde selecteren die voor dat jaar reeds voor een controle ter plaatse is geselecteerd, tenzij de omstandigheden een verdere controle vereisen om de bescherming van de financiële belangen van de Unie te waarborgen. Daarnaast mag die beperking het niveau van de controles niet nadelig beïnvloeden. Daartoe moet artikel 60, lid 1, van Verordening (EU) 2021/2116 dienovereenkomstig worden gewijzigd.
- (65) Artikel 67, lid 1, van Verordening (EU) 2021/2116 moet worden gewijzigd om de verwijzing naar de in artikel 54 van die verordening bedoelde jaarlijkse prestatiegoedkeuring te schrappen.

- (66) De opgedane ervaring heeft geleerd dat de kwaliteitsbeoordelingen van het identificatiesysteem voor landbouwpercelen (LPIS), het geospatiale aanvraagstelsel (GSA) en het areaalmonitoringsstelsel (AMS) moeten worden toegevoegd. Aangezien die systemen onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn, is het beoordelen van de kwaliteit van het ene stelsel zonder te kijken naar de impact op de andere systemen uitdagend. Door de kwaliteitsbeoordelingen van deze systemen samen te voegen, zou de werkdruk voor de overheden van de lidstaten in verband met de inspectieprocedures en de rapportageverplichtingen bovendien afnemen. Daarnaast zouden de lidstaten indien nodig het voordeel hebben dat zij één corrigerende maatregel kunnen voorstellen voor die drie systemen, waardoor de doeltreffendheid ervan toeneemt. Daartoe moet een nieuw artikel worden opgenomen in Verordening (EU) 2021/2116 en moeten de desbetreffende verwijzingen dienovereenkomstig worden gewijzigd.
- (67) Op basis van het eerste uitvoeringsjaar lijkt het dubbelop om controles ter plaatse uit te voeren voor interventies die worden gemonitord door gegevens van Copernicus Sentinel-satellieten of andere gegevens van ten minste equivalente waarde, hetgeen een ongerechtvaardigde last voor de lidstaten en landbouwers met zich meebrengt. Voor die subsidiabiliteitsvoorwaarden zouden de lidstaten derhalve niet verplicht mogen zijn om controles ter plaatse uit te voeren, waaronder controles die op afstand worden verricht door gebruikmaking van technologie. Daartoe moet artikel 72 van Verordening (EU) 2021/2116 dienovereenkomstig worden gewijzigd.

- (68) Uit de opgedane ervaring met de toepassing van het systeem voor conditionaliteitscontroles, onder meer via conditionaliteitsprocedures, blijkt dat bepaalde voorwaarden onnodig star zijn en onevenredige lasten met zich meebrengen voor de lidstaten, zonder dat zij de bescherming van Uniemiddelen noodzakelijkerwijs ten goede komen. Om het controlesysteem te stroomlijnen en de administratieve lasten te verminderen zonder afbreuk te doen aan de doeltreffendheid van het systeem bij het controleren van de naleving van de conditionaliteitsvereisten, moet de lidstaten meer flexibiliteit worden geboden bij het ontwerpen van hun controlesystemen. Daartoe moet de vereiste van een jaarlijkse evaluatie van het controlesysteem worden geschrapt en moeten de lidstaten zelf kunnen bepalen welke factoren zij bij de risicoanalyse in ogenschouw nemen.
- (69) Verordening (EU) 2024/1468 heeft de artikelen 83 en 84 van Verordening (EU) 2021/2116 gewijzigd om kleine landbouwers en nationale overheden minder zwaar te belasten met conditionaliteitscontroles en sancties. In het bijzonder zijn landbouwers met een bedrijf met een maximale omvang van tien hectare landbouwareaal dat overeenkomstig artikel 69, lid 1, van Verordening (EU) 2021/2116 is aangegeven, vrijgesteld van conditionaliteitscontroles en van de toepassing van administratieve sancties voor de niet-naleving van conditionaliteitsvereisten. De in artikel 69, lid 1, van Verordening (EU) 2021/2116 bedoelde geospatiale aanvraag omvat evenwel andere arealen dan de landbouwarealen en er kleven technische beperkingen aan het berekenen van de landbouwarealen, aangezien sommige elementen en landschapskenmerken uit de metingen wellicht kunnen worden weggelaten of in de loop der tijd in omvang mogelijk kunnen verschillen. Daarom moeten de vrijstellingen worden gebaseerd op het areaal dat in aanmerking komt voor de betalingen en de voor de conditionaliteit relevante steun.

(70) Verder profiteren kleine begunstigden die geen landbouwers zijn, bijvoorbeeld grondbeheerders, mogelijk niet van de vrijstellingen van conditionaliteitscontroles en sancties. De administratieve lasten in verband met de controles en de toepassing van sancties in verband met niet-naleving van die in Verordening (EU) 2021/2116 vastgestelde conditionaliteitsvereisten, kunnen echter ook voor deze begunstigden onevenredig zwaar zijn. Tegelijk kan de toepassing van sancties tot onevenredige lasten voor overheden van de lidstaten leiden, aangezien het door deze begunstigden beheerde landbouwareaal klein is en de sancties over het algemeen laag zijn voor kleine begunstigden. Kleine begunstigden die geen landbouwers zijn, moeten derhalve ook worden vrijgesteld van conditionaliteitscontroles en van de toepassing van administratieve sancties in verband met niet-naleving van de conditionaliteitsvereisten. Niettemin is het belangrijk dat het GLB via de conditionaliteitsvereisten blijft bijdragen tot de verwezenlijking van de in artikel 6, lid 1, punten d), e) en f), van Verordening (EU) 2021/2115 vastgestelde milieudoelstellingen en dat het de stabiliteit van die vereisten als de gemeenschappelijke basis voor de lidstaten en landbouwers waarborgt. Daarom moeten de conditionaliteitsvereisten van toepassing blijven voor alle in artikel 83, lid 1, van Verordening (EU) 2021/2116 vermelde begunstigden.

- (71) De administratieve last die samenhangt met de controles op vereisten van GLMC-norm 7 zoals voorzien in Verordening (EU) 2021/2116 kan onevenredig hoog zijn voor kleinere landbouwers en nationale overheden. Daarom moet de last voor kleinere landbouwers en nationale overheden die verband houden met de controles die zijn voorzien in Verordening (EU) 2021/2116 worden verlicht met betrekking tot GLMC-norm 7. Landbouwers met een bedrijf met een maximale omvang van dertig ha aangegeven landbouwgrond moeten worden vrijgesteld van controles van vereisten van GLMC-norm 7.
- (72) Aangezien het landbouwareaal onder vereisten van GLMC-norm 7 dat door kleinere landbouwers wordt beheerd, beperkt is, en het opleggen van boetes kan leiden tot een onevenredige last voor de overheden van lidstaten, moeten kleinere landbouwers die zijn vrijgesteld van conditionaliteitscontroles met betrekking tot GLMC-norm 7 ook vrijgesteld zijn van administratieve sancties bij het niet naleven van vereisten van GLMC-norm 7.

- (73) De artikelen 102 en 103 van Verordening (EU) 2021/2116, die regels vaststellen voor de uitoefening van de bevoegdheidsdelegatie om gedelegeerde handelingen vast te stellen en voor de comitéprocedure van toepassing op uitvoeringshandelingen, moeten worden gewijzigd in het licht van wijzigingen van andere bepalingen van Verordening (EU) 2021/2116, met name de met deze verordening geïntroduceerde schrapping van artikel 54 daarvan.
- (74) Ter waarborging van de samenhang tussen de verschillende bepalingen van Verordening (EU) 2021/2116 moet die verordening worden gewijzigd om verwijzingen naar de prestatiegoedkeuringsprocedure te schrappen, met name verwijzingen naar artikel 54 van die verordening.
- (75) De Verordeningen (EU) 2021/2115 en (EU) 2021/2116 moeten daarom dienovereenkomstig worden gewijzigd.
- (76) Overgangsbepalingen moeten worden vastgelegd in verband met wijzigingen van artikel 119 van Verordening (EU) 2021/2115, die bij deze verordening worden doorgevoerd, om ervoor te zorgen dat verzoeken tot wijziging en kennisgevingen van wijzigingen van strategische GLB-plannen die voor de inwerkingtreding van deze verordening door de lidstaten bij de Commissie worden ingediend, volgens de op het moment van indiening van deze verzoeken tot wijziging of kennisgevingen geldende procedures zijn goedgekeurd.

(77) *Teneinde rekening te houden met de schrapping, bij deze verordening, van de in artikel 54 van Verordening (EU) 2021/2116 bedoelde jaarlijkse prestatiegoedkeuring, moet aan de Commissie de bevoegdheid worden overgedragen om overeenkomstig artikel 290 VWEU handelingen vast te stellen ten aanzien van de dienovereenkomstige wijziging van Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/127 van de Commissie¹⁵. Het is van bijzonder belang dat de Commissie bij haar voorbereidende werkzaamheden tot passende raadplegingen overgaat, onder meer op deskundigenniveau, en dat die raadplegingen gebeuren in overeenstemming met de beginselen die zijn vastgelegd in het Interinstitutioneel Akkoord van 13 april 2016 over beter wetgeven¹⁶. Met name om te zorgen voor gelijke deelname aan de voorbereiding van gedelegeerde handelingen ontvangen het Europees Parlement en de Raad alle documenten op hetzelfde tijdstip als de deskundigen van de lidstaten, en hebben hun deskundigen systematisch toegang tot de vergaderingen van de deskundigengroepen van de Commissie die zich bezighouden met de voorbereiding van gedelegeerde handelingen.*

¹⁵ *Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/127 van de Commissie van 7 december 2021 tot aanvulling van Verordening (EU) 2021/2116 van het Europees Parlement en de Raad met regels inzake de betaalorganen en andere instanties, het financieel beheer, de goedkeuring van de rekeningen, de zekerheden en het gebruik van de euro (PB L 20 van 31.1.2022, blz. 95, [ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2022/127/oj](http://data.europa.eu/eli/reg_del/2022/127/oj)).*

¹⁶ *PB L 123 van 12.5.2016, blz. 1, [ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinst/2016/512/oj](http://data.europa.eu/eli/agree_interinst/2016/512/oj).*

- (78) *Om eenvormige voorwaarden voor de uitvoering van deze verordening te waarborgen gelet op de schrapping van de jaarlijkse prestatiegoedkeuring waarin artikel 54 van Verordening (EU) 2021/2116 voorziet, moeten aan de Commissie uitvoeringsbevoegdheden worden toegekend om Uitvoeringsverordening (EU) 2022/128 van de Commissie¹⁷ dienovereenkomstig te actualiseren. Die bevoegdheden moeten worden uitgeoefend in overeenstemming met Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad¹⁸.*
- (79) Met het oog op een vlotte uitvoering van de door deze verordening ingevoerde maatregelen en om een noodzakelijke mate van **samenhang tussen, enerzijds, de vermindering van** de administratieve lasten voor de autoriteiten van de lidstaten die betrokken zijn bij het opstellen van het jaarlijkse prestatieverslag voor **het landbouwbegrotingsjaar 2025 en, anderzijds, de schrapping van de jaarlijkse prestatiegoedkeuring uit** het landbouwbegrotingsjaar 2025, moet deze verordening in werking treden op de dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*. **De desbetreffende bepalingen betreffende het jaarlijkse prestatieverslag en de prestatiegoedkeuring moeten van toepassing zijn met betrekking tot het landbouwbegrotingsjaar 2025 en alle daaropvolgende landbouwbegrotingsjaren en mogen geen enkele impact hebben op vroegere landbouwbegrotingsjaren.**

¹⁷ *Uitvoeringsverordening (EU) 2022/128 van de Commissie van 21 december 2021 tot vaststelling van uitvoeringsbepalingen voor Verordening (EU) 2021/2116 van het Europees Parlement en de Raad wat betreft betaalorganen en andere instanties, financieel beheer, goedkeuring van de rekeningen, controles, zekerheden en transparantie (PB L 20 van 31.1.2022, blz. 131, [ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2022/128/oj](http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2022/128/oj)).*

¹⁸ *Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 tot vaststelling van de algemene voorschriften en beginselen die van toepassing zijn op de wijze waarop de lidstaten de uitoefening van de uitvoeringsbevoegdheden door de Commissie controleren (PB L 55 van 28.2.2011, blz. 133, [ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj](http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj)).*

- (80) *Daar de doelstellingen van deze verordening niet voldoende door de lidstaten kunnen worden verwezenlijkt, maar vanwege de samenhang tussen deze verordening en de andere instrumenten van het GLB, en vanwege de meerjarengarantie van Uniefinanciering en de manier waarop deze verordening onlosmakelijk verbonden is met de verwezenlijking van de belangrijkste prioriteiten van de Unie, beter door de Unie kunnen worden verwezenlijkt, kan de Unie, overeenkomstig het in artikel 5 van het Verdrag betreffende de Europese Unie neergelegde subsidiariteitsbeginsel, maatregelen nemen. Overeenkomstig het in hetzelfde artikel neergelegde evenredigheidsbeginsel gaat deze verordening niet verder dan nodig is om deze doelstellingen te verwezenlijken.*
- (81) De Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming is geraadpleegd overeenkomstig artikel 42, lid 1, van Verordening (EU) 2018/1725 van het Europees Parlement en de Raad¹⁹ en heeft op **10 juli 2025** advies uitgebracht,

HEBBEN DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

¹⁹ Verordening (EU) 2018/1725 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door de instellingen, organen en instanties van de Unie en betreffende het vrije verkeer van die gegevens, en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 45/2001 en Besluit nr. 1247/2002/EG (PB L 295 van 21.11.2018, blz. 39), [ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1725/oj](http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1725/oj).

Artikel 1

Wijzigingen van Verordening (EU) 2021/2115

Verordening (EU) 2021/2115 wordt als volgt gewijzigd:

- 1) in artikel 4, lid 3, **punt c)**, wordt de eerste alinea vervangen door:

“blijvend grasland en blijvend weiland” (samen “blijvend grasland”) is land dat wordt gebruikt voor een natuurlijke of ingezaaide vegetatie van grassen of andere kruidachtige voedergewassen, dat minimaal vijf jaar of, wanneer de lidstaten daartoe besluiten, minimaal zeven jaar niet in de vruchtwisseling van het bedrijf is opgenomen en, indien lidstaten daartoe besluiten, dat minimaal vijf jaar of minimaal zeven jaar niet is omgeploegd, bewerkt of opnieuw met andere grassoorten of met andere kruidachtige voedergewassen ingezaaid; dit begrip kan ook andere soorten omvatten zoals struiken of bomen die kunnen worden begraasd en, indien de lidstaten daartoe besluiten, struiken of bomen die diervoeder produceren, mits de grassen en andere kruidachtige voedergewassen blijven overheersen.

De lidstaten kunnen besluiten om land dat op 1 januari 2026 als bouwland was ingedeeld, ingedeeld blijft als bouwland en niet als blijvend grasland wordt heringedeeld, ook als de in de eerste alinea bedoelde periode is verstreken en het land niet is omgeploegd, bewerkt of opnieuw met andere grassoorten of met andere kruidachtige voedergewassen ingezaaid.”;

2) in artikel 10 wordt de tweede alinea vervangen door:

“Met name de basisinkomenssteun voor duurzaamheid, de aanvullende herverdelende inkomenssteun voor duurzaamheid, de aanvullende inkomenssteun voor jonge landbouwers en de regelingen voor het klimaat, het milieu en dierenwelzijn, evenals de crisisbetalingen aan landbouwers naar aanleiding van natuurrampen, ongunstige weersomstandigheden of rampzalige gebeurtenissen ■ beantwoorden aan de criteria van de punten van bijlage 2 bij de Landbouwovereenkomst van de WTO die voor die interventies in bijlage II bij deze verordening zijn vermeld. Voor andere interventies zijn de punten van bijlage 2 bij de Landbouwovereenkomst van de WTO die in bijlage II bij de onderhavige verordening zijn vermeld indicatief, en die interventies mogen in plaats daarvan aan een niet in bijlage II bij deze verordening vermeld punt van bijlage 2 bij de Landbouwovereenkomst van de WTO voldoen wanneer dat in het strategisch GLB-plan nader wordt gespecificeerd en uitgelegd.”;

3) artikel 11 wordt als volgt gewijzigd:

a) lid 4 wordt vervangen door:

“4. Wanneer een lidstaat voornemens is zijn in lid 1 van dit artikel bedoelde geplande outputs, die zijn opgenomen in zijn strategisch GLB-plan dat door de Commissie is goedgekeurd, te verhogen, stelt hij de Commissie overeenkomstig artikel 119, lid 9, vóór 1 januari van het jaar dat aan het betrokken claimjaar voorafgaat, van zijn herziene geplande outputs in kennis.”;

b) in lid 5 wordt de derde alinea vervangen door:

“Elke betrokken lidstaat dient uiterlijk op 31 maart van het jaar dat aan het betrokken claimjaar voorafgaat, een kennisgeving als bedoeld in artikel 119, lid 9, in met de in de tweede alinea van dit lid bedoelde verlagingscoëfficiënt.”;

4) *in* artikel 12 wordt *het volgende lid ingevoegd*:

■

“1 bis. In afwijking van lid 1 van dit artikel is het conditionaliteitssysteem niet van toepassing op begunstigden van in artikel 28 bedoelde betalingen.”;

5) artikel 13 wordt als volgt gewijzigd:

a) in lid 1 worden de volgende alinea's toegevoegd:

“Landbouwers ■ die overeenkomstig Verordening (EU) 2018/848 van het Europees Parlement en de Raad* zijn gecertificeerd, worden verondersteld aan de in bijlage III bij deze verordening vermelde GLMC-normen 1, 3, 4, 5, 6 en 7 te voldoen, *met betrekking tot hun biologische productie-eenheden, zoals gedefinieerd in artikel 3, punt 10, van Verordening (EU) 2018/848, en hun productie-eenheden in omschakeling, zoals gedefinieerd in artikel 3, punt 11, van die verordening.*

De lidstaten kunnen, rekening houdend met de administratieve lasten van controles, besluiten dat alleen landbouwers die overeenkomstig Verordening (EU) 2018/848 zijn gecertificeerd en waarvan het hele bedrijf bestaat uit biologische productie-eenheden, zoals gedefinieerd in artikel 3, punt 10, van Verordening (EU) 2018/848, of uit productie-eenheden in omschakeling, zoals gedefinieerd in artikel 3, punt 11, van die verordening, of uit beide dergelijke productie-eenheden, worden verondersteld aan de in bijlage III bij deze verordening vermelde GLMC-normen 1, 3, 4, 5, 6 en 7 te voldoen.

Bij de vaststelling van hun normen kunnen de lidstaten, waar van toepassing, de in artikel 109, lid 2, punt a), i), van deze verordening bedoelde elementen zodanig vastleggen dat zij stroken met en niet verder gaan dan door het nationale recht vastgelegde verplichte vereisten, op voorwaarde dat deze bestaande nationale verplichte vereisten voldoen aan de in bijlage III bij deze verordening vermelde GLMC-normen.

* Verordening (EU) 2018/848 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2018 inzake de biologische productie en de etikettering van biologische producten en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 834/2007 van de Raad (PB L 150 van 14.6.2018, blz. 1, [ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/848/oj](http://data.europa.eu/eli/reg/2018/848/oj));

b) *lid 2 bis wordt vervangen door:*

“2 bis. Bij het implementeren van de overeenkomstig de leden 1 en 2 vastgestelde minimumnormen kunnen de lidstaten tijdelijke afwijkingen toestaan van *de* vereisten van die minimumnormen wanneer weersomstandigheden, *plantenziekten of plagen* landbouwers en andere begunstigden beletten in een bepaald jaar aan die vereisten te voldoen. Dergelijke tijdelijke afwijkingen zijn beperkt tot landbouwers en andere begunstigden of gebieden die door dergelijke weersomstandigheden, *plantenziekten of plagen* zijn getroffen en worden slechts toegepast zolang ze strikt noodzakelijk zijn.”;

6) ■ artikel 19 wordt ■ vervangen door:

“Artikel 19

Bijdrage aan risicobeheersinstrumenten

In afwijking op artikel 44, lid 1, van Verordening (EU) 2021/2116 kan een lidstaat besluiten tot 3 % van de aan een landbouwer te betalen rechtstreekse betalingen toe te wijzen aan de bijdrage van de landbouwer aan risicobeheersinstrumenten.

De lidstaten die besluiten gebruik te maken van deze bepaling, passen deze toe op alle landbouwers ***die in een bepaald jaar rechtstreekse betalingen ontvangen. Dergelijke lidstaten kunnen als alternatief besluiten deze bepaling toe te passen op de landbouwers voor wie in een bepaald jaar een risicobeheersinstrument bestaat, indien dit beter overeenkomt met het bestaande risicobeheersinstrument.***”;

7) artikel 28 wordt vervangen door:

“Artikel 28

Betalingen voor kleine landbouwers

1. De lidstaten kunnen aan kleine landbouwers zoals bepaald door de lidstaten, een betaling in de vorm van een vast bedrag of van bedragen per hectare toekennen ter vervanging van de rechtstreekse betalingen in het kader van deze afdeling en afdeling 3 van dit hoofdstuk. De lidstaten ontwerpen de overeenkomstige interventie in het strategisch GLB-plan op zodanige wijze dat deze facultatief is voor landbouwers.

2. In afwijking van lid 1 kunnen de lidstaten in de strategisch GLB-plannen besluiten dat de in dat lid bedoelde betaling aan kleine landbouwers niet in de plaats komt van rechtstreekse betalingen die worden verricht ter ondersteuning van overeenkomstig artikel 31 tot stand gebrachte ecoregelingen.
 3. De jaarlijkse betaling voor elke landbouwer uit hoofde van lid 1 bedraagt maximaal **3 000** EUR.
 4. De lidstaten kunnen besluiten om voor verschillende areaaldrempels verschillende vaste bedragen of verschillende bedragen per hectare vast te stellen.”;
- 8) artikel 31 wordt als volgt gewijzigd:
- a) lid 5 wordt als volgt gewijzigd:
 - i) de tweede alinea wordt vervangen door:

“Aan verbintenissen bedoeld in de eerste alinea, punt b), kan, wanneer het nationale recht voorschriften oplegt die verder gaan dan de daarmee verband houdende verplichte minimumvoorschriften uit het Unierecht, steun worden verleend, mits die verbintenissen bijdragen tot de naleving van die voorschriften.”;
 - ii) de volgende alinea wordt toegevoegd:

“In afwijking van de eerste alinea kunnen de lidstaten besluiten om de krachtens hoofdstuk I, afdeling 2, van deze titel vastgestelde GLMC-**normen 2 en 9** uit te sluiten van de in de eerste alinea, punt a), vastgestelde vereiste.”;

b) lid 7 wordt als volgt gewijzigd:

i) de tweede alinea wordt vervangen door:

“In afwijking van de eerste alinea kunnen betalingen die overeenkomstig punt b) van die alinea worden toegekend voor dierenwelzijnsverbintenissen, verbintenissen ter bestrijding van antimicrobiële resistentie, verbintenissen voor klimaatvriendelijke landbouwpraktijken en verbintenissen tot omschakeling naar of voortzetting van biologische landbouwpraktijken en -methoden zoals vastgelegd in Verordening (EU) 2018/848, tevens de vorm aannemen van een jaarlijkse betaling voor de grootvee-eenheden.”;

ii) de volgende alinea wordt toegevoegd:

“In afwijking van de eerste alinea kunnen betalingen die overeenkomstig punt b) van die alinea worden toegekend, waar van toepassing, de vorm aannemen van een jaarlijkse betaling voor bijenkasten. Voor de toepassing van deze afwijking is de definitie van “bijkast” van toepassing die wordt vermeld in de gedelegeerde handeling als bedoeld in artikel 56, punt b).”;

█

9) artikel 48 wordt vervangen door:

“Artikel 48

Planning en verslaglegging op het niveau van de operationele programma's

Artikel 7, lid 1, punt a), artikel 102, artikel 111, punten g) en h), artikel 112, lid 3, punt b), en artikel 134 zijn van toepassing op de interventietypes in de in artikel 42, punten a), d), e) en f), bedoelde sectoren op het niveau van de operationele programma's, en niet op het niveau van de interventie. De planning en verslaglegging voor deze interventietypes worden ook uitgevoerd op het niveau van de operationele programma's.”;

10) *in artikel 49 wordt de eerste alinea vervangen door:*

“De lidstaten streven in de in artikel 42, punt a), bedoelde sector groenten en fruit één of meer van de in artikel 46 genoemde doelstellingen na. De in artikel 46, punten d) tot en met i), en k) vastgelegde doelstellingen gelden voor producten in verse of verwerkte vorm, terwijl de in de andere punten van dat artikel vermelde doelstellingen alleen gelden voor producten in verse vorm.”;

11) in artikel 52, lid 2, wordt de tweede alinea vervangen door:

“Deze beperkingen kunnen met 0,5 procentpunt worden verhoogd wanneer het operationele programma een of meer interventies omvat die verband houden met een in artikel 46, punt d), e), f), h), i) of j), bedoelde doelstelling, mits het bedrag waarmee het betrokken in de eerste alinea van dit lid genoemde percentage wordt overschreden, uitsluitend wordt gebruikt om uitgaven te financieren die voortvloeien uit de uitvoering van die interventies. In het geval van unies van producentenorganisaties, met inbegrip van transnationale unies van producentenorganisaties, kunnen die organisaties deze interventies uitvoeren namens hun leden.”;

12) artikel 69 wordt als volgt gewijzigd:

a) punt e) wordt vervangen door:

“e) vestiging van jonge landbouwers en nieuwe landbouwers, opstart van plattelandsbedrijven en de ontwikkeling van kleine landbouwbedrijven;”;

b) het volgende punt wordt toegevoegd:

“i) crisisbetalingen aan landbouwers naar aanleiding van natuurrampen, ongunstige weersomstandigheden of rampzalige gebeurtenissen.”;

13) artikel 70 wordt als volgt gewijzigd:

a) lid 3 wordt als volgt gewijzigd:

■ i) de tweede alinea wordt vervangen door:

“Voor verbintenissen bedoeld in de eerste alinea, punt b), kan, wanneer het nationale recht voorschriften oplegt die verder gaan dan de daarmee verband houdende verplichte minimumvoorschriften uit het Unierecht, steun worden verleend, mits die verbintenissen bijdragen tot de naleving van die voorschriften.”;

ii) de volgende alinea wordt toegevoegd:

“In afwijking van de eerste alinea kunnen de lidstaten besluiten om de krachtens hoofdstuk I, afdeling 2, van deze titel vastgestelde **GLMC-normen 2 en 9** uit te sluiten van de in de eerste alinea, punt a), vastgestelde vereiste.”;

b) lid 8 wordt vervangen door:

“8. Indien uit hoofde van dit artikel steun wordt verleend voor agromilieuklimaatverbintenissen, verbintenissen tot omschakeling naar of voortzetting van biologische landbouwpraktijken en -methoden als opgenomen in Verordening (EU) 2018/848, stellen de lidstaten een betaling per hectare vast of, in voorkomend geval, per bijenkast, zoals gedefinieerd in de in artikel 56, punt b), van deze verordening bedoelde gedelegeerde handeling. Voor andere verbintenissen kunnen de lidstaten andere eenheden dan hectaren toepassen. In naar behoren gemotiveerde gevallen kunnen de lidstaten steun uit hoofde van dit artikel verstrekken in de vorm van een vast bedrag.

In afwijking van de eerste alinea van dit lid kan de steun voor klimaatvriendelijke agromilieuklimaatverbintenissen en verbintenissen tot omschakeling naar of voortzetting van biologische landbouwpraktijken en -methoden als opgenomen in Verordening (EU) 2018/848, de vorm aannemen van een betaling voor de grootvee-eenheden.”;

c) *het volgende lid wordt toegevoegd:*

“11. Indien een lidstaat het in artikel 4, lid 3, punt c), tweede alinea, bedoelde besluit heeft genomen, zorgt deze ervoor dat een dergelijk besluit geen afbreuk doet aan lopende meerjarige verbintenissen die uit hoofde van dit artikel zijn aangegaan.”;

14) aan artikel 72, lid 5, wordt de volgende alinea toegevoegd:

“In afwijking van de eerste alinea van dit lid kunnen de lidstaten besluiten om in de berekening extra kosten en gedeelde inkomsten op te nemen in verband met nadelen die voortvloeien uit de naleving van de krachtens hoofdstuk I, afdeling 2, van deze titel vastgestelde GLMC-norm 2.”;

15) *artikel 73 wordt als volgt gewijzigd:*

a) *aan lid 3, eerste alinea, punt d), wordt het volgende punt toegevoegd:*

“v) fokken van raszuivere runderen, schapen of geiten van hoge genetische waarde voor fokdoeleinden om de kwaliteit en de productiviteit van veestapels te vergroten of om zeldzame of lokale rassen te behouden;”;

b) lid 5 wordt vervangen door:

“5. Indien het Unierecht leidt tot nieuwe vereisten voor landbouwers, kan steun voor maximum 36 maanden vanaf de datum waarop de nieuwe eisen voor het betrokken bedrijf verplicht zijn geworden, worden verstrekt voor investeringen om te voldoen aan deze eisen.

Voor jonge landbouwers die voor het eerst een landbouwbedrijf opstarten als hoofd van het bedrijf, kan steun voor investeringen om te voldoen aan de vereisten van Unierecht worden verstrekt voor maximum 36 maanden na de opstartdatum, of totdat de acties als omschreven in het in artikel 75, lid 3, bedoelde bedrijfsplan zijn voltooid.”;

16) artikel 75 wordt als volgt gewijzigd:

a) de titel wordt vervangen door:

“Vestiging van jonge landbouwers en nieuwe landbouwers, ■ opstart van plattelandsbedrijven *en* de ontwikkeling van kleine landbouwbedrijven;”;

b) lid 1 wordt vervangen door:

“1. De lidstaten kunnen steun toekennen voor vestiging van jonge landbouwers en de opstart van plattelandsbedrijven, waaronder vestiging van nieuwe landbouwers, en voor de ontwikkeling van kleine landbouwbedrijven onder de voorwaarden die in dit artikel zijn vastgesteld en die door hen nader zijn gespecificeerd in hun strategische GLB-plannen, met als doel bij te dragen tot het bereiken van een of meer van de specifieke doelstellingen die zijn vastgelegd in artikel 6, leden 1 en 2.”;

c) aan lid 2 wordt het volgende punt toegevoegd:

“d) de ontwikkeling van kleine landbouwbedrijven, zoals bepaald door de lidstaten uit hoofde van artikel 73, lid 4, tweede alinea, punt b).”;

d) lid 4 wordt vervangen door:

“4. De lidstaten verstrekken de steun in de vorm van vaste bedragen, van financieringsinstrumenten of van een combinatie van beide. De steun bedraagt:

- a) maximaal 100 000 EUR voor de in lid 2, punten a), b) en c), bedoelde activiteiten;
- b) maximaal **75 000** EUR voor de in lid 2, punt d), bedoelde activiteiten.

De steun kan op basis van objectieve criteria worden gedifferentieerd.”;

17) in artikel 76, lid 5, wordt de eerste alinea vervangen door:

“De lidstaten zorgen ervoor dat enkel steun wordt verstrekt voor verliezen boven een drempel van minimaal 20 % van de gemiddelde jaarproductie of het gemiddelde jaarinkomen van de landbouwer in de laatste drie jaar, of het gemiddelde van drie van de laatste vijf jaar, het hoogste en het laagste inkomen niet meegerekend. Met sectorale productierisicobeheersinstrumenten worden de verliezen berekend op niveau van het bedrijf of op het niveau van de activiteit van het bedrijf in de betrokken sector of voor het specifieke verzekerde areaal.

Wanneer de in de eerste alinea bedoelde berekeningsmethoden niet passend zijn, kunnen de lidstaten de verliezen beoordelen op basis van de gemiddelde jaarproductie of het gemiddelde jaarinkomen van de landbouwer over een periode van maximaal acht jaar, het hoogste en laagste inkomen niet meegerekend.

De lidstaten kunnen een passende alternatieve beoordeling toepassen voor de berekening van de verliezen voor jonge landbouwers en nieuwe landbouwers.”;

18) *in artikel 77, lid 8, wordt punt b) vervangen door:*

“b) de oprichting van producentengroeperingen, producentenorganisaties of unies van producentenorganisaties tot 10 % van de jaarlijkse op de markt afgezette productie van de groepering of organisatie, met een maximum van 500 000 EUR over de programmeringsperiode die eindigt op 31 december 2027; die steun daalt geleidelijk en is uitsluitend beschikbaar gedurende de eerste vijf jaar na erkenning.”;

19) in titel III, hoofdstuk IV, afdeling 1, wordt het volgende artikel toegevoegd:

“Artikel 78 bis

Crisisbetalingen aan landbouwers naar aanleiding van natuurrampen, ongunstige weersomstandigheden of rampzalige gebeurtenissen

1. De lidstaten kunnen crisisbetalingen verrichten aan actieve landbouwers die worden getroffen door natuurrampen, ongunstige weersomstandigheden of rampzalige gebeurtenissen. Die betalingen hebben tot doel de continuïteit van de landbouwactiviteit van deze landbouwers te waarborgen en zijn onderworpen aan de in dit artikel uiteengezette voorwaarden die door de lidstaten nader zijn gespecificeerd in hun strategische GLB-plannen.

2. Steun uit hoofde van dit artikel mag slechts worden verleend als de bevoegde autoriteit van de lidstaat formeel erkent dat zich een natuurramp, ongunstige weersomstandigheden of een rampzalige gebeurtenis, zoals door de lidstaat gedefinieerd, heeft voorgedaan en dat die gebeurtenissen, of maatregelen die overeenkomstig Verordening (EU) 2016/2031 zijn vastgesteld om een plantenziekte of plaagorganisme bij planten uit te roeien of in te dammen, of maatregelen die zijn vastgesteld om in de bijlage bij Uitvoeringsverordening (EU) 2018/1882 van de Commissie* vermelde dierziekten te voorkomen of uit te roeien, of maatregelen die overeenkomstig artikel 6, lid 3, en artikel 259 van Verordening (EU) 2016/429 zijn vastgesteld ten aanzien van een nieuwe ziekte, rechtstreeks schade hebben veroorzaakt waardoor tenminste 30 % van de gemiddelde jaarproductie van de landbouwer in de laatste drie jaar of de gemiddelde jaarproductie van drie van de laatste vijf jaar, de hoogste en het laagste productie niet meegerekend, verloren is gegaan. De verliezen worden berekend op het niveau van het bedrijf, op het niveau van de activiteit van het bedrijf in de betrokken sector of voor het specifieke betrokken areaal.
3. De lidstaten zorgen ervoor dat de steun op grond van dit artikel gericht is op landbouwers die het zwaarst zijn getroffen door natuurrampen, ongunstige weersomstandigheden of rampzalige gebeurtenissen, door de subsidiabiliteitsvoorwaarden vast te stellen op basis van het beschikbare bewijs.
4. De lidstaten stellen de toepasselijke steunpercentages voor het compenseren van het productieverlies vast. Deze percentages zijn hoger voor landbouwers die onder een verzekeringsregeling of ander risicobeheersinstrument vallen. Indexen kunnen worden gebruikt om het productieverlies te berekenen.

5. Bij het verlenen van steun uit hoofde van dit artikel zorgen de lidstaten ervoor dat **overcompensatie** als gevolg van het combineren van interventies uit hoofde van dit artikel met andere nationale of Uniesteuninstrumenten of particuliere verzekeringsregelingen wordt vermeden.
6. In afwijking van artikel 111, eerste alinea, zijn de punten h) en i) van die alinea niet van toepassing op steun in het kader van dit interventietype.

* Uitvoeringsverordening (EU) 2018/1882 van de Commissie van 3 december 2018 betreffende de toepassing, op de categorieën in de lijst opgenomen ziekten, van bepaalde regels voor de preventie en bestrijding van ziekten en tot vaststelling van een lijst van soorten en groepen soorten die een aanzienlijk risico vormen in verband met de verspreiding van die ziekten (PB L 308 van 4.12.2018, blz. 21, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2018/1882/oj).”;

20) in artikel 79, lid 1, wordt de eerste alinea vervangen door:

“Na raadpleging van het in artikel 124 bedoelde monitoringcomité (het “monitoringcomité”), stellen de nationale beheersautoriteit, regionale beheersautoriteiten indien relevant, of de aangewezen intermediaire instanties selectiecriteria op voor interventies in het kader van de volgende interventietypes: investeringen, vestiging van jonge landbouwers en nieuwe landbouwers, het opstarten van plattelandsbedrijven en ontwikkeling van kleine landbouwbedrijven, samenwerking, kennisuitwisseling en verspreiding van informatie. Deze selectiecriteria zijn erop gericht borg te staan voor de gelijke behandeling van aanvragers, het beter gebruik van financiële middelen en het afstemmen van de steun overeenkomstig het doel van de interventies.”;

21) artikel 80 wordt als volgt gewijzigd:

a) in lid 2 wordt de eerste alinea vervangen door:

“Indien steun wordt verstrekt in de vorm van financieringsinstrumenten, zijn de definities van “financieringsinstrument”, “financieel product”, “eindontvanger”, “holdingfonds”, “specifiek fonds”, “hefboomeffect”, “multiplicatorratio”, “beheerskosten” en “beheersvergoedingen” in artikel 2 van Verordening (EU) 2021/1060 en de bepalingen van titel V, hoofdstuk II, afdeling II, van die verordening en van punt II van bijlage XIII daarbij van toepassing.”;

b) in lid 3 wordt de tweede alinea vervangen door:

“Voor activiteiten die binnen de werkingssfeer van artikel 42 VWEU vallen, mag het totale bedrag van de aan een eindontvanger verstrekte steun voor werkkapitaal niet meer bedragen dan een brutosubsidie-equivalent van 300 000 EUR over een periode van drie jaar.”;

c) aan lid 5 wordt de volgende alinea toegevoegd:

“Belasting over de toegevoegde waarde (“btw”) is een subsidiabele uitgave wat betreft door eindontvangers gedane investeringen in het kader van financieringsinstrumenten. Wanneer die investeringen worden ondersteund door financieringsinstrumenten in combinatie met programmasteun in de vorm van een subsidie als bedoeld in artikel 58, lid 5, van Verordening (EU) 2021/1060, is de btw geen subsidiabele uitgave voor het deel van de investeringskosten dat overeenkomt met de programmasteun in de vorm van een subsidie, tenzij de btw voor de investeringskosten krachtens de nationale btw-wetgeving niet terugvorderbaar is.”;

22) artikel 81 wordt als volgt gewijzigd:

a) in lid 1 wordt de eerste alinea vervangen door:

“De lidstaten kunnen in het voorstel voor een strategisch GLB-plan bedoeld in artikel 118 of in het verzoek tot wijziging van een strategisch GLB-plan bedoeld in artikel 119, een bedrag van maximaal 3 % van de initiële Elfpo-toewijzing aan het strategisch GLB-plan toewijzen dat aan InvestEU moet worden bijgedragen en uit hoofde van de EU-garantie of het in artikel 10 bis van Verordening (EU) 2021/523 bedoelde financieringsinstrument InvestEU en de InvestEU-advieshub moet worden verstrekt. Het strategisch GLB-plan vermeldt een motivering voor het gebruik van InvestEU en de bijdrage ervan aan het bereiken van een of meer van de in artikel 6, leden 1 en 2, van deze verordening vermelde en in het kader van het strategisch GLB-plan gekozen specifieke doelstellingen.”;

b) lid 3 wordt vervangen door:

“3. Het in lid 1 van dit artikel bedoelde bedrag wordt, bij sluiting van de bijdrageovereenkomst bedoeld in artikel 10, lid 3, of artikel 10 bis, lid 3, van Verordening (EU) 2021/523, gebruikt als voorziening voor het gedeelte van de EU-garantie of als financiering in het kader van het financieringsinstrument InvestEU in het lidstaatcompartiment en voor de InvestEU-advieshub. De vastleggingen in de begroting van de Unie voor elke bijdrageovereenkomst kunnen in de periode van 1 januari 2023 tot en met 31 december 2027 in jaarlijkse tranches worden verricht door de Commissie.”;

c) in lid 4 wordt de eerste alinea vervangen door:

“Indien na de vaststelling van het uitvoeringsbesluit van de Commissie tot goedkeuring van het strategisch GLB-plan overeenkomstig artikel 118 van deze verordening geen bijdrageovereenkomst als bedoeld in artikel 10, lid 2, of artikel 10 bis, lid 2, van Verordening (EU) 2021/523 is gesloten voor het in lid 1 van dit artikel bedoelde bedrag dat aan dat strategisch GLB-plan is toegewezen, wordt het overeenkomstige bedrag opnieuw toegewezen in het strategisch GLB-plan na de goedkeuring van een verzoek tot wijziging door de lidstaat dat overeenkomstig artikel 119 van deze verordening is ingediend.”;

d) de leden 5, 6 en 7 worden vervangen door:

“5. Indien binnen twaalf maanden na de goedkeuring van de bijdrageovereenkomst geen garantieovereenkomst als bedoeld in artikel 10, lid 4, tweede alinea, of in artikel 10 bis, lid 4, tweede alinea, van Verordening (EU) 2021/523 is gesloten, wordt de bijdrageovereenkomst beëindigd of in onderlinge overeenstemming verlengd.

Indien de deelname van een lidstaat aan InvestEU wordt stopgezet, worden de betrokken betaalde bedragen die als voorziening naar het gemeenschappelijk voorzieningsfonds zijn overgemaakt of in het kader van het financieringsinstrument InvestEU zijn toegewezen, teruggevorderd als interne bestemmingsontvangsten op grond van artikel 21, lid 5, van het financieel reglement en dient de lidstaat een verzoek tot wijziging van zijn strategisch GLB-plan in om de teruggevorderde bedragen en de overeenkomstig lid 2 van dit artikel aan toekomstige kalenderjaren toegewezen bedragen te gebruiken.

De beëindiging of wijziging van de bijdrageovereenkomst geschiedt gelijktijdig met de vaststelling van een uitvoeringsbesluit van de Commissie tot goedkeuring van de desbetreffende wijziging van het strategisch GLB-plan en uiterlijk op 31 december 2026.

6. Indien een garantieovereenkomst als bedoeld in artikel 10, lid 4, derde alinea, of in artikel 10 bis, lid 4, derde alinea, van Verordening (EU) 2021/523 binnen de in de bijdrageovereenkomst vastgelegde termijn na ondertekening van de garantieovereenkomst, doch uiterlijk na vier jaar, niet naar behoren is uitgevoerd, wordt de bijdrageovereenkomst gewijzigd. De lidstaat kan erom verzoeken dat bedragen die op grond van lid 1 van dit artikel aan de EU-garantie of aan het financieringsinstrument InvestEU zijn bijgedragen en die zijn vastgelegd in de garantieovereenkomst maar geen onderliggende leningen, investeringen in eigen vermogen of andere risicodragende instrumenten dekken, worden behandeld overeenkomstig lid 5 van dit artikel.

7. Middelen die worden gegenereerd door of toe te schrijven zijn aan de bedragen die overeenkomstig dit artikel worden bijgedragen aan de EU-garantie, worden ter beschikking gesteld aan de lidstaat overeenkomstig artikel 10, lid 5, punt a), van Verordening (EU) 2021/523 en gebruikt voor steun in het kader van dezelfde doelstelling of doelstellingen bedoeld in lid 1 van dit artikel in de vorm van financieringsinstrumenten of begrotingsgaranties. Middelen die worden gegenereerd door of toe te schrijven zijn aan de bedragen die overeenkomstig dit artikel aan het financieringsinstrument InvestEU worden bijgedragen, worden overeenkomstig de bijdrageovereenkomst ter beschikking van de lidstaat gesteld en worden gebruikt voor steun in het kader van dezelfde doelstelling of doelstellingen in de vorm van financieringsinstrumenten of begrotingsgaranties.”;

23) in artikel 83, lid 2, wordt het volgende punt ingevoegd:

“b bis) in overeenstemming met de op grond van artikel 54, artikel 55 en artikel 56, leden 1 en 3, van Verordening (EU) 2021/1060 vastgestelde berekeningsmethoden;”;

24) in artikel 86 worden de leden 2 en 3 vervangen door:

“2. Als uitgaven subsidiabel worden doordat een strategisch GLB-plan wordt gewijzigd, komen zij pas in aanmerking voor een bijdrage uit het ELGF vanaf de datum waarop de door de betrokken lidstaat overeenkomstig artikel 119, lid 8, vastgestelde wijziging van kracht wordt, maar op zijn vroegst vanaf de datum waarop het verzoek tot wijziging bij de Commissie is ingediend, of vanaf de datum waarop de in artikel 119, lid 9, bedoelde kennisgeving bij de Commissie is ingediend.

■

3. Als uitgaven subsidiabel worden doordat een strategisch GLB-plan wordt gewijzigd, komen zij pas in aanmerking voor een bijdrage uit het Elfpo vanaf de datum waarop het verzoek tot wijziging bij de Commissie is ingediend, of vanaf de datum van de in artikel 119, lid 9, bedoelde kennisgeving.

In afwijking van de eerste alinea van dit lid en van lid 4, tweede alinea, van dit artikel kan in het strategisch GLB-plan worden bepaald dat uit het Elfpo gefinancierde uitgaven in verband met wijzigingen van het plan subsidiabel kunnen zijn vanaf de datum waarop de gebeurtenis zich heeft voorgedaan, in het geval van noodmaatregelen wegens natuurrampen, rampzalige gebeurtenissen, ongunstige weersomstandigheden of een plotse, ingrijpende wijziging van de sociaal-economische omstandigheden in de lidstaat of regio.”;

- 25) het volgende artikel wordt ingevoegd:

“Artikel 96 bis

Maximale financiële toewijzingen voor crisisbetalingen aan landbouwers naar aanleiding van natuurrampen, ongunstige weersomstandigheden of rampzalige gebeurtenissen

1. Het maximumbedrag voor elke lidstaat dat kan worden gereserveerd voor in **artikel 78 bis** bedoelde crisisbetalingen aan landbouwers naar aanleiding van natuurrampen, ongunstige weersomstandigheden of rampzalige gebeurtenissen, wordt beperkt tot de in bijlage XV **vermelde** jaarlijkse bedragen.

█

2. De totale Elfpo-uitgaven voor de in artikel 78 bis bedoelde crisisbetalingen bedragen voor de begrotingsjaren 2026 en 2027 niet meer dan de som van de indicatieve financiële toewijzingen voor dit interventietype, zoals vastgesteld door de lidstaten in hun financiële plannen overeenkomstig artikel 112, lid 2, punt a), en goedgekeurd door de Commissie overeenkomstig artikel 119. Dat financiële maximum vormt een bij Unierecht vastgelegd financieel maximum.”;

26) *aan artikel 103 wordt het volgende lid toegevoegd:*

“6. Niettegenstaande artikel 6, lid 1, en artikel 30, leden 2 en 3, van Verordening (EU) nr. 228/2013 kunnen lidstaten met ultraperifere gebieden in de zin van artikel 349 VWEU in een verzoek tot strategische wijziging van een strategisch GLB-plan als bedoeld in artikel 119 van deze verordening besluiten om maximaal 25 % van het bedrag dat in hun strategische GLB-plannen is voorzien voor hun ultraperifere gebieden en dat deel uitmaakt van het bedrag dat aan hen is toegewezen voor plattelandsontwikkeling voor het begrotingsjaar 2027 uit hoofde van bijlage XI bij deze verordening, over te dragen naar hun op grond van Verordening (EU) nr. 228/2013 opgestelde POSEI-programma’s om deze te versterken. In ’dergelijk verzoek tot strategische wijziging wordt dergelijke overdracht gemotiveerd en wordt aangegeven wat de bijdrage ervan is aan het bereiken van de in artikel 6, leden 1 en 2, van deze verordening vermelde specifieke doelstellingen.

Indien een lidstaat een overdracht overeenkomstig de eerste alinea van dit lid verricht, worden de overeenkomstige jaarlijkse maximumbedragen als voorzien in artikel 30, lid 2 en 3, van Verordening (EU) nr. 228/2013 voor begrotingsjaar 2027 geacht te zijn verhoogd met het specifieke overgedragen bedrag, zodra de wijziging van het strategisch GLB-plan door de Commissie is goedgekeurd.”;

27) in artikel 111 wordt de tweede alinea vervangen door:

“Punt e) van de eerste alinea is niet van toepassing op ■ het in artikel 55, lid 1, punten a) en c) tot en met g), bedoelde interventietype in de bijenteeltsector, op interventies in het kader van het in artikel 58, lid 1, punten h) tot en met k), bedoelde interventietype in de wijnsector, op voorlichtings- en promotieactiviteiten voor kwaliteitsregelingen in het kader van het in artikel 77 bedoelde interventietype voor samenwerking, en op interventies in het kader van het in artikel 78 bis bedoelde interventietype voor crisisbetalingen aan landbouwers naar aanleiding van natuurrampen, ongunstige klimaatgebeurtenissen of rampzalige gebeurtenissen.”;

■

28) artikel 119 wordt vervangen door:

“Artikel 119

Wijzigingen van de strategische GLB-plannen

1. De lidstaten kunnen hun strategische GLB-plannen wijzigen. Zij doen dit door verzoeken tot strategische wijziging krachtens lid 2 in te dienen of door kennisgeving van de wijziging krachtens lid 9.
2. Verzoeken tot strategische wijzigingen van hun strategische GLB-plannen worden ingediend bij de Commissie. De volgende wijzigingen van de strategische GLB-plannen zijn strategische wijzigingen:
 - a) wijzigingen waarbij nieuwe interventies worden geïntroduceerd of interventies uit de strategische GLB-plannen worden geschrapt;
 - b) wijzigingen die leiden tot veranderingen van mijlpalen of streefcijfers in het kader van de resultaatindicatoren die in bijlage I zijn aangegeven met “PR”;
 - c) wijzigingen die betrekking hebben op artikel 17, lid 5, artikel 88, lid 7, de artikelen 92 tot en met 98 of artikel 103, leden 1, 5 *en* 6;
 - d) wijzigingen van de in artikel 112 bedoelde streefcijfer- en financiële plannen in het strategisch GLB-plan, met inbegrip van wijzigingen van de bijdrage uit het Elfpo aan InvestEU als bedoeld in artikel 81, wijzigingen van de totale Elfpo-bijdrage aan elk interventietype voor de gehele looptijd van het strategisch GLB-plan of wijzigingen met betrekking tot de in artikel 91 bedoelde Elfpo-bijdragepercentages.

Verzoeken tot strategische wijzigingen worden naar behoren gemotiveerd en vermelden met name het verwachte effect van de wijzigingen aan het strategische GLB-plan op het bereiken van de specifieke doelstellingen beschreven in artikel 6, leden 1 en 2. De verzoeken gaan vergezeld van het gewijzigde strategische GLB-plan, inclusief de geactualiseerde bijlagen, naargelang het geval.

3. De Commissie beoordeelt de samenhang van de strategische wijzigingen met deze verordening en met Verordening (EU) 2021/2116, alsook met de op grond van die verordeningen vastgestelde gedelegeerde en uitvoeringshandelingen, en de daadwerkelijke bijdrage van de strategische wijzigingen tot het bereiken van de specifieke doelstellingen.
4. De Commissie keurt de gevraagde strategische wijziging goed mits de vereiste informatie is ingediend door een betrokken lidstaat en de strategische wijziging verenigbaar is met deze verordening en met Verordening (EU) 2021/2116, alsook met de op grond van die verordeningen vastgestelde gedelegeerde en uitvoeringshandelingen.
5. De Commissie kan binnen dertig werkdagen na de datum waarop het verzoek tot strategische wijziging is ingediend, opmerkingen formuleren. De lidstaten verstrekken de Commissie alle noodzakelijke aanvullende informatie.
6. De Commissie keurt het verzoek tot strategische wijziging, uiterlijk drie maanden na de indiening ervan door de lidstaat goed.

7. Per kalenderjaar kan twee keer een verzoek tot strategische wijziging worden ingediend, onder voorbehoud van eventuele in deze verordening voorziene of door de Commissie overeenkomstig artikel 122 bepaalde uitzonderingen. Daarnaast kunnen tijdens de door het strategisch GLB-plan bestreken periode drie extra verzoeken tot strategische wijziging worden ingediend. Dit lid is niet van toepassing op verzoeken tot wijziging met het oog op het indienen van ontbrekende elementen van het strategisch GLB-plan overeenkomstig artikel 118, lid 5.

Een verzoek tot strategische wijziging in verband met artikel 17, lid 5, artikel 88, lid 7, of artikel 103, *lid 5 of 6*, telt niet mee voor de in de eerste alinea van dit lid vastgestelde beperking.

8. Een strategische wijziging met betrekking tot artikel 17, lid 5, artikel 88, lid 7, of artikel 103, lid 1, met betrekking tot het ELGF, wordt van kracht vanaf 1 januari van het kalenderjaar volgend op het jaar van goedkeuring door de Commissie van dat verzoek voor die strategische wijziging en na de overeenkomstige wijziging van de toewijzingen overeenkomstig artikel 87, lid 2.

Een strategische wijziging met betrekking tot artikel 103, lid 1 *of 6*, met betrekking tot het ELGF, wordt van kracht na goedkeuring door de Commissie van het verzoek voor die strategische wijziging en na de overeenkomstige wijziging van de toewijzingen overeenkomstig artikel 89, lid 4.

Een strategische wijziging met betrekking tot het ELGF, anders dan de in de eerste alinea van dit lid bedoelde wijzigingen, wordt van kracht vanaf een door de lidstaat te bepalen datum maar op zijn vroegst vanaf de datum van indiening van het verzoek tot die wijziging bij de Commissie. De lidstaten kunnen voor verschillende elementen van de strategische wijziging een verschillende datum of verschillende data voor het van kracht worden ervan vaststellen. Wanneer de strategische wijziging de betrokken landbouwers in een minder voordelige positie zou kunnen plaatsen dan de positie waarin zij voorafgaand aan die wijziging verkeerden, houden de lidstaten bij het bepalen van de datum waarop de wijziging van kracht wordt, rekening met de behoefte van landbouwers en andere begunstigden aan voldoende tijd om die wijziging te kunnen verwerken. De geplande datum waarop de strategische wijziging met betrekking tot het ELGF van kracht wordt, wordt door de lidstaat in het verzoek tot strategische wijziging gemeld, en moet overeenkomstig lid 10 van dit artikel worden goedgekeurd door de Commissie.

9. De lidstaten kunnen te allen tijde wijzigingen van hun strategische GLB-plannen, met uitzondering van strategische wijzigingen, doorvoeren en toepassen. Zij stellen de Commissie in kennis van die andere wijzigingen voordat zij met de toepassing ervan beginnen en voegen deze toe aan het gewijzigde strategische GLB-plan dat samen met het volgende verzoek tot strategische wijziging wordt ingediend overeenkomstig lid 2.

Wanneer wijzigingen worden geïntroduceerd met betrekking tot GLMC-normen 1 en 4, zorgen de lidstaten ervoor, en rechtvaardigen zij specifiek, dat dergelijke wijzigingen milieu- en klimaatdoelstellingen in verband met het behoud van blijvend grasland of de bescherming van waterlopen tegen verontreiniging, naargelang het geval, niet in gevaar brengen.

Wanneer de Commissie niet binnen dertig werkdagen na de datum van indiening van de kennisgeving bezwaar maakt tegen gemelde wijzigingen, worden de wijzigingen wettelijk van kracht vanaf de datum van de indiening van de kennisgeving. De Commissie maakt bezwaar tegen een gemelde wijziging als zij van oordeel is dat de wijziging niet verenigbaar is met deze verordening of Verordening (EU) 2021/2116, of met de op grond van die verordeningen vastgestelde gedelegeerde en uitvoeringshandelingen.

De gemelde wijzigingen waartegen de Commissie bezwaar heeft gemaakt, worden niet wettelijk van kracht en moeten door de lidstaten worden geschrapt uit het strategische GLB-plan dat zij krachtens de eerste alinea van dit lid hebben ingediend. De uitgaven die voortvloeien uit deze wijzigingen, komen niet in aanmerking voor een bijdrage uit het Elfo of het ELGF. De lidstaat kan deze wijzigingen ter goedkeuring voorleggen aan de Commissie in de vorm van een in lid 2 van dit artikel bedoeld verzoek tot strategische wijziging. De in de leden 2 tot en met 8 en 10 en 11 van dit artikel bedoelde regels voor goedkeuringen zijn van overeenkomstige toepassing op de goedkeuring van wijzigingen waartegen de Commissie overeenkomstig de tweede alinea van dit lid bezwaar heeft gemaakt. Artikel 121 is van overeenkomstige toepassing op acties van de Commissie krachtens dit lid.

10. Elke strategische wijziging wordt door de Commissie goedgekeurd door middel van een uitvoeringsbesluit, zonder toepassing van de in artikel 153 bedoelde comitéprocedure.
 11. Onverminderd artikel 86 hebben strategische wijzigingen pas rechtsgevolgen na te zijn goedgekeurd door de Commissie.
 12. Correcties van tikfouten of kennelijke fouten of fouten van louter redactionele aard die de uitvoering van het beleid en de interventie niet beïnvloeden, worden niet beschouwd als een verzoek tot wijziging of kennisgeving uit hoofde van dit artikel. De lidstaten stellen de Commissie in kennis van dergelijke correcties.”;
- 29) artikel 120 wordt geschrapt;
- 30) in artikel 122 wordt punt a) vervangen door:
- “a) procedures en termijnen voor de indiening van verzoeken tot strategische wijziging van strategische GLB-plannen en kennisgevingen van wijzigingen van strategische GLB-plannen;”;
- 31) in artikel 124, lid 4, wordt punt d) vervangen door:
- “d) elk voorstel van de beheersautoriteit tot wijziging van een strategisch GLB-plan en, wat betreft een voorstel tot wijziging van een strategisch GLB-plan dat betrekking heeft op het ELGF, de datum waarop de door de beheersautoriteit overeenkomstig artikel 119, lid 8, voorgestelde wijziging van kracht wordt.”;

32) artikel 134 wordt als volgt gewijzigd:

a) lid 3 wordt vervangen door:

“3. Om ontvankelijk te worden geacht, moet het jaarlijks prestatieverslag alle in de leden 4, 5, 7 en 10 vereiste informatie bevatten. Wanneer de Commissie een jaarverslag over de uitvoering ontvangt dat niet ontvankelijk is, deelt zij dit binnen 15 werkdagen na de datum van ontvangst aan de betrokken lidstaten mee, anders wordt het verslag ontvankelijk geacht.”;

b) lid 5 wordt vervangen door:

“5. De in lid 4 bedoelde kwantitatieve informatie omvat:

- a) de aan het einde van het voorgaande begrotingsjaar bereikte gerealiseerde outputs;
- b) de bruto-uitgaven aan het einde van het begrotingsjaar die relevant zijn voor de in punt a) van deze alinea bedoelde outputs, vóór toepassing van eventuele sancties of andere verlagingen, en voor het Elfpo, rekening houdend met herverdeling van ingetrokken of teruggevorderde middelen op grond van artikel 57 van Verordening (EU) 2021/2116;

- c) de ratio tussen de in punt b) van deze alinea bedoelde bruto-uitgaven en de in punt a) van deze alinea bedoelde desbetreffende gerealiseerde outputs (“gerealiseerd eenheidsbedrag”);
- d) de resultaten en de afstand tot bijbehorende mijlpalen zoals vastgesteld overeenkomstig artikel 109, lid 1, punt a).

De in de eerste alinea, punten a), b) en c), van dit lid bedoelde informatie wordt uitgesplitst naar eenheidsbedrag, als vermeld in het strategisch GLB-plan overeenkomstig artikel 111, eerste alinea, punt h). Voor outputindicatoren die volgens bijlage I alleen voor monitoring worden gebruikt, wordt alleen de in de eerste alinea, punt a), van dit lid bedoelde informatie opgenomen.”;

- c) lid 6 wordt geschrapt;
- d) in lid 7 wordt punt b) vervangen door:
 - “b) eventuele kwesties die van invloed zijn op de prestaties van het strategisch GLB-plan, met name wat betreft afwijkingen van de mijlpalen, met overlegging van de in artikel 135 bedoelde motiveringen, of in voorkomend geval met vermelding van achterliggende redenen en een beschrijving van de genomen maatregelen.”;
- e) de leden 8 en 9 worden geschrapt;
- f) in lid 10 wordt de tweede alinea geschrapt;

g) lid 13 wordt vervangen door:

“13. De Commissie kan opmerkingen maken over de ontvankelijke jaarlijkse prestatieverslagen binnen een maand na de datum waarop de Commissie de lidstaten over de ontvankelijkheid ervan informeert. Indien de Commissie binnen deze termijn geen opmerkingen maakt, worden de verslagen geacht te zijn aanvaard. Artikel 121 is van overeenkomstige toepassing.”;

■

33) *in artikel 155, lid 3, wordt het inleidende deel vervangen door:*

“Uitgaven die verband houden met juridische verbintenissen jegens begunstigen en zijn gedaan in het kader van de in de artikelen 22, 28, 29, 33 en 34 van Verordening (EU) nr. 1305/2013 bedoelde meerjarige maatregelen of de in artikel 31 van die verordening bedoelde maatregel kunnen in aanmerking komen voor een Elfpo-bijdrage in de door het strategisch GLB-plan bestreken periode, mits aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:”;

34) artikel 159 wordt geschrapt;

35) de bijlagen I, II en III worden gewijzigd overeenkomstig bijlage I bij deze verordening;

36) de in bijlage II bij deze verordening uiteengezette tekst wordt toegevoegd als bijlage XV.

Artikel 2

Wijzigingen van Verordening (EU) 2021/2116

Verordening (EU) 2021/2116 wordt als volgt gewijzigd:

- 1) in artikel 9, lid 3, eerste alinea, wordt punt b) vervangen door:
“b) het in artikel 134 van Verordening (EU) 2021/2115 bedoelde jaarlijkse prestatieverslag waaruit blijkt dat de uitgaven overeenkomstig artikel 37 van deze verordening zijn gedaan;”;
- 2) in artikel 10, lid 1, wordt punt b) vervangen door:
“b) verstrekking aan de Commissie van het in artikel 134 van Verordening (EU) 2021/2115 bedoelde jaarlijkse prestatieverslag;”;
- 3) in artikel 12, lid 2, eerste alinea, wordt punt c) vervangen door:
“c) de prestatieverslaglegging over outputindicatoren en de prestatieverslaglegging over resultaatindicatoren voor de meerjarige prestatie monitoring als bedoeld in artikel 128 van Verordening (EU) 2021/2115, waaruit blijkt dat aan artikel 37 van deze verordening is voldaan, correct zijn;”;

■

4) artikel 21 wordt als volgt gewijzigd:

a) lid 1 wordt vervangen door:

“1. Onverminderd de artikelen 53 en 55 doet de Commissie maandelijkse betalingen voor de uitgaven die de geaccrediteerde betaalorganen van de lidstaten in de referentiemaand hebben verricht.”;

b) in lid 2 wordt de volgende alinea toegevoegd:

“De in artikel 86, lid 2, van Verordening (EU) 2021/2115 bedoelde uitgaven die niet in de betrokken maand bij de Commissie kunnen worden gedeclareerd vanwege een nog niet door de Commissie goedgekeurde wijziging van het strategisch GLB-plan overeenkomstig artikel 119, lid 10, van die verordening, kunnen evenwel in de daaropvolgende maanden van hetzelfde begrotingsjaar worden gedeclareerd of uiterlijk in de jaarrekeningen over dat begrotingsjaar die overeenkomstig artikel 90, lid 1, punt c), iii), van deze verordening aan de Commissie moeten worden toegezonden.”;

5) in artikel 32 wordt lid 8 vervangen door:

“8. Onverminderd de artikelen 53 en 55 verricht de Commissie tussentijdse betalingen binnen 45 dagen te rekenen vanaf de registratie van een uitgavendeclaratie die voldoet aan de in lid 6 van dit artikel vastgestelde eisen.”;

6) artikel 40 wordt als volgt gewijzigd:

a) lid 2 wordt geschrapt;

b) lid 4 wordt vervangen door:

“4. De in lid 1 van dit artikel bedoelde uitvoeringshandelingen worden volgens de in artikel 103, lid 2, bedoelde raadplegingsprocedure vastgesteld.

Voordat de Commissie de in lid 1 van dit artikel bedoelde uitvoeringshandelingen vaststelt, brengt zij de betrokken lidstaat op de hoogte van haar voornemen en vraagt zij de lidstaat om binnen een termijn van ten minste 30 dagen te reageren.”;

7) *in artikel 44, lid 2, wordt de tweede alinea vervangen door:*

“Niettegenstaande de eerste alinea kunnen de lidstaten:

a) vóór 1 december, maar niet vóór 16 oktober, voorschotten betalen van ten hoogste 70 % voor interventies in de vorm van rechtstreekse betalingen en voor de maatregelen als bedoeld in hoofdstuk IV van Verordening (EU) nr. 228/2013 en in hoofdstuk IV van Verordening (EU) nr. 229/2013;

b) vóór 1 december voorschotten betalen van ten hoogste 85 % voor de steun die wordt verleend in het kader van de plattelandsontwikkelingsinterventies als bedoeld in artikel 65, lid 2, van deze verordening.”;

8) in artikel 45, lid 1, wordt punt a) vervangen door:

“a) wat de uitgaven uit hoofde van zowel het ELGF als het Elfpo betreft, de sommen krachtens de artikelen 38 en 55 van deze verordening en artikel 54 van Verordening (EU) nr. 1306/2013 zoals van toepassing overeenkomstig artikel 104 van deze verordening, en wat de ELGF-uitgaven betreft, de sommen krachtens de artikelen 53 en 56 van deze verordening die aan de Uniebegroting moeten worden afgedragen, met inbegrip van de rente daarop;”;

9) in artikel 53, lid 1, wordt de tweede alinea vervangen door:

“Deze uitvoeringshandelingen hebben betrekking op de volledigheid, de nauwkeurigheid en de waarheidsgetrouwheid van de ingediende jaarrekeningen en laten de inhoud van de daarna krachtens artikel 55 vastgestelde uitvoeringshandelingen onverlet.”;

10) artikel 54 wordt geschrapt;

11) aan artikel 57 wordt de volgende alinea toegevoegd:

“3. De instanties die de financieringsinstrumenten uitvoeren, betalen de programmabijdragen waarbij zich onregelmatigheden hebben voorgedaan, terug aan de lidstaten, daaronder begrepen rente en andere voordelen die door die bijdragen zijn verkregen.

In afwijking van lid 1 betalen de instanties die de financieringsinstrumenten uitvoeren, de in de eerste alinea van dit lid bedoelde bedragen niet terug aan de lidstaten, op voorwaarde dat deze instanties voor een bepaalde onregelmatigheid aantonen dat aan alle onderstaande voorwaarden is voldaan:

- a) de onregelmatigheid heeft zich voorgedaan op het niveau van eindontvangers of, in het geval van een holdingfonds, op het niveau van instanties die de specifieke fondsen uitvoeren of eindontvangers;
- b) de instanties die financieringsinstrumenten uitvoeren, zijn ten aanzien van de programmabijdragen in verband waarmee de onregelmatigheid zich heeft voorgedaan, hun verplichtingen overeenkomstig de toepasselijke wetgeving nagekomen en hebben gehandeld met de mate van professionalisme, transparantie en zorgvuldigheid die mag worden verwacht van een professionele instantie die ervaring heeft met de uitvoering van financieringsinstrumenten, en
- c) de bedragen waarop de onregelmatigheid betrekking had, konden niet worden teruggevorderd, ook al hebben de instanties die de financieringsinstrumenten uitvoeren, alle toepasselijke contractuele en wettelijke maatregelen met gepaste inspanningen nagestreefd.”;

12) aan artikel 60, lid 1, wordt de volgende alinea toegevoegd:

“Wanneer een begunstigde voor een controle ter plaatse in verband met een steunaanvraag, een betalingsaanvraag of de naleving van de regels inzake conditionaliteit op grond van artikel 83 is geselecteerd, selecteren de lidstaten, voor zover mogelijk en rekening houdend met de daarmee gepaard gaande risico’s, die begunstigde dat jaar niet nogmaals voor een vervolgccontrole en steekproef, tenzij omstandigheden een verdere controle vereisen om de doeltreffende bescherming van de financiële belangen van de Unie te waarborgen. Deze bepaling mag het niveau van de controles niet nadelig beïnvloeden.”;

13) in artikel 67, lid 1, wordt de eerste alinea vervangen door:

“De lidstaten leggen gegevens en documentatie vast over de jaarlijkse output die is gerapporteerd in het kader van de gerapporteerde vooruitgang richting de streefcijfers vermeld in het strategisch GLB-plan en gemonitord overeenkomstig artikel 128 van Verordening (EU) 2021/2115, en houden deze gegevens en documentatie bij.”;

14) in artikel 68 wordt lid 3 geschrapt;

15) artikel 69 wordt als volgt gewijzigd:

a) lid 6 wordt geschrapt;

b) de volgende alinea wordt toegevoegd:

“7. De lidstaten bieden de begunstigden de mogelijkheid ervoor te kiezen dat het besluit als bedoeld in artikel 4, lid 3, punt c), tweede alinea, van Verordening (EU) 2021/2115 niet op hen van toepassing is. De lidstaten zorgen ervoor dat de begunstigden die van dergelijke mogelijkheid wensen gebruik te maken dit uiterlijk in het claimjaar waarin dat besluit ten uitvoer wordt gelegd, doen.

Wanneer een lidstaat het in artikel 4, lid 3, punt c), tweede alinea, van Verordening (EU) 2021/2115 bedoelde besluit heeft genomen, zorgt hij ervoor dat begunstigden die de in lid 1 van dit artikel bedoelde aanvraag reeds hebben ingediend, de mogelijkheid hebben hun aanvraag geheel of gedeeltelijk te wijzigen of in te trekken. Indien de lidstaten in gebreke blijven ervoor te zorgen dat begunstigden deze mogelijkheid hebben, leggen zij de begunstigden geen sanctie op als gevolg van dat besluit.”;

- 16) in artikel 70 wordt lid 2 geschrapt;
- 17) het volgende artikel wordt ingevoegd:

“Artikel 70 bis

Beoordeling van de kwaliteit van het identificatiesysteem voor landbouwpercelen, van het geospatiale aanvraagstelsel en van het areaalmonitoringsstelsel

De lidstaten beoordelen jaarlijks de kwaliteit van de in de artikelen 68, 69 en 70 bedoelde elementen overeenkomstig de op Unieniveau vastgestelde methode. Indien er bij de beoordeling tekortkomingen in de systemen aan het licht komen, treft de betrokken lidstaat passende corrigerende maatregelen of, bij gebreke daarvan, verzoekt de Commissie dat die lidstaat een actieplan opstelt overeenkomstig artikel 42.

Na de in lid 1 bedoelde beoordeling dienen de lidstaten uiterlijk op 15 februari na het betrokken kalenderjaar bij de Commissie een beoordelingsverslag in met, in voorkomend geval, vermelding van de corrigerende maatregelen en het tijdschema voor de uitvoering ervan.”;

18) artikel 72 wordt vervangen door:

“Artikel 72

Controle- en sanctiesysteem

De lidstaten zetten een controle- en sanctiesysteem op als bedoeld in artikel 66, lid 1, punt e). De lidstaten voeren via de betaalorganen of de door hen gemachtigde instanties jaarlijks administratieve controles van de steun- en betalingsaanvragen uit om de wettigheid en regelmatigheid ervan na te gaan overeenkomstig artikel 59, lid 1, punt a). Die controles worden aangevuld met controles ter plaatse, die door gebruikmaking van technologie op afstand kunnen worden uitgevoerd.

De lidstaten kunnen er echter voor kiezen geen controles ter plaatse uit te voeren wanneer de subsidiabiliteitsvoorwaarden van interventies in het kader van het in artikel 70 bedoelde areaalmonitoringsysteem worden gemonitord.”;

19) in artikel 74 wordt punt a) vervangen door:

“a) regels voor de in artikel 70 bis bedoelde kwaliteitsbeoordeling;”;

20) artikel 75 wordt vervangen door:

“Artikel 75

Uitvoeringsbevoegdheden met betrekking tot de artikelen 68 tot en met 70 bis

De Commissie kan uitvoeringshandelingen vaststellen met regels voor:

- a) de vorm en inhoud, en de wijze van toezending of terbeschikkingstelling aan de Commissie, van:
 - i) de in artikel 70 bis bedoelde beoordelingsverslagen;
 - ii) de corrigerende maatregelen bedoeld in artikel 70 bis;
- b) basiskenmerken van en regels voor het steunaanvraagstelsel uit hoofde van artikel 69 en het areaalmonitoringsstelsel bedoeld in artikel 70, met inbegrip van de parameters voor de geleidelijke toename van het aantal interventies in het kader van het areaalmonitoringsstelsel.

Die uitvoeringshandelingen worden volgens de in artikel 103, lid 3, bedoelde onderzoeksprocedure vastgesteld.”;

21) artikel 83 wordt als volgt gewijzigd:

a) het volgende lid wordt ingevoegd:

“1 bis. In afwijking van lid 1 van dit artikel is het controlesysteem voor de conditionaliteit niet van toepassing op begunstigden die in artikel 28 van Verordening (EU) 2021/2115 bedoelde betalingen ontvangen.”;

b) *lid 2 wordt* vervangen door:

“2. De in lid 1 van dit artikel opgenomen begunstigden worden vrijgesteld van controles in het kader van het systeem dat overeenkomstig dat lid is opgezet wanneer het areaal dat voor de betalingen en de in dat lid bedoelde steun in aanmerking komt en dat aangegeven is in de in artikel 69, lid 1, bedoelde geospatiale aanvraag, een maximale omvang van tien hectare heeft.”;

c) *het volgende lid wordt ingevoegd:*

“2 bis. Landbouwers met een bedrijf met een maximale omvang van dertig ha landbouwareaal dat is aangegeven overeenkomstig artikel 69, lid 1, van deze verordening, zijn vrijgesteld van controles van de vereisten van GLMC-norm 7, als gedefinieerd in bijlage III bij Verordening (EU) 2021/2115, in het kader van een overeenkomstig lid 1 van dit artikel opgezet systeem.”;

d) lid 3 wordt vervangen door:

“3. De lidstaten kunnen voor het handhaven van de conditionaliteitsregels hun bestaande controlesystemen en administratie gebruiken.

Deze systemen zijn compatibel met de in lid 1 bedoelde controlesystemen.”;

e) lid 4 wordt geschrapt;

f) lid 6 wordt als volgt gewijzigd:

i) de inleidende zin wordt vervangen door:

“6. Teneinde te voldoen aan hun controleverplichtingen als vastgesteld in de leden 1 en 3:”;

ii) punt d) wordt vervangen door:

“d) stellen de lidstaten de te controleren groep voor de jaarlijkse in punt a) van dit lid bedoelde controles ter plaatse vast op basis van een jaarlijkse risicoanalyse die is voorzien van een aselechte component en ten minste 1 % van de in lid 1 van dit artikel vermelde begunstigden omvat; indien zij, op grond van artikel 60, lid 1, derde alinea, geen begunstigde selecteren voor een controle of steekproef, zorgen zij ervoor dat het minimumcontrolepercentage in acht wordt genomen;”;

22) artikel 84 wordt als volgt gewijzigd:

a) het volgende lid wordt ingevoegd:

“1 bis. In afwijking van lid 1 van dit artikel is het systeem van administratieve sancties in het kader van de conditionaliteit niet van toepassing op begunstigden die in artikel 28 van Verordening (EU) 2021/2115 bedoelde betalingen ontvangen.”;

b) lid 4 wordt vervangen door:

“4. De in artikel 83, lid 1, opgenomen begunstigden worden vrijgesteld van de in lid 1 van dit artikel bedoelde sancties wanneer het areaal dat voor de betalingen en de in artikel 83, lid 1, bedoelde steun in aanmerking komt en dat aangegeven is in de in artikel 69, lid 1, bedoelde geospatiale aanvraag, een maximale omvang van tien hectare heeft.”;

c) *het volgende lid wordt ingevoegd:*

“5. Landbouwers met een bedrijf met een maximale omvang van dertig ha landbouwareaal dat is aangegeven overeenkomstig artikel 69, lid 1, van deze verordening, zijn vrijgesteld van de sancties bij niet naleving van de vereisten van GLMC-norm 7, als gedefinieerd in bijlage III bij Verordening (EU) 2021/2115, als bedoeld in de leden 1, 2 en 3 van dit artikel en in artikel 85 van deze verordening”;

23) artikel 102 wordt als volgt gewijzigd:

a) de leden 2 en 3 worden vervangen door:

“2. De in artikel 11, lid 1, artikel 17, lid 5, artikel 23, lid 2, artikel 38, lid 2, artikel 40, lid 3, artikel 41, lid 3, artikel 44, leden 4 en 5, artikel 47, lid 1, artikel 52, lid 1, artikel 55, lid 6, artikel 60, lid 3, artikel 64, lid 3, artikel 74, artikel 76, lid 2, artikel 85, lid 7, artikel 89, lid 2, artikel 94, leden 5 en 6, artikel 95, lid 2, en artikel 105 bedoelde bevoegdheid om gedelegeerde handelingen vast te stellen, wordt aan de Commissie verleend voor een termijn van zeven jaar vanaf 7 december 2021. De Commissie stelt uiterlijk negen maanden voor het einde van de termijn van zeven jaar een verslag op over de bevoegdheidsdelegatie. De bevoegdheidsdelegatie wordt stilzwijgend met termijnen van dezelfde duur verlengd, tenzij het Europees Parlement of de Raad zich uiterlijk drie maanden voor het einde van elke termijn tegen deze verlenging verzet.

3. De bevoegdheidsdelegatie als bedoeld in artikel 11, lid 1, artikel 17, lid 5, artikel 23, lid 2, artikel 38, lid 2, artikel 40, lid 3, artikel 41, lid 3, artikel 44, leden 4 en 5, artikel 47, lid 1, artikel 52, lid 1, artikel 55, lid 6, artikel 60, lid 3, artikel 64, lid 3, artikel 74, artikel 76, lid 2, artikel 85, lid 7, artikel 89, lid 2, artikel 94, leden 5 en 6, artikel 95, lid 2, en artikel 105 kan te allen tijde door het Europees Parlement of door de Raad worden ingetrokken. Het besluit tot intrekking beëindigt de delegatie van de in dat besluit genoemde bevoegdheid. Het wordt van kracht op de dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie* of op een daarin genoemde latere datum. Het laat de geldigheid van de reeds van kracht zijnde gedelegeerde handelingen onverlet.”;

b) lid 6 wordt vervangen door:

“6. Een op grond van artikel 11, lid 1, artikel 17, lid 5, artikel 23, lid 2, artikel 38, lid 2, artikel 40, lid 3, artikel 41, lid 3, artikel 44, leden 4 en 5, artikel 47, lid 1, artikel 52, lid 1, artikel 55, lid 6, artikel 60, lid 3, artikel 64, lid 3, artikel 74, artikel 76, lid 2, artikel 85, lid 7, artikel 89, lid 2, artikel 94, leden 5 en 6, artikel 95, lid 2, en artikel 105 vastgestelde gedelegeerde handeling treedt alleen in werking indien het Europees Parlement noch de Raad daartegen binnen een termijn van twee maanden na de kennisgeving van de handeling aan het Europees Parlement en de Raad bezwaar heeft gemaakt, of indien zowel het Europees Parlement als de Raad voor het verstrijken van die termijn de Commissie hebben medegedeeld dat zij daartegen geen bezwaar zullen maken. Die termijn wordt op initiatief van het Europees Parlement of de Raad met twee maanden verlengd.”;

24) in artikel 103, lid 1, wordt de tweede alinea vervangen door:

“De Commissie wordt bij de toepassing van de artikelen 11, 12, 17, 18, 23, 26, 32, 39 tot en met 44, 47, 51, 52, 53, 55, 58, 59, 60, 64, 75, 82, 92, 95 en 100, wat betreft aangelegenheden betreffende interventies in de vorm van rechtstreekse betalingen, interventies in bepaalde sectoren, plattelandsontwikkelingsinterventies en de gemeenschappelijke marktordeningen, bijgestaan door het Comité voor de landbouwfondsen, het bij Verordening (EU) 2021/2115 ingestelde Comité voor het gemeenschappelijke landbouwbeleid en het bij Verordening (EU) nr. 1308/2013 ingestelde Comité voor de gemeenschappelijke ordening van de landbouwmarkten.”.

Artikel 3

Overgangsbepalingen en -maatregelen

1. Op goedkeuringen van wijzigingen die vóór de inwerkingtreding van deze verordening bij de Commissie worden ingediend, is, artikel 119 van Verordening (EU) 2021/2115 van toepassing zoals het geldt op het moment dat die verzoeken worden ingediend.
2. Wijzigingen van strategische GLB-plannen waarvan krachtens artikel 119, lid 9, van Verordening (EU) 2021/2115 de Commissie kennis wordt gegeven maar die niet vóór de inwerkingtreding van deze verordening door de Commissie zijn goedgekeurd, worden opgenomen in het volgende verzoek tot strategische wijziging van het strategische GLB-plan dat krachtens artikel 119, lid 2, van Verordening (EU) 2021/2115, zoals gewijzigd bij deze verordening, wordt ingediend.

3. *De Commissie is bevoegd overeenkomstig artikel 102 van Verordening (EU) 2021/2116 gedelegeerde handelingen vast te stellen tot wijziging van Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/127 om rekening te houden met de schrapping, bij deze verordening, van artikel 54 van Verordening (EU) 2021/2116.*
4. *De Commissie stelt uitvoeringshandelingen vast tot actualisering van Uitvoeringsverordening (EU) 2022/128 om rekening te houden met de schrapping, bij deze verordening, van artikel 54 van Verordening (EU) 2021/2116. Deze uitvoeringshandelingen worden vastgesteld volgens de in artikel 103, lid 3, van Verordening (EU) 2021/2116 bedoelde onderzoeksprocedure.*

Artikel 4

Inwerkingtreding en toepassing

Deze verordening treedt in werking op de dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Artikel 1, punt 32, en artikel 2, punten 1, 2, 3, 4, punt a), 5, 6, 8, 9, 10, 13, 23 en 24, zijn van toepassing met betrekking tot het *landbouwbegrotingsjaar* 2025 en alle daaropvolgende landbouwbegrotingsjaren.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te ...,

Voor het Europees Parlement

De voorzitter

Voor de Raad

De voorzitter

BIJLAGE I

- (1) In bijlage I bij Verordening (EU) 2021/2115 wordt de tabel “Jaarlijkse prestatiegoedkeuring – OUTPUT – Interventietypes en bijbehorende outputindicatoren” vervangen door de volgende tabel:

“Monitoring – OUTPUT

Interventietypes en bijbehorende outputindicatoren*

Interventietypes	Outputindicatoren
Samenwerking (artikel 77)	O.1 Aantal projecten van operationele groepen in het kader van het Europees innovatiepartnerschap (EIP)
Kennisuitwisseling en verspreiding van informatie (artikel 78)	O.2 Aantal adviesacties of eenheden bedoeld om innovatiesteun te verlenen voor de voorbereiding of uitvoering van projecten van operationele groepen in het kader van het Europees innovatiepartnerschap (EIP)
Horizontale indicator	O.3 Aantal begunstigden van GLB-steun
Basisinkomenssteun (artikel 21)	O.4 Aantal hectaren waarvoor basisinkomenssteun geldt
Betaling voor kleine landbouwers (artikel 28)	O.5 Aantal begunstigden of hectaren waarvoor betalingen voor kleine landbouwers gelden
Aanvullende inkomenssteun voor jonge landbouwers (artikel 30)	O.6 Aantal hectaren waarvoor aanvullende inkomenssteun voor jonge landbouwers geldt

Herverdelende inkomenssteun (artikel 29)	O.7 Aantal hectaren waarvoor herverdelende inkomenssteun geldt
Ecoregelingen (artikel 31)	O.8 Aantal hectaren of grootvee-eenheden <i>of bijenkasten</i> waarvoor ecoregelingen gelden
Instrumenten voor risicobeheer (artikel 76)	O.9 Aantal eenheden vallend onder ondersteunde GLB-risicobeheersinstrumenten
█	█
Crisisbetalingen voor landbouwers naar aanleiding van natuurrampen, ongunstige klimaatgebeurtenissen of rampzalige gebeurtenissen (artikel 78 bis)	O.9 <i>bis</i> Aantal landbouwers dat crisisbetalingen ontvangt naar aanleiding van natuurrampen, ongunstige klimaatgebeurtenissen of rampzalige gebeurtenissen
Gekoppelde inkomenssteun (artikel 32)	O.10 Aantal hectaren waarvoor gekoppelde inkomenssteun wordt ontvangen
	O.11 Aantal dieren waarvoor gekoppelde inkomenssteun wordt ontvangen
Natuurlijke beperkingen of andere gebiedsspecifieke beperkingen (artikel 71)	O.12 Aantal hectaren waarvoor steun wordt ontvangen voor gebieden met natuurlijke of andere specifieke beperkingen, uitgesplitst naar gebiedstype

Gebiedsspecifieke nadelen als gevolg van bepaalde verplichte vereisten (artikel 72)	O.13 Aantal hectaren waarvoor steun uit hoofde van Natura 2000 of Richtlijn 2000/60/EG wordt ontvangen
Milieu-, klimaatgerelateerde en andere beheersverbintenissen (artikel 70)	O.14 Aantal hectaren (exclusief bosbouw) of aantal andere eenheden waarvoor milieu- of klimaatgerelateerde verbintenissen gelden die verder strekken dan de verplichte vereisten
	O.15 Aantal hectaren (bosbouw) of aantal andere eenheden waarvoor milieu- of klimaatgerelateerde verbintenissen gelden die verder strekken dan de verplichte vereisten
	O.16 Aantal hectaren of aantal andere eenheden waarvoor onderhoudsverbintenissen gelden in verband met bebossing en agrobosbouw
	O.17 Aantal hectaren of aantal andere eenheden waarvoor steun voor biologische landbouw wordt ontvangen
	O.18 Aantal grootvee-eenheden (GVE) waarvoor steun voor dierenwelzijn, diergezondheid of verhoogde bioveiligheidsmaatregelen wordt ontvangen
	O.19 Aantal verrichtingen of eenheden ter ondersteuning van genetische hulpbronnen

Investerings (artikelen 73 en 74)	O.20 Aantal ondersteunde productieve investeringsverrichtingen of -eenheden op het landbouwbedrijf
	O.21 Aantal ondersteunde niet-productieve investeringsverrichtingen of -eenheden op het landbouwbedrijf
	O.22 Aantal ondersteunde investeringsverrichtingen of -eenheden in infrastructuur
	O.23 Aantal ondersteunde niet-productieve investeringsverrichtingen of -eenheden buiten het landbouwbedrijf
	O.24 Aantal ondersteunde productieve investeringsverrichtingen of -eenheden buiten het landbouwbedrijf
Vestiging van jonge landbouwers, nieuwe landbouwers, opstart van plattelandsbedrijven <i>en</i> ontwikkeling van kleine landbouwbedrijven (artikel 75)	O.25 Aantal jonge landbouwers dat vestigingssteun ontvangt
	O.26 Aantal nieuwe landbouwers dat vestigingssteun ontvangt (andere dan de onder O.25 gemelde jonge landbouwers)
	O.27 Aantal plattelandsbedrijven dat opstartsteun ontvangt
	O.27 bis Aantal kleine landbouwbedrijven dat steun voor bedrijfsontwikkeling ontvangt

Samenwerking (artikel 77)	O.28 Aantal gesteunde producentengroeperingen en -organisaties
	O.29 Aantal begunstigden dat steun ontvangt om deel te nemen aan officiële kwaliteitsregelingen
	O.30 Aantal ondersteunde verrichtingen of eenheden voor generatievernieuwing (exclusief vestigingssteun)
	O.31 Aantal ondersteunde plaatselijke-ontwikkelingsstrategieën (Leader) of voorbereidende acties
	O.32 Aantal overige ondersteunde samenwerkingsverrichtingen of -eenheden (met uitzondering van EIP gerapporteerd onder O.1)
Kennisuitwisseling en verspreiding van informatie (artikel 78)	O.33 Aantal ondersteunde opleidings-, advies- en bewustmakingsacties of -eenheden
Horizontale indicator	O.34 Aantal hectaren met milieupraktijken (samenvattende indicator inzake fysieke oppervlakte vallend onder conditionaliteit, ecoregelingen, milieu- en klimaatbeheersverbintenissen voor land- en bosbouw)
Interventietypes in bepaalde sectoren (artikel 47)	O.35 Aantal ondersteunde operationele programma's
█	█
Interventietypes in de wijnsector (artikel 58)	O.36 Aantal in de wijnsector ondersteunde acties of eenheden
Interventietypes in de bijenteeltsector (artikel 55)	O.37 Aantal acties of eenheden voor instandhouding of verbetering van de bijenteelt

* Jaarlijks meegedeelde gegevens voor hun gedeclareerde uitgaven.”;

- (2) in bijlage II bij Verordening (EU) 2021/2115 wordt in de tabel “BINNENLANDSE STEUN IN HET KADER VAN DE WTO KRACHTENS ARTIKEL 10” de volgende vermelding toegevoegd:

“Crisisbetalingen aan landbouwers naar aanleiding van natuurrampen, ongunstige klimaatgebeurtenissen of rampzalige gebeurtenissen	Artikel 78 bis	8”
---	----------------	----

(3) bijlage III bij Verordening (EU) 2021/2115 wordt als volgt gewijzigd:

(a) “GLMC 1” wordt vervangen door:

“GLMC 1	Instandhouding van blijvend grasland op basis van een verhouding blijvend grasland ten opzichte van het landbouwareaal op nationaal, regionaal, subregionaal niveau of op het niveau van groepen bedrijven of individuele bedrijven, dit alles ten opzichte van het referentiejaar 2018. Maximale daling van 10 % ten opzichte van het referentiejaar.	Algemene waarborg tegen omschakeling naar andere landbouwtoepassingen met het oog op het behoud van de koolstofvoorraad”
---------	---	--

(b) “GLMC 4” wordt vervangen door:

“GLMC 4	Aanleg van bufferstroken langs waterlopen*	Bescherming van waterlopen tegen vervuiling en afvloeiing
---------	--	---

* In de bufferstroken langs waterlopen in het kader van deze GLMC-norm mag, als algemene regel en overeenkomstig het recht van de Unie, over een breedte van minimaal drie meter geen gebruik van pesticiden en meststoffen worden gemaakt.

In gebieden waar ontwaterings- en irrigatiesloten van betekenis aanwezig zijn, kunnen de lidstaten, indien dit voor het gebied in kwestie naar behoren gerechtvaardigd is, de minimumbreedte aanpassen in overeenstemming met de specifieke plaatselijke omstandigheden.

Lidstaten kunnen voor de toepassing van deze GLMC-norm de in nationale wetgeving vastgelegde definitie van waterlopen hanteren, op voorwaarde dat die definitie in overeenstemming is met de belangrijkste doelstelling van deze GLMC-norm.”;

(c) in de voetnoot bij de vermelding “GLMC 7” wordt de laatste zin geschrapt.

BIJLAGE II

“BIJLAGE XV

IN ARTIKEL 96 BIS, LID 1, BEDOELDE MAXIMUMBEDRAG PER LIDSTAAT DAT
KAN WORDEN GERESERVEERD VOOR CRISISBETALINGEN AAN LANDBOUWERS

in

Lidstaat	Begrotingsjaar 2026	Begrotingsjaar 2027
België	17 331 805	17 331 805
Bulgarije	33 153 681	33 412 568
Tsjechië	33 122 850	33 122 850
Denemarken	28 149 040	28 149 040
Duitsland	180 241 656	180 241 656
Estland	8 705 240	8 791 062
Ierland	44 937 679	44 937 679
Griekenland	73 458 409	73 458 409
Spanje	177 305 135	177 524 124

Frankrijk	261 562 218	261 394 218
Kroatië	20 162 329	20 162 329
Italië	149 173 516	149 173 516
Cyprus	2 142 542	2 142 542
Letland	14 276 793	14 429 368
Litouwen	23 989 755	24 246 239
Luxemburg	1 351 754	1 351 754
Hongarije	49 801 629	49 801 629
Malta	737 356	737 356
Nederland	23 719 521	23 719 521
Oostenrijk	35 928 198	35 928 198
Polen	134 243 576	135 179 090
Portugal	35 146 807	35 410 328
Roemenië	89 072 611	89 899 353

Slovenië	7 251 007	7 251 007
Slowakije	20 090 491	20 146 020
Finland	26 326 118	26 380 675
Zweden	26 954 340	26 961 185”.

I

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0322

Toekenning van macrofinanciële bijstand aan Jordanië

Wetgevingsresolutie van het Europees Parlement van 16 december 2025 over het voorstel voor een besluit van het Europees Parlement en de Raad tot toekenning van macrofinanciële bijstand aan het Hasjemitisch Koninkrijk Jordanië (COM(2025)0456 – C10-0186/2025 – 2025/0251(COD))

(Gewone wetgevingsprocedure: eerste lezing)

Het Europees Parlement,

- gezien het voorstel van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad (COM(2025)0456),
 - gezien artikel 294, lid 2, en artikel 212, lid 2, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, op grond waarvan het voorstel door de Commissie bij het Parlement is ingediend (C10-0186/2025),
 - gezien artikel 294, lid 3, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
 - gezien de door de vertegenwoordiger van de Raad bij brief van 10 december 2025 gedane toezegging om het standpunt van het Europees Parlement overeenkomstig artikel 294, lid 4, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie goed te keuren,
 - gezien artikel 60 van zijn Reglement,
 - gezien het verslag van de Commissie internationale handel (A10-0245/2025),
1. stelt onderstaand standpunt in eerste lezing vast;
 2. verzoekt de Commissie om hernieuwde voorlegging aan het Parlement indien zij haar voorstel vervangt, ingrijpend wijzigt of voornemens is het ingrijpend te wijzigen;
 3. verzoekt zijn Voorzitter het standpunt van het Parlement te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsook aan de nationale parlementen.

P10_TC1-COD(2025)0251

Standpunt van het Europees Parlement in eerste lezing vastgesteld op 16 december 2025 met het oog op de vaststelling van Besluit (EU) 2025/... van het Europees Parlement en de Raad tot toekenning van macrofinanciële bijstand aan het Hasjemitisch Koninkrijk Jordanië

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 212, lid 2,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure¹,

¹. Standpunt van het Europees Parlement van 16 december 2025.

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) De betrekkingen tussen de Unie en het Hasjemitisch Koninkrijk Jordanië (“Jordanië”) ontwikkelen zich in het kader van het Europees nabuurschapsbeleid. Op 24 november 1997 hebben de Unie en Jordanië de Europees-mediterrane Overeenkomst waarbij een associatie tot stand wordt gebracht tussen de Europese Gemeenschappen en hun lidstaten, enerzijds, en het Hasjemitisch Koninkrijk Jordanië, anderzijds² (de “associatieovereenkomst”) ondertekend, die op 1 mei 2002 in werking is getreden. Op grond van de associatieovereenkomst hebben de Unie en Jordanië geleidelijk een vrijhandelszone tot stand gebracht gedurende een overgangsperiode van twaalf jaar. Bovendien is een Overeenkomst in de vorm van een briefwisseling tussen de Europese Gemeenschap en het Hasjemitisch Koninkrijk Jordanië betreffende liberaliseringsmaatregelen voor het onderlinge handelsverkeer en houdende wijziging van de associatieovereenkomst EG-Jordanië, alsmede de vervanging van de bijlagen I, II, III en IV en de protocollen nrs. 1 en 2 bij de overeenkomst³ in 2007 in werking getreden. In 2010 is overeenstemming bereikt over een “geavanceerde status”-partnerschap tussen de Unie en Jordanië, dat ertoe strekt de samenwerkingsterreinen uit te breiden. Een protocol tussen de Europese Unie en het Hasjemitisch Koninkrijk Jordanië tot vaststelling van een regeling inzake de beslechting van geschillen in verband met de handelsbepalingen van de Euro-mediterrane Overeenkomst waarbij een associatie tot stand wordt gebracht tussen de Europese Gemeenschappen en hun lidstaten, enerzijds, en het Hasjemitisch Koninkrijk Jordanië, anderzijds⁴, is geparafeerd in december 2009, en is op 1 juli 2011 in werking getreden. De bilaterale politieke dialoog en economische samenwerking zijn verder ontwikkeld in het kader van de associatieovereenkomst en de partnerschapsprioriteiten EU-Jordanië voor de periode 2022-2027 en het strategisch en breed partnerschap dat in januari 2025 werd ondertekend.

² PB L 129 van 15.5.2002, blz. 3, ELI: [http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2002/357\(1\)/oj](http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2002/357(1)/oj)

³ PB L 41 van 13.2.2006, blz. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2006/67/oj.

⁴ PB L 177 van 6.7.2011, blz. 3, ELI: <http://data.europa.eu/eli/prot/2011/398/oj>.

- (2) Sinds 2011 is Jordanië begonnen met een reeks politieke hervormingen ter versterking van de parlementaire democratie en de rechtsstaat. Het land heeft een grondwettelijk hof en een onafhankelijke kiescommissie opgericht, en het Jordaanse parlement heeft een aantal belangrijke wetten, waaronder de kieswet en de wet op de politieke partijen, alsook wetten inzake decentralisatie en gemeenten, aangenomen. Bovendien zijn er verbeteringen aangenomen van de wetgeving met betrekking tot de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en vrouwenrechten.
- (3) De Jordaanse economie is zwaar getroffen door de langdurige regionale instabiliteit, met name het conflict in Syrië en het conflict in Israël en Gaza, in combinatie met verstoringen van de veiligheid in de Rode Zee-gebied. Die instabiliteit heeft de onzekerheid verder vergroot, het vertrouwen van investeerders ondermijnd, de handelsroutes verstoord en het toerisme verzwakt. Die uitdagingen komen bovenop de aanhoudende economische en sociale gevolgen van de COVID-19-pandemie, wereldwijde prijsschokken door de Russische invasie in Oekraïne en de hogere financieringskosten in verband met krappere mondiale financieringsvoorwaarden. Meer recentelijk vormt de toegenomen onzekerheid van de mondiale economische en handelsomgeving ook een extra uitdaging voor Jordanië. Hoewel Jordanië een hernieuwde economische krimp heeft voorkomen, deels dankzij het voeren van gezond macro-economisch beleid en hervormingen, blijft zijn herstel traag. De werkloosheid blijft aanhoudend hoog, met name onder jongeren en vrouwen, en de fiscale en externe financieringsdruk blijft wegen op de Jordaanse economie.

- (4) Als gevolg van het conflict in Israël en Gaza en het opgelaaide geweld in de regio, met name de hoog opgelopen spanningen tussen Israël en Iran medio juni 2025, zijn in Jordanië vluchten opgeschort en zal het broze economisch herstel van het land verder worden bemoeilijkt, het vertrouwen van investeerders en toeristen afnemen en zullen de vooruitzichten steeds onzekerder worden. Er zijn weinig sociale spanningen in Jordanië, maar die zouden kunnen toenemen bij verdere escalatie van de aanhoudende conflicten. Bovendien dreigt de klimaatverandering de reeds nijpende waterschaarste in Jordanië te verergeren, wat de groei zou kunnen schaden en de overheidsfinanciën verder onder druk kan zetten.
- (5) In januari 2024 bereikten de Jordaanse autoriteiten en het Internationaal Monetair Fonds (IMF) overeenstemming over een economisch aanpassingsprogramma, ondersteund door een vierjarige uitgebreide financieringsfaciliteit ten belope van 1,2 miljard USD, die momenteel wordt uitgevoerd. In juli 2025 presteerde Jordanië sterk in het kader van de uitgebreide financieringsfaciliteit en het land voldeed bij de eerste drie programma-evaluaties (in juli en december 2024 en april 2025) aan alle kwantitatieve prestatiecriteria en structurele benchmarks, waardoor in totaal 391 miljoen USD van de goedgekeurde 1,2 miljard USD werd uitbetaald.

- (6) In april 2025 heeft de Unie in antwoord op een verzoek van Jordanië van oktober 2023 een vierde programma voor macrofinanciële bijstand (MFB IV)⁵ ten bedrage van 500 miljoen EUR in de vorm van leningen goedgekeurd. De uitbetalingen zijn gepland voor de periode van 2025 tot en met 2027, voor zover is voldaan aan de in het memorandum van overeenstemming vastgestelde voorwaarden, die betrekking hebben op maatregelen op het gebied van beheer van de overheidsfinanciën, governance en corruptiebestrijding, sociaal en arbeidsmarktbeleid, energie en ondernemingsklimaat. MFB-IV volgt op een reeks van drie MFB-programma's (MFB-I: 180 miljoen EUR; MFB-II: 200 miljoen EUR; MFB-III: 500 miljoen EUR en nog eens 200 miljoen EUR in reactie op de COVID-19-pandemie), dat tussen 2014 en 2023 in totaal 1,08 miljard EUR aan leningen heeft verstrekt.
- (7) Sinds het begin van de Syrische crisis in 2011 heeft de Unie Jordanië ongeveer 3,5 miljard EUR beschikbaar gesteld in het kader van verschillende instrumenten (waaronder 1,08 miljard EUR in het kader van de drie MFB-programma's) om Jordanië te helpen de economische stabiliteit te vrijwaren, de politieke en economische hervorming door te zetten en te voorzien in de leniging van zijn noden op humanitair, ontwikkelings- en veiligheidsgebied. Daarnaast heeft de Europese Investeringsbank sinds 2011 ongeveer 2,4 miljard EUR aan projectleningen aan Jordanië toegewezen.

⁵ Besluit (EU) 2025/793 van het Europees Parlement en de Raad van 14 april 2025 tot toekenning van macrofinanciële bijstand aan het Hasjemitisch Koninkrijk Jordanië (PB L, 2025/793, 22.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2025/793/oj>).

- (8) Voor de periode van 2021 tot en met 2024 bedroeg de bilaterale indicatieve toewijzing (subsidies) van de Unie aan Jordanië uit hoofde van het instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking — Europa in de wereld (NDICI — Europa in de wereld), dat is vastgesteld bij Verordening (EU) 2021/947 van het Europees Parlement en de Raad⁶ ongeveer 360 miljoen EUR, aangevuld met steun van de Unie om Jordanië te helpen de gevolgen van de Syrische crisis op te vangen (214 miljoen EUR van 2021 tot en met 2023), naast bijstand uit andere regionale en thematische programma's. In de periode tussen 2014 en 2020 bedroeg de steun van de Unie aan Jordanië, voornamelijk via het Europees nabuurschapsinstrument, 765 miljoen EUR. In dezelfde periode heeft Jordanië ook 126 miljoen EUR extra ontvangen via het investeringsplatform voor het nabuurschap, dat ongeveer 580 miljoen EUR aan investeringen heeft aangetrokken. In 2021 lanceerde de Unie in het kader van het economisch en investeringsplan meer dan twintig vlaggenschipprojecten in Jordanië, waarvoor ongeveer 461 miljoen EUR werd vastgelegd (in de vorm van subsidies, blendingverrichtingen en garanties) en waarmee in totaal ongeveer 4,76 miljard EUR aan investeringen werd gemobiliseerd.
- (9) In januari 2025 heeft Jordanië, gelet op de aanhoudende moeilijke economische situatie en vooruitzichten, de Unie om aanvullende macrofinanciële bijstand verzocht.

⁶ Verordening (EU) 2021/947 van het Europees Parlement en de Raad van 9 juni 2021 tot vaststelling van het instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking – Europa in de wereld, tot wijziging en intrekking van Besluit nr. 466/2014/EU van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Verordening (EU) 2017/1601 van het Europees Parlement en de Raad en Verordening (EG, Euratom) nr. 480/2009 van de Raad (PB L 209 van 14.6.2021, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/947/oj>).

- (10) Omdat Jordanië onder het Europees nabuurschapsbeleid valt, komt het in aanmerking voor macrofinanciële bijstand van de Unie.
- (11) De macrofinanciële bijstand van de Unie moet een uitzonderlijk financieringsinstrument zijn van ongebonden en niet-toegewezen betalingsbalanssteun, gericht op het lenigen van de onmiddellijke externe financieringsbehoeften van Jordanië, en moet ter ondersteuning dienen van de uitvoering van een beleidsprogramma met krachtige directe aanpassingsmaatregelen en maatregelen voor structurele hervorming die gericht zijn op het verbeteren van de betalingsbalanspositie van Jordanië op korte termijn.
- (12) Aangezien er nog steeds sprake is van een resterend extern financieringstekort op de betalingsbalans van Jordanië dat de door het IMF en andere multilaterale instellingen verstrekte middelen te boven gaat, wordt de toekenning van aanvullende macrofinanciële bijstand door de Unie aan Jordanië, onder de huidige uitzonderlijke omstandigheden, beschouwd als een passende reactie op het verzoek van Jordanië aan de Unie om de economische stabilisatie van Jordanië te ondersteunen, in samenhang met het IMF-programma. De macrofinanciële bijstand van de Unie zou de economische stabilisatie in Jordanië en de agenda voor structurele hervorming ondersteunen en een aanvulling vormen op de middelen die in het kader van de financiële overeenkomst met het IMF beschikbaar worden gesteld.

- (13) De macrofinanciële bijstand van de Unie moet gericht zijn op het helpen herstellen van een houdbare externe financieringspositie voor Jordanië en aldus de economische en sociale ontwikkeling van het land ondersteunen.
- (14) Verwacht wordt dat de macrofinanciële bijstand van de Unie hand in hand zal gaan met het verrichten van begrotingssteunoperaties uit hoofde van NDICI – Europa in de wereld.
- (15) Het bedrag van de macrofinanciële bijstand van de Unie moet worden gebaseerd op een volledige kwantitatieve beoordeling van de resterende externe financieringsbehoeften van Jordanië, en bij de bepaling ervan moet rekening worden gehouden met het vermogen van Jordanië om zichzelf te financieren met eigen middelen, in het bijzonder de internationale reserves die het ter beschikking heeft. De macrofinanciële bijstand van de Unie moet een aanvulling vormen op de programma's van het IMF en de Wereldbank en de door hen verstrekte middelen. Bij de vaststelling van het bijstandsbedrag moet ook rekening worden gehouden met verwachte financiële bijdragen van bilaterale en multilaterale donoren, met het gegeven dat de lasten billijk tussen de Unie en andere donoren moeten worden verdeeld, met de reeds bestaande inzet van andere externe financieringsinstrumenten van de Unie in Jordanië, en met de meerwaarde van de totale inbreng van de Unie in Jordanië.

- (16) De Commissie moet ervoor zorgen dat de macrofinanciële bijstand van de Unie juridisch en materieel verenigbaar is met de voornaamste beginselen en doelstellingen van de verschillende terreinen van het externe optreden, met de maatregelen die met betrekking tot die terreinen zijn vastgesteld en met andere relevante beleidsmaatregelen van de Unie.
- (17) De macrofinanciële bijstand van de Unie moet haar externe beleid ten aanzien van Jordanië ondersteunen. De Commissie en de Europese Dienst voor extern optreden (EDEO) moeten gedurende de hele macrofinanciële-bijstandsoperatie nauw samenwerken om het externe beleid van de Unie te coördineren en de samenhang ervan te waarborgen.
- (18) De macrofinanciële bijstand van de Unie moet ondersteuning bieden voor de inspanningen van Jordanië om met de Unie gedeelde waarden, zoals de democratie, de rechtsstaat, goed bestuur, eerbiediging van de mensenrechten, duurzame ontwikkeling en armoedebestrijding, na te leven, en om het beginsel van open, op regels gebaseerde en eerlijke handel toe te passen.

- (19) Eerbiediging door Jordanië van doeltreffende democratische mechanismen, waaronder een parlementair stelsel met meerdere partijen, en de rechtsstaat, en de waarborging van de eerbiediging van de mensenrechten moet een randvoorwaarde zijn voor de toekenning van de macrofinanciële bijstand van de Unie. Bovendien moeten de specifieke doelstellingen van de macrofinanciële bijstand van de Unie de efficiëntie, de transparantie en de verantwoording inzake de beheersystemen voor de overheidsfinanciën in Jordanië bevorderen en bijdragen aan structurele hervormingen die gericht zijn op de ondersteuning van duurzame en inclusieve groei, het scheppen van werkgelegenheid en begrotingsconsolidatie. De Commissie en de EDEO moeten regelmatig monitoren of aan die randvoorwaarde is voldaan en of die specifieke doelstellingen worden verwezenlijkt.

- (20) Met het oog op een doeltreffende bescherming van de financiële belangen van de Unie in het kader van de macrofinanciële bijstand van de Unie, moet Jordanië passende maatregelen nemen voor de preventie en de bestrijding van fraude, corruptie en andere onregelmatigheden met betrekking tot die bijstand. Daarnaast moet een tussen de Commissie en de Jordaanse autoriteiten te sluiten leningsovereenkomst bepalingen bevatten waarbij het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) wordt gemachtigd om overeenkomstig de bepalingen en procedures van Verordening (EU, Euratom) nr. 883/2013 van het Europees Parlement en de Raad⁷ en Verordening (Euratom, EG) nr. 2185/96 van de Raad⁸ onderzoeken, met inbegrip van controles ter plaatse en inspecties, uit te voeren, de Commissie en de Rekenkamer worden gemachtigd audits uit te voeren en het Europees Openbaar Ministerie wordt gemachtigd zijn bevoegdheden uit te oefenen met betrekking tot de verlening van macrofinanciële bijstand van de Unie tijdens en na de beschikbaarheidsperiode van die bijstand.

⁷ Verordening (EU, Euratom) nr. 883/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 11 september 2013 betreffende onderzoeken door het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1073/1999 van het Europees Parlement en de Raad en van Verordening (Euratom) nr. 1074/1999 van de Raad (PB L 248 van 18.9.2013, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/883/oj>).

⁸ Verordening (Euratom, EG) nr. 2185/96 van de Raad van 11 november 1996 betreffende de controles en verificaties ter plaatse die door de Commissie worden uitgevoerd ter bescherming van de financiële belangen van de Europese Gemeenschappen tegen fraudes en andere onregelmatigheden (PB L 292 van 15.11.1996, blz. 2, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1996/2185/oj>).

- (21) De uitbetaling van de macrofinanciële bijstand van de Unie laat de bevoegdheden van het Europees Parlement en de Raad als begrotingsautoriteit onverlet.
- (22) De bedragen van de voorziening voor de macrofinanciële bijstand van de Unie moeten stroken met de in het meerjarig financieel kader vastgestelde begrotingskredieten.
- (23) De macrofinanciële bijstand van de Unie moet door de Commissie worden beheerd. Om ervoor te zorgen dat het Europees Parlement en de Raad de uitvoering van dit besluit kunnen volgen, moet de Commissie hen regelmatig inlichten over ontwikkelingen met betrekking tot die bijstand en hun de relevante documenten daarover verstrekken.
- (24) Om eenvormige voorwaarden te waarborgen voor de uitvoering van dit besluit, moeten aan de Commissie uitvoeringsbevoegdheden worden toegekend. Die bevoegdheden moeten worden uitgeoefend in overeenstemming met Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad⁹.

⁹ Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 tot vaststelling van de algemene voorschriften en beginselen die van toepassing zijn op de wijze waarop de lidstaten de uitoefening van de uitvoeringsbevoegdheden door de Commissie controleren (PB L 55 van 28.2.2011, blz. 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj>).

- (25) De macrofinanciële bijstand van de Unie moet onderworpen zijn aan voorwaarden inzake economisch beleid en financiële voorwaarden, die in een memorandum van overeenstemming moeten worden vastgelegd. Ter wille van de efficiëntie en om eenvormige uitvoeringsvoorwaarden te waarborgen, moet de Commissie worden gemachtigd om met de Jordaanse autoriteiten onderhandelingen over die voorwaarden te voeren onder toezicht van het comité van vertegenwoordigers van de lidstaten overeenkomstig Verordening (EU) nr. 182/2011. Gezien de mogelijk aanzienlijke impact van de macrofinanciële bijstand van de Unie, is het passend dat de in Verordening (EU) nr. 182/2011 gespecificeerde onderzoeksprocedure wordt gebruikt. Gezien het bedrag van de macrofinanciële bijstand van de Unie aan Jordanië moet de onderzoeksprocedure worden toegepast op de vaststelling van het memorandum van overeenstemming, of voor het verlagen, schorsen of annuleren van die bijstand.
- (26) Daar de doelstelling van dit besluit, namelijk de externe financieringsbehoeften van Jordanië aanpakken, niet voldoende door de lidstaten kan worden verwezenlijkt, maar beter door de Unie kan worden verwezenlijkt, kan de Unie, overeenkomstig het in artikel 5 van het Verdrag betreffende de Europese Unie neergelegde subsidiariteitsbeginsel, maatregelen nemen. Overeenkomstig het in hetzelfde artikel neergelegde evenredigheidsbeginsel gaat dit besluit niet verder dan nodig is om die doelstelling te verwezenlijken,

HEBBEN HET VOLGENDE BESLUIT VASTGESTELD:

Artikel 1

1. De Unie stelt voor een maximumbedrag van 500 miljoen EUR macrofinanciële bijstand ter beschikking van Jordanië (de “macrofinanciële bijstand van de Unie”), teneinde de economische stabilisatie van Jordanië en een substantiële hervormingsagenda te ondersteunen. De macrofinanciële bijstand van de Unie draagt bij aan het lenigen van de betalingsbalansbehoeften van Jordanië die in het IMF-programma zijn vastgesteld.
2. Het volledige bedrag van de macrofinanciële bijstand van de Unie wordt verstrekt in de vorm van leningen aan Jordanië.
3. De Commissie is bevoegd om namens de Unie de nodige financiële middelen te lenen op de kapitaalmarkten of van financiële instellingen teneinde de middelen vervolgens aan Jordanië door te lenen.
4. De uitkering van de macrofinanciële bijstand van de Unie wordt door de Commissie beheerd op een wijze die strookt met de overeenkomsten of afspraken tussen het IMF en Jordanië en met de voornaamste beginselen en doelstellingen van de economische hervormingen die in de associatieovereenkomst zijn uiteengezet.

5. De Commissie licht het Europees Parlement en de Raad regelmatig in over de ontwikkelingen met betrekking tot de macrofinanciële bijstand van de Unie, onder meer de uitbetalingen daarvan, en verstrekt die instellingen tijdig de relevante documenten.
6. De macrofinanciële bijstand van de Unie wordt beschikbaar gesteld voor een periode van tweeënhalf jaar, die ingaat op de eerste dag na de datum van inwerkingtreding van het in artikel 3, lid 1, bedoelde memorandum van overeenstemming.
7. Indien de financieringsbehoeften van Jordanië tijdens de periode van uitbetaling van de macrofinanciële bijstand van de Unie aanzienlijk verminderen ten opzichte van de oorspronkelijke prognoses, stelt de Commissie uitvoeringshandelingen vast om het bedrag van de bijstand te verlagen of om de bijstand te schorsen of te annuleren. Die uitvoeringshandelingen worden vastgesteld volgens de in artikel 7, lid 2, bedoelde onderzoeksprocedure.

Artikel 2

1. Eerbiediging door Jordanië van doeltreffende democratische mechanismen, waaronder een parlementair stelsel met meerdere partijen, en de rechtsstaat, en de waarborging van de eerbiediging van de mensenrechten is een randvoorwaarde voor de toekenning van de macrofinanciële bijstand van de Unie.
2. De Commissie en de EDEO zien tijdens de volledige duur van de macrofinanciële bijstand van de Unie erop toe dat aan de in lid 1 vastgestelde basisvoorwaarde is voldaan.
3. Leden 1 en 2 zijn van toepassing overeenkomstig Besluit 2010/427/EU van de Raad¹⁰.

¹⁰ Besluit 2010/427/EU van de Raad van 26 juli 2010 tot vaststelling van de organisatie en werking van de Europese Dienst voor extern optreden (PB L 201 van 3.8.2010, blz. 30, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2010/427/oj>).

Artikel 3

1. De Commissie bereikt, volgens de in artikel 7, lid 2, bedoelde onderzoeksprocedure, met de Jordaanse autoriteiten overeenstemming over voorwaarden inzake economisch beleid en financiële voorwaarden, gericht op structurele hervormingen en gezonde overheidsfinanciën, waaraan de macrofinanciële bijstand van de Unie onderworpen is. Die voorwaarden inzake economisch beleid en financiële voorwaarden worden vastgelegd in een memorandum van overeenstemming, dat een tijdschema bevat voor het voldoen aan die voorwaarden. Die voorwaarden inzake economisch beleid en financiële voorwaarden stroken met de in artikel 1, lid 4, bedoelde overeenkomsten of afspraken, met inbegrip van de programma's voor macro-economische aanpassing en structurele hervorming die door Jordanië met steun van het IMF worden uitgevoerd.

2. De in lid 1 bedoelde voorwaarden zijn er in het bijzonder op gericht de doelmatigheid, transparantie en verantwoording van de beheerssystemen voor de overheidsfinanciën in Jordanië te bevorderen, met inbegrip van de systemen voor het gebruik van de macrofinanciële bijstand van de Unie. Bij het vaststellen van de beleidsmaatregelen wordt ook naar behoren rekening gehouden met vooruitgang op het gebied van het wederzijds openstellen van markten, de ontwikkeling van op regels gebaseerde en eerlijke handel, en andere prioriteiten in het kader van het externe beleid van de Unie. De Commissie monitort regelmatig de vooruitgang die Jordanië boekt bij het bereiken van die doelstellingen.
3. De financiële voorwaarden van de macrofinanciële bijstand van de Unie worden in detail vastgelegd in een tussen de Commissie en de Jordaanse autoriteiten te sluiten leningsovereenkomst overeenkomstig artikel 223 van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad¹¹ (de “leningsovereenkomst”).
4. De Commissie onderzoekt op gezette tijden of de in artikel 4, lid 3, eerste alinea, bedoelde voorwaarden vervuld blijven, onder meer of het economische beleid van Jordanië verenigbaar is met de doelstellingen van de macrofinanciële bijstand van de Unie. Daarbij werkt de Commissie nauw samen met het IMF en de Wereldbank en, indien nodig, met het Europees Parlement en de Raad.

¹¹ Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2024 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie (PB L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>).

Artikel 4

1. De Commissie stelt de macrofinanciële bijstand van de Unie onder de in lid 3, eerste alinea, bedoelde voorwaarden beschikbaar in drie leningstranches. De omvang van elk van die tranches wordt vastgelegd in het memorandum van overeenstemming.
2. Voor de bedragen van de macrofinanciële bijstand van de Unie worden, indien nodig, voorzieningen aangelegd overeenkomstig Verordening (EU) 2021/947.

3. De Commissie besluit tot uitbetaling van de tranches mits aan alle volgende voorwaarden is voldaan:

- a) de in artikel 2, lid 1, vastgestelde randvoorwaarde;
- b) een constante bevredigende voortgang bij de uitvoering van een beleidsprogramma met krachtige aanpassingsmaatregelen en structurele hervormingsmaatregelen, ondersteund door een niet uit voorzorg getroffen kredietregeling met het IMF; en
- c) de bevredigende uitvoering van de in het memorandum van overeenstemming vastgelegde voorwaarden inzake economisch beleid en financiële voorwaarden.

De tweede tranche wordt in beginsel niet vroeger dan drie maanden na de uitbetaling van de eerste tranche uitbetaald. De derde tranche wordt in beginsel niet vroeger dan drie maanden na de uitkering van de tweede tranche uitbetaald.

4. Indien de in lid 3, eerste alinea, bedoelde voorwaarden niet zijn vervuld, wordt de uitbetaling van de macrofinanciële bijstand van de Unie tijdelijk geschorst of geannuleerd door de Commissie. In die gevallen licht zij het Europees Parlement en de Raad in over de redenen voor die schorsing of intrekking.
5. De macrofinanciële bijstand van de Unie wordt uitgekeerd aan de centrale bank van Jordanië. Met inachtneming van de in het memorandum van overeenstemming vastgelegde overeengekomen bepalingen, waaronder een bevestiging van de resterende budgettaire financieringsbehoeften, kunnen de middelen van de Unie door de centrale bank van Jordanië aan het Jordaanse ministerie van Financiën als eindbegunstigde worden overgemaakt.

Artikel 5

1. Voor de financiering van de macrofinanciële bijstand van de Unie in de vorm van leningen wordt de Commissie gemachtigd om, namens de Unie, de nodige financiële middelen op de kapitaalmarkten of bij financiële instellingen te lenen overeenkomstig artikel 224 van Verordening (EU, Euratom) 2024/2509.
2. De Commissie sluit met Jordanië een leningsovereenkomst voor het in artikel 1 bedoelde bedrag. In de leningsovereenkomst worden de beschikbaarheidsperiode en de gedetailleerde voorwaarden van de macrofinanciële bijstand van de Unie vastgelegd, onder meer met betrekking tot de interne controlesystemen. De leningen worden verstrekt tegen voorwaarden die Jordanië in staat stellen de leningen af te lossen over een lange periode, met inbegrip van een eventuele aflossingsvrije periode. De maximale looptijd van de leningen bedraagt 35 jaar.
3. De Commissie licht het Europees Parlement en de Raad in over ontwikkelingen met betrekking tot de in de leden 1 en 2 bedoelde verrichtingen.

Artikel 6

1. De macrofinanciële bijstand van de Unie wordt uitgevoerd overeenkomstig Verordening (EU, Euratom) 2024/2509.
2. De macrofinanciële bijstand van de Unie wordt onder direct beheer uitgevoerd.
3. Vóór de uitvoering van de macrofinanciële bijstand van de Unie beoordeelt de Commissie door middel van een operationele beoordeling de deugdelijkheid van de voor de bijstand relevante financiële regelingen, administratieve procedures en interne en externe controlemechanismen van Jordanië.

Artikel 7

1. De Commissie wordt bijgestaan door een comité. Dat comité is een comité in de zin van Verordening (EU) nr. 182/2011.
2. Wanneer naar dit lid wordt verwezen, is artikel 5 van Verordening (EU) nr. 182/2011 van toepassing.

Artikel 8

1. De Commissie dient jaarlijks, uiterlijk op 30 juni, bij het Europees Parlement en de Raad een verslag in over de uitvoering van dit besluit in het voorgaande jaar, met inbegrip van een evaluatie van die uitvoering. In dat verslag:
 - a) wordt de geboekte vooruitgang bij de uitvoering van de macrofinanciële bijstand van de Unie onderzocht;
 - b) wordt een beoordeling verricht van de economische situatie en vooruitzichten van Jordanië, alsook van de vooruitgang die werd geboekt bij de uitvoering van de in artikel 3, lid 1, bedoelde voorwaarden inzake het economische beleid en financiële voorwaarden; en
 - c) wordt het verband gespecificeerd tussen de in het memorandum van overeenstemming vastgelegde voorwaarden inzake het economische beleid en financiële voorwaarden, de actuele economische en budgettaire prestaties van Jordanië en de besluiten van de Commissie tot uitkering van de tranches van de macrofinanciële bijstand van de Unie.

2. Uiterlijk twee jaar na het verstrijken van de in artikel 1, lid 6, vastgestelde beschikbaarheidsperiode dient de Commissie bij het Europees Parlement en de Raad een ex-postevaluatieverslag in met een beoordeling van de resultaten en de efficiëntie van de voltooide macrofinanciële bijstand van de Unie en van de mate waarin die tot de doelstellingen van de bijstand heeft bijgedragen.

Artikel 9

Dit besluit treedt in werking op de derde dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Gedaan te ...,

Voor het Europees Parlement
De voorzitter

Voor de Raad
De voorzitter

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0323

Reserve voor aanpassing aan de Brexit

Wetgevingsresolutie van het Europees Parlement van 16 december 2025 over het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EU) 2021/1755 wat betreft de bedragen die in het kader van de reserve voor aanpassing aan de Brexit aan de lidstaten worden toegewezen (COM(2025)0513 – C10-0216/2025 – 2025/0289(COD))

(Gewone wetgevingsprocedure: eerste lezing)

Het Europees Parlement,

- gezien het voorstel van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad (COM(2025)0513),
 - gezien artikel 294, lid 2, en artikel 175 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, op grond waarvan het voorstel door de Commissie bij het Parlement is ingediend (C10-0216/2025),
 - gezien artikel 294, lid 3, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
 - gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité van 23 oktober 2025¹,
 - na raadpleging van het Comité van de Regio's,
 - gezien de door de vertegenwoordiger van de Raad bij brief van 19 november 2025 gedane toezegging om het standpunt van het Europees Parlement overeenkomstig artikel 294, lid 4, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie goed te keuren,
 - gezien artikel 60 van zijn Reglement,
 - gezien het verslag van de Commissie regionale ontwikkeling (A10-0233/2025),
1. stelt onderstaand standpunt in eerste lezing vast;
 2. verzoekt de Commissie om hernieuwde voorlegging aan het Parlement indien zij haar voorstel vervangt, ingrijpend wijzigt of voornemens is het ingrijpend te wijzigen;

¹ Nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad.

3. verzoekt zijn Voorzitter het standpunt van het Parlement te doen toekomen aan de Raad en de Commissie alsook aan de nationale parlementen.

P10_TC1-COD(2025)0289

Standpunt van het Europees Parlement in eerste lezing vastgesteld op 16 december 2025 met het oog op de vaststelling van Verordening (EU) 2026/... van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EU) 2021/1755 wat betreft de bedragen die in het kader van de reserve voor aanpassing aan de Brexit aan de lidstaten worden toegewezen

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 175,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité¹,

Na raadpleging van het Comité van de Regio's,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure²,

¹ Advies van 23 oktober 2025 (nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad).
² Standpunt van het Europees Parlement van 16 december 2025.

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Sinds de vaststelling van Verordening (EU) 2021/1755 van het Europees Parlement en de Raad³ hebben zich ongeziene geopolitieke gebeurtenissen voorgedaan als gevolg van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne, de daaruit voortvloeiende energiecrisis en de daarmee samenhangende inflatie- en rentepiek. Door die geopolitieke en economische ontwikkelingen zijn nieuwe noodsituaties ontstaan, die moeten worden aangepakt om tegemoet te komen aan de gemeenschappelijke prioriteiten en behoeften van de Unie. Omdat de beperkte budgettaire flexibiliteit bijna is uitgeput en de herschikkingsmogelijkheden hun grenzen bereiken, moest het meerjarig financieel kader dat is vastgesteld bij Verordening (EU, Euratom) 2020/2093 van de Raad⁴, voor de periode 2024-2027 worden versterkt om te voorzien in de meest essentiële financiering met het oog op de aanpak van dringende en gemeenschappelijke uitdagingen.
- (2) Tegen die achtergrond heeft de Raad Verordening (EU, Euratom) 2024/765⁵ vastgesteld, waarbij Verordening (EU, Euratom) 2020/2093 werd gewijzigd door het in die verordening vastgestelde maximale bedrag voor de reserve voor aanpassing aan de Brexit (de “reserve”) te verminderen, waardoor middelen kunnen worden herschikt voor andere doeleinden.

³ Verordening (EU) 2021/1755 van het Europees Parlement en de Raad van 6 oktober 2021 tot oprichting van de reserve voor aanpassing aan de Brexit (PB L 357 van 8.10.2021, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1755/oj>).

⁴ Verordening (EU, Euratom) 2020/2093 van de Raad van 17 december 2020 tot bepaling van het meerjarig financieel kader voor de jaren 2021-2027 (PB L 433 I van 22.12.2020, blz. 11, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2093/oj>).

⁵ Verordening (EU, Euratom) 2024/765 van de Raad van 29 februari 2024 tot wijziging van Verordening (EU, Euratom) 2020/2093 tot bepaling van het meerjarig financieel kader voor de jaren 2021-2027 (PB L, 2024/765, 29.2.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/765/oj>).

- (3) De maximale middelen van de reserve waarin Verordening (EU) 2021/1755 voorziet, moeten daarom worden verlaagd. Om te zorgen voor het doeltreffend gebruik van de middelen die in het kader van de reserve reeds aan de lidstaten zijn betaald en om de uitvoering van de bij Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad⁶ ingestelde herstel- en veerkrachtfaciliteit in de lidstaten niet in gevaar te brengen, mag de verlaging van de maximale middelen van de reserve geen gevolgen hebben voor de middelen die reeds aan de lidstaten zijn betaald als voorfinanciering of voor de middelen waarvan de overdracht naar de herstel- en veerkrachtfaciliteit door de lidstaten is aangevraagd.
- (4) Het bedrag van 584 264 090 EUR dat overeenkomstig Verordening (EU) 2021/1755 zou moeten worden betaald in 2025, mag daarom niet worden betaald en moet in mindering worden gebracht op de totale middelen voor de reserve.
- (5) Verordening (EU) 2021/1755 moet daarom dienovereenkomstig worden gewijzigd,

HEBBEN DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

⁶ Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2021 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit (PB L 57 van 18.2.2021, blz. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>).

Artikel 1

Verordening (EU) 2021/1755 wordt als volgt gewijzigd:

1) artikel 4, lid 3, wordt als volgt gewijzigd:

a) in de eerste alinea wordt punt b) vervangen door:

“b) alle resterende voorlopig toegewezen bedragen worden in 2025 beschikbaar gesteld overeenkomstig artikel 12.”;

b) de volgende alinea wordt toegevoegd:

“In afwijking van de eerste alinea van dit lid worden de bedragen die niet aan de bij Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad* ingestelde herstel- en veerkrachtfaciliteit zijn overgedragen overeenkomstig artikel 4 bis en die door de Commissie zouden moeten worden betaald overeenkomstig artikel 12, lid 3, niet betaald en worden zij in mindering gebracht op het in lid 2 van dit artikel bedoelde bedrag.

* Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2021 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit (PB L 57 van 18.2.2021, blz. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>).”;

2) in artikel 4 bis, lid 1, wordt de eerste zin vervangen door:

“Tot en met 1 maart 2023 kunnen de lidstaten bij de Commissie een met redenen omkleed verzoek indienen om de bedragen van de voorlopige toewijzing als vastgelegd in de in artikel 4, lid 5, bedoelde uitvoeringshandeling van de Commissie geheel of gedeeltelijk over te dragen aan de herstel- en veerkrachtfaciliteit.”.

Artikel 2

Deze verordening treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te ..., ...

Voor het Europees Parlement

De voorzitter

Voor

De voorzitter

de

Raad

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0324

Vereisten inzake duurzaamheidsrapportering door ondernemingen en passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven

Wetgevingsresolutie van het Europees Parlement van 16 december 2025 over het voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van de Richtlijnen 2006/43/EG, 2013/34/EU, (EU) 2022/2464 en (EU) 2024/1760 wat betreft bepaalde vereisten inzake duurzaamheidsrapportering door ondernemingen en passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven (COM(2025)0081 – C10-0037/2025 – 2025/0045(COD))

(Gewone wetgevingsprocedure: eerste lezing)

Het Europees Parlement,

- gezien het voorstel van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad (COM(2025)0081),
- gezien artikel 294, lid 2, en artikel 50 en artikel 114 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, op grond waarvan het voorstel door de Commissie bij het Parlement is ingediend (C10-0037/2025),
- gezien artikel 294, lid 3, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité van 20 augustus 2025¹,
- gezien het overeenkomstig artikel 75, lid 4, van zijn Reglement door de bevoegde commissie goedgekeurde voorlopig akkoord en de door de vertegenwoordiger van de Raad bij brief van 11 december 2025 gedane toezegging om het standpunt van het Europees Parlement overeenkomstig artikel 294, lid 4, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie goed te keuren
- gezien artikel 60 van zijn Reglement,
- gezien de adviezen van de Commissie buitenlandse zaken, de Commissie internationale handel, de Commissie economische en monetaire zaken, de Commissie werkgelegenheid en sociale zaken en de Commissie milieubeheer, klimaat en

¹ PB C, C/2025/4212, 20.8.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/4212/oj>.

voedselveiligheid,

- gezien het verslag van de Commissie juridische zaken (A10-0197/2025),
- 1. stelt onderstaand standpunt in eerste lezing vast;
- 2. verzoekt de Commissie om hernieuwde voorlegging aan het Parlement indien zij haar voorstel vervangt, ingrijpend wijzigt of voornemens is het ingrijpend te wijzigen;
- 3. verzoekt zijn Voorzitter het standpunt van het Parlement te doen toekomen aan de Raad en aan de Commissie alsmede aan de nationale parlementen.

Standpunt van het Europees Parlement in eerste lezing vastgesteld op 16 december 2025 met het oog op de vaststelling van Richtlijn (EU) 2025/... van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van de Richtlijnen 2006/43/EG, 2013/34/EU, (EU) 2022/2464 en (EU) 2024/1760 wat betreft bepaalde vereisten inzake duurzaamheidsrapportering door ondernemingen en passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven¹

(Voor de EER relevante tekst)

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name de artikelen 50 en 114,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité²,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure³,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) In haar mededeling van 11 februari 2025 met de titel “Een eenvoudiger en sneller Europa: mededeling over uitvoering en vereenvoudiging”⁴, tekende de Europese Commissie een visie uit voor een uitvoerings- en vereenvoudigingsagenda die in de praktijk snelle en tastbare verbeteringen oplevert voor mensen en bedrijven. Dit vereist meer dan een incrementele benadering en de Unie moet voortvarend handelen om deze doelstelling te behalen. De Commissie, het Europees Parlement, de Raad, de autoriteiten van de lidstaten op alle niveaus en de belanghebbenden moeten samenwerken om de regelgeving van de EU, de lidstaten en de regio's te stroomlijnen en te vereenvoudigen en het beleid doeltreffender uit te voeren.

¹ AAN DEZE TEKST IS IN JURIDISCH-TAALKUNDIG OPZICHT NOG NIET DE LAATSTE HAND GELEGD.

² PB C, C/2025/4212, 20.8.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/4212/oj>.

³ Standpunt van het Europees Parlement van 16 december 2025.

⁴ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, “Een eenvoudiger en sneller Europa: mededeling over uitvoering en vereenvoudiging” (COM(2025)047 final van 11.2.2025).

(2) De Commissie heeft de vaste wil om de rapporteringsdruk terug te dringen en het concurrentievermogen te versterken. In dat verband is het noodzakelijk om de Richtlijnen 2006/43/EG⁵, 2013/34/EU⁶, (EU) 2022/2464⁷ en (EU) 2024/1760 van het Europees Parlement en de Raad⁸ te wijzigen, zonder afbreuk te doen aan de beleidsdoelstellingen van de Europese Green Deal⁹ en het actieplan duurzame financiering¹⁰.

(2 bis) Gezien het gewijzigde toepassingsgebied wat betreft ondernemingen die onderworpen zijn aan duurzaamheidsrapportering, zou het onevenredig zijn om auditkantoren die assurance van duurzaamheidsrapportering wensen uit te voeren, goedkeuringsvereisten op te leggen die gelijkwaardig zijn aan die voor de goedkeuring van auditkantoren die audits van financiële overzichten uitvoeren. Die goedkeuringsvereisten hebben betrekking op de natuurlijke personen die het werk verrichten namens het auditkantoor, de meerderheid van de stemrechten van het auditkantoor en de meerderheid van de leden van het bestuurs- of leidinggevende orgaan van het auditkantoor. Auditkantoren die assurance van duurzaamheidsrapportering wensen uit te voeren, moeten er alleen voor zorgen dat

⁵ Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 mei 2006 betreffende de wettelijke controles van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen, tot wijziging van de Richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad en houdende intrekking van Richtlijn 84/253/EEG van de Raad (PB L 157 van 9.6.2006, blz. 87, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2006/43/oj>).

⁶ Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende de jaarlijkse financiële overzichten, geconsolideerde financiële overzichten en aanverwante verslagen van bepaalde ondernemingsvormen, tot wijziging van Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad (PB L 182 van 29.6.2013, blz. 19, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2013/34/oj>).

⁷ Richtlijn (EU) 2022/2464 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 537/2014, Richtlijn 2004/109/EG, Richtlijn 2006/43/EG en Richtlijn 2013/34/EG, met betrekking tot duurzaamheidsrapportering door ondernemingen (PB L 322 van 16.12.2022, blz. 15, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2464/oj>).

⁸ Richtlijn (EU) 2024/1760 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid en tot wijziging van Richtlijn (EU) 2019/1937 en Verordening (EU) 2023/2859 (PB L, 2024/1760, 5.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1760/oj>).

⁹ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Europese Raad, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, "De Europese Green Deal" (COM(2019)0640 final van 11.12.2019).

¹⁰ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Europese Raad, de Raad, de Europese Centrale Bank, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, "Actieplan: duurzame groei financieren" (COM(2018)097 final van 8.3.2018).

zij ten minste één voornaamste duurzaamheidsvennoot aanwijzen die daartoe aan de toelatingsvoorwaarden moet voldoen en die in de betrokken lidstaat is toegelaten als wettelijke auditor.

- (3) Artikel 26 bis, lid 1, van Richtlijn 2006/43/EG schrijft voor dat lidstaten erop toezien dat wettelijke auditors en auditkantoren de assurance van duurzaamheidsrapportering uitvoeren met inachtneming van de beperkte-assurancstandaarden die door de Commissie zijn vastgesteld. Artikel 26 bis, lid 3, van die richtlijn schrijft voor dat de Commissie die standaarden tegen 1 oktober 2026 vaststelt. Ondernemingen hebben zich bezorgd getoond over de werkzaamheden van assuranceverleners en hebben aangegeven dat er behoefte was aan flexibiliteit bij het omgaan met specifieke risico's en kritieke thema's die in de domeinen van duurzaamheidsassurance worden geconstateerd. ***De Commissie moet naar behoren rekening houden met die zorgen bij het werk aan de beperkte-assurancstandaarden.*** Het ontbreken van geharmoniseerde assurancstandaarden is een van de oorzaken van de problemen waarmee ondernemingen worden geconfronteerd, en het is derhalve van belang dat de Commissie een passende gedelegeerde handeling vaststelt. ***Om voldoende tijd te bieden voor de ontwikkeling van de standaard, moet de uiterste datum voor de vaststelling ervan worden uitgesteld tot 1 juli 2027.***
- (4) Artikel 26 bis, lid 3, tweede alinea, van Richtlijn 2006/43/EG machtigt de Commissie om tegen 1 oktober 2028 standaarden voor assurance met een redelijke mate van zekerheid vast te stellen, na een beoordeling van de haalbaarheid. Om te vermijden dat assurancekosten voor ondernemingen stijgen, moet het vereiste worden geschrapt dat dergelijke standaarden voor een assurance met een redelijke mate van zekerheid worden vastgesteld.
- (4 bis) Op grond van artikel 45 van Richtlijn 2006/43/EG moet een lidstaat overgaan tot registerinschrijving van auditors en auditororganisaties van een derde land die assuranceverklaringen afgeven over de duurzaamheidsinformatie van entiteiten uit derde landen die zijn toegelaten tot de handel op een gereguleerde markt van die lidstaat. De voorwaarden voor die registratie betreffen de vereisten waaraan de meerderheid van de leden van het bestuurs- of leidinggevende orgaan van de auditororganisatie van een derde land moet voldoen, de vereisten waaraan de auditor van een derde land moet voldoen, de toe te passen assurancstandaarden en de publicatie van een jaarlijks transparantieverlag door de auditororganisatie***

van een derde land. Daarnaast moeten de lidstaten de in het register ingeschreven auditors en auditororganisaties van een derde land onderwerpen aan hun stelsels van publiek toezicht, hun kwaliteitsborgingsstelsels en hun onderzoeks- en sanctieregelingen. Rekening houdend met het huidige internationale landschap op het gebied van regelgeving inzake duurzaamheidsrapportering en de assurance daarvan, en aangezien de registratie noodzakelijk is voor de geldigheid van die assuranceverklaringen binnen de Unie, zou het onevenredig zijn om te eisen dat in de eerste jaren van toepassing van de regeling inzake duurzaamheidsassurance aan die registratievoorwaarden wordt voldaan. Bovendien is het toezicht op geregistreerde auditors en auditororganisaties van een derde land afhankelijk van het bestaan van gelijkwaardigheids- en/of adequaatheidsbesluiten. Daarom moeten gedurende een overgangperiode vereenvoudigde registratievoorwaarden en een vrijstelling van toezicht worden ingevoerd voor auditors en auditororganisaties van een derde land die assuranceverklaringen afgeven over de duurzaamheidsinformatie van entiteiten van een derde land die zijn toegelaten tot de handel op een gereguleerde markt van een lidstaat. De vereenvoudigde registratie is mogelijk op voorwaarde dat bepaalde informatie, zoals bedoeld in artikel 45, lid 5 ter, punten a) tot en met f), van Richtlijn 2006/43/EG, aan de bevoegde autoriteiten van de lidstaat wordt verstrekt, en zij moeten de registratie weigeren indien de informatie niet wordt verstrekt.

- (5) Artikel 19 bis, lid 1, van Richtlijn 2013/34/EU schrijft voor dat grote ondernemingen en kleine en middelgrote ondernemingen (mkb-bedrijven) met tot de handel op een gereguleerde markt in de EU toegelaten effecten, met uitzondering van micro-ondernemingen, op individueel niveau **duurzaamheidsrapportering** opstellen en publiceren. *In het rapport over de toekomst van het Europese concurrentievermogen werd het kader voor duurzaamheidsrapportering aangemerkt als een belangrijke bron van regeldruk, en werd er in dit verband geconcludeerd dat beter rekening moet worden gehouden met de omvang van de ondernemingen waar de regelgeving betrekking op heeft.* Om de rapporteringsdruk voor ondernemingen te verminderen *en de rapporteringsdoelstellingen op een meer evenredige manier te verwezenlijken*, moet de verplichting om **duurzaamheidsrapportering** op individueel niveau op te stellen en te publiceren, worden beperkt tot ondernemingen met *een netto-omzet van meer dan 450 000 000*

EUR en een gemiddelde van meer dan 1 000 werknemers over het boekjaar, zoals gedefinieerd in de nationale maatregelen tot omzetting van Richtlijn 2013/34/EU. Dit gerichtere toepassingsgebied, dat ook moet gelden voor groepen en uitgevende instellingen, zal ervoor zorgen dat de lasten van verplichte duurzaamheidsrapportering beperkt blijven tot de grootste ondernemingen, groepen en uitgevende instellingen. Die ondernemingen, groepen en uitgevende instellingen zijn verantwoordelijk voor de grootste ecologische, sociale en governance-effecten (ESG-effecten). Tegelijkertijd zijn zij het meest in staat om de kosten van ESG-rapportering op te vangen. Ondernemingen, groepen en uitgevende instellingen onder deze drempel mogen nog steeds vrijwillig duurzaamheidsrapportering uitvoeren. Deze mogelijkheid wordt aanzienlijk vergemakkelijkt door de nieuwe duurzaamheidsrapporteringsstandaarden voor vrijwillig gebruik die bij deze richtlijn worden ingevoerd.

■

(7) Artikel 1, lid 3, van Richtlijn 2013/34/EU specificeert dat kredietinstellingen en verzekeringsondernemingen die grote ondernemingen zijn of kleine en middelgrote ondernemingen (met uitzondering van micro-ondernemingen) waarvan de effecten tot de handel op een gereguleerde markt in de EU zijn toegelaten, onderworpen zijn aan de in die richtlijn bepaalde vereisten inzake duurzaamheidsrapportering, ongeacht hun rechtsvorm. Gelet op het feit dat het toepassingsbereik van individuele duurzaamheidsrapportering moet worden beperkt tot ■ ondernemingen met *een netto-omzet van meer dan 450 000 000 EUR en een gemiddelde van meer dan 1 000 werknemers over het boekjaar*, moet die beperking van het toepassingsbereik ook gelden voor kredietinstellingen en verzekeringsondernemingen.

(7 bis) *Met het oog op samenhang tussen de wetgeving inzake duurzame financiering is het belangrijk te overwegen of vereisten met betrekking tot ESG of duurzaamheid voor de financiële sector, met inbegrip van sectorspecifieke wetgeving inzake financiële diensten, ETA's en de verwachtingen van toezichthouders, zodanig moeten worden geformuleerd of aangepast dat zij in overeenstemming zijn met de verplichtingen voor duurzaamheidsrapportering die zijn vastgelegd in Richtlijn 2013/34/EU. Het handhaven van samenhang, ook met betrekking tot ondernemingen die niet onder het toepassingsgebied van de artikelen 19 bis en 29 bis van deze richtlijn vallen, zal zorgvuldige aandacht en mogelijk actie van*

de Commissie, de medewetgevers en de Europese toezichthoudende autoriteiten vereisen.

- (8) De Europese Faciliteit voor financiële stabiliteit (“EFSF”) die is ingesteld bij de EFSF-Kaderovereenkomst, is onderworpen aan de vereisten inzake duurzaamheidsrapportering van Richtlijn 2013/34/EU, ook al is zij krachtens artikel 8 van Richtlijn 2004/109/EG van het Europees Parlement en de Raad¹¹ vrijgesteld van de regeling inzake duurzaamheidsrapportering uit die laatste richtlijn. Ook al is de EFSF een grote onderneming met een in bijlage I bij Richtlijn 2013/34/EU vermelde rechtsvorm, toch heeft zij een mandaat – het waarborgen van de financiële stabiliteit binnen de Unie door tijdelijke financiële bijstand te verlenen aan lidstaten met de euro als valuta – dat grotendeels vergelijkbaar is met het mandaat van het Europees stabiliteitsmechanisme (“ESM”), dat niet onderworpen is aan vereisten inzake duurzaamheidsrapportering. Wil de EFSF dezelfde behandeling ten aanzien van duurzaamheidsrapportering kunnen krijgen als het ESM, en ter wille van de coherentie met de uitzonderingsregeling uit Richtlijn 2004/109/EG, dan moet het EFSF worden vrijgesteld van de in Richtlijn 2013/34/EG bepaalde regeling inzake duurzaamheidsrapportering.

- (8 bis) Op grond van artikel 19, lid 1, vierde alinea, van Richtlijn 2013/34/EU moeten grote ondernemingen en kleine en middelgrote ondernemingen, met uitzondering van micro-ondernemingen, die organisaties van openbaar belang zijn zoals gedefinieerd in artikel 2, punt 1), a), van die richtlijn, dat wil zeggen ondernemingen die onderworpen zijn aan een verplichte duurzaamheidsrapportering, rapporteren over de essentiële immateriële middelen en hun rol in het bedrijfsmodel en de waardecreatie van de onderneming. Om te zorgen voor consistentie met het nieuwe toepassingsgebied in artikel 19 bis, lid 1, van Richtlijn 2013/34/EU en om de doelstellingen van een dergelijke rapportering op een meer evenredige manier te verwezenlijken, moet deze vereiste alleen gelden voor ondernemingen met een netto-omzet van meer dan 450 000 000 EUR en meer dan 1 000 werknemers over het boekjaar.*

¹¹ Richtlijn 2004/109/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 december 2004 betreffende de transparantievereisten die gelden voor informatie over uitgevende instellingen waarvan effecten tot de handel op een gereguleerde markt zijn toegelaten en tot wijziging van Richtlijn 2001/34/EG (PB L 39 van 31.12.2004, blz. 38, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2004/109/oj>).

- (9) Artikel 19 bis, lid 3, van Richtlijn 2013/34/EU schrijft voor dat ondernemingen informatie rapporteren over de eigen activiteiten van de onderneming en over haar waardeketen. *Er zijn aanwijzingen dat ondernemingen in de waardeketen, met inbegrip van kleine en middelgrote ondernemingen, onevenredige verzoeken om informatie ontvangen van rapporterende ondernemingen, onverminderd de bestaande beperkingen die zijn vastgelegd in artikel 29 ter, lid 4, van die richtlijn.* Het is *derhalve* noodzakelijk om *beschermingsmaatregelen in te voeren* voor ondernemingen in de waardeketen die *het gemiddelde van 1 000 werknemers over het boekjaar niet overschrijden, om de lasten voor die ondernemingen (“beschermdo ondernemingen”) te beperken.* Rapporterende ondernemingen kunnen zich baseren op een eigen verklaring van ondernemingen in hun waardeketen om de omvang van die ondernemingen te bepalen. Verdere verificatie door de rapporterende onderneming is niet nodig. Rapporterende ondernemingen kunnen zich echter niet baseren op een zelf opgegeven omvang waarvan zij weten of redelijkerwijs geacht kunnen worden te weten dat deze kennelijk onjuist is. Wanneer rapporterende ondernemingen informatie over hun waardeketen trachten te verkrijgen, moet het hun worden verboden van beschermdo ondernemingen informatie te verlangen die bepaalde grenzen overschrijdt. Die grenzen moeten overeenstemmen met de grenzen die zijn vastgelegd in de door de Commissie overeenkomstig artikel 29 quater bis van deze richtlijn vast te stellen duurzaamheidsrapporteringstandaarden voor vrijwillig gebruik. Tegelijkertijd moeten beschermdo ondernemingen in hun waardeketen een wettelijk recht krijgen om het verstrekken van informatie die deze grenzen overschrijdt te weigeren. Om de doeltreffendheid van dat recht te waarborgen en kleinere ondernemingen te vrijwaren van de last om proactief te beoordelen of dat recht van toepassing is, moet van rapporterende ondernemingen die ervoor kiezen informatie op te vragen die deze grenzen overschrijdt, worden verlangd dat zij ervoor zorgen dat de beschermdo ondernemingen worden geïnformeerd over de gevraagde aanvullende informatie en over hun wettelijke recht om het verstrekken van die informatie te weigeren. Om evenredigheid te waarborgen, wordt de reikwijdte van dit “waardeketenplafond” op de volgende manieren beperkt. Ten eerste wordt niet verboden om informatie op vrijwillige basis te delen, bijvoorbeeld informatie die gewoonlijk wordt gedeeld tussen ondernemingen in een bepaalde sector. Ten tweede wordt geen afbreuk gedaan aan een eventuele verplichting, hetzij

contractueel bepaald, hetzij uit hoofde van ander Unierecht of nationaal recht, om informatie te verstrekken die niet verder gaat dan de informatie die is gespecificeerd in de vrijwillige standaarden. Ten derde is het waardeketenplafond alleen van toepassing op het verzamelen van informatie ten behoeve van de rapportering van duurzaamheidsinformatie ■ *zoals voorgeschreven door Richtlijn 2013/34/EU. Het doet geen afbreuk aan de Unievereisten om een procedure voor passende zorgvuldigheid toe te passen of het verzamelen van informatie voor andere doeleinden, zoals voor het risicobeheer van de rapporterende onderneming. Ondernemingen die overeenkomstig die beperkingen* ■ *rapporteren, moeten worden geacht te voldoen aan hun verplichtingen om informatie over de waardeketen te rapporteren, overeenkomstig de artikelen 19 bis en 29 bis van Richtlijn 2013/34/EU. Het is belangrijk dat rapporterende ondernemingen alleen voor zover nodig informatie opvragen bij ondernemingen in hun waardeketen. Het is met name belangrijk dat zij minder informatie opvragen dan die welke in de standaarden voor vrijwillig gebruik is gespecificeerd, indien zij niet alle informatie in die standaarden nodig hebben. Assuranceverleners moeten hun assuranceverklaring opstellen met inachtneming van de bescherming die wordt geboden aan ondernemingen in de waardeketen. Verder kan de rapporterende onderneming, aangezien niet alle vereiste informatie altijd beschikbaar is bij ondernemingen in de waardeketen, aan de rapporteringsvereisten voor informatie over de waardeketen voldoen door gebruik te maken van informatie die zij rechtstreeks heeft verkregen van ondernemingen in haar waardeketen of, in voorkomend geval, van ramingen van die informatie.*

(9 bis) Gezien de vereenvoudiging van de reeks data die is vastgesteld in artikel 5, lid 2, van Richtlijn (EU) 2022/2464, moeten artikel 19 bis, lid 3, tweede alinea, en artikel 29 bis, lid 3, tweede alinea, van Richtlijn 2013/34/EU worden gewijzigd om ze te vereenvoudigen en om te verduidelijken dat de overgangperiode van drie jaar ingaat op het moment waarop een onderneming verplicht wordt duurzaamheidsinformatie te rapporteren overeenkomstig Richtlijn 2013/34/EU en Richtlijn (EU) 2022/2464.

(9 quater) Er zijn omstandigheden waarin ondernemingen, onder voorbehoud van assurance, bij de toepassing van de vereisten inzake duurzaamheidsrapportering bepaalde informatie moeten kunnen weglaten. Deze omstandigheden moeten nader

worden uitgewerkt en verduidelijkt. Ten eerste kan de openbaarmaking van duurzaamheidsinformatie in bepaalde gevallen de commerciële positie van een onderneming ernstig schaden. In dergelijke gevallen moet het de onderneming worden toegestaan die informatie weg te laten, mits aan specifieke voorwaarden voor de weglating is voldaan zodat dergelijke gevallen uitzonderlijk blijven en ook de belangen van de gebruikers van gerapporteerde duurzaamheidsinformatie adequaat worden beschermd. In dit verband vormt het feit dat niet in de Unie gevestigde ondernemingen niet verplicht zijn dezelfde informatie te rapporteren, geen ernstige aantasting van de commerciële positie van de onderneming. Ten tweede moeten ondernemingen bepaalde informatie kunnen weglaten die betrekking heeft op intellectueel kapitaal, intellectuele eigendom, knowhow, technologische informatie of de resultaten van innovatie die als bedrijfsgeheim zouden worden aangemerkt als gedefinieerd in Richtlijn (EU) 2016/943 van het Europees Parlement en de Raad. Ten derde moeten ondernemingen gerubriceerde informatie kunnen weglaten. Ten slotte kan er informatie zijn die vertrouwelijk moet worden gehouden om redenen die geen verband houden met commerciële schade, bedrijfsgeheimen of rubricering. Ondernemingen moeten met name vrij zijn om informatie die overeenkomstig andere wetgeving van de Unie of nationale wetgeving moet worden beschermd tegen ongeoorloofde toegang of openbaarmaking, achterwege te laten. Bovendien mogen de vereisten voor duurzaamheidsrapportering ondernemingen niet verplichten informatie openbaar te maken die schadelijk zou zijn voor de privacy van natuurlijke personen of voor de veiligheid van natuurlijke of rechtspersonen. Zeker in de huidige geopolitieke context is dit erg belangrijk. Met name defensieondernemingen moeten gevoelige informatie waarvan de openbaarmaking schadelijk zou kunnen zijn voor hun eigen veiligheid of voor die van andere rechtspersonen, waaronder lidstaten, achterwege kunnen laten.

- (10) Artikel 29 quater, lid 1, van Richtlijn 2013/34/EU biedt kleine en middelgrote ondernemingen met tot de handel op een gereguleerde markt in de EU toegelaten effecten, kleine en niet-complexe instellingen en (her)verzekeringsschepers de mogelijkheid om duurzaamheidsinformatie te rapporteren volgens de door de Commissie vast te stellen beperkte reeks standaarden. Gelet op het feit dat kleine en middelgrote ondernemingen waarvan de effecten tot de

handel op een gereglementeerde markt in de EU zijn toegelaten, moeten worden uitgesloten van duurzaamheidsrapportering, moet de machtiging voor de Commissie om gedelegeerde handelingen vast te stellen met duurzaamheidsrapporteringsstandaarden voor die kleine en middelgrote ondernemingen worden geschrapt. *Verwijzingen naar artikel 29 quater moeten dienovereenkomstig uit die richtlijn worden geschrapt.*

- (11) Artikel 19 bis, lid 7, van Richtlijn 2013/34/EU biedt kleine en middelgrote ondernemingen waarvan de effecten tot de handel op een gereglementeerde markt in de EU zijn toegelaten, de mogelijkheid van een opt-out uit de duurzaamheidsrapportering voor de eerste twee jaar dat die vereisten van toepassing zijn. Gelet op het feit dat kleine en middelgrote ondernemingen moeten worden uitgesloten van de duurzaamheidsrapportering, moet de bepaling die een opt-out voor twee jaar toestaat, worden geschrapt.
- (12) Artikel 29 bis, lid 1, van Richtlijn 2013/34/EU schrijft voor dat moederondernemingen van **■** groepen *van een bepaalde omvang ■ duurzaamheidsrapportering* op geconsolideerd niveau moeten opstellen en publiceren. *Het is evenwel passend meer flexibiliteit te bieden in het geval van participatieondernemingen zoals gedefinieerd in artikel 2, lid 15, van Richtlijn 2013/34/EU. Met name wanneer een groep van die omvang uitsluitend bestaat vanwege de diverse investeringen van een participatieonderneming, kan geconsolideerde rapportering praktische moeilijkheden en lasten met zich meebrengen en slechts van beperkt nut zijn voor andere marktdeelnemers. Bijgevolg moeten participatieondernemingen die moederondernemingen van dergelijke groepen zijn, kunnen kiezen of zij geconsolideerde duurzaamheidsinformatie rapporteren dan wel die informatie achterwege laten. Deze mogelijkheid moet strikt worden beperkt tot het doel dat ermee wordt beoogd. Er mag alleen gebruik van worden gemaakt wanneer moederondernemingen voldoen aan de definitie van participatieonderneming, met inbegrip van de verplichting om zich niet direct of indirect te mengen in het bestuur van de dochterondernemingen, onverminderd hun rechten als aandeelhouders. Die rechten omvatten het recht om te stemmen tijdens algemene aandeelhoudersvergaderingen, wat, afhankelijk van de nationale vennootschapsrechtelijke regels, onder meer betrekking kan hebben op de*

benoeming van leden van de bestuurs-, leidinggevende en toezichthoudende organen van de ondernemingen waarin zij deelnemingen houden, teneinde een passend toezicht op en een passende bescherming van die investeringen te waarborgen. Daarnaast mag deze mogelijkheid voor participatieondernemingen alleen gelden wanneer zij diverse deelnemingen aanhouden, namelijk in ondernemingen waarvan de bedrijfsmodellen en activiteiten onafhankelijk van elkaar zijn; dit sluit gevallen uit waarin laatstgenoemde ondernemingen nauw met elkaar verbonden zijn door hun bedrijfsactiviteiten, bijvoorbeeld wanneer de activiteiten van een dochteronderneming de activiteiten van een andere dochteronderneming mogelijk maken of rechtstreeks ondersteunen. Tot slot doet deze mogelijkheid geen afbreuk aan eventuele rapporteringsverplichtingen die van toepassing zijn op andere ondernemingen in de groep, bijvoorbeeld wanneer een onderneming in de groep als zodanig onder artikel 19 bis of artikel 29 bis van Richtlijn 2013/34/EU valt.

(12 bis) Richtlijn (EU) 2022/2464 schrijft voor dat ondernemingen die onder het toepassingsgebied ervan vallen, duurzaamheidsinformatie moeten rapporteren overeenkomstig de verplichte Europese duurzaamheidsrapporteringsstandaarden (European Sustainability Reporting Standards – ESRS). In juli 2023 heeft de Commissie een eerste reeks ESRS goedgekeurd. Om snel werk te maken van de vereenvoudiging en stroomlijning van duurzaamheidsrapportering zal de Commissie zo spoedig mogelijk, en uiterlijk zes maanden na de inwerkingtreding van deze richtlijn, een gedelegeerde handeling vaststellen ter herziening van de eerste reeks ESRS met het oog op een ingrijpende hervorming van de standaarden door: i) de datapunten te schrappen die het minst belangrijk worden geacht voor de algemene doelstelling van duurzaamheidsrapportering, ii) waar mogelijk prioriteit te geven aan kwantitatieve datapunten boven beschrijvende tekst, iii) een verder onderscheid te maken tussen verplichte en vrijwillige datapunten, iv) duidelijke instructies te geven over de wijze waarop het materialiteitsbeginsel moet worden toegepast, zodat ondernemingen alleen informatie van materieel belang moeten rapporteren en het risico wordt verminderd dat verleners van assurancediensten ondernemingen onbedoeld ertoe aanzetten om informatie te rapporteren die niet noodzakelijk is, of om buitensporige middelen in te zetten voor de materialiteitsbeoordeling, v) de samenhang met andere onderdelen van de EU-

wetgeving, waaronder wetgeving inzake financiële diensten, te verbeteren, en vi) zo veel mogelijk rekening te houden met interoperabiliteit met mondiale standaarden voor duurzaamheidsrapportering. De herziening zal bepalingen verhelderen die onduidelijk worden gevonden. De structuur en presentatie van de standaarden zullen worden vereenvoudigd. Ook zullen er andere wijzigingen worden aangebracht die noodzakelijk kunnen blijken in het licht van de ervaring met de eerste toepassing van de ESRS. Bij de duurzaamheidsrapporteringsstandaarden moet ook rekening worden gehouden met de moeilijkheden die ondernemingen kunnen ondervinden bij het verzamelen van informatie van actoren in hun hele waardeketen, met name van actoren die niet onderworpen zijn aan de in de artikelen 19 bis en 29 bis vastgelegde duurzaamheidsrapporteringseisen en van leveranciers in opkomende markten en economieën.

(12 ter) Wanneer de samenstelling van een groep ondernemingen gedurende het boekjaar verandert als gevolg van de overname of fusie van ondernemingen, kan de integratie van deze ondernemingen in het duurzaamheidsrapporteringproces voor dat boekjaar extra tijd vergen en administratieve uitdagingen met zich meebrengen. Het is daarom passend om de moederonderneming die aan vereisten voor geconsolideerde duurzaamheidsrapportering onderworpen is, in staat te stellen de duurzaamheidsrapportering voor dergelijke nieuw overgenomen of gefuseerde ondernemingen uit te stellen tot het daaropvolgende boekjaar. Wanneer een onderneming gedurende het boekjaar een groep verlaat, zou het bovendien onevenredig zijn om van de moederonderneming die aan vereisten voor geconsolideerde duurzaamheidsrapportering onderworpen is, te verlangen duurzaamheidsinformatie over die onderneming te verstrekken voor dat boekjaar. Het is daarom passend om de moederonderneming toe te staan de duurzaamheidsinformatie over die onderneming niet op te nemen in het geconsolideerde bestuursverslag voor dat boekjaar. Aangezien bepaalde gebeurtenissen die de ondernemingen betreffen die zijn overgenomen of gefuseerd of die de groep hebben verlaten, niettemin gevolgen kunnen hebben voor de effecten, risico's of opportuniteiten van de groep in verband met duurzaamheidskwesties, is het passend om van de moederonderneming die ervoor kiest geen duurzaamheidsinformatie over deze ondernemingen voor een boekjaar

te verstrekken, te verlangen dat zij die belangrijke gebeurtenissen vermeldt in haar geconsolideerde bestuursverslag.

- (13) Artikel 29 ter, lid 1, derde alinea, van Richtlijn 2013/34/EU machtigt de Commissie om sectorspecifieke rapporteringsstandaarden vast te stellen door middel van gedelegeerde handelingen, waarbij een eerste reeks van deze standaarden tegen 30 juni 2026 zou worden vastgesteld. Om te vermijden dat het aantal voorgeschreven datapunten dat ondernemingen moeten rapporteren toeneemt, moet die machtiging worden geschrapt. *Afhankelijk van de vraag van ondernemingen die onderworpen zijn aan de vereisten inzake duurzaamheidsrapportering van Richtlijn 2013/34/EU, kan de Commissie ondernemingen ondersteunen door sectorspecifieke richtsnoeren te verstrekken die de toepassing van de ESRS binnen een bepaalde sector illustreren en vergemakkelijken, met inbegrip van richtsnoeren voor de uitvoering van de dubbele materialiteitsbeoordeling, die erop gericht is duurzaamheidskwesaties in kaart te brengen die waarschijnlijk van materieel belang zijn voor een gemiddelde onderneming die in die sector actief is. Dergelijke richtsnoeren moeten gebaseerd zijn op overleg met de relevante belanghebbenden. In voorkomend geval kan rekening worden gehouden met relevante internationale standaarden.*
- (14) Artikel 29 ter, lid 4, van Richtlijn 2013/34/EU schrijft voor dat duurzaamheidsrapporteringsstandaarden geen informatieverplichting mogen specificeren waarvoor ondernemingen van kleine en middelgrote ondernemingen in hun waardeketen informatie zouden moeten verkrijgen die verder gaat dan de informatie die openbaar moet worden gemaakt op grond van de duurzaamheidsrapporteringsstandaarden voor kleine en middelgrote ondernemingen waarvan de effecten tot de handel op een gereguleerde markt in de EU zijn toegelaten. Gelet op het feit dat kleine en middelgrote ondernemingen waarvan de effecten tot de handel op een gereguleerde markt in de EU zijn toegelaten, moeten worden uitgesloten van duurzaamheidsrapportering, en om de rapporteringsdruk te verminderen voor ondernemingen in de waardeketen die niet over hun duurzaamheid hoeven te rapporteren, mogen de standaarden inzake duurzaamheidsrapportering geen informatieverplichting specificeren die ondernemingen verplicht om van ondernemingen in hun waardeketen die over het boekjaar gemiddeld tot 1 000 werknemers hebben, informatie te verkrijgen die

verder gaat dan de informatie die openbaar moet worden gemaakt op grond van de standaarden voor duurzaamheidsrapportering voor vrijwillig gebruik door ondernemingen die niet over hun duurzaamheid hoeven te rapporteren.

(14 bis) De Commissie moet de bevoegdheid krijgen om een gedelegeerde handeling vast te stellen die voorziet in standaarden voor duurzaamheidsrapportering voor vrijwillig gebruik door ondernemingen die beschermd zijn door het waardeketenplafond. Die standaarden moeten evenredig zijn aan alsook aansluiten bij de capaciteiten en kenmerken van die ondernemingen, en aan de omvang en complexiteit van hun activiteiten. Andere ondernemingen die niet verplicht zijn duurzaamheidsinformatie te rapporteren, kunnen er ook voor kiezen om gebruik te maken van die standaarden. De vrijwillige standaarden moeten in vereenvoudigde taal zijn opgesteld en rekening houden met het “denk eerst klein”-beginsel, waarbij modulariteit wordt toegepast om flexibiliteit en progressie bij openbaarmakingen mogelijk maken. De standaarden moeten zoveel mogelijk rekening houden met Verordening (EG) nr. 1221/2009 van het Europees Parlement en de Raad (EMAS-verordening). In de standaarden moet ook, voor zover mogelijk, de structuur worden gespecificeerd die voor het weergeven van die informatie moet worden gebruikt. Totdat de Commissie duurzaamheidsrapporteringsstandaarden voor vrijwillig gebruik vaststelt, staat het ondernemingen die vrijwillig duurzaamheidsinformatie rapporteren vrij om dit doen overeenkomstig Aanbeveling (EU) 2025/1710 van de Commissie, die is gebaseerd op de door EFRAG ontwikkelde vrijwillige standaard voor kleine en middelgrote ondernemingen (VSME). Met het oog op continuïteit en evenredigheid moeten de door de Commissie bij een gedelegeerde handeling vastgestelde duurzaamheidsrapporteringsstandaarden voor vrijwillig gebruik worden gebaseerd op die aanbeveling.

(14 ter) Om te waarborgen dat de duurzaamheidsrapporteringsstandaarden voor vrijwillig gebruik afgestemd blijven op relevante ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheidsrapportering, moet de Commissie deze standaarden ten minste om de vier jaar evalueren. Bij die evaluatie moet de Commissie terdege rekening houden met ontwikkelingen die relevant zijn voor duurzaamheidsrapportering, alsmede met de vraag of de standaarden ondernemingen in staat stellen de desbetreffende doelstellingen te verwezenlijken, waaronder a) het verstrekken van

informatie die voldoet aan de gegevensbehoeften van ondernemingen die bij hun leveranciers duurzaamheidsinformatie opvragen; b) het verstrekken van informatie die voldoet aan de gegevensbehoeften van financiële instellingen en beleggers, waardoor ondernemingen gemakkelijker toegang krijgen tot financiering; c) het verbeteren van het beheer van duurzaamheidskwesties, met inbegrip van, naargelang het geval, milieu- en sociale aspecten zoals verontreiniging en de gezondheid en veiligheid van de werknemers, op een wijze die hun concurrentievermogen en veerkracht versterkt; en d) het bijdragen tot een duurzamere en inclusievere economie. Indien niet aan die voorwaarden wordt voldaan, moet de Commissie de standaarden dienovereenkomstig wijzigen.

- (15) Artikel 29 quinquies van Richtlijn 2013/34/EU schrijft voor dat ondernemingen die moeten voldoen aan de vereisten van artikel 19 bis en 29 bis van die richtlijn, hun bestuursverslag, of geconsolideerde bestuursverslag, in voorkomend geval, opstellen in het in artikel 3 van Gedelegeerde Verordening (EU) 2019/815 van de Commissie¹² gespecificeerde elektronisch verslagleggingsformaat en hun duurzaamheidsrapportering van markup (tagging) voorzien, met inbegrip van de in artikel 8 van Verordening (EU) 2020/852 van het Europees Parlement en de Raad¹³ bedoelde informatieverstopping, overeenkomstig het in die gedelegeerde verordening te specificeren elektronische verslagleggingsformaat. Om ondernemingen duidelijkheid te verschaffen, moet worden gespecificeerd dat, in afwachting dat markupregels **voor duurzaamheidsrapportering** worden vastgesteld **door** middel van **die** gedelegeerde verordening, ondernemingen niet verplicht mogen worden hun duurzaamheidsrapportering van markup te voorzien.
- (16) Artikel 33, lid 1, van Richtlijn 2013/34/EU specificiert dat de leden van de bestuurs-, leidinggevende en toezichthoudende organen van een onderneming collectief de verantwoordelijkheid hebben ervoor te zorgen dat **bepaalde** documenten worden opgesteld en gepubliceerd overeenkomstig de vereisten van die richtlijn. Om

¹² Gedelegeerde Verordening (EU) 2018/815 van de Commissie van 17 december 2018 tot aanvulling van Richtlijn 2004/109/EG van het Europees Parlement en de Raad met technische reguleringsnormen voor de specificatie van een uniform elektronisch verslagleggingsformaat (PB L 143 van 29.5.2019, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2019/815/oj).

¹³ Verordening (EU) 2020/852 van het Europees Parlement en de Raad van 18 juni 2020 betreffende de totstandbrenging van een kader ter bevordering van duurzame beleggingen en tot wijziging van Verordening (EU) 2019/2088 (PB L 198 van 22.6.2020, blz. 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj>).

ondernemingen de ▯ flexibiliteit te bieden en hun rapporteringsdruk te verminderen, **kunnen lidstaten erin voorzien** dat de collectieve verantwoordelijkheid van de leden van de bestuurs-, leidinggevende en toezichthoudende organen van een onderneming voor de inachtneming van de vereisten van artikel 29 quinquies van die richtlijn wat betreft de digitalisering van het bestuursverslag beperkt blijft tot de publicatie ervan in het uniform elektronische formaat, met inbegrip van de markup van de daarin vervatte duurzaamheidsrapportering.

- (17) Krachtens artikel 40 bis, lid 1, vierde en vijfde alinea, van Richtlijn 2013/34/EU **moeten bepaalde dochterondernemingen** in de Unie van een onderneming uit een derde land die in de Unie een netto-omzet van meer dan 150 miljoen EUR genereert, of, bij gebreke van dit soort **dochterondernemingen**, een bijkantoor in de Unie dat in de Unie een netto-omzet van meer dan 40 miljoen EUR genereert, op het groepsniveau van de moederonderneming uit het derde land duurzaamheidsinformatie publiceren en toegankelijk maken. Om **de lasten voor ondernemingen uit derde landen in dezelfde mate te verlichten als de lasten voor ondernemingen die onder de artikelen 19 bis en 29 bis van die richtlijn vallen**, moet de netto-omzeldrempel voor de onderneming uit een derde land worden opgetrokken van 150 000 000 EUR tot 450 000 000 EUR. **Daarnaast moet**, ter wille van ▯ de vermindering van de lasten, ▯ de grootte van een **dochteronderneming** en een bijkantoor die dient om te bepalen of deze onder artikel 40 bis vallen, **ook** worden bijgesteld. De grootte van een dochteronderneming **en het bijkantoor moet worden vastgesteld op 200 miljoen EUR. De rapporteringsvereisten voor de dochteronderneming of het bijkantoor van de onderneming uit een derde land uit hoofde van artikel 40 bis verschillen van de rapporteringsvereisten voor ondernemingen uit hoofde van de artikelen 19 bis en 29 bis. De dochteronderneming of het bijkantoor van de onderneming uit een derde land die of dat onder artikel 40 bis valt, is alleen verplicht het door de onderneming uit een derde land verstrekte duurzaamheidsverslag te publiceren en beschikbaar te stellen, terwijl ondernemingen die onder de artikelen 19 bis en 29 bis vallen, voor zichzelf moeten rapporteren. Het is daarom niet nodig om bij het bepalen van de omvang van dochterondernemingen of bijkantoren in de EU die onderworpen zijn aan de rapporteringsvereisten uit hoofde van artikel 40 bis dezelfde drempels toe te passen als bij het bepalen van de omvang van ondernemingen die onderworpen**

zijn aan de rapporteringsvereisten uit hoofde van de artikelen 19 bis en 29 bis. Voorts moet het, om een gelijk speelveld te waarborgen, moederondernemingen uit derde landen die participatieondernemingen zijn in de zin van artikel 2, lid 15, van Richtlijn 2013/34/EU, waarvan de dochterondernemingen bedrijfsmodellen en activiteiten die onafhankelijk van elkaar zijn, worden toegestaan geen duurzaamheidsverslag overeenkomstig artikel 40 bis te publiceren en toegankelijk te maken.

(17 bis) Om ervoor te zorgen dat ondernemingen toegang hebben tot praktische informatie over de toepassing van de in Richtlijn 2013/34/EU bedoelde verplichte en vrijwillige standaarden voor duurzaamheidsrapportering en om de lasten van de toepassing van die standaarden te verlichten, moet de Commissie voorzien in een specifiek onlineportaal. Dit portaal moet toegang bieden tot informatie, richtsnoeren en ondersteuning, met inbegrip van relevante modellen en richtsnoeren, met betrekking tot die standaarden voor duurzaamheidsrapportering. Het moet worden gekoppeld aan de eventueel door de lidstaten aangeboden online steunmaatregelen, zodat rekening kan worden gehouden met de nationale context.

(17 ter) Om de administratieve lasten te verminderen die voortvloeien uit de vereisten inzake duurzaamheidsrapportering die voornamelijk verband houden met het verzamelen, verwerken en delen van gegevens tussen ondernemingen, moet de Commissie een verslag indienen met voorstellen voor initiatieven die ondernemingen in staat stellen gegevens op een veilige, naadloze en geautomatiseerde manier te verzamelen, te verwerken en uit te wisselen. Dit moet onder meer inhouden dat geharmoniseerde, gestandaardiseerde en gestructureerde digitale gegevensformaten worden verstrekt voor het efficiënt delen van activiteitsgegevens tussen bedrijven, zoals elektronische facturen en digitale VSME-verslagen; dat technische minimumvereisten worden vastgesteld voor digitale systemen die worden gebruikt voor het beheer en de rapportering van duurzaamheidsgegevens om de interoperabiliteit te waarborgen; dat wordt gezorgd voor toegang tot betrouwbare en gekwalificeerde gegevens; en dat de mogelijkheid wordt gewaarborgd om gegevens te delen via een open en gemeenschappelijke EU-infrastructuur voor gegevensuitwisseling.

(17 quater) Om de netto-omzetdrempels voor ondernemingen die aan duurzaamheidsrapportingsvereisten moeten voldoen, aan te passen, vanwege het

feit dat de inflatie na verloop van tijd hun reële waarde zal uithollen, moet de Commissie de bevoegdheid krijgen om overeenkomstig artikel 290 VWEU gedelegeerde handelingen vast te stellen. Het is van bijzonder belang dat de Commissie bij haar voorbereidende werkzaamheden het nodige overleg pleegt, ook op deskundigenniveau. Bij de voorbereiding en opstelling van gedelegeerde handelingen moet de Commissie ervoor zorgen dat de desbetreffende documenten gelijktijdig, tijdig en op gepaste wijze worden toegezonden aan het Europees Parlement en de Raad.

- (18) In artikel 5, lid 2, eerste alinea, van Richtlijn (EU) 2022/2464 wordt gespecificeerd vanaf welke datums de lidstaten de vereisten inzake duurzaamheidsrapportering van Richtlijn 2013/34/EU moeten toepassen, waarbij die datums verschillen naargelang de grootte van de betrokken onderneming. *Aangezien alleen ondernemingen met een netto-omzet van meer dan 450 000 000 EUR en gemiddeld meer dan 1 000 werknemers gedurende het boekjaar, waar passend op groepsniveau, onderworpen moeten zijn aan de vereisten inzake duurzaamheidsrapportering*, moeten de criteria voor het bepalen van de toepassingsdatums worden bijgesteld, en moet de vermelding van kleine en middelgrote ondernemingen waarvan de effecten tot de handel op een gereguleerde markt in de EU zijn toegelaten, worden geschrapt.

(18 bis) Het is belangrijk te zorgen voor rechtszekerheid met betrekking tot deze beperking van het toepassingsgebied, vooral wat betreft de personele werkingssfeer van de desbetreffende bepalingen op elk moment. Bijgevolg moet artikel 5, lid 2, eerste alinea, punt a), van Richtlijn (EU) 2022/2464 betreffende de eerste reeks ondernemingen die onder die richtlijn vallen, worden gewijzigd om de toepassing ervan te beperken tot drie boekjaren vanaf 1 januari 2024. Voor boekjaren die op of na 1 januari 2027 beginnen, moet artikel 5, lid 2, eerste alinea, punt b), van Richtlijn (EU) 2022/2464 betreffende de tweede reeks ondernemingen die onder die richtlijn vallen, van toepassing zijn. Bijgevolg vallen ondernemingen die onder punt a) maar niet onder punt b), zoals gewijzigd bij deze richtlijn, vallen, vanaf de boekjaren die op of na 1 januari 2027 beginnen, buiten het toepassingsgebied van deze richtlijn. Niettemin moeten de lidstaten, om de lasten zo snel mogelijk te verminderen, die ondernemingen kunnen vrijstellen van rapporteringsverplichtingen met betrekking tot de boekjaren die beginnen tussen 1

januari 2025 en 31 december 2026. De lidstaten moeten deze afwijking toepassen op een wijze die de naleving van het rechtszekerheidsbeginsel waarborgt.

- (19) In artikel 5, lid 2, derde alinea, van Richtlijn (EU) 2022/2464 wordt gespecificeerd vanaf welke datums de lidstaten de vereisten inzake duurzaamheidsrapportering van Richtlijn 2004/109/EG moeten toepassen, waarbij die datums verschillen naargelang de grootte van de betrokken uitgevende instelling. *Aangezien alleen ondernemingen met een netto-omzet van meer dan 450 000 000 EUR en gemiddeld meer dan 1 000 werknemers gedurende het boekjaar, waar passend op groepsniveau, onderworpen moeten zijn aan de vereisten inzake duurzaamheidsrapportering*, moeten de criteria voor het bepalen van de toepassingsdatums worden bijgesteld, en moet de vermelding van kleine en middelgrote ondernemingen waarvan de effecten tot de handel op een gereguleerde markt in de EU zijn toegelaten, worden geschrapt.

(19 bis) Het is belangrijk te zorgen voor rechtszekerheid met betrekking tot deze beperking van het toepassingsgebied, vooral wat betreft het materiële toepassingsgebied van de desbetreffende bepalingen op elk moment. Bijgevolg moet artikel 5, lid 2, derde alinea, punt a), van Richtlijn (EU) 2022/2464 betreffende de eerste reeks uitgevende instellingen die onder die richtlijn vallen, worden gewijzigd om de toepassing ervan te beperken tot drie boekjaren vanaf 1 januari 2024. Voor boekjaren die op of na 1 januari 2027 beginnen, moet artikel 5, lid 2, derde alinea, punt b), van Richtlijn (EU) 2022/2464 betreffende de tweede reeks uitgevende instellingen die onder die richtlijn vallen, van toepassing zijn. Bijgevolg vallen uitgevende instellingen die onder punt a) maar niet onder punt b), zoals gewijzigd bij deze richtlijn, vallen, vanaf de boekjaren die op of na 1 januari 2027 beginnen, buiten het toepassingsgebied van deze richtlijn. Niettemin moeten de lidstaten, om de lasten zo snel mogelijk te verminderen, dergelijke uitgevende instellingen kunnen vrijstellen van rapporteringsverplichtingen met betrekking tot de boekjaren die beginnen tussen 1 januari 2025 en 31 december 2026. De lidstaten moeten deze afwijking toepassen op een wijze die de naleving van het rechtszekerheidsbeginsel waarborgt.

(19 bis bis) Als gevolg van de wijziging van het toepassingsgebied van ondernemingen die onderworpen zijn aan de verplichting inzake duurzaamheidsrapportering, moet de herzieningsclausule van artikel 6, lid 1, worden aangepast. Om ervoor te zorgen dat de doelstelling van de Unie om de openbaarmaking van voldoende gegevens

over de duurzaamheid van ondernemingen mogelijk te maken, wordt verwezenlijkt, moet de Commissie beoordelen of het toepassingsgebied van Richtlijn (EU) 2022/2464, zoals gewijzigd bij deze richtlijn, passend is. Die beoordeling moet met name gebaseerd zijn op enerzijds een analyse van de behoefte aan duurzaamheidsgegevens om particuliere investeringen aan te trekken ter verwezenlijking van de doelstellingen van de Europese Green Deal en anderzijds een analyse van de invloed van duurzaamheidsrapportering op het concurrentievermogen van EU-ondernemingen. Het is ook belangrijk dat bij de beoordeling rekening wordt gehouden met de ontwikkelde beste praktijken en de mate waarin ondernemingen daadwerkelijk gereed zijn om duurzaamheidsinformatie te verstrekken uit hoofde van die richtlijn. Daartoe en in het licht van het evenredigheidsbeginsel is het belangrijk dat de Commissie bij het overwegen van een mogelijke uitbreiding van het toepassingsgebied onderzoekt of deze uitbreiding moet worden gecompenseerd met een eventuele vereenvoudigde rapporteringsregeling.

(19 ter) Artikel 1, lid 2, van Richtlijn (EU) 2024/1760 sluit uit dat deze richtlijn een rechtvaardiging kan vormen voor een verlaging van het niveau van de bescherming van bepaalde rechten en belangen die worden geboden door het nationale recht of collectieve overeenkomsten die van toepassing waren op het tijdstip van vaststelling van die richtlijn. Dit mag de lidstaten echter niet beletten om bij de uitvoering van de richtlijn hun nationale wetgeving inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid die van toepassing was op het moment van de vaststelling van die richtlijn, aan te passen om deze wetgeving, en met name het toepassingsgebied ervan, uit te breiden of ervoor te zorgen dat die wetgeving in overeenstemming is met de richtlijn.

(19 quater) Richtlijn (EU) 2024/1760 heeft niet tot doel een alomvattend kader te bieden voor de bescherming van de mensenrechten of het milieu ten aanzien van de activiteiten van ondernemingen. In plaats daarvan heeft zij tot doel het nationale recht inzake algemene passende-zorgvuldigheidsverplichtingen voor die ondernemingen en de aansprakelijkheid in dat verband te harmoniseren, om ervoor te zorgen dat ondernemingen die actief zijn op de interne markt, bijdragen aan duurzame ontwikkeling. Procedures van passende zorgvuldigheid vormen een aanvulling op de specifieke wettelijke verplichtingen ter bescherming, op directe of

indirecte wijze, van de mensenrechten of het milieu, en komen niet in de plaats daarvan. Die specifieke wettelijke verplichtingen omvatten, naast vele andere aspecten, de wetgeving inzake arbeid, arbeidstijd en gelijkheid; de wetgeving inzake gezondheid en veiligheid op het werk, onder meer wat betreft het omgaan met gevaarlijke materialen; bouwnormen en wetten inzake ruimtelijke ordening; en wetgeving inzake product- of voedselveiligheid. Al deze wettelijke verplichtingen vallen buiten het toepassingsgebied van deze richtlijn, tenzij en voor zover zij algemene passende-zorgvuldigheidsverplichtingen bevatten. Om de rechtszekerheid te vergroten en ervoor te zorgen dat de noodzakelijke regelgevingsvrijheid uitdrukkelijk wordt behouden, moet artikel 1 van Richtlijn (EU) 2024/1760 worden gewijzigd om de grenzen van het toepassingsgebied van de richtlijn verder te verduidelijken.

(19 quinquies) Richtlijn (EU) 2024/1760 legt aan relevante ondernemingen uitgebreide passende-zorgvuldigheidsverplichtingen op. Daarom is het toepassingsgebied ervan beperkt tot zeer grote ondernemingen. Niettemin werd in het rapport over de toekomst van het Europese concurrentievermogen het kader voor passende zorgvuldigheid aangemerkt als een belangrijke bron van regeldruk, en werd in dit verband geconcludeerd dat beter rekening moet worden gehouden met de omvang van de ondernemingen waar de regelgeving betrekking op heeft. Bovendien kunnen de doelstellingen van deze richtlijn het best worden verwezenlijkt met betrekking tot de grootste ondernemingen, die de grootste invloed hebben op hun waardeketen, de grootste impact hebben op de mensenrechten en het milieu, en beschikken over de meeste middelen om de passende zorgvuldigheid diligent toe te passen. Om al deze redenen en in overeenstemming met de cruciale doelstelling van vereenvoudiging moet het toepassingsgebied van deze richtlijn worden beperkt. De drempel van 450 000 000 EUR in artikel 2, leden 1 en 2, moet worden verhoogd tot 1,5 miljard EUR, en de drempel van 1 000 werknemers in artikel 2, lid 1, moet worden verhoogd tot 5 000 werknemers. Dienovereenkomstig moeten de drempels in artikel 2, lid 1, punt c), en artikel 2, lid 2, punt c), worden verhoogd tot 75 000 000 EUR aan royalty's en 275 000 000 EUR aan wereldwijde netto-omzet.

(20) Artikel 4, lid 1, van Richtlijn (EU) 2024/1760 verbiedt lidstaten om op het gebied dat onder de richtlijn valt, in hun nationale recht bepalingen op te nemen waarin verplichtingen inzake passende zorgvuldigheid op het gebied van mensenrechten en

milieu worden vastgelegd die afwijken van die van artikel 8, leden 1 en 2, **artikel 10, lid 1, en artikel 11, lid 1**, van die richtlijn. Om te voorkomen dat lidstaten verder gaan dan die richtlijn en om te vermijden dat een gecompartmenteerd regelgevingslandschap tot stand komt dat resulteert in rechtsonzekerheid en nodeloze lasten, moeten de bepalingen van Richtlijn (EU) 2024/1760 inzake volledige harmonisatie worden uitgebreid met aanvullende bepalingen die de kernaspecten van het due-diligenceproces regelen. Dit omvat met name de identificatieplicht, de verplichtingen om negatieve effecten die zijn geconstateerd of hadden moeten worden geconstateerd, aan te pakken, **de verplichting om te voorzien in een klachten- en meldingsmechanisme, de verplichting om maatregelen met betrekking tot passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven te monitoren en de verplichting om de onder die richtlijn vallende aspecten te rapporteren.** Tegelijkertijd moeten de lidstaten *onverminderd* strengere **bepalingen kunnen invoeren met betrekking tot andere aspecten of bepalingen inzake passende zorgvuldigheid die specifiek zijn wat betreft het doel of het bestreken gebied ervan. Dit laatste concept omvat bepalingen van nationaal recht die specifieke negatieve effecten of specifieke activiteitensectoren reguleren om een ander niveau van bescherming van de mensen-, arbeids- en sociale rechten en van het milieu of het klimaat te bereiken. Om de rechtszekerheid te vergroten en de nodige regelgevingsvrijheid te waarborgen, met name wat betreft nieuwe specifieke risico's waarvoor passende-zorgvuldigheidsverplichtingen van belang kunnen zijn, moet dit concept verder worden verduidelijkt. Er moet worden verduidelijkt dat het ook betrekking heeft op passende-zorgvuldigheidsverplichtingen met betrekking tot specifieke producten, diensten of situaties. Omgekeerd vallen nationale regels die verder gaan dan een specifieke doelstelling of een specifiek gebied, bijvoorbeeld door de procedure van passende zorgvuldigheid in het algemeen te reguleren of door passende zorgvuldigheid in een hele sector te reguleren, niet onder het concept.**

- (21) Artikel 5 van Richtlijn (EU) 2024/1760 verplicht lidstaten om erop toe te zien dat grote ondernemingen vanaf een bepaalde grootte **due diligence** uitvoeren voor mensenrechten en milieu. *Artikel 8 vereist dat die ondernemingen passende maatregelen nemen om negatieve effecten vast te stellen en te beoordelen, rekening houdend met de desbetreffende risicofactoren. Ondernemingen moeten*

worden verplicht een verkennend onderzoek uit te voeren, uitsluitend op basis van redelijkerwijs beschikbare informatie, om in kaart te brengen op welke van hun eigen activiteitengebieden, die van hun dochterondernemingen en, indien deze verband houden met hun activiteitenketens, die van hun zakenpartners, zich waarschijnlijk negatieve effecten zullen voordoen. Bij het uitvoeren van het verkennend onderzoek hoeven ondernemingen negatieve effecten niet systematisch op entiteitsniveau vast te stellen, maar moeten zij algemene gebieden verkennen. Bij het verkennend onderzoek moeten ondernemingen zich uitsluitend baseren op informatie waarover zij redelijkerwijs kunnen beschikken, hetgeen in de regel uitsluit dat informatie wordt opgevraagd bij zakenpartners. Niettemin beschikken ondernemingen over flexibiliteit bij het beoordelen van de informatie waarover zij redelijkerwijs kunnen beschikken.

(21 bis) Op basis van de resultaten van het verkennende onderzoek moeten ondernemingen worden verplicht een diepgaande beoordeling uit te voeren op de gebieden waar zich het meest waarschijnlijk negatieve effecten zullen voordoen en waar deze het ernstigst zullen zijn. Ondernemingen worden niet verplicht informatie op te vragen bij zakenpartners bij wie geen vermoedelijke en ernstige risico's zijn vastgesteld. De diepgaande beoordeling moet gericht zijn op het verkrijgen van nauwkeurige en betrouwbare informatie over met name de aard en de omvang, de oorzaken, de ernst en de waarschijnlijkheid van de vastgestelde negatieve effecten, zodat de onderneming waar relevant de prioritering overeenkomstig artikel 9 kan uitvoeren en passende maatregelen kan nemen om deze aan te pakken overeenkomstig de artikelen 10 tot en met 12. Om ondernemingen extra flexibiliteit te bieden, moeten zij, wanneer een onderneming negatieve effecten vaststelt die op verschillende gebieden even waarschijnlijk of ernstig zijn, de mogelijkheid hebben om prioriteit te geven aan de beoordeling van negatieve effecten waarbij directe zakenpartners betrokken zijn. Ondernemingen hoeven alleen passende maatregelen te nemen met het oog op de vaststelling van negatieve effecten. Zij hoeven dus niet elk negatief effect op hun activiteiten of op die van hun dochterondernemingen en zakenpartners vast te stellen. In sommige gevallen kan dit ertoe leiden dat een dergelijk effect niet wordt vastgesteld en dus niet wordt voorkomen, beperkt, beëindigd of tot een minimum beperkt, ondanks het feit dat de onderneming haar verplichtingen uit hoofde van deze richtlijn volledig is nagekomen. Hieruit volgt

dat ondernemingen niet op grond van artikel 27 van die richtlijn zouden worden gestraft voor een dergelijk effect.

(22) Om het “doorsijpeleffect” naar *andere ondernemingen, met inbegrip van* kleine en middelgrote ondernemingen en **■** kleine midcap-ondernemingen, te beperken wanneer het gaat om *de grondige beoordeling van zakenpartners, mogen ondernemingen die onder die richtlijn vallen, zakenpartners alleen om informatie verzoeken wanneer die informatie noodzakelijk is. Het is belangrijk dat elk verzoek gericht, redelijk en evenredig is. In het geval van zakenpartners met minder dan 5000 werknemers mogen ondernemingen alleen om informatie verzoeken wanneer de informatie redelijkerwijs niet op andere wijze kan worden verkregen, bijvoorbeeld uit informatie waarover zij beschikken of uit andere bronnen.*

(-22 bis) Op grond van artikel 8, lid 3, van Richtlijn (EU) 2024/1760 moeten de lidstaten ervoor zorgen dat ondernemingen, ten behoeve van de vaststelling en beoordeling van de negatieve effecten, gebruik kunnen maken van passende middelen, waaronder onafhankelijke verslagen en informatie die is verzameld via het kennisgevingsmechanisme en de klachtenprocedure van artikel 14. Om de naleving voor ondernemingen en de relevante zakenpartners te vergemakkelijken, moet worden gespecificeerd dat digitale oplossingen en initiatieven van de sector of van meerdere belanghebbenden ook passende middelen kunnen vormen. Deze lijst is niet uitputtend, en ondernemingen behouden dus de mogelijkheid om de nodige informatie individueel te verkrijgen in plaats van, dan wel door middel van initiatieven van de sector of van meerdere belanghebbenden om dubbele verzoeken te voorkomen.

(22 bis) Aangezien prioriteit moet worden gegeven aan de aanpak van negatieve effecten op basis van de ernst en waarschijnlijkheid ervan en aangezien de negatieve effecten geleidelijk moeten worden aangepakt, mag een onderneming, indien het niet mogelijk is alle door haar vastgestelde negatieve effecten tegelijkertijd volledig aan te pakken, niet worden bestraft uit hoofde van artikel 27 van Richtlijn (EU) 2024/1760.

(23) Ondernemingen kunnen zich in situaties bevinden waarin hun productie sterk afhankelijk is van inputs van een of meer specifieke leveranciers. Tegelijkertijd is het zo dat een onderneming, wanneer aan de bedrijfsactiviteiten van dit soort leverancier ernstige negatieve effecten verbonden zijn (met inbegrip van kinderarbeid of

aanzienlijke milieuschade) en de onderneming zonder succes alle due-diligencemaatregelen heeft uitgeput om deze effecten tegen te gaan, als uiterste maatregel de zakelijke relatie moet opschorten terwijl zij met die leverancier aan een oplossing werkt, zo mogelijk door deze opschorting als extra drukkingsmiddel te gebruiken. ***De opschorting moet eindigen zodra het negatieve effect is aangepakt.***

- (24) Om de lasten voor ondernemingen te verlichten en stakeholderbetrokkenheid evenrediger te maken, hoeven ondernemingen alleen werknemers, hun vertegenwoordigers zoals vakbonden, en personen en gemeenschappen van wie rechten of belangen direct worden geraakt, of kunnen worden geraakt, door de producten en activiteiten van de onderneming, haar dochterondernemingen en haar zakelijke partners, en die een band hebben met de specifieke fase van het due-diligenceproces dat wordt uitgevoerd. Dat omvat personen of gemeenschappen in de buurt van door zakelijke partners geëxploiteerde fabrieken wanneer die personen of gemeenschappen rechtstreeks worden beïnvloed door vervuiling, of inheemse volkeren die hun recht op land of hulpbronnen rechtstreeks geraakt zien door de wijze waarop een zakelijke partner land, bossen of water verwerft, ontwikkelt of anderszins gebruikt. Bovendien moet stakeholderbetrokkenheid alleen vereist zijn voor bepaalde delen van het due-diligenceproces – nl. de identificatiefase – voor de ontwikkeling van (versterkte) actieplannen en bij het vormgeven van herstelmaatregelen.

■

- (25) Om de regeldruk voor ondernemingen te verminderen, ***moeten de algemene richtsnoeren van de Commissie met betrekking tot passende zorgvuldigheid vóór de omzettingstermijn, en uiterlijk op 26 juli 2027, beschikbaar worden gesteld.*** Tegelijkertijd moet de toepassingsdatum van Richtlijn (EU) 2024/1760 voor ***alle*** ondernemingen ■ worden uitgesteld tot 26 juli ***2029***. Die periode van twee jaar moet ondernemingen voldoende tijd geven om bij het nemen van maatregelen met betrekking tot passende zorgvuldigheid rekening te houden met de praktische sturing en de goede praktijken uit de richtsnoeren van de Commissie.
- (26) ***De bepalingen van Richtlijn (EU) 2024/1760 inzake het transitieplan voor klimaatmitigatie werden onevenredig geacht, met name vanwege de administratieve last voor ondernemingen en toezichthoudende autoriteiten, en zouden kunnen leiden tot rechtsonzekerheid. Deze bepalingen moeten worden ingetrokken om de***

verplichtingen te stroomlijnen en een gerichtere en doeltreffendere uitvoering van die richtlijn te bevorderen.

■

(27) Artikel 27, lid 1, van Richtlijn (EU) 2024/1760 schrijft voor dat de lidstaten sancties vaststellen die “doeltreffend, evenredig en afschrikkend” moeten zijn. Artikel 27, lid 2, van die richtlijn schrijft voor dat de lidstaten, bij de beslissing over het al dan niet opleggen van sancties en zo ja, bij het bepalen van de aard en het passende niveau ervan, naar behoren rekening moeten houden met een reeks factoren die de ernst van de inbreuk bepalen en met verzachtende of verzwarende omstandigheden. Artikel 27, lid 4, van die richtlijn schrijft voor dat de lidstaten *zich bij het opleggen van geldboeten moeten baseren op de wereldwijde netto-omzet van de betrokken onderneming. Dit vereiste lijkt echter onnodig en zou ten onrechte aldus kunnen worden uitgelegd dat geldboeten uitsluitend of hoofdzakelijk op die omzet moeten worden gebaseerd. In plaats daarvan moeten de toezichthoudende autoriteiten, overeenkomstig het vereiste dat de sancties doeltreffend, evenredig en afschrikkend moeten zijn, op passende wijze rekening houden met de wereldwijde netto-omzet (of, in het geval van ondernemingen die tot een groep behoren, de geconsolideerde wereldwijde netto-omzet van de uiteindelijke moederonderneming), naast de reeks factoren die zijn opgenomen in artikel 27, lid 2, van die richtlijn. Deze afzonderlijke eis moet dan ook worden geschrapt. Om ■ een gelijk speelveld in de hele Unie te waarborgen en in overeenstemming met de harmonisatiedoelstelling, moeten de lidstaten daarentegen worden verplicht een uniform maximum voor geldboeten vast te stellen van 3 % van de wereldwijde netto-omzet. De toepassing van dit maximum op ondernemingen die tot een groep behoren, moet worden verduidelijkt.* Voorts moet de Commissie, om de handhavingspraktijken binnen de Unie *coherenter te maken*, in samenwerking met de lidstaten richtsnoeren uitwerken die toezichthoudende autoriteiten helpen bij het bepalen van de hoogte van geldboeten.

(28) *Met het oog op een betere naleving van het subsidiariteitsbeginsel* moet de specifieke Uniebrede aansprakelijkheidsregeling waarin artikel 29, lid 1, van die richtlijn momenteel voorziet, worden geschrapt. Tegelijk moet, op grond van zowel internationaal recht als Unierecht, van lidstaten worden verlangd dat zij erop toezien dat slachtoffers van negatieve effecten daadwerkelijke toegang tot de rechter hebben

en hun recht op een doeltreffende voorziening in rechte gegarandeerd zien, zoals vastgelegd in artikel 2, lid 3, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, artikel 8 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, artikel 9, lid 3, van het Verdrag betreffende toegang tot informatie, inspraak bij besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden (Verdrag van Aarhus) en artikel 47 van het EU-Handvest van de grondrechten. De lidstaten moeten er dus op toezien dat, ingeval een onderneming aansprakelijk wordt gehouden voor niet-nakoming van de in Richtlijn (EU) 2024/1760 vastgelegde verplichtingen op het vlak van passende zorgvuldigheid, en die niet-nakoming schade heeft veroorzaakt, slachtoffers volledige compensatie kunnen krijgen, die moet worden toegekend in overeenstemming met de beginselen van doeltreffendheid en gelijkwaardigheid, zij het met de nodige garanties om overcompensatie te voorkomen. Gelet op de verschillen in regels en tradities die op het nationale niveau bestaan waar het gaat om het toestaan van representatieve vorderingen, moet het specifieke vereiste op dat punt in Richtlijn (EU) 2024/1760 worden geschrapt. Die schrapping doet niet af aan bepalingen van het toepasselijke nationale recht die een vakbond, niet-gouvernementele mensenrechten- of milieuorganisatie, een andere niet-gouvernementele organisatie of een nationale mensenrechteninstelling toestaan om vorderingen in te stellen om de rechten van de mogelijk benadeelde partij af te dwingen, of om dit soort vorderingen die door dergelijke partij worden ingesteld, te ondersteunen. Voorts moet, om dezelfde reden, het vereiste worden geschrapt dat de lidstaten ervoor zorgen dat de aansprakelijkheidsregels prevaleren in gevallen waarin het recht dat van toepassing is op vorderingen in die zin, niet het nationale recht van de lidstaat is. Die schrapping houdt geen beperking in van de mogelijkheid voor lidstaten om te bepalen dat de nationaalrechtelijke bepalingen tot omzetting van artikel 29 van Richtlijn (EU) 2024/1760, overeenkomstig artikel 16 van Verordening (EG) nr. 864/2007, prevaleren in gevallen waarin het recht dat van toepassing is op vorderingen in die zin, niet het recht van een lidstaat is.

- (29) Artikel 36, lid 1, van Richtlijn (EU) 2024/1760 schrijft voor dat de Commissie niet later dan 26 juli 2026 bij het Europees Parlement en de Raad een verslag indient over de noodzaak om, op maat van gereguleerde financiële ondernemingen, aanvullende vereisten inzake passende zorgvuldigheid op het gebied van duurzaamheid vast te stellen met betrekking tot het verrichten van financiële diensten

en beleggingsactiviteiten, met vermelding van de verschillende opties voor dergelijke vereisten inzake passende zorgvuldigheid en de gevolgen daarvan. Aangezien die herzieningsclausule geen tijd laat om rekening te houden met de ervaring die wordt opgedaan met het nieuw vastgestelde, algemene kader voor passende zorgvuldigheid, moet deze worden geschrapt.

(29 bis) De omzettingstermijn moet met één jaar worden uitgesteld en de data met ingang waarvan de lidstaten Richtlijn (EU) 2024/1760 moeten toepassen, moeten voor alle ondernemingen die onder de richtlijn vallen gelijk worden gesteld om ondernemingen meer tijd te geven zich voor te bereiden op de vereisten van die richtlijn. Daarnaast moeten verschillende andere data in die richtlijn worden gewijzigd om rekening te houden met dit uitstel met één jaar en met het uitstel dat bij Richtlijn (EU) 2025/794 wordt toegekend.

■

(30) Daar de doelstellingen van deze richtlijn niet voldoende door de lidstaten kunnen worden verwezenlijkt, maar vanwege de omvang of de gevolgen van het optreden beter door de Unie kunnen worden verwezenlijkt, kan de Unie, overeenkomstig het in artikel 5 van het Verdrag betreffende de Europese Unie neergelegde subsidiariteitsbeginsel, maatregelen nemen. Overeenkomstig het in hetzelfde artikel neergelegde evenredigheidsbeginsel gaat deze richtlijn niet verder dan nodig is om deze doelstellingen te verwezenlijken.

(31) Richtlijn 2006/43/EG, Richtlijn 2013/34/EU, Richtlijn (EU) 2022/2464 en Richtlijn (EU) 2024/1760 moeten dienovereenkomstig worden gewijzigd,

HEBBEN DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

Artikel 1

Wijzigingen van Richtlijn 2006/43/EG

Richtlijn 2006/43/EG wordt als volgt gewijzigd:

-1) In artikel 3, lid 4, wordt de eerste alinea vervangen door:

“4. Alleen entiteiten die aan de volgende voorwaarden voldoen, mogen door de bevoegde autoriteiten van de lidstaten worden toegelaten als auditkantoren:

a) de natuurlijke personen die namens een auditkantoor wettelijke controles van jaarrekeningen uitvoeren, moeten ten minste voldoen

aan de in de artikel 4, artikel 6, lid 1, artikel 7, lid 1, artikel 8, leden 1 en 2, artikel 9, artikel 10, lid 1, eerste alinea, artikel 11 en artikel 12 van deze richtlijn gestelde voorwaarden voor wettelijke controle en toegelaten zijn in die lidstaat als wettelijke auditors;

- b) een meerderheid van de stemrechten van de entiteit is in het bezit van auditkantoren die in een lidstaat zijn toegelaten, of van natuurlijke personen die ten minste voldoen aan de in de artikel 4, artikel 6, lid 1, artikel 7, lid 1, artikel 8, leden 1 en 2, artikel 9, artikel 10, lid 1, eerste alinea, artikel 11 en artikel 12 van deze richtlijn gestelde voorwaarden voor wettelijke controle. De lidstaten kunnen bepalen dat dergelijke natuurlijke personen ook in een andere lidstaat moeten zijn toegelaten. Voor de wettelijke controle van coöperaties, spaarbanken en soortgelijke instellingen als bedoeld in artikel 45 van Richtlijn 86/635/EEG, of van een dochteronderneming of wettelijke opvolger van een coöperatie, een spaarbank of een soortgelijke instelling als bedoeld in artikel 45 van Richtlijn 86/635/EEG, kunnen de lidstaten andere specifieke bepalingen inzake de stemrechten vaststellen;*
- c) een meerderheid – van ten hoogste 75 % – van de leden van het leidinggevende of bestuursorgaan van de entiteit bestaat uit auditkantoren die in een lidstaat zijn toegelaten, of uit natuurlijke personen die ten minste voldoen aan de in de artikel 4, artikel 6, lid 1, artikel 7, lid 1, artikel 8, leden 1 en 2, artikel 9, artikel 10, lid 1, eerste alinea, artikel 11 en artikel 12 van deze richtlijn gestelde voorwaarden voor wettelijke controle. De lidstaten kunnen bepalen dat dergelijke natuurlijke personen ook in een andere lidstaat moeten zijn toegelaten. Wanneer dit orgaan uit slechts twee leden bestaat, moet één van deze leden ten minste aan de in dit punt gestelde voorwaarden voldoen;*
- d) het kantoor voldoet aan de in artikel 4 gestelde voorwaarde.”*

-1 bis) In artikel 24 ter, lid 1, wordt de tweede alinea vervangen door:

-1 octies) “De lidstaten zorgen ervoor dat, wanneer de assurance van duurzaamheidsrapportering door een auditkantoor wordt uitgevoerd, dat

auditkantoor ten minste één voornaamste duurzaamheidsvennoot aanwijst die ten minste moet voldoen aan de in artikel 4 en de artikelen 6 tot en met 12 gestelde voorwaarden en in de betrokken lidstaat als wettelijke auditor moet zijn toegelaten. Die voornaamste duurzaamheidsvennoot kan de voornaamste auditvennoot of een van de voornaamste auditvennoten zijn. Het auditkantoor verstrekt de voornaamste duurzaamheidsvennoot/-vennoten voldoende middelen en personeelsleden die over de benodigde deskundigheid en bekwaamheid beschikken om hun taken juist uit te voeren.”.

1) In artikel 26 bis wordt lid 3 vervangen door:

“3. De Commissie *stelt ten laatste op 1 juli 2027* overeenkomstig artikel 48 bis gedelegeerde handelingen vast **■** in aanvulling op deze richtlijn teneinde te voorzien in beperkte-assurancestandaarden die de procedures bepalen die de auditor of auditors en het auditkantoor of de auditkantoren moeten uitvoeren om zijn of haar of hun conclusies te trekken over de assurance van duurzaamheidsrapportering, met inbegrip van opdrachtplanning, risicobeoordeling en respons op risico’s, en van het soort conclusies die in de assuranceverklaring over de duurzaamheidsrapportering of, waar van toepassing, in de controleverklaring moeten worden opgenomen.

De Commissie *keurt* de in de eerste alinea bedoelde assurancestandaarden *goed en waarborgt* dat die standaarden:

- a) volgens geijkte procedures, onder publiek toezicht en op transparante wijze zijn opgesteld;
- b) bijdragen tot een grote geloofwaardigheid en hoge kwaliteit van de jaarlijkse of geconsolideerde duurzaamheidsrapportering; en
- c) bevorderlijk zijn voor het algemeen belang van de Unie.”.

1 bis) In artikel 45, lid 5, wordt de tweede alinea, punt a), vervangen door:

“a) de meerderheid van de leden van het leidinggevende of bestuursorgaan van de auditororganisaties van een derde land voldoet aan eisen die gelijkwaardig zijn aan die welke in de artikelen 4 tot en met 10, met uitzondering van artikel 7, lid 2, artikel 8, lid 3, en artikel 10, lid 1, tweede alinea, worden gesteld;”.

1 bis bis) In artikel 45 wordt het volgende lid ingevoegd:

“5 ter. De lidstaten passen de leden 1 tot en met 5 bis niet toe op assuranceverklaringen betreffende jaarlijkse of geconsolideerde duurzaamheidsrapportering die zijn afgegeven voor boekjaren die aanvangen in de periode van 1 januari 2025 tot en met 31 december 2030 in gevallen waarin de betrokken auditor of auditororganisatie van een derde land de bevoegde autoriteiten van de lidstaat het volgende verstrekt:

- a) de naam en het adres van de betrokken auditor of auditororganisatie en informatie over de juridische structuur ervan;*
 - b) de verklaring dat de auditor van een derde land die het assuranceverslag ondertekent, kennis heeft verworven op het gebied van duurzaamheidsrapportering en de assurance daarvan, en de informatie over de hoeveelheid kennis die is verworven;*
 - c) indien de auditor of auditororganisatie tot een netwerk behoort, een beschrijving van dat netwerk;*
 - d) de assurancestandaarden en de onafhankelijkheidsvereisten die zijn toegepast op de assurance van de duurzaamheidsrapportering in kwestie;*
 - e) een beschrijving van het interne kwaliteitscontrolesysteem van de auditororganisatie die de assurance van de duurzaamheidsrapportering bestrijkt; en*
 - f) de vermelding of en wanneer de laatste kwaliteitsbeoordeling van de auditor of auditororganisatie voor de assuranceopdrachten voor duurzaamheidsrapportering is uitgevoerd en de nodige informatie over de uitkomst van die kwaliteitsbeoordeling.*
- Na ontvangst van alle bovenstaande informatie registreren de bevoegde autoriteiten van de lidstaat de betrokken auditor of auditororganisatie van een derde land met het oog op de assurance van duurzaamheidsinformatie en maken zij duidelijk dat de registratie heeft plaatsgevonden in het kader van de overgangperiode. Indien de betrokken auditor of auditororganisatie van een derde land de*

bovenstaande informatie niet verstrekt, registreren de bevoegde autoriteiten van de lidstaat die auditor of auditororganisatie niet.”.

2) In artikel 48 bis, lid 2, wordt de tweede alinea vervangen door:

“De in artikel 26 bis, lid 3, bedoelde bevoegdheid om gedelegeerde handelingen vast te stellen, wordt aan de Commissie toegekend voor onbepaalde tijd.”.

Artikel 2

Wijzigingen van Richtlijn 2013/34/EU

Richtlijn 2013/34/EU wordt als volgt gewijzigd:

1) Artikel 1 wordt als volgt gewijzigd:

a) in lid 3 wordt de inleidende formule vervangen door:

“De in de artikelen 19 bis, ■ 29 bis, ■ 29 quinquies, 30 en 33, artikel 34, lid 1, tweede alinea, punt a bis), artikel 34, leden 2 en 3, en artikel 51 van deze richtlijn voorgeschreven coördinatiemaatregelen zijn ook van toepassing op de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten die betrekking hebben op de volgende ondernemingen, ongeacht hun rechtsvorm, op voorwaarde dat het daarbij ■ ondernemingen betreft die, op hun balansdatum, **een netto-omzet van 450 000 000 EUR en** het gemiddelde aantal van 1 000 werknemers over het boekjaar overschrijden:”;

b) lid 4 wordt vervangen door:

“4. De in de artikelen 19 bis, 29 bis en 29 quinquies voorgeschreven coördinatiemaatregelen zijn niet van toepassing op de Europese Faciliteit voor financiële stabiliteit (EFSF) die is ingesteld bij de EFSF-Kaderovereenkomst, noch op in artikel 2, punt 12), b) en f), van Verordening (EU) 2019/2088 van het Europees Parlement en de Raad* vermelde financiële producten.

* Verordening (EU) 2019/2088 van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2019 betreffende informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiële dienstensector (PB L 317 van 9.12.2019, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/2088/oj>).”.

1 bis) Artikel 3, lid 13, wordt vervangen door:

“De Commissie evalueert ten minste om de vijf jaar de in de volgende bepalingen bedoelde drempelwaarden met het oog op aanpassing aan de gevolgen van de inflatie en stelt, waar passend, overeenkomstig artikel 49 gedelegeerde handelingen tot wijziging van die drempelwaarden vast, rekening houdend met de inflatiemaatstaven als gepubliceerd in het Publicatieblad van de Europese Unie: a) de leden 1 tot en met 7 van dit artikel; b) artikel 19, lid 1, vierde alinea, artikel 19 bis, lid 1, eerste alinea, artikel 29 bis, lid 1, eerste alinea; c) artikel 40 bis, lid 1, tweede, vierde en vijfde alinea.”

1 ter) In artikel 19, lid 1, wordt de vierde alinea vervangen door:

“Ondernemingen die op hun balansdatum een netto-omzet van 450 000 000 EUR en het gemiddelde aantal van 1 000 werknemers over het boekjaar overschrijden, rapporteren over de essentiële immateriële middelen en lichten toe hoe het bedrijfsmodel van de onderneming fundamenteel afhankelijk is van die middelen en hoe die middelen een bron voor de waardecreatie van de onderneming zijn.”

2) Artikel 19 bis wordt als volgt gewijzigd:

a) in lid 1 wordt de eerste alinea vervangen door:

“Ondernemingen die op hun balansdatum *een netto-omzet van 450 000 000 EUR en* het gemiddelde aantal van 1 000 werknemers over het boekjaar overschrijden, nemen in hun bestuursverslag informatie op die nodig is om inzicht te krijgen in de effecten van de onderneming op duurzaamheidskwesties, alsmede informatie die nodig is om te begrijpen hoe duurzaamheidskwesties van invloed zijn op de ontwikkeling, de prestaties en de positie van de onderneming.”;

b) lid 3 wordt als volgt gewijzigd:

i) *na* de eerste alinea *worden de volgende alinea's ingevoegd:*

“Voor de toepassing van de derde, vierde en vijfde alinea wordt verstaan onder:

a) *“rapporterende onderneming”*: een onderneming die verplicht is te rapporteren overeenkomstig lid 1 van dit artikel;

- b) *“beschermde onderneming”*: een onderneming die:
 - a. *op haar balansdatum het gemiddelde aantal van 1 000 werknemers over het voorgaande boekjaar niet overschrijdt; en*
 - b. *deel uitmaakt van de waardeketen van een rapporterende onderneming;*
- c) *“vrijwillige standaarden”*: standaarden voor vrijwillig gebruik zoals bedoeld in artikel 29 quater bis.

Rapporterende ondernemingen kunnen zich baseren op een eigen verklaring van ondernemingen in hun waardeketen om te bepalen of zij beschermde ondernemingen zijn. Rapporterende ondernemingen worden niet verplicht stappen te ondernemen om deze informatie te verifiëren. Zij mogen zich echter niet baseren op de eigen verklaring wanneer zij weten of redelijkerwijs geacht kunnen worden te weten dat de verklaring kennelijk onjuist is.

Beschermde ondernemingen hebben het recht om, in antwoord op een verzoek dat is gedaan met het oog op duurzaamheidsrapportering zoals vereist door deze richtlijn, te weigeren informatie te verstrekken die verder gaat dan de informatie die is gespecificeerd in de vrijwillige standaarden. Voorts:

- a) *verlangt rapporterende ondernemingen bij de vaststelling van contractuele en andere regelingen om te voldoen aan de in deze richtlijn vastgestelde vereisten inzake duurzaamheidsrapportering, niet van beschermde ondernemingen dat zij informatie verstrekken die verder gaat dan de informatie die is gespecificeerd in de vrijwillige standaarden;*
- b) *zijn contractuele bepalingen die in strijd zijn met punt a) niet bindend, zonder dat dit afbreuk doet aan de bindende aard van de overige bepalingen van het contract;*
- c) *waarborgt een rapporterende onderneming, wanneer zij rechtstreeks of onrechtstreeks om informatie verzoekt van*

beschermde ondernemingen met het oog op duurzaamheidsrapportering zoals vereist door deze richtlijn, en een deel van of al die informatie verder gaat dan de informatie gespecificeerd in de vrijwillige standaarden, dat de beschermde ondernemingen worden geïnformeerd over:

- i) welke informatie verder gaat dan de informatie gespecificeerd in de vrijwillige standaarden; en*
 - ii) het statutaire recht van beschermde ondernemingen om te weigeren de informatie te verstrekken;*
- d) worden rapporterende ondernemingen die de noodzakelijke informatie over hun waardeketen rapporteren zonder van beschermde ondernemingen informatie te rapporteren die verder gaat dan de informatie gespecificeerd in de vrijwillige standaarden, geacht te hebben voldaan aan de in de eerste alinea beschreven verplichting om informatie over de waardeketen te rapporteren.*

Niets in de vierde alinea:

- a) is van invloed op informatieverzoeken voor andere doeleinden dan de duurzaamheidsrapportering zoals vereist bij deze richtlijn, met inbegrip van verzoeken om te voldoen aan de vereisten van de Unie ten aanzien van ondernemingen om een procedure inzake passende zorgvuldigheid uit te voeren; of*
- b) legt aan ondernemingen in de waardeketen de verplichting op om duurzaamheidsinformatie te verstrekken of impliceert een dergelijke verplichting.*

Gedurende de eerste drie jaar waarin zij onderworpen is aan de vereisten inzake duurzaamheidsrapportering overeenkomstig lid 1 en indien niet alle nodige informatie over haar waardeketen beschikbaar is, legt de onderneming uit welke inspanningen zijn geleverd om de noodzakelijke informatie over haar waardeketen te verkrijgen, waarom niet alle noodzakelijke informatie kon worden verkregen en welke plannen zij heeft om in de toekomst alle nodige informatie te verkrijgen. Na deze overgangperiode van drie jaar voldoet de

onderneming aan de verslagleggingsvereisten voor informatie over de waardeketen door gebruik te maken van informatie die zij rechtstreeks heeft verkregen van ondernemingen in haar waardeketen of, in voorkomend geval, ramingen van die informatie.

ii) de vierde alinea wordt vervangen door:

“Bij het rapporteren van de in de leden 1 en 2 bedoelde informatie kunnen ondernemingen de volgende informatie weglaten:

a) in uitzonderlijke gevallen, informatie waarvan de openbaarmaking de commerciële positie van de onderneming ernstig zou schaden, mits aan alle volgende voorwaarden is voldaan:

i) het weglaten van de informatie staat niet in de weg aan een getrouw en evenwichtig begrip van de ontwikkeling, de prestaties en de positie van de onderneming, of van haar belangrijkste risico's of effecten;

ii) de onderneming heeft vastgesteld dat het onmogelijk is de informatie openbaar te maken op een wijze, bijvoorbeeld op geaggregeerd niveau, die haar in staat zou stellen aan de doelstellingen van de openbaarmakingsvereisten te voldoen zonder haar commerciële positie ernstig te schaden;

iii) de onderneming rapporteert dat zij van deze vrijstelling gebruik heeft gemaakt;

iv) de onderneming beoordeelt op elke rapporteringsdatum opnieuw of de informatie nog steeds mag worden weggelaten;

b) informatie die overeenstemt met intellectueel kapitaal, intellectuele eigendom, kennis, technologische informatie of de resultaten van innovatie en die kan worden aangemerkt als bedrijfsgeheim zoals gedefinieerd in artikel 2, punt 1), van Richtlijn (EU) 2016/943, mits aan beide volgende voorwaarden is voldaan:

- i) *de onderneming rapporteert dat zij van deze vrijstelling gebruik heeft gemaakt; en*
- ii) *de onderneming beoordeelt op elke rapporteringsdatum opnieuw of de informatie nog steeds mag worden weggelaten;*
- c) *gerubriceerde informatie zoals gedefinieerd in artikel 2, punt 7), van Verordening (EU) 2023/2418, mits aan beide volgende voorwaarden is voldaan:*
 - i) *de onderneming rapporteert dat zij van deze vrijstelling gebruik heeft gemaakt; en*
 - ii) *de onderneming beoordeelt op elke rapporteringsdatum opnieuw of de informatie nog steeds mag worden weggelaten;*
- d) *andere informatie die moet worden beschermd tegen ongeoorloofde toegang of openbaarmaking op grond van verplichtingen die zijn vastgelegd in andere wetgeving van de Unie of in het nationale recht of om de privacy of veiligheid van een natuurlijke persoon of de veiligheid van een rechtspersoon te waarborgen, mits aan beide volgende voorwaarden is voldaan:*
 - i) *de onderneming rapporteert dat zij van deze vrijstelling gebruik heeft gemaakt; en*
 - ii) *de onderneming beoordeelt op elke rapporteringsdatum opnieuw of de informatie nog steeds mag worden weggelaten.”;*

■

c) de leden 6 en 7 worden geschrapt.

d) *lid 10 wordt vervangen door:*

“De bij lid 9 verleende vrijstelling is ook van toepassing op organisaties van openbaar belang waarvoor de vereisten van dit artikel gelden.”.

■

4) Artikel 29 bis wordt als volgt gewijzigd:

a) in lid 1 wordt de eerste alinea vervangen door:

“Moederondernemingen van een █ groep die op hun balansdatum, *op geconsolideerde basis, een netto-omzet van 450 000 000 EUR en* het gemiddelde aantal van 1 000 werknemers █ over het boekjaar overschrijden, nemen in hun geconsolideerd bestuursverslag informatie op die nodig is om inzicht te krijgen in de effecten van de groep op duurzaamheidskwesties, alsmede informatie die nodig is om te begrijpen hoe duurzaamheidskwesties van invloed zijn op de ontwikkeling, de prestaties en de positie van de groep.”;

b) lid 3 wordt als volgt gewijzigd:

i) *na* de eerste alinea *worden de volgende alinea’s ingevoegd:*

“Voor de toepassing van de derde, vierde en vijfde alinea wordt verstaan onder:

a) *“rapporterende onderneming”*: een onderneming die verplicht is te rapporteren overeenkomstig lid 1 van dit artikel;

b) *“beschermd onderneming”*: een onderneming die:

a. *op haar balansdatum het gemiddelde aantal van 1 000 werknemers over het voorgaande boekjaar niet overschrijdt; en*

b. *deel uitmaakt van de waardeketen van een rapporterende onderneming;*

c) *“vrijwillige standaarden”*: standaarden voor vrijwillig gebruik zoals bedoeld in artikel 29 quater bis.

Rapporterende ondernemingen kunnen zich baseren op een eigen verklaring van ondernemingen in hun waardeketen om te bepalen of zij beschermd ondernemingen zijn. Rapporterende ondernemingen worden niet verplicht stappen te ondernemen om deze informatie te verifiëren. Zij mogen zich echter niet baseren op de eigen verklaring wanneer zij weten of redelijkerwijs geacht kunnen worden te weten dat de verklaring kennelijk onjuist is.

Beschermde ondernemingen hebben het recht om, in antwoord op een verzoek dat is gedaan met het oog op duurzaamheidsrapportering zoals vereist door deze richtlijn, te weigeren informatie te verstrekken die verder gaat dan de informatie die is gespecificeerd in de vrijwillige standaarden. Voorts:

- a) verlangen rapporterende ondernemingen bij de vaststelling van contractuele en andere regelingen om te voldoen aan de in deze richtlijn vastgestelde vereisten inzake duurzaamheidsrapportering, niet van beschermde ondernemingen dat zij informatie verstrekken die verder gaat dan de informatie die is gespecificeerd in de vrijwillige standaarden;*
- b) zijn contractuele bepalingen die in strijd zijn met punt a) niet bindend, zonder dat dit afbreuk doet aan de bindende aard van de overige bepalingen van het contract;*
- c) waarborgt een rapporterende onderneming, wanneer zij rechtstreeks of onrechtstreeks om informatie verzoekt van beschermde ondernemingen met het oog op duurzaamheidsrapportering zoals vereist door deze richtlijn, en een deel van of al die informatie verder gaat dan de informatie gespecificeerd in de vrijwillige standaarden, dat de beschermde ondernemingen worden geïnformeerd over:*
 - i) welke informatie verder gaat dan de informatie gespecificeerd in de vrijwillige standaarden; en*
 - ii) het statutaire recht van beschermde ondernemingen om te weigeren de informatie te verstrekken;*
- d) worden rapporterende ondernemingen die de noodzakelijke informatie over hun waardeketen rapporteren zonder van beschermde ondernemingen informatie te rapporteren die verder gaat dan de informatie gespecificeerd in de vrijwillige standaarden, geacht te hebben voldaan aan de in de eerste alinea beschreven verplichting om informatie over de waardeketen te rapporteren.*

Niets in de vierde alinea:

- a) *is van invloed op informatieverzoeken voor andere doeleinden dan de duurzaamheidsrapportering zoals vereist bij deze richtlijn, met inbegrip van verzoeken om te voldoen aan de vereisten van de Unie ten aanzien van ondernemingen om een procedure inzake passende zorgvuldigheid uit te voeren; of*
- b) *legt aan ondernemingen in de waardeketen de verplichting op om duurzaamheidsinformatie te verstrekken of impliceert een dergelijke verplichting.*

Gedurende de eerste drie jaar waarin zij onderworpen is aan de vereisten inzake duurzaamheidsrapportering overeenkomstig lid 1 en indien niet alle nodige informatie over haar waardeketen beschikbaar is, legt de moederonderneming uit welke inspanningen zijn geleverd om de noodzakelijke informatie over haar waardeketen te verkrijgen, waarom niet alle noodzakelijke informatie kon worden verkregen en welke plannen zij heeft om in de toekomst alle nodige informatie te verkrijgen. Na deze overgangperiode van drie jaar voldoet de moederonderneming aan de verslagleggingsvereisten voor informatie over de waardeketen door gebruik te maken van informatie die zij rechtstreeks heeft verkregen van ondernemingen in haar waardeketen of, in voorkomend geval, ramingen van die informatie.

ii) de vierde alinea wordt vervangen door:

“Bij het rapporteren van de in de leden 1 en 2 bedoelde informatie kunnen moederondernemingen de volgende informatie weglaten:

- a) *informatie waarvan de openbaarmaking de commerciële positie van de groep ernstig zou schaden, mits aan alle volgende voorwaarden is voldaan:*
 - i) *het weglaten van de informatie staat niet in de weg aan een getrouw en evenwichtig begrip van de ontwikkeling, de prestaties en de positie van de groep, of van haar belangrijkste risico's of effecten;*
 - ii) *de moederonderneming heeft vastgesteld dat het onmogelijk is de informatie openbaar te maken op een wijze, bijvoorbeeld op*

- geaggregeerd niveau, die haar in staat zou stellen aan de doelstellingen van de openbaarmakingsvereisten te voldoen zonder de commerciële positie van de groep ernstig te schaden;*
- iii) de moederonderneming rapporteert dat zij van deze vrijstelling gebruik heeft gemaakt;*
 - iv) de moederonderneming beoordeelt op elke rapporteringsdatum opnieuw of de informatie nog steeds mag worden weggelaten;*
- b) informatie die overeenstemt met intellectueel kapitaal, intellectuele eigendom, kennis, technologische informatie of de resultaten van innovatie en die kan worden aangemerkt als bedrijfsgeheim zoals gedefinieerd in artikel 2, punt 1), van Richtlijn (EU) 2016/943, mits aan beide volgende voorwaarden is voldaan:*
- i) de moederonderneming rapporteert dat zij van deze vrijstelling gebruik heeft gemaakt; en*
 - ii) de moederonderneming beoordeelt op elke rapporteringsdatum opnieuw of de informatie nog steeds mag worden weggelaten;*
- c) gerubriceerde informatie zoals gedefinieerd in artikel 2, punt 7), van Verordening (EU) 2023/2418, mits aan beide volgende voorwaarden is voldaan:*
- i) de moederonderneming rapporteert dat zij van deze vrijstelling gebruik heeft gemaakt; en*
 - ii) de moederonderneming beoordeelt op elke rapporteringsdatum opnieuw of de informatie nog steeds mag worden weggelaten;*
- d) andere informatie die moet worden beschermd tegen ongeoorloofde toegang of openbaarmaking op grond van verplichtingen die zijn vastgelegd in andere wetgeving van de Unie of in het nationale recht of om de privacy of veiligheid van een natuurlijke persoon of de veiligheid van een rechtspersoon te waarborgen, mits aan beide volgende voorwaarden is voldaan:*
- i) de moederonderneming rapporteert dat zij van deze vrijstelling gebruik heeft gemaakt; en*

- ii) *de moederonderneming beoordeelt op elke rapporteringsdatum opnieuw of de informatie nog steeds mag worden weggelaten.”;*

b bis) Het volgende lid wordt ingevoegd:

“4 bis. In afwijking van lid 1 van dit artikel kan de moederonderneming, indien de samenstelling van de groep gedurende het boekjaar is veranderd door fusies of overnames van ondernemingen, besluiten de in lid 1 van dit artikel bedoelde informatie over deze ondernemingen niet op te nemen in het geconsolideerde bestuursverslag met betrekking tot dat boekjaar.

In afwijking van lid 1 van dit artikel kan de moederonderneming besluiten de in lid 1 van dit artikel bedoelde informatie over dochterondernemingen die in de loop van het boekjaar de groep hebben verlaten niet op te nemen in het geconsolideerde bestuursverslag.

Een moederonderneming die gebruikmaakt van de in de eerste of tweede alinea bedoelde mogelijkheden vermeldt elke significante gebeurtenis die de dochteronderneming tijdens het boekjaar heeft beïnvloed en die gevolgen heeft voor de effecten, risico's of kansen van de groep met betrekking tot duurzaamheidskwesties.”.

b ter) Het volgende lid wordt ingevoegd:

“7 bis. In afwijking van lid 1 van dit artikel zorgen de lidstaten ervoor dat moederondernemingen die participatieondernemingen zijn met dochterondernemingen die bedrijfsmodellen en activiteiten hebben die onafhankelijk zijn van elkaar ervoor kunnen kiezen de in lid 1 van dit artikel bedoelde informatie niet op te nemen in hun geconsolideerde bestuursverslag.”.

c) Lid 9 wordt vervangen door:

“De bij lid 8 verleende vrijstelling is ook van toepassing op organisaties van openbaar belang waarvoor de vereisten van dit artikel gelden.”.

■

6) Artikel 29 ter wordt als volgt gewijzigd:

a) in lid 1 worden de derde, vierde *en zesde* alinea geschrapt;

a bis) in lid 2 wordt de eerste alinea vervangen door:

“De duurzaamheidsrapporteringsstandaarden waarborgen de kwaliteit van de gerapporteerde informatie doordat erin wordt voorgeschreven dat de informatie begrijpelijk, relevant, verifieerbaar en vergelijkbaar moet zijn, en op een getrouwe wijze moet worden weergegeven. Onevenredige administratieve of financiële lasten voor ondernemingen worden vermeden, onder meer doordat in de duurzaamheidsrapporteringsstandaarden zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met het werk van wereldwijde initiatieven voor de vaststelling van duurzaamheidsrapporteringsstandaarden, zoals vereist op grond van lid 5, punt a), en door te zorgen voor zo veel mogelijk samenhang met de vereisten in andere EU-wetgeving. In de duurzaamheidsrapporteringsstandaarden wordt voor zover mogelijk prioriteit gegeven aan de openbaarmaking van kwantitatieve informatie, rekening houdend met de lasten voor ondernemingen en de behoeften van gebruikers.”;

b) in lid 4, eerste alinea, wordt de laatste zin vervangen door:

“Duurzaamheidsrapporteringsstandaarden mogen geen specificaties bevatten over informatieverschaffing waarvoor ondernemingen van ondernemingen in hun waardeketen die op hun balansdatum het gemiddelde aantal van 1 000 werknemers over het boekjaar niet overschrijden, informatie zouden moeten verkrijgen die verder gaat dan de informatie die openbaar moet worden gemaakt op grond van de in artikel 29 quater bis bedoelde duurzaamheidsrapporteringsstandaarden voor vrijwillig gebruik.”.

7) Artikel 29 quater wordt geschrapt.

8) Het volgende artikel 29 quater bis wordt ingevoegd:

“Artikel 29 quater bis
Duurzaamheidsrapporteringsstandaarden voor vrijwillig gebruik

1. Om vrijwillige rapportering van duurzaamheidsinformatie door ondernemingen *die op hun balansdatum het gemiddelde aantal van 1 000 werknemers over het boekjaar niet overschrijden*, te bevorderen *en om de informatie die voor*

de toepassing van deze richtlijn kan worden vereist van dergelijke ondernemingen in de waardeketen te beperken, stelt de Commissie overeenkomstig artikel 49 tegen [4 months after entry into force of this Directive] tot aanvulling van deze richtlijn een gedelegeerde handeling vast om duurzaamheidsrapporteringsstandaarden voor vrijwillig gebruik door die ondernemingen te bepalen.

2. ***Onverminderd lid 3*** zijn de in lid 1 bedoelde duurzaamheidsrapporteringsstandaarden ***gebaseerd op Aanbeveling (EU) 2025/1710 van de Commissie in haar oorspronkelijke versie. Zij zijn tevens evenredig aan en relevant voor de capaciteiten en de kenmerken van de ondernemingen waarvoor zij zijn ontworpen, en de schaal en de complexiteit van hun activiteiten. Ook specificeren zij, voor zover mogelijk, de structuur die voor het weergeven van die informatie moet worden gevolgd. ■***
3. ***De Commissie evalueert ten minste om de vier jaar na de datum van toepassing ervan de in lid 1 bedoelde gedelegeerde handeling en wijzigt die zo nodig om voor de duurzaamheidsrapportering relevante ontwikkelingen in aanmerking te nemen.***
4. ***Bij de wijziging van gedelegeerde handelingen op grond van lid 3 houdt de Commissie rekening met het technische advies van Efrag.”.***

9) Artikel 29 quinquies wordt vervangen door:

“Artikel 29 quinquies
Uniform elektronisch verslagleggingsformaat

1. Ondernemingen die moeten voldoen aan de vereisten van artikel 19 bis van deze richtlijn, stellen hun bestuursverslag op in het in artikel 3 van Gedelegeerde Verordening (EU) 2019/815 van de Commissie* gespecificeerde elektronisch verslagleggingsformaat en markeren hun duurzaamheidsrapportering, met inbegrip van de in artikel 8 van Verordening (EU) 2020/852 bedoelde openbaarmakingen, overeenkomstig het in die gedelegeerde verordening te specificeren elektronische verslagleggingsformaat. In afwachting van de vaststelling van de regels inzake markering door middel van de genoemde gedelegeerde verordening hoeven ondernemingen hun duurzaamheidsrapportering niet te markeren.

2. Moederondernemingen die moeten voldoen aan de vereisten van artikel 29 bis stellen hun geconsolideerde bestuursverslag op in het in artikel 3 van Gedelegeerde Verordening (EU) 2019/815 gespecificeerde elektronisch verslagleggingsformaat en markeren hun duurzaamheidsrapportering, met inbegrip van de in artikel 8 van Verordening (EU) 2020/852 bedoelde openbaarmakingen, overeenkomstig het in die gedelegeerde verordening gespecificeerde elektronische verslagleggingsformaat. In afwachting van de vaststelling van de regels inzake markering door middel van de genoemde gedelegeerde verordening hoeven moederondernemingen hun duurzaamheidsrapportering niet te markeren.

* Gedelegeerde Verordening (EU) 2018/815 van de Commissie van 17 december 2018 tot aanvulling van Richtlijn 2004/109/EG van het Europees Parlement en de Raad met technische reguleringsnormen voor de specificatie van een uniform elektronisch verslagleggingsformaat (PB L 143 van 29.5.2019, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2019/815/oj).”.

8 bis) *Het volgende hoofdstuk wordt ingevoegd:*

“Hoofdstuk 6 quater

Artikel **29** ***sexies***

Digitaal portaal voor duurzaamheidsrapportering

De Commissie voorziet in een speciaal portaal via hetwelk ondernemingen toegang kunnen krijgen tot informatie, richtsnoeren en ondersteuning, met inbegrip van relevante modellen en richtsnoeren, met betrekking tot het kader voor verplichte en vrijwillige duurzaamheidsrapportering zoals bedoeld in deze richtlijn. Het portaal wordt gekoppeld aan de eventueel door de lidstaten aangeboden online steunmaatregelen, zodat rekening kan worden gehouden met de nationale context.

Artikel 29 septies

Verslag over technologische oplossingen voor duurzaamheidsrapportering

Uiterlijk ... [24 months after the entry into force of this Directive] dient de Commissie een verslag in bij het Europees Parlement en de Raad over technologische oplossingen voor duurzaamheidsrapportering, met inbegrip van

initiatieven die ondernemingen in staat zullen stellen gegevens op een veilige, naadloze en geautomatiseerde manier te verzamelen, te verwerken en uit te wissen.”.

10) In artikel 33 wordt lid 1 vervangen door:

“1. De lidstaten zorgen ervoor dat de leden van de bestuurs-, leidinggevende en toezichthoudende organen van een onderneming, handelend binnen het kader van de hun krachtens het nationale recht toegewezen bevoegdheden, collectief de verantwoordelijkheid hebben ervoor te zorgen dat de volgende documenten worden opgesteld en openbaar gemaakt overeenkomstig de eisen van deze richtlijn en, in voorkomend geval, op grond van de internationale standaarden voor jaarrekeningen die zijn goedgekeurd op grond van Verordening (EG) nr. 1606/2002, Gedelegeerde Verordening (EU) 2019/815, de in artikel 29 ter van deze richtlijn bedoelde duurzaamheidsrapporteringsstandaarden en de vereisten van artikel 29 quinquies van deze richtlijn:

- a) de jaarlijkse financiële overzichten, het bestuursverslag en de verklaring inzake corporate governance indien deze afzonderlijk wordt opgesteld; en
- b) de geconsolideerde financiële overzichten, de geconsolideerde bestuursverslagen en de geconsolideerde verklaring inzake corporate governance indien deze afzonderlijk wordt opgesteld.

In afwijking van de eerste alinea **kunnen** de lidstaten **bepalen** dat de leden van de bestuurs-, leidinggevende en toezichthoudende organen van een onderneming, handelend binnen het kader van de hun krachtens het nationale recht toegewezen bevoegdheden, niet collectief de verantwoordelijkheid hebben ervoor te zorgen dat het bestuursverslag, of geconsolideerde bestuursverslag, in voorkomend geval, wordt opgesteld overeenkomstig artikel 29 quinquies.”.

11) Artikel 34 wordt als volgt gewijzigd:

- a) in lid 1 wordt de tweede alinea, punt a bis), vervangen door:

“a bis) indien van toepassing, op basis van een assuranceopdracht met een beperkte mate van zekerheid een oordeel geven over de

overeenstemming van de duurzaamheidsrapportering met de vereisten van deze richtlijn, waaronder de overeenstemming van de duurzaamheidsrapportering met de op grond van artikel 29 ter vastgestelde duurzaamheidsrapporteringsstandaarden, de door de onderneming uitgevoerde procedure om de op grond van die duurzaamheidsrapporteringsstandaarden gerapporteerde informatie vast te stellen, en de naleving van het vereiste om de duurzaamheidsrapportering te markeren overeenkomstig artikel 29 quinquies, en over de naleving van de in artikel 8 van Verordening (EU) 2020/852 bepaalde rapporteringsvereisten;”;

b) het volgende lid 2 bis wordt ingevoegd:

“2 bis. De lidstaten zien erop toe dat het in lid 1, tweede alinea, punt a bis), bedoelde oordeel wordt opgesteld met volledige eerbiediging van **het recht van de** ondernemingen in **de** waardeketen die op hun balansdatum het gemiddelde aantal van 1 000 werknemers over het boekjaar niet overschrijden, **om te weigeren de rapporterende entiteit informatie te verstrekken** die verder gaat dan die welke wordt gespecificeerd in de in artikel 29 quater bis bedoelde standaarden voor vrijwillig gebruik ■ .”.

■

12) Artikel 40 bis, lid 1, wordt als volgt gewijzigd:

a) de tweede alinea wordt vervangen door:

“De eerste alinea is alleen van toepassing op ■ dochterondernemingen **die, op hun balansdatum, een netto-omzet van 200 000 000 EUR over het voorgaande boekjaar overschrijden.**”;

b) de vierde en de vijfde alinea worden vervangen door:

“De in de derde alinea bedoelde regel is alleen van toepassing op een bijkantoor indien de onderneming uit het derde land geen dochteronderneming als bedoeld in de eerste alinea heeft en indien het bijkantoor in het voorgaande boekjaar een netto-omzet heeft behaald van meer dan **200 000 000 EUR.**

De eerste en de derde alinea zijn alleen van toepassing op de in die alinea's bedoelde dochterondernemingen of bijkantoren indien de onderneming uit een

derde land, op groepsniveau, of, indien niet van toepassing, op individueel niveau, in elk van de laatste twee opeenvolgende boekjaren in de Unie een netto-omzet van meer dan 450 000 000 miljoen EUR heeft behaald.”;

b bis) de volgende alinea wordt toegevoegd:

“In afwijking van de eerste en derde alinea zorgen de lidstaten ervoor dat, wanneer een onderneming uit een derde land een participatieonderneming is met dochterondernemingen die bedrijfsmodellen en activiteiten hebben die onafhankelijk zijn van elkaar, de dochterondernemingen en bijkantoren kunnen besluiten het in de eerste en derde alinea bedoelde duurzaamheidsverlag niet te publiceren en toegankelijk te maken.”.

13) Artikel 49 wordt als volgt gewijzigd:

-a) lid 2 wordt vervangen door:

“2. De in artikel 1, lid 2, artikel 3, lid 13, punt a), de artikelen 29 ter en 40 ter en artikel 46, lid 2, bedoelde bevoegdheid om gedelegeerde handelingen vast te stellen, wordt aan de Commissie toegekend voor een periode van vijf jaar vanaf 5 januari 2023. De Commissie stelt uiterlijk negen maanden voor het einde van de termijn van vijf jaar een verslag op over de bevoegdheidsdelegatie. De bevoegdheidsdelegatie wordt stilzwijgend met termijnen van dezelfde duur verlengd, tenzij het Europees Parlement of de Raad zich uiterlijk drie maanden voor het einde van elke termijn tegen deze verlenging verzet.”;

-a bis) in lid 3, eerste zin, wordt de verwijzing naar artikel 29 quater geschrapt;

-a ter) lid 3 ter wordt als volgt gewijzigd:

i) in de eerste alinea wordt in de inleidende formule de verwijzing naar artikel 29 quater geschrapt;

ii) in de vierde alinea wordt de verwijzing naar artikel 29 quater geschrapt;

iii) in de zesde alinea wordt de verwijzing naar artikel 29 quater geschrapt;

a) de volgende leden 3 quater *en 3 quinquies* worden ingevoegd:

“3 quater. De in *artikel 3, lid 13, punten b) en c), en in* artikel 29 quater bis bedoelde bevoegdheid om gedelegeerde handelingen vast te stellen, wordt aan de Commissie toegekend voor onbepaalde tijd met ingang van [date of entry into force of amending Directive].

3 quinques. Het Europees Parlement of de Raad kan de in *artikel 3, lid 13, punten b) en c), en in* artikel 29 quater bis bedoelde bevoegdheidsdelegatie te allen tijde intrekken. Het besluit tot intrekking beëindigt de delegatie van de in dat besluit genoemde bevoegdheid. Het wordt van kracht op de dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie* of op een daarin genoemde latere datum. Het laat de geldigheid van de reeds van kracht zijnde gedelegeerde handelingen onverlet.”;

■

b) lid 5 wordt vervangen door:

“5. Een op grond van artikel 1, lid 2, artikel 3, lid 13, ■ de artikelen 29 ter, 29 quater bis of 40 ter, of artikel 46, lid 2, vastgestelde gedelegeerde handeling treedt alleen in werking indien het Europees Parlement noch de Raad daartegen binnen een termijn van twee maanden na de kennisgeving van de handeling aan het Europees Parlement en de Raad bezwaar heeft gemaakt, of indien zowel het Europees Parlement als de Raad voor het verstrijken van die termijn de Commissie heeft meegedeeld daartegen geen bezwaar te zullen maken. Die termijn wordt op initiatief van het Europees Parlement of de Raad met twee maanden verlengd.” ■

Artikel 3

Wijzigingen van Richtlijn (EU) 2022/2464

In Richtlijn (EU) 2022/2464 wordt artikel 5, lid 2, als volgt gewijzigd:

1) de eerste alinea wordt als volgt gewijzigd:

a) *in* punt a) *wordt de aanhef vervangen door: “voor boekjaren die tussen 1 januari 2024 en 31 december 2026 beginnen:”*

b) punt b) wordt als volgt gewijzigd:

- i) punt i) wordt vervangen door:
 - “i) op [] ondernemingen die op hun balansdatum ***een netto-omzet van meer dan 450 000 000 EUR en*** het gemiddelde aantal van 1 000 werknemers over het boekjaar overschrijden; []
 - ii) punt ii) wordt vervangen door:
 - “ii) op moederondernemingen van een [] groep die op hun balansdatum, op geconsolideerde basis, ***een netto-omzet van meer dan 450 000 000 EUR en*** het gemiddelde aantal van 1000 werknemers [] over het boekjaar overschrijden; []
 - c) punt c) wordt geschrapt;
- 2) de derde alinea wordt als volgt gewijzigd:
- a) ***in punt a) wordt de aanhef vervangen door: “voor boekjaren die tussen 1 januari 2024 en 31 december 2026 beginnen:”***
 - b) punt b) wordt als volgt gewijzigd:
 - i) punt i) wordt vervangen door:
 - “i) op uitgevende instellingen zoals gedefinieerd in artikel 2, lid 1, punt d), van Richtlijn 2004/109/EG die [] ondernemingen zijn [] die op hun balansdatum ***een netto-omzet van meer dan 450 000 000 EUR en*** het gemiddelde aantal van 1 000 werknemers over het boekjaar overschrijden; []
 - ii) punt ii) wordt vervangen door:
 - “ii) op uitgevende instellingen zoals gedefinieerd in artikel 2, lid 1, punt d), van Richtlijn 2004/109/EG die moederondernemingen zijn van een [] groep die op haar balansdatum, op geconsolideerde basis, ***een netto-omzet van meer dan 450 000 000 EUR en*** het gemiddelde aantal van 1 000 werknemers [] over het boekjaar overschrijdt; []
 - c) punt c) wordt geschrapt.
- 3) ***De volgende vijfde alinea wordt toegevoegd:***

“In afwijking van punt a) van de eerste alinea en punt a) van de derde alinea kunnen de lidstaten ondernemingen of uitgevende instellingen die op geconsolideerde basis, indien van toepassing, een netto-omzet van 450 000 000 EUR en het gemiddelde aantal van 1 000 werknemers over het boekjaar niet overschrijden, vrijstellen van de naleving van de maatregelen die nodig zijn om te voldoen aan artikel 1, met uitzondering van punt 14, en aan artikel 2 voor de boekjaren die beginnen tussen 1 januari 2025 en 31 december 2026.”

4) *In artikel 6 wordt lid 1 als volgt gewijzigd:*

a) *de punten b) en c) worden vervangen door:*

“b) een beoordeling van het aantal ondernemingen dat vrijwillig gebruikmaakt van de in artikel 29 quater bis van Richtlijn 2013/34/EU bedoelde duurzaamheidsrapporteringsstandaarden;

c) een beoordeling van de vraag of en de manier waarop het toepassingsgebied van de bij deze wijzigingsrichtlijn gewijzigde bepalingen verder moet worden uitgebreid, met name met betrekking tot grote ondernemingen die een netto-omzet van 450 000 000 EUR en een gemiddelde aantal van 1 000 werknemers over het boekjaar niet overschrijden, alsook met betrekking tot ondernemingen uit derde landen die rechtstreeks actief zijn op de interne markt van de Unie zonder dochteronderneming of bijkantoor op het grondgebied van de Unie;”

b) *de tweede alinea wordt vervangen door:*

Het verslag betreffende de punten a), b), d) en e) wordt uiterlijk op 30 april 2029 en vervolgens om de drie jaar gepubliceerd en gaat zo nodig vergezeld van wetgevingsvoorstellen. Het verslag betreffende punt c) wordt uiterlijk op 30 april 2031 en vervolgens om de drie jaar gepubliceerd en gaat zo nodig vergezeld van wetgevingsvoorstellen.

Artikel 4

Wijzigingen van Richtlijn (EU) 2024/1760

Richtlijn (EU) 2024/1760 wordt als volgt gewijzigd:

1) In artikel 1, lid 1, wordt punt c) *geschrapt*;

I
-2) *Artikel 1, lid 2, wordt vervangen door:*

2. *Deze richtlijn vormt geen rechtvaardiging voor een verlaging van het niveau van de bescherming van de mensen-, arbeids- en sociale rechten, of van de bescherming van het milieu of de bescherming van het klimaat waarin het nationale recht van de lidstaten, of op het tijdstip van de vaststelling van deze richtlijn van toepassing zijnde collectieve overeenkomsten voorzien. De eerste zin van dit lid vormt echter geen belemmering voor de lidstaten om bestaande nationale wetgeving inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid, met name het toepassingsgebied ervan, aan te passen om deze in overeenstemming te brengen met onderhavige richtlijn.*

-1 bis) *Aan artikel 1 wordt het volgende lid toegevoegd:*

“4. *Deze richtlijn doet geen afbreuk aan het Unierecht of het nationale recht met betrekking tot andere dan de in lid 1 genoemde aangelegenheden. Met name de in lid 1, punt a), bedoelde regels doen geen afbreuk aan het Unierecht of het nationale recht inzake mensenrechten, arbeids- of sociale rechten of inzake milieubescherming en klimaatverandering, uitgezonderd voor algemene verplichtingen inzake passende zorgvuldigheid.*”

1 bis) *Artikel 2 wordt als volgt gewijzigd:*

a) *lid 1, punt a), wordt vervangen door:*

“a) *de onderneming had gemiddeld meer dan 5 000 werknemers en had een netto-omzet wereldwijd van meer dan 1,5 miljard EUR in het laatste boekjaar waarvoor een jaarrekening is goedgekeurd of had moeten worden goedgekeurd*”;

a bis) in lid 1 wordt punt c) vervangen door:

“c) *de onderneming heeft in de Unie franchise- of licentieovereenkomsten gesloten in ruil voor royalty's met onafhankelijke derde ondernemingen of is de uiteindelijke moederonderneming van een*

groep die dat heeft gedaan, indien die overeenkomsten zorgen voor een gemeenschappelijke identiteit, een gemeenschappelijk bedrijfsconcept en de toepassing van uniforme bedrijfsmethoden, en indien die royalty's meer dan 75 000 000 EUR bedroegen in het laatste boekjaar waarvoor jaarrekeningen zijn of hadden moeten worden opgesteld, en mits de onderneming in het laatste boekjaar waarvoor jaarrekeningen zijn of hadden moeten worden opgesteld, wereldwijd een netto-omzet van meer dan 275 000 000 EUR heeft behaald of de uiteindelijke moederonderneming is van een groep die dat heeft gedaan.

b) in lid 2 wordt punt a) vervangen door:

“a) “a) de onderneming heeft in het boekjaar voorafgaande aan het laatste boekjaar in de Unie een netto-omzet gegenereerd van meer dan 1,5 miljard EUR;”

b bis) in lid 2 wordt punt c) vervangen door:

“c) de onderneming heeft in de Unie franchise- of licentieovereenkomsten gesloten in ruil voor royalty's met onafhankelijke derde ondernemingen of is de uiteindelijke moederonderneming van een groep die dat heeft gedaan, indien die overeenkomsten zorgen voor een gemeenschappelijke identiteit, een gemeenschappelijk bedrijfsconcept en de toepassing van uniforme bedrijfsmethoden, en indien die royalty's in de Unie meer dan 75 000 000 EUR bedroegen in het boekjaar voorafgaand aan het laatste boekjaar; en mits de onderneming in het boekjaar voorafgaand aan het laatste boekjaar in de Unie een netto-omzet van meer dan 275 000 000 EUR heeft behaald of de uiteindelijke moederonderneming is van een groep die dat heeft behaald.”

c) in lid 3 wordt de eerste alinea vervangen door:

“3. Indien de uiteindelijke moederonderneming als hoofdactiviteit het houden van aandelen in operationele dochterondernemingen heeft en zich niet bezighoudt met het nemen van bestuurs-, operationele of financiële beslissingen die een invloed hebben op de groep of op één of meer van haar dochterondernemingen, kan zij worden vrijgesteld van

de uitvoering van de verplichtingen van deze richtlijn. Die vrijstelling is afhankelijk van de voorwaarde dat een van de dochterondernemingen van de uiteindelijke moederonderneming die in de Unie is gevestigd, wordt aangewezen om namens de uiteindelijke moederonderneming te voldoen aan de uit de artikelen 6 tot en met 16 voortvloeiende verplichtingen, met inbegrip van de verplichtingen van de uiteindelijke moederonderneming met betrekking tot de activiteiten van haar dochterondernemingen. In dat geval krijgt de aangewezen dochteronderneming alle nodige middelen en juridische bevoegdheden om deze verplichtingen op doeltreffende wijze na te komen, met name om ervoor te zorgen dat de aangewezen dochteronderneming van de ondernemingen van de groep de relevante informatie en documenten verkrijgt om aan de uit deze richtlijn voortvloeiende verplichtingen van de uiteindelijke moederonderneming te voldoen.”

1 bis) ■ Artikel 3, lid 1, wordt als volgt gewijzigd:

a) *punt n) wordt vervangen door:*

“n) “belanghebbenden”: de werknemers van de onderneming, de werknemers van haar dochterondernemingen en van haar zakenpartners, en hun vakbonden en werknemersvertegenwoordigers, en of gemeenschappen consumenten wier rechten of belangen rechtstreeks worden of kunnen worden beïnvloed door de producten, diensten en activiteiten van de onderneming, haar dochterondernemingen en haar zakenpartners, en de wettelijke vertegenwoordigers van die personen of gemeenschappen;”;

b) *punt u) wordt vervangen door:*

u) *“risicofactoren”: feiten, situaties of omstandigheden die verband houden met de ernst en waarschijnlijkheid van een negatief effect, met inbegrip van feiten, situaties of omstandigheden op het niveau van de zakenpartner, zoals de vraag of de zakenpartner geen onderneming is die onder deze richtlijn of andere vergelijkbare wetgeving inzake verplichte passende zorgvuldigheid op het gebied van duurzaamheid valt; op geografisch en contextniveau, zoals het niveau van*

rechtshandhaving met betrekking tot het soort negatieve effect; en op het niveau van sectoren, bedrijfsactiviteiten en producten en diensten;”

3) Artikel 4 wordt vervangen door:

“Artikel 4
Niveau van harmonisering

1. Onverminderd artikel 1, leden 2 en 3, nemen de lidstaten op het gebied dat onder deze richtlijn valt, in hun nationale recht geen bepalingen op waarin verplichtingen inzake passende zorgvuldigheid op het gebied van mensenrechten en milieu worden vastgelegd die afwijken van die van de artikelen 6, **8 en 9**, artikel 10, leden 1 tot en met 5, artikel 11, leden 1 tot en met 6, en *de artikelen 14 tot en met 16*.

2. Niettegenstaande lid 1 belet deze richtlijn de lidstaten niet om in hun nationale recht strengere bepalingen op te nemen die afwijken van die van andere bepalingen dan de artikelen 6, **8 en 9**, artikel 10, leden 1 tot en met 5, artikel 11, leden 1 tot en met 6, en *de artikelen 14 tot en met 16*, of bepalingen die specifiek zijn wat de doelstelling of het betrokken gebied betreft, met inbegrip van het reguleren van specifieke producten, diensten of situaties, teneinde een ander niveau van bescherming van mensen-, arbeids- en sociale rechten, het milieu of het klimaat te bereiken.;

3 bis) Artikel 6 wordt als volgt gewijzigd:

a) lid 1 wordt als volgt gewijzigd:

“1. De lidstaten zorgen ervoor dat het moederondernemingen die onder het toepassingsgebied van deze richtlijn vallen, is toegestaan de verplichtingen van de artikelen 7 tot en met 11 na te komen namens ondernemingen die dochterondernemingen van die moederondernemingen zijn en onder het toepassingsgebied van deze richtlijn vallen, indien dat daadwerkelijke naleving waarborgt. Dit laat onverlet dat dergelijke dochterondernemingen worden onderworpen aan de uitoefening van de bevoegdheden van de toezichhoudende

autoriteiten overeenkomstig artikel 25 en aan hun wettelijke aansprakelijkheid overeenkomstig artikel 29.”;

a bis) In lid 2, wordt punt e) vervangen door:

e) de dochteronderneming vraagt in voorkomend geval om contractuele garanties van een directe zakenpartner overeenkomstig artikel 10, lid 2, punt b), of artikel 11, lid 3, punt c), vraagt om contractuele garanties van een indirecte zakenpartner overeenkomstig artikel 10, lid 4, of artikel 11, lid 5, en schort de zakelijke relatie op overeenkomstig artikel 10, lid 6, of artikel 11, lid 7.

b) lid 3 wordt geschrapt;

4) Artikel 8 wordt *vervangen door:*

Artikel

8

Vaststelling en beoordeling van feitelijke en potentiële negatieve effecten

- “1. De lidstaten zorgen ervoor dat ondernemingen passende maatregelen nemen om feitelijke en potentiële negatieve effecten van hun eigen activiteiten of die van hun dochterondernemingen en, indien deze verband houden met hun activiteitenketens, die van hun zakenpartners, vast te stellen en te beoordelen, overeenkomstig dit artikel.*
- 2. In het kader van de in lid 1 vastgestelde verplichting nemen ondernemingen passende maatregelen om het volgende te doen, rekening houdend met relevante risicofactoren, waaronder feiten, situaties of omstandigheden op het niveau van de zakenpartner, zoals de vraag of de zakenpartner geen onderneming is die onder deze richtlijn of andere vergelijkbare wetgeving inzake verplichte passende zorgvuldigheid op het gebied van duurzaamheid valt; op geografisch en contextniveau, zoals het niveau van rechtshandhaving met betrekking tot het soort negatieve effect; en op het niveau van sectoren, bedrijfsactiviteiten en producten en diensten:*
 - a) uitsluitend op basis van de informatie die redelijkerwijs voor hen beschikbaar is een verkennend onderzoek uit te voeren, om vast te stellen op welke algemene gebieden van hun eigen activiteiten, die van hun dochterondernemingen en, indien deze verband houden met hun*

activiteitenketen, die van hun zakelijke partners, zich het meest waarschijnlijk negatieve effecten zullen voordoen en deze het ernstigst zullen zijn;

- b) op basis van de resultaten van het in punt a) bedoelde *verkennende onderzoek* een diepgaande beoordeling ■ uit te voeren op de gebieden waar zich het meest waarschijnlijk negatieve effecten zullen voordoen en deze het ernstigst zullen zijn. ■

■

“3. *De lidstaten zorgen ervoor dat, ten behoeve van de in lid 2, punt b), bedoelde diepgaande beoordeling:*

- a) *ondernemingen alleen informatie van zakenpartners mogen opvragen wanneer die informatie noodzakelijk is, en in het geval van zakenpartners met minder dan 5 000 werknemers alleen wanneer de informatie redelijkerwijs niet op andere wijze kan worden verkregen; b) wanneer de benodigde informatie bij verschillende zakenpartners kan worden verkregen, ondernemingen er, waar redelijkerwijs mogelijk, prioriteit aan geven informatie rechtstreeks op te vragen bij de zakenpartner of partners waar de negatieve effecten zich het meest waarschijnlijk zullen voordoen; c) wanneer wordt vastgesteld dat negatieve effecten zich op verschillende gebieden even waarschijnlijk zullen voordoen of even ernstig zijn, kunnen ondernemingen prioriteit geven aan de beoordeling van dergelijke gebieden waarbij directe zakenpartners betrokken zijn.*

■

“4. *De lidstaten zorgen ervoor dat ondernemingen, ten behoeve van de vaststelling en beoordeling van de in lid 1 bedoelde negatieve effecten op basis van, in voorkomend geval, kwantitatieve en kwalitatieve informatie, gebruik kunnen maken van passende middelen, met inbegrip van onafhankelijke verslagen, digitale oplossingen, initiatieven van de sector en belanghebbenden, en informatie die is verzameld via het kennisgevingsmechanisme en de klachtenprocedure overeenkomstig artikel 14. ■*

4 bis. aan artikel 9 wordt het volgende lid toegevoegd:

4. *Wanneer er overeenkomstig dit artikel prioriteringsbesluiten zijn genomen, stelt het enkele feit dat een minder belangrijk negatief effect niet is aangepakt, de onderneming niet bloot aan sancties op grond van artikel 27. ’*

5) In artikel 10 wordt lid 6 vervangen door:

“6. **■** Wat betreft in lid 1 bedoelde potentiële negatieve effecten die niet voorkomen of afdoende verlicht konden worden door de in de leden 2, 4 en 5 beschreven maatregelen, doet de onderneming, in laatste instantie *en totdat het effect is aangepakt*, het volgende:

- a) zij ziet af van het aangaan van nieuwe relaties of het uitbreiden van bestaande relaties met een zakenpartner verbonden aan, of in de activiteitenketen waar, het effect zich heeft voorgedaan,
- b) voor zover de wetgeving die op haar relatie met de betrokken zakenpartner van toepassing is, haar dit toestaat, *schort zij de zakelijke relatie met betrekking tot de betrokken activiteiten op, mede om haar hefboomeffect te gebruiken of te vergroten*, en
- c) *zij stelt een versterkt preventief actieplan voor het specifieke negatieve effect vast en voert dit zonder onnodige vertraging uit, mits redelijkerwijs kan worden verwacht dat die inspanningen zullen slagen.*

Zolang er een redelijke verwachting is dat het versterkte preventieplan zal slagen, mag de onderneming, louter door de verdere samenwerking met de zakenpartner, niet worden *blootgesteld aan sancties op grond van artikel 27 of aan aansprakelijkheid op grond van artikel 29.*

Alvorens een zakelijke relatie op te schorten, beoordeelt de onderneming of redelijkerwijs kan worden verwacht dat de negatieve effecten die daaruit voortvloeien, duidelijk ernstiger zijn dan het negatieve effect dat niet kon worden voorkomen of afdoende beperkt. Indien dat het geval is, is de onderneming niet verplicht de zakelijke relatie op te schorten en is zij in een

positie om aan de bevoegde toezichhoudende autoriteit verslag uit te brengen over de naar behoren gemotiveerde redenen voor dat besluit.

De lidstaten voorzien in de mogelijkheid om de zakelijke relatie in overeenkomsten die onder hun recht vallen, overeenkomstig de eerste alinea op te schorten, met uitzondering van overeenkomsten die de partijen wettelijk verplicht zijn aan te gaan.

Indien de onderneming besluit de zakelijke relatie op te schorten, neemt zij maatregelen om de effecten van de opschorting te voorkomen, te verlichten of te beëindigen, stelt zij de betrokken zakenpartner daarvan binnen een redelijke termijn in kennis en evalueert zij dat besluit voortdurend.

Indien de onderneming besluit de zakelijke relatie niet op te schorten op grond van dit artikel, monitort de onderneming het potentiële negatieve effect en voert zij periodiek een beoordeling uit van haar besluit en van de vraag of er verdere passende maatregelen beschikbaar zijn.;"

6) In artikel 11 wordt lid 7 vervangen door:

“7. Wat betreft feitelijke negatieve effecten als bedoeld in lid 1 die niet konden worden *beëindigd of waarvan de omvang niet tot een minimum kon worden beperkt* door de in de leden 3, 5 en 6 beschreven maatregelen, doet de onderneming, in laatste instantie *en totdat het effect is aangepakt*, het volgende:

- a) zij ziet af van het aangaan van nieuwe relaties of het uitbreiden van bestaande relaties met een zakenpartner verbonden aan, of in de activiteitenketen waar, het effect zich heeft voorgedaan;
- b) voor zover de wetgeving die op haar relatie met de betrokken zakenpartner van toepassing is, dit toestaat, *schort zij de zakelijke relatie met betrekking tot de betrokken activiteiten op, mede om haar hefboomeffect te gebruiken of te vergroten*, en
- c) *zij stelt een versterkt corrigerend actieplan voor het specifieke negatieve effect vast en voert dit uit zonder onnodige vertraging, mits redelijkerwijs kan worden verwacht dat die inspanningen zullen slagen.*

Zolang er een redelijke verwachting is dat het versterkte *corrigerende* actieplan zal slagen, mag de onderneming, louter door de verdere samenwerking met de zakenpartner, niet worden *blootgesteld aan sancties op grond van artikel 27 of aan aansprakelijkheid op grond van artikel 29*.

Alvorens een zakelijke relatie op te schorten, beoordeelt de onderneming of redelijkerwijs kan worden verwacht dat de negatieve effecten die daaruit voortvloeien, duidelijk ernstiger zijn dan het negatieve effect dat niet kon *worden beëindigd of waarvan de omvang niet afdoende tot een minimum kon worden beperkt*. Indien dat het geval is, is de onderneming niet verplicht de zakelijke relatie op te schorten en is zij in een positie om aan de bevoegde toezichthoudende autoriteit verslag uit te brengen over de naar behoren gemotiveerde redenen voor dat besluit.

De lidstaten voorzien in de mogelijkheid om de zakelijke relatie in overeenkomsten die onder hun recht vallen, overeenkomstig de eerste alinea op te schorten, met uitzondering van overeenkomsten die de partijen wettelijk verplicht zijn aan te gaan.

Indien de onderneming besluit de zakelijke relatie op te schorten, neemt zij maatregelen om de effecten van de opschorting te voorkomen, te verlichten of te beëindigen, stelt zij de betrokken zakenpartner daarvan binnen een redelijke termijn in kennis en evalueert zij dat besluit voortdurend.

Indien de onderneming besluit de zakelijke relatie niet op te schorten op grond van dit artikel, monitort de onderneming het *feitelijke* negatieve effect en voert zij periodiek een beoordeling uit van haar besluit en van de vraag of er verdere passende maatregelen beschikbaar zijn.”;

- 7) Artikel 13, lid 3, wordt als volgt gewijzigd:
 - a) de aanhef wordt vervangen door:

“Relevante belanghebbenden worden geraadpleegd tijdens de volgende fasen van de procedure inzake passende zorgvuldigheid:;”
 - b) de punten c) en e) worden geschrapt.
- 8) In artikel 15 wordt de tweede zin vervangen door:

“Deze beoordelingen zijn, in voorkomend geval, gebaseerd op kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren en vinden onverwijld nadat zich een significante wijziging heeft voorgedaan, doch ten minste om de vijf jaar plaats en telkens wanneer er redelijke gronden zijn om aan te nemen dat de maatregelen niet langer afdoende of doeltreffend zijn of dat er zich nieuwe risico’s op deze negatieve effecten kunnen voordoen.”;

8 bis) In artikel 16 wordt lid 3 vervangen door:

“Uiterlijk op 31 maart 2029 stelt de Commissie overeenkomstig artikel 34 gedelegeerde handelingen vast ter aanvulling van deze richtlijn door de inhoud van en de criteria voor de in lid 1 bedoelde verslaglegging vast te leggen, waarbij met name de informatie in verband met de beschrijving van passende zorgvuldigheid, feitelijke en potentiële negatieve effecten, en de naar aanleiding van die effecten vastgestelde passende maatregelen voldoende nauwkeurig wordt gespecificeerd. Bij de voorbereiding van die gedelegeerde handelingen houdt de Commissie terdege rekening met de op grond van de artikelen 29 ter en 40 ter van Richtlijn 2013/34/EU vastgestelde duurzaamheidsrapporteringsstandaarden en stemt zij die handelingen daar waar nodig op af.”;

8 ter) in artikel 17,

a) lid 1, eerste alinea, wordt vervangen door:

“1. Met ingang van 1 januari 2031 dragen de lidstaten er zorg voor dat ondernemingen die de in artikel 16, lid 1, van deze richtlijn bedoelde jaarlijkse verklaring openbaar maken, die verklaring op hetzelfde tijdstip indienen bij de in lid 3 van dit artikel bedoelde verzamelande instantie met het oog op het toegankelijk maken ervan op het bij Verordening (EU) 2023/2859 opgerichte Europees centraal toegangspunt (European Single Access Point – ESAP).”

b) lid 3 wordt vervangen door:

“Uiterlijk op 31 december 2030 wijzen de lidstaten, teneinde de in lid 1 van dit artikel bedoelde informatie toegankelijk te maken op het ESAP, ten minste één verzamelande instantie zoals gedefinieerd in artikel 2, punt 2), van Verordening (EU) 2023/2859 aan, en stellen zij de Europese Autoriteit voor effecten en markten daarvan in kennis.”;

8 quater) *in artikel 18 wordt de enige alinea vervangen door:*

“Om ondernemingen te ondersteunen bij de naleving van artikel 10, lid 2, punt b), en artikel 11, lid 3, punt c), stelt de Commissie, uiterlijk op 26 juli 2027, in overleg met de lidstaten en belanghebbenden richtsnoeren vast inzake vrijwillige modelcontractbepalingen.”

in artikel 19, lid 2, wordt punt b) geschrapt;

9) In artikel 19 wordt lid 3 vervangen door:

“3. De in lid 2, *punten a), d) en e)*, bedoelde richtsnoeren worden uiterlijk op 26 juli 2027 beschikbaar gesteld, en de in lid 2, *punten f) en g)*, bedoelde richtsnoeren uiterlijk op 26 juli 2028.”

10) Artikel 22 wordt geschrapt;

10 bis) *In artikel 24 worden de leden 1 en 7 vervangen door:*

“1. Elke lidstaat wijst een of meer toezichthoudende autoriteiten aan die toezicht houden op de naleving van de in de nationaalrechtelijke bepalingen neergelegde verplichtingen, vastgesteld op grond van de artikelen 7 tot en met 16.”;

“7. Uiterlijk op 26 juli 2028 stellen de lidstaten de Commissie in kennis van de naam en contactgegevens van de op grond van dit artikel aangewezen toezichthoudende autoriteiten, alsook van hun respectieve bevoegdheden wanneer er meerdere toezichthoudende autoriteiten worden aangewezen. Zij stellen de Commissie in kennis van eventuele wijzigingen.”;

10 ter) *In artikel 25 wordt lid 1 vervangen door:*

“1. De lidstaten zorgen ervoor dat de toezichthoudende autoriteiten over passende bevoegdheden en middelen beschikken om de hun krachtens deze richtlijn toevertrouwde taken uit te voeren, met inbegrip van de bevoegdheid om van ondernemingen te vereisen dat zij informatie verstrekken en om onderzoeken te verrichten met betrekking tot de nakoming van de in de artikelen 7 tot en met 16 vastgelegde verplichtingen”;

11) In artikel 27 wordt lid 4 vervangen door:

4. De Commissie maakt, in samenwerking met de lidstaten, handvatten bekend om toezichthoudende autoriteiten te helpen de hoogte van geldboeten overeenkomstig dit artikel te bepalen. De lidstaten *zorgen ervoor dat de maximumgrens voor geldboeten wordt vastgesteld op 3 % van de wereldwijde netto-omzet van de onderneming of, in het geval van uiteindelijke moederondernemingen als bedoeld in artikel 2, lid 1, punten b) en c), en lid 2, punten b) en c), op 3 % van de netto geconsolideerde wereldwijde omzet, berekend op het niveau van de uiteindelijke moederonderneming, in het boekjaar voorafgaand aan dat van het besluit om de geldboete op te leggen.*”

12) Artikel 29 wordt als volgt gewijzigd:

a) lid 1 wordt geschrapt;

b) lid 2 wordt vervangen door:

“2. Indien een onderneming op grond van het nationale recht aansprakelijk wordt gesteld voor schade die aan een natuurlijke persoon of rechtspersoon is toegebracht door niet-nakoming van de vereisten inzake passende zorgvuldigheid op grond van deze richtlijn, zorgen de lidstaten ervoor dat die personen recht hebben op volledige vergoeding. Volledige schadevergoeding mag niet leiden tot overcompensatie, ongeacht of het schadevergoeding met een punitief karakter, meervoudige schadevergoeding of andere vormen van schadevergoeding betreft.”

c) in lid 3 wordt punt d) geschrapt;

d) lid 4 wordt vervangen door:

“4. Ondernemingen die hebben deelgenomen aan initiatieven van de sector of van meerdere belanghebbenden of die hebben gebruikgemaakt van verificatie door een onafhankelijke derde partij of contractbepalingen om de uitvoering van hun verplichtingen inzake passende zorgvuldigheid te ondersteunen, kunnen niettemin aansprakelijk worden gesteld overeenkomstig nationaal recht.”;

e) in lid 5 wordt de eerste alinea vervangen door:

“De in dit artikel bedoelde wettelijke aansprakelijkheid van een onderneming voor schade laat de wettelijke aansprakelijkheid van haar dochterondernemingen of van alle directe en indirecte zakenpartners in de activiteitenketen van de onderneming onverlet.”

f) lid 7 wordt geschrapt;

13) **Artikel 36 wordt als volgt gewijzigd:**

a) *lid 1 wordt geschrapt;*

a bis) in artikel 2, punt b), wordt het derde streepje vervangen door:

of de in artikel 2 vastgelegde drempelwaarden voor het aantal werknemers en de netto-omzet moeten worden herzien en of er een sectorspecifieke aanpak moet worden ingevoerd in sectoren met een hoog risico; en met name of ondernemingen met gemiddeld meer dan 1 000 werknemers en een wereldwijde netto-omzet van meer dan 450 000 000 EUR, alsook ondernemingen die actief zijn in sectoren met een grote impact, onder deze richtlijn moeten vallen;

b) *in lid 2 wordt punt e) geschrapt;*

c) *in lid 2 wordt punt f) vervangen door:*

f) de doeltreffendheid van de handhavingsmechanismen van deze richtlijn, met inbegrip van de beschermende gevolgen ervan voor de houders van rechten die op nationaal niveau zijn ingesteld.

i) *de inleidende tekst wordt vervangen door:*

“Uiterlijk op 26 juli 2031, en vervolgens om de vijf jaar, dient de Commissie bij het Europees Parlement en de Raad een verslag in over de uitvoering van deze richtlijn en over de doeltreffendheid en doelmatigheid ervan wat de verwezenlijking van de doelstellingen betreft, met name de aanpak van negatieve effecten. Het verslag gaat indien passend vergezeld van een wetgevingsvoorstel. In het eerste verslag worden onder meer de volgende kwesties beoordeeld:”

I

14) *in artikel 37, lid 1, worden de eerste en de tweede alinea vervangen door:*

“1. De lidstaten stellen uiterlijk op 26 juli 2028 de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen vast om aan deze richtlijn te voldoen en maken die bekend. Zij delen de Commissie de tekst van die bepalingen onmiddellijk mee. Zij passen die bepalingen toe met ingang van 26 juli 2029, met uitzondering van de maatregelen die nodig zijn om aan artikel 16 te voldoen, die de lidstaten toepassen voor de boekjaren die op of na 1 januari 2030 beginnen.”.

I

Artikel 5

Omzetting

1. De lidstaten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om uiterlijk op ... *[12 maanden na de inwerkingtreding]* aan deze richtlijn, *uitgezonderd artikel 4*, te voldoen. Zij delen de Commissie de tekst van die bepalingen onverwijld mee.

De lidstaten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om uiterlijk op 26 juli 2028 aan artikel 4 van deze richtlijn te voldoen. Zij delen de Commissie de tekst van die bepalingen onverwijld mee.

Wanneer de lidstaten de *in de eerste en de tweede alinea bedoelde* bepalingen aannemen, wordt in die bepalingen zelf of bij de officiële bekendmaking ervan naar deze richtlijn verwezen. De regels voor die verwijzing worden vastgesteld door de lidstaten.

2. De lidstaten delen de Commissie de tekst van de belangrijkste bepalingen van intern recht mee die zij op het onder deze richtlijn vallende gebied vaststellen.

Artikel 6

Inwerkingtreding

Deze richtlijn treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Artikel 7

Adressaten

Deze richtlijn is gericht tot de lidstaten.

Gedaan

*Voor het Europees Parlement,
De voorzitter*

*Voor de Raad,
De voorzitter*

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0330

Uitfasering van de invoer van Russisch aardgas en verbetering van de monitoring van potentiële energieafhankelijkheid

Wetgevingsresolutie van het Europees Parlement van 17 december 2025 over het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad inzake de uitfasering van de invoer van Russisch aardgas en de verbetering van de monitoring van potentiële energieafhankelijkheid, en tot wijziging van Verordening (EU) 2017/1938 (COM(2025)0828 – C10-0123/2025 – 2025/0180(COD))

(Gewone wetgevingsprocedure: eerste lezing)

Het Europees Parlement,

- gezien het voorstel van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad (COM(2025)0828),
- gezien artikel 294, lid 2, artikel 194, lid 2, en artikel 207 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, op grond waarvan het voorstel door de Commissie bij het Parlement is ingediend (C10-0123/2025),
- gezien artikel 294, lid 3, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien de gemotiveerde adviezen die in het kader van Protocol nr. 2 betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid zijn uitgebracht door het Hongaarse parlement en het Slowaakse parlement, en waarin wordt gesteld dat het ontwerp van wetgevingshandeling niet strookt met het subsidiariteitsbeginsel,
- gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité van 18 september 2025¹,
- na raadpleging van het Comité van de Regio's,
- gezien het overeenkomstig artikel 75, lid 4, van zijn Reglement door de bevoegde commissies goedgekeurde voorlopig akkoord en de door de vertegenwoordiger van de Raad bij brief van 10 december 2025 gedane toezegging om het standpunt van het Europees Parlement overeenkomstig artikel 294, lid 4, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie goed te keuren,

¹ Nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad.

- gezien artikel 60 van zijn Reglement,
 - gezien het advies van de Commissie interne markt en consumentenbescherming,
 - gezien het gezamenlijke overleg van de Commissie internationale handel en de Commissie industrie, onderzoek en energie overeenkomstig artikel 59 van het Reglement,
 - gezien het verslag van de Commissie internationale handel en de Commissie industrie, onderzoek en energie (A10-0195/2025),
1. stelt onderstaand standpunt in eerste lezing vast;
 2. neemt kennis van de bij deze resolutie als bijlage gevoegde verklaring van de Commissie, die samen met de definitieve wetgevingshandeling zal worden gepubliceerd in de L-serie van het Publicatieblad van de Europese Unie;
 3. verzoekt de Commissie om hernieuwde voorlegging aan het Parlement indien zij haar voorstel vervangt, ingrijpend wijzigt of voornemens is het ingrijpend te wijzigen;
 4. verzoekt zijn Voorzitter het standpunt van het Parlement te doen toekomen aan de Raad en de Commissie alsook aan de nationale parlementen.

Standpunt van het Europees Parlement in eerste lezing vastgesteld op 17 december 2025 met het oog op de vaststelling van Verordening (EU) 2025/... van het Europees Parlement en de Raad inzake de uitfasering van de *invoer* van Russisch aardgas *en de voorbereiding van de uitfasering van de invoer van olie*, de verbetering van de monitoring van potentiële energieafhankelijkheid, en tot wijziging van Verordening (EU) 2017/1938*

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 194, lid 2, en artikel 207,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité¹,

Gezien het advies van het Comité van de Regio's²,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure³,

* AAN DEZE TEKST IS IN JURIDISCH-TAALKUNDIG OPZICHT NOG NIET DE LAATSTE HAND GELEGD.

¹ PB C....

² PB C....

³ Standpunt van het Europees Parlement van 17 december.

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) De onwettige grootschalige invasie van Oekraïne door de Russische Federatie in februari 2022 heeft duidelijk gemaakt dat de afhankelijkheid van Russisch aardgas dramatische gevolgen heeft *voor* de markten en de veiligheid. In de Verklaring van Versailles van 11 maart 2022 zijn de *staatshoofden en regeringsleiders* dan ook overeengekomen de afhankelijkheid van Russische energie geleidelijk af te bouwen en uiteindelijk volledig te beëindigen. In de REPowerEU-mededeling van 8 maart 2022 [\(1\)](#) en het REPowerEU-plan van 18 mei 2022 [\(2\)](#) zijn concrete maatregelen voorgesteld om onze energievoorziening op veilige, betaalbare en duurzame wijze te diversifiëren en volledig af te stappen van energie-invoer uit Rusland. Sindsdien is aanzienlijke vooruitgang geboekt *bij het vinden van alternatieven* voor gasinvoer uit de *Russische Federatie*. Aangezien er nog steeds aanzienlijke volumes Russisch aardgas de Unie binnenkomen, heeft de Commissie [\(3\)](#) in haar *REPowerEU*-routekaart voor beëindiging van de invoer van Russische energie van 6 mei 2025 een wetgevingsvoorstel *aangekondigd* om de invoer van gas uit Rusland volledig uit te faseren en het bestaande kader voor het *aanpakken* van energie-afhankelijkheid te verbeteren. *Om de energiezekerheid en -veerkracht van de EU te waarborgen, moeten alle resterende energieafhankelijkheden die in de REPowerEU-routekaart worden genoemd, dringend en strategisch worden aangepakt.*

- (2) De vele voorbeelden van onaangekondigde en ongerechtvaardigde beperkingen en onderbrekingen van de leveringen die reeds vóór de grootschalige militaire invasie van Oekraïne plaatsvonden, **alsook** de inzet van energie als wapen sinds de invasie, **tonen aan** dat de Russische Federatie de bestaande afhankelijkheid van Russische gasleveringen systematisch **heeft misbruikt als politiek wapen** om de economie van de Unie te schaden. Dit **heeft geleid** tot ernstige nadelige gevolgen voor de lidstaten en voor de economische veiligheid van de Unie, **alsook voor de stabiliteit van de eengemaakte markt, de consumenten in de Unie en het concurrentievermogen** in het algemeen. De Unie kan de Russische Federatie en haar energiemaatschappijen dan ook niet langer als betrouwbare energiehandelpartners beschouwen.

- (3) In januari 2006 heeft *de Russische Federatie* zijn aardgasleveringen aan *sommige* landen in Zuidoost- *en Midden*-Europa stopgezet in het midden van een koudegolf, waardoor de prijzen **■** de hoogte gingen en burgers schade ondervonden of dreigden te ondervinden. Op 6 januari 2009 heeft *de Russische Federatie* de gasdoorvoer via Oekraïne opnieuw volledig afgesloten, waardoor 18 lidstaten werden getroffen, *met name* in Midden- en Oost-Europa. *Deze* onderbreking van de leveringen leidde tot ernstige verstoringen van de gasmarkten in de regio en *in* de hele Unie. In sommige lidstaten vielen de aardgasstromen bijna 14 dagen lang stil, waardoor de verwarming in scholen en fabrieken langdurig moest worden uitgezet en deze landen zich gedwongen zagen de noodtoestand uit te roepen. In 2014 viel de Russische Federatie de Krim binnen en annexeerde zij deze regio illegaal, *nam* zij de Oekraïense gasproductiefaciliteiten op de Krim *in beslag* en verminderde zij de gasleveringen aan diverse lidstaten die hadden aangekondigd Oekraïne van gas te voorzien, met marktverstoringen, prijsverhogingen en economische *onveiligheid tot gevolg*. In het verleden heeft de Commissie al meermaals een onderzoek ingesteld naar Gazprom, de door *de Russische Federatie* gecontroleerde onderneming met een monopolie op de uitvoer van gas, wegens mogelijke schending van de mededingingsregels van de *Unie*. Sindsdien heeft Gazprom zijn marktgedrag *gewijzigd om* tegemoet te komen aan de bezorgdheid van de Commissie over de mededinging. *In meerdere gevallen* hadden de mededingingskwesties waarover de Commissie zich zorgen maakte, betrekking op **■** zogenaamde “territoriale beperkingen” in de gasleveringscontracten van Gazprom, waarbij het verboden was gas door te verkopen buiten het land van *bestemming* **■**, en op aanwijzingen dat Gazprom oneerlijke tariefpraktijken hanteerde en de energieleveringen afhankelijk stelde van politieke concessies, gaande van deelname aan Russische pijpleidingprojecten tot het verwerven van zeggenschap over energie-activa in de Unie.

- (4) De niet-uitgelokte en ongerechtvaardigde oorlog van *de Russische Federatie* tegen Oekraïne die sinds februari 2022 aan de gang is en de daaropvolgende verminderde gasleveringen, die als wapen worden gebruikt, in samenhang met marktmanipulatie via opzettelijke verstoringen van de gasstromen, hebben de kwetsbaarheid en afhankelijkheid van de Unie en haar lidstaten blootgelegd, hetgeen directe en ernstige gevolgen kan hebben voor de werking van de gasmarkt, de economie en de essentiële veiligheidsbelangen van de Unie, en directe schade *kan* toebrengen aan de burgers van de Unie omdat verstoringen van de energievoorziening hun gezondheid of zelfs hun leven in gevaar kunnen brengen. Er zijn aanwijzingen dat het staatsbedrijf Gazprom de energiemarkten van de Unie opzettelijk heeft gemanipuleerd om de energieprijzen op te drijven. De door Gazprom gecontroleerde grote ondergrondse gasopslagplaatsen in de Unie waren *leger dan ooit tevoren* en Russische bedrijven beperkten hun verkoop aan gashubs in de Unie ■ en zetten het gebruik van hun eigen verkoopplatform volledig stop vóór de invasie, *hetgeen gevolgen had voor* de kortetermijnmarkten en de reeds krappe voorzieningssituatie na de onwettige invasie van Oekraïne door *de Russische Federatie* nog *verergerde*. Sinds maart 2022 heeft *de Russische Federatie* de leveringen van aardgas aan lidstaten systematisch onderbroken of beperkt, met aanzienlijke verstoringen op de gasmarkt in de Unie tot gevolg. Het betrof *met name* leveringen aan de Unie via de Yamal-pijpleiding, ■ leveringen aan Finland en de Nord Stream 1-pijpleiding; de gasleveringen via deze laatste pijpleiding werden eerst door Gazprom beperkt en uiteindelijk volledig *stopgezet*.

- (5) De inzet van gasleveringen als wapen door *de Russische Federatie* en de marktmanipulatie via opzettelijke verstoringen van de gasstromen deden de energieprijzen in de Unie in 2022 omhoogschieten tot nooit eerder geziene niveaus, tot acht keer ■ het gemiddelde van de vorige jaren. De daaruit voortvloeiende noodzaak om alternatieve bronnen van gasvoorziening te vinden, aanvoerroutes te wijzigen, opslagplaatsen te vullen voor de winter en oplossingen te vinden voor congestieproblemen in de gasinfrastructuur in de Unie, hebben bijgedragen tot de hoge prijsvolatiliteit en de nooit eerder geziene prijsstijgingen in 2022.

- (6) De uitzonderlijk hoge gasprijzen vertaalden zich in hoge elektriciteitsprijzen en prijsstijgingen voor andere energieproducten, met aanhoudend hoge inflatie tot gevolg. Een diepe economische crisis met negatieve groeicijfers in veel lidstaten, veroorzaakt door de hoge energieprijzen *en de hoge prijsvolatiliteit*, bracht de economie van de Unie in gevaar, ondermijnde de koopkracht van de consumenten en deed de productiekosten stijgen, ■ wat leidde tot risico's *voor* de sociale cohesie en de stabiliteit, en wat zelfs de gezondheid of het leven van de burgers in gevaar bracht. De verstoringen van de leveringen hebben ook geleid tot *ernstige* problemen *met betrekking tot* de energievoorzieningszekerheid in de Unie en hebben *elf* lidstaten ertoe gedwongen een energienoodsituatie af te kondigen krachtens Verordening (EU) 2017/1938 van het Europees Parlement en de Raad⁴. Door de afhankelijkheid van de Unie tijdens die crisis kon *de Russische Federatie* via marktmanipulatie recordwinsten halen uit *de* resterende energiehandel met Europa; in 2024 bedroegen de inkomsten uit gasinvoer *nog steeds* ■ 15 miljard EUR. Die inkomsten kunnen worden gebruikt om verdere economische aanvallen tegen de Unie te financieren, waardoor de economische veiligheid in het gedrang komt. Zij kunnen ook worden gebruikt voor de financiering van de aanvalsoorlog tegen ■ Oekraïne, een belangrijke bedreiging van de politieke en economische stabiliteit in Europa.

⁴ Verordening (EU) 2017/1938 van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2017 betreffende maatregelen tot veiligstelling van de gasleveringszekerheid en houdende intrekking van Verordening (EU) nr. 994/2010 (PB L 280 van 28.10.2017, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1938/oj>).

- (7) De recente crisis heeft aangetoond dat betrouwbare handelsbetrekkingen met partners die energieproducten leveren, van cruciaal belang zijn om de marktstabiliteit te *behouden* en de gezondheid en het leven van de burgers, alsook de essentiële veiligheidsbelangen van de Unie *te beschermen*, niet ■ het minst omdat de Unie in grote mate afhankelijk is van energie-invoer uit derde landen. De voortzetting van energieleveringen uit *de Russische Federatie* zou de Unie blootstellen aan aanhoudende economische en veiligheidsrisico's; *de energievoorzieningszekerheid* zou daardoor *afnemen in plaats van* toenemen. Zelfs de invoer van kleinere hoeveelheden Russisch gas kan door *de Russische Federatie* worden misbruikt om de prijsdynamiek aanzienlijk te verstoren, al was het *maar* tijdelijk, en kan de energiemarkten ontregelen, *met name* in regio's die nog steeds in aanzienlijke mate afhankelijk zijn van invoer uit *de Russische Federatie*. *Gezien* het reeds lang bestaande en constante patroon van marktmanipulatie en verstoring van de leveringen, *alsook* het feit dat de ■ regering *van de Russische Federatie* de gashandel steevast heeft gebruikt als wapen om *beleidsdoelstellingen te bereiken in plaats van* handelsdoelstellingen, moeten ■ *juridisch bindende* maatregelen worden genomen om *alle resterende kwetsbaarheden* van de Unie ten gevolge van de invoer van aardgas *uit de Russische Federatie*, zowel leidinggas als vloeibaar aardgas (lng), *weg te nemen*.

- (8) De in de *artikel 3* van deze verordening vastgelegde beperkingen op internationale transacties zijn samenhangend met het externe optreden van de Unie op andere gebieden, zoals vereist bij artikel 21, lid 3, van het Verdrag betreffende Europese Unie (VEU). De betrekkingen tussen de Unie en de Russische Federatie zijn de afgelopen jaren, en *met name* sinds 2022, sterk verslechterd. Dit is te wijten aan de flagrante schending van het internationaal recht door de Russische Federatie en met name aan haar niet-uitgelokte en ongerechtvaardigde aanvalsoorlog tegen Oekraïne. Als reactie op de acties van de Russische Federatie tegen Oekraïne heeft de Unie sinds juli 2014 geleidelijk beperkende maatregelen ingesteld op de handel met de Russische Federatie. Vanwege de uitzonderingen die van toepassing zijn op grond van de Overeenkomst tot oprichting van de Wereldhandelsorganisatie, en met name artikel XXI van de Algemene Overeenkomst betreffende tarieven en handel 1994 (uitzonderingen op grond van veiligheidsoverwegingen) en analoge uitzonderingen op grond van de Partnerschaps- en Samenwerkingsovereenkomst met de Russische Federatie, staat het de Unie vrij de voordelen voor producten die worden ingevoerd uit andere derde landen (meestbegunstigingsbehandeling) niet ■ toe te kennen aan soortgelijke producten die worden ingevoerd uit de Russische Federatie. Gezien de *voortdurende* ernstige internationale spanningen tussen de Unie en de Russische Federatie is er dan ook niets dat de Unie belet om invoerverboden of -beperkingen op te leggen aan goederen *uit* de Russische Federatie als zij van mening is dat dergelijke maatregelen noodzakelijk zijn voor de bescherming van de essentiële veiligheidsbelangen van de Unie.

- (9) De diversificatie van de lng-invoer ■ is van essentieel belang voor de versterking en het behoud van de energiezekerheid in de Unie. *Om te voorkomen dat langetermijnreserveringen van lng-terminalcapaciteit in handen van Russische ondernemingen ■ kunnen worden gebruikt om de invoer uit alternatieve bronnen te belemmeren door capaciteit te hamsteren, zoals praktijken om liquefactie- of opslagcapaciteit te reserveren zonder deze daadwerkelijk te gebruiken of praktijken met als doel concurrenten te beletten de infrastructuur te gebruiken, moeten de nationale regulerende instanties en mededingingsautoriteiten, waar nodig, ten volle gebruikmaken van de krachtige rechtsinstrumenten die beschikbaar zijn in het kader van het nationale en Europese energie- en mededingingsrecht. Indien de douaneautoriteiten veiligheids- of beveiligingsrisico's als gevolg van Russisch gas vaststellen voordat het het douanegebied van de Unie binnenkomt, moeten zij gebruikmaken van de bepalingen inzake risicobeheer in het douanewetboek van de Unie om dergelijke risico's te voorkomen.*

- (10) De Commissie heeft zorgvuldig beoordeeld welke gevolgen een eventueel verbod op de invoer van **Russisch** aardgas heeft voor de Unie en haar lidstaten. Sinds 2022 zijn voorbereidende werkzaamheden en diverse gedetailleerde analyses van de gevolgen van een totale **uitfasering** van Russisch gas uitgevoerd en gepubliceerd; voorts kon de Commissie ook gebruikmaken van tal van raadplegingen van belanghebbenden, externe deskundigen en agentschappen, en studies over de gevolgen van de **uitfasering** van Russisch gas. Uit de analyse van de Commissie bleek dat een **uitfasering** van de aardgasinvoer uit Rusland, mits deze stapsgewijs, gecoördineerd, goed voorbereid **en** in een geest van solidariteit wordt uitgevoerd, waarschijnlijk weinig invloed zal hebben op de energieprijzen in de Unie, en dat dit de zekerheid van de **energievoorziening van de Unie** niet in gevaar zal brengen maar eerder zal versterken, omdat een onbetrouwbare handelspartner van de markt verdwijnt in de Unie. Zoals uiteengezet in de **REPowerEU**-routekaart heeft de uitvoering van het REPowerEU-plan de afhankelijkheid van **de Unie van leveringen uit de Russische Federatie** reeds beperkt, bijvoorbeeld door maatregelen **in te voeren** om de vraag naar gas te beperken of om de uitrol van hernieuwbare energiebronnen te versnellen, **door actief steun te verlenen aan de** diversificatie van de energievoorziening en door het vergroten van de **onderhandelingsmacht van de Unie** via gezamenlijke gasaankopen. Uit de **effect**beoordeling bleek ook dat schadelijke effecten op de prijzen of leveringen kunnen worden vermeden door voorafgaande coördinatie van het diversificatiebeleid.

- (11) De voorgestelde verordening is volledig verenigbaar met de strategie van de Unie om haar afhankelijkheid van ingevoerde *fossiele* energie te beperken door de decarbonisatie te versterken en de productie van schone energie in de Unie snel uit te breiden. Zoals uiteengezet in de *REPowerEU*-routekaart heeft de toepassing van het REPowerEU-plan al geleid tot aanzienlijke gasbesparingen van meer dan 60 miljard kubieke *meter* ingevoerd gas per jaar tussen 2022 en 2024, waardoor de Unie haar afhankelijkheid *van leveringen uit de Russische Federatie* kon afbouwen **█**. *Deze verminderde afhankelijkheid* zou verder kunnen worden bereikt door maatregelen om de vraag naar gas te beperken, *de energie-efficiëntie te verhogen* of de groene transitie te versnellen door een snellere uitrol van de opwekkingscapaciteit van wind- en zonne-energie, hetgeen het aandeel van hernieuwbare energie in de energiemix aanzienlijk *zou vergroten*, alsook door actieve steun voor de diversificatie van de energievoorziening en het vergroten van de **█** onderhandelingsmacht *van de Unie* via gezamenlijke gasaankopen. Bovendien zullen de volledige uitvoering van de energietransitie, het recente actieplan voor betaalbare energie en andere maatregelen, *met name* investeringen in de productie van koolstofarme alternatieven voor energie-intensieve producten, zoals meststoffen, naar verwachting uiterlijk in 2030 tot 100 *miljard kubieke meter* aardgas vervangen. *Deze gecombineerde inspanningen zullen de veerkracht, het concurrentievermogen en de open strategische autonomie van de Unie versterken, de Europese industrie, kmo's en burgers ondersteunen en de uitfasering* van de gasinvoer uit de Russische Federatie vergemakkelijken.

- (12) *Bij het opstellen van de diversificatieplannen moet de Commissie op gecoördineerde wijze en in een geest van solidariteit samenwerken met de lidstaten, met name in Midden- en Zuidoost-Europa, om alternatieve leveringen van aardgas in kaart te brengen. Naast het verbeteren van de voorzieningszekerheid kunnen nieuwe leveringen ook de inkomstenverliezen compenseren door gebruik te maken van de bestaande infrastructuur die voorheen werd gebruikt voor het transport van Russisch gas.*
- (13) Overeenkomstig de verklaring van Versailles en de REPowerEU-mededeling hebben een groot aantal gasimporteurs hun gasleveringen uit *de Russische Federatie* reeds stopgezet of aanzienlijk teruggeschroefd. Zoals uiteengezet in de effectbeoordeling kunnen de resterende gasvolumes op basis van bestaande leveringscontracten **■** worden uitgefaseerd zonder significante economische gevolgen of risico's voor *de* voorzieningszekerheid, omdat er voldoende alternatieve leveranciers zijn op de wereldmarkt voor gas, de gasmarkt van de Unie goed onderling verbonden is en er voldoende invoerinfrastructuur beschikbaar is **■**. *De desbetreffende maatregelen moeten in overeenstemming zijn met het huidige energiekader van de Unie.*

- (14) *In sommige gevallen bevatten lng-ladingen gas dat in verschillende landen is geproduceerd en gemengd. Het verbod moet ook gelden voor de hoeveelheden gas in dergelijke ladingen die in de Russische Federatie zijn geproduceerd. Wanneer importeurs ondubbelzinnig kunnen aantonen welk deel van de lng buiten de Russische Federatie is geproduceerd, moet het mogelijk zijn de niet-Russische lng-hoeveelheden in een lng-lading in te voeren.*
- (15) Kortlopende *leveringscontracten* ■ hebben betrekking op kleinere volumes dan de grote *langlopende* leveringscontracten die importeurs hebben gesloten met Russische bedrijven. *Die* bestaande *kortlopende leveringscontracten* zullen hoe dan ook bijna aflopen *op het moment* dat deze verordening in werking *treedt*. Het risico *van* deze bestaande *kortlopende leveringscontracten* voor de economische veiligheid lijkt dan ook klein te zijn. Daarom is het passend bestaande kortlopende *leveringscontracten* vrij te stellen van de onmiddellijke toepassing van het invoerverbod, zodat een overgangsfase tot en met *25 april 2026 mogelijk is voor de invoer van lng, rekening houdend met artikel 3 novodecies bis van Verordening (EU) nr. 833/2014 van de Raad*⁵, en tot en met *17 juni 2026 voor leidinggas*.

⁵ *Verordening (EU) nr. 833/2014 van de Raad van 31 juli 2014 betreffende beperkende maatregelen naar aanleiding van acties van Rusland die de situatie in Oekraïne destabiliseren (PB L 229 van 31.7.2014, blz. 1; ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2014/833/oj>).*

- (16) Ook bestaande *langlopende* leveringscontracten moeten worden vrijgesteld van het verbod *op* gasinvoer ■ . ■ Importeurs met langlopende *leverings*contracten zullen meestal meer tijd nodig hebben om alternatieve aanvoerroutes en leveringsbronnen te vinden dan houders van kortlopende contracten, mede *omdat dergelijke leverings*contracten, gezien hun lange tijdsduur, gewoonlijk betrekking hebben op aanzienlijk grotere volumes dan kortlopende *leverings*contracten. Derhalve moet in een overgangperiode worden voorzien om houders van langlopende *leverings*contracten voldoende tijd te geven om hun leveringen op ordelijke wijze te diversifiëren. *Hoewel lng wereldwijd kan worden verkregen en lng-afnemers doorgaans geen fysieke belemmeringen ondervinden om over te stappen op alternatieve leveranciers op de mondiale lng-markt, kan diversificatie voor afnemers van leidinggas, met name in landen zonder lng-infrastructuur, complexer zijn. Daarom moet een langere overgangperiode worden toegekend voor gasleveringen in het kader van bestaande langlopende contracten voor leidinggas.*

- (17) *Er hebben zich specifieke situaties voorgedaan waarin een land* dat momenteel nog steeds in het kader van bestaande langlopende leveringscontracten voor Russisch leidinggas *wordt* bevoorrad, specifiek wordt getroffen door de recente wijzigingen van de aanvoerroutes vanuit de Russische Federatie, *waardoor gas niet langer via de vorige aanvoerroute kan worden ingevoerd*, als gevolg van beperkte of geen alternatieve routes voor het vervoer van gas waarvoor een leveringscontract is gesloten, naar *dat land*. Om dit probleem te verhelpen, leveren leveranciers uit andere lidstaten nu het leidinggas op basis van kortlopende contracten met leveranciers uit de Russische Federatie, via niet-verzadigde interconnectiepunten. Gezien deze zeer specifieke situatie moet de overgangstijd die nodig is om nieuwe leveranciers te vinden ook gelden voor die kortlopende leveringscontracten met leveranciers uit de Russische Federatie die leveren aan niet aan zee grenzende landen die worden getroffen door de wijzigingen van de aanvoerroutes voor Russisch gas.

- (18) Hoewel het gerechtvaardigd lijkt om bestaande oude contracten vrij te stellen van de onmiddellijke toepassing *van het invoerverbod op Russisch gas*, mogen niet alle contracten die vóór de inwerkingtreding van deze verordening zijn *gesloten* in aanmerking komen voor deze vrijstelling. De tijdsperiode tussen de bekendmaking van *het Commissievoorstel voor deze verordening en de inwerkingtreding van het verbod* kan Russische leveranciers er immers toe aanzetten de huidige leveringen te vergroten door nieuwe contracten te sluiten, en de volumes te vergroten door bestaande contracten te wijzigen of gebruik te maken van flexibiliteitsmechanismen in bestaande contracten. Om te garanderen dat de invoer uit *de Russische Federatie* afneemt *in plaats van toeneemt* als gevolg van *dit verbod, moet* worden vermeden dat *deze* verordening *ondernemingen ertoe aanzet* nieuwe *invoercontracten* voor Russisch gas te *sluiten* in de tijdsperiode tussen de *bekendmaking van het Commissievoorstel voor deze verordening* en de inwerkingtreding van het *verbod*. De toezegging van de staatshoofden *en* *regeringsleiders* om de *Russische* gasleveringen uit te faseren, dateert namelijk al uit maart 2022; *de Commissie heeft op deze toezegging voortgebouwd met de voorstellen voor* de REPowerEU-strategie, het REPowerEU-plan en de REPowerEU-routekaart. Ten laatste vanaf de bekendmaking van het voorstel voor deze verordening *mochten* contracten die na die datum zijn gesloten niet meer worden beschouwd als oude contracten. Contracten die na 17 juni 2025 zijn gesloten, mogen dan ook niet in aanmerking komen voor de uitzonderlijke overgangsbepalingen voor *kort-* en langlopende *leveringscontracten*.

- (19) Om te vermijden dat de **■** invoervolumes in bestaande leveringscontracten **worden** verhoogd **■**, moeten, met het oog op de toepassing van deze verordening, wijzigingen van bestaande contracten als nieuwe contracten worden beschouwd **■** en mogen verhogingen van invoervolumes door gebruik te maken van contractuele flexibiliteitsmechanismen niet in aanmerking komen voor de overgangperiode. ***Er moet worden voorzien in uitzonderingen voor bepaalde gevallen waarin de wijziging van een bestaand contract noodzakelijk was, op voorwaarde dat deze niet leiden tot hogere contractuele hoeveelheden of een langere leveringstermijn. Prijschommelingen die het gevolg zijn van prijsindexering waarin bestaande leveringscontracten reeds voorzien, vormen geen wijziging van bestaande leveringscontracten.***
- (20) Deze verordening creëert een duidelijk wettelijk verbod ***op de invoer*** van Russisch aardgas; zij vormt een soevereine handeling van de Unie waarover gasimporteurs geen zeggenschap kunnen uitoefenen en waarbij de invoer van aardgas uit ***de Russische Federatie*** onwettig wordt, met rechtstreekse rechtsgevolgen en zonder onderscheid tussen de lidstaten wat de toepassing ervan betreft.

- (21) In tegenstelling tot andere goederen is aardgas een homogeen basisproduct dat in grote volumes wordt verhandeld en vaak meerdere keren wordt doorverkocht tussen handelaars op groothandelsniveau. Aangezien het bijzonder complex is om de oorsprong van aardgas na te gaan, en rekening houdend met het feit dat Russische leveranciers wellicht zullen proberen deze verordening te omzeilen, bijvoorbeeld door verkoop via tussenpersonen, overslag of vervoer via andere landen, moet deze verordening een doeltreffend kader bieden om **omzeiling van het verbod te vermijden. De bevoegde autoriteiten moeten daarom de nodige maatregelen kunnen nemen om vast te stellen of aardgasleveringen uit de Russische Federatie het douanegebied van de Unie worden binnengebracht via constructies die zijn opgezet om de regels van deze verordening te omzeilen. Bij het bepalen of aardgas al dan niet in het vrije verkeer in de Unie wordt gebracht, mogen douaneautoriteiten niet alleen afhankelijk zijn van de informatie in de douaneaangifte, maar moet het hun toegestaan zijn om op basis van andere relevante informatie te beoordelen, indien zij dat relevant achten, of een goed dat de Unie wordt binnengebracht daadwerkelijk voor het vrije verkeer is bestemd. In de verordening moet ook worden voorgeschreven dat het land van productie en de toeleveringsketen van aardgas dat in de Unie wordt ingevoerd, moeten worden bepaald.**

- (22) Importeurs van aardgas moeten met name worden verplicht om de ■ autoriteiten alle nodige informatie te verstrekken om het *land van productie* van in de Unie ingevoerd aardgas te bepalen en om *vast te stellen* of het ingevoerde gas *onder* het algemene verbod of onder een van de vrijstellingen *valt*. *Het begrip “oorsprong” in de zin van het douanerecht van de Unie volstaat wellicht niet altijd om het land van productie van het ingevoerde gas te bepalen, bijvoorbeeld wanneer het gas na het verlaten van de Russische Federatie nog verwerking onderging (zoals liquefactie of hervergassing). Daarom moet deze verordening ook van toepassing zijn op gevallen waarin het land van “oorsprong” volgens het douanerecht van de Unie verschilt van het land van productie van het gas, en voorzien in een mechanisme om na te gaan of het aardgas in de Russische Federatie is gewonnen of vloeibaar is gemaakt. Het verbod moet, behalve in het geval van doorvoer, gelden voor elk gas dat, voordat het in de EU werd ingevoerd, uit de Russische Federatie werd uitgevoerd, hetzij via directe uitvoer uit Rusland naar de EU, hetzij via indirecte uitvoer via een derde land.*

- (23) *Gezien de specifieke kenmerken van pijpleidinggas en lng en om een vlotte verificatie van het land van productie en van de voorwaarden voor een eventuele vrijstelling vóór het gas het douanegebied van de Unie binnenkomt, mogelijk te maken, moet een procedure voor voorafgaande ontheffing worden ingevoerd. Bij ontstentenis van een ontheffing moet de invoer worden geweigerd. De ontheffingverlenende autoriteiten, of de douaneautoriteiten, indien zij niet dezelfde zijn, moeten van tevoren in kennis worden gesteld van voorgenomen invoer in de Unie. Daarnaast moeten zij de informatie ontvangen die nodig is om het land van productie te verifiëren of na te gaan of aan de voorwaarden voor een vrijstelling uit hoofde van deze verordening is voldaan. Hoewel de ontheffingverlenende autoriteiten ernaar moeten streven ontheffing te verlenen binnen de periode tussen de verstrekking van informatie door de importeur en de geplande binnenkomst in het douanegebied om de invoer van gas in de EU te vergemakkelijken, kunnen zij ook op een later moment een besluit nemen, met name wanneer er twijfel bestaat over de verstrekte informatie. De voorafgaande ontheffing laat de bestaande handhavingsbevoegdheden van de douaneautoriteiten onverlet. De invoer van aardgas uit gasproducerende landen moet van die verplichting worden vrijgesteld indien de Unie in het verleden grote volumes uit die landen heeft ingevoerd en indien deze landen via een verbod op de invoer van Russisch gas of beperkende maatregelen tegen Russische gasinfrastructuur, Russische gasbedrijven of personen die dergelijke bedrijven beheren, hebben aangetoond dat zij de Russische gassector niet willen steunen, of indien die landen niet over de nodige infrastructuur beschikken om aardgas via pijpleidingen of in de vorm van lng in te voeren. De Commissie moet een lijst van deze landen opstellen.*

- (24) *De ontheffingverlenende autoriteiten en, indien zij niet dezelfde zijn, de douaneautoriteiten moeten alle informatie kunnen opvragen die nodig is om de wettigheid van de invoer te beoordelen. Zij moeten zich ook kunnen beroepen op informatie uit andere bronnen. Gezien het vaak complexe karakter van de contractuele voorwaarden die de voor de beoordeling relevante elementen bevatten, moeten de autoriteiten de bevoegdheid krijgen om aan de importeurs gedetailleerde informatie over contracten te vragen, met inbegrip van volledige leveringscontracten, als dat noodzakelijk is om de context van bepaalde clausules of verwijzingen naar andere contractbepalingen te begrijpen. Deze verordening moet regels bevatten om voor een doeltreffende bescherming van de bedrijfsgeheimen van de betrokken ondernemingen te zorgen.*
- (25) *In het kader van de uitoefening van hun bevoegdheden moeten de ontheffingverlenende autoriteiten en de douaneautoriteiten bij hun handhavingsactiviteiten bijzondere aandacht besteden aan interconnectiepunten, lng-installaties of doorvoerpipelineleidingen waar het risico op omzeiling groot is. Er is vastgesteld dat zogenaamde schaduwvloten worden gebruikt om olie te vervoeren en de sancties te omzeilen. Het risico bestaat dat die praktijken ook worden gebruikt voor de invoer van lng, hetgeen de doelstellingen van deze verordening zou ondermijnen. De autoriteiten moeten nauw samenwerken en hun handhavingsprioriteiten waar nodig aanpassen om op te treden tegen eventuele omzeilingspraktijken die tijdens de uitvoering van deze verordening worden vastgesteld. De Commissie moet ook voortdurend toezicht houden op de doorvoer van Russisch aardgas via derde landen.*

- (26) *Een deel van de Russische gastransmissie-infrastructuur staat rechtstreeks in verbinding met de Unie en sommige doorvoerpijpleidingen die Rusland met de Unie verbinden, lopen door derde landen, maar hebben momenteel geen entrypunten tussen de Russische Federatie en de Unie. In de verordening moet er daarom van worden uitgegaan dat aardgas dat in de Unie wordt ingevoerd via grenzen, interconnectoren of interconnectiepunten tussen de Russische Federatie en de Unie of Belarus en de Unie, of via pijpleidingen, zoals de TurkStream-pijpleiding, bij het interconnectiepunt Strandzha 2/Malkoclar binnenkomt, afkomstig is van of direct of indirect is uitgevoerd uit de Russische Federatie. Dit komt dan in de plaats van de verplichting om een bewijs van het land van productie voor te leggen. Er moeten strenge controles worden toegepast op aardgas dat aan deze grenzen, interconnectoren of interconnectiepunten binnenkomt en waarvan wordt beweerd dat het onder een douanevervoerregering via de Russische Federatie valt. De Russische Federatie is een grote gasexporteur en heeft in het verleden nooit een belangrijke rol gespeeld als doorvoerland voor gas. Hier zijn meerdere redenen voor, zoals het ontbreken van hervergassingsinfrastructuur, de organisatie van de gashandel in de Russische Federatie via een monopolie op de uitvoer via pijpleidingen, de bedrijfsmodellen van Russische gasmaatschappijen, die niet op de organisatie van doorvoer zijn gericht, en de geografische ligging van de Russische Federatie. Derhalve moeten de douaneautoriteiten, rekening houdend met het feit dat Russische leveranciers wellicht geneigd zullen zijn om het invoerverbod te omzeilen, de invoer van aardgas waarvan wordt beweerd dat het in doorvoer is weigeren, tenzij ondubbelzinnig bewijs kan worden geleverd dat het gas is doorgevoerd via de Russische Federatie en dat het in een ander land dan de Russische Federatie is geproduceerd. Het nodige bewijsmateriaal moet ruim van tevoren, dat wil zeggen uiterlijk één maand vóór binnenkomst in het douanegebied, aan de ontheffingverlenende autoriteiten worden verstrekt, zodat het ingevoerde gas terug kan worden getraceerd tot de plaats van productie.*

- (27) *Het interconnectiepunt Strandzha 1 vormt de verbinding tussen de Unie en een pijpleidingsysteem dat niet alleen gas uit Azerbeidzjan of Turkije, maar ook aanzienlijke hoeveelheden gas uit de Russische Federatie vervoert. Daarom moet ondubbelzinnig bewijs worden vereist om vast te stellen dat het gas niet in Rusland is geproduceerd, en moeten de autoriteiten voldoende controletijd krijgen om ervoor te zorgen dat via Strandzha 1 ingevoerd gas niet afkomstig is uit, dan wel direct of indirect is uitgevoerd uit de Russische Federatie. Indien in de toekomst andere interconnectiepunten moeten worden gekoppeld aan systemen die aanzienlijke hoeveelheden Russisch gas vervoeren, moet dezelfde controlenorm van toepassing zijn.*

(28) *Daarnaast kunnen aanzienlijke volumes aardgas ook de Unie binnenkomen in het kader van een douanevervoerregeling. Aangezien de strikte toezichtsregels voor de invoer van gas, zoals de voorafgaande ontheffing, niet van toepassing zijn op gas dat in het kader van een douanevervoerregeling door de Unie wordt vervoerd of in het kader van een regeling douane-entrepot wordt opgeslagen, is het passend te voorzien in specifieke waarborgen in de vorm van een toezichtsregeling voor doorvoer, die de douane in staat stelt doeltreffend toezicht te houden op gasstromen onder een douanevervoerregeling om ervoor te zorgen dat dusdanig door de Unie vervoerd aardgas niet uiteindelijk in het vrije verkeer in de Unie terecht komt. Indien exploitanten uit derde landen gas opslaan in het kader van een regeling voor doorvoer, tijdelijke opslag of douane-entrepot uit hoofde van het douanewetboek van de Unie, moeten de lidstaten over adequate monitoring- en handhavingsmechanismen beschikken om ervoor te zorgen dat het gebruik van binnenlandse opslag door derde landen geen risico vormt voor de nationale of regionale leveringszekerheid en de naleving van de opslagverplichtingen, en moeten zij relevante informatie verstrekken aan de Commissie.*

(29) *Overeenkomstig het beginsel van loyale samenwerking moeten ontheffingverlenende autoriteiten, douaneautoriteiten, regulerende instanties, bevoegde autoriteiten, het Agentschap voor de samenwerking tussen energieregulators (ACER) en de Commissie samenwerken om de bepalingen van deze verordening uit te voeren en relevante informatie uit te wisselen, met name met betrekking tot de beoordeling van vrijstellingen op grond waarvan bepaalde invoer van Russisch aardgas na de inwerkingtreding van deze verordening is toegestaan. Douaneautoriteiten, regulerende instanties, bevoegde autoriteiten en het ACER moeten over de nodige instrumenten en gegevensbanken beschikken om, indien nodig, te garanderen dat relevante informatie kan worden uitgewisseld tussen nationale autoriteiten en tussen autoriteiten in verschillende lidstaten. Het ACER moet zijn deskundigheid ter beschikking stellen voor het toezicht op de uitvoering. Om het opzetten van de nodige interoperabele gezamenlijke informatiesystemen te vergemakkelijken, kunnen de Commissie en de lidstaten mogelijkheden onderzoeken om gebruik te maken van de beschikbare begrotingsmiddelen uit het Fonds voor interne veiligheid (Internal Security Fund, ISF). De douaneautoriteiten moeten de regulerende instanties, de bevoegde autoriteiten en de Commissie maandelijks op de hoogte houden van belangrijke elementen met betrekking tot de ontwikkeling van de invoer van Russisch aardgas, zoals ingevoerde hoeveelheden in het kader van langlopende of kortlopende leveringscontracten, entrypunten of contractuele partners. De Commissie moet die informatie in voorkomend geval opnemen in het verslag over de uitvoering van deze verordening. De Commissie moet in dat verslag ook de doeltreffendheid van de informatie-uitwisseling en de samenwerking tussen de betrokken autoriteiten evalueren en, indien passend, aanbevelingen voor de verbetering daarvan doen.*

- (30) Uit ervaring met de *uitfasering van Russische gasleveringen* via Oekraïne is gebleken dat een goede voorbereiding en coördinatie, in een geest van solidariteit, effectief kunnen voorkomen dat zich marktverstoringen of eventuele leveringsproblemen ten gevolge van verandering van aardgasleverancier voordoen. Om zich op gecoördineerde wijze voor te bereiden op de volledige *uitfasering* van Russisch gas ■ en de markt voldoende tijd te geven om te anticiperen op de daaruit voortvloeiende wijzigingen, zonder risico's voor de gasleveringszekerheid of significante gevolgen voor de energieprijzen, moeten de lidstaten nationale diversificatieplannen opstellen en deze uiterlijk op 1 maart 2026 indienen. Deze plannen *moeten onder de regels van het beroepsgeheim vallen en mogen niet worden bekendgemaakt zonder de instemming van de betrokken lidstaat*. In de plannen moeten de maatregelen worden beschreven die op nationaal of regionaal niveau zijn gepland om de vraag te beperken, de productie van hernieuwbare energie aan te moedigen en alternatieve leveringen te waarborgen, alsook de mogelijke belemmeringen van technische, *contractuele* of regulerende aard die het diversificatieproces kunnen bemoeilijken. Aangezien het diversificatieproces coördinatie van de maatregelen op nationaal, regionaal of Unieniveau kan vereisen, moet de Commissie de nationale diversificatieplannen beoordelen en, indien nodig, aanbevelingen voor aanpassingen kunnen doen.

- (31) In de Verklaring van Versailles hebben de *staatshoofden en regeringsleiders* zich ertoe verbonden niet alleen de leveringen van aardgas uit de *Russische Federatie*, maar ook andere energieleveringen, *met name* olieleveringen, uit te faseren. *De Russische Federatie heeft ook bij de oliehandel met de Unie soortgelijke praktijken gehanteerd als met betrekking tot gas, waar Rusland een verleden heeft wat betreft het gebruik van gas als dwang- en manipulatiemiddel. Onder meer eerdere onderbrekingen van de olievoorziening hebben dit aangetoond. De bestaande betrekkingen met de Russische Federatie op het gebied van olievoorziening leiden tot afhankelijkheden en risico's voor de veiligheid in de Unie. Om te voorkomen dat Rusland de invoer van olie door de Unie als dwangmiddel gebruikt, is het derhalve van essentieel belang de tijdige uitfasering van de olie-invoer uit de Russische Federatie voor te bereiden.* Er gelden reeds beperkende maatregelen om de *uitfasering* van olie-invoer uit de *Russische Federatie* te garanderen, waardoor de olie-invoer aanzienlijk is afgenomen, maar voor een verdere *uitfasering* van Russische olie kunnen specifieke voorbereidende stappen en coördinatie met buurlanden nodig zijn. ■

- (32) *De lidstaten moeten daarom ook nationale diversificatieplannen voor ruwe aardolie en aardolieproducten opstellen, die op nationaal niveau bestaande en geplande maatregelen moeten omvatten om de transparantie en traceerbaarheid van de olie-invoer uit de Russische Federatie te waarborgen. De Commissie moet aanbevelingen doen over die plannen. Deze plannen moeten onder de regels van het beroepsgeheim vallen en mogen niet worden bekendgemaakt zonder de instemming van de betrokken lidstaat. Tegelijkertijd moet de Commissie de omzeiling van EU-oliesancties door gebruik te maken van schaduwvloten blijven aanpakken, met name door de acties voort te zetten die zijn uiteengezet in haar mededeling “Routekaart voor beëindiging van de invoer van Russische energie” van 6 mei 2025.*

- (33) Tijdens de gascrisis van 2022 en 2023 is aangetoond dat uitgebreide informatie over de leveringssituatie en mogelijke leveringsafhankelijkheid cruciaal is om **toezicht te houden op** de gaslevering in de Unie. Importeurs van Russisch gas die gebruikmaken van de in deze verordening **vastgelegde** vrijstellingen moeten de Commissie dan ook in kennis stellen van alle informatie die nodig is om de mogelijke risico's voor de gashandel effectief te beoordelen. Die informatie moet belangrijke parameters of zelfs **volledige** tekstfragmenten van de relevante gasleveringscontracten bevatten, met uitzondering van informatie over de prijs, voor zover **dat** noodzakelijk is om de context van bepaalde clausules of verwijzingen naar andere bepalingen in het contract te begrijpen. Bij het toezicht op de gasvoorziening in de Unie moet de Commissie ook rekening houden met informatie over invoer die door douaneautoriteiten wordt verstrekt en met de informatie die is opgenomen in nationale diversificatieplannen. De Commissie moet de bij Verordening (EU) 2017/1938 opgerichte Groep coördinatie gas regelmatig informeren over het uitfaseringsproces op het niveau van de Unie en jaarlijks een verslag over de uitfasering van Russisch gas indienen, dat vergezeld kan gaan van specifieke aanbevelingen en acties van de Unie om het uitfaseringsproces te versnellen.

- (34) De lidstaten en de Unie moeten nauw samenwerken bij de toepassing van deze verordening **■**, onder meer *met betrekking tot eventuele geschillenbeslechtingprocedures. In voorkomend geval bevatten Verordening (EU) nr. 1219/2012⁶ en Verordening (EU) nr. 912/2014⁷ van het Europees Parlement en de Raad nadere bijzonderheden over samenwerking en de toewijzing van de financiële verantwoordelijkheid tussen de lidstaten en de Unie met betrekking tot de beslechting van eventuele geschillen tussen investeerders en staten in verband met deze verordening.*
- (35) *Gezien de recente praktijk van de Russische Federatie om overeengekomen gerechtelijke en arbitrageprocedures unilateraal te wijzigen en te belemmeren, kunnen noch de getroffen personen, noch de Unie en de lidstaten aansprakelijk worden gesteld voor vonnissen, scheidsrechterlijke uitspraken of andere rechterlijke beslissingen die op basis van onwettige procedures zijn vastgesteld en waartegen geen verweer mogelijk is omdat de rechtsmiddelen in het desbetreffende rechtsgebied in de praktijk ontoegankelijk zijn.*

⁶ Verordening (EU) nr. 1219/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 tot vaststelling van overgangsregelingen voor bilaterale investeringsbeschermingsovereenkomsten tussen lidstaten en derde landen (PB L 351 van 20.12.2012, blz. 40, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2012/1219/oj>).

⁷ Verordening (EU) nr. 912/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 23 juli 2014 tot vaststelling van een kader voor het regelen van de financiële verantwoordelijkheid in verband met scheidsgerechten voor de beslechting van geschillen tussen investeerders en staten die zijn ingesteld bij internationale overeenkomsten waarbij de Europese Unie partij is (PB L 257 van 28.8.2014, blz. 121, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2014/912/oj>).

- (36) De Unie heeft een robuust rechtskader gecreëerd om de gasleveringszekerheid te allen tijde te garanderen, en om op gecoördineerde wijze om te gaan met eventuele leveringscrisissen, met inbegrip van verplichtingen *voor* de lidstaten om effectieve en operationele solidariteit te betonen met buurlanden die gas nodig hebben. De Commissie moet constant toezicht houden op de ontwikkeling van de marktrisico's voor de gaslevering die voortvloeien uit de gashandel met de *Russische Federatie*, op nationaal, regionaal en Unieniveau. In het geval van plotselinge en significante ontwikkelingen die de leveringszekerheid van een of meer lidstaten ernstig bedreigen, *en na de afkondiging van een noodsituatie overeenkomstig artikel 11 of 12 van Verordening (EU) 2017/1938*, is het passend de Commissie te machtigen de nodige noodmaatregelen te treffen door *een besluit vast te stellen met betrekking tot* de bij deze verordening opgelegde invoerverboden op aardgas of lng *in een of meer lidstaten. In een dergelijke situatie moet de Commissie ook de verplichting kunnen opschorten om vóór de binnenkomst in het douanegebied van de Unie een bewijs van het land van productie voor te leggen, teneinde extra invoer op korte termijn te faciliteren. Een dergelijk besluit van de Commissie* moet beperkt zijn in de tijd. *De looptijd ervan mag maximaal 4 weken bedragen en alleen worden verlengd indien de voorwaarden voor de noodsituatie overeenkomstig artikel 11 van Verordening (EU) 2017/1938 nog steeds van toepassing zijn.* Het uitvoeringsbesluit van de Commissie *moet* bepaalde aanvullende voorwaarden opleggen om te garanderen dat *elke* opschorting strikt beperkt blijft tot het aanpakken van de dreiging. De Commissie moet *de Groep coördinatie gas op de hoogte brengen en bij het Europees Parlement en de Raad een verslag indienen waarin de opschorting en elke verlenging daarvan wordt gerechtvaardigd, en* nauwlettend toezien op de toepassing van dergelijke tijdelijke *opschortingen*.

- (37) *Om “penalty shopping” te voorkomen en een consistente toepassing van deze verordening te waarborgen, moeten de lidstaten geharmoniseerde regels inzake sancties voor inbreuken op deze verordening vaststellen. Aangezien inbreuken op deze verordening echter ook inbreuken kunnen vormen op andere Uniewetgeving die nauw verband houdt met de verbodsbepalingen en verplichtingen waarin deze verordening voorziet, zoals de douanewetgeving, beperkende maatregelen of Verordening (EU) 2017/1938, mag het opleggen van sancties niet leiden tot een schending van het ne bis in idem-beginsel, in overeenstemming met het Handvest van de grondrechten en de desbetreffende jurisprudentie van het Hof van Justitie. Deze verordening laat het opleggen van strafrechtelijke sancties uit hoofde van het nationale recht onverlet.*
- (38) De *bij deze verordening ingevoerde* ■ maatregelen weerspiegelen volledig het beginsel van energiesolidariteit. Het niveau van blootstelling aan de invoer van Russisch gas varieert immers van lidstaat tot lidstaat, en veel lidstaten hebben al maatregelen genomen om Russisch gas uit te faseren. ■ Deze verordening garandeert dat de *uitfasering* van Russisch gas in de hele EU op gecoördineerde wijze wordt aangepakt, waarbij de solidariteit tussen de lidstaten behouden blijft.

- (39) Daar de doelstellingen van deze verordening met betrekking tot de monitoring van mogelijke gasafhankelijkheid niet voldoende door de lidstaten op een gecoördineerde wijze en zonder risico op marktversnippering kunnen worden verwezenlijkt, maar beter door de Unie kunnen worden verwezenlijkt, kan de Unie, overeenkomstig het in artikel 5 van het Verdrag betreffende de Europese Unie neergelegde subsidiariteitsbeginsel, maatregelen nemen. Overeenkomstig het in hetzelfde artikel neergelegde evenredigheidsbeginsel gaat deze verordening niet verder dan nodig is om deze doelstellingen te verwezenlijken.

- (40) Gezien het belang voor de Unie om de verdere economische afhankelijkheid van uit de Russische Federatie ingevoerd gas onverwijld uit te faseren, moet deze verordening in werking treden op de dag na die van de bekendmaking ervan in het Publicatieblad van de Europese Unie. *Na de Verklaring van Versailles van maart 2022 en de aanneming van het voorstel voor deze verordening op 17 juni 2025 hebben marktdeelnemers ruimschoots tijd gehad om hun leveringsportefeuille aan te passen. Niettemin lijkt het passend te voorzien in een overgangsperiode zodat gasleveranciers die hun leveringsstrategieën nog niet hebben aangepast de nodige regelingen kunnen treffen om aan deze verordening te voldoen. Het verbod op de invoer van gas uit de Russische Federatie mag daarom pas van toepassing zijn vanaf [6 weken na de inwerkingtreding van deze verordening]. Om importeurs met bestaande leveringscontracten en importeurs die nieuwe contracten sluiten, in staat te stellen om tijdig en zonder verstoringen van de geplande gasinvoer de nodige voorafgaande ontheffing te verkrijgen, moeten de verschillende ontheffingsprocedures waarin deze verordening voorziet reeds van toepassing zijn vóór het verbod op invoer van gas uit de Russische Federatie van toepassing wordt,*

HEBBEN DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

HOOFDSTUK I

ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1

Onderwerp

Bij deze verordening wordt het kader vastgesteld om daadwerkelijk een *einde te maken* aan de *resterende* blootstelling van de Unie aan de aanzienlijke risico's wat de handel en de *leveringszekerheid* betreft ten gevolge van de gashandel met de Russische Federatie *en om de tijdige en effectieve uitfasering van de olie-invoer uit de Russische Federatie voor te bereiden*, door de invoering van:

- a) een stapsgewijs verbod op de invoer van aardgas uit de Russische Federatie;
- b) regels om dat verbod en de *uitfasering* van olie-invoer uit *de Russische Federatie* daadwerkelijk toe te passen en te monitoren;
- c) bepalingen om de energievoorzieningszekerheid in de Unie beter te beoordelen.

Artikel 2 Definities

Voor de toepassing van deze verordening wordt verstaan onder:

- 1) “aardgas”: **gas** in de zin van de codes 2711 11 00 en 2711 21 00 van de gecombineerde nomenclatuur (GN);
- 2) “lng”: vloeibaar aardgas in de zin van GN-code 2711 11 00;
- 3) “aardgas in gasvormige toestand”: aardgas in de zin van GN-code 2711 21 00;
- 4) **“mengsels”: mengsels van lng-volumes uit verschillende landen van oorsprong;**
- 5) “langlopend leveringscontract”: een contract voor de levering van aardgas, met uitzondering van aardgasderivaten, van meer dan één jaar;
- 6) “kortlopend leveringscontract”: een contract voor de levering van aardgas, met uitzondering van aardgasderivaten, van hoogstens één jaar;

- 7) “niet aan zee grenzend land”: een land dat volledig omgeven is door land en *geen* rechtstreekse toegang tot de zee heeft;
- 8) *“invoer”*: het plaatsen van goederen onder de regeling in het vrije verkeer brengen, zoals bedoeld in artikel 201 van Verordening (EU) nr. 952/2013 van het Europees Parlement en de Raad⁸;
- 9) “importeur”: de natuurlijke of rechtspersoon die aangever is in de desbetreffende douaneaangifte, zoals gedefinieerd in artikel 5, punt 15), van Verordening (EU) nr. 952/2013, of anderszins een natuurlijk of rechtspersoon, met inbegrip van verbonden ondernemingen, die de goederen in het douanegebied van de Unie binnenbrengt **■** of deze anderszins in de Unie op de markt brengt;
- 10) *“verbonden onderneming”*: een onderneming als gedefinieerd in artikel 2, punt 12), van Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en de Raad⁹;

⁸ Verordening (EU) nr. 952/2013 van het Europees Parlement en van de Raad van 9 oktober 2013 tot vaststelling van het douanewetboek van de Unie (herschikking) (PB L 269 van 10.10.2013, blz. 1); ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/952/oj>

⁹ Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en van de Raad van 26 juni 2013 betreffende de jaarlijkse financiële overzichten, geconsolideerde financiële overzichten en aanverwante verslagen van bepaalde ondernemingsvormen, tot wijziging van Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad (PB L 182 van 29.6.2013, blz. 19, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2013/34/oj>).

- 11) “douaneautoriteit”: een douaneautoriteit als gedefinieerd in artikel 5, punt 1), van Verordening (EU) nr. 952/2013;
- 12) **“onthefingverlenende autoriteit”**: *de autoriteit die bevoegd is voor het beoordelen van krachtens artikel 5, leden 1 en 2, ingediende ontheffingsverzoeken*;
- 13) “bevoegde autoriteit”: een bevoegde instantie als gedefinieerd in artikel 2, punt 7, van Verordening (EU) 2017/1938 van het Europees Parlement en de Raad¹⁰;
- 14) “regulerende instantie”: een regulerende instantie die is aangewezen **krachtens** artikel 76, lid 1, van Richtlijn (EU) 2024/1788 van het Europees Parlement en de Raad¹¹;
- 15) “zeggenschap”: zeggenschap als gedefinieerd in artikel 2, punt 55), van Richtlijn (EU) 2024/1788;

■

¹⁰ Verordening (EU) 2017/1938 van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2017 betreffende maatregelen tot veiligstelling van de gasleveringszekerheid en houdende intrekking van Verordening (EU) nr. 994/2010 (PB L 280 van 28.10.2017, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1938/oj>).

¹¹ **Richtlijn (EU) 2024/1788 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markten voor hernieuwbaar gas, aardgas en waterstof, tot wijziging van Richtlijn (EU) 2023/1791 en tot intrekking van Richtlijn 2009/73/EG (herschikking) (PB L, 2024/1788, 15.7.2024; ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1788/oj>)**

- 16) “interconnectiepunt”: een interconnectiepunt als gedefinieerd in artikel 2, punt 63), van Richtlijn (EU) 2024/1788;
- 17) ***“interconnector”: een interconnector als gedefinieerd in artikel 2, punt 39), van Richtlijn (EU) 2024/1788;***
- 18) “entrypunt”: een entrypunt als gedefinieerd in artikel 2, punt 61), van Richtlijn (EU) 2024/1788;
- 19) ***“plaats van levering”: de in een gasleveringscontract vermelde fysieke of virtuele plaats waar aardgas door een verkoper wordt geleverd en door een koper wordt ontvangen;***

█

- 20) “overeengekomen hoeveelheden”: de hoeveelheden aardgas die *een* koper ■ moet kopen en *een* verkoper ■ moet leveren, zoals gespecificeerd in het *oorspronkelijke* leveringscontract, *doch* met uitzondering van volumes die voortvloeien uit *contractuele bepalingen strekkende tot wijziging van basishoeveelheden, zoals naar boven afgeronde hoeveelheden, fractionele hoeveelheden, extra hoeveelheden* of andere volumetrische aanpassingen volgens de bepalingen van het contract, *met uitzondering van vóór 17 juni 2025 betaalde navulhoeveelheden*;
- 21) “naar boven afgeronde hoeveelheden”: *volumes aardgas die worden toegevoegd aan de contractueel vastgelegde jaarlijkse hoeveelheid in een bepaald jaar, zodat de laatste lading naar boven kan worden afgerond naar een gehele lading*;
- 22) “fractionele hoeveelheden”: *volumes aardgas die naar volgende contractjaren worden doorgeschoven indien de hoeveelheid die in een jaar is geleverd meer of minder bedraagt dan de aangepaste contractueel vastgelegde jaarlijkse hoeveelheid na de aanpassingen. Die volumes kunnen zowel positief als negatief zijn*;

- 23) **“extra hoeveelheden”**: volumes aardgas die kunnen worden toegevoegd aan de contractueel vastgelegde jaarlijkse hoeveelheid op basis van leveringscontracten, naar keuze van een contractpartij;
- 24) **“betaalde navulhoeveelheden”**: de volumes aardgas die een *koper* mag of moet afnemen en betalen in daaropvolgende perioden, overeenkomstig minimale “take-or-pay”-vereisten en ter compensatie van hoeveelheden die in voorgaande perioden zijn gecontracteerd maar niet zijn afgenomen, zoals bepaald in een langlopend leveringscontract;
- 25) **“leveringsschema”**: het tussen de partijen bij een gasleveringscontract overeengekomen tijdschema of plan waarin de hoeveelheden gas zijn gespecificeerd die in bepaalde tijdsintervallen door *een* verkoper ■ moeten worden geleverd en door *een* koper ■ moeten worden afgenomen, met inbegrip van het tijdstip, de plaats en de voorwaarden van de levering, zoals *uiteengezet* in een leveringscontract of bijbehorende operationele procedures;

- 26) “nominatie”: een nominatie als gedefinieerd in artikel 2, punt 8), van Verordening (EU) 2024/1789 van het Europees Parlement en de Raad¹²;
- 27) “olie”: ruwe olie, **aardgascondensaten**, raffinagegrondstoffen, additieven en oxygenaten, en andere koolwaterstofproducten en olieproducten die onder de GN-codes 2709 en 2710 vallen;
- 28) ***“land van productie”*: het land waar het aardgas wordt gewonnen, ongeacht of dat aardgas vervolgens in een ander land vloeibaar of opnieuw gasvormig is gemaakt. Indien aardgas dat in andere landen dan de Russische Federatie wordt gewonnen, in de Russische Federatie vloeibaar of opnieuw gasvormig wordt gemaakt, wordt de Russische Federatie als het land van productie beschouwd.**

¹² Verordening (EU) 2024/1789 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 inzake de interne markten voor hernieuwbaar gas, aardgas en waterstof, tot wijziging van de Verordeningen (EU) nr. 1227/2011, (EU) 2017/1938, (EU) 2019/942 en (EU) 2022/869 en Besluit (EU) 2017/684, en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 715/2009 (PB L, 2024/1789, 15.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1789/oj>).

HOOFDSTUK II

STAPSGEWIJS **VERBOD** OP DE INVOER VAN AARDGAS UIT DE RUSSISCHE FEDERATIE

Artikel 3

Verbod op de invoer van aardgas uit de Russische Federatie

1. De invoer via pijpleidingen van aardgas in gasvormige toestand dat afkomstig is van of direct of indirect wordt uitgevoerd uit de Russische Federatie, is verboden ■ , tenzij een van de bij artikel 4 **ingestelde vrijstellingen** van toepassing is.
2. De invoer van lng dat afkomstig is van of direct of indirect wordt uitgevoerd **uit de Russische Federatie, of dat is verkregen uit aardgas in gasvormige toestand dat in de Russische Federatie is gewonnen**, is verboden ■ , tenzij een van de bij artikel 4 **ingestelde vrijstellingen** van toepassing is. **Dit verbod is ook van toepassing op lng dat afkomstig is van of direct of indirect wordt uitgevoerd uit de Russische Federatie, in mengsels.**

Artikel 4

Overgangsfase voor bestaande leveringscontracten

1. ***Het verbod op grond van artikel 3, lid 1, is van toepassing met ingang van 17 juni 2026, en het verbod op grond van artikel 3, lid 2, is van toepassing met ingang van 25 april 2026, indien ten genoegen van de ontheffingverlenende autoriteiten kan worden aangetoond dat de respectieve invoer van aardgas als bedoeld in artikel 3 plaatsvindt op basis van een kortlopend leveringscontract dat is gesloten vóór 17 juni 2025 en daarna niet is gewijzigd, tenzij de wijziging onder lid 4 valt.***

■

2. ***Artikel 3, lid 2, is van toepassing met ingang van 1 januari 2027 indien ten genoegen van de ontheffingverlenende autoriteiten kan worden aangetoond dat invoer van aardgas als bedoeld in artikel 3 plaatsvindt op basis van een langlopend leveringscontract dat is gesloten vóór 17 juni 2025 en daarna niet is gewijzigd, tenzij de wijziging onder lid 4 van dit artikel valt.***

3. *Het verbod op grond van artikel 3, lid 1, is van toepassing met ingang van 30 september 2027 indien ten genoegen van de ontheffingverlenende autoriteiten kan worden aangetoond dat invoer van aardgas als bedoeld in artikel 3 plaatsvindt op basis van een langlopend leveringscontract dat is gesloten vóór 17 juni 2025 en daarna niet is gewijzigd, tenzij de wijziging onder lid 4 van dit artikel valt.*

Indien de Commissie vaststelt dat het risico bestaat dat de vuldoelstelling voor 2027 voor ondergrondse opslag van een lidstaat overeenkomstig artikel 6 bis van Verordening (EU) 2017/1938 mogelijk niet wordt gehaald, rekening houdend met de omstandigheden waarin het risico dat de doelstelling niet wordt gehaald, zich voordoet, bevestigt zij dit risico uiterlijk op 15 september 2027 door middel van een uitvoeringsbesluit.

Indien een uitvoeringsbesluit wordt genomen overeenkomstig de tweede alinea, is het verbod voor bestaande contracten op grond van artikel 3, lid 1, pas met ingang van 1 november 2027 in die lidstaat van toepassing. De Commissie stelt de Groep coördinatie gas, het Europees Parlement en de Raad daarvan onverwijld in kennis.

4. *De bij de leden 1, 3 en 5 ingestelde vrijstellingen zijn tevens van toepassing op bestaande leveringscontracten met de volgende wijzigingen:*
- a) verlaging van de contractueel vastgelegde hoeveelheden;*
 - b) verlaging van de prijzen en de vergoedingen;*
 - c) wijziging van de vertrouwelijkheidsclausules;*
 - d) wijziging van operationele procedures, zoals communicatieprocedures;*
 - e) adreswijzigingen van contractpartijen;*
 - f) overdrachten van contractuele verplichtingen tussen verbonden ondernemingen;*
 - g) noodzakelijke wijzigingen als gevolg van gerechtelijke of arbitrageprocedures, of*
 - h) voor niet aan zee grenzende landen, veranderingen van nationale plaatsen van levering.*

5. *Het verbod op grond van artikel 3 is van toepassing met ingang van 30 september 2027 of, indien de Commissie overeenkomstig lid 3, tweede alinea, een uitvoeringsbesluit heeft vastgesteld, met ingang van 1 november 2027, indien ten genoegen van de ontheffingverlenende autoriteiten kan worden aangetoond dat:*
- a) *de invoer van aardgas als bedoeld in artikel 3 plaatsvindt op basis van een kortlopend leveringscontract met levering aan ■ een niet aan zee grenzend land die noodzakelijk is ter uitvoering van het in punt b) bedoelde langlopende leveringscontract, en*
 - b) *er een langlopend leveringscontract bestaat, met levering **aan een** niet aan zee grenzend land voor de invoer van aardgas in gasvormige toestand via pijpleidingen:*
 - i) *dat is gesloten vóór 17 juni 2025 en daarna niet is gewijzigd, tenzij de wijziging onder lid 4 valt,*

- ii) dat betrekking heeft op de levering van gas dat afkomstig is van of direct of indirect wordt uitgevoerd uit de Russische Federatie, en*
- iii) waarbij de levering op de oorspronkelijke plaats van levering aan een EU-grens met een derde land niet langer kan worden uitgevoerd.*

6. *De ontheffingverlenende autoriteiten, of de douaneautoriteiten, indien zij niet dezelfde zijn, verstrekken de Commissie relevante informatie aan de hand waarvan zij kan controleren of nog steeds aan de specifieke voorwaarden van de leden 1, 3, 4 en 5 wordt voldaan. Daarbij controleert de Commissie met name of deze bepaling niet wordt gebruikt voor omzeiling.*

█

7. De overeenkomstig de leden 1, 2 en 3 ingevoerde hoeveelheden mogen de in het contract overeengekomen hoeveelheden niet overschrijden.

█

HOOFDSTUK III
**ONTHEFFING, VERSTREKKING EN UITWISSELING VAN
RELEVANTE INFORMATIE**

Artikel 5

Ontheffing en verstrekking van relevante informatie ■

■

1. ***Indien voor de invoer van aardgas dat afkomstig is van of direct of indirect wordt uitgevoerd uit de Russische Federatie, om een vrijstelling op grond van artikel 4 wordt verzocht, is die invoer onderworpen aan voorafgaande ontheffing. De ontheffingverlenende autoriteiten ontvangen alle informatie die zij nodig hebben om te beoordelen of aan de voorwaarden van ■ artikel 4 wordt voldaan.***

2. **Die** informatie ■ betreft ten minste ■ :

- a) de datum waarop het gasleveringscontract gesloten is;
- b) de duur van het gasleveringscontract;
- c) de in het contract overeengekomen hoeveelheden ■ , met inbegrip van alle opwaartse of neerwaartse flexibiliteitsrechten;
- d) de identiteit van de partijen bij het gasleveringscontract, met inbegrip van, voor partijen die in de EU zijn geregistreerd, hun registratie- en identificatienummer van marktdeelnemer (EORI);

■

- e) ***voor lng-mengsels, documentatie die de respectieve hoeveelheden Russisch en niet-Russisch gas in het mengsel, alsook het mengprocedé staaft;***
- f) voor de invoer van lng, ***de plaats van liquefactie en*** de haven van eerste lading;

- g) de plaatsen van levering, met inbegrip van mogelijke flexibiliteitsbepalingen met betrekking tot de plaats van levering, **en**
- h) alle **wijzigingen** in het gasleveringscontract, met vermelding van **de** inhoud en **de** datum van **elke wijziging**, met uitzondering van **wijzigingen** die uitsluitend betrekking hebben op de prijs van het gas.

Indien om een vrijstelling op grond van artikel 4 wordt verzocht en de gasprijs op of na 17 juni 2025 is gewijzigd, wordt over die prijswijziging wel informatie verstrekt.

De vereiste informatie wordt uiterlijk één maand vóór de binnenkomst in het douanegebied aan de ontheffingverlenende autoriteit verstrekt. Dezelfde termijn is van toepassing op mengsels die gas bevatten dat afkomstig is van of direct of indirect wordt uitgevoerd uit de Russische Federatie.

3. ***Invoer van aardgas waarvan het land van productie niet de Russische Federatie is, is onderworpen aan voorafgaande ontheffing, tenzij die invoer onder lid 5 valt. De ontheffingverlenende autoriteiten in de lidstaat waar het gas in het vrije verkeer wordt gebracht, ontvangen uiterlijk vijf werkdagen voordat het in het douanegebied wordt binnengebracht, documentatie ter staving van het land van productie van dat aardgas.***

4. *Er is geen voorafgaande ontheffing vereist indien er gas wordt ingevoerd uit een gasproducerend land dat in 2024 meer dan 5 miljard kubieke meter aardgas naar de Unie heeft uitgevoerd en de invoer van Russisch gas heeft verboden of andere beperkende maatregelen met betrekking tot Russisch gas toepast, of over geen gasinfrastructuur voor de invoer van lng of pijpleidinggas beschikt. Uiterlijk vijf werkdagen na de inwerkingtreding van deze verordening stelt de Commissie door middel van een uitvoeringsbesluit de lijst van die landen op. De Commissie controleert of de criteria voor vrijstelling van voorafgaande ontheffing vervuld blijven en werkt de lijst dienovereenkomstig en zonder onnodige vertraging bij op basis van de informatie die door de ontheffingverlenende autoriteiten of de douaneautoriteiten, indien zij niet dezelfde zijn, en door organen van de Unie op grond van artikel 7, lid 2, wordt verstrekt. De Commissie kan, door middel van een uitvoeringsbesluit, de vrijstelling van voorafgaande ontheffing intrekken indien de ontheffingverlenende autoriteiten of de douaneautoriteiten, indien zij niet dezelfde zijn, een of meer gevallen van omzeiling van de verbodsbepalingen van artikel 3 door exporteurs uit een vrijgesteld land vaststellen of indien de Commissie redenen heeft om aan te nemen dat autoriteiten van landen van uitvoer niet op passende wijze optreden tegen omzeilingspraktijken.*
- Het in artikel 13 bedoelde verslag bevat een beoordeling van de doeltreffendheid van de procedure voor voorafgaande ontheffing overeenkomstig artikel 5, lid 2.*

5. *De ontheffingverlenende autoriteiten, de douaneautoriteiten, indien zij niet dezelfde zijn, of andere autoriteiten die betrokken zijn bij de in de artikelen 6 en 7 bedoelde monitoring, kunnen om meer gedetailleerde informatie verzoeken indien zij die informatie noodzakelijk achten om te beoordelen of aan de voorwaarden van de artikelen 3 en 4 wordt voldaan. Zij kunnen zich ook beroepen op informatie uit andere bronnen. De ontheffingverlenende autoriteiten kunnen met name verlangen om indiening van de tekst van sommige bepalingen van het gasleveringscontract of van de volledige tekst van het gasleveringscontract, met uitzondering van informatie over de prijs, met name wanneer bepaalde contractbepalingen met elkaar in verband staan of wanneer volledige kennis van de formulering van de contractbepalingen van cruciaal belang is voor die beoordeling. Indien de verstrekte informatie niet volstaat, weigeren de douaneautoriteiten toestemming te geven om de goederen in het vrije verkeer te brengen. De Commissie publiceert, in nauwe samenwerking met de ontheffingverlenende autoriteiten of de douaneautoriteiten, indien zij niet dezelfde zijn, richtsnoeren over nadere bijzonderheden met betrekking tot de procedure voor voorafgaande ontheffing en de passende soorten documenten en bewijsstukken die moeten worden ingediend.*

6. *De ontheffingverlenende autoriteiten of, in voorkomend geval, de douaneautoriteiten verifiëren, voor zover nodig, het ingediende bewijsmateriaal om het land van productie vast te stellen door nadere informatie te verlangen, waaronder, maar niet beperkt tot, documentatie met betrekking tot de upstreamlevering, zoals openbaar beschikbare informatie van satellietvolgsystemen voor lng-ladingen of traceringsinformatie van het Europees Agentschap voor maritieme veiligheid.*
7. Aardgas ■ dat *in de Unie wordt ingevoerd via grenzen, interconnectoren of interconnectiepunten tussen de Unie en de Russische Federatie of Belarus, of via pijpleidingen die de Russische Federatie met de Unie verbinden, door derde landen lopen en tussen de Russische Federatie en de Unie geen entrypunten hebben,* wordt geacht direct of indirect uit de Russische Federatie te zijn uitgevoerd ■ .

■

8. *Aardgas dat via Strandzha 1 in de Unie wordt ingevoerd, wordt geacht direct of indirect uit de Russische Federatie te zijn uitgevoerd, tenzij uiterlijk zeven werkdagen vóór binnenkomst in het douanegebied ondubbelzinnig bewijsmateriaal aan de ontheffingverlenende autoriteiten kan worden verstrekt waaruit blijkt dat het land van productie van het aardgas niet de Russische Federatie is.*
9. *Indien veranderingen met betrekking tot de gasinfrastructuur of handelspatronen leiden tot een situatie waarin andere interconnectiepunten de Unie verbinden met systemen die aanzienlijke hoeveelheden Russisch gas vervoeren, wijst de Commissie die interconnectiepunten aan door middel van een uitvoeringsbesluit van de Commissie. In dat geval bedraagt de termijn voor het indienen van ondubbelzinnig bewijsmateriaal met betrekking tot het land van productie zeven werkdagen.*
10. *Indien aardgas door de EU uit een derde land naar een ander derde land wordt vervoerd volgens een douanevervoerregering op grond van het douanewetboek van de Unie, onder meer voor opslag in het kader van een regeling douane-entrepot, worden de ontheffingverlenende autoriteiten en de douaneautoriteiten, indien zij niet dezelfde zijn, uiterlijk vijf werkdagen vóór de geplande doorvoer in kennis gesteld van:*
 - a) *het land van productie van het door te voeren aardgas, tenzij daarover geen informatie beschikbaar is;*

- b) de geplande of feitelijke nominatieschema's waarin volume, tijden en entry- en exitpunten van de gasdoorvoer worden vermeld, indien van toepassing gespecificeerd per dag;*
- c) de volumes en de plaatsen van levering in de gasleveringscontracten, en*
- d) het contract tussen de verkoper, de koper of een intermediaire entiteit en de betrokken transmissiesysteembeheerders in de Unie, indien van toepassing.*

De ontheffingverlenende autoriteiten controleren de consistentie van de gegevens en delen de ontvangen informatie onverwijld met de douaneautoriteiten, indien dat niet dezelfde autoriteiten zijn.

11. *Indien exploitanten in het kader van een regeling voor doorvoer, tijdelijke opslag of douane-entrepot uit hoofde van het douanewetboek van de Unie, Russisch gas opslaan op het grondgebied van de Unie, voorzien de lidstaten in adequate monitoring- en handhavingsmechanismen om ervoor te zorgen dat het gebruik van binnenlandse opslag door derde landen geen risico vormt voor de nationale of regionale voorzieningszekerheid en de naleving van de opslagverplichtingen van de artikelen 6 bis tot en met 6 quinquies van Verordening (EU) 2017/1938, en moeten zij relevante informatie verstrekken aan de Commissie. De Commissie neemt in haar jaarverslag als bedoeld in artikel 11, lid 3, informatie op over mogelijke problemen met de voorzieningszekerheid in verband met Russisch gas in opslagfaciliteiten van de Unie.*

I

Artikel 6

Effectieve monitoring en verslaglegging

De douaneautoriteiten en, voor zover relevant, de bevoegde autoriteiten en de regelgevende instanties, *het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF), het Europees Openbaar Ministerie (EOM)* en het Agentschap voor de samenwerking tussen energieregulators (ACER), zorgen voor de effectieve monitoring van de bepalingen van hoofdstuk II, *maken* indien nodig gebruik van hun volledige handhavingsbevoegdheden, en werken nauw samen met *andere* relevante nationale autoriteiten, autoriteiten van andere lidstaten, *autoriteiten van de Unie en de Commissie. De ontheffingverlenende autoriteiten en, in voorkomend geval, de douaneautoriteiten verifiëren het ingediende bewijsmateriaal om het land van productie vast te stellen door nadere informatie te verlangen, waaronder, maar niet beperkt tot, documentatie met betrekking tot de upstreamlevering, zoals openbaar beschikbare informatie van satellietvolgsystemen voor lng-ladingen of traceringsinformatie van het Europees Agentschap voor maritieme veiligheid.*

Bij de uitoefening van hun bevoegdheden besteden de ontheffingverlenende autoriteiten en de douaneautoriteiten in het kader van hun handhavingsactiviteiten bijzondere aandacht aan interconnectiepunten, lng-installaties of doorvoerpipelineleidingen waar het risico op omzeiling groot is, bijvoorbeeld wanneer invoer aankomt uit derde landen die ook Russisch gas verhandelen of gas uitvoeren uit productiefaciliteiten die gedeeltelijk eigendom zijn van bedrijven uit de Russische Federatie. De autoriteiten moeten hun handhavingsprioriteiten waar nodig aanpassen om op te treden tegen eventuele omzeilingspraktijken die tijdens de uitvoering van deze verordening zijn vastgesteld, gebruikmakend van het mechanisme voor samenwerking tussen autoriteiten in overeenstemming met artikel 7. De Commissie monitort, in samenwerking met de lidstaten, de totale volumes aardgas die via derde landen worden ingevoerd om potentiële risico's op omzeiling van de artikelen 3 en 4 te beoordelen.

Artikel 7

Samenwerking en uitwisseling van informatie

- 1. De ontheffingverlenende autoriteit is de douaneautoriteit, tenzij de lidstaat daartoe een andere autoriteit aanwijst. De lidstaten stellen de Commissie in kennis van het feit dat zij een andere autoriteit dan de douaneautoriteit als ontheffingverlenende autoriteit aanwijzen.*

2. *De ontheffingverlenende autoriteiten werken samen en* wisselen de ontvangen informatie *over de invoer van aardgas* ■ uit met regulerende instanties, bevoegde autoriteiten *en, in voorkomend geval, douaneautoriteiten, alsmede OLAF, het EOM, ACER en de Commissie, in overeenstemming met hun taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden en* voor zover *mogelijk* om effectief te kunnen beoordelen of aan de voorwaarden van de artikelen 3 *en* 4 van deze verordening wordt voldaan. *Zij wisselen met name informatie uit over mogelijke omzeilingspraktijken die tijdens de uitvoering van deze verordening zijn vastgesteld.*

3. *De ontheffingverlenende autoriteiten of, in voorkomend geval, de douaneautoriteiten brengen regulerende instanties, bevoegde autoriteiten, ACER en de Commissie maandelijks op de hoogte van de voornaamste elementen van de ontwikkeling van de invoer van aardgas dat afkomstig is van of direct of indirect wordt uitgevoerd uit de Russische Federatie, zoals hoeveelheden die worden ingevoerd op basis van langlopende of kortlopende leveringscontracten, entrypunten of contractuele partners. Deze updates hebben ook betrekking op belangrijke ontwikkelingen met betrekking tot Russisch gas dat de Unie binnenkomt op grond van een douanevervoerregeling als bedoeld in artikel 5, lid 10.*

4. *De ontheffingverlenende autoriteiten en, in voorkomend geval, de douaneautoriteiten van verschillende lidstaten wisselen voor zover nodig ontvangen informatie over de invoer van aardgas uit en werken met elkaar samen om een efficiënte handhaving te waarborgen en omzeiling te voorkomen. Zij maken gebruik van bestaande instrumenten en gegevensbanken die het mogelijk maken relevante informatie effectief uit te wisselen tussen nationale autoriteiten in hun lidstaat en autoriteiten in andere lidstaten, of zetten dergelijke instrumenten waar nodig op. Het in artikel 13 bedoelde verslag bevat een evaluatie van de doeltreffendheid van de informatie-uitwisseling en de samenwerking tussen de betrokken autoriteiten overeenkomstig de leden 2 en 4 van dit artikel en artikel 6, en, indien passend, aanbevelingen voor de verbetering ervan.*
5. Op basis van de gegevens die ACER in het kader van deze verordening heeft ontvangen en van eigen informatie publiceert het uiterlijk op **1 juli 2026** en **1 juli 2027** een verslag met een overzicht van de contracten voor de levering van **aardgas dat afkomstig is van** of direct of indirect **wordt uitgevoerd uit de Russische Federatie**, alsook een beoordeling van de gevolgen van de diversificatie voor de energiemarkten. *In voorkomend geval bevat het verslag ook gegevens over Russisch gas dat de Unie binnenkomt op basis van een douanevervoerregeling als bedoeld in artikel 5, lid 10.*

6. De Commissie en ACER delen *voor zover nodig* relevante informatie ■ waarover zij beschikken *over contracten met betrekking tot de invoer van aardgas dat afkomstig is van of direct of indirect wordt uitgevoerd uit de Russische Federatie met de ontheffingverlenende autoriteiten en, in voorkomend geval, de douaneautoriteiten* ■ om de handhaving van deze verordening te vergemakkelijken.
7. *Indien dit relevant is voor de nakoming van de verplichting uit hoofde van de eerste alinea van dit lid, is Verordening (EG) nr. 515/97 van de Raad¹³ van overeenkomstige toepassing.*

Artikel 8

Sancties

1. *De lidstaten stellen doeltreffende, evenredige en afschrikkende sancties vast voor niet-naleving van de artikelen 3, 4 of 5 van deze verordening.*

¹³ *Verordening (EG) nr. 515/97 van de Raad van 13 maart 1997 betreffende de wederzijdse bijstand tussen de administratieve autoriteiten van de lidstaten en de samenwerking tussen deze autoriteiten en de Commissie met het oog op de juiste toepassing van de douane- en landbouwvoorschriften (PB L 082 van 22.3.1997, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1997/515/oj>)*

2. De maximumstraf voor rechtspersonen bedraagt ten minste:

- **3,5 % van de totale wereldwijde jaaromzet van de onderneming in het voorgaande boekjaar, of**
- **40 miljoen EUR, of**
- **300 % van de geraamde transactieomzet, die wordt berekend op basis van het volume van het betrokken aardgas en de day-aheadcontractprijzen op de TTF-markt.**

Voor natuurlijke personen mag de maximumstraf niet lager zijn dan 2,5 miljoen EUR.

3. *Indien het rechtsstelsel van de lidstaat de bevoegde autoriteiten niet de bevoegdheid verleent om onafhankelijk bestuursrechtelijke geldboeten op te leggen, kan dit artikel zodanig worden toegepast dat de boeteprocedure wordt geïnitieerd door de bevoegde autoriteit en de geldboete wordt opgelegd door de bevoegde nationale rechterlijke instanties, waarbij wordt gewaarborgd dat die rechtsmiddelen doeltreffend zijn en eenzelfde effect hebben als de door de toezichthoudende autoriteiten opgelegde bestuursrechtelijke geldboeten. De opgelegde boeten zijn in elk geval doeltreffend, evenredig en afschrikkend.*
4. *De lidstaten delen de Commissie uiterlijk 2 jaar na de inwerkingtreding van deze verordening de in dit artikel beoogde geldende nationale bepalingen mee en stellen haar tevens onverwijld in kennis van alle latere wijzigingen die van invloed zijn op die bepalingen.*

HOOFDSTUK IV

NATIONALE DIVERSIFICATIEPLANNEN

Artikel 9

Nationale diversificatieplannen voor aardgas

1. *Elke lidstaat* stelt een diversificatieplan op waarin de maatregelen, mijlpalen en potentiële belemmeringen voor de *diversificatie* van zijn gasvoorziening worden beschreven, *teneinde* vóór de datum waarop het volledige verbod op invoer *uit de Russische Federatie* van kracht wordt *in overeenstemming met de artikelen 3 en 4*, een einde te maken aan alle invoer van aardgas dat afkomstig is van of direct of indirect is uitgevoerd uit de Russische Federatie.
2. Het nationale diversificatieplan voor aardgas omvat al het volgende:
 - a) de beschikbare informatie over het volume ingevoerd aardgas dat afkomstig is van of direct of indirect is uitgevoerd uit de Russische Federatie in het kader van bestaande leveringscontracten;

- b) een duidelijke beschrijving van de *ondersteunende* maatregelen die op nationaal niveau zijn genomen en van de *ondersteunende maatregelen* die gepland zijn met het oog op de vervanging van aardgas dat afkomstig is van of direct of indirect wordt uitgevoerd uit de Russische Federatie, met inbegrip van de hoeveelheden die naar verwachting zullen worden uitgefaseerd, de mijlpalen en *een* tijdlijn *voor* de uitvoering en, indien beschikbaar, de geplande opties voor alternatieve leveringen en aanvoerroutes. Die maatregelen kunnen **■** betrekking hebben op het gebruik van het AggregateEU-platform krachtens artikel **42 van Verordening (EU) 2024/1789**, steunmaatregelen voor diversificatie-inspanningen van energiemaatschappijen, samenwerking binnen regionale groepen zoals de Groep op hoog niveau Cesec, **het in kaart brengen van** alternatieven voor de invoer van aardgas via elektrificatie, **energietoereikendheid**, energie-efficiëntiemaatregelen, stimulansen voor de productie van biogas, biomethaan en schone waterstof, de uitrol van hernieuwbare energie, maatregelen ter vrijwillige vraagreductie, **of door andere lidstaten geboden mogelijkheden om diversificatie van de voorziening te vergemakkelijken**;
- c) een overzicht van de potentiële belemmeringen van technische, contractuele of regulerende aard voor het *vervangen* van aardgas dat afkomstig is van of direct of indirect wordt uitgevoerd uit de Russische Federatie, en opties om die belemmeringen uit de weg te ruimen.

3. Uiterlijk op 1 maart 2026 **leggen** de lidstaten hun nationale diversificatieplannen aan de hand van de template in bijlage I **voor** aan de Commissie.
4. De Commissie faciliteert **voor zover nodig** de opstelling en uitvoering van de nationale diversificatieplannen voor aardgas, **onder meer door beste praktijken aan te reiken en technische bijstand te bieden. Tijdens de overgangsfase voor bestaande leveringscontracten overeenkomstig artikel 4 werkt de Commissie samen met de lidstaten bij hun inspanningen om te diversifiëren en alternatieve leveringsbronnen te vinden. Nieuwe leveringen zouden ook de gedeerde inkomsten kunnen compenseren door gebruik te maken van bestaande infrastructuur die voorheen voor de doorvoer van Russisch gas werd gebruikt.** De lidstaten brengen regelmatig aan de bij artikel 4 van Verordening (EU) 2017/1938 opgerichte Groep coördinatie gas verslag uit over de vooruitgang die geboekt is bij de opstelling, vaststelling en uitvoering van die plannen. De Commissie beoordeelt, op basis van de nationale diversificatieplannen, de implementatie van de **uitfasering van gas dat afkomstig is van of direct of indirect wordt uitgevoerd uit de Russische Federatie**, en zij brengt daarover verslag uit aan de Groep coördinatie gas, zoals bepaald in artikel 11 van deze verordening.

Artikel 10

Nationale diversificatieplannen voor olie (*ruwe aardolie en aardolieproducten*)

1. *Een* lidstaat die olie invoert die afkomstig is van of direct of indirect is uitgevoerd uit de Russische Federatie, ■ stelt een diversificatieplan op met maatregelen, mijlpalen en potentiële belemmeringen voor de *diversificatie* van zijn olievoorziening, teneinde *uiterlijk eind 2027* een einde te maken aan de invoer van olie die afkomstig is van of direct of indirect is uitgevoerd uit de Russische Federatie.
2. *Een* nationaal diversificatieplan voor olie omvat al het volgende:
 - a) de beschikbare informatie over het volume direct of indirect uit *de Russische Federatie* ingevoerde olie op basis van bestaande leveringscontracten;
 - b) maatregelen die op nationaal niveau zijn gepland om olie te vervangen die afkomstig is van of direct of indirect wordt uitgevoerd uit de Russische Federatie, met inbegrip van de hoeveelheden die naar verwachting zullen worden uitgefaseerd, de mijlpalen en *een* tijdlijn *voor* de uitvoering, en opties voor alternatieve leveringen, aanvoerroutes *en energiebronnen, alsmede door andere lidstaten geboden mogelijkheden om diversificatie van de voorziening te vergemakkelijken*;

- c) *de maatregelen die op nationaal niveau zijn genomen en gepland om, voor zover mogelijk, te zorgen voor transparantie en traceerbaarheid van olie die afkomstig is van of direct of indirect wordt uitgevoerd uit de Russische Federatie, met inbegrip van maatregelen om te controleren of er mogelijk olie met een nieuw etiket is ingevoerd;*
 - d) *mogelijke verboden op nationaal niveau op de invoer van olie die afkomstig is van of direct of indirect wordt uitgevoerd uit de Russische Federatie;*
 - e) potentiële belemmeringen van technische, *contractuele* of regulerende aard voor het *vervangen van olie* die afkomstig is van of direct of indirect wordt uitgevoerd uit de Russische Federatie, en opties om die belemmeringen uit de weg te ruimen.
3. Uiterlijk op 1 maart 2026 stellen de lidstaten de Commissie in kennis van hun nationale diversificatieplannen ■ aan de hand van de template in bijlage II. *De Commissie publiceert uiterlijk één maand na de indiening van de plannen een niet-vertrouwelijke versie van de van de lidstaten ontvangen plannen.*

4. De Commissie faciliteert *voor zover nodig* de opstelling en uitvoering van de nationale diversificatieplannen voor olie, *onder meer door beste praktijken aan te reiken en technische bijstand te bieden. De Commissie ondersteunt de samenwerking tussen de lidstaten bij de uitvoering van de nationale diversificatieplannen. De Commissie beoordeelt de gevolgen van een mogelijke versnelde beëindiging van de olie-invoer voor de lidstaten die het zwaarst worden getroffen door een volledige uitfasering van de Russische olieleveringen. Zij werkt actief met de rechtstreeks betrokken lidstaten en andere relevante lidstaten samen aan oplossingen om de bij de beoordeling vastgestelde mogelijke risico's tot een minimum te beperken.* De lidstaten brengen regelmatig aan de bij artikel 17 van Richtlijn 2009/119/EG van de Raad¹⁴ opgerichte Groep coördinatie olie verslag uit *over* de vooruitgang die geboekt is bij de opstelling, vaststelling en uitvoering van die nationale diversificatieplannen.

¹⁴ Richtlijn 2009/119/EG van de Raad van 14 september 2009 houdende verplichting voor de lidstaten om minimumvoorraden ruwe aardolie en/of aardolieproducten in opslag te houden (PB L 265 van 9.10.2009, blz. 9, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/119/oj>).

5. Indien volgens het nationale diversificatieplan voor olie het risico bestaat dat de **uitfasering van olie die afkomstig is van of direct of indirect wordt uitgevoerd uit de Russische Federatie, niet uiterlijk eind 2027** wordt verwezenlijkt, **richt** de Commissie, **na beoordeling van het nationale diversificatieplan en binnen drie maanden na de indiening ervan**, aan de **betrokken** lidstaat een aanbeveling **over de wijze waarop de uitfasering** tijdig kan worden verwezenlijkt. **De Commissie publiceert de aanbeveling uiterlijk drie maanden na de indiening van het diversificatieplan.** Naar aanleiding daarvan actualiseert de lidstaat zijn diversificatieplan binnen drie maanden, rekening houdend met de aanbeveling van de Commissie.

HOOFDSTUK V

TOEZICHT ■ OP DE GASVOORZIENINGSZEKERHEID

Artikel 11

Wijziging van Verordening (EU) 2017/1938

Verordening (EU) 2017/1938 wordt als volgt gewijzigd:

- 1) aan artikel 2 worden de volgende punten toegevoegd:
 - “33. “take-or-pay-bepaling”: een contractbepaling waarbij de koper wordt verplicht om ofwel een gespecificeerde minimumhoeveelheid gas af te nemen in een bepaalde periode, ofwel voor die hoeveelheid te betalen, ongeacht of het gas daadwerkelijk wordt ontvangen;
 34. “deliver-or-pay-bepaling”: een contractbepaling waarbij de verkoper wordt verplicht een contractueel overeengekomen boete te betalen *indien* het gas niet wordt geleverd.”;

- 2) artikel 14, lid 6, wordt als volgt gewijzigd:
- a) aan de eerste alinea wordt het volgende punt toegevoegd:
- “c) aan de Commissie en de *betrokken* bevoegde *autoriteiten*, de volgende informatie met betrekking tot contracten voor de levering van aardgas dat afkomstig is van of direct of indirect is uitgevoerd uit de Russische Federatie:
- i) de informatie bedoeld in artikel 7, lid 1, van Verordening (EU) .../...⁺;
 - ii) informatie over *de* hoeveelheden die moeten worden geleverd en afgenomen, met inbegrip van mogelijke flexibiliteitsmechanismen krachtens take-or-pay- of deliver-or-pay-bepalingen;
 - iii) leveringsschema's (lng) of nominaties (leidinggas);
 - iv) mogelijke contractuele flexibiliteitsmechanismen met betrekking tot de jaarlijks contractueel overeengekomen hoeveelheden, met inbegrip van navulhoeveelheden;

⁺ PB: gelieve in de tekst het nummer van deze verordening in te vullen en de voetnoot te vervolledigen.

- v) voorwaarden voor de opschorting of stopzetting van gasleveringen, met inbegrip van overmachtsbepalingen;
- vi) informatie over de wetten die van toepassing zijn op het contract en het gekozen arbitragemechanisme;
- vii) belangrijke elementen van andere commerciële overeenkomsten die relevant zijn voor de uitvoering van het gasleveringscontract, met uitzondering van prijsinformatie.;

* Verordening (EU).../... van het Europees Parlement en de Raad van... inzake de uitfasering van de invoer van Russisch aardgas en de voorbereiding van de uitfasering van de invoer van olie, de verbetering van de monitoring van potentiële energieafhankelijkheid en tot wijziging van Verordening (EU) 2017/1938 (PB..., ELI: ...).”

b) de volgende *alinea*’s wordt toegevoegd:

“De in punt c) bedoelde informatie wordt *uiterlijk vier weken na de inwerkingtreding van Verordening (EU) .../...⁺ en* voor elk contract in uitgesplitst formaat verstrekt, met inbegrip van de *volledige* relevante tekstgedeelten, met uitzondering van prijsinformatie, *met name* indien volledige kennis van de formulering van de contractbepalingen van cruciaal belang is voor de *beoordeling van de gasvoorzieningszekerheid* of indien bepaalde contractbepalingen met elkaar in verband staan.

⁺ PB: gelieve in de tekst het nummer van deze verordening in te voegen.

Verleners van lng-terminaldiensten verstrekken de Commissie informatie over diensten die geboekt zijn door klanten van de Russische Federatie die onder de zeggenschap staan van ondernemingen uit de Russische Federatie, met inbegrip van informatie over de overeengekomen diensten en hoeveelheden en de looptijd van het contract.”;

3) in artikel 17 wordt de tweede alinea vervangen door:

“De Commissie **monitort permanent de** blootstelling van het energiesysteem van de Unie aan leveringen, **ook via derde landen, van gas dat afkomstig is van of direct of indirect is uitgevoerd uit de Russische Federatie, met name** op basis van de informatie die **overeenkomstig** artikel 14, lid 6, punt c), aan **de Commissie en de** bevoegde autoriteiten is meegedeeld.

De Commissie beoordeelt de implementatie van de **uitfasering van gas dat afkomstig is van of direct of indirect wordt uitgevoerd uit de Russische Federatie, uit hoofde van** Verordening (EU) .../...* op nationaal, regionaal en Unieniveau op basis van de in artikel 9 van die verordening **bedoelde** nationale diversificatieplannen. Over deze beoordeling wordt verslag uitgebracht aan de Groep coördinatie gas.

Op basis van de in de derde alinea bedoelde beoordeling publiceert de Commissie een jaarverslag met een uitgebreid overzicht van de vooruitgang die de lidstaten hebben geboekt bij de uitvoering van hun nationale diversificatieplannen.

In voorkomend geval *kan* de Commissie, *binnen drie maanden na de kennisgeving van een diversificatieplan*, een aanbeveling *doen* waarin mogelijke acties en maatregelen worden aangegeven met het oog op *een* beveiligde diversificatie *van de gasvoorziening* en een tijdige *uitfasering van gas dat afkomstig is van of direct of indirect wordt uitgevoerd uit de Russische Federatie*.

De betrokken lidstaten actualiseren hun nationaal diversificatieplan binnen drie maanden, rekening houdend met de aanbeveling van de Commissie.”.

* Verordening (EU).../... van het Europees Parlement en de Raad van... inzake de uitfasering van de invoer van Russisch aardgas en de voorbereiding van de uitfasering van de invoer van olie, de verbetering van de monitoring van potentiële energieafhankelijkheid en tot wijziging van Verordening (EU) 2017/1938 (PB..., ELI: ...).”

HOOFDSTUK VI

SLOTBEPALINGEN

Artikel 12

Beroepsgeheim

1. Alle *overeenkomstig* deze verordening ontvangen, uitgewisselde of doorgegeven vertrouwelijke informatie is onderworpen aan de bij dit artikel vastgestelde voorwaarden betreffende het beroepsgeheim.
2. De geheimhoudingsplicht geldt voor alle personen die werken of hebben gewerkt voor autoriteiten die betrokken zijn bij de toepassing van deze verordening, *en voor* alle natuurlijke of rechtspersonen aan wie de betrokken autoriteiten bevoegdheden hebben gedelegeerd, met inbegrip van auditors en deskundigen met wie *deze* autoriteiten een contract hebben gesloten.

3. Informatie die onder het beroepsgeheim valt, wordt niet bekendgemaakt aan andere personen of autoriteiten, behalve krachtens bepalingen die zijn vastgesteld bij het recht van de Unie of nationaal recht.
4. Alle informatie die in het kader van deze verordening wordt uitgewisseld tussen de bevoegde autoriteiten *of de lidstaten* en die betrekking heeft op zakelijke of operationele *omstandigheden of* andere economische of persoonlijke kwesties, wordt als vertrouwelijk beschouwd en is onderworpen aan de geheimhoudingsplicht, behalve als de *betrokken* autoriteit ten tijde van *de* mededeling ervan verklaart dat die informatie openbaar mag worden gemaakt of de openbaarmaking ervan *vereist is krachtens het recht van de Unie of nationaal recht* of noodzakelijk is in het kader van juridische procedures.

Artikel 13

Toezicht ■

De Commissie monitort voortdurend de ontwikkeling van de energiemarkt van de Unie, *met name* met betrekking tot de potentiële gasleveringsafhankelijkheid of andere *risico's voor de energie*voorzieningszekerheid in verband met de invoer van energie uit de Russische Federatie. *Uiterlijk [twee jaar na de inwerkingtreding van deze verordening] dient de Commissie bij het Europees Parlement en de Raad een verslag in over de uitvoering* van deze verordening.

In het geval van plotselinge en significante ontwikkelingen die de energievoorzieningszekerheid van een of meer lidstaten ernstig bedreigen, en na de afkondiging van een noodsituatie overeenkomstig artikel 11 of 12 van Verordening (EU) 2017/1938, kan de Commissie de toepassing van hoofdstuk II van deze verordening in een of meer lidstaten tijdelijk geheel of gedeeltelijk opschorten. In een dergelijke situatie kan de Commissie ook de eis van voorafgaande toestemming van artikel 5, lid 2, opschorten. Het besluit van de Commissie bevat bepaalde voorwaarden, met name om te garanderen dat elke opschorting strikt beperkt blijft tot het aanpakken van de dreiging. De opschorting is beperkt tot een looptijd die strikt noodzakelijk is om de tijd te overbruggen tot er voldoende leveringen uit andere landen dan de Russische Federatie zijn om aan de vraag in de Unie te voldoen. De looptijd mag maximaal 4 weken bedragen en alleen worden verlengd indien de voorwaarden voor de noodsituatie overeenkomstig artikel 11 van Verordening (EU) 2017/1938 nog steeds van toepassing zijn. In het kader van een tijdelijke opschorting op grond van dit lid worden alleen kortlopende leveringscontracten toegestaan. De Commissie stelt de lidstaten en de Groep coördinatie gas in kennis van alle opschortingen en dient bij het Europees Parlement en de Raad een verslag in waarin de opschorting en eventuele verlengingen ervan worden gerechtvaardigd. De Commissie legt het verslag desgevraagd voor aan het Parlement.

Artikel 14

Inwerkingtreding en toepassing

Deze verordening treedt in werking op de dag na die van de bekendmaking ervan in het Publicatieblad van de Europese Unie.

Artikel 3 is van toepassing met ingang van [zes weken na de inwerkingtreding van deze verordening], tenzij anders bepaald in artikel 4.

Artikel 5 is van toepassing vanaf [zes weken min één maand na de inwerkingtreding van deze verordening].

Deze verordening doet geen afbreuk aan de toepassing van het in Verordening (EU) nr. 833/2014 van het Europees parlement en de Raad¹⁵ neergelegde verbod inzake Ing, dat moet worden toegepast en nageleefd ongeacht de bepalingen van deze verordening.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te ...,

Voor het Europees Parlement

De voorzitter

Voor de Raad

De voorzitter

¹⁵ ***Verordening (EU) nr. 833/2014 van de Raad van 31 juli 2014 betreffende beperkende maatregelen naar aanleiding van de acties van Rusland die de situatie in Oekraïne destabiliseren (PB L 229 van 31.7.2014, blz. 1; ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2014/833/oj>).***

BIJLAGE I

Template voor nationale diversificatieplannen voor aardgas

Deze template is ontworpen voor nationale autoriteiten die een nationaal diversificatieplan opstellen, zoals bepaald in artikel 9. In dit plan wordt het volgende opgenomen:

Algemene informatie

Naam van de autoriteit die bevoegd is voor de opstelling van het plan	
Beschrijving van het gassysteem. Hieronder valt een beschrijving van: i) de vraag naar gas; ii) de aanbodmix, rekening houdend met de afhankelijkheid van Russische leveringen.	

Belangrijkste informatie over de invoer van gas dat afkomstig is van of direct of indirect naar de lidstaat is uitgevoerd uit de Russische Federatie.

<p>Referentie van de individuele contracten die door de importeurs aan de bevoegde autoriteiten en de Commissie zijn meegedeeld.</p>	
<p>Indien van toepassing, lng-terminaldiensten die zijn geboekt door ondernemingen of verbonden ondernemingen uit de Russische Federatie.</p>	
<p>Totale contractueel overeengekomen hoeveelheden gas dat afkomstig is van of direct of indirect wordt uitgevoerd uit de Russische Federatie voor levering in de lidstaat. Met inbegrip van contractuele flexibiliteitsmechanismen en leveringspunten (interconnectiepunt, invoerpunt, lng-terminal enz.).</p>	

Beschrijving van de maatregelen ter vervanging van aardgas dat afkomstig is van of direct of indirect wordt uitgevoerd uit de Russische Federatie.

3.1. De beschrijving omvat de volgende elementen:

Diversificatiemogelijkheden: i) alternatieve leveringen; ii) alternatieve aanvoerroutes; iii) vraagbundeling.	
Beschrijving van de maatregel en de doelstellingen ervan, met inbegrip van de hoeveelheden die naar verwachting zullen worden uitgefaseerd en tussenstappen in het geval van een maatregel in meerdere fasen.	
Tijdschema voor de uitvoering.	
Effect van de maatregelen op het energiesysteem, met inbegrip van stroompatronen, infrastructuurcapaciteit, tarieven enz.	
Gevolgen voor naburige lidstaten.	

Belemmeringen van technische, *contractuele* of regulerende aard voor de vervanging van gas dat afkomstig is van of direct of indirect wordt uitgevoerd uit de Russische Federatie.

Belemmeringen van technische, <i>contractuele</i> of regulerende aard	
Opties om belemmeringen weg te nemen en tijdschema	
Categorie	Vervanging van volumes voor de uitfasering ¹
Vereiste informatie	Beschrijving van de maatregelen die op nationaal niveau zijn genomen en gepland ter vervanging van de resterende volumes aardgas dat afkomstig is van of direct of indirect is uitgevoerd uit de Russische Federatie. i) per maatregel de hoeveelheden die naar verwachting zullen worden uitgefaseerd, ii) tijdschema voor de uitvoering (begin-einde), iii) opties voor alternatieve leveringen en aanvoerroutes
Leidinggas	
Lng	

¹ Dergelijke maatregelen kunnen betrekking hebben op het gebruik van het AggregateEU-platform krachtens artikel 42 van Verordening (EU) 2024/1789, steunmaatregelen voor diversificatie-inspanningen van energiemaatschappijen, samenwerking binnen regionale groepen zoals de Groep op hoog niveau voor energieconnectiviteit voor Centraal- en Zuidoost-Europa (CESEC), het in kaart brengen van alternatieven voor de invoer van aardgas via elektrificatie, energie-efficiëntiemaatregelen, stimulansen voor de productie van biogas, biomethaan en schone waterstof, de uitrol van hernieuwbare energie of maatregelen ter vrijwillige vraagreductie.

BIJLAGE II

Template voor nationale diversificatieplannen voor olie

Deze template is ontworpen voor nationale autoriteiten die een gedetailleerd nationaal diversificatieplan opstellen, zoals bepaald in artikel 10. In dit plan wordt het volgende opgenomen:

Algemene informatie

Naam van de autoriteit die bevoegd is voor de opstelling van het plan	
Beschrijving van het oliesysteem. Hieronder valt een beschrijving van: i) de vraag naar olie; ii) de aanbodmix, rekening houdend met de afhankelijkheid van Russische leveringen.	

Belangrijkste informatie over de invoer van olie (*ruwe aardolie en aardolieproducten*) die afkomstig is van of direct of indirect naar de lidstaat is uitgevoerd uit de Russische Federatie.

<p>Totale hoeveelheden Russische olie waarvoor de lidstaat een leveringscontract heeft gesloten. Vermeld de vervaldatum van de contractuele verplichtingen.</p>	
<p>Informatie over de identiteit van de verschillende belanghebbenden (verkoper, importeur en koper).</p>	

Beschrijving van de maatregelen ter vervanging van olie die afkomstig is van of direct of indirect wordt uitgevoerd uit de Russische Federatie.

De beschrijving omvat de volgende elementen:

<p>Diversificatiemogelijkheden: i) alternatieve leveringen; ii) alternatieve aanvoerroutes.</p>	
<p>Beschrijving van de maatregel en de doelstellingen ervan, met inbegrip van de hoeveelheden die naar verwachting zullen worden uitgefaseerd en tussenstappen in het geval van een maatregel in meerdere fasen. <i>De maatregelen die op nationaal niveau zijn genomen en gepland om, voor zover mogelijk, te zorgen voor transparantie en traceerbaarheid van olie die afkomstig is van of direct of indirect wordt uitgevoerd uit de Russische Federatie, met inbegrip van maatregelen voor de verificatie van mogelijk met een nieuw etiket ingevoerde olie.</i></p>	
<p>Tijdschema voor de uitvoering.</p>	
<p>Effect van de maatregelen op het energiesysteem, met inbegrip van stroompatronen, infrastructuurcapaciteit, tarieven enz.</p>	
<p>Gevolgen voor naburige lidstaten.</p>	

Belemmeringen van technische, *contractuele* of regulerende aard voor de vervanging van olie die afkomstig is van of direct of indirect wordt uitgevoerd uit de Russische Federatie.

Belemmeringen van technische, <i>contractuele</i> of regulerende aard	
Opties om belemmeringen weg te nemen en tijdschema	

Verklaring van de Europese Commissie over toekomstige maatregelen met betrekking tot Russische olie

Om essentiële veiligheidsrisico's en energieafhankelijkheid als gevolg van de voortzetting van de energiehandel met de Russische Federatie te voorkomen, houdt de Europese Commissie vast aan het voornemen om alle resterende invoer van olie uit de Russische Federatie tegen eind 2027 uit te faseren, in overeenstemming met de Verklaring van Versailles.

De Commissie is voornemens begin 2026 een wetgevingsvoorstel in te dienen om de invoer van olie uit de Russische Federatie zo snel mogelijk, maar uiterlijk eind 2027, te verbieden.

De Commissie zal het mogelijke effect van een versnelde beëindiging van de invoer van olie op de voorzieningszekerheid, de economie en het concurrentievermogen van de zwaarst getroffen lidstaten zorgvuldig beoordelen.

De Commissie zal in een geest van solidariteit actief met de rechtstreeks getroffen lidstaten en andere betrokken lidstaten samenwerken om passende maatregelen te vinden om de mogelijke risico's die bij de beoordeling zijn vastgesteld, tot een minimum te beperken en de toegang tot alternatieve leveringen te vergemakkelijken.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0000

Ontbossingsverordening: bepaalde verplichtingen van marktdeelnemers en handelaren

Wetgevingsresolutie van het Europees Parlement van 17 december 2025 over het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EU) 2023/1115 wat betreft bepaalde verplichtingen van marktdeelnemers en handelaren (COM(2025)0652 – C10-0263/2025 – 2025/0329(COD))

(Gewone wetgevingsprocedure: eerste lezing)

Het Europees Parlement,

- gezien het voorstel van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad (COM(2025)0652),
 - gezien artikel 294, lid 2 en artikel 192, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, op grond waarvan het voorstel door de Commissie bij het Parlement is ingediend (C10-0263/2025),
 - gezien artikel 294, lid 3, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
 - gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité van 3 december 2025⁸⁹,
 - na raadpleging van het Comité van de Regio's,
 - gezien het overeenkomstig artikel 75, lid 4, van zijn Reglement door de bevoegde commissie goedgekeurde voorlopig akkoord en de door de vertegenwoordiger van de Raad bij brief van 10 december 2025 gedane toezegging om het standpunt van het Europees Parlement overeenkomstig artikel 294, lid 4, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie goed te keuren,
 - gezien de artikelen 60 en 170 van zijn Reglement,
1. stelt zijn standpunt in eerste lezing vast⁹⁰;

⁸⁹ Nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad.

2. verzoekt de Commissie om hernieuwde voorlegging aan het Parlement indien zij haar voorstel vervangt, ingrijpend wijzigt of voornemens is het ingrijpend te wijzigen;
3. verzoekt zijn Voorzitter het standpunt van het Parlement te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsook aan de nationale parlementen.

⁹⁰ Dit standpunt vervangt de amendementen die zijn aangenomen op 26 november 2025 (Aangenomen teksten, P10_TA(2025)0295).

P10_TC1-COD(2025)0329

Standpunt van het Europees Parlement in eerste lezing vastgesteld op 17 december 2025 met het oog op de vaststelling van Verordening (EU) 2025/... van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EU) 2023/1115 wat betreft bepaalde verplichtingen van marktdeelnemers en handelaren

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 192, lid 1,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité¹,

Na raadpleging van het Comité van de Regio's,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure²,

¹ Nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad.

² Standpunt van het Europees Parlement van 17 december 2025 (nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad).

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Verordening (EU) 2023/1115 van het Europees Parlement en de Raad³ werd vastgesteld om ontbossing en bosdegradatie terug te dringen. Zij voorziet in voorschriften betreffende het in de Unie in de handel brengen en het op de markt van de Unie aanbieden, alsmede de uitvoer uit de Unie van relevante producten, zoals opgenomen in bijlage I bij de verordening, die relevante grondstoffen, zijnde runderen, cacao, koffie, oliepalm, rubber, soja en hout, bevatten of daarmee zijn gevoederd of vervaardigd. Meer bepaald heeft die verordening tot doel ervoor te zorgen dat die grondstoffen en relevante producten alleen in de Unie in de handel worden gebracht, op de markt van de Unie worden aangeboden of worden uitgevoerd als zij ontbossingsvrij zijn, zijn geproduceerd overeenkomstig de relevante wetgeving van het land van productie en vergezeld gaan van een zorgvuldigheidsverklaring.

³ Verordening (EU) 2023/1115 van het Europees Parlement en de Raad van 31 mei 2023 betreffende het op de markt van de Unie aanbieden en de uitvoer uit de Unie van bepaalde grondstoffen en producten die met ontbossing en bosdegradatie verband houden, en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 995/2010 (PB L 150 van 9.6.2023, blz. 206, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1115/oj>).

- (2) Overeenkomstig Verordening (EU) 2023/1115 heeft de Commissie, in nauwe samenwerking met lidstaten en andere belanghebbenden, een informatiesysteem voor de indiening van zorgvuldigheidsverklaringen ontwikkeld (het “informatiesysteem”). Belanghebbenden zijn betrokken geweest bij het ontwikkelingsproces om ervoor te zorgen dat het informatiesysteem efficiënt is en afgestemd is op de behoeften van de marktdeelnemers. Het informatiesysteem is op 4 december 2024 gelanceerd en stelt marktdeelnemers, handelaren die geen micro-, kleine en middelgrote ondernemingen zijn (“niet-kmo-handelaren”) en hun gemachtigde vertegenwoordigers in staat zorgvuldigheidsverklaringen in te dienen. Naar aanleiding van de jongste prognoses over het aantal activiteiten en interacties in het informatiesysteem is de systeembelasting evenwel grondig herbeoordeeld en de hoeveelheid verkeer in dat informatiesysteem is daarbij veel groter gebleken dan aanvankelijk verwacht.
- (3) In het verslag van 2024 met als titel “De toekomst van het Europese concurrentievermogen” is bovendien aangetoond dat het toenemende aantal regels en de complexiteit ervan de speelruimte van Uniebedrijven inperkt en het concurrentievermogen bedreigt. De complexiteit van de regels is ook aan de kaak gesteld door handelspartners. Tegen die achtergrond is het nodig bepaalde procedures en voorschriften van Verordening (EU) 2023/1115 te vereenvoudigen en een einde te maken aan overbodige regeldruk voor bedrijven, zonder afbreuk te doen aan de doelstellingen van die verordening.
- (4) Voorts moet er als onderdeel van de vereenvoudigingsoefening worden gesnoeid in de administratieve lasten die resulteren uit verplichtingen voor downstreamactoren die geen micro-, kleine of middelgrote ondernemingen zijn en voor primaire micro- of kleine marktdeelnemers die hun eigen producten produceren en in de handel brengen.

- (5) Om juridische duidelijkheid in de downstreamtoeleveringsketens te bieden en om rapportagevereisten en de daarmee samenhangende belasting van het informatiesysteem te verminderen, moet een nieuwe categorie “downstreammarktdeelnemer” worden ingevoerd. De verplichtingen voor dergelijke downstreammarktdeelnemers moeten identiek zijn aan die welke gelden voor handelaren. Downstreammarktdeelnemers noch handelaren mogen worden verplicht na te gaan of passende zorgvuldigheid is betracht of zorgvuldigheidsverklaringen in te dienen, zodat de rapportagevereisten verminderen en er minder interacties met het informatiesysteem nodig zijn.
- (6) Niet-kmo-downstreammarktdeelnemers en niet-kmo-handelaren hebben een aanzienlijke invloed op toeleveringsketens en spelen een belangrijke rol bij het waarborgen dat toeleveringsketens ontbossingsvrij zijn. Hun registratie in het informatiesysteem moet daarom nog steeds worden verplicht. Tegelijkertijd moet *de eerste downstreammarktdeelnemer of handelaar*, ongeacht of het een kleine of middelgrote onderneming is, volledige traceerbaarheid blijven waarborgen door de referentienummers van zorgvuldigheidsverklaringen en aan micro- of kleine producenten toegekende aangifte-identificatienummers te verzamelen. ***De verplichting om referentienummers te verzamelen en te bewaren moet uitsluitend gelden voor de eerste downstreammarktdeelnemer of handelaar en niet voor andere downstreammarktdeelnemers of handelaren verderop in de toeleveringsketen.***

- (7) Alle marktdeelnemers, ongeacht hun omvang, die relevante producten in de handel brengen of die die producten uitvoeren, vallen binnen het toepassingsgebied van Verordening (EU) 2023/1115. Dat zorgt voor administratieve lasten voor micro- of kleine producenten die hun eigen producten in de handel brengen of uitvoeren. Om tegemoet te komen aan de bezorgdheden in verband met marktdeelnemers die micro- of kleine ondernemingen zijn die hun eigen producten produceren en in de handel brengen, en om de belasting van het informatiesysteem verder te verminderen, moet een nieuwe subcategorie marktdeelnemers worden ingevoerd die niet hoeft te voldoen aan de verplichting een zorgvuldigheidsverklaring in te dienen. Die nieuwe subcategorie, “primaire micro- of kleine marktdeelnemers” genaamd, moet betrekking hebben op natuurlijke personen of micro- of kleine ondernemingen die gevestigd zijn in een overeenkomstig Verordening (EU) 2023/1115 als laag risico aangemerkt land en die relevante producten in de handel brengen of die producten uitvoeren die zij zelf *in dat land* produceren, wat betekent dat zij de relevante grondstoffen in de relevante producten zelf telen, oogsten, verkrijgen of fokken op relevante percelen of, wat runderen betreft, in etablissementen. Zowel binnen als buiten de Unie gevestigde marktdeelnemers moeten onder de definitie van primaire micro- of kleine marktdeelnemer vallen.

- (8) Om de efficiënte verwezenlijking van de doelstellingen van Verordening (EU) 2023/1115 te waarborgen, en met name de traceerbaarheid in de hele toeleveringsketen te kunnen waarborgen om ervoor te zorgen dat producten die in de handel worden gebracht ontbossingsvrij zijn, moeten primaire micro- of kleine marktdeelnemers niettemin worden verplicht een eenmalige vereenvoudigde aangifte in het informatiesysteem in te dienen. Het informatiesysteem moet een aangifte-identificatienummer genereren bij de indiening van de vereenvoudigde aangifte door een primaire micro- of kleine marktdeelnemer. De relevante producten die door een primaire micro- of kleine marktdeelnemer in de handel worden gebracht of worden uitgevoerd moeten vergezeld gaan van dat aangifte-identificatienummer. Om de traceerbaarheidsvoorschriften uit hoofde van Verordening (EU) 2023/1115 te handhaven en om de doelstellingen van de verordening na te streven, moet de in een vereenvoudigde aangifte opgenomen informatie een automatische risicobeoordeling door het informatiesysteem toelaten, controles door de bevoegde autoriteiten overeenkomstig de op risico gebaseerde benadering vergemakkelijken, en in de mate van het mogelijke en in overeenstemming met de toepasselijke wetgeving inzake gegevensbescherming zichtbaar zijn voor downstreamactoren.

- (9) *Als onderdeel van de vereenvoudigingsoefening moet er worden gesnoeid in de administratieve lasten die resulteren uit de verplichtingen voor primaire micro- of kleine marktdeelnemers om een eenmalige vereenvoudigde aangifte in te dienen op grond van artikel 4 bis van Verordening (EU) 2023/1115, zoals gewijzigd bij deze verordening, en informatie te verzamelen op grond van artikel 9, lid 1, daarvan door hun toe te staan de geolocatie van percelen te vervangen door het postadres van de percelen of van het etablissement waar de relevante grondstoffen die het relevante product bevat of waarmee het is vervaardigd, zijn geproduceerd, mits het postadres duidelijk overeenkomt met de geolocatie van de percelen of het etablissement in kwestie. Dit zorgt ervoor dat primaire micro- of kleine marktdeelnemers zelf kunnen kiezen of ze de geolocatie van de percelen dan wel het postadres van de percelen of van het respectieve etablissement verstrekken.*

- (10) Bij Verordening (EU) 2016/429 van het Europees Parlement en de Raad⁴ zijn in de Unie gevestigde primaire producenten van runderen reeds onderworpen aan traceerbaarheids- en rapportagevoorschriften die gelijkwaardig zijn aan die krachtens Verordening (EU) 2023/1115. De relevante gegevens worden opgeslagen in nationale databanken van de lidstaten. Het is daarom passend primaire micro- of kleine marktdeelnemers vrij te stellen van de verplichting een vereenvoudigde aangifte in te dienen, voor zover de vereiste informatie reeds beschikbaar is in dergelijke databanken, en de lidstaten de relevante gegevens beschikbaar stellen in het informatiesysteem. Die vrijstelling moet ook van toepassing zijn op primaire micro- of kleine marktdeelnemers in andere sectoren waarvoor de Uniewetgeving of nationale wetgeving van de lidstaten voorziet in gelijkwaardige traceerbaarheids- of rapportageverplichtingen, mits aan dezelfde voorwaarden wordt voldaan.
- (11) Zoals uiteengezet in de richtsnoeren voor Verordening (EU) 2023/1115 betreffende ontbossingsvrije producten⁵, moet in gevallen waarin de activiteiten van onbeduidende omvang zijn, en gelet op alle omstandigheden, het evenredigheidsbeginsel in acht worden genomen. Incidentele extensieve of incidentele kleinschalige begrazing in bossen mag niet worden beschouwd als hoofdzakelijk landbouwgebruik, mits de productie en aanverwante activiteiten geen nadelig effect hebben op de boshabitat.

⁴ Verordening (EU) 2016/429 van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2016 betreffende overdraagbare dierziekten en tot wijziging en intrekking van bepaalde handelingen op het gebied van diergezondheid (diergezondheidswetgeving) (PB L 84 van 31.3.2016, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/429/oj>).

⁵ PB C, C/2025/4524, 12.8.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/4524/oj>.

- (12) Om juridisch gezien duidelijk te stellen dat alle micro-, kleine en middelgrote ondernemingen, ongeacht hun rechtsvorm, kunnen genieten van de vereenvoudigde bepalingen voor micro-, kleine en middelgrote ondernemingen in Verordening (EU) 2023/1115, moet de definitie van micro-, kleine en middelgrote ondernemingen worden gewijzigd om te verduidelijken dat de rechtsvorm niet relevant mag zijn bij het bepalen of een natuurlijke of rechtspersoon onder die definitie valt. Dit moet ook worden verduidelijkt voor primaire micro- of kleine marktdeelnemers. *Bovendien moet de definitie van primaire micro- of kleine marktdeelnemers marktdeelnemers omvatten die de grenswaarden voor ten minste twee van de drie criteria van artikel 3, lid 1, en artikel 3, lid 2, eerste alinea, van Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en de Raad⁶ overschrijden, maar die kunnen aantonen dat voor de delen van hun balanstotaal, netto-omzet en gemiddeld personeelsbestand gedurende het boekjaar die verband houden met de relevante grondstoffen en de relevante producten, de grenswaarden van ten minste twee van die drie criteria niet worden overschreden.*

⁶ Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende de jaarlijkse financiële overzichten, geconsolideerde financiële overzichten en aanverwante verslagen van bepaalde ondernemingsvormen, tot wijziging van Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad (PB L 182 van 29.6.2013, blz. 19, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2013/34/oj>).

- (13) Verordening (EU) 2023/1115 bevat bepalingen met betrekking tot de evaluatie van die verordening, waarbij de Commissie wordt gemachtigd om verschillende effectbeoordelingen in te dienen, in voorkomend geval vergezeld van wetgevingsvoorstellen. Aangezien de datum van toepassing van Verordening (EU) 2023/1115 is uitgesteld bij Verordening (EU) 2024/3234 van het Europees Parlement en de Raad⁷, kan een mogelijke uitbreiding van het toepassingsgebied van Verordening (EU) 2023/1115 niet worden beoordeeld bij gebrek aan bewijsmateriaal over de toepassing ervan, over het effect ervan op ontbossing en bosdegradatie, over de gevolgen ervan voor marktdeelnemers en handelaren, met name kmo's, en voor de handelsstromen. Om die redenen moeten de verplichtingen in verband met de door de Commissie uit te voeren effectbeoordelingen zoals vastgesteld in Verordening (EU) 2023/1115, worden geschrapt. Die effectbeoordelingen moeten deel uitmaken van de volledige evaluatie van Verordening (EU) 2023/1115. De datum van de in Verordening (EU) 2023/1115 bedoelde volledige evaluatie moet worden aangepast naar 30 juni 2030, zodat bij de evaluatie rekening kan worden gehouden met de ervaring met de handhaving van die verordening. Met het oog op de gewijzigde verplichtingen voor marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers en handelaren, moet de volledige evaluatie ook betrekking hebben op het effect van die wijzigingen op de verwezenlijking van de algemene doelstellingen van Verordening (EU) 2023/1115.

⁷ Verordening (EU) 2024/3234 van het Europees Parlement en de Raad van 19 december 2024 tot wijziging van Verordening (EU) 2023/1115 wat betreft de bepalingen betreffende de datum van toepassing (PB L, 2024/3234, 23.12.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/3234/oj>).

- (14) *In de aanloop naar de algemene herziening van Verordening (EU) 2023/1115 die uiterlijk op 30 juni 2030 moet worden uitgevoerd, moet de Commissie, met het oog op vereenvoudiging voor marktdeelnemers en handelaren, werk maken van de vereenvoudiging van die verordening en uiterlijk op 30 april 2026 een verslag indienen. Dat verslag moet een evaluatie bevatten van de administratieve lasten en de gevolgen van die verordening, met name voor micro- of kleine marktdeelnemers. Voorts moet de Commissie in het verslag mogelijke manieren aangeven om de vastgestelde problemen aan te pakken, onder meer door middel van technische richtsnoeren, verbeteringen van het IT-systeem en gedelegeerde of uitvoeringshandelingen overeenkomstig de in Verordening (EU) 2023/1115 vastgestelde delegatie van bevoegdheden, en moet zij het verslag, indien passend, vergezeld doen gaan van een wetgevingsvoorstel.*
- (15) *De datum van toepassing van de bepalingen van Verordening (EU) 2023/1115 die verplichtingen voor marktdeelnemers, handelaren en bevoegde autoriteiten bevatten, met name die welke zijn bedoeld in artikel 38, lid 2, van die verordening, moet met twaalf maanden worden uitgesteld. Dat is noodzakelijk om derde landen, lidstaten, marktdeelnemers en handelaren in staat te stellen zich volledig voor te bereiden, in het bijzonder om ervoor te zorgen dat die marktdeelnemers en handelaren hun verplichtingen volledig kunnen nakomen.*

- █
- (16) In het licht van het uitstel *met twaalf maanden van de in artikel 38, lid 2, van* Verordening (EU) 2023/1115 *vastgestelde toepassingsdatum*, moeten de data in andere verwante bepalingen, namelijk de intrekking van Verordening (EU) nr. 995/2010 van het Europees Parlement en de Raad⁸ █, en de bepalingen inzake de uitgestelde toepassing van Verordening (EU) 2023/1115 voor *natuurlijke personen*, micro-ondernemingen of kleine ondernemingen, dienovereenkomstig worden aangepast. Om te voorzien in voldoende afstemmingstijd wat betreft de technische ontwikkelingen van de elektronische interface op basis van de éénloketomgeving van de Europese Unie voor de douane met de voorschriften van Verordening (EU) 2023/1115 zoals gewijzigd bij deze verordening, moet de datum waarop de elektronische interface in gebruik moet worden genomen dienovereenkomstig worden aangepast.
- (17) Daar de doelstellingen van deze verordening, namelijk het vereenvoudigen van bepaalde rapportageverplichtingen en het stroomlijnen van de termijnen met behoud van de doelstellingen van Verordening (EU) 2023/1115 als zodanig, niet door de lidstaten kunnen worden verwezenlijkt, maar enkel door de Unie kunnen worden verwezenlijkt, kan de Unie, overeenkomstig het in artikel 5 van het Verdrag betreffende de Europese Unie neergelegde subsidiariteitsbeginsel, maatregelen nemen. Overeenkomstig het in hetzelfde artikel neergelegde evenredigheidsbeginsel gaat deze verordening niet verder dan nodig is om die doelstellingen te verwezenlijken.

⁸ Verordening (EU) nr. 995/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 20 oktober 2010 tot vaststelling van de verplichtingen van marktdeelnemers die hout en houtproducten op de markt brengen (PB L 295 van 12.11.2010, blz. 23, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2010/995/oj>).

- (18) Verordening (EU) 2023/1115 moet daarom dienovereenkomstig worden gewijzigd.
- (19) Deze verordening moet met spoed in werking treden op de derde dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie* om ervoor te zorgen dat deze verordening in werking treedt vóór de huidige datum van toepassing van Verordening (EU) 2023/1115.
- (20) ***Gezien het feit dat er dringend gerichte vereenvoudigingen moeten worden doorgevoerd en dat de datum van toepassing van Verordening (EU) 2023/1115 dringend moet worden uitgesteld, wordt het passend geacht gebruik te maken van de uitzondering op de periode van acht weken waarin is voorzien door artikel 4 van Protocol nr. 1 betreffende de rol van de nationale parlementen in de Europese Unie, gehecht aan het Verdrag betreffende de Europese Unie, aan het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie en aan het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie,***

HEBBEN DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

Artikel 1

Wijzigingen van Verordening (EU) 2023/1115

Verordening (EU) 2023/1115 wordt als volgt gewijzigd:

1) artikel 2 wordt als volgt gewijzigd:

a) punt 15 wordt vervangen door:

“15) “marktaandeelner”: een natuurlijke of rechtspersoon die in het kader van een handelsactiviteit relevante producten in de handel brengt of uitvoert, met uitzondering van downstreammarktaandeelners;”;

b) de volgende punten worden ingevoegd:

“15 bis) “primaire micro- of kleine marktdeelnemer”: een marktdeelnemer die een natuurlijke persoon is of een micro-onderneming of kleine onderneming, in de zin van artikel 3, lid 1, respectievelijk artikel 3, lid 2, eerste alinea, van Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en de Raad*, ongeacht de rechtsvorm ervan, die gevestigd is in een overeenkomstig artikel 29 van deze verordening als laag risico aangemerkt land, en die in het kader van een handelsactiviteit relevante producten in de handel brengt of uitvoert die de marktdeelnemer zelf heeft geteeld, geoogst, verkregen uit of gefokt op relevante percelen, of – wat runderen betreft – in etablissementen, **die zich in dat land bevinden; dit omvat marktdeelnemers die de grensbedragen voor ten minste twee van de drie criteria van artikel 3, lid 1 en lid 2, eerste alinea, van Richtlijn 2013/34/EU overschrijden, maar die kunnen aantonen dat de delen van hun balanstotaal, netto-omzet en gemiddeld personeelsbestand gedurende het boekjaar die verband houden met de relevante grondstoffen en de relevante producten, de grensbedragen voor ten minste twee van de drie van die criteria niet overschrijden;**

15 ter) “downstreammarktdeelnemer”: een natuurlijke of rechtspersoon die in het kader van een handelsactiviteit relevante producten in de handel brengt of uitvoert die zijn vervaardigd met gebruikmaking van relevante producten, die allemaal vergezeld gaan van een zorgvuldigheidsverklaring of een vereenvoudigde aangifte;

* Richtlijn 2013/34/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende de jaarlijkse financiële overzichten, geconsolideerde financiële overzichten en aanverwante verslagen van bepaalde ondernemingsvormen, tot wijziging van Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad (PB L 182 van 29.6.2013, blz. 19, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2013/34/oj>).”;

c) punt 17 wordt vervangen door:

“17) “handelaar”: een andere persoon in de toeleveringsketen dan de marktdeelnemer of de downstreammarktdeelnemer die in het kader van een handelsactiviteit relevante producten op de markt aanbiedt;”;

d) punt 19 wordt vervangen door:

“19) “in het kader van een handelsactiviteit”: met het oog op verwerking, voor distributie aan commerciële of niet-commerciële consumenten, of voor gebruik in de onderneming van de marktdeelnemer, de downstreammarktdeelnemer of de handelaar zelf;”;

e) punt 22 wordt vervangen door:

“22) “gemachtigde vertegenwoordiger”: een in de Unie gevestigde natuurlijke of rechtspersoon die, overeenkomstig artikel 6, schriftelijk door een marktdeelnemer is gemachtigd om namens die marktdeelnemer specifieke taken te vervullen in verband met de verplichtingen van de marktdeelnemer uit hoofde van deze verordening;”;

f) punt 30 wordt vervangen door:

“30) “micro-, kleine en middelgrote ondernemingen” of “kmo’s”: micro-, kleine en middelgrote ondernemingen in de zin van respectievelijk artikel 3, lid 1, artikel 3, lid 2, eerste alinea, en artikel 3, lid 3, van Richtlijn 2013/34/EU, ongeacht de rechtsvorm ervan;”;

2) in artikel 3 wordt punt c) vervangen door:

“c) zij gaan vergezeld van een zorgvuldigheidsverklaring of een vereenvoudigde aangifte, zoals vereist door de desbetreffende bepalingen van deze verordening.”;

3) de titel van hoofdstuk 2 wordt vervangen door:

“HOOFDSTUK 2
VERPLICHTINGEN VAN MARKTDEELNEMERS,
DOWNSTREAMMARKTDEELNEMERS EN HANDELAREN”;

4) artikel 4 wordt als volgt gewijzigd:

a) lid 3 wordt vervangen door:

“3. Door de zorgvuldigheidsverklaring ter beschikking te stellen van de bevoegde autoriteiten of, in het geval van primaire micro- of kleine marktdeelnemers, door de in artikel 4 bis bedoelde vereenvoudigde aangifte in te dienen, neemt de marktdeelnemer de verantwoordelijkheid op zich dat het relevante product voldoet aan artikel 3. Marktdeelnemers houden de zorgvuldigheidsverklaringen gedurende vijf jaar na de datum van indiening van de verklaring via het in artikel 33 bedoelde informatiesysteem bij.”;

b) lid 5 wordt vervangen door:

“5. Marktdeelnemers die, onder meer op basis van concrete aanwijzingen, relevante nieuwe informatie hebben ontvangen of ervan op de hoogte zijn gebracht dat een door hen in de handel gebracht relevant product niet in overeenstemming met de voorschriften van deze verordening dreigt te zijn, stellen de bevoegde autoriteiten van de lidstaten waar zij het relevante product in de handel hebben gebracht, alsook de downstreammarktdeelnemers en de handelaren aan wie zij het relevante product hebben geleverd, daarvan onmiddellijk in kennis. In geval van uitvoer stellen de marktdeelnemers de bevoegde autoriteit van de lidstaat die het land van productie is daarvan in kennis.”;

c) lid 7 wordt vervangen door:

“7. Marktdeelnemers delen aan downstreammarktdeelnemers en aan handelaren verderop in de toeleveringsketen van de relevante producten die zij in de handel hebben gebracht of hebben uitgevoerd, de referentienummers van de zorgvuldigheidsverklaringen of, indien van toepassing, de aangifte-identificatienummers voor die producten mee.”;

d) de leden 8, 9 en 10 worden geschrapt;

5) het volgende artikel wordt ingevoegd:

“Artikel

4 bis

Vereenvoudigde regeling voor primaire micro- of kleine marktdeelnemers

1. De in artikel 4, lid 2, artikel 4, lid 3, *tweede zin*, en artikel 4, lid 4, punt c), vastgestelde verplichtingen zijn niet van toepassing op primaire micro- of kleine marktdeelnemers.
2. Primaire micro- of kleine marktdeelnemers dienen in het in artikel 33 bedoelde informatiesysteem een eenmalige vereenvoudigde aangifte in voordat zij relevante producten in de handel brengen of uitvoeren. Na de indiening van hun *eenmalige* vereenvoudigde aangifte krijgen die marktdeelnemers een aangifte-identificatienummer toegekend.

3. Primaire micro- of kleine marktdeelnemers verstrekken bij het indienen van de vereenvoudigde aangifte in het in artikel 33 bedoelde informatiesysteem de in bijlage III vermelde informatie. Bij eventuele *aanzienlijke* wijzigingen van de informatie die zij hebben verstrekt, *kunnen* die marktdeelnemers de informatie in hun vereenvoudigde aangifte *bijwerken*.
4. Indien alle in bijlage III vermelde informatie beschikbaar is in een systeem dat of een databank die bestaat uit hoofde van het recht van de Unie of de lidstaat, met uitzondering van het in artikel 33 bedoelde informatiesysteem, zijn primaire micro- of kleine marktdeelnemers niet verplicht een *eenmalige* vereenvoudigde aangifte in te dienen overeenkomstig lid 2 van dit artikel. De lidstaten stellen die informatie per marktdeelnemer beschikbaar in het in artikel 33 bedoelde informatiesysteem. De primaire micro- of kleine marktdeelnemer mag de relevante producten pas in de Unie in de handel brengen of uitvoeren nadat een aangifte-identificatienummer is toegekend.

5. Voor primaire micro- of kleine marktdeelnemers kan de in artikel 9, lid 1, punt d), bedoelde geolocatie worden vervangen door het postadres van alle percelen **of het postadres van het etablissement** waar de relevante grondstoffen die het relevante product bevat of waarmee het is vervaardigd, zijn geproduceerd.”;

6) de artikelen 5 en 6 worden vervangen door:

“Artikel 5

Verplichtingen van downstreammarktdeelnemers en handelaren

1. Downstreammarktdeelnemers en handelaren mogen relevante producten alleen **in de handel brengen**, op de markt aanbieden **of uitvoeren** indien zij beschikken over de uit hoofde van lid 3 vereiste informatie.
2. Downstreammarktdeelnemers die geen kmo zijn (“niet-kmo-downstreammarktdeelnemers”) en handelaren die geen kmo zijn (“niet-kmo-handelaren”), registreren zich in het in artikel 33 bedoelde informatiesysteem alvorens de relevante producten in de handel te brengen, op de markt aan te bieden of uit te voeren.
3. Downstreammarktdeelnemers en handelaren verzamelen en bewaren de volgende informatie over de relevante producten die zij voornemens zijn in de handel te brengen, op de markt aan te bieden of uit te voeren:

- a) de naam, de geregistreerde handelsnaam of het geregistreerde handelsmerk, het postadres, het e-mailadres en, indien beschikbaar, een internetadres van de marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers of handelaren die de relevante producten aan hen hebben geleverd, alsook – *zij het enkel indien de leverancier van die producten een marktdeelnemer is* – de referentienummers van de zorgvuldigheidsverklaringen of de aangifte-identificatienummers voor die producten;
 - b) de naam, de geregistreerde handelsnaam of het geregistreerde handelsmerk, het postadres, het e-mailadres en, indien beschikbaar, een internetadres van de downstreammarktdeelnemers of de handelaren aan wie zij de relevante producten hebben geleverd.
4. Downstreammarktdeelnemers en handelaren bewaren de in lid 3 bedoelde informatie gedurende minstens vijf jaar na de datum van het in de handel brengen, het op de markt aanbieden of het uitvoeren, en verstrekken die informatie op verzoek aan de bevoegde autoriteiten.

■

5. Downstreammarktdeelnemers en handelaren die, onder meer op basis van concrete aanwijzingen, relevante nieuwe informatie hebben ontvangen of ervan op de hoogte zijn gebracht dat een door hen in de handel gebracht of op de markt aangeboden relevant product niet in overeenstemming met deze verordening dreigt te zijn, stellen de bevoegde autoriteiten van de lidstaten waar zij het relevante product in de handel hebben gebracht of op de markt hebben aangeboden, alsook de downstreammarktdeelnemers en handelaren aan wie zij het relevante product hebben geleverd, daarvan onmiddellijk in kennis. In geval van uitvoer stellen de downstreammarktdeelnemers de bevoegde autoriteit van de lidstaat die het land van productie is daarvan in kennis.
6. Indien niet-kmo-downstreammarktdeelnemers en niet-kmo-handelaren relevante informatie hebben ontvangen of ervan op de hoogte zijn gebracht dat een relevant product niet in overeenstemming is met de voorschriften van deze verordening, alvorens zij relevante producten in de handel brengen, op de markt aanbieden of uitvoeren, stellen zij de bevoegde autoriteiten van de lidstaten waar zij voornemens zijn het relevante product in de handel te brengen of op de markt aan te bieden of van waaruit zij voornemens zijn die relevante producten uit te voeren, daarvan onmiddellijk in kennis. In geval van concrete aanwijzingen gaan zij na of er zorgvuldigheid is betracht en of er geen of slechts een verwaarloosbaar risico is vastgesteld. Zij mogen geen relevante producten in de handel brengen, op de markt aanbieden of uitvoeren, tenzij uit de verificatie blijkt dat er geen of slechts een verwaarloosbaar risico op non-conformiteit bestaat.

7. Downstreammarktdeelnemers en handelaren verlenen aan de bevoegde autoriteiten alle assistentie die nodig is om het uitvoeren van de in artikel 19 bedoelde controles te vergemakkelijken, onder meer toegang tot de bedrijfsruimten en het beschikbaar stellen van documentatie en gegevens.

Artikel 6

Gemachtigde vertegenwoordigers

1. Marktdeelnemers kunnen een gemachtigde vertegenwoordiger opdragen om namens hen de zorgvuldigheidsverklaring krachtens artikel 4, lid 2, of een vereenvoudigde aangifte krachtens artikel 4 bis, lid 2, in te dienen. In dergelijke gevallen blijft de marktdeelnemer ervoor verantwoordelijk dat het relevante product voldoet aan artikel 3.
2. De gemachtigde vertegenwoordiger verstrekt de bevoegde autoriteiten op verzoek een kopie van het mandaat in een officiële taal van de Unie en een kopie in een officiële taal van de lidstaat waarin de zorgvuldigheidsverklaring of de vereenvoudigde aangifte wordt behandeld of, wanneer dat niet mogelijk is, in het Engels.

3. Een marktdeelnemer die een natuurlijke persoon of een micro-onderneming is, kan de volgende downstreammarktdeelnemer of handelaar verderop in de toeleveringsketen die geen natuurlijke persoon of micro-onderneming is, opdracht geven als gemachtigde vertegenwoordiger op te treden. Een dergelijke volgende downstreammarktdeelnemer of handelaar verderop in de toeleveringsketen mag relevante producten niet in de handel brengen, op de markt aanbieden of uitvoeren zonder namens die marktdeelnemer de zorgvuldigheidsverklaring krachtens artikel 4, lid 2, in te dienen of, in het geval van een primaire micro- of kleine marktdeelnemer, zonder namens de primaire micro- of kleine marktdeelnemer een vereenvoudigde aangifte in het in artikel 33 bedoelde informatiesysteem in te dienen. In dergelijke gevallen blijft de marktdeelnemer die een natuurlijke persoon of een micro-onderneming is ervoor verantwoordelijk dat het relevante product voldoet aan artikel 3.”;

7) in artikel 8 wordt lid 1 vervangen door:

“1. Alvorens relevante producten in de handel te brengen of uit te voeren, betrachten de marktdeelnemers zorgvuldigheid ten aanzien van alle relevante producten.”;

8) in artikel 9 wordt lid 1 als volgt gewijzigd:

a) punt b) wordt vervangen door:

“b) de hoeveelheid van de relevante producten; voor relevante producten die de markt binnenkomen of verlaten, moet de hoeveelheid worden uitgedrukt in kilogram nettomassa en, indien van toepassing, in de bijzondere maatstaf die is vastgesteld in bijlage I bij Verordening (EEG) nr. 2658/87 van de Raad*, voor de vermelde code van het geharmoniseerd systeem of, in alle andere gevallen, moet de hoeveelheid worden uitgedrukt in nettomassa of, indien van toepassing, volume of aantal eenheden; een bijzondere maatstaf is van toepassing wanneer deze consequent is gedefinieerd voor alle mogelijke onderverdelingen onder de in de zorgvuldigheidsverklaring vermelde of als onderdeel van de vereenvoudigde aangifte opgegeven code van het geharmoniseerd systeem;

* Verordening (EEG) nr. 2658/87 van de Raad van 23 juli 1987 met betrekking tot de tarief- en statistieknomenclatuur en het gemeenschappelijk douanetarief (PB L 256 van 7.9.1987, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1987/2658/oj>).”;

b) punt f) wordt vervangen door:

“f) naam, postadres en e-mailadres van de bedrijven, downstreammarktdeelnemers of handelaren waaraan de relevante producten zijn geleverd;”;

9) *in artikel 15 wordt lid 5 vervangen door:*

“5. De Commissie kan de geharmoniseerde uitvoering van deze verordening faciliteren door relevante richtsnoeren uit te vaardigen, door voortdurende uitwisseling te waarborgen met deskundigen, belanghebbenden en alle relevante marktdeelnemers, inclusief primaire micro- of kleine marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers en handelaren, door “beste praktijken” te ontwikkelen en technische feedback te verzamelen van de bestaande deskundigen-groep/het multistakeholderplatform van de Commissie betreffende de bescherming en het herstel van de bossen wereldwijd, en door een toereikende uitwisseling van informatie, coördinatie en samenwerking tussen bevoegde autoriteiten, tussen bevoegde autoriteiten en douaneautoriteiten en tussen bevoegde autoriteiten en de Commissie te bevorderen.”;

10) artikel 16 wordt als volgt gewijzigd:

a) lid 1 wordt vervangen door:

“1. De bevoegde autoriteiten voeren controles uit binnen hun grondgebied om vast te stellen of in de Unie gevestigde marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers en handelaren aan deze verordening voldoen. De bevoegde autoriteiten voeren controles uit binnen hun grondgebied om vast te stellen of de relevante producten die de marktdeelnemer, downstreammarktdeelnemer of handelaar in de handel heeft gebracht of voornemens is te brengen, op de markt heeft aangeboden of voornemens is aan te bieden of heeft uitgevoerd of voornemens is uit te voeren, in overeenstemming zijn met deze verordening.”;

b) lid 3 wordt vervangen door:

“3. De bevoegde autoriteiten gebruiken een op risico gebaseerde aanpak om te bepalen welke controles moeten worden verricht. Risicocriteria worden vastgesteld op basis van een analyse van het risico op niet-naleving van deze verordening, waarbij met name rekening wordt gehouden met de relevante grondstoffen, de complexiteit en de lengte van de toeleveringsketens, onder meer of er sprake is van vermenging van relevante producten, en de verwerkingsfase van het relevante product, of de betrokken percelen grenzen aan bossen, het aan landen, of delen daarvan, toegekende risico overeenkomstig artikel 29, met bijzondere aandacht voor de situatie van landen, of delen daarvan, die als hoog risico zijn aangemerkt, de mate waarin marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers of handelaren in het verleden deze verordening niet hebben nageleefd, risico's op omzeiling, en alle andere relevante informatie. De risicoanalyse bouwt voort op de in de artikelen 9 en 10 bedoelde informatie en kan voortbouwen op de informatie in het in artikel 33 bedoelde informatiesysteem, en kan steunen op andere relevante bronnen, zoals monitoringgegevens, risicoprofielen van internationale organisaties, overeenkomstig artikel 31 ingediende concrete aanwijzingen, of de conclusies van vergaderingen van de deskundigengroep van de Commissie.”;

- c) in lid 5 wordt punt b) vervangen door:
- “b) de selectie van te controleren marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers en handelaren; die selectie wordt gebaseerd op de in punt a) bedoelde nationale risicocriteria, waarbij onder meer gebruik wordt gemaakt van informatie in het in artikel 33 bedoelde informatiesysteem en elektronische gegevensverwerkingstechnieken; voor elke te controleren marktdeelnemer, downstreammarktdeelnemer of handelaar kunnen de bevoegde autoriteiten specifiek te controleren zorgvuldigheidsverklaringen identificeren.”;
- d) de leden 8 tot en met 11 worden vervangen door:
- “8. Elke lidstaat zorgt ervoor dat de jaarlijkse controles die krachtens lid 1 van dit artikel door zijn bevoegde autoriteiten worden uitgevoerd, betrekking hebben op ten minste 3 % van de marktdeelnemers, niet-kmo-downstreammarktdeelnemers en niet-kmo-handelaren die relevante producten die relevante grondstoffen bevatten of ermee zijn vervaardigd, of die zijn geproduceerd in een land van productie, of delen daarvan, dat overeenkomstig artikel 29 als land met een standaardrisico is aangemerkt, in de handel brengen, op de markt aanbieden of uitvoeren.

9. Elke lidstaat zorgt ervoor dat de jaarlijkse controles die krachtens lid 1 van dit artikel door zijn bevoegde autoriteiten worden uitgevoerd, betrekking hebben op ten minste 9 % van de marktdeelnemers, niet-kmo-downstreammarktdeelnemers en niet-kmo-handelaren die relevante producten die relevante grondstoffen bevatten of daarmee zijn vervaardigd in de handel brengen, op de markt aanbieden of uitvoeren alsmede op 9 % van de hoeveelheid van elk relevant product dat grondstoffen bevat of daarmee is vervaardigd die zijn geproduceerd in een land, of delen daarvan, dat overeenkomstig artikel 29 als een land met een hoog risico is aangemerkt.
10. Elke lidstaat zorgt ervoor dat de jaarlijkse controles die krachtens lid 1 van dit artikel door zijn bevoegde autoriteiten worden uitgevoerd, op nationaal niveau betrekking hebben op ten minste 1 % van de marktdeelnemers, niet-kmo-downstreammarktdeelnemers en niet-kmo-handelaren die relevante grondstoffen die in een overeenkomstig artikel 29 als laag risico aangemerkt land, of delen daarvan, zijn geproduceerd, in de handel brengen, op de markt aanbieden of uitvoeren.

11. De gekwantificeerde doelstellingen van de controles die door de bevoegde autoriteiten moeten worden uitgevoerd, worden voor elk van de relevante grondstoffen afzonderlijk gehaald. De gekwantificeerde doelstellingen worden berekend op basis van het totale aantal marktdeelnemers, niet-kmo-downstreammarktdeelnemers en niet-kmo-handelaren die in het voorgaande jaar relevante producten in de handel hebben gebracht, op de markt hebben aangeboden of hebben uitgevoerd, en in voorkomend geval de hoeveelheid. Marktdeelnemers worden geacht te zijn gecontroleerd wanneer de bevoegde autoriteit de in artikel 18, lid 1, punten a) en b), bedoelde elementen heeft gecontroleerd. Downstreammarktdeelnemers en handelaren worden geacht te zijn gecontroleerd wanneer de bevoegde autoriteit de in artikel 19, lid 1, bedoelde elementen heeft gecontroleerd.”;

e) lid 13 wordt vervangen door:

“13. De controles worden zonder voorafgaande aankondiging aan de marktdeelnemer, downstreammarktdeelnemer of handelaar uitgevoerd, behalve in gevallen waarin een voorafgaande kennisgeving van de marktdeelnemer, downstreammarktdeelnemer of handelaar noodzakelijk is om de doeltreffendheid van de controles te waarborgen.”;

11) de artikelen 18 en 19 worden vervangen door:

“Artikel 18

Controle van marktdeelnemers

1. De controles van marktdeelnemers omvatten:

- a) onderzoek van hun stelsel van zorgvuldigheidseisen, met inbegrip van de risicobeoordeling en de procedures tot vermindering van de risico's, en onderzoek van documentatie en gegevens die het behoorlijk functioneren van het stelsel van zorgvuldigheidseisen aantonen;
- b) onderzoek van documentatie en gegevens die aantonen dat een specifiek relevant product dat de marktdeelnemer in de handel heeft gebracht of voornemens is in de handel te brengen of uit te voeren in overeenstemming is met deze verordening, onder meer door middel van risicobeperkende maatregelen, indien van toepassing, alsook onderzoek van de desbetreffende zorgvuldigheidsverklaringen of, voor primaire micro- of kleine marktdeelnemers, onderzoek van de desbetreffende vereenvoudigde aangifte of de door de lidstaten per marktdeelnemer in het in artikel 33 bedoelde informatiesysteem beschikbaar gestelde informatie.

2. De controles van marktdeelnemers kunnen, indien nodig, met name indien de in lid 1 bedoelde onderzoeken vragen doen rijzen, ook het volgende omvatten:

- a) onderzoek ter plaatse van relevante grondstoffen of producten om na te gaan of zij in overeenstemming zijn met de documentatie die voor het betrachten van zorgvuldigheid is gebruikt;

- b) onderzoek van de krachtens artikel 24 genomen corrigerende maatregelen;
- c) alle technische en wetenschappelijke middelen die geschikt zijn om de soort of de exacte plaats waar de relevante grondstof of het relevante product is geproduceerd, te bepalen, met inbegrip van anatomische, chemische en DNA-analyse;
- d) alle technische en wetenschappelijke middelen die geschikt zijn om te bepalen of de relevante producten ontbossingsvrij zijn, met inbegrip van aardobservatiegegevens zoals gegevens van het Copernicus-programma en Copernicus-instrumenten of van andere openbaar of privaat beschikbare relevante bronnen, en
- e) controles ter plaatse, met inbegrip van audits ter plaatse, in voorkomend geval ook in derde landen, mits de desbetreffende derde landen daarmee instemmen, door middel van samenwerking met de overheden van die derde landen.

Artikel 19

Controles van downstreammarktdeelnemers en handelaren

1. De controles van downstreammarktdeelnemers en handelaren omvatten het onderzoek van documentatie en gegevens waaruit de naleving van artikel 5, leden 1, 2, 3 en 4, blijkt.
2. De controles van downstreammarktdeelnemers en handelaren kunnen, indien nodig, met name indien de in lid 1 bedoelde onderzoeken vragen hebben doen rijzen, ook controles ter plaatse, met inbegrip van audits ter plaatse, omvatten.”;

- 12) in artikel 20 wordt lid 1 vervangen door:
- “1. De lidstaten kunnen hun bevoegde autoriteiten toestaan om de totale kosten van hun activiteiten in verband met gevallen van non-conformiteit op de marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers of handelaren te verhalen.”;
- 13) in artikel 21 worden de leden 2 en 3 *vervangen door*:
- “2. *De bevoegde autoriteiten stellen administratieve regelingen met de Commissie vast met betrekking tot de overdracht van informatie over onderzoeken en de uitvoering ervan. De bevoegde autoriteiten melden de Commissie ook eventuele aanzienlijke gedocumenteerde technische fouten of aanzienlijke verstoringen die voortvloeien uit het in artikel 33 bedoelde informatiesysteem.*
3. De bevoegde autoriteiten wisselen de voor de handhaving van deze verordening benodigde informatie uit, onder meer via het in artikel 33 bedoelde informatiesysteem. Dat omvat het verlenen van toegang aan de bevoegde autoriteiten van de andere lidstaten tot informatie over marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers en handelaren, met inbegrip van zorgvuldigheidsverklaringen en vereenvoudigde aangiften voor primaire micro- of kleine marktdeelnemers, over de aard van de uitgevoerde controles en de resultaten ervan, alsook de uitwisseling van dergelijke informatie met die autoriteiten, om de handhaving van deze verordening te vergemakkelijken.”;
- 14) in artikel 22, lid 1, worden de punten b) en c) vervangen door:
- “b) het aantal en de resultaten van de controles van marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers en handelaren en het totale aantal marktdeelnemers, niet-kmo-downstreammarktdeelnemers en niet-kmo-handelaren, met inbegrip van de soorten vastgestelde non-conformiteit;

- c) de hoeveelheid relevante producten die zijn gecontroleerd in verhouding tot de totale hoeveelheid relevante producten die in de handel zijn gebracht of zijn uitgevoerd en vergezeld gaan van een zorgvuldigheidsverklaring in het in artikel 33 van deze verordening bedoelde informatiesysteem; de landen van productie; voor relevante producten die de markt binnenkomen of verlaten, moet de hoeveelheid worden uitgedrukt in kilogram nettomassa en, indien van toepassing, in de bijzondere maatstaf die is vastgesteld in bijlage I bij Verordening (EEG) nr. 2658/87, voor de vermelde code van het geharmoniseerd systeem of, in alle andere gevallen, moet de hoeveelheid worden uitgedrukt in nettomassa of, indien van toepassing, volume of aantal eenheden; een bijzondere maatstaf is van toepassing wanneer deze consequent is gedefinieerd voor alle mogelijke onderverdelingen onder de in de zorgvuldigheidsverklaring vermelde code van het geharmoniseerd systeem;”;

15) artikel 24 wordt vervangen door:

“Artikel 24

Corrigerende maatregelen in geval van non-conformiteit

1. Onverminderd artikel 25 eisen de bevoegde autoriteiten, wanneer zij vaststellen dat een marktdeelnemer, downstreammarktdeelnemer of handelaar deze verordening niet heeft nageleefd of dat een relevant product dat in de handel wordt gebracht, op de markt wordt aangeboden of wordt uitgevoerd, niet-conform is, onverwijld van de marktdeelnemer, downstreammarktdeelnemer of handelaar dat die passende en evenredige corrigerende maatregelen neemt om binnen een gespecificeerde redelijke termijn een eind te stellen aan de non-conformiteit.

2. Voor de toepassing van lid 1 omvatten de door de marktdeelnemer, downstreammarktdeelnemer of handelaar te nemen corrigerende maatregelen minstens een van de volgende maatregelen, naargelang het geval:
 - a) het corrigeren van formele non-conformiteit, met name met de voorschriften van hoofdstuk 2;
 - b) het voorkomen dat het relevante product in de handel wordt gebracht, op de markt wordt aangeboden of wordt uitgevoerd;
 - c) het onmiddellijk uit de handel nemen of terugroepen van het relevante product;
 - d) het doneren van het relevante product voor een liefdadigheidsdoel of voor doeleinden van algemeen belang of, indien dat niet mogelijk is, het verwijderen ervan overeenkomstig het Unierecht inzake afvalbeheer.
3. Ongeacht de op grond van lid 2 genomen corrigerende maatregelen pakt de marktdeelnemer, downstreammarktdeelnemer of handelaar alle tekortkomingen in het stelsel van zorgvuldigheidseisen aan om het risico op verdere niet-naleving van deze verordening te voorkomen.

4. Indien de marktdeelnemer, downstreammarktdeelnemer of handelaar binnen de door de bevoegde autoriteit uit hoofde van lid 1 gespecificeerde termijn geen corrigerende maatregelen neemt als bedoeld in lid 2 of indien de non-conformiteit als bedoeld in lid 1 na die periode blijft bestaan, zorgen de bevoegde autoriteiten ervoor dat de in lid 2 bedoelde vereiste corrigerende maatregelen worden toegepast met alle middelen die hun krachtens het recht van de betrokken lidstaat ter beschikking staan.”;

16) artikel 25 wordt als volgt gewijzigd:

a) lid 1 wordt vervangen door:

“1. Onverminderd de uit Richtlijn 2008/99/EG van het Europees Parlement en de Raad* voortvloeiende verplichtingen van de lidstaten, stellen de lidstaten regels vast inzake de sancties die van toepassing zijn bij inbreuken op deze verordening door marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers en handelaren en nemen zij alle maatregelen die noodzakelijk zijn om ervoor te zorgen dat ze worden uitgevoerd. De lidstaten stellen de Commissie in kennis van die regels en maatregelen en delen haar onverwijld alle latere wijzigingen daarvan mee.

* Richtlijn 2008/99/EG van het Europees Parlement en de Raad van 19 november 2008 inzake de bescherming van het milieu door middel van het strafrecht (PB L 328 van 6.12.2008, blz. 28, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2008/99/oj>).”;

b) in lid 2 worden de punten a), b) en c) als volgt vervangen:

- “a) boeten die evenredig zijn aan de milieuschade en aan de waarde van de betrokken relevante grondstoffen of relevante producten, waarbij het niveau van de boeten zo wordt berekend dat wordt gewaarborgd dat aan de verantwoordelijke personen de economische voordelen die zij aan hun inbreuken te danken hebben, effectief worden ontnomen, en waarbij bij herhaling van een ernstige inbreuk de boeten geleidelijk worden verhoogd; in het geval van een rechtspersoon bedraagt het maximumbedrag van een dergelijke boete minstens 4 % van de totale jaaromzet in de hele Unie van de marktdeelnemer, downstreammarktdeelnemer of handelaar in het boekjaar voorafgaand aan het besluit tot oplegging van een boete, berekend overeenkomstig de berekening van de totale omzet voor ondernemingen als vastgesteld in artikel 5, lid 1, van Verordening (EG) nr. 139/2004 van de Raad*; indien nodig moet dat maximumbedrag worden verhoogd om ervoor te zorgen dat de boete hoger is dan het potentiële economische voordeel;
- b) inbeslagname van de betrokken relevante producten bij de marktdeelnemer, downstreammarktdeelnemer en/of handelaar;
- c) inbeslagname van inkomsten die de marktdeelnemer, downstreammarktdeelnemer en/of handelaar heeft verworven uit een transactie met de betrokken relevante producten;

* Verordening (EG) nr. 139/2004 van de Raad van 20 januari 2004 betreffende de controle op concentraties van ondernemingen (de “EG-concentratieverordening”) (PB L 24 van 29.1.2004, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2004/139/oj>).”;

17) artikel 26 wordt als volgt gewijzigd:

a) lid 4 wordt vervangen door:

“4. Het referentienummer van de zorgvuldigheidsverklaring of, voor primaire micro- of kleine marktdeelnemers, het aangifte-identificatienummer wordt ter beschikking gesteld van de douaneautoriteiten voordat een relevant product dat de markt binnenkomt of verlaat, in het vrije verkeer wordt gebracht of wordt uitgevoerd. De persoon die de douaneaangifte voor het in het vrije verkeer brengen of de uitvoer van een relevant product indient, stelt daartoe, behalve wanneer de zorgvuldigheidsverklaring via de in artikel 28, lid 2, bedoelde elektronische interface beschikbaar is gesteld, het referentienummer van de zorgvuldigheidsverklaring of, voor primaire micro- of kleine marktdeelnemers, het aangifte-identificatienummer met betrekking tot dat relevante product, ter beschikking van de douaneautoriteiten. ***Dit lid is niet van toepassing op de uitvoer van een relevant product door een downstreammarktdeelnemer.***”;

b) lid 7 wordt vervangen door:

“7. Indien de in lid 6 van dit artikel bedoelde status aangeeft dat het relevante product dat de markt binnenkomt of verlaat, krachtens artikel 17, lid 2, is aangemerkt als een relevant product dat moet worden gecontroleerd voordat dat product in de handel wordt gebracht of wordt uitgevoerd, schorten de douaneautoriteiten het in het vrije verkeer brengen of de uitvoer van dat relevante product op.”;

18) in artikel 27 wordt lid 3 vervangen door:

“3. De douaneautoriteiten kunnen vertrouwelijke informatie die zij bij de uitoefening van hun taken hebben verkregen of informatie die hun als vertrouwelijk is verstrekt, overeenkomstig artikel 12, lid 1, van Verordening (EU) nr. 952/2013 meedelen aan de bevoegde autoriteit van de lidstaat waar de marktdeelnemer, downstreammarktdeelnemer, handelaar of gemachtigde vertegenwoordiger is gevestigd.”;

19) artikel 28 wordt als volgt gewijzigd:

a) lid 1 wordt vervangen door:

“1. De Commissie ontwikkelt een elektronische interface op basis van de éénloketomgeving van de Europese Unie voor de douane, ingesteld bij Verordening (EU) 2022/2399 van het Europees Parlement en de Raad*, om de verzending mogelijk te maken van gegevens, met name van de in artikel 26, leden 6 tot en met 9, van deze verordening bedoelde kennisgevingen en verzoeken, tussen de nationale douanesystemen en het in artikel 33 bedoelde informatiesysteem. Deze elektronische interface wordt uiterlijk op 1 december 2029 in gebruik genomen.

* Verordening (EU) 2022/2399 van het Europees Parlement en de Raad van 23 november 2022 tot instelling van de éénloketomgeving van de Europese Unie voor de douane en tot wijziging van Verordening (EU) nr. 952/2013 (PB L 317 van 9.12.2022, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2399/oj>).”;

b) in lid 2 wordt punt a) vervangen door:

“a) marktdeelnemers de verplichting tot het indienen van de zorgvuldigheidsverklaring van een relevante grondstof of relevant product op grond van artikel 4 van deze verordening kunnen naleven, door haar beschikbaar te stellen via de in artikel 8 van Verordening (EU) 2022/2399 bedoelde nationale éénloketomgeving voor de douane, en feedback daarover van de bevoegde autoriteiten kunnen ontvangen, en”;

20) artikel 31 wordt als volgt gewijzigd:

a) de leden 1 en 2 worden vervangen door:

“1. Natuurlijke of rechtspersonen kunnen bij de bevoegde autoriteiten concrete aanwijzingen indienen wanneer zij van oordeel zijn dat een of meer marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers of handelaren deze verordening niet naleven.

2. De bevoegde autoriteiten beoordelen onverwijld, zorgvuldig en onpartijdig de concrete aanwijzingen, en of de claims gegrond zijn, en nemen de nodige stappen, waaronder het uitvoeren van controles en het houden van hoorzittingen met marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers en handelaren, om mogelijke niet-naleving van deze verordening op te sporen en, in voorkomend geval, overeenkomstig artikel 23 voorlopige maatregelen te nemen om te voorkomen dat de onderzochte relevante producten in de handel worden gebracht, op de markt worden aangeboden of worden uitgevoerd.”;

b) lid 4 wordt vervangen door:

“4. Onverminderd de verplichtingen op grond van Richtlijn (EU) 2019/1937 van het Europees Parlement en de Raad*, voorzien de lidstaten in maatregelen ter bescherming van de identiteit van de natuurlijke of rechtspersonen die concrete aanwijzingen melden of die onderzoeken uitvoeren naar de naleving van deze verordening door marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers of handelaren.

* Richtlijn (EU) 2019/1937 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2019 inzake de bescherming van personen die inbreuken op het Unierecht melden (PB L 305 van 26.11.2019, blz. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/1937/oj>).”;

21) artikel 33 wordt als volgt gewijzigd:

a) lid 2 wordt als volgt gewijzigd:

i) na punt a) wordt het volgende punt ingevoegd:

“a bis) registratie van niet-kmo-downstreammarktdeelnemers en niet-kmo-handelaren overeenkomstig artikel 5, lid 2;”;

ii) de punten b) en c) worden vervangen door:

“b) registratie van zorgvuldigheidsverklaringen, met inbegrip van de mededeling aan de betrokken marktdeelnemer van een referentienummer voor elke zorgvuldigheidsverklaring, ingediend via het informatiesysteem;

c) registratie van vereenvoudigde aangiften die zijn ingediend door primaire micro- of kleine marktdeelnemers en de toekenning van een aangifte-identificatienummer aan de betrokken marktdeelnemer.”;

iii) punt g) wordt vervangen door:

“g) verstrekking van relevante informatie ter ondersteuning van de risicoprofilering voor het in artikel 16, lid 5, bedoelde controleplan, met inbegrip van de resultaten van controles, en risicoprofielen van marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers, handelaren en relevante grondstoffen en relevante producten, met het oog op de identificatie, op basis van elektronische gegevensverwerkingstechnieken, van marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers en handelaren die moeten worden gecontroleerd als bedoeld in artikel 16, lid 5, en van relevante producten die door de bevoegde autoriteiten moeten worden gecontroleerd;”;

iv) punt i) wordt vervangen door:

“i) ondersteuning van de communicatie tussen bevoegde autoriteiten en marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers en handelaren met het oog op de uitvoering van deze verordening, onder meer, in voorkomend geval, met behulp van digitale aanbodbeheersingsinstrumenten.”;

b) lid 3 wordt vervangen door:

“3. De Commissie stelt door middel van uitvoeringshandelingen regels vast voor de werking van het informatiesysteem in het kader van dit artikel, met inbegrip van:

- a) regels voor de bescherming van persoonsgegevens en de uitwisseling van gegevens met andere IT-systemen;
- b) noodregelingen in geval van niet-beschikbaarheid van de functies van het informatiesysteem.

Die uitvoeringshandelingen worden vastgesteld volgens de in artikel 36, lid 2, bedoelde onderzoeksprocedure.”;

c) lid 4 wordt vervangen door:

“4. De Commissie verleent douaneautoriteiten, bevoegde autoriteiten, marktdeelnemers, downstreammarktdeelnemers en handelaren, en, in voorkomend geval, hun gemachtigde vertegenwoordigers, toegang tot dat informatiesysteem overeenkomstig hun respectieve verplichtingen uit hoofde van deze verordening.”;

22) artikel 34 wordt vervangen door:

“Artikel 34

Evaluatie

1. De Commissie kan overeenkomstig artikel 35 gedelegeerde handelingen vaststellen tot wijziging van bijlage I met betrekking tot de desbetreffende GN-codes van relevante producten die relevante grondstoffen bevatten of daarmee zijn gevoederd of vervaardigd.

1 bis. Uiterlijk op 30 april 2026 voert de Commissie een vereenvoudigingsevaluatie van deze verordening uit en dient zij op basis daarvan een verslag in bij het Europees Parlement en de Raad, indien passend vergezeld van een wetgevingsvoorstel.

2. Uiterlijk op 30 juni 2030 en vervolgens ten minste om de vijf jaar voert de Commissie een volledige evaluatie van deze verordening uit en brengt zij dienaangaande verslag uit aan het Europees Parlement en de Raad, waarbij zij tegelijk, indien nodig, een wetgevingsvoorstel indient. Het eerste verslag bevat met name, op basis van specifieke studies, een evaluatie van:

- a) de noodzaak en de haalbaarheid van aanvullende instrumenten ter facilitering van de handel, en dan met name voor zwaar door deze verordening getroffen MOL's en landen, of delen daarvan, die zijn aangemerkt als standaard- of hoog risico, ter ondersteuning van de verwezenlijking van de doelstellingen van deze verordening;
- b) het effect van deze verordening op landbouwers, met name kleine landbouwbedrijven, inheemse volken en lokale gemeenschappen, en de eventuele behoefte aan aanvullende steun voor de overgang naar duurzame toeleveringsketens en voor kleine landbouwbedrijven om te voldoen aan de voorschriften van deze verordening;

- c) eventuele uitbreiding van de definitie van bosdegradatie, waartoe een diepgaande analyse wordt uitgevoerd en rekening wordt gehouden met de in de internationale besprekingen over deze kwestie geboekte vooruitgang;
- d) de in artikel 2, punt 28, bedoelde drempel voor het verplichte gebruik van polygonen, rekening houdend met het effect ervan op de bestrijding van ontbossing en bosdegradatie;
- e) patroonveranderingen bij de handel in de relevante grondstoffen en relevante producten die binnen het toepassingsgebied van deze verordening vallen indien die patroonveranderingen op omzeiling kunnen wijzen;
- f) een beoordeling van de vraag of de verrichte controles er effectief voor hebben gezorgd dat relevante grondstoffen en relevante producten die op de markt worden aangeboden of worden uitgevoerd, aan artikel 3 voldoen;
- g) de mogelijke uitbreiding van het toepassingsgebied van deze verordening tot andere beboste grond en de in artikel 2, punt 13), bedoelde afsluitingsdatum, opdat de Unie zo weinig mogelijk omzetting en degradatie van natuurlijke ecosystemen teweegbrengt;
- h) de mogelijke uitbreiding van het toepassingsgebied van deze verordening tot andere natuurlijke ecosystemen, met inbegrip van ander land met grote koolstofvoorraden en met een hoge biodiversiteitswaarde, zoals grasland, veengebieden en wetlands;

- i) de impact van de relevante grondstoffen op ontbossing en bosdegradatie, op basis van wetenschappelijk bewijsmateriaal, en rekening houdend met veranderingen in het verbruik, met inbegrip van de noodzaak en haalbaarheid van een uitbreiding van het toepassingsgebied van deze verordening tot andere grondstoffen, waaronder maïs, en van de wijziging of uitbreiding van de lijst van relevante producten, met inbegrip van de mogelijke opname van biobrandstoffen (GS-code 382600) in bijlage I;
- j) de rol van financiële instellingen bij het voorkomen van geldstromen die direct of indirect aan ontbossing en bosdegradatie bijdragen en de noodzaak om financiële instellingen via rechtshandelingen van de Unie specifieke verplichtingen op te leggen;
- k) de rol van downstreammarktdeelnemers en handelaren bij het waarborgen dat toeleveringsketens ontbossingsvrij zijn en dat deze verordening haar doelstellingen bereikt;
- l) de rol van primaire micro- of kleine marktdeelnemers bij het waarborgen dat de productie ontbossingsvrij is en dat deze verordening haar doelstellingen bereikt, en het mogelijke risico op omzeiling.”;

23) artikel 35 wordt vervangen door:

“Artikel

35

Uitoefening van de delegatie

1. De bevoegdheid om gedelegeerde handelingen vast te stellen, wordt aan de Commissie toegekend onder de in dit artikel neergelegde voorwaarden.
2. De in artikel 34, lid 1, bedoelde bevoegdheid om gedelegeerde handelingen vast te stellen, wordt aan de Commissie toegekend voor een termijn van vijf jaar met ingang van 29 juni 2023. De Commissie stelt uiterlijk zes maanden voor het einde van de termijn van vijf jaar een verslag over de bevoegdheidsdelegatie op. De bevoegdheidsdelegatie wordt stilzwijgend met termijnen van dezelfde duur verlengd, tenzij het Europees Parlement of de Raad zich uiterlijk drie maanden voor het einde van elke termijn tegen deze verlenging verzet.
3. Het Europees Parlement of de Raad kan de in artikel 34, lid 1, bedoelde bevoegdheidsdelegatie te allen tijde intrekken. Het besluit tot intrekking beëindigt de delegatie van de in dat besluit genoemde bevoegdheid. Het wordt van kracht op de dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie* of op een daarin genoemde latere datum. Het laat de geldigheid van de reeds van kracht zijnde gedelegeerde handelingen onverlet.
4. Vóór de vaststelling van een gedelegeerde handeling raadpleegt de Commissie de door elke lidstaat aangewezen deskundigen overeenkomstig de beginselen die zijn neergelegd in het Interinstitutioneel Akkoord van 13 april 2016 over beter wetgeven.
5. Zodra de Commissie een gedelegeerde handeling heeft vastgesteld, doet zij daarvan gelijktijdig kennisgeving aan het Europees Parlement en aan de Raad.
6. Een op grond van artikel 34, lid 1, vastgestelde gedelegeerde handeling treedt alleen in werking indien het Europees Parlement noch de Raad daartegen binnen een termijn van twee maanden na de kennisgeving van de handeling aan het Europees Parlement en de Raad bezwaar heeft gemaakt, of indien zowel het Europees Parlement als de Raad voor het verstrijken van die termijn de Commissie hebben medegedeeld dat zij daartegen geen bezwaar zullen maken. Die termijn wordt op initiatief van het Europees Parlement of de Raad met twee maanden verlengd.”;

24) artikel 37 wordt vervangen door:

“Artikel 37

Intrekking ■

1. Verordening (EU) nr. 995/2010 wordt ingetrokken met ingang van 30 december **2026**.
2. Verordening (EU) nr. 995/2010 blijft *echter tot en met 31 december 2029* van toepassing *op hout en houtproducten zoals gedefinieerd in artikel 2, punt a), van Verordening (EU) nr. 995/2010 die vóór 29 juni 2023 zijn geproduceerd en met ingang van 30 december 2026 in de handel zijn gebracht*.
-
3. In afwijking van artikel 1, lid 2, van deze verordening moeten hout en houtproducten zoals gedefinieerd in artikel 2, punt a), van Verordening (EU) nr. 995/2010 die vóór 29 juni 2023 zijn geproduceerd en met ingang van 31 december **2029** in de handel zijn gebracht, voldoen aan artikel 3 van deze verordening.”;

25) artikel 38 wordt vervangen door:

“Artikel 38

Inwerkingtreding en datum van toepassing

1. Deze verordening treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.
2. **Onder voorbehoud van lid 3 van dit artikel, zijn** de artikelen 3 tot en met 13, de artikelen **16 tot en met 24, en de artikelen** 26, 31 en 32 van toepassing met ingang van 30 december **2026**.
3. **Behalve wat de producten betreft die vallen onder de bijlage bij Verordening (EU) nr. 995/2010, zijn** voor marktdeelnemers die zich uiterlijk op 31 december 2024 hebben gevestigd **als natuurlijke persoon of** als micro- of kleine onderneming in de zin van artikel 3, lid 1, respectievelijk lid 2, eerste alinea, van Richtlijn 2013/34/EU, ongeacht hun rechtsvorm, de in lid 2 van dit artikel bedoelde artikelen van toepassing met ingang van 30 **juni 2027**.”;

I

- 26) *in de tabel in bijlage I wordt de lijn “ex 49 Artikelen van de uitgeverij, van de pers of van een andere grafische industrie, geschreven of getypte teksten en plannen, van papier” geschrapt;*
- 27) bijlage II wordt gewijzigd overeenkomstig bijlage I bij deze verordening;
- 28) de tekst die is opgenomen als bijlage II bij deze verordening wordt toegevoegd als bijlage III.

Artikel 2
Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking op de derde dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te ...,

Voor het Europees Parlement

De voorzitter

Voor de Raad

De voorzitter

BIJLAGE I

In bijlage II wordt punt 4 geschrapt.

BIJLAGE II

“BIJLAGE III

VEREENVOUDIGDE AANGIFTE VOOR PRIMAIRE MICRO- OF KLEINE MARKTDEELNEMERS

Informatie die moet worden opgenomen in de vereenvoudigde *eenmalige* aangifte voor primaire micro- of kleine marktdeelnemers overeenkomstig artikel 4 bis, lid 3:

1. Naam, adres en, in het geval van relevante grondstoffen en relevante producten die de markt binnenkomen of verlaten, het EORI-nummer van de primaire micro- of kleine marktdeelnemer (*Economic Operators Registration and Identification Number*) overeenkomstig artikel 9 van Verordening (EU) nr. 952/2013.
2. Code van het geharmoniseerde systeem en beschrijving (vrije tekst) van de relevante producten, met inbegrip van de handelsnaam, en de *eenmalig geraamde* jaarlijkse hoeveelheid relevante producten die bestemd zijn om in de handel te worden gebracht of te worden uitgevoerd, uitgedrukt in nettomassa met vermelding van een percentuele schatting of afwijking of, indien van toepassing, het nettovolume of het aantal eenheden. Voor relevante producten die de markt binnenkomen of verlaten, moet de *geraamde* hoeveelheid worden uitgedrukt in kilogram nettomassa en, indien van toepassing, in de bijzondere maatstaf die is vastgesteld in bijlage I bij Verordening (EEG) nr. 2658/87 van de Raad, voor de vermelde code van het geharmoniseerd systeem of, in alle andere gevallen, uitgedrukt in nettomassa met vermelding van een percentuele schatting of afwijking of, indien van toepassing, het nettovolume of het aantal eenheden. Een bijzondere maatstaf is van toepassing wanneer deze consequent is gedefinieerd voor alle mogelijke onderverdelingen onder de in de zorgvuldigheidsverklaring bedoelde code van het geharmoniseerd systeem.
3. Land van productie en *de geolocatie van alle percelen, of het postadres van het etablissement of van alle percelen*, waar de primaire micro- of kleine marktdeelnemer relevante grondstoffen produceert. Voor relevante producten die rund bevatten of ermee zijn vervaardigd, en voor relevante producten die met relevante producten zijn gevoederd, verwijst het postadres of de geolocatie naar alle etablissementen waar de runderen worden gehouden. Indien de relevante producten op verschillende percelen zijn geproduceerd, wordt overeenkomstig artikel 9, lid 1, punt d), het postadres of de geolocatie van alle percelen vermeld.
4. De tekst: “Met deze verklaring bevestigt de primaire micro- of kleine marktdeelnemer

passende zorgvuldigheid overeenkomstig Verordening (EU) 2023/1115 te zullen betrachten voor de relevante in de handel gebrachte of uitgevoerde producten en deze alleen in de handel te zullen brengen of uit te zullen voeren indien geen of slechts een verwaarloosbaar risico is vastgesteld dat de relevante producten niet in overeenstemming zijn met artikel 3, punt a) of b), van die verordening.”

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0327

Genetisch gemodificeerde mais NK603

Resolutie van het Europees Parlement van 16 december 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais NK603 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (D110123/02 – 2025/2958(RSP))

Het Europees Parlement,

- gezien het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais NK603 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (D110123/02),
- gezien Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad van 22 september 2003 inzake genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders¹, en met name artikel 11, lid 3, en artikel 22, lid 3,
- gezien de stemming in het Permanent Comité voor planten, dieren, levensmiddelen en diervoeders als bedoeld in artikel 35 van Verordening (EG) nr. 1829/2003, van 14 oktober 2025, die geen advies heeft opgeleverd, en de stemming van 28 november 2025 in het comité van beroep, die evenmin een advies heeft opgeleverd,
- gezien artikel 11 van Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 tot vaststelling van de algemene voorschriften en beginselen die van toepassing zijn op de wijze waarop de lidstaten de uitoefening van de uitvoeringsbevoegdheden door de Commissie controleren²,
- gezien het advies dat op 22 mei 2025 door de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA) is goedgekeurd en op 20 juni 2025 is gepubliceerd³,

¹ PB L 268 van 18.10.2003, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2003/1829/oj>.

² PB L 55 van 28.2.2011, blz. 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj>.

³ Wetenschappelijk advies van het EFSA-panel voor genetisch gemodificeerde organismen over de beoordeling van de genetisch gemodificeerde mais NK603 met het oog op de verlenging van de vergunning overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 (dossier GMFF-2023-21250). EFSA Journal 2025;23(6):9505; <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2025.9505>.

- gezien zijn eerdere resoluties waarin bezwaar wordt gemaakt tegen het verlenen van vergunningen voor genetisch gemodificeerde organismen (ggo's)¹,

¹ Het Parlement heeft in de achtste zittingsperiode 36, en in de negende zittingsperiode 38 resoluties aangenomen waarin bezwaar wordt gemaakt tegen het verlenen van vergunningen voor ggo's. Daarnaast heeft het Parlement in de tiende zittingsperiode de volgende resoluties aangenomen:

- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2628 van de Commissie betreffende de verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 89034 × 1507 × NK603 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1797 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1797/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2627 van de Commissie betreffende de verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerd katoen COT102 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1798, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1798/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2629 van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerde mais MON 89034 × 1507 × MON 88017 × 59122 en acht subcombinaties daarvan overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1799 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1799/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/1828 van de Commissie betreffende de verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van diervoeders die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 810 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Uitvoeringsbesluit (EU) 2017/1207 van de Commissie (PB C, C/2025/1800 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1800/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/1822 van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais DP915635 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1801, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1801/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/1826 van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais DP23211 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1802, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1802/oj>).

-
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2618 van de Commissie betreffende de verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais DP202216 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1803, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1803/oj>).
 - Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie betreffende de verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 94804 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1804, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1804/oj>).
 - Resolutie van het Europees Parlement van 12 februari 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais DP910521 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/2246, 29.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/2246/oj>).
 - Resolutie van het Europees Parlement van 12 februari 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 95275 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/2247, 29.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/2247/oj>).
 - Resolutie van het Europees Parlement van 8 mei 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerde soja MON 87705 × MON 87708 × MON 89788, overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (P10_TA(2025)0106).
 - Resolutie van het Europees Parlement van 8 oktober 2025 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2025/1898 van 22 september 2025 van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais DP51291 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (P10_TA(2025)0222).
 - Resolutie van het Europees Parlement van 25 november 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais DAS1131 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (P10_TA(2025)0288).
 - Resolutie van het Europees Parlement van 25 november 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerd katoen MON 88913 (MON-88913-8) overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (P10_TA(2025)0289).

- gezien artikel 115, leden 2 en 3, van zijn Reglement,
 - gezien de ontwerpresolutie van de Commissie milieubeheer, klimaat en voedselveiligheid,
- A. overwegende dat bij Uitvoeringsbesluit (EU) 2015/684 van de Commissie¹ een vergunning is verleend voor het in de handel brengen van levensmiddelen en diervoeders die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerde mais NK603 (hierna: “genetisch gemodificeerde mais”); overwegende dat de vergunning ook betrekking heeft op het in de handel brengen van andere producten dan levensmiddelen en diervoeders die geheel of gedeeltelijk bestaan uit genetisch gemodificeerde mais NK603, voor dezelfde gebruiksdoeleinden als andere mais, met uitzondering van de teelt;
- B. overwegende dat Bayer Agriculture B.V., gevestigd in België, namens Bayer CropScience LP, gevestigd in de Verenigde Staten, op 11 maart 2024 overeenkomstig de artikelen 11 en 23 van Verordening (EG) nr. 1829/2003 een aanvraag heeft ingediend bij de Commissie voor de verlenging van die vergunning;
- C. overwegende dat de EFSA op 20 juni 2025 een positief wetenschappelijk advies inzake genetisch gemodificeerde mais heeft uitgebracht overeenkomstig de artikelen 6 en 18 van Verordening (EG) nr. 1829/2003, waarin zij concludeert dat het verzoek om verlenging geen elementen bevat die duiden op nieuwe gevaren of gewijzigde blootstelling en geen nieuwe wetenschappelijke onzekerheden die tot een verandering van de conclusies van de oorspronkelijke risicobeoordeling van de genetisch

-
- Resolutie van het Europees Parlement van 25 november 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met het genetisch gemodificeerde koolzaad MON 88302 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (P10_TA(2025)0290).
 - Resolutie van het Europees Parlement van 25 november 2025 over het uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerde soja MON 87708 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (P10_TA(2025)0291).
 - Resolutie van het Europees Parlement van 25 november 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 87427 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (P10_TA(2025)0292).

¹ Uitvoeringsbesluit (EU) 2015/684 van de Commissie van 24 april 2015 tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van genetisch gemodificeerde mais NK 603 (MON-ØØ6Ø3-6) en tot verlenging van de bestaande vergunning voor producten op basis van de maisvariëteit NK 603 (MON-ØØ6Ø3-6), overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB L 112 van 30.4.2015, blz. 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2015/684/oj).

gemodificeerde mais, zoals door de EFSA vastgesteld in 2009, zouden leiden¹; overwegende dat in die adviezen niet wordt ingegaan op verschillende bredere ecologische, sociaal-economische en cumulatieve gevolgen, aangezien de EFSA oordeelde dat zulks buiten haar terrein valt;

- D. overwegende dat de genetisch gemodificeerde mais is ontwikkeld om tolerantie te geven voor glyfosaat;
- E. overwegende dat de EFSA in haar risicobeoordelingen niet heeft gekeken naar toxicologische langetermijnstudies of gedetailleerde analyses van cumulatieve en gecombineerde effecten, waaronder de mogelijke wisselwerking met resten van pesticiden die gewoonlijk bij de maisteelt worden gebruikt;
- F. overwegende dat de overgrote meerderheid van genetisch gemodificeerde gewassen, waaronder genetisch gemodificeerde mais, zodanig genetisch zijn gemodificeerd dat ze tolerant zijn voor één of meerdere “complementaire” herbiciden die gedurende de gehele teelt van het genetisch gemodificeerde gewas kunnen worden gebruikt zonder dat het gewas sterft, zoals het geval zou zijn bij een niet-herbicidetolerant gewas; overwegende dat uit een aantal studies blijkt dat de teelt van herbicidetolerante genetisch gemodificeerde gewassen tot een toename van het gebruik van complementaire herbiciden leidt, voornamelijk vanwege het ontstaan van herbicidetolerant onkruid²;
- G. overwegende dat herbicidetolerante genetisch gemodificeerde gewassen een lock-in veroorzaken waarbij landbouwers afhankelijk worden van een onkruidbeheersysteem dat grotendeels of volledig berust op het gebruik van herbiciden, doordat er voor genetisch gemodificeerd zaad een premie wordt aangerekend die alleen kan worden gerechtvaardigd als landbouwers die dit zaad kopen ook sproeien met de complementaire herbiciden; overwegende dat een grotere afhankelijkheid van complementaire herbiciden op landbouwbedrijven die de genetisch gemodificeerde mais aanplanten het ontstaan en de verspreiding van onkruid zal versnellen dat tolerant is voor deze herbiciden, waardoor nog meer herbiciden moeten worden gebruikt; een vicieuze cirkel die bekendstaat als de “pesticidentredmolen”; overwegende dat als gevolg daarvan de negatieve effecten van de buitensporige afhankelijkheid van herbiciden op de bodemgezondheid, de waterkwaliteit en de boven- en ondergrondse biodiversiteit nog zullen verslechteren en zullen leiden tot een grotere blootstelling van

¹ EFSA GMO Panel, 2009. “Scientific Opinion of the Panel on Genetically Modified Organisms on applications (EFSA-GMO-NL-2005-22 and EFSA-GMO-RX-NK603) for the placing on the market of the genetically modified glyphosate tolerant maize NK603 for cultivation, food and feed uses and import and processing, and for renewal of the authorisation of maize NK603 as existing product”. EFSA Journal, 7(6), 1137, <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2009.1137>.

² Zie bijvoorbeeld Bonny, S., “Genetically Modified Herbicide-Tolerant Crops, Weeds, and Herbicides: Overview and Impact”, Environmental Management, januari 2016;57(1), blz. 31, <https://doi.org/10.1007/s00267-015-0589-7>, en Benbrook, C.M., “Impacts of genetically engineered crops on pesticide use in the U.S. – the first sixteen years”, Environmental Sciences Europe, 28 september 2012, Vol. 24(1), <https://doi.org/10.1186/2190-4715-24-24>.

mens en dier, mogelijk ook door een toename van residuen van herbiciden op levensmiddelen en diervoeders¹;

- H. overwegende dat er nog altijd grote onduidelijkheid bestaat over de kankerverwekkende eigenschappen van glyfosaat; overwegende dat de EFSA in november 2015 tot de conclusie is gekomen dat het onwaarschijnlijk is dat glyfosaat kankerverwekkend is, en dat het Europees Agentschap voor chemische stoffen in maart 2017 heeft geconcludeerd dat het niet gerechtvaardigd is de stof als zodanig in te delen; overwegende dat het Internationaal Agentschap voor kankeronderzoek, het agentschap van de Wereldgezondheidsorganisatie dat gespecialiseerd is op het gebied van kankeronderzoek, glyfosaat in 2015 echter heeft ingedeeld als waarschijnlijk kankerverwekkend voor de mens; overwegende dat in een aantal recente, collegiaal getoetste wetenschappelijke studies wordt bevestigd dat glyfosaat mogelijk kankerverwekkend is²;
- I. overwegende dat het in Spanje en Frankrijk gemelde risico op genetische uitwisseling van mais met wilde verwante gewassen, zoals teosinte, aanleiding geeft tot bezorgdheid over transgene persistentie en de milieueffecten;
- J. overwegende dat onafhankelijk toezicht op en controle van mogelijke schadelijke effecten op de biodiversiteit, bodemgezondheid, bestuivers en niet-doelsoorten nog steeds onvoldoende gewaarborgd zijn;
- K. overwegende dat het voorzorgsbeginsel, opgenomen in artikel 191 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, in geval van wetenschappelijke onzekerheid van toepassing moet zijn;
- L. overwegende dat op grond van Verordening (EG) nr. 1829/2003 wordt vereist dat genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders geen nadelige gevolgen mogen hebben voor de gezondheid van mens en dier of voor het milieu;
- M. overwegende dat de verlenging door de Unie van de vergunning voor genetisch gemodificeerde mais niet in overeenstemming zou zijn met de internationale verbintenissen inzake de vermindering van pesticiden³, gezien de toegenomen blootstelling van mensen, dieren en het milieu aan glyfosaat, dicamba en glufosinaat in

¹ Zie bijvoorbeeld:
<https://doi.org/10.1002/ps.8105> en
<https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2009.03.009>.

² Zie bijvoorbeeld:
<https://doi.org/10.1016/j.mrrev.2019.02.001>,
<https://doi.org/10.1093/ije/dyz017>,
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0219610> en
<https://doi.org/10.1186/s13045-019-0767-9>.

³ In december 2022 is tijdens de COP15 van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake biologische diversiteit een mondiaal kader voor biodiversiteit overeengekomen dat een mondiale doelstelling omvat om het risico van pesticiden tegen 2030 met ten minste 50 % te verminderen (zie:
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/ip_22_7834).

landen waar dit herbicidetolerante genetisch gemodificeerde gewas wordt geteeld, en de mogelijk ernstige gevolgen voor de gezondheid die hiermee gepaard gaan;

- N. overwegende dat het uitvoeringsbesluit van de Commissie de invoer in de Unie mogelijk zou blijven maken van producten die niet voldoen aan de normen waar de landbouwers van de Unie zich aan moeten houden, waarmee zij een concurrentienadeel hebben;
 - O. overwegende dat de Commissie in de conclusies van de strategische dialoog over de toekomst van de landbouw in de EU¹ wordt verzocht haar aanpak inzake markttoegang voor de in- en uitvoer van agrovoedingsmiddelen te herzien, gezien de uitdagingen die het gevolg zijn van uiteenlopende normen van de Unie en haar handelspartners; overwegende dat eerlijkere handelsbetrekkingen op mondiaal niveau, in overeenstemming met de doelstellingen voor een gezond milieu, één van de belangrijkste eisen van landbouwers waren tijdens de demonstraties van 2023 en 2024;
 - P. overwegende dat het Parlement herhaaldelijk heeft benadrukt dat de Commissie geen ggo's mag toelaten als de lidstaten in het Permanent Comité voor planten, dieren, levensmiddelen en diervoeders of het comité van beroep geen gekwalificeerde meerderheid kunnen bereiken, met als doel het aanhoudende democratische deficit aan te pakken;
 - Q. overwegende dat de Commissie zich bewust is van de democratische tekortkomingen, het gebrek aan steun van de lidstaten en de bezwaren van het Parlement, maar desondanks vergunningen blijft verlenen voor ggo's;
 - R. overwegende dat volgens de "één gezondheid"-benadering rekening moet worden gehouden met de onderlinge afhankelijkheid tussen de gezondheid van mensen, dieren, planten en het milieu bij de beoordeling van de duurzaamheid en veiligheid van ggo's op de lange termijn;
1. is van mening dat het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie de in Verordening (EG) nr. 1829/2003 bedoelde uitvoeringsbevoegdheden overschrijdt;
 2. is van mening dat het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie niet in overeenstemming is met het recht van de Unie, aangezien het niet verenigbaar is met het doel van Verordening (EG) nr. 1829/2003 om overeenkomstig de algemene beginselen die in Verordening (EG) nr. 178/2002 van het Europees Parlement en de Raad² zijn vastgesteld de basis te leggen voor het waarborgen van een hoog beschermingsniveau voor het leven en de gezondheid van de mens, de gezondheid en het welzijn van dieren, het milieu en de belangen van de consument met betrekking tot genetisch

¹ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/agriculture-and-green-deal/strategic-dialogue-future-eu-agriculture_nl.

² Verordening (EG) nr. 178/2002 van het Europees Parlement en de Raad van 28 januari 2002 tot vaststelling van de algemene beginselen en voorschriften van de levensmiddelenwetgeving, tot oprichting van een Europese Autoriteit voor voedselveiligheid en tot vaststelling van procedures voor voedselveiligheidsaangelegenheden (PB L 31, 1.2.2002, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2002/178/oj>).

gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders, waarbij de goede werking van de interne markt gewaarborgd is;

3. verzoekt de Commissie haar uitvoeringsbesluit in te trekken;
4. verzoekt de Commissie de vergunning voor genetisch gemodificeerde mais niet te verlengen vanwege het gebrek aan voldoende bewijs over de langetermijneffecten op de biodiversiteit, de voedselveiligheid, het levensonderhoud van landbouwers en de diergezondheid, in overeenstemming met de “één gezondheid”-benadering;
5. verzoekt de Commissie onverwijld een wetgevingsvoorstel tot hervorming van de besluitvormingsprocedure inzake ggo's in te dienen teneinde tegemoet te komen aan de aanhoudende bezwaren van het Parlement en het gebrek aan steun van een gekwalificeerde meerderheid van de lidstaten;
6. benadrukt in dit verband dat het toestaan van de invoer voor gebruik in levensmiddelen of diervoeders van genetisch gemodificeerde planten die tolerant zijn gemaakt voor in de Unie verboden herbiciden, zoals glufosinaat, niet strookt met de internationale verbintenissen van de Unie uit hoofde van onder meer het VN-Verdrag inzake biologische diversiteit en de duurzameontwikkelingsdoelstellingen van de VN, met inbegrip van het mondiaal biodiversiteitskader van Kunming-Montreal, en dat dit een ongelijk speelveld creëert voor landbouwers in de Unie;
7. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsmede aan de regeringen en parlementen van de lidstaten.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0328

Genetisch gemodificeerde suikerbiet KWS20-1

Resolutie van het Europees Parlement van 16 december 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van levensmiddelen, levensmiddeleningrediënten en diervoeders die zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde suikerbiet KWS20-1 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (D110122/02 – 2025/2959(RSP))

Het Europees Parlement,

- gezien het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van levensmiddelen, levensmiddeleningrediënten en diervoeders die zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde suikerbiet KWS20-1 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (D110122/02),
- gezien Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad van 22 september 2003 inzake genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders¹, en met name artikel 7, lid 3, en artikel 19, lid 3,
- gezien de stemming in het Permanent Comité voor planten, dieren, levensmiddelen en diervoeders als bedoeld in artikel 35 van Verordening (EG) nr. 1829/2003, van 14 oktober 2025, die geen advies heeft opgeleverd, en de stemming van 28 november 2025 in het comité van beroep, die evenmin een advies heeft opgeleverd,
- gezien artikel 11 van Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 tot vaststelling van de algemene voorschriften en beginselen die van toepassing zijn op de wijze waarop de lidstaten de uitoefening van de uitvoeringsbevoegdheden door de Commissie controleren²,
- gezien het advies dat op 26 maart 2025 door de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA) is goedgekeurd en op 12 mei 2025 is gepubliceerd³,

¹ PB L 268 van 18.10.2003, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2003/1829/oj>.

² PB L 55 van 28.2.2011, blz. 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj>.

³ Wetenschappelijk advies van het EFSA-panel voor genetisch gemodificeerde organismen getiteld “Assessment of genetically modified sugar beet KWS20-1 (application GMFF-2023-14732)”. EFSA Journal 2025;23(5):9381, <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2025.9381>.

- gezien zijn eerdere resoluties waarin bezwaar wordt gemaakt tegen het verlenen van vergunningen voor genetisch gemodificeerde organismen (gmo's)¹,

¹ Het Parlement heeft in de achtste zittingsperiode 36, en in de negende zittingsperiode 38 resoluties aangenomen waarin bezwaar wordt gemaakt tegen het verlenen van vergunningen voor ggo's. Daarnaast heeft het Parlement in de tiende zittingsperiode de volgende resoluties aangenomen:

- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2628 van de Commissie betreffende de verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 89034 × 1507 × NK603 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1798 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1797/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2627 van de Commissie betreffende de verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerd katoen COT102 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1798, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1798/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2629 van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerd mais MON 89034 × 1507 × MON 88017 × 59122 en acht subcombinaties daarvan overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1799 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1799/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/1828 van de Commissie betreffende de verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van diervoeders die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 810 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Uitvoeringsbesluit (EU) 2017/1207 van de Commissie (PB C, C/2025/1800 van 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1800/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/1822 van de Commissie betreffende de verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais DP915635 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1801, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1801/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/1826 van de Commissie betreffende de verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais DP23211 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1802, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1802/oj>).

-
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2618 van de Commissie betreffende de verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais DP202216 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1803, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1803/oj>).
 - Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie betreffende de verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 94804 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1804, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1804/oj>).
 - Resolutie van het Europees Parlement van 12 februari 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais DP910521 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/2246 van 29.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/2246/oj>).
 - Resolutie van het Europees Parlement van 12 februari 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie betreffende de verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 95275 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/2247, 29.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/2247/oj>).
 - Resolutie van het Europees Parlement van 8 mei 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerde soja MON 87705 × MON 87708 × MON 89788, overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (P10_TA(2025)0106).
Resolutie van het Europees Parlement van 8 oktober 2025 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2025/1898 van 22 september 2025 van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais DP51291 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (P10_TA(2025)0222).
 - Resolutie van het Europees Parlement van 25 november 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais DAS1131 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (P10_TA(2025)0288).
 - Resolutie van het Europees Parlement van 25 november 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerd katoen MON 88913 (MON-88913-8) overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (P10_TA(2025)0289).

- gezien artikel 115, leden 2 en 3, van zijn Reglement,
 - gezien de ontwerpresolutie van de Commissie milieubeheer, klimaat en voedselveiligheid,
- A. overwegende dat Bayer Agriculture BV, gevestigd in België, op 30 mei 2023 namens Bayer CropScience LP, gevestigd in de Verenigde Staten, en KWS SAAT SE & Co. KgaA, gevestigd in Duitsland, bij de bevoegde nationale instantie van Nederland en overeenkomstig de artikelen 5 en 17 van Verordening (EG) nr. 1829/2003 een aanvraag heeft ingediend voor het in de handel brengen van levensmiddelen, levensmiddeleningrediënten en diervoeders die zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde suikerbiet KWS20-1 (“de genetisch gemodificeerde suikerbiet”);
 - B. overwegende dat de EFSA op 12 mei 2025 een gunstig wetenschappelijk advies heeft uitgebracht en concludeerde dat de genetisch gemodificeerde suikerbiet even veilig is als conventionele suikerbiet; overwegende dat de EFSA in haar advies echter niet inging op verschillende bredere ecologische, sociaal-economische en cumulatieve gevolgen, aangezien de autoriteit oordeelde dat zulks buiten haar terrein valt;
 - C. overwegende dat de genetisch gemodificeerde suikerbiet werd ontwikkeld om tolerantie te verkrijgen voor herbiciden op basis van glyfosaat, van dicamba en van glufosinaat-ammonium;
 - D. overwegende dat de EFSA in haar risicobeoordeling niet heeft gekeken naar toxicologische langetermijnstudies of gedetailleerde analyses van cumulatieve en gecombineerde effecten, waaronder de mogelijke wisselwerking met resten van pesticiden die gewoonlijk bij de suikerbietteelt worden gebruikt;
 - E. overwegende dat de overgrote meerderheid van genetisch gemodificeerde gewassen, waaronder de genetisch gemodificeerde suikerbiet, zodanig genetisch zijn gemodificeerd dat ze tolerant zijn voor één of meerdere “complementaire” herbiciden die gedurende de gehele teelt van het genetisch gemodificeerde gewas kunnen worden gebruikt zonder dat het gewas sterft, zoals het geval zou zijn bij een niet-herbicidetolerant gewas; overwegende dat uit een aantal studies blijkt dat de teelt van

-
- Resolutie van het Europees Parlement van 25 november 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met het genetisch gemodificeerde koolzaad MON 88302 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (P10_TA(2025)0290).
 - Resolutie van het Europees Parlement van 25 november 2025 over het uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerde soja MON 87708 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (P10_TA(2025)0291).
 - Resolutie van het Europees Parlement van 25 november 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 87427 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (P10_TA(2025)0292).

herbicidetolerante genetisch gemodificeerde gewassen tot een toename van het gebruik van complementaire herbiciden leidt, voornamelijk vanwege het ontstaan van herbicidetolerant onkruid¹;

- F. overwegende dat herbicidetolerante genetisch gemodificeerde gewassen een lock-in veroorzaken waarbij landbouwers afhankelijk worden van een onkruidbeheersysteem dat grotendeels of volledig berust op het gebruik van herbiciden, doordat er voor genetisch gemodificeerd zaad een premie wordt aangerekend die alleen kan worden gerechtvaardigd als landbouwers die dit zaad kopen ook sproeien met de complementaire herbiciden; overwegende dat een grotere afhankelijkheid van de complementaire herbiciden op landbouwbedrijven die de genetisch gemodificeerde suikerbiet aanplanten het ontstaan en de verspreiding zal versnellen van onkruid dat tolerant is voor deze herbiciden, waardoor nog meer herbiciden moeten worden gebruikt – een vicieuze cirkel die bekendstaat als de “pesticidentredmolen”; overwegende dat als gevolg daarvan de negatieve effecten van de buitensporige afhankelijkheid van herbiciden op de bodemgezondheid, de waterkwaliteit en de boven- en ondergrondse biodiversiteit nog zullen verslechteren en zullen leiden tot een grotere blootstelling van mens en dier, mogelijk ook door een toename van residuen van herbiciden op levensmiddelen en diervoeders²;
- G. overwegende dat er nog altijd grote onduidelijkheid bestaat over de kankerverwekkende eigenschappen van glyfosaat; overwegende dat de EFSA in november 2015 tot de conclusie is gekomen dat het onwaarschijnlijk is dat glyfosaat kankerverwekkend is, en dat het Europees Agentschap voor chemische stoffen in maart 2017 heeft geconcludeerd dat het niet gerechtvaardigd is de stof als zodanig in te delen; overwegende dat het Internationaal Agentschap voor kankeronderzoek, het agentschap van de Wereldgezondheidsorganisatie dat gespecialiseerd is op het gebied van kankeronderzoek, glyfosaat in 2015 echter heeft ingedeeld als waarschijnlijk kankerverwekkend voor de mens; overwegende dat in een aantal recente, collegiaal getoetste wetenschappelijke studies wordt bevestigd dat glyfosaat mogelijk kankerverwekkend is³;
- H. overwegende dat dicamba uiterst volatiel is, wat betekent dat het meteen na gebruik geneigd is te verdampen en in de lucht terecht te komen, om vervolgens te worden meegevoerd met de wind tot het weer op de bodem neerdaalt, waardoor mensen, dieren en niet-doelplanten, wijnstokken, bomen en struiken worden blootgesteld aan potentiële en ernstige schade, met name wanneer blootstelling zich gedurende meerdere jaren

¹ Zie bijvoorbeeld Bonny, S., “Genetically Modified Herbicide-Tolerant Crops, Weeds, and Herbicides: Overview and Impact”, *Environmental Management*, januari 2016, 57(1), blz. 31-48, <https://doi.org/10.1007/s00267-015-0589-7>, en Benbrook, C.M.: “Impacts of genetically engineered crops on pesticide use in the U.S. – the first sixteen years”, *Environmental Sciences Europe*; 28 september 2012, Vol. 24(1), <https://doi.org/10.1186/2190-4715-24-24>.

² Zie bijvoorbeeld: <https://doi.org/10.1002/ps.8105>, <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2009.03.009>.

³ Zie bijvoorbeeld: <https://doi.org/10.1016/j.mrrev.2019.02.001>, <https://doi.org/10.1093/ije/dyz017>, <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0219610> and <https://doi.org/10.1186/s13045-019-0767-9>.

voordoet; overwegende dat dicambawolken die overwaaien en schade berokkenen aan nabijgelegen gewassen, bomen en wijnstokken zijn uitgegroeid tot een probleem dat bijzonder veel verdeeldheid zaait, waarbij de ene groep landbouwers lijnrecht tegenover andere landbouwers en buurtbewoners komt te staan, met tal van rechtszaken over verloren gegane gewassen en herbeplantingskosten tot gevolg;

- I. overwegende dat glufosinaat is ingedeeld als toxisch voor de voortplanting, categorie 1B, en dus onder de uitsluitingscriteria valt van Verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad¹; overwegende dat de goedkeuring van glufosinaat voor gebruik in de Unie op 31 juli 2018 is verstreken;
- J. overwegende dat de veldproeven waarop de aanvraag is gebaseerd enkel zijn uitgevoerd in de Verenigde Staten, onder beperkte geografische en klimatologische omstandigheden die niet representatief zijn voor de volledige verscheidenheid aan regio's waar suikerbiet wordt geteeld, waaronder regio's die zwaar worden getroffen door klimaatgerelateerde stressfactoren;
- K. overwegende dat onafhankelijk toezicht op en controle van mogelijke schadelijke effecten op de biodiversiteit, bodemgezondheid, bestuivers en niet-doelsoorten nog steeds onvoldoende gewaarborgd zijn;
- L. overwegende dat het voorzorgsbeginsel, opgenomen in artikel 191 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, in geval van wetenschappelijke onzekerheid van toepassing moet zijn;
- M. overwegende dat op grond van Verordening (EG) nr. 1829/2003 wordt vereist dat genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders geen nadelige gevolgen mogen hebben voor de gezondheid van mens en dier of voor het milieu;
- N. overwegende dat als de Unie een vergunning zou verlenen voor genetisch gemodificeerde suikerbiet, dit niet in overeenstemming zou zijn met de internationale verbintenissen inzake de vermindering van pesticiden², gezien de toegenomen blootstelling van mensen, dieren en het milieu aan glyfosaat, dicamba en glufosinaat in landen waar dit herbicidetolerante genetisch gemodificeerde gewas wordt geteeld, en de mogelijk ernstige gevolgen voor de gezondheid die hiermee gepaard gaan;
- O. overwegende dat het uitvoeringsbesluit van de Commissie de invoer in de Unie mogelijk zou maken van producten die niet voldoen aan de normen waar de

¹ Verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en tot intrekking van de Richtlijnen 79/117/EEG en 91/414/EEG van de Raad (PB L 309 van 24.11.2009, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2009/1107/oj>).

² In december 2022 is tijdens de COP15 van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake biologische diversiteit een mondiaal kader voor biodiversiteit overeengekomen dat een mondiale doelstelling omvat om het risico van pesticiden tegen 2030 met ten minste 50 % te verminderen (zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/ip_22_7834).

landbouwers van de Unie zich aan moeten houden, waarmee zij een concurrentienadeel hebben;

- P. overwegende dat de Commissie in de conclusies van de strategische dialoog over de toekomst van de landbouw in de EU¹ wordt verzocht haar aanpak inzake markttoegang voor de in- en uitvoer van agrovoedingsmiddelen te herzien, gezien de uitdagingen die het gevolg zijn van uiteenlopende normen van de Unie en haar handelspartners; overwegende dat eerlijkere handelsbetrekkingen op mondiaal niveau, in overeenstemming met de doelstellingen voor een gezond milieu, één van de belangrijkste eisen van landbouwers waren tijdens de demonstraties van 2023 en 2024;
- Q. overwegende dat het Parlement herhaaldelijk heeft benadrukt dat de Commissie geen ggo's mag toelaten als de lidstaten in het permanent Comité voor planten, dieren, levensmiddelen en diervoeders of het comité van beroep geen gekwalificeerde meerderheid kunnen bereiken, met als doel het aanhoudende democratische deficit aan te pakken;
- R. overwegende dat de Commissie zich bewust is van de democratische tekortkomingen, het gebrek aan steun van de lidstaten en de bezwaren van het Parlement, maar desondanks vergunningen blijft verlenen voor ggo's;
- S. overwegende dat volgens de "één gezondheid"-benadering rekening moet worden gehouden met de onderlinge afhankelijkheid tussen de gezondheid van mensen, dieren, planten en het milieu bij de beoordeling van de duurzaamheid en veiligheid van ggo's op de lange termijn;
1. is van mening dat het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie de in Verordening (EG) nr. 1829/2003 bedoelde uitvoeringsbevoegdheden overschrijdt;
 2. is van mening dat het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie niet in overeenstemming is met het recht van de Unie, aangezien het niet verenigbaar is met het doel van Verordening (EG) nr. 1829/2003 om overeenkomstig de algemene beginselen die in Verordening (EG) nr. 178/2002 van het Europees Parlement en de Raad² zijn vastgesteld de basis te leggen voor het waarborgen van een hoog beschermingsniveau voor het leven en de gezondheid van de mens, de gezondheid en het welzijn van dieren, het milieu en de belangen van de consument met betrekking tot genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders, waarbij de goede werking van de interne markt gewaarborgd is;
 3. verzoekt de Commissie haar uitvoeringsbesluit in te trekken;

¹ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/agriculture-and-green-deal/strategic-dialogue-future-eu-agriculture_nl.

² Verordening (EG) nr. 178/2002 van het Europees Parlement en de Raad van 28 januari 2002 tot vaststelling van de algemene beginselen en voorschriften van de levensmiddelenwetgeving, tot oprichting van een Europese Autoriteit voor voedselveiligheid en tot vaststelling van procedures voor voedselveiligheidsaangelegenheden (PB L 31, 1.2.2002, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2002/178/oj>).

4. verzoekt de Commissie de vergunning voor genetisch gemodificeerde suikerbiet niet te verlenen vanwege het gebrek aan voldoende bewijs over de langetermijneffecten op de biodiversiteit, de voedselveiligheid, het levensonderhoud van landbouwers en de diergezondheid, in overeenstemming met de “één gezondheid”-benadering;
5. verzoekt de Commissie onverwijld een wetgevingsvoorstel tot hervorming van de besluitvormingsprocedure inzake ggo's in te dienen teneinde tegemoet te komen aan de aanhoudende bezwaren van het Parlement en het gebrek aan steun van een gekwalificeerde meerderheid van de lidstaten;
6. benadrukt in dit verband dat het toestaan van de invoer voor gebruik in levensmiddelen of diervoeders van genetisch gemodificeerde planten die tolerant zijn gemaakt voor in de Unie verboden herbiciden, zoals glufosinaat, niet strookt met de internationale verbintenissen van de Unie uit hoofde van onder meer het VN-Verdrag inzake biologische diversiteit en de duurzameontwikkelingsdoelstellingen van de VN, met inbegrip van het mondiaal biodiversiteitskader van Kunming-Montreal, en dat dit een ongelijk speelveld creëert voor landbouwers in de Unie;
7. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsmede aan de regeringen en parlementen van de lidstaten.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0332

Overeenkomst inzake wetenschappelijke en technologische samenwerking: de voorwaarden voor de deelname van het Hasjemitisch Koninkrijk Jordanië aan het partnerschap voor onderzoek en innovatie in het Middellandse Zeegebied (het Prima-initiatief)

Wetgevingsresolutie van het Europees Parlement van 17 december 2025 over het ontwerpbesluit van de Raad betreffende de sluiting van de Overeenkomst, in de vorm van een briefwisseling, tot wijziging en aanvulling van de Overeenkomst inzake wetenschappelijke en technologische samenwerking tussen de Europese Unie en het Hasjemitisch Koninkrijk Jordanië, waarin de voorwaarden voor de deelname van het Hasjemitisch Koninkrijk Jordanië aan het partnerschap voor onderzoek en innovatie in het Middellandse Zeegebied (het Prima-initiatief) worden vastgesteld (14284/2024 – C10-0159/2025 – 2024/0178(NLE))

(Goedkeuring)

Het Europees Parlement,

- gezien het ontwerpbesluit van de Raad (14284/2024),
 - gezien de Overeenkomst, in de vorm van een briefwisseling, tot wijziging en aanvulling van de Overeenkomst inzake wetenschappelijke en technologische samenwerking tussen de Europese Unie en het Hasjemitisch Koninkrijk Jordanië, waarin de voorwaarden voor de deelname van het Hasjemitisch Koninkrijk Jordanië aan het partnerschap voor onderzoek en innovatie in het Middellandse Zeegebied (het Prima-initiatief) worden vastgesteld (14289/2024),
 - gezien het verzoek om goedkeuring dat de Raad heeft ingediend krachtens artikel 186 en artikel 218, lid 6, tweede alinea, punt a), v), van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (C10-0159/2025),
 - gezien artikel 107, leden 1 en 4, en artikel 117, lid 7, van zijn Reglement,
 - gezien de aanbeveling van de Commissie industrie, onderzoek en energie (A10-0228/2025),
1. hecht zijn goedkeuring aan de sluiting van de overeenkomst;
 2. verzoekt zijn Voorzitter het standpunt van het Parlement te doen toekomen aan de Raad en aan de Commissie, alsmede aan de regeringen en parlementen van de lidstaten en het Hasjemitisch Koninkrijk Jordanië.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0335

Militaire mobiliteit

Resolutie van het Europees Parlement van 17 december 2025 over militaire mobiliteit (2025/2090(INI))

Het Europees Parlement,

- gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name de titels VI en XVI,
- gezien het Verdrag betreffende de Europese Unie, en met name titel V,
- gezien Verordening (EU) 2024/1679 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 betreffende richtsnoeren van de Unie voor de ontwikkeling van het trans-Europees vervoersnetwerk, tot wijziging van Verordening (EU) 2021/1153 en Verordening (EU) nr. 913/2010 en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 1315/2013¹,
- gezien Verordening (EU) 2021/1153 van het Europees Parlement en de Raad van 7 juli 2021 tot vaststelling van de Connecting Europe Facility en tot intrekking van Verordeningen (EU) nr. 1316/2013 en (EU) nr. 283/2014²,
- gezien de conclusies van de Europese Raad, en met name die van 26 juni 2025, 6 maart 2025, 21 en 22 maart 2024, 14 en 15 december 2023, 29 en 30 juni 2023, 15 december 2022 en 30 en 31 mei 2022,
- gezien de conclusies van de Europese Raad, en met name die van 6 december 2024, 18 november 2024, 13 juni 2024, 27 mei 2024, 24 oktober 2023, 24 januari 2022 en 22 januari 2018,
- gezien de gezamenlijke mededeling van de Commissie en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid van 10 november 2017, getiteld “Verbetering van de militaire mobiliteit in de Europese Unie” (JOIN(2017)0041),
- gezien Uitvoeringsverordening (EU) 2021/1328 van de Commissie van 10 augustus 2021 tot nadere bepaling van de infrastructuurvereisten die van toepassing zijn op bepaalde categorieën infrastructuur voor tweeeërlei gebruik overeenkomstig Verordening

¹ PB L, 2024/1679, 28.6.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1679/oj>.

² PB L 249 van 14.7.2021, blz. 38, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1153/oj>.

(EU) 2021/1153 van het Europees Parlement en de Raad¹,

- gezien het gezamenlijk verslag van de Commissie en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid van 24 september 2021 over de uitvoering van het actieplan voor militaire mobiliteit van oktober 2020 tot en met september 2021 (JOIN(2021)0026),
- gezien het “Strategisch kompas voor veiligheid en defensie – Voor een Europese Unie die haar burgers, waarden en belangen beschermt en bijdraagt tot internationale vrede en veiligheid”, vastgesteld door de Raad op 21 maart 2022,
- gezien de gezamenlijke mededeling van de Commissie en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid van 10 november 2022 getiteld “Actieplan voor militaire mobiliteit 2.0” (JOIN(2022)0048),
- gezien het gezamenlijk verslag van de Commissie en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid van 13 november 2023 over de uitvoering van het actieplan voor militaire mobiliteit 2.0 van november 2022 tot en met oktober 2023 (JOIN(2023)0037),
- gezien de gezamenlijke mededeling van de Commissie en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid van 28 mei 2025 getiteld “De strategische aanpak van de Europese Unie voor het Zwarte Zeegebied” (JOIN(2025)0135),
- gezien de ondersteunende studie van de Commissie over de behoefte aan aanpassing aan de klimaatverandering en grensoverschrijdende investeringen met het oog op de totstandbrenging van het TEN-T, die in 2024 is gepubliceerd,
- gezien het gezamenlijk verslag van de Commissie en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid van 20 maart 2025 over de uitvoering van het actieplan voor militaire mobiliteit 2.0 (JOIN(2025)0011),
- gezien het gezamenlijk witboek van de Commissie en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid van 19 maart 2025 over de gereedheid van de Europese defensie 2030 (JOIN(2025)0120),
- gezien de herziene bijlage II bij de militaire eisen voor militaire mobiliteit binnen en buiten de Unie, zoals vastgesteld door de Raad op 18 maart 2025 (ST 6728/25 ADD1),
- gezien de jaarverslagen van 2022, 2023 en 2024 van het Europees Defensieagentschap en zijn verslagen over militaire mobiliteit van maart 2018 en 26 januari 2024,
- gezien Speciaal verslag 04/2025 van de Europese Rekenkamer van 5 februari 2025 getiteld “Militaire mobiliteit in de EU – Niet op volle snelheid door tekortkomingen in het ontwerp en belemmeringen onderweg”,
- gezien het verslag van Sauli Niinistö van 30 oktober 2024 getiteld “Safer Together: Strengthening Europe’s Civilian and Military Preparedness and Readiness”,
- gezien de verklaring van de ministers van Vervoer van Bulgarije, Estland, Finland,

¹ PB L 288 van 11.8.2021, blz. 37, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2021/1328/oj.

Hongarije, IJsland, Letland, Litouwen, Noorwegen, Polen, Roemenië, Slowakije en Tsjechië van 27 mei 2025 over militaire mobiliteit,

- gezien het tiende voortgangsverslag van 10 juni 2025 over de uitvoering van de gemeenschappelijke reeks voorstellen als bekrachtigd door de Raad van de Europese Unie en de Noord-Atlantische Raad op 6 december 2016 en 5 december 2018,
- gezien het communiqué van de top van Vilnius dat is uitgebracht door de staatshoofden en regeringsleiders van de NAVO die deelnamen aan de vergadering van de Noord-Atlantische Raad in Vilnius op 11 juli 2023, en de verklaring van de top van Washington die is uitgebracht door de staatshoofden en regeringsleiders van de NAVO die deelnamen aan de vergadering van de Noord-Atlantische Raad van de NAVO in Washington op 10 juli 2024,
- gezien de drie gezamenlijke verklaringen over de samenwerking tussen de EU en de NAVO die de voorzitters van de Europese Raad, de Commissie en de secretaris-generaal van de NAVO op respectievelijk 10 januari 2023, 5 december 2018 en 6 december 2016 hebben ondertekend,
- gezien het voorstel van de Commissie van 19 maart 2025 voor een verordening van de Raad tot vaststelling van het instrument “Optreden voor de Veiligheid van Europa door middel van versterking van de Europese defensie-industrie” (SAFE-instrument) (COM(2025)0122),
- gezien het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad van 1 april 2025 tot wijziging van Verordening (EU) 2021/1058 en Verordening (EU) 2021/1056 wat betreft specifieke maatregelen voor het aanpakken van strategische uitdagingen in het kader van de tussentijdse evaluatie (COM(2025)0123),
- gezien het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad van 22 april 2025 tot wijziging van de Verordeningen (EU) 2021/694, (EU) 2021/695, (EU) 2021/697, (EU) 2021/1153, (EU) 2023/1525 en (EU) 2024/795 wat betreft het stimuleren van defensiegerelateerde investeringen in de EU-begroting met het oog op de uitvoering van het ReArm Europe-plan (COM(2025)0188),
- gezien zijn resolutie van 2 april 2025 over de uitvoering van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid – jaarverslag 2024¹,
- gezien zijn resolutie van 12 maart 2025 over het witboek over de toekomst van de Europese defensie²,
- gezien zijn resolutie van 17 januari 2024 over de ontwikkeling van een alomvattende Europese havenstrategie³,
- gezien zijn resolutie van 5 mei 2022 over de impact van de illegale Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne op de sectoren vervoer en toerisme in de EU⁴,
- gezien zijn resolutie van het Europees Parlement van 7 juli 2021 over de samenwerking

¹ Aangenomen teksten, P10_TA(2025)0058.

² Aangenomen teksten, P10_TA(2025)0034.

³ PB C, C/2024/5716, 17.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5716/oj>.

⁴ PB C 465 van 6.12.2022, blz. 164.

- tussen de EU en de NAVO in het kader van de trans-Atlantische betrekkingen¹,
- gezien zijn resolutie van 11 december 2018 over militaire mobiliteit²,
 - gezien artikel 55 van zijn Reglement,
 - gezien het gezamenlijk overleg van de Commissie veiligheid en defensie en de Commissie vervoer en toerisme overeenkomstig artikel 59 van het Reglement,
 - gezien het verslag van de Commissie veiligheid en defensie en de Commissie vervoer en toerisme (A10-0242/2025),
- A. overwegende dat de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne opnieuw de aandacht heeft gevestigd op militaire mobiliteit en heeft benadrukt dat de snelle grensoverschrijdende verplaatsing van troepen, uitrusting en middelen in de hele EU dringend moet worden vergemakkelijkt om de afschrikking en defensie te versterken;
- B. overwegende dat spanningen en wisselende geopolitieke crises in verschillende delen van de wereld vereisen dat de EU en de lidstaten, in samenspraak met de NAVO, gereed zijn om te reageren op mogelijke daden van agressie of verschillende soorten crises aan al hun buitengrenzen;
- C. overwegende dat de lidstaten die buitengrenzen delen met Rusland of Belarus, de lidstaten die grenzen aan Oekraïne en de lidstaten wier luchtruim door Rusland wordt geschonden, blootstaan aan een directe veiligheidsbedreiging, met name omdat de westerse veiligheidsdiensten waarschuwen dat Rusland de EU op korte termijn zou kunnen aanvallen;
- D. overwegende dat militaire mobiliteit een essentiële factor is voor gemeenschappelijke Europese veiligheid en defensie en in de EU-prioriteiten voor vermogensontwikkeling 2023 is aangemerkt als een cruciale factor;
- E. overwegende dat de veerkracht, het afschrikingsvermogen en de snelheid van militaire bewegingen in Europa nu een essentiële voorwaarde zijn geworden voor de geloofwaardigheid van de Europese defensie; overwegende dat militaire mobiliteit in de EU de veiligheid en veerkracht van de 27 lidstaten aanzienlijk versterkt, onder meer tegen toenemende sabotage van kritieke infrastructuur en de opkomst van hybride dreigingen, mits het potentieel ervan volledig wordt benut;
- F. overwegende dat er aanzienlijke inspanningen nodig zijn om de regionale vervoersverbindingen te verbeteren en het pan-Europese netwerk te versterken, dat de EU-landen, van Finland en de Baltische staten in het noorden, verbindt met het Iberisch Schiereiland in het zuiden; overwegende dat de ontwikkeling van coherente infrastructuur voor militaire mobiliteit in de vier prioritaire EU-corridors voor militaire mobiliteit van essentieel belang zou zijn voor het inzetten en bevoorraden van troepen en militair materieel op korte termijn en op grote schaal per spoor, over de weg, via de binnenvaart, over zee en door de lucht, wanneer en waar dat nodig is, waarbij ervoor moet worden gezorgd dat die voor tweërlei gebruik kan dienen om te waarborgen dat essentiële civiele toeleveringsketens kunnen blijven functioneren;

¹ PB C 99 van 1.3.2022, blz. 105.

² PB C 388 van 13.11.2020, blz. 22.

- G. overwegende dat militaire mobiliteit een prioriteit is voor de samenwerking tussen de EU en de NAVO en de verplaatsing van geallieerde strijdkrachten mogelijk moet maken door middel van een coherente aanpak, zowel in tijden van vrede als in tijden van crisis of oorlog; overwegende dat het verbeteren van de interoperabiliteit binnen de EU met de NAVO en met partners zoals Oekraïne van vitaal belang is voor collectieve defensie; overwegende dat, met het oog op de verwezenlijking van de strategische doelstellingen van het partnerschap tussen de EU en de NAVO, sterk leiderschap en gecoördineerd bestuur noodzakelijk zijn om technische samenwerking om te vormen tot een gedeelde strategische visie, zodat de mobiliteit wordt versterkt als instrument voor cohesie en collectieve veiligheid;
- H. overwegende dat permanente gestructureerde samenwerking (PESCO) een sleutelrol speelt bij het versterken en op elkaar afstemmen van de defensievermogens van de EU, om de afhankelijkheid van strategische hulpmiddelen, zoals militaire mobiliteit kan te verminderen;
- I. overwegende dat de EU zich inzet om de connectiviteit met regionale partners en kandidaat-lidstaten te verbeteren;
- J. overwegende dat de industriële defensiebasis van de EU kwetsbaar is, onder meer door een te grote afhankelijkheid van invoer van buiten de EU, gefragmenteerde productie en levering, ontoereikende investeringen en beperkte productiecapaciteit; overwegende dat in de strategie voor economische veiligheid van de EU wordt benadrukt hoe belangrijk het is strategische afhankelijkheden te verminderen en kritieke technologieën en activa te beschermen om de soevereiniteit en het concurrentievermogen van de EU veilig te stellen;
- K. overwegende dat in de conclusies van de Europese Raad van 6 maart 2025 wordt beklemtoond dat de Unie soevereiner moet worden, meer verantwoordelijkheid moet nemen voor haar eigen defensie en beter toegerust moet zijn om autonoom op te treden en het hoofd te bieden aan onmiddellijke en toekomstige uitdagingen en dreigingen, waarmee wordt bevestigd dat de externe afhankelijkheid moet worden verminderd en de Europese technologische en industriële defensiebasis (EDTIB) moet worden geconsolideerd;
- L. overwegende dat het SAFE-initiatief, dat op 27 mei 2025 door de Raad is goedgekeurd, voorziet in maximaal 150 miljard EUR ter ondersteuning van gezamenlijke aanbestedingen, industriële opschaling en defensiegerelateerde productie binnen de EU, en daarmee een strategische kans creëert om het beginsel van Europese preferentie in werking te stellen en ervoor te zorgen dat EU-middelen niet de externe afhankelijkheden, maar de Europese industrie versterken;
- M. overwegende dat het instrument voor de versterking van de Europese defensie-industrie door middel van gemeenschappelijke aanbestedingen (Edirpa)¹ en het programma voor de Europese defensie-industrie (EDIP) een belangrijke rol kunnen spelen ter ondersteuning van de ontwikkeling van innovatieve technologieën en vermogens die relevant zijn voor militaire mobiliteit; overwegende dat synergieën tussen het EDIP,

¹ Verordening (EU) 2023/2418 van het Europees Parlement en de Raad van 18 oktober 2023 tot vaststelling van een instrument voor de versterking van de Europese defensie-industrie door middel van gemeenschappelijke aanbestedingen (EDIRPA) (PB L, 2023/2418, 26.10.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2418/oj>).

Edirpa de Connecting Europe Facility en andere financieringsinstrumenten van de EU ten volle moeten worden benut om de veerkracht van de vervoersinfrastructuur te versterken en de algehele capaciteit van de EU voor snelle en veilige militaire bewegingen te vergroten;

- N. overwegende dat een robuuste screening van investeringen bijdraagt tot de economische zekerheid in de EU, kritieke infrastructuur en technologieën beschermt tegen vijandige overnamen en een aanvulling vormt op industriebeleid dat gericht is op het bevorderen van de autonomie en het technologisch leiderschap van Europa; overwegende dat de herziening van Verordening (EU) 2019/452 inzake de screening van buitenlandse directe investeringen in de Unie¹ een belangrijk instrument is voor het beschermen van de veiligheid en de openbare orde in en de strategische belangen van de EU;
- O. overwegende dat het Parlement zijn standpunt over het voorstel voor een verordening² heeft vastgesteld, en daarin benadrukt dat alle lidstaten verplicht moeten worden een screeningmechanisme voor buitenlandse investeringen in stand te houden om redenen van veiligheid of openbare orde, en dat sterkere harmonisatie tussen de nationale systemen nodig is om strategische afhankelijkheden en opkomende kwetsbaarheden op het gebied van technologie en infrastructuur aan te pakken;
- P. overwegende dat er, ondanks de aanzienlijke vooruitgang die de afgelopen jaren is geboekt bij de verbetering van de militaire mobiliteit door de uitvoering van de acties die zijn uiteengezet in het actieplan voor militaire mobiliteit 2.0, nog altijd aanzienlijke regelgevings-, administratieve en financiële belemmeringen bestaan, alsook obstakels op het gebied van infrastructuur;
- Q. overwegende dat er dringend meer gecoördineerde en geïntegreerde inspanningen op het niveau van de EU, de NAVO en de lidstaten nodig zijn om de middelen te verhogen en die fysieke obstakels en juridische en regelgevingsbelemmeringen aan te pakken;
- R. overwegende dat interne audits en recente ervaringen wijzen op ernstige tekortkomingen in het EU-beleid inzake militaire mobiliteit, wat leidt tot vertragingen als gevolg van bureaucratische rompslomp en ontoereikende infrastructuur, waardoor het langer dan een maand kan duren om militair materieel over de grenzen heen te verplaatsen om op een aanval te reageren;
- S. overwegende dat veel Europese vervoersroutes nog niet geschikt zijn voor zware militaire voertuigen; overwegende dat tanks bepaalde lidstaten niet binnen mogen komen omdat zij de nationale gewichtslimieten overschrijden en er konvooien tot stilstand zijn gekomen aan bruggen die niet op een dergelijke belasting berekend bleken, wat aantoont dat belangrijke infrastructuur zoals spoorlijnen, wegen, tunnels en bruggen dringend moeten worden verbeterd om aan de militaire normen te voldoen;
- T. overwegende dat investeringen in de verbetering van luchtvaart-, spoorweg- en binnenvaartinfrastructuur voor tweërlei gebruik aanzienlijke voordelen zullen opleveren voor gemeenschappen en bedrijven in tijden van vrede, passagiers- en

¹ Verordening (EU) 2019/452 van het Europees Parlement en de Raad van 19 maart 2019 tot vaststelling van een kader voor de screening van buitenlandse directe investeringen in de Unie (PB L 79I van 21.3.2019, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/452/oj>).

² Aangenomen teksten, P10_TA(2025)0102.

vrachtvervoerssystemen ten goede zullen komen, en zullen bijdragen aan het koolstofvrij maken van het vervoer, de voltooiing van het trans-Europees vervoersnetwerk (TEN-T), de ontwikkeling van capaciteit op het gebied van civiele bescherming en de versterking van de interne markt;

- U. overwegende dat vervoersondernemingen een belangrijke rol spelen bij militaire mobiliteit; overwegende dat niet-geharmoniseerde procedures echter vaak leiden tot ernstige vertragingen bij het vervoer en bij de afgifte van vergunningen voor grensoverschrijdende verplaatsingen;

Inspelen op veranderende geopolitieke realiteiten

1. onderstreept hoe belangrijk militaire mobiliteit voor de Europese veiligheid en defensie is; benadrukt dat het aanpakken van de strategische tekortkomingen van de EU en de behoefte aan verbeterde militaire mobiliteit dringender is geworden in het licht van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne;
2. is ingenomen met de ambitie van de EU en de lidstaten om hun defensiegereedheid aanzienlijk te vergroten, hun strategische afhankelijkheden te verminderen, vermogenstekorten aan te pakken en de Europese technologische en industriële defensiebasis in de hele EU te versterken in het kader van EU-beleid ter zake en het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid (GVDB), en in de context van de NAVO; is ingenomen met de samenwerking tussen de EU en de NAVO op het gebied van de verbetering van de militaire mobiliteit; is niettemin van mening dat het hoog tijd is daadwerkelijk vooruitgang te boeken op de terreinen die de EU en de NAVO tot gemeenschappelijke doelstellingen hebben verklaard;
3. prijst de collectieve inspanningen ter ondersteuning van Oekraïne; dringt erop aan dat systematisch lering wordt getrokken uit de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne, onder meer op het gebied van militaire mobiliteit, met name op basis van de ervaring van de Oekraïense strijdkrachten, alsook uit nationale en multinationale oefeningen; onderstreept dat moet worden gezorgd voor logistieke nood- en back-upplannen en dat zwakke en ontbrekende schakels in kaart moeten worden gebracht; vestigt de aandacht op het belang van vroegtijdige, doeltreffende coördinatie met strategische partners, en met name met de NAVO;
4. benadrukt dat Rusland een aanzienlijke bedreiging vormt voor de veiligheid van de Europese Unie en dat de ontwikkeling van het vermogen om troepen en militaire vermogens snel in te zetten op de oostelijke flank van de EU van essentieel belang is;
5. onderstreept de strategische behoefte aan investeringen in alle lidstaten langs de vier prioritaire EU-corridors voor militaire mobiliteit – de noordelijke, oostelijke, centraal-zuidelijke en centraal-noordelijke corridor – aangezien versterkte en doeltreffende militaire mobiliteit van essentieel belang is voor de veiligheid van alle lidstaten en alle Europese burgers;
6. benadrukt dat versterkte militaire mobiliteit het GVDB van de EU en de in het kader daarvan uitgevoerde missies en operaties zal versterken; verzoekt de EU en de lidstaten een gemeenschappelijke visie vast te stellen over de wijze waarop zij vooruitgang kunnen boeken met hun acties op het gebied van militaire mobiliteit, en specifieke resultaten te formuleren, die in het strategisch kompas van de EU moeten worden geïntegreerd; dringt aan op concrete paraatheid op het gebied van militaire mobiliteit

door toe te werken naar een alomvattende aanpak van militaire logistiek, met inbegrip van de beveiliging van kritieke infrastructuur, vervoersknooppunten, onderhoud, opslag, bijtanken, reparatie en munitie;

7. benadrukt dat militaire mobiliteit niet beperkt blijft tot de verplaatsing van troepen, wapens en uitrusting, maar ook betrekking heeft op humanitaire hulp en solidariteitsacties; onderstreept dat steun voor militaire mobiliteit ook voor burgers aanzienlijke voordelen kan opleveren, aangezien er in geval van natuurrampen, pandemieën of andere crises sneller humanitaire hulp en medische ondersteuning kan worden verstrekt en sneller infrastructuur kan worden hersteld als er snel strijdkrachten kunnen worden ingezet; benadrukt voorts dat EU-investeringen in infrastructuur voor militaire mobiliteit tastbare voordelen kunnen opleveren voor lokale gemeenschappen en voor de connectiviteit, waarmee de lokale veerkracht wordt vergroot, de economische integratie wordt bevorderd, er meer banen worden gecreëerd en er vanuit het publiek meer steun komt voor de Europese veiligheidsagenda;

Aanpak van financiële kwesties

8. benadrukt dat een centraal beheerd en specifiek EU-financieringsinstrument voor vervoer, zoals de Connecting Europe Facility (CEF), in het volgende meerjarig financieel kader (MFK) moet worden voortgezet als de belangrijkste bron van solide financiering voor militaire mobiliteit, en dat de algehele begroting voor vervoer aanzienlijk moet worden verhoogd; is daarom ingenomen met het voorstel om de begroting voor militaire mobiliteit in het komende MFK te verhogen, waarbij meer dan 50 miljard EUR wordt toegewezen voor vervoer in het kader van de CEF voor 2028-2034, waaronder meer dan 17 miljard EUR voor militaire mobiliteit;
9. herinnert eraan dat de Raad in het MFK voor 2021-2027 een ongekende verlaging van 75 % van de financiering voor militaire mobiliteit heeft doorgevoerd ten opzichte van het standpunt van het Parlement en de Commissie, en benadrukt dat een dergelijke situatie zich niet opnieuw mag voordoen; onderstreept dat de begroting voor militaire mobiliteit vervroegd ter beschikking moest worden gesteld als gevolg van de grootschalige inval door Rusland in Oekraïne en begin 2024 al volledig was opgebruikt; dringt erop aan dat de middelen voor militaire mobiliteit in het volgende MFK drastisch worden verhoogd om deze af te stemmen op de geraamde investeringsbehoefte van ten minste 100 miljard EUR voor het aanpakken van de vijfhonderd hotspots in de EU waarvan is vastgesteld dat ze dringend moeten worden gemoderniseerd¹;
10. dringt erop aan dat bij de daaropvolgende onderhandelingen over het totale MFK-plafond, rekening houdend met deze investeringsbehoefte en met de aanbevelingen van het verslag-Draghi, ten minste het aangegeven bedrag van 17 miljard EUR wordt behouden, zonder af te doen aan de toewijzing voor de verwezenlijking van het TEN-T; beklemtoont dat de Raad geen voorstel moet doen om dit financieringsbedrag te verlagen en is van mening dat er nauwlettend op moet worden toegezien dat deze middelen wel degelijk naar militaire mobiliteit gaan;
11. vestigt de aandacht op de noodzaak om met succes de samenwerking en afstemming tussen de lidstaten te bevorderen met betrekking tot grensoverschrijdende en

¹ Gezamenlijke mededeling van de Commissie en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid van 16 oktober 2025 getiteld “Vrede bewaren – routekaart voor defensiegereedheid 2030” (JOIN(2025)0027).

grootschalige vervoersprojecten, evenals de uitrol van infrastructuur voor tweërlei gebruik, om te zorgen voor een snelle en efficiënte grootschalige mobilisatie en verplaatsing van militaire troepen, uitrusting en middelen in de hele EU;

12. herhaalt dat initiatieven en financiering op het gebied van militaire mobiliteit geen belemmering mogen vormen voor de algemene uitvoering van acties in verband met de voltooiing van een slim, veerkrachtig, interoperabel, koolstofvrij en duurzaam TEN-T; herinnert aan de doelstelling om het TEN-T-kernnetwerk tussen nu en 2030 te voltooiën, met inbegrip van de invoering van het Europees beheersysteem voor het spoorverkeer (ERTMS), en het uitgebreide kernnetwerk uiterlijk in 2040;
13. benadrukt dat de tijdige voltooiing van grensoverschrijdende vervoersinfrastructuurprojecten binnen het TEN-T een onontbeerlijke doelstelling is om doeltreffende doelstellingen op het gebied van tweërlei gebruik en militaire mobiliteit te verwezenlijken; herinnert eraan dat volgens de standpuntnota van de TEN-T-coördinatoren van april 2024 in de komende 15 jaar in totaal 845 miljard EUR zal moeten worden geïnvesteerd om het TEN-T-kernnetwerk en het uitgebreide TEN-T-kernnetwerk te voltooiën, en dat het resterende te investeren bedrag voor de projecten met de hoogste toegevoegde waarde voor de EU alleen al wordt geraamd op ten minste 210 miljard EUR;
14. wijst erop dat de uitvoering van grote vervoersinfrastructuurprojecten die van cruciaal belang zijn voor militaire mobiliteit langetermijnfinanciering vereist vanwege de aard van de te ondernemen acties;
15. benadrukt dat de procedures voor het verkrijgen van financiering voor infrastructuurprojecten voor tweërlei gebruik in het kader van het onderdeel Militaire mobiliteit van de CEF moeten worden gestroomlijnd en vereenvoudigd;
16. is ingenomen met de startleningen van de Europese Investeringsbank (EIB) voor investeringen in infrastructuurprojecten voor tweërlei gebruik ter verbetering van de militaire mobiliteit; pleit voor een blijvende betrokkenheid van de EIB om bij te dragen aan de financiering van andere infrastructuurprojecten en vermogens voor tweërlei gebruik;
17. spoort aan tot de ontwikkeling van aanvullende financieringsmechanismen, zoals een bank voor defensie, veiligheid en veerkracht, om tegemoet te komen aan de financieringsbehoeften op het gebied van veiligheid, defensie en weerbaarheid;
18. herinnert eraan dat de lidstaten gebruik kunnen maken van de maximale financiering die in het kader van het huidige MFK beschikbaar is, alsook van de onlangs ingevoerde maatregelen om middelen uit het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling en het Cohesiefonds opnieuw toe te wijzen en ongebruikte middelen van de herstel- en veerkrachtfaciliteit snel te herbestemmen voor investeringen in defensie, met inbegrip van infrastructuur en mobiele activa voor tweërlei gebruik, om de militaire mobiliteit, waaronder de militaire contramobiliteit, te bevorderen;
19. pleit voor waarborgen dat de specifieke begrotingen in het kader van het EDIP, het Europees Defensiefonds, het SAFE-programma en de maatregelen in het kader van het omnibuspakket voor defensiegereedheid en andere defensie-initiatieven van de EU kunnen worden gebruikt ter ondersteuning van de uitbreiding en modernisering van fysieke en digitale infrastructuur voor tweërlei gebruik en de gezamenlijke en

voorspelbare verwerving van ondersteunende defensievermogens, onder meer op het gebied van militaire mobiliteit, ter versterking van een echte Europese defensie-unie;

Belemmeringen voor militaire mobiliteit wegnemen en toewerken naar een “militair Schengengebied”

20. pleit andermaal voor de totstandbrenging van een “militair Schengengebied” en spoort de Commissie ertoe aan onverwijld de bijbehorende routekaart vast te stellen;
21. spreekt nogmaals zijn ernstige bezorgdheid uit over het huidige gebrek aan reactievermogen en efficiëntie op het gebied van militaire mobiliteit, die wordt belemmerd door complexe regelgeving en procedures en een gebrek aan harmonisatie, trage coördinatie en tijdverlies;
22. verzoekt de Commissie en de lidstaten een maatschappijbrede benadering van militaire mobiliteit te integreren, waarbij alle relevante belanghebbenden, met inbegrip van de publieke, de particuliere en de civiele sector, worden betrokken, door de getroffen maatregelen bekend te maken en toe te lichten;
23. eist dat de Commissie en de lidstaten met spoed volledig uitvoering geven aan de 13 toezeggingen die zijn gedaan in het kader van de toezegging inzake militaire mobiliteit 2024, waarbij de nadruk ligt op investeringen in vervoersinfrastructuur en vervoersmiddelen, de harmonisatie van de regelgeving, de versnelling van vergunningen voor grensoverschrijdende verplaatsingen en nauwere samenwerking op het gebied van het GVDB en tussen de EU en de NAVO;
24. vraagt de Commissie met klem bij het voorstellen van verdere maatregelen een horizontale aanpak te volgen door de regelgeving en procedures te harmoniseren en te vereenvoudigen, met als dringend doel de aanpak van de EU voor het wegnemen van alle bestaande administratieve, diplomatieke, logistieke en infrastructurele belemmeringen voor militaire mobiliteit te integreren en te coördineren;
25. pleit voor de totstandbrenging van een Europees digitaal éénloketsysteem voor de afgifte van vergunningen voor grensoverschrijdende verplaatsingen van militaire uitrusting, met onder meer een gecodificeerd prioriteitensysteem en een met de NAVO gedeelde databank;
26. benadrukt dat complexe, langdurige en uiteenlopende nationale regels en procedures moeten worden gestroomlijnd; dringt erop aan dat in het komende pakket militaire mobiliteit vereenvoudigde, geharmoniseerde, uniforme en gedigitaliseerde procedures worden voorgesteld voor alle vervoerswijzen, onder meer op het gebied van douane, vervoer van gevaarlijke goederen, uitzonderlijk vervoer, diplomatieke machtigingen en het gebruik van identieke vergunningen, bijvoorbeeld voor offerten/kredieten voor grensoverschrijdende verplaatsingen en documentatie in verband met formulier 302 van de EU en de NAVO, die door alle lidstaten moeten worden erkend en gebruikt; dringt voorts aan op de ontwikkeling van een militair douanesysteem om douaneformaliteiten te digitaliseren en de administratieve lasten en kosten te verminderen, met betrekking tot bestaande EU-projecten zoals het veilig digitaal systeem voor militaire mobiliteit;
27. onderstreept het belang van het wegnemen van de administratieve belemmeringen en infrastructurele obstakels waarmee ondernemingen die uitzonderlijk wegvervoer voor militair materieel en kranen voor kritieke infrastructuurprojecten verzorgen, worden

geconfronteerd; dringt daarom aan op de verdere harmonisatie van de regels inzake uitzonderlijk wegvervoer in het kader van de lopende herziening van de richtlijn gewichten en afmetingen;

28. onderstreept dat een oorlogsrisicoverzekering voor verleners van logistieke diensten die een hoog risico lopen, een stimulans kan vormen voor bedrijven, aangezien zij de operationele risico's helpt te beperken;
29. benadrukt dat de harmonisatie van procedures en doeltreffende interoperabiliteit het wederzijds vertrouwen tussen de lidstaten zal versterken en de grensoverschrijdende connectiviteit zal stimuleren;
30. is ingenomen met de doelstelling om de juridische en administratieve kaders te vereenvoudigen, zoals voorgesteld in het omnibuspakket voor defensiegereedheid en de komende gezamenlijke mededeling van 2025 over militaire mobiliteit, en roept op tot de snelle inwerkingtreding en uitvoering daarvan;

Crisiskader

31. verzoekt de Commissie met klem een juridisch en operationeel kader voor te stellen voor "crisisituaties", waarin duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen ten minste drie "fasen" – "vrede", "crisis" en "oorlog" – en waarin voor elke fase regels zijn opgenomen ter waarborging van interoperabiliteit en prioritaire toegang voor strijdkrachten tot vervoersfaciliteiten, -netwerken en -middelen, met gestroomlijnde verplaatsingen van militair personeel en militaire uitrusting via militaire corridors; vraagt dat dit kader duidelijke definities bevat voor "vangnetscenario's" en "vangnetoplossingen" om de continuïteit van militair vervoer in geval van verstoringen te waarborgen, alsook richtsnoeren voor de lidstaten voor het belasten van verschillende beveiligingsaanbieders met het toezicht op en de bescherming van kritieke infrastructuur;
32. verwacht dat het komende juridisch kader een efficiënt en duidelijk communicatie- en coördinatiesysteem tot stand zal brengen tussen militaire en overheidsinstanties, waaronder de NAVO, zodat ook, op een "need-to-know"-basis, informatie kan worden uitgewisseld met infrastructuurbeheerders en vervoersondernemers die gekwalificeerd zijn om militaire logistieke diensten te verlenen ter bevordering van de veerkracht van alle netwerken voor elke fase; wijst in het bijzonder op het gebrek aan samenwerking en de beperkte communicatie tussen havenautoriteiten en militaire of andere actoren die betrokken zijn bij de opbouw van het defensievermogen; is zich ervan bewust dat het delen van informatie een gevoelige zaak is, met name als het gaat om Europese havenautoriteiten die in buitenlandse handen zijn; beklemtoont evenwel dat een betrouwbaar, beveiligd kanaal voor specifieke informatie-uitwisseling nodig is;
33. benadrukt dat er een permanent besluitvormingsmechanisme moet worden ingesteld dat staatshoofden en regeringsleiders in staat stelt onmiddellijk actie te ondernemen in tijden van "crisis" en "oorlog";
34. verzoekt de Commissie een taskforce voor militaire mobiliteit op te richten met vertegenwoordigers van alle bevoegde EU-organen om de voorbereiding, uitvoering en monitoring van alle initiatieven in verband met militaire mobiliteit op horizontale wijze te stroomlijnen, en pleit tegelijkertijd voor de aanwijzing van nationale contactpunten om het algehele beheer en de algehele coördinatie van militaire mobiliteit te verbeteren;

35. verzoekt de Commissie met klem alle aanbevelingen van de Europese Rekenkamer in verband met governance in alle toekomstige initiatieven op het gebied van militaire mobiliteit in aanmerking te nemen;
36. onderkent de cruciale rol die werknemers in de vervoerssector spelen bij militaire mobiliteit en bij het faciliteren van toeleveringsketens; verzoekt de Commissie en de lidstaten tekorten aan arbeidskrachten aan te pakken, te investeren in werknemers in de vervoerssector, de arbeidsomstandigheden en opleidingsmogelijkheden te verbeteren om werknemers uit te rusten met de vaardigheden die nodig zijn voor militaire mobiliteit en de aantrekkelijkheid van de sector te bevorderen;

Verbetering en aanleg van nieuwe infrastructuur voor tweërlei gebruik

37. is ingenomen met de goedkeuring door de Raad van de vier prioritaire EU-corridors voor militaire mobiliteit in de EU voor grootschalige verplaatsingen op de korte termijn, die in samenwerking met de NAVO zijn opgezet, alsook met de lopende inkaartbrenging van de vijfhonderd hotspots die dringend moeten worden gemoderniseerd; wijst erop dat ruim 94 % van deze corridors onderdeel uitmaakt van het TEN-T, wat de sterke synergieën tussen civiele en militaire infrastructuur aantoonst; dringt aan op de uitvoering van een nauwgezette evaluatie van de financiële behoeften ter voltooiing van deze militaire mobiliteitscorridors;
38. beklemtoont dat de ontwikkeling van vervoersinfrastructuur moet worden versneld en dat zowel de fysieke als de cyberbescherming van de kritieke onderdelen ervan langs de vier prioritaire corridors voor militaire mobiliteit moet worden verbeterd;
39. benadrukt dat de zwakste verbindingen en de knelpunten een domino-effect hebben op de werking en de daadwerkelijke continuïteit van volledige corridors en het vervoersnetwerk als geheel; verzoekt de Commissie en de lidstaten daarom voldoende middelen toe te wijzen om te zorgen voor een goed verbonden netwerk voor militaire mobiliteit, alsook voor verbeteringen in het onderhoud, de modernisering en de interoperabiliteit van de bestaande infrastructuur;
40. verzoekt de Commissie en de lidstaten na te gaan of het nodig is voor elke prioritaire corridor voor militaire mobiliteit een specifieke Europese coördinator te benoemen om de uitvoering ervan te vergemakkelijken, als leden van de taskforce voor militaire mobiliteit;
41. wijst erop dat infrastructuur voor contramobiliteit, met inbegrip van obstakels voor tweërlei gebruik, vestingwerken en snel inzetbare systemen ter versterking van de grens- en territoriale verdediging, eveneens een belangrijk onderdeel van militaire mobiliteit vormt; verzoekt de Commissie en de lidstaten een grondige, gecoördineerde planning en voorbereiding van de infrastructuur voor contramobiliteit uit te voeren in de vier prioritaire corridors voor militaire mobiliteit, en daarbij prioriteit te geven aan de oostelijke en de noordelijke corridor;
42. wijst erop dat spoorwegen de ruggengraat vormen van het mobiliteitssysteem te land voor de verplaatsing van grote hoeveelheden bovenmaatse, zware en gevaarlijke militaire middelen; dringt erop aan dat prioriteit wordt gegeven aan onmiddellijke en kortetermijnoplossingen, zoals het wegnemen van administratieve lasten voor militair personeel voor grensoverschrijdende verplaatsingen; verzoekt de Commissie te zorgen voor meer capaciteitsopbouw, met name in vervoersknooppunten en belangrijke

gebieden, in overeenstemming met de vier prioritaire EU-corridors voor militaire mobiliteit;

43. vestigt de aandacht op de cruciale rol die spoorweginteroperabiliteit speelt bij het waarborgen van naadloze operaties in alle lidstaten; spreekt zijn ernstige bezorgdheid uit over het aanhoudende gebrek aan spoorweginteroperabiliteit als gevolg van de uiteenlopende spoorwijdte binnen de EU, bijvoorbeeld in de Baltische staten, in Finland en op het Iberisch Schiereiland, wat gevolgen heeft voor de grensoverschrijdende verplaatsing van troepen, uitrusting en middelen, en wat op zijn beurt betekent dat wegvervoer onmisbaar is; vraagt de Commissie de verschillende belemmeringen voor de naadloze werking van het spoorvervoer in de hele EU te blijven aanpakken, waaronder de trage uitrol van het ERTMS en digitale automatische koppeling (DAC) en de uiteenlopende spoorwijdte; herinnert eraan dat de betrokken lidstaten hun plannen voor de migratie van hun netwerken naar de Europese nominale standaardspoorwijdte vóór juli 2026 moeten indienen uit hoofde van de TEN-T-verordening; verheugt zich in dit verband over het project Rail Baltica, dat tot doel heeft de Baltische staten te verbinden met het spoorwegennet van de EU door de spoorwijdte in de betreffende staten aan te passen; is van oordeel dat dit project van strategisch belang is voor zowel de civiele als de militaire mobiliteit, aangezien het zorgt voor interoperabele, duurzame spoorwegverbindingen met een hoge capaciteit aan de oostelijke flank van de EU;
44. merkt op dat digitale technologieën die van belang zijn voor de vergroting van de civiele spoorwegcapaciteit, zoals het ERTMS en DAC, ook van belang zijn voor militaire mobiliteit en moeten worden verbeterd; waarschuwt dat het ERTMS in een andere geostrategische context is ontwikkeld en dringt aan op de beoordeling van de robuustheid en cyberweerbaarheid ervan; beklemtoont dat het systeem afhankelijk is van radiotechnologie, wat betekent dat bij onbeschikbaarheid van een netwerk als gevolg van verstoring of andere factoren het spoorverkeer onmiddellijk zou worden onderbroken; dringt aan op een soortgelijke beoordeling in het kader van de ontwikkeling van het toekomstig mobiel spoorwegcommunicatiesysteem (FRMCS);
45. merkt op dat weg- en spoorwegverbindingen met netwerken van havens en goederenterminals vaak van cruciaal belang zijn voor het afleggen van de “laatste kilometer” bij de verplaatsing van militaire uitrusting naar de vereiste gebieden en als zodanig een integrale rol spelen voor het welslagen van militaire mobiliteit; herinnert eraan dat alle strategische punten voor wegvervoer, zoals parkeervoorzieningen, tankstations en autowasserettes, dringend moeten worden verbeterd, zodat in geval van nood grote hoeveelheden militaire vervoerseenheden en personeel kunnen worden opgevangen; dringt er daarom op aan dat onder meer prioriteit wordt gehecht aan investeringen in belangrijke weginfrastructuur langs de vier prioritaire corridors voor militaire mobiliteit, om de militaire mobiliteit zo doeltreffend mogelijk te vergemakkelijken;
46. pleit voor een geharmoniseerd Europees kader ter vergemakkelijking van de verplaatsing van militaire konvooien die worden geëxploiteerd door gemachtigde civiele aanbieders, zoals aanbieders van diensten met betrekking tot uitzonderlijk wegvervoer, gespecialiseerde kranen en zware uitrusting, via de vier prioritaire corridors voor militaire mobiliteit, met waarborging van de civiele veiligheid;
47. benadrukt dat havens een strategische rol spelen als kritieke knooppunten in het netwerk voor militaire mobiliteit, door te fungeren als in- en uitreispunten voor de grootschalige inzet van troepen en door de integratie van vervoer over zee naar land mogelijk te

maken, met name voor de trans-Atlantische samenwerking, alsook voor de veerkracht van de strategische economische belangen van de Unie; merkt op dat de maritieme infrastructuur structurele tekortkomingen vertoont, aangezien veel EU-terminals niet zijn ontworpen voor de afhandeling van militaire goederen; benadrukt dat moet worden gezorgd voor voldoende capaciteit voor militaire leveringen en dat er noodplannen moeten worden opgesteld voor het omleiden van civiele goederen indien nodig;

48. onderstreept dat er onverwijld maatregelen moeten worden getroffen en strengere regels moeten worden vastgesteld met betrekking tot de eigendom van en de controle over bepaalde kritieke maritieme infrastructuur, zoals in het witboek over de gereedheid van de Europese defensie 2030 wordt benadrukt;
49. dringt aan op investeringen in haveninfrastructuur en op gewijzigde vereisten voor het verkrijgen van toegang tot financieringsinstrumenten voor zowel zeehavens als binnenhavens, om de integratie daarvan binnen de TEN-T-corridors te versterken en het EU-beleid inzake energiezekerheid te verbeteren; verzoekt de Commissie met klem strategieën op te stellen en uit te voeren die de vermogens van havens versterken en hun capaciteit opbouwen; benadrukt dat het maritieme domein zowel een boven- als een onderzeecomponent omvat, en dringt erop aan dat roroschepen (roll-on-roll-offschepen) en ropaxschepen (roropassagiersschepen) als mobiele middelen voor tweërlei gebruik worden opgenomen in het toepassingsgebied van de EU-strategie voor militaire mobiliteit;
50. merkt op dat binnenwateren ook een belangrijk onderdeel vormen van militaire mobiliteit en naadloze en duurzame mogelijkheden bieden voor vervoer voor tweërlei gebruik vanwege de beschikbare capaciteit, de intermodale complementariteit en de beperkte kwetsbaarheid voor het opportunistisch verzamelen van inlichtingen; wijst op de bestaande capaciteit van het waterwegennet om bovenmaatse militaire middelen, gevaarlijke goederen en brandstoffen te vervoeren voor regelmatige bevoorrading, alsook om back-upoplossingen te bieden als onderdeel van noodplannen; stelt voor na te gaan of de bestaande sluizen verder moeten worden uitgebreid en of de beschikbaarheid van kranen en vloten moet worden vergroot;
51. benadrukt dat aanvullende logistieke knooppunten en overslagterminals moeten worden gecreëerd langs de vier prioritaire corridors voor militaire mobiliteit; dringt erop aan dat de bestaande logistieke knooppunten en commerciële overslagterminals die van belang zijn voor militair vervoer langs de corridors voor militaire mobiliteit naar behoren worden aangepast, worden aangewezen als infrastructuur voor tweërlei gebruik en worden uitgerust met geschikte uitrusting, zoals laadplatforms met rechtstreekse toegang en oprijplaten die geschikt zijn voor militaire middelen;
52. vestigt de aandacht op het belang van de totstandbrenging van een netwerk van strategisch gelegen logistieke knooppunten langs de vier prioritaire corridors voor militaire mobiliteit, met inbegrip van binnenhavens, die kunnen voorzien in de nodige infrastructuur voor onderhoud, opslag en reparatie om te zorgen voor snelle intermodale overschakelingen tussen weg-, spoorweg-, zee-, binnenvaart- en luchthaveninfrastructuur en militaire installaties; benadrukt in dit verband dat dergelijke knooppunten moeten voorzien in energie-infrastructuur voor tweërlei gebruik, zoals tank- en laadstations, ter ondersteuning van de mobiliteitsbehoeften en de voorzieningszekerheid;
53. onderstreept dat logistieke knooppunten moeten voorzien in ruimte, capaciteit en

- infrastructuur voor troepen die op doorreis zijn, met name wat betreft onderdak, voedsel en brandstofvoorziening;
54. dringt erop aan dat de ontwikkeling van logistieke knooppunten ook wordt ondersteund in het kader van relevante Europese industriële programma's om de veerkracht van de Europese technologische en industriële defensiebasis te versterken; herinnert eraan dat actie moet worden ondernomen op het gebied van de digitalisering van logistieke processen om de veerkracht en veiligheid van strategische infrastructuur te waarborgen;
 55. acht het van het allergrootste belang om de vervoerscorridors, waaronder de corridors voor militaire mobiliteit, uit te breiden naar Oekraïne, de Republiek Moldavië en de Westelijke Balkan om de interoperabiliteit te verbeteren, het operationele reactievermogen te vergroten, partners waar nodig te steunen in hun verzet tegen de agressie van Rusland en andere hybride dreigingen in de regio, en actoren af te schrikken van toekomstige agressie op het grondgebied van de EU; neemt kennis van het gebruik van de solidariteitscorridors voor militaire mobiliteit en acht het belangrijk deze te versterken om de veiligheid en veerkracht van Oekraïne te bevorderen;
 56. onderstreept dat nauwkeurige, beveiligde en actuele digitale modellen, digitale kaarten, geografische informatiesystemen en geospatiale gegevensdiensten onontbeerlijk zijn voor civiele en militaire infrastructuur en routeplanning, grensoverschrijdende coördinatie en het snelle inzetten van troepen en uitrusting; beklemtoont dat de bescherming van gegevens en communicaties tijdens militaire verplaatsingen van het allergrootste belang is voor de veiligheid van burgers en militair personeel, alsook voor het behoud van vermogens; benadrukt dat alle vervoersinformatiediensten die voor militaire en defensiedoeleinden worden gebruikt, naar behoren moeten worden beveiligd en door de wet moeten worden beschermd om digitale lekken van gevoelige informatie over militaire mobiliteitsoperaties en economische gegevens te voorkomen; verzoekt de Commissie digitale en elektronische beveiligingsmaatregelen langs de vier prioritaire corridors voor militaire mobiliteit te coördineren;
 57. benadrukt dat de hele Europese Unie kwetsbaar is voor cyberaanvallen en digitale indringing; onderstreept dat de digitale systemen waarmee de fysieke vervoersinfrastructuur en -middelen worden beheerd, prioritaire doelwitten zijn voor cyberaanvallen; verzoekt de EU en de lidstaten daarom de ontwikkeling en invoering van innovatieve Europese soevereine digitale technologieën, waaronder Galileo, te financieren en te ondersteunen, en op die manier zowel de cyberbeveiliging als de veerkracht van deze infrastructuur en middelen te versterken; wijst in dit verband op het potentieel van artificiële intelligentie en spoort aan tot nadere onderzoeks- en ontwikkelingsinspanningen om geavanceerde digitale vermogens te ontwikkelen;
 58. uit zijn ernstige bezorgdheid over de toename van het aantal Russische cyberaanvallen op navigatiesystemen in het Oostzeegebied; verzoekt de Commissie de aard van hybride dreigingen en de verstoring en "spoofing" van wereldwijde satellitnavigatiesystemen (GNSS) als hybride aanval op het Europese zee- en luchtverkeer op te nemen en aan te pakken in het komende omnibuspakket;
 59. benadrukt dat sneller werk moet worden gemaakt van de omzetting en uitvoering van de

NIS 2-richtlijn¹ en dat de samenwerking tussen sectorale vervoersautoriteiten, bevoegde cyberbeveiligingsagentschappen, computer security incident response teams (CSIRT's) en het Europees netwerk van verbindingsorganisaties voor cybercrises (EU-CyCLONe) moet worden verbeterd; beklemtoont dat het belangrijk is concrete maatregelen om aspecten van militaire mobiliteit aan te pakken, op te nemen in cyberbeveiligingsrisicobeoordelingen op nationaal en EU-niveau;

60. wijst erop hoe belangrijk het is kritieke vervoersinfrastructuur te beschermen en weerbaarder te maken, onder meer tegen cyberaanvallen en hybride dreigingen die het civiele lucht-, zee- en landverkeer in gevaar brengen; herinnert eraan dat kritieke energie- en communicatie-infrastructuur (lucht-, oppervlakte- en onderzee- of onderwaterinfrastructuur, met inbegrip van GNSS) ook rechtstreeks van invloed is op het welzijn van activiteiten op het gebied van militaire mobiliteit;
61. dringt aan op de instelling van een Europees mechanisme voor monitoring en snelle reactie bij hybride aanvallen op kritieke vervoers-, energie- en communicatie-infrastructuur, dat in nauwe samenwerking met de NAVO moet worden ontwikkeld;
62. verzoekt de Commissie dringend maatregelen te treffen om de procedures voor investeringen ten behoeve van militaire mobiliteit te vereenvoudigen en te versnellen, met name om gerichte vrijstellingen van de huidige regels voor overheidsopdrachten vast te stellen voor militaire mobiliteitsinfrastructuur en middelen met een belangrijke militaire component of een component voor tweërlei gebruik; benadrukt dat projecten van strategisch Europees belang zonder buitensporige vertragingen moeten worden uitgevoerd, met waarborging van transparantie, eerlijke mededinging en het recht op een eerlijk proces;
63. wijst op het belang van publiek-private partnerschappen voor militaire mobiliteit; spoort de EU en de lidstaten ertoe aan civiel-militaire samenwerking met betrekking tot militaire mobiliteit te vergemakkelijken en te stimuleren; benadrukt het belang van voorspelbaarheid wat de vraag naar vermogens op het gebied van militaire mobiliteit betreft, in combinatie met voldoende financiering en vereenvoudigde aanbestedingsregels, die Europese preferentie zouden bevorderen, zodat de toeleveringsindustrie in staat is de productie te verhogen en op peil te houden;
64. is van mening dat het beginsel van Europese preferentie een prioriteit moet zijn bij de inspanningen van de EU om haar strategische autonomie en veerkracht te versterken, en daarbij de vrijheid van de lidstaten te erkennen om hun militaire capaciteiten op te bouwen om op korte termijn te kunnen reageren op dreigingen; herinnert eraan dat dit beginsel moet worden toegepast om ervoor te zorgen dat EU-middelen die via programma's zoals SAFE, EDIP en Edirpa worden geïnvesteerd in defensie en veiligheid, en met name in technologieën die verband houden met kritieke infrastructuur voor tweërlei gebruik, de EDTIB ondersteunen;
65. herhaalt dat de veerkracht van kritieke infrastructuur een meer geharmoniseerde en grondige screening van buitenlandse directe investeringen in de EU vereist; benadrukt

¹ Richtlijn (EU) 2022/2555 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 betreffende maatregelen voor een hoog gezamenlijk niveau van cyberbeveiliging in de Unie, tot wijziging van Verordening (EU) nr. 910/2014 en Richtlijn (EU) 2018/1972 en tot intrekking van Richtlijn (EU) 2016/1148 (NIS 2-richtlijn) (PB L 333 van 27.12.2022, blz. 80, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2555/oj>).

dat de herziening van Verordening (EU) 2019/452 inzake de screening van buitenlandse directe investeringen een belangrijke stap is in de richting van een samenhangender en doeltreffender Europees kader voor de bescherming van de veiligheid en de openbare orde, met behoud van openheid en transparantie; is in dit verband ingenomen met het voorstel van de Commissie om Verordening (EU) 2019/452 te herzien met als doel een adequaat evenwicht te vinden tussen investeringsbehoeften en de bescherming van essentiële veiligheidsbelangen en de defensiecapaciteiten van de EU;

66. benadrukt dat het gebruik van fossiele brandstoffen voor militaire mobiliteit de komende tien jaar, ondanks de verdere inspanningen om het vervoer koolstofvrij te maken, van cruciaal belang zal blijven, zoals het gebruik van bimodale locomotieven en locomotieven met interne verbrandingsmotoren, wat de enige operationele oplossing is in geval van een grootschalig tekort aan elektriciteit;
67. vestigt de aandacht op de noodzaak van de uitbreiding van toeleveringsketens voor brandstoffen voor de strijdkrachten langs de vier prioritaire corridors voor militaire mobiliteit; benadrukt dat de energie-infrastructuur aan de oostelijke flank moet worden ontwikkeld om activiteiten op het gebied van militaire mobiliteit te ondersteunen, en vraagt de Commissie de “brandstofschaarste” aan te pakken; spoort aan tot het aanleggen van voorraden van strategische energiereserves, die in het bijzonder van belang kunnen zijn voor regio’s met een onvoldoende ontwikkelde pijpleidinginfrastructuur en brandstofopslagcapaciteit; verzoekt de Commissie in dit verband de richtlijn inzake olievoorraden¹ te herzien met het oog op de recente geopolitieke verschuivingen, om de energiezekerheid en de veerkracht ten opzichte van nieuwe dreigingen te versterken;
68. herinnert eraan dat het voor spoorwegactiviteiten noodzakelijk is dat de veerkracht van de energienetten wordt vergroot en de energievoorziening snel wordt hersteld in geval van een stroomuitval of stroomtekort, aangezien het spoorwegsysteem afhankelijk is van elektriciteit om treinen te laten rijden;
69. merkt met bezorgdheid op dat de EU in hoge mate afhankelijk is van de invoer van ruwe olie en aardolieproducten; verzoekt de Commissie te erkennen dat een robuuste EU-strategie voor militaire mobiliteit veerkrachtige en hoofdzakelijk in de EU gevestigde productie- en raffinagecapaciteiten voor brandstoffen en alternatieve brandstoffen vereist, zodat ook de strategische autonomie kan worden bevorderd; dringt aan op de onmiddellijke ontwikkeling van een uitgebreid netwerk voor de distributie en opslag van brandstoffen en de diversificatie van de energievoorziening ter waarborging van de energiezekerheid; onderstreept dat de tijdige uitvoering van de bepalingen en doelstellingen van de verordening infrastructuur voor alternatieve brandstoffen (AFIR)² ook een belangrijke rol kan spelen bij de diversificatie van de opties voor energievoorziening voor militaire mobiliteit en kan bijdragen tot de algemene doelstellingen van de EU om het vervoer koolstofvrij te maken;

¹ Richtlijn 2009/119/EG van de Raad van 14 september 2009 houdende verplichting voor de lidstaten om minimumvoorraden ruwe aardolie en/of aardolieproducten in opslag te houden (PB L 265 van 9.10.2009, blz. 9, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/119/oj>).

² Verordening (EU) 2023/1804 van het Europees Parlement en de Raad van 13 september 2023 betreffende de uitrol van infrastructuur voor alternatieve brandstoffen en tot intrekking van Richtlijn 2014/94/EU (PB L 234 van 22.9.2023, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1804/oj>).

70. verzoekt de Commissie daarom bij de ontwikkeling van het energiesysteem van de EU de capaciteiten en behoeften op het gebied van militaire mobiliteit in acht te nemen, rekening houdend met de decarbonisatie-doelstellingen en de noodzaak van strategische autonomie en veerkracht;

Oostelijke flank

71. benadrukt dat de oostelijke flank van de EU, in het licht van de aanvalsoorlog van Rusland tegen Oekraïne, herhaaldelijk het doelwit is geweest van cyberaanvallen, hybride dreigingen en sabotage, en dat er ook incidenten hebben plaatsgevonden bij vervoersondernemers; verzoekt de EU daarom haar inspanningen ter ondersteuning van de lidstaten op te voeren om ervoor te zorgen dat kritieke vervoersinfrastructuur aan de oostelijke flank volledig wordt beschermd en veerkrachtig is, onder meer door middel van snelle mechanismen voor versterking en verbeterde cyberdefensie voor spoorwegen, wegen, havens en energievoorzieningsknooppunten; wijst in dit verband op de extreme kwetsbaarheid van de Baltische staten, met name als gevolg van de Suwalki-kloof, en benadrukt dat in geval van Russische agressie een versnelde reactietijd en snellere troepenbewegingen nodig zouden zijn;
72. herinnert eraan dat de vier prioritaire corridors voor militaire mobiliteit een cruciale rol spelen in de veiligheid en defensie van de EU; is van mening dat het mogelijk maken van de snelle en efficiënte werking van alle in kaart gebrachte prioritaire corridors voor militaire mobiliteit zal zorgen voor daadwerkelijke veiligheid in de lidstaten die momenteel het sterkst zijn blootgesteld aan de dreiging die uitgaat van Rusland; wijst erop dat de vier prioritaire EU-corridors voor militaire mobiliteit ook het vermogen van de NAVO waarborgen om de oostelijke flank snel te versterken en doeltreffend te verdedigen, en daarmee de collectieve veiligheid, afschrikking en veerkracht in het hele bondgenootschap te versterken;
73. merkt op dat de militaire mobiliteit in en naar Polen essentieel is voor de veiligheid van de hele oostelijke flank; vestigt de aandacht op de toegevoegde waarde van multimodale logistieke knooppunten in West-Europa om te zorgen voor een snelle verplaatsing van Europese en geallieerde troepen en zwaar materieel naar Oost-Europa;
74. is ingenomen met het onlangs door de Commissie aangekondigde initiatief inzake een pact voor de oostelijke regio's, dat tot doel heeft lidstaten langs de oostelijke grens van de EU op maat gesneden steun te verlenen om de infrastructuur te verbeteren en de veerkracht in de grensregio's te vergroten; vestigt de aandacht op het fundamentele belang van het project "oostelijk grensschild" als strategische onderneming ter versterking van de veiligheid van Europa, onder meer door relevante corridors voor militaire mobiliteit te beschermen om de reactiecapaciteit in stand te houden, en wijst erop dat dit project is opgenomen in het witboek over de gereedheid van de Europese defensie; dringt erop aan dat voldoende financiële middelen ter beschikking worden gesteld om de uitvoering ervan te waarborgen;
75. herinnert eraan dat infrastructuurprojecten voor militaire mobiliteit voortdurend moeten worden herbeoordeeld en geactualiseerd in het kader van het Europees Semester voor defensie in overeenstemming met de meest recente militaire dreigingen en vermogens, hetgeen meer moet inhouden dan de territoriale uitbreiding van havens en ook betrekking moet hebben op de opleiding van personeel en een beter beheer van het scheepvaartverkeer, alsook weerbaarheidsvermogens tegen snel veranderende dreigingen, zoals de detectie van drones onder water;

76. steunt het Europees initiatief voor droneverdediging in het licht van de recente, herhaalde schendingen in het Europese luchtruim door onbemande drones; dringt aan op de verbetering en uitbreiding van de dronevermogens in alle lidstaten, in samenwerking met de NAVO en op basis van de praktijkervaringen van de Oekraïense strijdkrachten; benadrukt dat deze Europese dronevermogens moeten voortbouwen op de lessen die de Oekraïense strijdkrachten hebben geleerd over de cruciale waarde van het creëren van innovatieve drone- en droneafweersystemen, het koppelen van onderzoek en ontwikkeling aan productie, en het vertrouwen op schaalbare productiecapaciteit en voortdurende technologische ontwikkeling, variërend van onderwater-, verkennings- en gevechtsdrones tot defensie- en droneafweervermogens;
77. wijst erop dat een droneafweernetwerk zou kunnen worden aangepast voor doeleinden voor tweërlei gebruik en zou helpen niet-defensiegerelateerde dreigingen of andere gevaren aan te pakken die alle EU-grenzen gemeen hebben, waaronder grensbescherming, de instrumentalisering van migratie, de bescherming van kritieke infrastructuur, en grensoverschrijdende georganiseerde misdaad;

Versterking van vermogens

78. herhaalt dat systemen voor vervoer over land de belangrijkste vervoerswijzen zijn voor de verplaatsing van militaire middelen, die doorgaans zwaar en bovenmaats zijn en gevaarlijke goederen bevatten;
79. wijst met bezorgdheid op het huidige tekort aan bepaalde militaire mobiliteitsuitrusting, zoals platte wagons, en de daling van de productie ervan sinds de Koude Oorlog; pleit voor de ondersteuning van de ontwikkeling ervan in het kader van Europese industriële programma's; vestigt de aandacht op de dringende noodzaak van samenwerking tussen publieke en private belanghebbenden om het potentieel van de beschikbare spoorwegmiddelen voor militaire mobiliteit te benutten en te maximaliseren, en spoort aan tot het gebruik van stand-bycontracten;
80. beklemtoont dat het acute tekort aan rollend materieel bij de Europese spoorwegorganisaties dringend moet worden aangepakt; vestigt de aandacht op het belang van een geharmoniseerde vergunningsprocedure voor rollend materieel, die wordt beheerd door het Spoorwegbureau van de Europese Unie (ERA); herinnert eraan dat nationale voorschriften moeten worden vervangen door technische specificaties inzake interoperabiliteit (TSI's) om de beschikbaarheid van grensoverschrijdend rollend materieel voor militaire en civiele doeleinden te vergroten;
81. pleit voor een gecoördineerde aanpak voor de aankoop van rollend spoorwegmaterieel, om de beschikbare productiecapaciteit zo efficiënt mogelijk te benutten; onderstreept dat gemeenschappelijke aanbestedingen voor dergelijke voertuigen moeten worden aangemoedigd;
82. merkt op dat luchtvervoer, naast vervoer over land, de snelste manier is om de eerste militaire middelen en logistiek materieel te verplaatsen; beklemtoont dat er een Europese strategische reserve voor luchtvervoer moet worden ontwikkeld en dat strategische hulpmiddelen voor militaire mobiliteit in de lucht, zoals vrachtvliegtuigen voor zware ladingen, moeten worden versterkt;
83. neemt kennis van het toenemende gebruik van autonome voertuigen voor militaire leveringen, dat een oplossing biedt voor het personeelstekort in militaire logistieke

eenheden en waardoor het aantal menselijke slachtoffers in tijden van conflict tot een minimum wordt beperkt; roept ertoe op de EU- en nationale wet- en regelgeving aan te passen om de invoering van semiautonome logistieke systemen mogelijk te maken in militaire mobiliteitscorridors;

84. vraagt dat wordt nagedacht over de beschikbaarheid en toereikendheid van de EU-vermogens voor het medisch vervoer van meerdere gewonde personeelsleden ter waarborging van een tijdige evacuatie van en passende zorg voor de betreffende personeelsleden;
85. beklemtoont dat de behoeften van de lidstaten moeten worden geëvalueerd en samengevoegd om te zorgen voor de constante beschikbaarheid en levering van middelen voor tweërlei gebruik, zoals locomotieven, vaartuigen, vrachtwagens, aanhangwagens die geschikt zijn voor uitzonderlijke ladingen, strategische vrachtvliegtuigen, systemen voor bijtanken in de lucht en vaste en mobiele kranen;
86. benadrukt dat het belangrijk is alle bovengenoemde vervoersmiddelen te registreren in een civiel-militaire “solidariteitspool”, zodat ze overal en altijd op de meest efficiënte manier kunnen worden gebruikt, voortbouwend op de strategische rescEU-reserves van Europese crisisresponsvermogens; verzoekt de Commissie zorg te dragen voor coördinatie met de lidstaten op EU-niveau met het oog op voorspelbaarheid en planning voor de toeleveringssector;
87. benadrukt dat de samenhang tussen de prioriteiten van het actieplan voor militaire mobiliteit en de programmering in het kader van het EDIP moet worden gewaarborgd, en dat er daarbij voor moet worden gezorgd dat de beoordelingen van de vermogenstekorten (CDP’s) en de gecoördineerde jaarlijkse evaluatie inzake defensie (CARD) als leidraad dienen voor de vaststelling van financieringsprioriteiten; verzoekt de Commissie de EDTIB ertoe aan te sporen iets aan deze lacunes te doen; merkt op dat investeringen in de aankoop, de reparatie, het onderhoud en het delen van vervoersmiddelen moeten worden ondersteund door middel van EU-brede financieringsinstrumenten; benadrukt het belang van voorspelbaarheid wat de vraag naar vermogens op het gebied van militaire mobiliteit betreft, in combinatie met voldoende financiering en vereenvoudigde aanbestedingsregels, die Europese preferentie zouden bevorderen, zodat de toeleveringsindustrie in staat is de productie te verhogen en op peil te houden;
88. dringt aan op investeringen in onderzoek en ontwikkeling om vermogens voor tweërlei gebruik te bevorderen; benadrukt hoe belangrijk EU-steun is voor het stimuleren van innovatie op het gebied van voertuigtechnologieën voor tweërlei gebruik, zoals modulaire platforms die zowel voor civiel als voor militair gebruik kunnen worden aangepast, en voor het bevorderen van nieuwe technologieën in de civiele scheepsbouw- en luchtvaartsector;

Nauwere samenwerking tussen de EU en de NAVO

89. is van mening dat verbeterde militaire mobiliteit zowel het GVDB als het trans-Atlantische bondgenootschap versterkt; benadrukt dat de NAVO afhankelijk is van de infrastructuur van de EU-lidstaten om troepen en materieel te verplaatsen; stelt met tevredenheid vast dat de relevante militaire eisen van de EU, dankzij de vooruitgang in de samenwerking tussen de EU en de NAVO, onder meer via de gestructureerde dialoog tussen de EU en de NAVO over militaire mobiliteit, tot ongeveer 95 % in

- overeenstemming zijn met de technische en geografische vereisten van de NAVO;
90. verzoekt de lidstaten nauwer samen te werken met elkaar en met de NAVO, met name in het kader van het bestaande Central Europe Pipeline System en het investeringsprogramma inzake veiligheid van de NAVO, en zodoende te zorgen voor interoperabiliteit, cyberbeveiliging en voldoende vervoers- en opslagcapaciteit voor militaire operaties van de EU en de NAVO;
 91. betreurt dat er nog steeds politieke en procedurele belemmeringen bestaan voor het delen van gerubriceerde informatie over logistieke netwerken tussen de NAVO en de EU en dringt in dit verband aan op gedeeld begrip om synergieën tot stand te brengen; benadrukt dat deze belemmeringen, en met name het ontbreken van een overeenkomst met de NAVO inzake de uitwisseling van gerubriceerde informatie, de doeltreffendheid van de defensie-inspanningen van beide organisaties ernstig aantasten; verzoekt de EU-lidstaten zich krachtig in te zetten om een oplossing te vinden voor de politieke belemmeringen die de sluiting van een overeenkomst inzake de uitwisseling van gerubriceerde informatie in de weg staan; dringt aan op de oprichting van een permanent platform voor informatie-uitwisseling tussen de EU en de NAVO ter ondersteuning van de werkzaamheden van het gezamenlijke ondersteunende en faciliterende commando van de NAVO;
 92. dringt aan op de organisatie van regelmatige gezamenlijke oefeningen tussen de EU en de NAVO, alsook van stresstests waarbij de strijdkrachten, de civiele bescherming, infrastructuurbeheerders en vervoersondernemers worden betrokken, om de communicatie en coördinatie te verbeteren, procedures te stroomlijnen en belemmeringen voor militaire mobiliteit in kaart te brengen en weg te nemen;
 93. verzoekt de Commissie en de NAVO de coördinatie op het gebied van maritieme mobiliteit te intensiveren en te zorgen voor interoperabiliteitsnormen voor het zeevervoer, de toegang tot havens en de bescherming van de communicatielijnen over zee, en daarbij bijzondere aandacht te besteden aan het Atlantisch gebied, het Middellandse Zeegebied en de ultraperifere gebieden; vraagt de EU en de NAVO met klem nauw samen te werken om de trans-Atlantische levering van militair materieel en militaire voorraden over zee en door de lucht veilig te stellen met het oog op het belang ervan; erkent de belangrijke rol die Turkije speelt bij de beveiliging van vervoersroutes en de algemene militaire mobiliteit tussen de EU en de NAVO, en wijst daarbij in het bijzonder op het besluit van het land van februari 2022 om de zeestraten van de Zwarte Zee te sluiten, als gevolg waarvan Rusland zijn maritieme aanwezigheid in de Zwarte Zee niet kon versterken;
 94. merkt op dat het tijdschema voor de planning op operationeel niveau van de NAVO drie dagen bedraagt; dringt er daarom op aan dat wordt voldaan aan de doelstelling van maximaal drie tot vijf dagen voor de afwikkeling van relevante procedures inzake grensoverschrijdingen en vergunningen voor vervoer van uitzonderlijke, bovenmaatse en zeer zware vracht op basis van gestroomlijnde, geharmoniseerde, digitale procedures; pleit voor de verkorting van de tijd voor snelle-reactie-eenheden tot drie dagen in tijden van “vrede” en 24 uur in tijden van “crisis”; vraagt andermaal dat de twee versies van formulier 302 van de EU en de NAVO tot één formulier worden samengevoegd om onnodige duplicatie te vermijden en snellere grensoverschrijdende verplaatsingen te vergemakkelijken; pleit, om de vergunningsprocedures te versnellen, voor de invoering van automatische erkenning van route- en bruganalyses binnen de lidstaten en over de grenzen heen, alsook van een op kennisgeving gebaseerde versnelde

regeling voor gecertificeerde exploitanten die militair of spoedvervoer verrichten als onderdeel van het pakket militaire mobiliteit;

95. verzoekt de lidstaten met spoed de nodige defensievermogens voor militair vervoer te ontwikkelen, en daarbij onder meer de netwerken van NAVO-pijpleidingen en strategische vermogens voor militaire mobiliteit in de lucht uit te breiden, op basis van de gecoördineerde jaarlijkse evaluatie inzake defensie en de EU-prioriteiten van 2023 voor vermogensontwikkeling; acht het belangrijk om, in voorkomend geval in overleg met de NAVO, te voldoen aan de militaire eisen en de technische en geografische lacunes te dichten;
96. wijst op de toegevoegde waarde van de uitzonderlijke deelname van de VS, Canada, het VK, Noorwegen, Zwitserland en andere gelijkgestemde partners aan het project voor militaire mobiliteit van de permanente gestructureerde samenwerking (PESCO); dringt aan op de verwezenlijking van vermogensdoelstellingen en op de uitbreiding van de deelname tot strategische partnerlanden zoals Oekraïne en de Republiek Moldavië, in overeenstemming met de regels inzake PESCO;
97. wijst op de noodzaak van interoperabiliteit, ook met belangrijke regionale partners en kandidaat-lidstaten, zoals Oekraïne, de Republiek Moldavië en de Westelijke Balkan; dringt aan op specifieke bijstand aan de Republiek Moldavië om het land weerbaarder te maken tegen hybride dreigingen en het beter te verbinden met de vervoers- en beveiligingssystemen van de EU; benadrukt hoe belangrijk het is de coördinatie met regionale partners te versterken op het gebied van technische normen, de beveiliging van kritieke infrastructuur en de bescherming van netwerken tegen hybride dreigingen en aanvallen; is van mening dat interoperabiliteit met derde landen moet samengaan met regelmatige beoordelingen;
98. vestigt de aandacht op het belang van het Parlement, niet alleen in zijn rol als medewetgever bij de vorming van het beleid inzake militaire mobiliteit, als onderdeel van de ambitie van de EU om uiterlijk in 2030 defensiegereedheid te bereiken, maar ook in zijn rol als uitoefenaar van democratisch toezicht op het optreden van de EU; vraagt de Commissie daarom te zorgen voor systematischer follow-up en strengere rapportage, onder meer met betrekking tot de samenwerking tussen de EU en de NAVO en met betrekking tot PESCO, in verband met maatregelen, uitvoering en financiering op het gebied van militaire mobiliteit;

o

o o

99. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad, de Commissie, de NAVO, de Parlementaire Vergadering van de NAVO en de EU-agentschappen die bevoegd zijn op het gebied van veiligheid en defensie, alsook aan de regeringen en parlementen van de lidstaten.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0337

Digitalisering, artificiële intelligentie en algoritmisch beheer op de werkvloer – het vormgeven van de toekomst van werk

Resolutie van het Europees Parlement van 17 december 2025 met aanbevelingen aan de Commissie betreffende digitalisering, artificiële intelligentie en algoritmisch beheer op de werkvloer – het vormgeven van de toekomst van werk (2025/2080(INL))

Het Europees Parlement,

- gezien artikel 225 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien de artikelen 153 en 16 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien het advies van de Commissie juridische zaken inzake de voorgestelde rechtsgrond,
- gezien de politieke beleidslijnen van de voorzitter van de Commissie van 18 juli 2024 getiteld “De keuze van Europa – Politieke beleidslijnen voor de volgende Europese Commissie 2024-2029”,
- gezien het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, met name artikel 7 over de eerbiediging van het privéleven en van het familie- en gezinsleven, artikel 8 over de bescherming van persoonsgegevens en artikel 31 over rechtvaardige en billijke arbeidsomstandigheden en -voorwaarden,
- gezien de mededeling van de Commissie van 5 maart 2025, getiteld “Vaardigheidsunie”,
- gezien Richtlijn 89/391/EEG van de Raad van 12 juni 1989 betreffende de tenuitvoerlegging van maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid van de werknemers op het werk¹,
- gezien Richtlijn 2002/14/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 maart 2002 tot vaststelling van een algemeen kader betreffende de informatie en de raadpleging van de werknemers in de Europese Gemeenschap en de gezamenlijke verklaring van het

¹ Richtlijn 89/391/EEG van de Raad van 12 juni 1989 betreffende de tenuitvoerlegging van maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid van de werknemers op het werk (PB L 183 van 29.6.1989, blz. 1).

Europees Parlement, de Raad en de Commissie over de vertegenwoordiging van de werknemers¹,

- gezien Richtlijn 2003/88/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003 betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd²,
- gezien Richtlijn 2000/78/EG van de Raad van 27 november 2000 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep³,
- gezien Richtlijn (EU) 2019/1152 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende transparante en voorspelbare arbeidsvoorwaarden in de Europese Unie⁴,
- gezien Richtlijn (EU) 2019/1158 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende het evenwicht tussen werk en privéleven en mantelzorgers en tot intrekking van Richtlijn 2010/18/EU van de Raad⁵,
- gezien Richtlijn (EU) 2024/2831 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2024 betreffende de verbetering van de arbeidsvoorwaarden bij platformwerk⁶ (de richtlijn platformwerk),
- gezien Verordening (EU) 2024/1689 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot vaststelling van geharmoniseerde regels betreffende artificiële intelligentie en tot wijziging van de Verordeningen (EG) nr. 300/2008, (EU) nr. 167/2013, (EU) nr. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 en

¹ Richtlijn 2002/14/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 maart 2002 tot vaststelling van een algemeen kader betreffende de informatie en de raadpleging van de werknemers in de Europese Gemeenschap – Gezamenlijke verklaring van het Europees Parlement, de Raad en de Commissie over de vertegenwoordiging van de werknemers (PB L 80 van 23.3.2002, blz. 29).

² Richtlijn 2003/88/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003 betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd (PB L 299, 18.11.2003, blz. 9).

³ Richtlijn 2000/78/EG van de Raad van 27 november 2000 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep (PB L 303 van 2.12.2000, blz. 16).

⁴ Richtlijn (EU) 2019/1152 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende transparante en voorspelbare arbeidsvoorwaarden in de Europese Unie (PB L 186 van 11.7.2019, blz. 105).

⁵ Richtlijn (EU) 2019/1158 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende het evenwicht tussen werk en privéleven voor ouders en mantelzorgers en tot intrekking van Richtlijn 2010/18/EU van de Raad (PB L 188 van 12.7.2019, blz. 79).

⁶ Richtlijn (EU) 2024/2831 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2024 betreffende de verbetering van de arbeidsvoorwaarden bij platformwerk (Voor de EER relevante tekst) (PB L, 2024/2831, 11.11.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/2831/oj>).

(EU) 2019/2144, en de Richtlijnen 2014/90/EU, (EU) 2016/797 en (EU) 2020/1828 (verordening artificiële intelligentie)¹,

- gezien Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens, en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming)²,
- gezien zijn resolutie van 11 mei 2023 over een routekaart voor een sociaal Europa – twee jaar na de Sociale Top van Porto (2023/2586(RSP)),
- gezien zijn resolutie van 13 maart 2025 over sociale en werkgelegenheidsaspecten van herstructureringsprocessen: de noodzaak om banen en de rechten van werknemers te beschermen (2024/2829(RSP)),
- gezien zijn resolutie van 11 maart 2025 over het Europees Sociaal Fonds Plus na 2027 (2024/2077(INI)),
- gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité “Artificiële intelligentie ten dienste van werknemers” (SOC/803),
- gezien de kaderovereenkomst van de Europese sociale partners inzake digitalisering (juni 2020),
- gezien de mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio’s van 7 juni 2023 inzake betreffende een alomvattende aanpak van geestelijke gezondheid,
- gezien de mededeling van de Commissie van 29 januari 2025 getiteld “Het EU-kompas voor concurrentievermogen”,
- gezien de mededeling van de Commissie van 11 februari 2025 getiteld “Samen vooruit: Een doortastendere, eenvoudigere, snellere Unie” waarin het streefdoel bevestigd wordt om de administratieve lasten voor bedrijven met 25 % en voor kmo’s met 35 % te verminderen,
- gezien de mededeling van de Commissie van 9 april 2025 getiteld “Actieplan voor het AI-continent”,

¹ Verordening (EU) 2024/1689 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot vaststelling van geharmoniseerde regels betreffende artificiële intelligentie en tot wijziging van de Verordeningen (EG) nr. 300/2008, (EU) nr. 167/2013, (EU) nr. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 en (EU) 2019/2144, en de Richtlijnen 2014/90/EU, (EU) 2016/797 en (EU) 2020/1828 (verordening artificiële intelligentie) (Voor de EER relevante tekst), PE/24/2024/REV/1 (PB L, 2024/1689, 12.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj>).

² Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming) (PB L 119 van 4.5.2016, blz. 1).

- gezien het rapport van Mario Draghi van september 2024 getiteld “The future of European competitiveness” (het rapport-Draghi) en het rapport van Enrico Letta van april 2024 getiteld “Much more than a market” (het rapport-Letta),
 - gezien het eindverslag van de in opdracht van de Europese Commissie uitgevoerde studie “Study exploring the context, challenges, opportunities, and trends in algorithmic management” (VT-2022-035),
 - gezien het OESO-verslag getiteld “Algorithmic management in the workplace: New evidence from an OECD employer survey”, OECD Artificial Intelligence Papers, nr. 31,
 - gezien de beoordeling van de Europese meerwaarde door de Onderzoeksdienst van het Europees Parlement, gepubliceerd in oktober 2025, getiteld “Digitalisation, artificial intelligence and algorithmic management in the workplace – shaping the future of work”¹,
 - gezien de artikelen 47 en 55 van zijn Reglement,
 - gezien het advies van de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken,
 - gezien het verslag van de Commissie werkgelegenheid en sociale zaken (A10-0244/2025),
- A. overwegende dat de digitale transitie, die wordt aangedreven door digitalisering, automatisering en artificiële intelligentie (AI), de arbeidsmarkten verandert en de aard van het werk wijzigt; overwegende dat, aangezien bepaalde taken worden geautomatiseerd, het steeds belangrijker wordt om nieuwe beroepen mogelijk te maken, taken te ontwikkelen, opleiding, omscholing en bijscholing te verstrekken en bestaande banen te transformeren door middel van nieuwe technologieën, teneinde het concurrentievermogen te vergroten en de economische groei te bevorderen, alsmede de beroepsbevolking te versterken en de arbeidsomstandigheden te verbeteren; overwegende dat, om van deze nieuwe technologieën te kunnen profiteren, er een voortdurende aanpassing vereist is van overheidsinstanties, het onderwijsbeleid, bedrijven en werknemers, zodat Europa tegen 2030 kan profiteren van de door het Wereld Economisch Forum geraamde nettogroei van 78 miljoen banen als gevolg van AI (7 % van de huidige totale werkgelegenheid)²;
- B. overwegende dat de digitale transitie op de werkvloer gestoeld moet zijn op het voorzorgsbeginsel en het beginsel dat ethische beginselen standaard worden toegepast, en zodanig moet worden gestuurd dat de menselijke waardigheid wordt beschermd en bevordert en dat de productiviteit, de efficiëntie, de innovatie en het concurrentievermogen van de Europese economie en de gemeenschappelijke markt worden vergroot op een manier die ten goede komt aan iedereen; overwegende dat bij deze transitie ook de beginselen moeten worden geëerbiedigd van sociale vooruitgang en bescherming van de werknemersrechten en ervoor moet worden gezorgd dat de transitie bijdraagt tot kwalitatief hoogstaande banen, betere arbeidsomstandigheden, empowerment en het welzijn van alle werknemers en tegelijkertijd een gelijk speelveld

¹ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2025/774670/EPRS_STU\(2025\)774670_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2025/774670/EPRS_STU(2025)774670_EN.pdf).

² WEF Future of Jobs Report 2025 (januari 2025).

op de interne markt, innovatie en het concurrentievermogen van bedrijven ondersteunt; overwegende dat AI nog steeds een evoluerende technologie is en dat EU-bedrijven als zodanig nog steeds de kans hebben om in sommige segmenten een leidende positie in te nemen¹; overwegende dat het niet inzetten van AI-systemen om het concurrentievermogen van de EU te versterken schadelijk kan zijn voor toekomstige groei, investeringen en innovatie; overwegende dat 64 % van de kmo's op de Europese interne markt regelgevingsbelemmeringen of administratieve lasten momenteel als het grootste probleem beschouwt;

- C. overwegende dat de digitale transitie op de arbeidsmarkt leidt tot een toenemende vraag naar zowel basis- als geavanceerde digitale vaardigheden, AI-geletterdheid en AI-vaardigheden; overwegende dat zowel in het rapport-Draghi als in het rapport-Letta de kloof op het gebied van digitale vaardigheden wordt aangemerkt als een belangrijke belemmering voor het concurrentievermogen van Europa;
- D. overwegende dat de snelle invoering van AI-systemen gepaard moet gaan met voldoende opleiding; overwegende dat slechts 15 % van de werknemers in 2023 heeft deelgenomen aan relevante opleidingen om hun AI-gerelateerde kennis en vaardigheden te vergroten, terwijl 42 % van de werknemers erkent dat hun AI-gerelateerde vaardigheden moeten worden verbeterd en 61 % verwacht dat de komende vijf jaar nieuwe vaardigheden zullen worden vereist; overwegende dat met name kmo's echter niet over strategieën en middelen beschikken om het risico te beperken dat laaggeschoolde arbeidskrachten in kleine bedrijven te maken krijgen met een vaardighedenkloof; overwegende dat degenen die het meest behoefte hebben aan opleiding op het gebied van digitale vaardigheden, het minst geneigd zijn daaraan deel te nemen²;
- E. overwegende dat een aanpassing van onderwijssystemen, met name de sector beroepsonderwijs en -opleiding, en een betere samenwerking tussen onderwijsinstellingen, vakbonden en werkgevers van essentieel belang zijn om te anticiperen op de toekomstige behoeften van de arbeidsmarkt en lerenden de nodige vaardigheden bij te brengen om te gedijen in een concurrerende, digitale en technologisch geavanceerde samenleving;
- F. overwegende dat AI en algoritmisch beheer evoluerende concepten zijn; overwegende dat algoritmische beheersystemen voornamelijk worden gebruikt voor de volgende beheeractiviteiten: aanwerving, werk-/taakplanning, nudging/sturing van werknemers, monitoring/bewaking; evaluatie van werknemers, beheer/opleiding van talent, beloning van werknemers en ontslag van werknemers; overwegende dat algoritmisch beheer vaak niet via specifieke software wordt toegepast, maar als integraal onderdeel van verouderde software; overwegende dat elk toekomstig initiatief op dit gebied toekomstbestendig en flexibel genoeg moet zijn om zich aan toekomstige ontwikkelingen aan te passen;
- G. overwegende dat AI en algoritmisch beheer tal van mogelijkheden kunnen bieden voor optimalisering van het werk, een grotere consistentie en objectiviteit van managementbeslissingen en een betere gezondheid en meer veiligheid op het werk, alsmede een grotere tevredenheid van werknemers, maar ook bepaalde risico's met zich

¹ Rapport van Mario Draghi getiteld "The future of European competitiveness" (september 2024), deel A "A competitiveness strategy for Europe".

² <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications/9201>.

meebrengen indien zij niet op een mensgerichte manier worden ontworpen en ingezet, bijvoorbeeld verminderde autonomie van werknemers, een gebrek aan transparantie en een grotere arbeidsintensiteit; overwegende dat het gebruik van AI en algoritmisch beheer monotone taken en de totale werklust kan verminderen, de taakverdeling en productiviteit kan verbeteren, beroepsrisico's kan voorkomen en kostenbesparingen kan opleveren; overwegende dat een Europees kader voor AI ervoor kan zorgen dat AI wordt ingezet als efficiënte ondersteuning van menselijke werknemers, met als doel reële productiviteitswinsten te genereren en de arbeidsomstandigheden te verbeteren en niet louter speculatieve voordelen te realiseren; overwegende dat uit onderzoek blijkt dat veel bedrijfsinvesteringen in generatieve AI, ondanks het vermogen ervan om nieuwe inhoud te creëren, nog niet hebben geleid tot meetbare productiviteitswinsten of -opbrengsten¹;

- H. overwegende dat het belangrijk is uit AI-systemen en algoritmische beheersystemen voortvloeiende risico's in verband met de kwaliteit van de arbeidsomstandigheden en de veiligheid en gezondheid op het werk te voorkomen en aan te pakken, bijvoorbeeld toegenomen tijds- en prestatiedruk, intensivering van taken, discriminatie, opdringerige monitoring en ongepaste bewaking, alsook bepaalde vooroordelen in AI-systemen, verlies aan autonomie, verlies van vaardigheden, sociaal isolement, werkplekgerelateerde stress en andere geestelijkegezondheids- en psychosociale problemen; overwegende dat de bestaande Europese wetgeving, met inbegrip van de algemene verordening gegevensbescherming, de verordening artificiële intelligentie en het Europees sociaal acquis, bijdraagt tot het aanpakken en voorkomen van sommige van deze risico's; overwegende dat de verordening artificiële intelligentie nog niet volledig van toepassing is;
- I. overwegende dat technologische ontwikkelingen die leiden tot permanente connectiviteit en beschikbaarheid kunnen zorgen voor een vervaging van de grenzen tussen werk en privéleven;
- J. overwegende dat de invoering van AI en algoritmische beheersystemen op de werkvloer gepaard gaat met het verzamelen en verwerken van een grote hoeveelheid gegevens van werknemers, wat aanleiding kan geven tot bezorgdheid over gegevensbescherming en privacy en vereist dat de machtsongelijkheid wordt verminderd door collectief regels vast te stellen via een sociale dialoog bij het beheer ervan, en de naleving vereist van de algemene verordening gegevensbescherming en eventuele specifiekere regels betreffende de verwerking van persoonsgegevens in een arbeidsverhouding, zoals vastgesteld in het nationale recht of toepasselijke collectieve overeenkomsten; overwegende dat de impact van nieuwe technologieën op de werkomgeving en mogelijke inbreuken op de privacy van werknemers moeten worden gemonitord;
- K. overwegende dat toestemming op grond van artikel 6, lid 1, punt a), van de algemene verordening gegevensbescherming vrijelijk moet worden gegeven, en dat in situaties met een duidelijk onevenwicht een dergelijke vrijelijk gegeven toestemming hoogst onwaarschijnlijk is; overwegende dat toestemming bijgevolg geen rechtsgrond mag vormen voor de verwerking van persoonsgegevens met het oog op geautomatiseerde monitoring of geautomatiseerde besluitvorming, gezien de onevenwichtige machtsverhouding tussen de betrokkene en de verwerkingsverantwoordelijke in het kader van de arbeidssituatie en de uitvoering van een overeenkomst;

¹ <https://www.techmonitor.ai/digital-economy/ai-and-automation/ai-investment-struggles-boost-productivity-gartner-survey>.

- L. overwegende dat algoritmische beheersystemen voor het eerst op grote schaal zijn ingevoerd en ingezet door digitale arbeidsplatformen, maar nu op grote schaal op de arbeidsmarkt worden toegepast;
- M. overwegende dat volgens uiteenlopende ramingen tussen een kwart en 80 % van de ondernemingen in de Unie ten minste één vorm van algoritmisch beheer gebruikt; overwegende dat het gebruik van algoritmisch beheer de komende jaren waarschijnlijk aanzienlijk zal toenemen¹; overwegende dat van 26,5 % van de werknemers in de EU de werkprestaties worden gecontroleerd door middel van een computerprogramma, en dat dit percentage hoger ligt in grote bedrijven; overwegende dat 27,4 % van de werknemers taken toegewezen krijgt via een computersysteem²; overwegende dat 35 % van de Europese bedrijven algoritmische beheersystemen gebruikt voor evaluatie³; overwegende dat er behoefte is aan een alomvattende en coöperatieve aanpak, samen met een sociale dialoog, om een gelijk speelveld tot stand te brengen voor verantwoord AI-beheer en algoritmisch beheer op de werkplek;
- N. overwegende dat 62 % van de Europeanen een positief beeld heeft van het gebruik van robots en AI op de werkplek en 73 % akkoord gaat met de stelling dat robots en AI het tempo waarin werknemers hun taken voltooiën verhogen⁴; overwegende dat 66 % van de Europeanen van mening is dat er door het gebruik van robots en AI meer banen zullen verdwijnen dan er zullen worden gecreëerd; overwegende dat 61 % van de Europeanen van mening is dat robots en AI negatieve gevolgen hebben voor de communicatie tussen collega's; overwegende dat jongeren, werkenden en hogeropgeleiden een positiever beeld hebben van het gebruik van nieuwe technologieën op de werkplek; overwegende dat dit een weerspiegeling is van een toenemende openheid voor innovatie en van het potentieel van AI om de productiviteit, de kwaliteit van de banen en het economisch concurrentievermogen te verbeteren, mits deze op verantwoorde wijze wordt ontwikkeld en toegepast;
- O. overwegende dat volgens een OESO-enquête 60 % van de leidinggevendenden van mening is dat algoritmisch beheer de kwaliteit van hun eigen besluitvorming verbetert; overwegende dat tegelijkertijd bijna twee derde van de ondervraagde leidinggevendenden zijn bezorgdheid heeft geuit over algoritmische beheerinstrumenten die zij gebruiken: onduidelijke verantwoordingsplicht in geval van een verkeerd besluit (28 %), onvermogen om de logica van algoritmische besluiten of aanbevelingen te volgen (27 %) en ontoereikende bescherming van de lichamelijke en geestelijke gezondheid van werknemers (27 %)⁵;

¹ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5afb4511-0ddf-11f0-b1a3-01aa75ed71a1/language-en>: “it can be argued that over one-quarter of companies in the EU-27 use AM” (er kan worden gesteld dat meer dan een kwart van de ondernemingen in de EU-27 algoritmisch beheer gebruikt); “based on the delphi survey, it is most likely that in the next 10 years, AM will grow 3% to 6% annually” (op basis van de Delphi-enquête is het zeer waarschijnlijk dat algoritmisch beheer de komende tien jaar jaarlijks met 3 % tot 6 % zal toenemen).

² Europese enquête naar de arbeidsomstandigheden (EWCS), 2024.

³ OECD Working Paper, Algorithmic Management in the Workplace, 2025, blz. 17.

⁴ <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3222>.

⁵ Milanez, A., A. Lemmens and C. Ruggiu (2025), “Algorithmic management in the workplace: New evidence from an OECD employer survey”, OECD Artificial Intelligence Papers, nr. 31, OECD Publishing, Parijs.

- P. overwegende dat minder dan de helft van de personen die momenteel een baan hebben, zegt dat hun werkgever hen heeft geïnformeerd over het gebruik van digitale technologieën, terwijl meer dan de helft van de werkgevers en leidinggevenden aangeeft dit te hebben gedaan; overwegende dat slechts 18 % van de personen met een baan aangeeft een gedetailleerde toelichting te hebben ontvangen, met inbegrip van informatie over de voordelen, nadelen en rechten;
- Q. overwegende dat permanente raadpleging en betrokkenheid van de sociale partners, leidinggevenden en werknemers en hun vertegenwoordigers bij de invoering van nieuwe technologieën de acceptatie ervan en de positieve perceptie van het gebruik ervan aanzienlijk vergroten, waardoor de voordelen worden gemaximaliseerd en de risico's gedurende de hele levenscyclus van technologieën kunnen worden aangepakt;
- R. overwegende dat kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) 99 % van alle bedrijven in de Unie uitmaken en dat bij toekomstige initiatieven rekening moet worden gehouden met hun beperkte technische, financiële en administratieve middelen, door evenredigheid te waarborgen, onnodige administratieve lasten te voorkomen en een gunstig klimaat te bevorderen voor een verantwoorde invoering van digitale technologieën;
- S. overwegende dat minder dan de helft van de werknemers die momenteel een baan hebben, zegt dat hun werkgever hen heeft geïnformeerd over het gebruik van digitale technologieën, terwijl meer dan de helft van de werkgevers en leidinggevenden aangeeft dit te hebben gedaan; overwegende dat dit deel 16 % omvat die zegt hiervan op de hoogte te zijn gebracht, maar zonder nadere details, en 18 % die aangeeft een gedetailleerde toelichting te hebben gekregen, met inbegrip van informatie over de voordelen, nadelen en hun rechten¹;
- T. overwegende dat de meeste Europeanen voorstander zijn van regels voor digitale technologieën op de werkvloer, waarbij meer dan 80 % positief staat tegenover regels voor de bescherming van de privacy van werknemers, en 77 % voorstander is van de betrokkenheid van werknemers bij het ontwerp en de aanpassing van technologie;
1. benadrukt dat elke nieuwe technologie moet worden ingezet en gebruikt met als overkoepelend doel het dienen van mensen, en moet worden gestoeld op het voorzorgsbeginsel en het beginsel dat ethische beginselen standaard worden toegepast en op een mensgerichte benadering, en door mensen moet worden beheerd, op basis van de bepalingen over menselijk toezicht van artikel 14 van de verordening artificiële intelligentie en artikel 22 van de algemene verordening gegevensbescherming;
 2. herinnert eraan dat de digitale transitie, met inbegrip van het toenemende gebruik van AI en algoritmisch beheer, positieve resultaten voor de arbeidsmarkt en nieuwe werkgelegenheidskansen kan opleveren; is echter bezorgd over de aanzienlijke uitdagingen die dit met zich meebrengt voor werknemers, met name op het gebied van arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden; benadrukt daarom dat bij elk nieuw initiatief op het gebied van AI en algoritmisch beheer voor hoogwaardige banen moet worden gezorgd en het welzijn van werknemers in het digitale tijdperk moet worden gewaarborgd;

Werknemers sterker maken door middel van vaardigheden en kennis

¹ <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3222>.

3. benadrukt dat nieuwe technologieën op de werkvloer een aanzienlijk concurrentie- en productiviteitsvoordeel kunnen opleveren, innovatie kunnen ondersteunen en een beter rendement kunnen opleveren voor de bedrijven die ze gebruiken; onderstreept in dit verband dat bedrijven moeten worden aangemoedigd om dergelijke technologieën op verantwoorde, transparante en inclusieve wijze in te voeren, met eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van werknemers en naleving van de regels inzake gegevensbescherming, teneinde het vertrouwen van werknemers te winnen; benadrukt dat op het gebruik van dergelijke technologieën op de werkvloer nauwgezet toezicht moet worden gehouden in plaats van dat dit gebruik wordt beperkt;
4. benadrukt dat artificiële intelligentie een belangrijke bijdrage kan leveren aan innovatief ondernemerschap, met name door het ondersteunen van micro-, kleine en middelgrote ondernemingen bij het opschalen, verhogen van de productiviteit en concurreren in de digitale economie; verzoekt de Commissie en de lidstaten met inachtneming van het evenredigheidsbeginsel en het beginsel van operationele haalbaarheid de toegang tot AI-gerelateerde instrumenten, kennis en infrastructuur voor start-ups en kleine ondernemingen te vergemakkelijken, onder meer door middel van gerichte Unieprogramma's en adviesverlening; onderstreept dat investeringen in AI op Unieniveau kunnen bijdragen tot de creatie van nieuwe banen en de opbouw van een veerkrachtiger en concurrerender ecosysteem van micro- en kleine ondernemingen in de hele Unie; is ingenomen met de sectorale vlaggenschipinitiatieven in de mededeling van de Commissie van 8 oktober 2025 getiteld "AI-toepassingsstrategie";
5. erkent dat geletterdheid op het werk, onderwijs en bij- en omscholing over nieuwe technologieën die op de werkplek worden geïntroduceerd – met name technologieën die rechtstreeks van invloed zijn op de taken en prestaties van werknemers – van essentieel belang zijn om toereikende arbeidsomstandigheden, welzijn, veiligheid, autonomie en professionele ontwikkeling van werknemers te waarborgen, alsook om het algemene aanpassingsvermogen en het concurrentievermogen van bedrijven te verbeteren¹; benadrukt dat opleiding ook van essentieel belang is voor werkgevers, leidinggevend en andere personen die dergelijke systemen van dag tot dag inzetten, ontwikkelen en er toezicht op houden; benadrukt dat werknemers en hun vertegenwoordigers, met inbegrip van vakbonden, moeten worden geïnformeerd over en betrokken worden bij de procedures voor de invoering van dergelijke technologieën, teneinde goede resultaten te behalen, en voldoende tijd en steun moeten krijgen om zich met dergelijke technologieën vertrouwd te maken;
6. is ingenomen met het initiatief "Vaardigheidsunie"; verzoekt de Commissie ervoor te zorgen dat in de verwachte routekaart voor hoogwaardige banen ten volle rekening wordt gehouden met de behoefte aan voortdurende bij- en omscholing en opleiding op het werk op het gebied van onder meer AI en algoritmisch beheer, door middel van een individueel recht op opleiding voor alle werknemers; benadrukt dat bij alle relevante initiatieven om werknemers en bedrijven bij deze transitie te helpen prioriteit moet worden gegeven aan de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van AI en digitalisering om de arbeidsmarkt en het mondiale concurrentievermogen van Europa te versterken; benadrukt dat deze initiatieven adequaat moeten worden ondersteund, onder meer door middel van voldoende financiële middelen op nationaal en EU-niveau;

¹ Casestudy's: <https://healthy-workplaces.osha.europa.eu/en/media-centre/news/real-world-learnings-implementing-worker-management-through-ai>.

7. wijst op de cruciale rol van het Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+) bij het voorbereiden van zowel de huidige als de toekomstige beroepsbevolking, werkgevers en leidinggevendenden op de digitale transitie door doelgericht te investeren in de ontwikkeling van vaardigheden, opleiding en inclusieve werkgelegenheidskansen; verzoekt de Commissie het fonds in de periode na 2027 te handhaven en zodanig te versterken dat het de toegang tot digitale bij- en omscholing waarborgt voor alle werknemers, met bijzondere aandacht voor werknemers in sectoren en regio's die het zwaarst door technologische veranderingen worden getroffen, zodat het fonds kan blijven fungeren als een essentieel instrument van de Unie ter ondersteuning van een eerlijke, inclusieve, innovatieve en concurrerende digitale transitie;
8. onderstreept dat strategische overheidsinvesteringen in AI van essentieel belang zijn om particuliere innovatie aan te vullen, ethische en transparante AI-governance te waarborgen en gelijke toegang tot digitale instrumenten en vaardigheden in alle regio's te vergemakkelijken; dringt er bij de lidstaten op aan de uitvoering van AI-gerelateerde maatregelen in het kader van hun nationale herstel- en veerkrachtplannen te versnellen, in nauwe samenwerking met regionale en lokale autoriteiten, teneinde de bijdrage van de faciliteit aan een eerlijke en concurrerende digitale transitie te maximaliseren;
9. verzoekt de Commissie en de lidstaten toezicht te blijven houden op de vraag en het aanbod op de arbeidsmarkt, en samenwerking tussen onderwijsinstellingen, werkgevers en vakbonden te bevorderen, om beter te anticiperen op de toekomstige vaardigheden die nodig zijn om het potentieel van de digitale transitie te benutten; onderstreept dat een grondige beoordeling van de vaardigheden werknemers, werkgevers en aanbieders van opleidingen zal helpen de behoeften aan bij- en omscholing met betrekking tot artificiële intelligentie en algoritmisch beheer op de werkplek te identificeren; benadrukt dat een dergelijke beoordeling praktisch en toegankelijk moet zijn en aangepast moet zijn aan de specifieke realiteit van kmo's, en dat zij als basis moet dienen voor gerichte opleidingsprogramma's die met bestaande Unie en nationale financiering worden ondersteund; is ingenomen met het voorstel om een Europees Waarnemingscentrum voor informatie over vaardigheden op te richten; benadrukt dat het huidige gebrek aan uitgesplitste gegevens over de gangbaarheid en het type van toegepaste AI-systemen en algoritmische beheersystemen en de categorieën werknemers die eraan onderworpen zijn, een empirisch onderbouwde beleidsvorming in de weg staat en dringt er bij de Commissie op aan de gegevensverzameling op dit gebied te verbeteren;
10. benadrukt dat de lidstaten, overeenkomstig de beginselen van subsidiariteit en eerbiediging van de nationale stelsels voor sociaal overleg, de sociale partners kunnen toestaan collectieve overeenkomsten te handhaven, erover te onderhandelen, te sluiten en toe te zien op de toepassing ervan met het oog op de uitvoering of aanvulling van bepalingen inzake AI en algoritmisch beheer die zijn vastgesteld op het niveau van de Unie;
11. is bezorgd over het feit dat het gebruik van AI en algoritmische beheersystemen bijdraagt tot de uitfasering van bepaalde banen op instapniveau, die traditioneel fungeren als essentiële toegangspoort tot de arbeidsmarkt; wijst erop dat dit onevenredig zware gevolgen dreigt te hebben voor jongeren en starters op de arbeidsmarkt; benadrukt dat, wil de Unie de vruchten kunnen plukken van de digitale transformatie op de werkplek en banen wil kunnen scheppen en banen wil kunnen veranderen, ervoor moet worden gezorgd dat werknemers, met inbegrip van werknemers op instapniveau en laaggeschoolde werknemers, over de nodige vaardigheden beschikken voor werk in

het digitale tijdperk; onderstreept dat de onbekende volledige impact van de ontwikkeling van AI en algoritmisch beheer reeds gevolgen heeft voor andere soorten werk en andere categorieën werknemers, met inbegrip van hooggekwalificeerde banen; verzoekt de Commissie en de lidstaten daarom proactieve maatregelen te nemen, waaronder het integreren van relevante digitale vaardigheidstrainingen in de nationale onderwijssystemen, met inbegrip van de curricula in het beroepsonderwijs en de beroepsopleiding, om ervoor te zorgen dat jongeren die de arbeidsmarkt betreden adequaat worden ondersteund en zinvolle arbeidskansen krijgen in de zich ontwikkelende digitale economie;

Een veilige en inclusieve werkplek creëren

12. benadrukt dat het toenemende gebruik van digitale technologieën op de werkplek zowel kansen als uitdagingen met zich meebrengt, terwijl de volledige impact van deze transitie nog niet bekend is; is enerzijds van mening dat dergelijke technologieën de flexibiliteit kunnen vergroten en een beter evenwicht tussen werk en privéleven mogelijk kunnen maken door middel van telewerk en flexibele werkregelingen; erkent anderzijds dat zij talrijke risico's inhouden voor de geestelijke gezondheid van werknemers en hun evenwicht tussen werk en privéleven doordat de grenzen tussen werk en privéleven vervagen als gevolg van de toenemende druk op werknemers om op elk moment bereikbaar te zijn; onderstreept ook dat algoritmisch beheer risico's met zich meebrengt voor de gegevensbescherming, waaronder ongepaste bewaking en monitoring van werknemers buiten de werkplek; onderstreept dat dergelijke ontwikkelingen, als zij niet behoorlijk beheerd worden, kunnen leiden tot buitensporige werkgerelateerde stress, burn-out, een toename van werkgerelateerde psychosociale risico's, een verlies aan autonomie en een toenemend gevoel van sociaal en professioneel isolement;
13. erkent dat algoritmisch management zonder passend menselijk toezicht een bron van discriminatie en vooroordelen kan zijn die schadelijk is voor werknemers, met name vrouwelijke werknemers; benadrukt dat bij het ontwerp, de uitrol en het gebruik van AI en algoritmische beheersystemen proactief vooroordelen en discriminatie moeten worden voorkomen, met name op basis van gender, ras of etnische afkomst, leeftijd, handicap, seksuele gerichtheid of andere beschermde kenmerken, teneinde gelijkheid en diversiteit op de werkplek te bevorderen en te waarborgen; is bezorgd dat kwetsbare groepen minder toegang hebben tot AI-gerelateerde vacatures en tot productiviteitsverhogende AI-instrumenten op de werkplek¹, waardoor de voordelen van AI mogelijk niet breed en eerlijk worden gedeeld;
14. erkent dat AI en algoritmisch beheer de efficiëntie kunnen verbeteren en geïndividualiseerde aanpassingen aan werkomgevingen en de algemene werkomstandigheden mogelijk kunnen maken, maar dat zij ook de prestatiedruk kunnen verhogen, wat kan leiden tot ernstige gezondheids- en veiligheidsrisico's, zoals spier- en skeletaandoeningen, hart- en vaatziekten of geestelijke of lichamelijke uitputting, waardoor werknemers veiligheidswaarschuwingen over het hoofd zien of negeren en het risico op arbeidsongevallen aanzienlijk toeneemt; benadrukt dat het gebruik van AI en algoritmische beheersystemen moet dienen als ondersteunend instrument met een reële meerwaarde voor werknemers en dat de kijk van werknemers op de integratie van AI in werkruimten grotendeels ononderzocht is;

¹ https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/10/who-will-be-the-workers-most-affected-by-ai_fb7fcccc/14dc6f89-en.pdf.

15. onderstreept dat deze risico's op een alomvattende manier moeten worden gemonitord en aangepakt en dat elke nieuwe uitrol of aanzienlijke wijziging in het gebruik van AI-instrumenten of algoritmische beheersystemen op de werkvloer moet worden onderworpen aan een gezondheids- en veiligheidsbeoordeling, met inbegrip van maatregelen inzake risicobeoordeling, preventie en bescherming, onder verantwoordelijkheid van de werkgever, overeenkomstig Richtlijn 89/391/EEG, en aan voortdurende monitoring, waarbij rekening gehouden wordt met de meest recente wetenschappelijke inzichten, en menselijk toezicht en menselijke controle op deze beoordelingen gewaarborgd zijn; moedigt ertoe aan om in samenwerking met de sociale partners op het passende niveau sectorspecifieke richtsnoeren te ontwikkelen voor een verantwoorde toepassing van AI op de werkvloer waarbij eerbiediging van de grondrechten gegarandeerd is en gezorgd wordt voor de uitwisseling van optimale werkwijzen;
16. wijst met klem op de cruciale rol van sociale dialoog en de actieve betrokkenheid van werknemers en hun vertegenwoordigers, overeenkomstig Richtlijn 2002/14/EG, bij de uitrol, het gebruik en de evaluatie van technologieën voor AI en algoritmisch beheer op de werkvloer, met name om te komen tot een gebruik op maat in elke sector; benadrukt dat zinvolle participatie van werknemers en hun vertegenwoordigers in alle stadia van de besluitvormingsprocessen, alsmede informatieverstrekking en raadpleging over nieuwe technologieën en interne opleiding ter facilitering van de toepassing van nieuwe technologieën door alle werknemers, met het oog op het bevorderen van een gevoel van autonomie, vertrouwen en zelfvertrouwen, ertoe bijdragen de risico's van nieuwe technologieën te beperken en zorgen voor een betere, meer doeltreffende en mensgerichte integratie van AI op de werkvloer;
17. benadrukt dat moet worden toegezien op een duidelijke verdeling van de toezichthoudende verantwoordelijkheden met betrekking tot de uitrol en het gebruik van AI en algoritmische beheersystemen op werkplekken, met eerbiediging van het beginsel dat de mens de uiteindelijke controle behoudt, om ervoor te zorgen dat er verantwoording wordt afgelegd, te zorgen voor daadwerkelijke menselijke controle en werknemers in staat te stellen de juiste contactpersoon te identificeren indien zij hun rechten moeten uitoefenen; benadrukt dat daadwerkelijk toezicht en daadwerkelijke toetsing door mensen een reële capaciteit vereist om de werking van AI-systemen te begrijpen, te monitoren en waar nodig hierin in te grijpen, rekening houdend met de inherente uitdagingen van complexe en ondoorzichtige AI-systemen en de risico's van "automation bias"; onderstreept daarom dat menselijk toezicht niet louter een formalistische oefening mag zijn, maar een toegankelijke waarborg moet zijn voor het verifiëren, uitleggen en corrigeren van AI-besluiten, en dat een dergelijk menselijk contactpunt over de nodige bekwaamheid, opleiding en autoriteit moet beschikken om die functie uit te oefenen;
18. benadrukt dat persoonsgegevens van personen die werken, kunnen worden samengevoegd tot een collectieve databank die door algoritmen kan worden verwerkt, en dat daarom ook op collectief niveau gegevensbescherming vereist is.
19. benadrukt de mogelijkheden die AI en algoritmisch beheer bieden voor de integratie van werknemers met een handicap op de arbeidsmarkt; erkent evenwel dat de aanpassing aan nieuwe technologieën op de werkvloer een bijzondere uitdaging kan vormen voor personen met een handicap, oudere werknemers en kwetsbare personen; verzoekt de Commissie en de lidstaten daarom erop toe te zien dat bedrijven die AI en algoritmische beheersystemen inzetten, inclusieve en op maat gesneden

steunmaatregelen invoeren ter bevordering van een grotere deelname van personen met een handicap aan het beroepsleven en ter ondersteuning van hun toegang tot nieuwe technologieën; onderstreept dat technologische vooruitgang ten goede moet komen aan iedereen;

20. verzoekt de Commissie en de lidstaten het recht te garanderen op doeltreffende redelijke aanpassingen voor personen met een handicap overeenkomstig Richtlijn 2000/78/EG en hen uiteindelijk zelf te laten bepalen of op AI gebaseerde hulptechnologieën op de werkvloer aangepast zijn aan hun individuele behoeften; benadrukt in dit verband dat flexibele werkmethoden en opleiding op het werk belangrijk zijn, net als reële mogelijkheden om hulptechnologie in te zetten in overleg met personen met een handicap en hun vertegenwoordigers; verzoekt de Commissie aandacht te besteden aan de gevolgen van het gebruik van AI op de werkvloer bij de komende herziening van de EU-strategie inzake de rechten van personen met een handicap;

Zorgen voor een toekomstbestendig regelgevingsklimaat

21. benadrukt dat als de Unie een voortrekkersrol wil spelen bij de digitale transitie, zij het goede voorbeeld moet geven door strenge normen vast te stellen voor de invoering van AI en algoritmisch beheer op de werkplek, met inbegrip van duidelijke regels inzake transparantie en menselijk toezicht;
22. herinnert eraan dat het bestaande acquis van de Unie een belangrijke bouwsteen vormt voor de regulering van algoritmisch beheer en het gebruik van AI op de werkplek; is in dit verband ingenomen met de richtlijn platformwerk, waarmee onder meer regels worden ingevoerd inzake transparantie, gegevensbescherming, menselijk toezicht en menselijke toetsing, informatie en raadpleging, en gezondheid en veiligheid in sectoren waar dergelijke technologieën in toenemende mate bepalend zijn voor beslissingen over werk, en met de verordening artificiële intelligentie, en herinnert aan Verordening (EU) 2016/679; benadrukt echter dat er ondanks dit wetgevingskader nog een aantal lacunes bestaan wat de bescherming, rechten en arbeidsomstandigheden van werknemers betreft met betrekking tot het gebruik van dergelijke instrumenten op de werkplek, onder andere wat de eerbiediging van persoonsgegevens en de persoonlijke levenssfeer, het evenwicht tussen werk en privéleven en het recht om offline te zijn betreft; benadrukt dat de bepalingen van de richtlijn platformwerk inzake algoritmisch beheer (met name het recht van werknemers op transparantie, menselijke toetsing, informatie en raadpleging van werknemers en veiligheid en gezondheid op het werk) alleen van toepassing zijn op personen die platformwerk verrichten, waardoor andere werknemers die in toenemende mate onderworpen zijn aan algoritmisch beheer, minder beschermd zijn; onderstreept dat de gelijke behandeling van alle werknemers moet worden gewaarborgd en dat toekomstige initiatieven in overeenstemming moeten zijn met het beschermingskader dat bij de richtlijn platformwerk is vastgesteld;
23. verzoekt de Commissie en de lidstaten ervoor te zorgen dat Europese bedrijven en overheidsinstellingen toegang hebben tot betrouwbare en soevereine AI-instrumenten die zijn ontwikkeld in overeenstemming met de Europese democratische waarden, en technologische afhankelijkheid van aanbieders uit niet-EU-rechtsgebieden te vermijden;
24. verzoekt de Commissie en de lidstaten ervoor te zorgen dat bij de invoering van algoritmische systemen op de werkplek prioriteit wordt gegeven aan het gebruik van technologieën die binnen de Unie zijn ontwikkeld en getraind en worden gehost,

teneinde de grondrechten, gegevensbescherming, cyberbeveiliging en strategische autonomie te waarborgen;

25. onderstreept dat regelgevingsmaatregelen op Europees niveau zorgvuldig moeten worden overdacht en moeten worden voorafgegaan door een analyse van de bestaande wetgeving en dat bij de ontwikkeling ervan moet worden samengewerkt met de sociale partners en het subsidiariteitsbeginsel moet worden geëerbiedigd, om te zorgen voor een geharmoniseerde oplossing met een hoog niveau van bescherming van werknemers in de hele Unie en een gelijk speelveld op de interne markt, onder meer door de volledige uitvoering van de bestaande Europese en nationale rechtskaders; benadrukt dat het belangrijk is te voorzien in een voorspelbaar regelgevingskader om innovatie, het concurrentievermogen en eerlijke mededinging te bevorderen; verzoekt de Commissie ervoor te zorgen dat bij wetgeving en initiatieven op het gebied van algoritmisch beheer op de werkplek dubbel werk of overlapping met bestaande relevante instrumenten van de Unie wordt voorkomen en geen onnodige administratieve lasten worden gecreëerd, met name voor kmo's, de kosten worden beperkt en gezorgd wordt voor een gemakkelijke naleving;
26. erkent dat bedrijven, met name kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's), reeds voor aanzienlijke uitdagingen staan doordat zij moeten navigeren in uiteenlopende en steeds complexere regelgevingskaders; benadrukt dat er behoefte is aan op maat gesneden richtsnoeren, instrumenten en ondersteuningsmechanismen om kmo's te helpen op doeltreffende wijze aan alle vereisten te voldoen;
27. verzoekt de Commissie een effectbeoordeling uit te voeren, aangevuld met een concurrentievermogenstest en een kmo-test, en op basis van artikel 153, lid 2, punt b), in samenhang met artikel 153, lid 1, punt b), en artikel 16, lid 2, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en van het resultaat van bovengenoemde stappen, een voorstel in te dienen over algoritmisch beheer op de werkplek, om uitvoering te geven aan de aanbevelingen in de bijlage bij dit verslag, teneinde de resterende lacunes in de bestaande wetgeving aan te pakken, waarbij wordt voorkomen dat overlappende rechtsinstrumenten worden gecreëerd, en de harmonisatie van de interne markt te verbeteren;
28. is van mening dat alle financiële gevolgen van de verlangde voorstellen gedekt moeten worden door de bestaande begrotingstoewijzingen;
29. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie en bijgaande aanbevelingen te doen toekomen aan de Commissie en de Raad, alsmede aan de parlementen en regeringen van de lidstaten.

BIJLAGE BIJ DE RESOLUTIE:

AANBEVELINGEN BETREFFENDE DE INHOUD VAN HET VERLANGDE VOORSTEL

Het Europees Parlement is van mening dat, als de Commissie na het uitvoeren van een effectbeoordeling, aangevuld met een concurrentievermogenstest en een kmo-test, een voorstel indient over algoritmisch beheer op de werkplek, rekening moet worden gehouden met de volgende aanbevelingen:

Aanbeveling 1

Onderwerp en toepassingsgebied

Het doel van het voorstel moet zijn de arbeidsomstandigheden te verbeteren en de transparante, eerlijke, verantwoorde en veilige invoering en toepassing te bevorderen van systemen voor geautomatiseerde monitoring en besluitvorming die worden gebruikt om besluiten op de werkplek te nemen of te ondersteunen, waarbij menselijk toezicht, de bescherming van de grondrechten van werknemers en de bescherming van werknemers in verband met de verwerking van hun persoonsgegevens worden gewaarborgd.

Het voorstel moet van toepassing zijn op elke werknemer en werkgever in de Unie. Werknemers die een contractuele relatie met een tussenpersoon hebben moeten hetzelfde niveau van bescherming genieten als werknemers met een directe contractuele relatie met hun werkgever.

Het voorstel moet in overeenstemming zijn met het evenredigheidsbeginsel en de administratieve lasten en nalevingslasten die ermee worden opgelegd moeten afgestemd zijn op de omvang van de werkgever en de middelen waarover hij beschikt, de aard van de gebruikte technologieën en het risiconiveau, met name met betrekking tot micro-, kleine en middelgrote ondernemingen.

Aanbeveling 2

Definities

Het voorstel moet de volgende definitie bevatten:

“algoritmisch beheer” moet worden gedefinieerd als geautomatiseerde monitoringssystemen en geautomatiseerde besluitvormingssystemen overeenkomstig de richtlijn platformwerk¹.

Het voorstel moet ook definities bevatten van: “werknemer”, “werkgever”, “werknemersvertegenwoordigers” en “werkplek” overeenkomstig het arbeidsrecht van de Unie, met inbegrip van de jurisprudentie van het Hof van Justitie, om discrepanties te voorkomen.

¹ Richtlijn (EU) 2024/2831 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2024 betreffende de verbetering van de arbeidsvoorwaarden bij platformwerk (PB L, 2024/2831, 11.11.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/2831/oj>).

Aanbeveling 3

Transparantie en het recht op informatie

Het voorstel moet erin voorzien dat werkgevers de betrokken werknemers en werknemersvertegenwoordigers schriftelijk en in een toegankelijk formaat informatie verstrekken over het gebruik of het voorgenomen gebruik van systemen voor algoritmisch beheer op de werkplek.

Dergelijke informatie moet worden verstrekt in overeenstemming met de algemene verordening gegevensbescherming² en moet het volgende omvatten:

- a) een duidelijke verklaring dat algoritmische beheersystemen worden gebruikt, of dat het de bedoeling is dat deze worden ingevoerd, voor geautomatiseerde of semigeautomatiseerde besluitvorming, met inbegrip van een algemene beschrijving van het doel en de door die systemen genomen of ondersteunde besluiten, de werking ervan en de werknemers en processen die hier gevolgen van ondervinden, waarbij de aard van dergelijke informatie evenredig is en beperkt blijft tot wat nodig is voor de werknemers om hun werk uit te voeren, te begrijpen hoe de algoritmische systemen van invloed zijn op besluiten die hen aangaan, en hun rechten uit te oefenen;
- b) het effect van dergelijke systemen op de arbeidsomstandigheden en arbeidsstatus van werknemers;
- c) de categorieën gegevens die door dergelijke systemen met betrekking tot de werknemers worden verzameld of anderszins verwerkt, het doel van de gegevensverwerking en gedetailleerde gegevens over de personen aan wie de gegevens worden doorgegeven;
- d) de mechanismen voor menselijk toezicht;
- e) opleidings- en ondersteuningsmaatregelen voor de werknemers die rechtstreeks gevolgen van de maatregelen ondervinden.

De informatie moet uiterlijk worden verstrekt op de eerste werkdag van de betrokken werknemers, vóór de invoering van wijzigingen die hun arbeidsomstandigheden aanzienlijk beïnvloeden, en telkens wanneer de werknemers of de werknemersvertegenwoordigers erom verzoeken.

De informatie moet worden verstrekt op een duidelijke, transparante en gemakkelijk te begrijpen en toegankelijke wijze, in eenvoudige taal die is aangepast aan het niveau van digitale geletterdheid dat redelijkerwijs van de werknemers wordt verwacht, en moet toegankelijk zijn voor personen met een handicap. De bevoegde autoriteiten en de werknemersvertegenwoordigers moeten het recht hebben om met betrekking tot de verstrekte informatie te verzoeken om aanvullende verduidelijkingen en meer details.

² Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming) (PB L 119 van 4.5.2016, blz. 1).

Kandidaten die een aanwervingsprocedure doorlopen, moeten op het moment dat zij naar een vacature solliciteren, relevante informatie ontvangen over de geautomatiseerde besluitvormingssystemen die tijdens de aanwervingsprocedure worden gebruikt. Werknemers moeten instrumenten krijgen om hun recht op toegang tot gegevens en hun recht op overdraagbaarheid doeltreffend uit te oefenen.

Aanbeveling 4

Raadpleging

Het voorstel moet erin voorzien dat de uitrol en het gebruik van nieuwe algoritmische beheersystemen, of updates van bestaande systemen, die rechtstreeks van invloed zijn op de beloning, beoordeling, werkregelingen, taakverdeling of arbeidstijden van werknemers, worden beschouwd als beslissingen die waarschijnlijk ingrijpende veranderingen voor de arbeidsorganisatie of de contractuele verhoudingen met zich brengen en als zodanig gepaard moeten gaan met een raadpleging overeenkomstig artikel 4, lid 2, punt c), van Richtlijn 2002/14/EG³, onverminderd Richtlijn 2009/38/EG⁴.

Deze raadpleging moet betrekking hebben op:

- a) de doelstellingen van de uitrol of update, de arbeidsprocessen en werknemers die er gevolgen van ondervinden;
- b) de werklast, de arbeidsintensiteit, de planning, de arbeidstijd, de flexibiliteit, de beloning, de functie-inhoud, de evaluatie van de prestaties of de contractuele betrekkingen;
- c) de gevolgen voor de gezondheid en veiligheid op het werk;
- d) de soorten gegevens die worden verzameld;
- e) de maatregelen die worden genomen om vooroordelen of discriminerende resultaten te voorkomen, op te sporen, te beperken en te corrigeren;
- f) mechanismen voor menselijk toezicht en toetsing;
- g) opleidings- en ondersteuningsmaatregelen, met inbegrip van de hulp van deskundigen, voor de werknemers en leidinggevenden die dergelijke systemen inzetten en gebruiken.

Aanbeveling 5

³ Richtlijn 2002/14/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 maart 2002 tot vaststelling van een algemeen kader betreffende de informatie en de raadpleging van de werknemers in de Europese Gemeenschap – Gezamenlijke verklaring van het Europees Parlement, de Raad en de Commissie over de vertegenwoordiging van de werknemers (PB L 80 van 23.3.2002, blz. 29).

⁴ Richtlijn 2009/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 6 mei 2009 inzake de instelling van een Europese ondernemingsraad of van een procedure in ondernemingen of concerns met een communautaire dimensie ter informatie en raadpleging van de werknemers (PB L 122 van 16.5.2009, blz. 28).

Verboden praktijken

Het voorstel moet voorzien in een verbod op het verzamelen, opslaan, monitoren, verkopen of anderszins verwerken van:

- a) de emotionele, psychologische of neurologische toestand, cognitieve activiteit of biometrische gegevens van de werknemers;
- b) privécommunicatie, met inbegrip van contacten met andere werknemers en werknemersvertegenwoordigers, tenzij dergelijke verwerking rechtmatig is overeenkomstig artikel 6, lid 1, punt c) of d), van de algemene verordening gegevensbescherming;
- c) gegevens van werknemers buiten de diensturen, op momenten dat zij geen werk aanbieden of verrichten of wanneer zij zich bevinden in privéruimten, realtime geolocatiebepaling buiten de werktijden of buiten wat strikt noodzakelijk is voor de uitvoering van taken;
- d) gegevens voor het voorspellen van de uitoefening van de grondrechten, met inbegrip van de vrijheid van vereniging, het recht op collectieve onderhandelingen en collectieve actie en het recht op informatie en raadpleging;
- e) bijzondere categorieën van persoonsgegevens overeenkomstig artikel 9, lid 1, van de algemene verordening gegevensbescherming, alsmede conclusies op basis van dergelijke categorieën.

Het verbod op deze praktijken moet ook gelden gedurende de gehele aanwervingsprocedure.

Aanbeveling 6

Menselijk toezicht en menselijke toetsing

Het voorstel moet voorzien in continu, zinvol en doeltreffend menselijk toezicht op alle besluiten die door algoritmische beheersystemen worden genomen of ondersteund. Er moet ook voor worden gezorgd dat werkgevers de entiteit aanwijzen, en de werknemers en hun vertegenwoordigers hiervan in kennis stellen, die verantwoordelijk is voor het toezicht op de werking en de impact van dergelijke systemen en voor het toetsen van de besluiten van deze systemen. De personen die verantwoordelijk zijn voor toezicht en evaluatie moeten beschikken over de nodige bekwaamheid, opleiding en bevoegdheid om deze functies uit te oefenen, met inbegrip van de bevoegdheid om geautomatiseerde besluiten terzijde te stellen.

Het voorstel moet erin voorzien dat werknemers recht hebben op de verstrekking door hun werkgever, binnen een redelijk tijdsbestek, van zinvolle en begrijpelijke mondelinge of schriftelijke informatie over elk besluit dat wordt genomen of in aanzienlijke mate ondersteund door algoritmische beheersystemen en dat van invloed is op de essentiële aspecten van hun arbeidsverhouding, met inbegrip van de toewijzing van taken, de evaluatie van de prestaties, de arbeidstijdplanning, de beloning en disciplinaire maatregelen, indien een besluit met betrekking tot dergelijke kwesties is genomen of aanzienlijk is beïnvloed door een algoritmisch systeem. Als de werknemer meent dat zijn of haar rechten worden geschonden door besluiten die zijn genomen of in aanzienlijke mate ondersteund door algoritmische beheersystemen, moet hij of zij het recht hebben om te verzoeken om herziening van dat besluit.

Indien uit menselijke toetsing blijkt dat een individueel besluit dat is genomen of ondersteund door algoritmisch beheer, inbreuk maakt op de rechten van een werknemer, moet de werkgever de nodige stappen ondernemen, waaronder, in voorkomend geval, de wijziging van het algoritmisch beheersysteem of de stopzetting van het gebruik ervan, en een passende vergoeding voor de geleden schade.

Besluiten betreffende het begin of de beëindiging van het dienstverband, de verlenging of niet-verlenging van een contractuele overeenkomst, wijzigingen in de beloning of tuchtmaatregelen moeten altijd worden genomen door een mens en worden onderworpen aan menselijke toetsing.

Het voorstel moet erin voorzien dat werknemers of hun vertegenwoordigers de werkgever kunnen verzoeken een toetsing van de werking van de gebruikte algoritmische beheersystemen te initiëren wanneer er gegronde bezorgdheid bestaat dat dergelijke systemen inherente vooroordelen of fouten vertonen of inherent discrimineren, of dat zij een bedreiging vormen voor het geestelijke of lichamelijke welzijn van werknemers of voor de gezondheid en veiligheid op het werk.

Aanbeveling 7

Gezondheid en veiligheid op het werk

Het voorstel moet erin voorzien dat werkgevers in samenwerking met de werknemersvertegenwoordigers de evaluatie van de risico's van de gebruikte algoritmische beheersystemen integreren in hun systemen voor gezondheid en veiligheid, met name wat mogelijke risico's op werkongevallen, psychosociale en ergonomische risico's en buitensporige druk op werknemers betreft.

Werkgevers moeten algoritmische beheersystemen zo gebruiken dat het welzijn van werknemers wordt geëerbiedigd en dat hun veiligheid of lichamelijke en geestelijke gezondheid niet in gevaar wordt gebracht. Zij moeten waar nodig risicobeperkende maatregelen nemen.

Aanbeveling 8

Verantwoordelijkheden van bevoegde nationale autoriteiten

Het voorstel moet erin voorzien dat arbeidsinspecties of andere bevoegde nationale autoriteiten, zoals organen voor gelijke behandeling, in voorkomend geval toezicht houden op het veilige, transparante en niet-discriminerende gebruik van algoritmische beheersystemen op de werkplek.

Arbeidsinspecties moeten worden belast met het monitoren, controleren en beoordelen van de veiligheid van algoritmische systemen die in arbeidscontexten worden gebruikt, met name wat de gevolgen van deze systemen betreft voor de lichamelijke en geestelijke gezondheid van werknemers en voor hun grondrechten.

Arbeidsinspecties moeten over voldoende middelen, bevoegdheden en technische deskundigheid beschikken, en passende opleiding hebben genoten, om hun taken doeltreffend uit te voeren, zonder bestaande controles of nalevingsmechanismen uit hoofde van het nationale recht te dupliceren. Op verzoek moeten zij toegang krijgen tot informatie over het gebruik van algoritmisch beheer op de werkplek.

De lidstaten moeten voorzien in op maat gesneden richtsnoeren en specifieke ondersteuningsmechanismen om kmo's te helpen verplichtingen in verband met systemen voor geautomatiseerde monitoring en geautomatiseerde besluitvorming te begrijpen en doeltreffend uit te voeren.

Aanbeveling 9

Handhaving

In het voorstel moet worden bepaald dat de Commissie, de lidstaten, hun nationale bevoegde autoriteiten en de sociale partners samenwerken, optimale werkwijzen uitwisselen om capaciteit op te bouwen en een doeltreffende handhaving waarborgen.

Het voorstel moet erin voorzien dat werknemers die hun rechten uitoefenen, worden beschermd tegen nadelige behandeling, vergelding en ontslag, en dat zij toegang hebben tot bewijsmateriaal in administratieve en gerechtelijke procedures.

Aanbeveling 10

Toezicht

Het voorstel moet erin voorzien dat uit hoofde van de algemene verordening gegevensbescherming opgerichte gegevensbeschermingsautoriteiten ook toezicht houden op de toepassing van de bepalingen van deze verordening met betrekking tot gegevensverwerking in arbeidsverband, in samenwerking met nationale arbeidsautoriteiten en andere bevoegde autoriteiten.

Aanbeveling 11

Non-regressie en gunstigere bepalingen

De regels en waarborgen die uit deze aanbevelingen voortvloeien, moeten een beschermingsniveau bieden dat ten minste gelijkwaardig is aan het niveau dat wordt geboden door het bestaande Unierecht, met inbegrip van de richtlijn platformwerk, de verordening artificiële intelligentie, de digitaledienstenverordening⁵ en de algemene verordening gegevensbescherming.

Het voorstel mag niet als rechtvaardiging dienen voor een verlaging van het algemene beschermingsniveau van de werknemers in de lidstaten.

Het voorstel moet erin voorzien dat de lidstaten en de sociale partners de vrijheid behouden om gunstigere bepalingen in te voeren of te handhaven.

⁵ Verordening (EU) 2022/2065 van het Europees Parlement en de Raad van 19 oktober 2022 betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG (digitaledienstenverordening) (PB L 277 van 27.10.2022, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj>).

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0343

Tenuitvoerlegging van het conditionaliteitsmechanisme voor de rechtsstaat

Resolutie van het Europees Parlement van 18 december 2025 over de tenuitvoerlegging van het conditionaliteitsmechanisme voor de rechtsstaat (2025/2061(INI))

Het Europees Parlement,

- gezien het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU), en met name artikel 2, artikel 4, lid 3, en artikel 7,
- gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU),
- gezien het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (“het Handvest”),
- gezien het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de protocollen daarbij,
- gezien Verordening (EU, Euratom) 2020/2092 van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2020 betreffende een algemeen conditionaliteitsregime ter bescherming van de Uniebegroting¹ (conditionaliteitsverordening) en de mededeling van de Commissie van 18 maart 2022 getiteld “Richtsnoeren inzake de toepassing van Verordening (EU, Euratom) 2020/2092 betreffende een algemeen conditionaliteitsregime ter bescherming van de Uniebegroting”² (richtsnoeren van 2022),
- gezien Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2021 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit³,
- gezien Verordening (EU) 2021/1060 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 houdende gemeenschappelijke bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds Plus, het Cohesiefonds, het Fonds voor een rechtvaardige transitie en het Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur en de financiële regels voor die fondsen en voor het Fonds voor asiel, migratie en integratie, het Fonds voor interne veiligheid en het Instrument voor financiële steun voor grensbeheer en visumbeleid⁴ (verordening gemeenschappelijke

¹ PB L 433 I van 22.12.2020, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2092/oj>.

² PB C 123 van 18.3.2022, blz. 12.

³ PB L 57 van 18.2.2021, blz. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>.

⁴ PB L 231 van 30.6.2021, blz. 159, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj>.

bepalingen),

- gezien Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2024 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie⁵ (Financieel Reglement),
- gezien Uitvoeringsbesluit (EU) 2022/2506 van de Raad van 15 december 2022 inzake maatregelen ter bescherming van de Uniebegroting tegen schendingen van de beginselen van de rechtsstaat in Hongarije⁶,
- gezien de mededeling van de Commissie van 12 januari 2024 over de toepassing van Verordening (EU, Euratom) 2020/2092 van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2020 betreffende een algemeen conditionaliteitsregime ter bescherming van de Uniebegroting (COM(2024) 0017),
- gezien zijn resolutie van 18 juni 2025 over het verslag 2024 van de Commissie over de rechtsstaat⁷,
- gezien zijn resolutie van 7 mei 2025 inzake een vernieuwde langetermijnbegroting voor de Unie in een veranderende wereld⁸,
- gezien zijn resolutie van 17 januari 2024 over de voorgenomen ontbinding van de belangrijkste structuren voor corruptiebestrijding in Slowakije en de gevolgen daarvan voor de rechtsstaat⁹,
- gezien zijn resolutie van 24 november 2022 over de beoordeling van de inachtneming door Hongarije van de rechtsstatelijke voorwaarden in het kader van de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat, en de stand van zaken met betrekking tot het Hongaarse herstel- en veerkrachtplan¹⁰,
- gezien zijn resolutie van 8 maart 2022 over de steeds beperktere ruimte voor het maatschappelijk middenveld in Europa¹¹,
- gezien zijn resolutie van 8 juli 2021 over de opstelling van richtsnoeren voor de toepassing van het algemeen conditionaliteitsregime ter bescherming van de Uniebegroting¹²,
- gezien Speciaal verslag 03/2024 van de Europese Rekenkamer (Rekenkamer) van 22 februari 2024, getiteld “De rechtsstaat in de EU — Een verbeterd kader voor de bescherming van de financiële belangen van de EU, maar risico’s blijven bestaan”,
- gezien de arresten van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ-EU) van

⁵ PB L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>.

⁶ PB L 325 van 20.12.2022, blz. 94, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2022/2506/oj.

⁷ Aangenomen teksten, P10_TA(2025)0129.

⁸ Aangenomen teksten, P10_TA(2025)0090.

⁹ PB C, C/2024/5712, 17.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5712/oj>.

¹⁰ PB C 167 van 11.5.2023, blz. 74.

¹¹ PB C 347 van 9.9.2022, blz. 2.

¹² PB C 99 van 1.3.2022, blz. 146.

16 februari 2022 in de zaken C-156/21, Hongarije/Europees Parlement en Raad van de Europese Unie¹³, en C-157/21, Polen/Europees Parlement en Raad van de Europese Unie¹⁴,

- gezien het besluit van de Commissie van 13 december 2023 betreffende de herbeoordeling, op initiatief van de Commissie, van de naleving van de voorwaarden van artikel 4 van Verordening (EU, Euratom) 2020/2092 naar aanleiding van Uitvoeringsbesluit (EU) 2022/2506 van de Raad van 15 december 2022 met betrekking tot Hongarije (C(2023)8999),
- gezien het besluit van de Commissie van 16 december 2024 overeenkomstig artikel 7, lid 2, van Verordening (EU, Euratom) 2020/2092 van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2020 betreffende een algemeen conditionaliteitsregime ter bescherming van de Uniebegroting, naar aanleiding van een schriftelijke kennisgeving van Hongarije betreffende artikel 2, lid 2, van Uitvoeringsbesluit (EU) 2022/2506 van de Raad van 15 december 2022 (C(2024)9140),
- gezien de jaarlijkse verslagen van de Commissie over de rechtsstaat,
- gezien de opmerkingen naar aanleiding van de onderzoeksmismissie van de Commissie begrotingscontrole naar Hongarije van 15 t/m 17 mei 2023 en naar Slowakije van 26 t/m 28 mei 2025,
- gezien het advies van het Europees Comité van de Regio's van 2 april 2025, getiteld "Het lokale en regionale perspectief bij de toepassing van de rechtsstaat in de Europese Unie"¹⁵,
- gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité van 30 april 2025, getiteld "De economische dimensie van de rechtsstaat",
- gezien het verslag over de uitvoering van de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat, dat zijn directoraat-generaal Parlementaire Onderzoeksdiensten in juli 2025 heeft gepubliceerd¹⁶,
- gezien de studie die werd verricht in opdracht van zijn Begrotingscommissie getiteld "The tools for protecting the EU budget from breaches of the rule of law: the Conditionality Regulation in context"¹⁷,
- gezien artikel 55 van zijn Reglement,

¹³ Arrest van het Hof van Justitie van 16 februari 2022, Hongarije/Europees Parlement en Raad van de Europese Unie (C-156/21, ECLI:EU:C:2022:97).

¹⁴ Arrest van het Hof van Justitie van 16 februari 2022, Polen/Europees Parlement en Raad van de Europese Unie (C-157/21, ECLI:EU:C:2022:98).

¹⁵ PB C, C/2025/3169, 20.6.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3169/oj>.

¹⁶ Europees Parlement: directoraat-generaal Parlementaire Onderzoeksdiensten, *Rule of Law Conditionality Regulation – European Implementation Assessment*, Europees Parlement, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2861/0161872>.

¹⁷ Rubio, E. e.a., "The tools for protecting the EU budget from breaches of the rule of law: the Conditionality Regulation in context", Europees Parlement, directoraat-generaal Intern Beleid, beleidsondersteunende afdeling Begrotingszaken, april 2023.

- gezien de gezamenlijke beraadslagingen van de Begrotingscommissie en de Commissie begrotingscontrole overeenkomstig artikel 59 van het Reglement,
 - gezien het advies van de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken,
 - gezien het verslag van de Begrotingscommissie en de Commissie begrotingscontrole (A10-0240/2025),
- A. overwegende dat de EU berust op de in artikel 2 VEU vastgelegde waarden, namelijk eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren; overwegende dat deze waarden tot uiting komen in de in het Handvest beschreven grondrechten, zoals gelijkheid van vrouwen en mannen, non-discriminatie en het recht op collectieve onderhandelingen en collectieve actie, in overeenstemming met het EU-recht en nationale wetten en praktijken, en dat deze waarden verankerd zijn in internationale mensenrechtenverdragen; overwegende dat de eerbiediging van deze gedeelde waarden de grondslag vormt van de rechten die de inwoners van de EU genieten; overwegende dat maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden een belangrijke rol spelen bij het bevorderen van de rechtsstaat in de praktijk;
 - B. overwegende dat het HvJ-EU in verschillende uitspraken heeft vastgesteld dat alle EU-fondsen, -programma's en -financiering een uitdrukking zijn van het beginsel van solidariteit tussen de lidstaten en gebaseerd moeten zijn op wederzijds vertrouwen, hetgeen veronderstelt dat de waarden van artikel 2 VEU, het Handvest en het in artikel 4, lid 3, VEU verankerde beginsel van loyale samenwerking worden geëerbiedigd; overwegende dat het Parlement voorts heeft bevestigd dat er een duidelijk verband bestaat tussen de eerbiediging van de rechtsstaat en de efficiënte uitvoering van de EU-begroting, in overeenstemming met de beginselen van goed financieel beheer en de bescherming van de financiële belangen van de EU;
 - C. overwegende dat elk duidelijk risico op een ernstige schending van de rechtsstaat door een bepaalde lidstaat gevolgen kan hebben voor de grondrechten van EU-burgers in alle lidstaten, voor het vertrouwen, de solidariteit en de loyale samenwerking tussen de lidstaten en voor belangrijke verwezenlijkingen van de EU, zoals het vrije verkeer van personen, de werking van de interne markt en de onafhankelijkheid van de media;
 - D. overwegende dat de conditionaliteitsverordening de EU de mogelijkheid geeft om tijdig evenredige financiële maatregelen vast te stellen om haar financiële belangen te beschermen wanneer schendingen van de rechtsstaat in een lidstaat het goed financieel beheer van de EU-begroting aantasten of ernstig dreigen aan te tasten; overwegende dat de verordening werd aangenomen als onderdeel van het pakket voor het meerjarig financieel kader (MFK) 2021-2027, na lange en moeizame onderhandelingen tussen de medewetgevers, met name vanwege pogingen van sommige lidstaten om de onderhandelingen over het MFK te koppelen aan de onderhandelingen over het conditionaliteitsmechanisme voor de rechtsstaat; overwegende dat de verordening sinds de inwerkingtreding ervan op 1 januari 2021 voor alle lidstaten bindend is;
 - E. overwegende dat de conditionaliteitsverordening een aanvulling vormt op andere instrumenten die de EU-begroting beschermen tegen risico's die voortvloeien uit

schendingen van de rechtsstaat;

- F. overwegende dat de Commissie uit hoofde van de conditionaliteitsverordening verplicht is toezicht te houden op de rechtsstaat in alle lidstaten, maar dat in het kader van de verordening tot dusver alleen maatregelen zijn voorgesteld en aangenomen in het geval van Hongarije; overwegende dat Polen om aanvullende informatie is verzocht;
- G. overwegende dat het belangrijk is de legitieme belangen van de eindontvangers en begunstigden van EU-middelen te waarborgen; overwegende dat lidstaten waartegen op grond van de conditionaliteitsverordening een besluit wordt genomen, verplicht zijn verslag uit te brengen over de naleving van hun verplichtingen jegens de eindontvangers en begunstigden;
- H. overwegende dat de Commissie richtsnoeren heeft uitgevaardigd om de toepassing van de conditionaliteitsverordening te verduidelijken; overwegende dat het Parlement van mening was dat de tekst van de verordening duidelijk was en geen aanvullende uitlegging behoefde om te kunnen worden toegepast;
- I. overwegende dat de Commissie wettelijk verplicht is het Parlement op de hoogte te houden van haar kennisgevingen aan een lidstaat waar volgens haar de beginselen van de rechtsstaat mogelijk worden geschonden, en van alle maatregelen die overeenkomstig de conditionaliteitsverordening worden voorgesteld, vastgesteld en opgeheven;
- J. overwegende dat de Commissie in januari 2024 overeenkomstig artikel 9 van de conditionaliteitsverordening een verslag heeft gepubliceerd om de balans op te maken van de toepassing van de wetgeving; overwegende dat de analyse van de Commissie van het enige beschikbare geval de doeltreffendheid van de genomen beschermingsmaatregelen en het potentieel ervan voor de toekomst heeft bevestigd, maar dat de Commissie heeft vastgesteld dat het te vroeg was om definitieve conclusies te trekken en dat mogelijke verbeteringen beter in kaart konden worden gebracht op basis van een uitgebreidere besluitvormingspraktijk;
- K. overwegende dat het in december 2024 voor het eerst gebeurde dat de desbetreffende lidstaat begrotingsvastleggingen die waren opgeschort als gevolg van de toepassing van de conditionaliteitsverordening, uiteindelijk kwijtraakte overeenkomstig artikel 7, lid 3, van de verordening, omdat de lidstaat de oorspronkelijk vastgestelde tekortkomingen niet binnen de gestelde termijn had verholpen;
- L. overwegende dat de Commissie op 16 juli 2025 haar voorstel voor het MFK voor de periode 2028-2034 heeft gepubliceerd¹⁸; overwegende dat er een duidelijke wisselwerking bestaat tussen de rechtsstaataspecten die zijn opgenomen in het voorstel

¹⁸ Mededeling van de Commissie van 16 juli 2025, getiteld “Een dynamische EU-begroting voor de prioriteiten van de toekomst – het meerjarig financieel kader 2028-2034” (COM(2025)0570).

voor plannen voor nationaal en regionaal partnerschap (NRPP's)¹⁹ en het conditionaliteitsmechanisme;

- M. overwegende dat dit verslag tot doel heeft de uitvoering van de conditionaliteitsverordening en de interactie met andere EU-instrumenten onder de loep te nemen, overeenkomstig de rol van het Parlement zoals vastgelegd in de verordening, door te wijzen op de voordelen en tekortkomingen van de toepassing ervan en door aanbevelingen te doen voor de toekomstige uitvoering ervan;

Invoering van het conditionaliteitsregime en de juridische context

1. wijst erop dat de rechtsstaat een van de fundamentele waarden van de EU is en dat de eerbiediging ervan ook een essentiële voorwaarde is voor een gezond financieel beheer van de EU-begroting en een doeltreffend gebruik van EU-financiering; benadrukt dat dit van cruciaal belang is om het vertrouwen van de burgers in de EU te behouden en ervoor te zorgen dat EU-middelen in alle lidstaten concrete voordelen opleveren;
2. benadrukt dat de vaststelling van de conditionaliteitsverordening in 2020 een kernpijler vormt voor de bescherming van de EU-begroting tegen risico's als gevolg van schendingen van de rechtsstaat, die van toepassing is op de hele begroting en een cumulatieve toepassing van verschillende maatregelen mogelijk maakt; benadrukt dat bij de toepassing van de conditionaliteitsverordening het evenredigheidsbeginsel in acht moet worden genomen; onderstreept dat de verordening geen tijdslimiet heeft en daarom van toepassing is op alle huidige en toekomstige financieringsinstrumenten van de EU-begroting; merkt evenwel op dat de praktische uitvoering ervan nog steeds tekortschiet en roept op tot concrete verbeteringen om de doeltreffendheid ervan te optimaliseren;
3. is ingenomen met de bevestiging door het HvJ-EU dat de eerbiediging van de in artikel 2 VEU verankerde waarden een continue verplichting van alle lidstaten is en een voorwaarde vormt om alle uit het EU-lidmaatschap voortvloeiende rechten en voordelen te genieten, met inbegrip van toegang tot EU-middelen; verzoekt de Commissie de toepasselijke wetgeving volledig te handhaven, in overeenstemming met de uitspraak van het HvJ-EU, en dit punt in alle relevante communicatie onder de aandacht te brengen;
4. benadrukt dat de conditionaliteitsverordening en alle andere beschikbare maatregelen om de EU-begroting te beschermen tegen schendingen van de rechtsstaat niet mogen worden beschouwd als vervanging van de op het Verdrag gebaseerde mechanismen ter bescherming van de in artikel 2 VEU verankerde waarden; herinnert eraan dat de schorsing van het stemrecht uit hoofde van artikel 7, lid 2, VEU een optie blijft in geval

¹⁹ Voorstel van de Commissie van 16 juli 2025 voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot oprichting van het Europees Fonds voor economische, sociale en territoriale cohesie, landbouw en platteland, visserij en maritieme zaken, welvaart en veiligheid voor de periode 2028-2034 en tot wijziging van Verordening (EU) 2023/955 en Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 (COM(2025)0565).

van voortdurende en ernstige schendingen van de rechtsstaat; merkt op dat burgers moeite hebben te begrijpen waarom lidstaten die voortdurend de rechtsstaat schenden, hun stemrecht behouden, waardoor het vertrouwen in de waarden en besluitvormingsprocessen van de EU in het gedrang dreigt te komen;

5. herinnert eraan dat de “toolbox voor de rechtsstaat” van de Commissie de afgelopen tien jaar aanzienlijk is geëvolueerd, met de opname van meerdere instrumenten ter bescherming van de rechtsstaat, waaronder het jaarlijkse verslag over de rechtsstaat dat alle 27 lidstaten bestrijkt, de horizontale randvoorwaarde betreffende de toepassing en uitvoering van het Handvest zoals vastgelegd in de verordening gemeenschappelijke bepalingen, en de “supermijlpalen” met betrekking tot de rechtsstaat in het kader van de herstel- en veerkrachtfaciliteit;
6. benadrukt dat het conditionaliteitsregime van budgettaire aard is, aangezien het tot doel heeft een goed financieel beheer van EU-middelen en de financiële belangen van de EU te waarborgen, en alleen van toepassing is wanneer een schending van de rechtsstaat gevolgen heeft of dreigt te hebben voor de EU-begroting; benadrukt dat dit verschilt van de procedure van artikel 7 VEU, waarmee ernstige en voortdurende schendingen van de in artikel 2 VEU vastgelegde waarden worden bestraft, ongeacht de gevolgen ervan voor de begroting;
7. onderstreept dat inbreukprocedures uit hoofde van artikel 258 VWEU en artikel 6 van het Financieel Reglement aanvullende instrumenten blijven voor systematische schendingen van de waarden van artikel 2 VEU;
8. prijst de arresten van het HvJ-EU van 16 februari 2022 in de zaken C-156/21 en C-157/21, waarbij de beroepen van Hongarije en Polen tot nietigverklaring van de conditionaliteitsverordening volledig zijn verworpen en de geldigheid, rechtsgrondslag en verenigbaarheid van de verordening met het Verdrag, alsook de bevoegdheid van de EU op het gebied van de rechtsstaat in de lidstaten ondubbelzinnig zijn bevestigd;
9. merkt op dat in de conditionaliteitsverordening geen definitie van “rechtsstaat” voorkomt, niet uitputtend is gedefinieerd welke situaties schendingen van de rechtsstaat vormen, en evenmin de achteruitgang van de rechtsstaat wordt aangepakt; wijst erop dat de regels voor de toegang tot middelen in specifieke wetgeving zijn vastgelegd, en dat het HvJ-EU van oordeel is dat het begrip voldoende is ontwikkeld in de rechtspraak en de constitutionele tradities van de lidstaten, waardoor de beoordelingsvrijheid van de Commissie wordt beperkt; verwerpt daarom elke bewering dat er sprake zou zijn van rechtsonzekerheid; verzoekt de Commissie om beperkingen van de ruimte voor het maatschappelijk middenveld, aanvallen op maatschappelijke actoren en aanvallen op de pluriformiteit van de media systematisch op te nemen als risico-indicatoren wanneer die rechtstreeks relevant zijn voor de bescherming van de EU-begroting of de financiële belangen van de EU;

Toepassing van de conditionaliteitsverordening en vastgestelde problemen

Toepassingsgebied en uitvoeringsstappen

10. herinnert eraan dat de conditionaliteitsverordening van toepassing is op elke lidstaat, aangezien de Commissie voor alle lidstaten beoordeelt of aan de voorwaarden voor de

vaststelling van in artikel 4 bedoelde maatregelen is voldaan;

11. merkt op dat de procedure voorafgaand aan de vaststelling van maatregelen verschillende stappen omvat, waaronder een schriftelijke kennisgeving van de Commissie aan de betrokken lidstaat, de uitwisseling van informatie, mogelijke toezeggingen van de betrokken lidstaat om corrigerende maatregelen te nemen om de situatie te verhelpen, opmerkingen van de lidstaat en, in voorkomend geval, een voorstel van de Commissie voor maatregelen waarover de Raad binnen een strikte termijn met gekwalificeerde meerderheid beslist;
12. neemt kennis van de aanvullende verduidelijkingen ten aanzien van het proces die de Commissie heeft verstrekt in de richtsnoeren van 2022 over de conditionaliteitsverordening, en van de evaluatie van de praktische toepassing ervan in het toepassingsverslag van de Commissie van 2024; betreurt echter dat de richtsnoeren meer dan een jaar na de inwerkingtreding van de verordening zijn vastgesteld en dat dit heeft bijgedragen tot een feitelijke vertraging van de toepassing ervan;
13. betreurt dat de Commissie na de inwerkingtreding van de conditionaliteitsverordening op 1 januari 2021 artikel 6, lid 1, niet onmiddellijk in werking heeft gesteld als reactie op de aanhoudende ernstige schendingen van de beginselen van de rechtsstaat in sommige lidstaten, die een ernstig risico voor de financiële belangen van de EU vormen; benadrukt dat het Parlement in oktober 2021, na herhaalde verzoeken aan de Commissie om op te treden, overeenkomstig artikel 265 VWEU bij het HvJ-EU een zaak tegen de Commissie aanhangig heeft gemaakt wegens haar verzuim om te handelen en de verordening toe te passen; benadrukt dat tijdige reacties van de Commissie, op basis van duidelijke interne tijdschema's, van essentieel belang zijn om de EU-begroting te beschermen;

Melding van schendingen van de rechtsstaat in het kader van de conditionaliteitsverordening

14. merkt op dat potentiële schendingen van de rechtsstaat onder de aandacht van de Commissie worden gebracht via een brede empirische basis, waaronder verslagen van het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF), het Europees Openbaar Ministerie (EOM), de Rekenkamer en het Parlement, alsook meldingen van maatschappelijke organisaties, bedrijven en klokkenluiders; benadrukt dat het belangrijk is dat de Commissie duidelijk toelicht hoe zij in haar besluiten rekening houdt met dergelijk bewijsmateriaal; dringt aan op passende financiering voor organen zoals het EOM, OLAF, Europol en het Agentschap van de Europese Unie voor justitiële samenwerking in strafzaken (Eurojust), zodat zij inbreuken op de rechtsstaat die de financiële belangen van de EU schaden, doeltreffend kunnen onderzoeken;
15. betreurt ten eerste het gebrek aan transparantie van beoordelingen van de Commissie die niet leiden tot het voorstellen van maatregelen of die leiden tot de keuze van een ander instrument; benadrukt dat politiek gemotiveerde of ongefundeerde beweringen moeten worden voorkomen;
16. merkt op dat tot op heden slechts een zeer beperkt aantal belanghebbenden gebruik heeft gemaakt van het standaardklachtenformulier van de Commissie dat als bijlage bij de richtsnoeren van 2022 is gevoegd; beveelt aan dat de Commissie klachten in elke schriftelijke vorm aanvaardt; dringt bovendien aan op de oprichting van een vertrouwelijk en gebruiksvriendelijk meldingsportaal dat de identiteit van

klokkenluiders beschermt, dat hen behoedt tegen vergelding en onterechte beschuldiging en waarmee belanghebbenden niet-naleving kunnen melden, zodat er snel corrigerende maatregelen kunnen worden genomen; benadrukt dat dergelijke instrumenten toegankelijk, transparant en in verschillende talen beschikbaar moeten zijn en het vertrouwen van de belanghebbenden moeten genieten, opdat zij maximaal doeltreffend zijn en om ervoor te zorgen dat het ontvangen bewijsmateriaal volledig in aanmerking wordt genomen;

17. betreurt dat, ondanks de opeenvolgende zorgwekkende bevindingen in de jaarlijkse verslagen van de Commissie over de rechtsstaat, de bevindingen van OLAF, die openbaar worden gemaakt in de jaarverslagen van de Commissie over de bescherming van de financiële belangen van de EU, en de bevindingen van het EOM, die wijzen op begrotingsrisico's in verschillende lidstaten, slechts twee formele kennisgevingen zijn verzonden en slechts in één geval maatregelen zijn genomen in het kader van de conditionaliteitsverordening; onderstreept dat de kloof tussen de bevindingen en de handhaving de geloofwaardigheid van de verordening ondermijnt en de preventieve functie ervan bij de bescherming van de financiële belangen van de EU verzwakt; herinnert aan de waarschuwing van de Rekenkamer dat besluiten tot het blokkeren of vrijgeven van middelen, die een gekwalificeerde meerderheid in de Raad vereisen, vaak gepaard gaan met niet-gerelateerde onderhandelingen op hoog niveau waarvoor eenparigheid van stemmen vereist is; onderstreept dat besluiten op technische en juridische bevindingen moeten berusten en niet mogen worden onderworpen aan onderhandelingen onder het dreigement besluiten te blokkeren waarvoor eenparigheid van stemmen in de Raad vereist is;

Beoordeling en activering van het conditionaliteitsmechanisme

18. benadrukt dat de conditionaliteitsverordening in alle lidstaten consequent moet worden toegepast; dringt er bij de Commissie en, in voorkomend geval, de Raad op aan snel en op volledig transparante wijze op te treden indien er een verband is gelegd tussen schendingen van de rechtsstaat of ernstige risico's daarop en risico's voor de EU-begroting en indien de betrokken lidstaat niet optreedt om de situatie tijdig doeltreffend en duurzaam aan te pakken; benadrukt dat langdurige informele dialogen niet in de plaats mogen komen van doortastend optreden en dat politieke impasses of chantage, die worden ingezet om de besluitvorming van de EU te belemmeren, resoluut moeten worden afgewezen;
19. herhaalt dat de rechtsstaat in geen geval als pasmunt mag worden gezien; benadrukt dat het instrument niet alleen als laatste redmiddel mag worden gebruikt, aangezien de conditionaliteitsverordening ook voorziet in gedeeltelijke opschortingen in een vroeg stadium, namelijk zodra schendingen van de rechtsstaat zijn vastgesteld die ernstige gevolgen kunnen hebben voor de EU-begroting; verzoekt de Commissie in dit verband ten volle en tijdig gebruik te maken van het instrument;
20. benadrukt dat de beoordelingen van de Commissie onpartijdig en eerlijk moeten zijn, dat zij rekening moeten houden met alle beschikbare feiten en dat zij de beginselen van objectiviteit, non-discriminatie en gelijkheid van de lidstaten voor de Verdragen moeten eerbiedigen; onderstreept dat bij de keuze en omvang van maatregelen ter bescherming van de begroting het in artikel 5 van de conditionaliteitsverordening vastgelegde evenredigheidsbeginsel in acht moet worden genomen, rekening houdend met de ernst,

de duur en de herhaling van de inbreuk, de medewerking van de betrokken lidstaat en het concrete financiële risico, alsook met de gevolgen voor legitieme eindontvangers en begunstigen, met name kleinere; verzoekt de Commissie de methode voor kwantitatieve risicoscores, die zij reeds intern toepast, te publiceren, zoals aanbevolen door de Rekenkamer;

21. benadrukt dat de Commissie, als hoedster van de Verdragen, volledig onpartijdig moet handelen, ongeacht de politieke oriëntatie van nationale regeringen, en schendingen van de rechtsstaat die een risico voor de begroting en de waarden van de EU inhouden, op eerlijke wijze moet bestraffen om niet de indruk te wekken zich selectief op bepaalde lidstaten te richten; brengt in herinnering dat het conditionaliteitsregime alleen met een onpartijdige handhaving geloofwaardig en legitiem kan zijn;
22. erkent dat sommige aspecten van de conditionaliteitsverordening, met name het vereiste om een voldoende rechtstreeks verband aan te tonen tussen schendingen van de rechtsstaat en een ernstig risico op nadelige gevolgen voor de EU-begroting, het moeilijk maken om het mechanisme in werking te stellen; benadrukt tegelijkertijd dat dergelijke vereisten niet mogen worden gebruikt als rechtvaardiging voor het niet in werking stellen van het mechanisme;

Achteruitgang en het terugdraaien van corrigerende maatregelen

23. merkt op dat de Raad heeft besloten 55 % van de begrotingsvastleggingen voor drie operationele programma's in het kader van het cohesiebeleid voor Hongarije op te schorten en de Commissie te verbieden nieuwe juridische verbintenissen met trusts van openbaar belang en door hen beheerde entiteiten aan te gaan voor de uitvoering van EU-financiering onder direct of indirect beheer; wijst op de juridische analyse²⁰ waaruit blijkt dat de systemische en aanhoudende aard van schendingen van de rechtsstaat door de Hongaarse regering zou moeten leiden tot de opschorting van een aanzienlijk hoger aandeel van de EU-financiering, teneinde de EU-begroting te beschermen in overeenstemming met het evenredigheidsbeginsel; merkt op dat de conditionaliteitsverordening geen beperkingen stelt aan het aandeel van de vastleggingen dat kan worden opgeschort, en is van mening dat tot 100 % van de financiering kan worden opgeschort; merkt op dat de Commissie, sinds zij in december 2022 maatregelen heeft genomen, in december 2023 en andermaal in december 2024 de vastgestelde inbreuken en de stand van zaken met betrekking tot corrigerende maatregelen opnieuw heeft beoordeeld, na een kennisgeving van de Hongaarse regering met betrekking tot het verhelpen van inbreuken in verband met trusts van openbaar belang; benadrukt dat de Commissie in beide beoordelingen tot de conclusie kwam dat niet aan de nodige vereisten was voldaan; merkt op dat de Commissie in haar beoordelingen geen verdere schendingen van de rechtsstaat heeft opgenomen, noch ernstige risico's daarop die gevolgen hebben of dreigen te hebben voor de financiële belangen van de EU; verzoekt de Commissie dringend de achteruitgang van de rechtsstaat opnieuw te beoordelen en aan te pakken, met name wat betreft de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, door aanvullende maatregelen voor te stellen of de bestaande te actualiseren;

²⁰ Sheppele, K. L. e.a., "Freezing all EU funds to Hungary: A legal analysis of why a 100 % suspension is "proportionate" and "appropriate" under Regulation 2020/2092 on a general regime of conditionality for the protection of the Union budget", studie in opdracht van EP-lid Daniel Freund, Verts/ALE-Fractie, mei 2022.

24. benadrukt dat EU-middelen die in het kader van de conditionaliteitsverordening zijn opgeschort, pas mogen worden vrijgegeven wanneer de situatie die tot de vaststelling van maatregelen heeft geleid, volledig is verholpen, waarbij volledig rekening moet worden gehouden met alle ontwikkelingen in de situatie van het land vanaf het ogenblik dat het oorspronkelijke besluit tot instelling van de maatregelen werd genomen, tot op het moment dat wordt besloten de maatregelen op te heffen; is het eens met de waarschuwing van de Rekenkamer dat het conditionaliteitsregime geen “afvinkoefening” mag worden, waarbij een lidstaat louter formeel aan vereisten voldoet, maar dat het moet leiden tot tastbare verbeteringen in het land; verzoekt de Commissie te bevestigen dat de naleving van de rechtsstaat in de praktijk aantoonbaar is bereikt, met objectieve benchmarks en controles ter plaatse, en over haar bevindingen verslag uit te brengen voordat ze voorstellen doet om genomen maatregelen in te trekken; is van mening dat de Commissie ook controles achteraf moet uitvoeren om achteruitgang na de opheffing van de maatregelen te voorkomen;
25. herinnert eraan dat het Parlement al in juni 2023 heeft gewaarschuwd voor het risico dat corrigerende maatregelen worden teruggedraaid zodra de financiële sancties zijn opgeheven²¹, een mogelijkheid waarop niet uitdrukkelijk wordt ingegaan in de conditionaliteitsverordening of de richtsnoeren van 2022; benadrukt dat de Rekenkamer dit risico ook heeft vastgesteld; verzoekt de Commissie de EU-middelen snel opnieuw op te schorten en, in voorkomend geval, terug te vorderen, indien de corrigerende maatregelen achteraf worden teruggedraaid; verwacht onmiddellijk op de hoogte te worden gebracht van dergelijke acties;
26. benadrukt dat zodra de maatregelen zijn opgeheven, de volledige uitvoering van de programma’s, met inbegrip van de vastlegging en uitbetaling van middelen, snel moet worden hervat; benadrukt dat de Commissie nauw moet samenwerken met de nationale autoriteiten om achterstanden te voorkomen;

Verbanden tussen het conditionaliteitsregime en andere instrumenten in de toolbox voor de rechtsstaat

27. herinnert eraan dat de conditionaliteitsverordening uitdrukkelijk een aanvulling vormt op bestaande begrotingsbeschermingsinstrumenten en moet worden toegepast “bij gevallen waarin de Uniebegroting niet effectiever kan worden beschermd middels andere in Uniewetgeving vervatte procedures”; betreurt de interpretatie van de Commissie dat op basis van deze formulering dit instrument alleen als laatste redmiddel mag worden gebruikt; brengt met grote bezorgdheid in herinnering dat de andere beschikbare maatregelen in het verleden niet stelselmatig zijn toegepast; stelt met bezorgdheid vast dat het toezicht op de rechtsstaat bij de Commissie verdeeld is over verschillende diensten, wat soms leidt tot inconsistente, niet-transparante en vertraagde maatregelen; betreurt dat de Commissie kennelijk van plan is de verantwoordelijkheden verder te verdelen, aangezien verschillende eenheden binnen haar directoraat-generaal Begroting zouden worden belast met de beoordeling van en het toezicht op de conditionaliteitsverordening en de voorgestelde plannen voor nationaal en regionaal partnerschap in het kader van het nieuwe MFK; hekelt dat deze scheiding van verantwoordelijkheden tot complexe coördinatiestructuren leidt en risico’s inhoudt voor

²¹ Resolutie van het Europees Parlement van 1 juni 2023 over de inbreuken op de rechtsstaat en de grondrechten in Hongarije en de bevroren EU-gelden (PB C, C/2023/1223, 21.12.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/1223/oj>).

de toepassing van de conditionaliteitsverordening;

28. vindt het onduidelijk hoe de conditionaliteitsverordening zich in de praktijk verhoudt tot andere instrumenten in de toolbox voor de rechtsstaat, met name de horizontale randvoorwaarde van het Handvest in het kader van de verordening gemeenschappelijke bepalingen en de met de rechtsstaat verband houdende “supermijlpalen” in het kader van de herstel- en veerkrachtfaciliteit; stelt met bezorgdheid vast dat de Rekenkamer niet altijd in staat was te verifiëren waarom de Commissie voor het ene dan wel het andere rechtsstaatinstrument koos; vreest dat dit gebrek aan transparantie het vertrouwen in de onpartijdige toepassing van de conditionaliteitsverordening ondermijnt; betreurt dat de Commissie in december 2023 oordeelde dat Hongarije had voldaan aan de horizontale randvoorwaarde inzake de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, maar tegelijkertijd de krachtens de conditionaliteitsverordening opgelegde maatregelen handhaafde; onderstreept dat dit gebrek aan samenhang de democratische controle op de toepassing van de instrumenten belemmert; brengt in herinnering dat het Parlement in maart 2024 bij het HvJ-EU een rechtszaak tegen de Commissie heeft aangespannen om de wettigheid van dat besluit van de Commissie te toetsen en te zorgen voor rechtszekerheid wat de uitvoering van het rechtsstaatmechanisme betreft, en dat het HvJ-EU de zaak nog in behandeling heeft;
29. benadrukt dat het belangrijk is de synergieën tussen de verschillende rechtsstaatinstrumenten in stand te houden en te verbeteren; benadrukt dat de maatregelen in verband met de rechtsstaat die nodig zijn voor de vrijgave van EU-financiering, zoals vastgesteld door middel van de desbetreffende besluiten uit hoofde van de verordening gemeenschappelijke bepalingen, de verordening tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit en de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat, moeten worden behandeld als één integraal pakket, wat betekent dat als er op een of meerdere gebieden vooruitgang is geboekt maar er nog altijd tekortkomingen bestaan op andere gebieden, er geen betalingen mogen worden verricht; dringt erop aan dat ook rekening wordt gehouden met elke achteruitgang ten opzichte van de situatie die tot deze maatregelen heeft geleid;
30. waarschuwt dat de overheveling of herschikking van bevroren kredieten naar andere programma's of doelstellingen regeringen die zich niet houden aan de waarden van de EU en aan hun verplichtingen om de financiële belangen van de EU te beschermen, het signaal zou geven dat verliezen elders kunnen worden gecompenseerd; is van mening dat dergelijke overschrijvingen indruisen tegen de geest van de conditionaliteitsverordening en dringt er daarom bij de Commissie op aan geen gehoor te geven aan verzoeken tot overschrijving naar andere programma's of andere prioriteiten binnen hetzelfde programma die zouden leiden tot omzeiling van maatregelen in het kader van de conditionaliteitsverordening; verzoekt de Commissie het Parlement de volledige tekst van een dergelijk verzoek tot overschrijving voor te leggen, zodat er, voordat de Commissie een besluit neemt, democratische controle kan plaatsvinden en niet pas achteraf; is van mening dat middelen die zijn opgeschort overeenkomstig de conditionaliteitsverordening of wegens niet-naleving van horizontale randvoorwaarden, niet in aanmerking mogen komen voor programmawijzigingen of overdrachten;

Democratische controle en transparantie

31. merkt op dat de conditionaliteitsverordening de Raad de bevoegdheid verleent om – met gekwalificeerde meerderheid van stemmen – het voorstel van de Commissie te wijzigen voordat er maatregelen worden vastgesteld, terwijl de rol van het Parlement beperkt is tot informatie achteraf, waardoor het, als één tak van de begrotingsautoriteit van de EU en als kwijtingsautoriteit van de EU, betekenisvolle inspraak verliest in besluiten die essentieel zijn voor de bescherming van de EU-begroting; merkt op dat in het enige geval waarin de Raad een besluit moest nemen, hij ervoor heeft gekozen het voorstel van de Commissie te wijzigen door de op te schorten financieringsbedragen zonder enige rechtvaardiging te verlagen;
32. benadrukt dat uit een in het voorjaar van 2025 uitgevoerde Eurobarometer-enquête blijkt dat een overweldigende meerderheid van 85 % van de respondenten er voorstander van is om de verstrekking van EU-middelen te laten afhangen van de eerbiediging van de rechtsstaat en de democratische beginselen; onderstreept dat de leden van het Europees Parlement, als rechtstreeks gekozen vertegenwoordigers van de burgers van de EU, deze duidelijke eis moeten eerbiedigen en zich krachtig moeten inzetten voor het conditionaliteitsmechanisme als een essentieel instrument om de begroting van de EU en de in artikel 2 VEU verankerde waarden te beschermen;
33. bevestigt nogmaals dat het zijn toezichthoudende rol met betrekking tot de uitvoering van de conditionaliteitsverordening heel serieus neemt; erkent dat de Commissie heeft voldaan aan haar wettelijke verplichting om het Parlement onmiddellijk in kennis te stellen van voorgestelde, vastgestelde of opgeheven maatregelen; betreurt dat de Commissie slechts het absolute minimum aan informatie heeft verstrekt, zonder belangrijke details, en niet de volledige documentatie heeft gedeeld, zelfs niet nadat het Parlement daarom had verzocht; benadrukt dat tijdige, alomvattende en proactieve informatie-uitwisseling van essentieel belang is om het in staat te stellen zijn verantwoordelijkheden op het gebied van begroting en toezicht doeltreffend uit te oefenen en om het vertrouwen van de burgers in de EU-instellingen en de geloofwaardigheid van de EU als geheel te behouden;
34. betreurt bovendien dat het geen toegang heeft tot de volledige tekst van schriftelijke kennisgevingen en de uitwisselingen tussen de diensten van de Commissie en de lidstaat in kwestie; benadrukt dat het achterhouden van dergelijk bewijs een ondermijning vormt van de op het Verdrag gebaseerde prerogatieven van het Parlement op het gebied van begrotingscontrole uit hoofde van artikel 14, lid 1, VEU en artikel 319 VWEU; betreurt voorts dat het herhaaldelijk gebruik heeft moeten maken van brieven of resoluties om procedurele basisinformatie van de Commissie te verkrijgen, en dat veel documenten pas met grote vertraging werden verstrekt;
35. neemt kennis van de afronding van de onderhandelingen over de herziening van het Kaderakkoord tussen het Parlement en de Commissie, waarin de Commissie zich ertoe verbindt om de interinstitutionele samenwerking op begrotingsgebied verder te versterken; wijst erop dat het Parlement op alle gebieden van informatie-uitwisseling op gelijke voet moet staan met de Raad; dringt erop aan systematisch, tijdig, gestructureerd en veilig toegang te krijgen tot alle informatie en documentatie die het Parlement en zijn commissies nodig hebben om hun toezichthoudende rol te vervullen, met inbegrip van de schriftelijke kennisgeving aan de lidstaat die wordt getroffen door een mogelijke opschorting van middelen, elk verzoek om aanvullende informatie, de correspondentie tussen de diensten van de Commissie en de lidstaat in kwestie en de verslagen die worden verstrekt uit hoofde van artikel 5, lid 2, van de conditionaliteitsverordening;

36. dringt er bij de Commissie op aan overeenstemming te bereiken over een beveiligd communicatiekanaal om te waarborgen dat de betrokken organen van het Parlement toegang hebben tot dergelijke informatie, met inachtneming van de vertrouwelijkheid;
37. betreurt dat de informatie die de Commissie in specifieke gevallen openbaar heeft gemaakt over haar bevindingen in het kader van de conditionaliteitsverordening, geen gegevens bevat over de vastgestelde specifieke schendingen van de rechtsstaat, de risicoanalyse methode en de evenredigheidsberekening; merkt op dat dit gebrek aan informatie door extremistische actoren is uitgebuit om desinformatie over de motieven en procedures van de EU te verspreiden, en waarschuwt dat dit in de toekomst opnieuw kan gebeuren;
38. benadrukt dat het belangrijk is voldoende EU-financiering te bestemmen voor maatschappelijke organisaties die op dit vlak actief zijn, gelet op de cruciale rol die zij spelen bij het beschermen van de rechtsstaat, de democratie en de grondrechten;

Bescherming van eindontvangers en begunstigden

39. benadrukt dat een robuuste aanpak nodig is om ervoor te zorgen dat eindontvangers en begunstigden niet worden gestraft omdat EU-middelen voor hun regering zijn opgeschort als gevolg van schendingen van de rechtsstaat; verwacht dat de Commissie de mogelijke gevolgen voor eindontvangers of begunstigden analyseert wanneer ze maatregelen voorstelt; benadrukt dat dit beginsel voorop moet staan om conditionaliteit slimmer aan te pakken; wijst met name op de verplichting van de lidstaten waarop maatregelen uit hoofde van de conditionaliteitsverordening van toepassing zijn, om alle toezeggingen aan eindontvangers en begunstigden te blijven nakomen;
40. betreurt dat deze bepalingen in de praktijk onvoldoende zijn gehandhaafd en dat de waarborgen voor eindontvangers en begunstigden grotendeels theoretisch blijven, aangezien de procedures voor rechtstreekse betaling of herrotering van middelen omslachtig zijn en er zelden met de daadwerkelijke en potentiële eindontvangers en begunstigden wordt gecommuniceerd; benadrukt dat er op EU-niveau meer moet worden gedaan om de legitieme belangen van eindontvangers en begunstigden, met inbegrip van lokale en regionale overheden en andere belanghebbenden, beter te beschermen en hun toegang tot EU-financiering te waarborgen omdat zij niet mogen worden gestraft voor door centrale overheden begane schendingen;
41. stelt met bezorgdheid vast dat in sommige lidstaten kleptocratische oligarchische structuren systematisch strategisch belangrijke sectoren overnemen, zoals media, telecommunicatie, banken, detailhandel, landbouw, levensmiddelen, gezondheidszorg, geneesmiddelen, bouw, en toerisme, hetgeen risico's kan inhouden voor de bescherming van de EU-begroting, bijvoorbeeld wanneer dergelijke structuren EU-middelen aanvragen; onderstreept dat het belangrijk is alle aanvragers gelijke kansen te waarborgen om toegang te krijgen tot zowel EU-financiering als onpartijdige en doeltreffende klachtenmechanismen;
42. benadrukt dat intimidatie van en represailles tegen klokkenluiders en onderzoeksjournalisten in sommige lidstaten bijdragen tot systemische corruptierisico's; verzoekt de Commissie dergelijke represailles te beschouwen als verzwarende omstandigheden bij de beoordeling van begrotingsrisico's in het kader van de conditionaliteitsverordening;

43. benadrukt dat het belangrijk is op systematische wijze Europese en internationale normen en aanbevelingen inzake de preventie en bestrijding van witwassen op te nemen in de beoordelingen in het kader van de conditionaliteitsverordening; verzoekt de Commissie duidelijke risico-indicatoren inzake de bestrijding van witwassen voor uit de EU-begroting gefinancierde projecten te ontwikkelen en de uitwisseling van informatie met nationale financiële-inlichtingeneenheden te versterken;

Geleerde lessen en aanbevelingen voor toekomstige verbeteringen

44. is op basis van de beperkte ervaring van mening dat het conditionaliteitsregime over het algemeen een doeltreffend instrument is geweest om de financiële belangen van de EU te beschermen tegen risico's die voortvloeien uit schendingen van de rechtsstaat of ernstige risico's op dergelijke schendingen; beklemtoont dat de regeling moet worden toegepast op de gehele EU-begroting, met inbegrip van op prestaties gebaseerde instrumenten, zodat geen enkele uitgave van de EU aan een doeltreffend toezicht op de rechtsstaat ontsnapt; dringt er bij de Commissie op aan ervoor te zorgen dat de conditionaliteitsverordening consequent wordt toegepast op de EU-begroting, ongeacht het financieringsmodel ervan;
45. onderstreept dat sommige aspecten van de toepassing van de conditionaliteitsverordening moeten worden verbeterd, teneinde de doeltreffendheid en transparantie en de coördinatie en samenhang ervan met andere instrumenten van de toolbox voor de rechtsstaat te verbeteren, met name ex-ante-instrumenten en de gecombineerde toepassing daarvan, in voorkomend geval;
46. verzoekt de Commissie de richtsnoeren van 2022 dringend te herzien om het risico van verlegging of herverdeling van middelen directer aan te pakken, een stapsgewijze methode te publiceren waaruit blijkt hoe de evenredigheid wordt berekend, een definitie op te stellen van een "voldoende rechtstreeks verband" tussen een schending van de rechtsstaat en een begrotingsrisico, duidelijkere verbanden tussen inbreuken en vastgestelde maatregelen te vereisen, onder meer door middel van nauwkeurigere normen voor die inbreuken, en duidelijke oplossingen en praktische stappen te bieden voor de aanpak van achteruitgang in verband met de vastgestelde inbreuken indien deze zich voordoet; pleit er in dit verband voor belanghebbenden vroeger en op transparantere wijze te betrekken om vertragingen te voorkomen;
47. benadrukt dat de Commissie het verband tussen inbreuken en vastgestelde maatregelen in elk dossier moet documenteren en bij elk besluit beknopt moet toelichten hoe aan het criterium van een "voldoende rechtstreeks verband" is voldaan, aan de hand van de indicatoren in de herziene richtsnoeren;
48. verzoekt de Commissie in dit verband haar interpretatie van de conditionaliteitsverordening als laatste redmiddel te herzien en in het algemeen proactiever gebruik te maken van de toolbox voor de rechtsstaat wanneer dat gerechtvaardigd is, met inbegrip van de toepassing van artikel 6, lid 4, met inachtneming van het evenredigheidsbeginsel; betreurt het dat deze benadering, waarbij de conditionaliteitsverordening als "laatste verdedigingslinie" wordt gebruikt, lijkt te worden bevestigd in de mededeling van de Commissie over het nieuwe MFK;
49. verzoekt de Commissie in haar evenredigheidsbeoordeling systematisch rekening te houden met de negatieve gevolgen voor (potentiële) eindontvangers en begunstigden,

met name kleinere, waaronder universiteiten, kleine en middelgrote ondernemingen en maatschappelijke organisaties, en deze analyse te verwerken in het dossier dat de Commissie overeenkomstig artikel 8 van de conditionaliteitsverordening aan het Parlement verstrekt;

50. verzoekt de Commissie na te gaan hoe zij doeltreffend kan voldoen aan haar verplichting om de legitieme financiële belangen van eindontvangers en begunstigden te beschermen, met name van eindontvangers en begunstigden die de gevolgen van tekortkomingen in de rechtsstaat ondervinden, onder meer door de relevante bepalingen van de conditionaliteitsverordening te handhaven met betrekking tot de verplichtingen van de lidstaten om betalingen te verrichten en de middelen op niet-discriminerende wijze te gebruiken; benadrukt dat maatregelen die worden genomen om ervoor te zorgen dat legitieme eindontvangers en begunstigden toegang kunnen blijven krijgen tot EU-financiering, de toepassing van de conditionaliteitsverordening niet mogen verzwakken; verwacht volledig bij dit proces te worden betrokken;
51. verzoekt de Commissie systematische kruisverwijzingen te maken tussen inbreukprocedures en maatregelen die zijn vastgesteld overeenkomstig artikel 6 van het Financieel Reglement en op handen zijnde screenings van de conditionaliteit, zodat de lidstaten geen misbruik kunnen maken van procedurele silo's en zodat de financiële belangen van de EU worden beschermd, ongeacht het gebruikte rechtsinstrument;
52. is van mening dat corrigerende maatregelen vergezeld moeten gaan van waarborgen om indien van toepassing te voorkomen dat zich in de toekomst soortgelijke situaties voordoen of dat de situatie verder achteruitgaat; pleit ervoor een steviger monitoring- en verslagleggingskader vast te stellen, zo nodig met inbegrip van een gestructureerd en systematisch mechanisme om niet-statelijke belanghebbenden te raadplegen, met name wat betreft de stand van zaken bij de uitvoering van corrigerende maatregelen door lidstaten die zijn onderworpen aan procedures in het kader van het algemene conditionaliteitsregime;
53. verwacht dat de Commissie concrete maatregelen neemt om het verband tussen de aanbevelingen in haar jaarlijkse verslagen over de rechtsstaat en financiële steun uit de EU-begroting te versterken, zoals uiteengezet in de opdrachtbrieven van 2024 aan de commissarissen die verantwoordelijk zijn voor begroting en voor de rechtsstaat; betreurt het dat in het verslag over de rechtsstaat 2025 en met name in de daarin opgenomen aanbevelingen niet nader wordt uitgelegd hoe dit verband wordt vastgesteld; verzoekt de Commissie de landspecifieke aanbevelingen uit haar jaarlijkse verslagen over de rechtsstaat om te zetten in concrete mijlpalen waaraan de lidstaten systematisch uitvoering moeten geven en die, in voorkomend geval, als bewijs moeten dienen om de activering van de conditionaliteitsverordening te rechtvaardigen;
54. verzoekt de Commissie de koppeling tussen preventieve en reactieve instrumenten verder te ontwikkelen en op basis van de bevindingen van het jaarlijkse verslag over de rechtsstaat onmiddellijk gecoördineerde inbreukprocedures in te leiden; verzoekt de Commissie om in het jaarlijkse verslag over de rechtsstaat de potentiële risico's voor de begroting van de EU als gevolg van zwakke punten in de rechtsstaatregeringen te beoordelen en daarover verslag uit te brengen;
55. benadrukt dat het jaarlijkse verslag over de rechtsstaat momenteel is opgebouwd rond vier pijlers, namelijk het rechtssstelsel, het kader voor corruptiebestrijding,

mediapluriformiteit en andere institutionele kwesties in verband met controles en waarborgen; is verheugd dat er, nadat het daar herhaaldelijk om had verzocht, in het verslag over de rechtsstaat 2025 een internemarktdimensie is opgenomen om verschillende ernstige en systemische schendingen van de rechtsstaat aan te pakken die van invloed zijn op bedrijven en werknemers in meerdere lidstaten; benadrukt dat een goed functionerend rechtstelsel, een sterk kader voor corruptiebestrijding, pluriformiteit van de media, adequate controles en waarborgen en een functionerende interne markt intrinsiek verbonden zijn met de rechtsstaat; herhaalt zijn standpunt dat het jaarlijkse verslag over de rechtsstaat alle waarden van artikel 2 VEU moet bestrijken, aangezien deze als een reeks waarden samen moeten worden beschouwd;

56. is van mening dat systematische schendingen van de rechtsstaat, die zijn vastgesteld in het kader van de pijlers van het jaarlijkse verslag over de rechtsstaat en die voldoende rechtstreeks verband houden met de bescherming van de EU-begroting, moeten leiden tot de activering van het conditionaliteitsmechanisme, met name wanneer de schendingen betrekking hebben op de werking van het rechtstelsel en in gevallen zoals inbreuken op de voorschriften, manipulatie of bevoordeling bij openbare aanbestedingen en aanvragen van EU-financiering, alsook administratieve intimidatie die inbreuk maakt op de gelijke behandeling van lokale en regionale overheden, bedrijven of andere eindontvangers en begunstigden, en hun toegang tot EU-middelen; verzoekt de Commissie ervoor te zorgen dat alle belanghebbenden inbreng kunnen leveren over dergelijke schendingen teneinde de transparantie en verantwoordingsplicht te versterken;
57. dringt erop aan dat de Commissie haar beslissingen om geen maatregelen voor te stellen in het kader van de conditionaliteitsverordening motiveert wanneer landspecifieke aanbevelingen die verband houden met de EU-begroting lange tijd niet worden opgevolgd;
58. is van mening dat het interinstitutioneel akkoord over begrotingsdiscipline²² een specifieke bijlage over samenwerking met betrekking tot het conditionaliteitsregime moet bevatten; is in dit verband van oordeel dat een regelmatige dialoog tussen de drie instellingen over de huidige stand van zaken met betrekking tot de bescherming van de EU-begroting in verband met de rechtsstaat een doeltreffende manier zou zijn om de coördinatie van de toolbox voor de rechtsstaat te verbeteren; is van mening dat het Parlement een formele adviserende rol moet krijgen voordat de Commissie een voorstel op grond van artikel 6, lid 1, van de conditionaliteitsverordening indient;
59. dringt erop aan dat zijn controlebevoegdheden worden gewaarborgd door het in staat te stellen toe te zien op de consistentie bij de (niet-)toepassing van het conditionaliteitsregime, zodat politieke instrumentalisering of ondoorzichtigheid kunnen worden voorkomen; verzoekt de Commissie in het kader van de jaarlijkse begrotingsprocedure een geconsolideerde jaarlijkse inventaris van alle conditionaliteitsgerelateerde besluiten in alle begrotingsonderdelen te verstrekken;

²² Interinstitutioneel Akkoord van 16 december 2020 tussen het Europees Parlement, de Raad van de Europese Unie en de Europese Commissie betreffende begrotingsdiscipline, samenwerking in begrotingszaken en goed financieel beheer, alsmede betreffende nieuwe eigen middelen, met inbegrip van een routekaart voor de invoering van nieuwe eigen middelen (PB L 433 I van 22.12.2020, blz. 28, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinst/2020/1222/oj).

60. dringt aan op driemaandelijke gestructureerde dialogen tussen de verantwoordelijke commissarissen en de bevoegde commissies van het Parlement, om realtime-informatiestromen te waarborgen en het democratisch toezicht te versterken;
61. verzoekt de Raad het proces op feiten te baseren en objectief te houden en zo dicht mogelijk bij de voorstellen van de Commissie te blijven; dringt er voorts bij de Raad op aan het proces dat leidt tot de vaststelling van maatregelen niet te veranderen in een onderhandelingsmiddel;
62. onderstreept dat duidelijke en proactieve communicatie van cruciaal belang is om het vertrouwen in de EU-instellingen te versterken en populistische retoriek te bestrijden; wijst erop dat de conditionaliteitsverordening de Commissie ertoe verplicht via een website of internetportaal aan eindontvangers en begunstigen informatie en richtsnoeren te verstrekken, samen met passende instrumenten om eindontvangers of begunstigen in staat te stellen de Commissie in kennis te stellen van elke schending van deze verplichtingen die rechtstreeks op hen van invloed is; benadrukt dat de website of het portaal burgers, eindontvangers, begunstigen en marktdeelnemers ook in staat moet stellen alle desbetreffende besluiten en beoordelingen in het kader van het conditionaliteitsmechanisme terug te vinden en het volledige verloop van conditionaliteitszaken te volgen, vanaf de kennisgeving tot de uiteindelijke opheffing van maatregelen, teneinde de transparantie te vergroten en misinformatie te voorkomen;
63. vraagt de Commissie in dit verband informatiebladen te publiceren met alle toekomstige maatregelen in het kader van de conditionaliteitsverordening, met vermelding van het soort en de beoordeling van de inbreuken, indicatieve interne tijdschema's voor elke procedurefase, de gevolgen voor de EU-begroting, met inbegrip van de opgeschorte bedragen, en, in voorkomend geval, de evenredigheid van de voorgestelde maatregelen, aangezien duidelijke, toegankelijke informatie van essentieel belang is om desinformatie tegen te gaan en de burgers te laten zien dat de EU schendingen van de rechtsstaat op consequente en billijke wijze aanpakt; verzoekt de Commissie ervoor te zorgen dat de relevante informatie wordt verspreid onder de betrokken eindontvangers en begunstigen en onder het grote publiek, met inachtneming van de vertrouwelijkheidsregels en de gegevensbescherming; verzoekt de Commissie voorts desinformatie over de toepassing van de verordening actief te bestrijden;
64. is van mening dat, hoewel de conditionaliteitsverordening in de eerste plaats bedoeld is om de EU-begroting te beschermen tegen risico's die voortvloeien uit schendingen van de rechtsstaat, het nuttig is na te gaan hoe de EU-begroting beter kan worden beschermd tegen schendingen van de andere in artikel 2 VEU verankerde waarden; herinnert eraan dat de EU-begroting niet losstaat van schendingen van de democratie, gelijkheid en grondrechten, aangezien die tastbare financiële gevolgen kunnen hebben; is van mening dat artikel 6 van het Financieel Reglement de rechtsgrondslag biedt voor maatregelen in geval van dergelijke inbreuken; verzoekt de Commissie de uitbreiding van conditionaliteitsinstrumenten te beoordelen in gevallen waarin ernstige en systematische schendingen van andere waarden van artikel 2 VEU gevolgen hebben voor de EU-begroting;
65. dringt er bij de Commissie op aan de versnippering van de verantwoordelijkheden voor maatregelen in verband met het toezicht op en de handhaving van de rechtsstaat binnen haar diensten en de daarmee samenhangende risico's aan te pakken door de bevoegdheden en verantwoordelijkheden op het gebied van rechtsstatelijke

aangelegenheden te stroomlijnen in een transparantere en efficiëntere structuur, teneinde te zorgen voor samenhang, consistentie, transparantie en tijdige handhaving, alsook voor betere communicatie met het Parlement en de lidstaten;

66. verzoekt de Commissie haar onderzoekscapaciteit te versterken door een permanente lijst van gespecialiseerde deskundigen op te stellen die complexe schendingen van de rechtsstaat kunnen beoordelen, en zo te zorgen voor snellere, technisch robuuste besluiten, en een IT-systeem te ontwikkelen waarmee patronen of overeenkomsten in ontvangen meldingen kunnen worden opgespoord;
67. moedigt de Commissie aan een proactievare aanpak van klachten te hanteren en ervoor te zorgen dat klachtenprocedures in het kader van de conditionaliteitsverordening voorzien in adequate bescherming van klokkenluiders, met name degenen in preciaire situaties voor wie klokkenluiden grote risico's met zich meebrengt, teneinde het doen van meldingen te stimuleren;
68. verzoekt de Commissie met alle betrokken organen en instanties van de EU een permanent coördinatiekader op te zetten om te zorgen voor vroegtijdige opsporing van en effectief onderzoek naar fraude, witwassen en corruptie die de financiële belangen van de EU schaden; verzoekt om periodieke verslagen over deze acties;
69. verzoekt de lidstaten de eerbiediging van de rechtsstaat te waarborgen en vastgestelde inbreuken snel aan te pakken, teneinde de financiële belangen van de EU te beschermen en te voorkomen dat er maatregelen worden vastgesteld in het kader van de conditionaliteitsverordening; dringt er voorts op aan voldoende middelen toe te wijzen aan nationale autoriteiten, wier werk essentieel is om de eerbiediging van de rechtsstaat te waarborgen;
70. verzoekt de Rekenkamer een speciaal verslag op te stellen waarin de kosteneffectiviteit van de conditionaliteitsverordening wordt beoordeeld, met aandacht voor de administratieve lasten, het afschrikkende effect en de bescherming van eindontvangers en begunstigden;

De conditionaliteitsverordening en het volgende MFK

71. neemt kennis van de aspecten in verband met de rechtsstaat in het voorstel van de Commissie voor het MFK voor de periode 2028-2034, en met name de invoering van horizontale voorwaarden inzake eerbiediging van de beginselen van de rechtsstaat en het Handvest in het voorstel van de Commissie voor plannen voor nationaal en regionaal partnerschap; erkent het belang van sterke waarborgen voor de eerbiediging van de EU-waarden bij de uitvoering van middelen van de EU; uit echter zijn bezorgdheid over het feit dat het voorstel van de Commissie ontoereikend blijft omdat het:
 - a) de toolbox voor de rechtsstaat niet wezenlijk vereenvoudigt en evenmin voorziet in coördinatie van de verschillende rechtsstaatinstrumenten, maar juist leidt tot overlappingen en tegenstrijdigheden, waardoor een versnipperd systeem van parallelle instrumenten dreigt te ontstaan,
 - b) voorziet in de activering van maatregelen wegens schendingen van de horizontale rechtsstaatvoorwaarde door middel van een uitvoeringsbesluit van de Raad,

zonder besluitvormingsrol voor het Parlement in de procedure,

- c) vanwege het verband tussen de conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat en de conditionaliteit met betrekking tot het Handvest ertoe kan leiden dat het uitvoeringsbesluit van de Raad wordt ingezet, waardoor de toepassing van het Handvest wordt bemoeilijkt,
 - d) geen voldoende rechtstreeks verband vereist tussen een schending van de rechtsstaat en de bescherming van de EU-begroting, zoals het geval is bij het conditionaliteitsmechanisme, wat vragen doet rijzen over de rechtszekerheid,
 - e) duidelijk maakt dat de Commissie het conditionaliteitsmechanisme als een laatste redmiddel blijft beschouwen;
72. betreurt dat het voorstel van de Commissie voor het MFK voor de periode 2028-2034 overlappingsen met het conditionaliteitsmechanisme met zich meebrengt; dringt aan op een uniform, coherent en alomvattend kader voor alle onder de conditionaliteitsverordening vallende EU-financieringsprogramma's, dat zowel randvoorwaarden omvat die vervuld moeten zijn om toegang te krijgen tot EU-financiering, als maatregelen om middelen te bevriezen of in te houden wanneer de betrokken voorwaarden niet langer worden nagekomen; verzoekt de Commissie alle instrumenten voor de rechtsstaat te consolideren in één kader dat in duidelijke, objectieve en transparante toepassingscriteria voorziet en dat verduidelijkt hoe zij de coördinatie van deze instrumenten zal waarborgen; dringt erop aan dat, indien een dergelijke consolidatie niet wordt gewaarborgd in het huidige wetgevingskader of via de onderhandelingen over het volgende MFK, de Commissie wijzigingen van de conditionaliteitsverordening voorstelt die het Parlement en de Raad ook bij de uitvoering van de wetgeving op gelijke voet zouden plaatsen;
73. erkent dat de Commissie in het kader van de plannen voor nationaal en regionaal partnerschap de mogelijkheid voorstelt om financiering die is vrijgemaakt wegens een gebrek aan corrigerende maatregelen naar aanleiding van een vastgestelde schending van de rechtsstaat in het kader van de conditionaliteitsverordening, opnieuw beschikbaar te stellen voor programma's in direct of indirect beheer; verzoekt om verduidelijking van de wijze waarop dergelijke vrijgemaakte bedragen voor andere programma's kunnen worden herbestemd; benadrukt dat het besluit om vrijgemaakte middelen te gebruiken een prerogatief van de begrotingsautoriteit is in het kader van de jaarlijkse begrotingsprocedure en niet aan het oordeel van de Commissie mag worden overgelaten;
74. benadrukt dat alle besluiten om EU-financiering geheel of gedeeltelijk op te schorten gebaseerd moeten zijn op duidelijke, objectieve en transparante criteria en procedures, in tegenstelling tot ondoorzichtige onderhandelingen waarbij sprake is van koehandel; eist dat EU-middelen worden ingehouden wanneer niet aan essentiële vereisten is voldaan, en dat bevroren middelen pas aan de betrokken lidstaten worden vrijgegeven wanneer zij betekenisvolle hervormingen volledig hebben doorgevoerd en aantoonbaar hebben laten zien dat de rechtsstaat in de praktijk wordt nageleefd;
75. uit zijn ernstige bezorgdheid over het feit dat, volgens de voorstellen van de Commissie, van geen enkele verantwoordelijke instelling of geen enkel verantwoordelijk orgaan wordt verwacht de onderliggende kosten van maatregelen in het kader van de plannen

voor nationaal en regionaal partnerschap te verifiëren, en dat financiering die niet gekoppeld is aan de werkelijke kosten, de primaire methode voor de uitvoering van de begroting zou worden; waarschuwt dat deze aanpak het vermogen van de Commissie om de financiële gevolgen van schendingen van de rechtsstaat vast te stellen of te meten, ernstig zal belemmeren; waarschuwt voorts dat dit afbreuk zou doen aan de in het Verdrag verankerde rol van het Parlement om democratische controle uit te oefenen, als één tak van de begrotingsautoriteit en als kwijtingsautoriteit van de EU, alsook aan de belangrijke rol van de Rekenkamer; is van mening dat de kosteneffectiviteit, traceerbaarheid en transparantie van de geldstromen van de betalingen tot bij de eindontvangers, met inbegrip van onderaannemers, moeten worden gewaarborgd door middel van een interoperabel IT-systeem, aangezien dit de enige manier is om de budgettaire gevolgen van schendingen van de rechtsstaat vast te stellen en te kwantificeren; benadrukt dat de Commissie het Parlement nauwkeurigere en preciezere informatie moet verstrekken;

o

o o

76. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad, de Commissie, de Europese Rekenkamer en het Hof van Justitie van de Europese Unie, alsook aan de regeringen en parlementen van de lidstaten.

Европейски парламент Parlamento Europeo Evropský parlament Europa-Parlamentet Europäisches Parlament
Euroopa Parlament Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο European Parliament Parlement européen Parlaimint na hEorpa
Europski parlament Parlamento europeo Eiropas Parlaments Europos Parlamentas Európai Parlament
Parlament Ewropew Europees Parlement Parlament Europejski Parlamento Europeu Parlamentul European
Európsky parlament Evropski parlament Euroopan parlamentti Europaparlamentet